T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

HER YÖNÜYLE ÂŞIK SÂBİT MÜDÂMÎ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Oğuzhan AYDIN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İbrahim DİLEK

Ankara-2012

ONAY

Oğuzhan AYDIN tarafından hazırlanan "Her Yönüyle Âşık Sâbit Müdâmî" başlıklı bu çalışma, 13.11.2012.. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

D. Yıldırım ..... (Başkan)
Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

Doç. Dr. İbrahim DİLEK (Üye)

Doç. Dr. F. Ahsen Turan (Üye)

Prof. Dr. T. Hakkı Aksoyak (Üye)

Doç. Dr. İhsan KALENDEROĞLU (Üye)

ÖN SÖZ

Âşık olarak adlandırdığımız söz üstatlarının ifade gücünün yanı sıra insani vasıflar ve kişilik boyutuyla da mümtaz bir mevkiye sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Gözlerini dünyaya açtığı günden itibaren bir takım fevkaladeliklerle mücehhez olan halk ozanları yaşamları, hayat felsefeleri, manaya nüfuz edebilme istidatları ve sahip oldukları takva ile sıra dışı bir ömür sürmüşlerdir. Âşıklar, ilahi kudret tarafından kendilerine bahşedilen bu eşsiz kabiliyeti yaşadığı topluma hizmet etmek için kullanmışlardır. Bu hizmet edenlerden biri de Âşık Müdâmî'dir.

Âşık edebiyatının 20. yüzyıldaki en önemli temsilcilerinden biri olan Âşık Müdâmî, hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri ile üzerinde en fazla tetkik ve telif çalışmanın yapıldığı sıra dışı bir şahsiyettir. Dil ve uslüp bakımından halk şairleri arasında mümtaz bir mevkiye sahip olan Âşık, hikâye müsannifliği, hikâye anlatıcılığı, halk hekimliği, din adamlığı ve öğretmenlik gibi her biri ihtisas gerektiren sahalarda çalışmıştır. Derin bilgisi sayesinde vakıf olduğu Arapça ve Farsça gibi dilleri maharetle istimal etmiş, bu vesileyle ozanların piri Dede Korkut gibi bir kanaat önderi olabilmeyi başarmıştır. Âşık Müdâmî üzerine yapılan çalışmalardan ilki 1970 yılında Atatürk Üniversitesi'nde Budak Kırzıoğlu tarafından hazırlanan "Âşık Müdâmî'nin Şairliği" adlı lisans bitirme tezidir. 1978 yılında Prof Dr. Ensar Aslan tarafından kaleme alınan "Doğu Anadolu Saz Şairleri" kitabında mevcut Müdâmî bölümü ile 1993 yılında Bekir Sami Özsoy tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde gerçekleştirilen "Posoflu Âşık Sâbit Müdâmî Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserleri", adlı doktora tezi bu çalışmalardan en önemlileridir. Lâkin âşıklık geleneğimizin hemen her türünde verdiği eserlerle velûd bir şahsiyet olarak dikkati çeken Müdâmî'yi incelemek kolay değildir. Nitekim yukarıda zikrettiğimiz çalışmaların âşık'ı bütün yönleriyle ortaya koyduğunu söylemek mümkün değildir. Tez çalışmamızın konusunu seçmemizde bu tespitin önemli bir yeri vardır. Aynı zamanda yukarıda yapılan çalışmaların metin bölümleri, aşağı yukarı

birbirinin tekrarı halindedir. Çalışmamızda bu metinleri tekrar etmek yerine Müdâmî'nin daha önce bilimsel olarak değerlendirilmemiş ve yayımlanmamış Osmanlı Türkçesiyle kaleme aldığı defterlerini esas almayı tercih ettik. Böylece âşık hakkında bugüne kadar yapılan çalışmaları değerlendirirken yeni bilgi ve belgelerle topyekûn bir değerlendirme fırsatına sahip olduk.

Çalışmamızın I. Bölümünde, Âşık Müdâmî'nin doğup büyüdüğü coğrafya, yetiştiği çevre, ailesi, tahsili, evliliği, şahsiyeti, âşıklık serüveni ve ölümü üzerinde durarak genel bir değerlendirme yaptık.

II. Bölümde ise Müdâmî'nin şöhreti ve etkisi çerçevesinde karşılaşmaları, etkilendiği ve etkilediği âşıklar ile hakkında yapılan bilimsel çalışmaları değerlendirerek âşıklık kolları içerisinde Müdâmî Kolu'nun da var olduğunu bir takım delillerle ispat etmeye çalıştık.

III. Bölümü, Müdâmî ve Halk Bilim Dünyası ekseninde bir değerlendirme yaparak sunmaya çalıştık. Bu bölümde Müdâmî'nin Halk evleri, Kars Eli Dergisi, Konya Âşıklar Bayramı ile ilişkisi ve bilim dünyasıyla ilişkileri üzerinde durduk.

IV. Bölümde, Müdâmî'nin eserlerindeki dil ve üslûbu, kullandığı edebî türler, edebî sanatlar, kafiye ve vezin yapısı, argo ifadeler, atasözleri ve deyimler, ayet ve hadisler, coğrafya ve zaman tefekkürü, dinî kavramlar ve şahıslar kadrosundan yola çıkarak edebî şahsiyetini ortaya koymaya yönelik bir değerlendirme yapmaya çalıştık.

Çalışmamızın V. Bölümünde ise Âşık Müdâmî'nin Türk halk hikâyeciliği içerisindeki yeri ve önemi üzerinde durarak, onun tarafından tasnif edilen muhtelif halk hikâyelerini zaman, mekan, konu, tema, motif ve epizot, dil ve üslûb, formal ifadeler vb. açıdan değerlendirdik.

VI. bölümde Müdâmî'nin eserlerinden yola çıkarak onun halk hekimliği melekesi ve eserleri üzerinde durduk.

VII. ve son bölümde Müdâmî'nin Osmanlı Türkçesi ile kaleme aldığı defterlerinden ilgili bölümleri transkribe edilmiş ve Müdâmî'nin tasnif ettiği halk hikâyeleri "Metinler" bölümünde yer verilmiştir.

Çalışmamızı bir bütün halinde değerlendirdiğimiz sonuç bölümünden sonra Müdâmî'ye ait fotoğraf ve eserlerinden oluşan bir fotoğraf serisini Ekler bölümünde sunmayı uygun gördük. Sözlük ve Kaynakça bölümüyle çalışmamıza son verdik.

Teşekkür ve ithaf bölümünde ise yardımlarını gördüğüm kişileri zikretmekten son derece büyük bir mutluluk duyacağım. Her şeyden önce tez konumun belirlenmesindeki katkıları ve zaman mefhumu olmaksızın gerçekleştirdiği yardımlarından dolayı danışman hocam Sn. Doç Dr. İbrahim Dilek'e teşekkür ederim. Defterlerin temininde ki gayret ve yardım severliği için Halil İbrahim Ataman ve Hikmet Arif Ataman'a müteşekkirim. Bilgilerinden istifade ettiğim Prof. Dr. Dursun Yıldırım, Prof. Dr. İsa Özkan, Araştırmacı Yazar Kutlay Doğan, ve Yunus Zeyrek'e de teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmam esnasında göstermiş oldukları sabır, metanet ve hayır duaları için de aileme şükranlarımı sunarım.

Ankara 2012

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **i**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
KISALTMALAR ..... **viii**
GİRİŞ **1**
A. ÂŞIK MÜDÂMÎ'NİN MEMLEKETİ **1**
B. ÂŞIK MÜDÂMÎ'NİN ÇAĞI ve ÇEVRESİ **6**

BİRİNCİ BÖLÜM
POSHOFLU MÜDÂMÎ'NİN HAYATI

1.1. SOYU **10**
1.1.1. Üzeyir Fakirî 11
1.1.2. Ferhat Feryadî 17
1.1.3. Süleyman Usta (Süreyya) 19
1.1.4. Babası 21
1.1.5. Annesi 22
1.2. DOĞUMU **23**
1.3. EĞİTİM DURUMU **25**
1.4. ÂŞIKLIĞA ADIM ATMASI **27**
1.5. MÜDAMÎ VE ŞEMSİNUR **35**
1.6. EVLİLİĞİ **47**
1.7. ÇOCUKLARI **48**
1.8. ŞAHSİYETİ **53**
1.9. İNANÇ DÜNYASI **62**
1.10. POLİTİK TAVRI **74**
1.11. EKONOMİK DURUMU **83**
1.12. SAĞLIĞI **89**
1.13. ÖLÜMÜ **99**
1.14. ÖLÜMÜNDEN SONRA MÜDAMÎ HAKKINDA YAZILANLAR **101**

İKİNCİ BÖLÜM
ŞÖHRETİ VE ETKİSİ

2.1. MÜDÂMÎ KOLU 119
2.2. KARŞILAŞMALARI 121
2.3. ETKİLENDİĞİ ÂŞIKLAR 132
2.4. ETKİLEDİĞİ ÂŞIKLAR 145
2.5. HAKKINDA YAPILAN TELİF VE TETKİK ESERLER 148

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MÜDÂMİ VE HALK BİLİM DÜNYASI

3.1. HALKEVLERİ VE ÂŞIK MÜDÂMÎ 150
3.2. KARS ELİ DERGİSİ VE MÜDÂMÎ 157
3.3. KONYA ÂŞIKLAR BAYRAMI VE MÜDÂMÎ 163
3.4. BİLİM ADAMLARI VE MÜDÂMÎ 167

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MÜDÂMÎ'NİN ŞİİRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. DİL VE ÜSLÛP 173
4.2. EDEBÎ TÜRLER 182
4.3. VEZİN VE KAFİYE 196
4.4. EDEBÎ SANATLAR 206
4.5. ARGO İFADELER 216
4.6. DUA VE BEDDUALAR 217
4.7. COĞRAFYA TEFEKKÜRÜ 218
4.7.1. Ülkeler 219
4.7.2. Şehirler 221
4.8. MEKANLAR 228
4.8.1. Açık Mekanlar 228
4.8.2. Kapalı Mekanlar 230
4.8.3. Kutsal Mekanlar 231
4.9. ZAMAN KAVRAMI 241
4.9.1. Dinî Zaman Kavramları 241

4.9.2. Millî Zaman Kavramları 246
4.9.3. Eski Türk Takvimine Ait Zaman Kavramları 246
4.10. ATASÖZLERİ VE DEYİMLER 247
4.11. AYET VE HADİSLER 251
4.12. ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARI 259
4.13. PEYGAMBERLER 269
4.14. ŞAHISLAR KADROSU 287
4.14.1. Dinî Şahsiyetler 287
4.14.2. Tarihî Şahsiyetler 304
4.14.3. Politik ve Siyasî Şahsiyetler 308
4.14.4. Şair ve Yazarlar 310
4.14.5. Halk Hikâyesi Kahramanları 311
4.14.6. Olumsuz Tipler 313

BEŞİNCİ BÖLÜM
HALK HİKÂYECİLİĞİ

5.1. HALK HİKÂYECİLİĞİ GELENEĞİ İÇERİSİNDE ÂŞIK MÜDAMÎ 317
5.2. TASNİF ETTİĞİ HALK HİKÂYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 325
5.2.1. Ali Şir ile Gül 325
5.2.2. Öksüz Vezir 331
5.2.3. Keloğlan 340
5.2.4. Yaralı Top 347

ALTINCI BÖLÜM
MÜDÂMÎ VE HALK HEKİMLİĞİ

6.1. MÜDÂMÎ VE HALK HEKİMLİĞİ 356

YEDİNCİ BÖLÜM
METİN KISMI

7.1. ŞİİRLER 373
7.1.1. Yedili Hece Ölçüsü İle Yazılan Şiirler 373
7.1.2. Maniler - Cinaslar 379

7.1.3. Sekizli Hece Ölçüsü İle Yazılan Şiirler (Semâiler)..... 381
7.1.4. Koşmalar..... 402
7.1.5. Destanlar 534
7.1.6. Divan 664
7.1.7. Muhammes Divan..... 727
7.1.8. Yedekli Divani 729
7.1.9. 14'lü Divani 733
7.1.10. Beyitlerle Divan..... 734
7.1.11. Satranç Divani 760
7.1.12. Sicilleme 762
7.1.13. Müstezatlar 765
7.1.14. Muamma..... 772
7.1.15. Nazireler 777
7.1.16. Atışmalar..... 796
7.2. TASNİF ETTİĞİ HALK HİKÂYELERİ 871
7.3. MÜDAMİ 'NİN DUA MECMUASI 941

SONUÇ 963
KAYNAKÇA 966
EKLER.....975
Ek 1: SÖZLÜK..... 975
Ek 2: Müdâmî'nin el yazması eserlerinden örnekler 1005
Ek 3: Müdâmî'ye ait resimler.....1017
ÖZET 1023
ABSTRACT 1024

KISALTMALAR

A. : Atışma

AK : Ayaklı Koşma

AŞGH : Ali Şir İle Gül Hikâyesi

Des. : Destan

Div. : Divan

DTS : Dinî Terimler Sözlüğü

Hz. : Hazreti

K. : Koşma

KED : Kars Eli Dergisi

KOH : Kel Oğlan Hikâyesi

M. Div. : Muhammes Divan

M. : Muamma

Ma. : Mani

Müs. : Müstezat

N. : Nazire

OHÖ : On Dört Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirler

ÖVH : Öksüz Vezir Hikâyesi

S. : Sicilleme

S.Div. : Satranç Divan

Se. : Semai

SFD : Sivas Folklorü Dergisi

TDK : Türk Dil Kurumu

TFA : Türk Folklor Araştırmaları Dergisi

TTK : Türk Tarih Kurumu

vb. : Ve benzeri

vd : Ve diğerleri

Y.Div : Yedekli Divan

YK : Yedekli Koşma

YTE : Yaralı Toplar Efsanesi

yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

A. ÂŞIK MÜDÂMÎ'NİN MEMLEKETİ

Âşık Müdâmî Posofludur. Posof, Ardahan ilinin kuzeyinde, Acaristan ve Gürcistan sınırında bir ilçedir. Bu bölge, yukarı Kür ve Çoruh boyları ile beraber çok eski bir tarihî geçmişe sahiptir.

Ciddi tarih kaynakları, milâttan önceki çağda buralarda, Bun-Türk, Saka ve Hunların yaşadığını bildirmektedir. Makedonyalı İskender'in Kafkas Seferi sırasında Kür ve Aras boylarında kuvvetli bir Türk varlığının mevcudiyetinden bahsedilmektedir. Anlaşılıyor ki bölgenin Türklük tarihi çok eskilere gitmektedir.

IV. yüzyıldan itibaren Kuzey Kafkasya'da hâkim unsur Hunlardı. VI. yüzyıl sonlarına doğru Hazarlar ilerleyerek Hunların yerini aldılar. 558 yılında devlet kuran Hazarlar, VII. yüzyılda Hazar Denizi'nden Dinyester ırmağına ve Kafkas dağlarının güney eteklerinden Oka'ya kadar olan bölgelere hâkim oldular. 626 yılında Kür ırmağı boylarına kadar geldiler.

VIII. yüzyılda bölgede, Hristiyan Bagratlılar sülâlesini görüyoruz. Aynı yüzyıl başlarında buralara gelen Araplar, Hazarları İtil nehri ağzına kadar takip ettiler. 746 yılında Hazar ordusu Kür ve Aras boylarını Abbaslılardan alıp Ahıska ve Ardahan dolaylarına hâkim oldular. IX. yüzyılın ilk yarısında Harun Reşid'e tâbi olan Hristiyan Bagratlılar çağı başladı.

Hazarların hakanı ve yakın çevresi Musevî dinînden idi. Halkın çoğu Müslüman, bir kısmı ise Hristiyan olmuştu. Güney Kafkas eteklerinde Müslüman halkın Çufut/Çıfıt dediği Karay Türk Yahudileri Türkçeyi kullanmaktaydılar. Muhtemelen bunlar Hazarların torunları yahut da Karaî misyonerlerinin Karaîliği kabul ettirdikleri Kıpçaklardır. 1889 sonbaharında Ulgar Dağı yaylasında Âşık Zülâlî ile karşılaşan Ahıskalı Musevî Halk Şairi Ahdarî de bunlardan olmalıdır.

1068'de Selçuklu Sultanı Alparslan, Çoruh boyları ile Trabzon'a kadar olan yerleri aldı. Bagratlıları Bizans'tan ayırıp Selçuklulara bağladı. 1080'de Sultan Melikşah çağında buralardaki Bagratlı hâkimiyetine son verildi. Bagratlılar, Erzurum'un kuzeyindeki Çoruh vadisinden (Bayburt'tan) Gürcistan'a doğru açılan bu geniş bölgede tam bin yıl saltanat süren ve kendilerini Gürcü kabul etmeyen, tek bir hanedanın sürekli iktidarı açısından kesin bir dünya rekorunun sahibi olan sülâledir. Bazı tarihçiler, Bagratlı sülâlesinin Hristiyan Oğuzlara mensup olduğunu belirtmektedir.

1118 yılında Gürcistan Kralı *III. David*, Daryal geçidi yoluyla Kafkaslar kuzeyinden 45.000 Kıpçak ailesini ülkesine getirdi. Onlardan kurduğu güçlü bir orduyla Selçuklulara karşı koyup Ardahan ve Artvin'e kadar ilerledi. Aynı çağda Kral *III. Giorgi*, Gürcistan'daki Orbelyan-Türk hanedanını tamamıyla yok edip bütün ordu ve maliye işlerini Kıpçak Türklerine bıraktı.

1225 yılında bölgeye Harzemliler geldi. 1239'da Kür boylarına kadar ilerleyen Moğollar, 1258'de de Bağdat'ı ele geçirip Abbasî devletini yıkarak İran'da bağımsız İlhanlı Devleti'ni kurdular. Hülagü'den otuz yıl sonra Müslüman oldular ve Tebriz'i başkent yaptılar.

Bu kısa tarih özeti içinde Posof'u da görebiliyoruz. Zira Posof ve çevresi Kafkaslar, Gürcistan, Kür Nehri havzasının eski tarihi içinde mütalaa edilmektedir.

Posof ve çevresi tarihinin en önemli sayfası, şüphesiz Atabeklerle ilgili dönemdir. Çıldır-Ahıska Atabekleri denilen bu hanedan, tarih sahnesine Hristiyan Kıpçaklı Türklerden Caklı Sargis Beyle çıkmıştır.

"Cak, Posof ilçesinde, Gürcistan sınırı üzerinde, aynı adlı derenin kıyısında, kalesi hâlâ ayakta olan bir köyün adıdır. Bu sülâle Gürcü tarihlerinde de Caklı/Cakeli olarak geçmektedir.

Bölgede Cak'lı başka yer adları da vardır: Can-cak, Cağ/k-ısman...

Cak kelimesi, Orta Asya Kazak-Kırgız Türkçesinde hoş anlamına gelmektedir. Caksu, hoş su, içimi ve görünüşü güzel su demektir." (Yudahin,

1994: 162; Tokdemir, 1993: 304). *"Türkistan'da Cak'lı bir göl ismi de bulunmaktadır*." *(Togan, 1981: 291).*

Kuvvetle muhtemeldir ki İç Asya'dan kopup gelen Kıpçaklar, ana yurttan getirdikleri isimleri, yurt edindikleri yeni coğrafyada da kullanmışlardır. Bu coğrafî isme istinaden kendileri de Caklı olarak tarihe geçmişlerdir.

İlhanlı Hükümdarı Abaka Han çağında (1265-1282) Sargis Beyin Ahıska'ya atabek/hâkim tayin edilmesiyle Çıldır Atabekleri Hükûmeti başlamıştır. Bu hükûmet, her zaman Gürcistan Bagratlı Krallığına karşı bir siyaset izlemiş, İlhanlılardan sonra Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevî ve Osmanlı akıncılarına kılavuz olarak Bagratlılar elindeki yerleri vurmuş ve vurdurmuşlardır. 1462 yılında Ahıska'ya saldıran Gürcistan Bagratlı Kralı VIII. Giorgi, Ahıska Atabeği kuvvetlerine yenilmiş ve esir düşmüştür. Bu olaydan sonra Ahıska Atabekliği tamamen bağımsız olmuş, toprakları da Borcom vadisinden Çoruh boylarına ve Erzurum'a kadar genişlemiştir.

III. Murat çağında (*9 Ağustos 1578*) Özdemiroğlu Osman Paşanın İran Safevîlerine karşı kazandığı Çıldır Zaferi'yle Ahıska, Ahılkelek ve Altunkale çevresi de Türkiye'ye ilhak ediliyor. Böylece Serdar Lala Mustafa Paşa başbuğluğundaki Osmanlı ordusuna Kafkasya ve Tiflis yolu açılıyor; böylece Gürcistan'ın itaati sağlanıyor.

1267'de kurulan Ahıska Atabekliği, 1578 Osmanlı fethine kadar 310 yıl yaşamıştır. Eski *Atabek Yurdu* topraklarında, bu tarihten sonra Çıldır Eyaleti kurulmuştur. Merkezi Ahıska olan Çıldır Eyaleti'nin Hristiyan Kıpçak halkı, kendi soyundan olan Osmanlı Oğuzları gibi Müslüman olmuştur.

Bu devirde Poshof, *Çıldır Eyaleti*'nin on üç sancağından 200.000 akçalık bir s*ancağıydı.*

250 yıl boyunca Osmanlı devletinin mes'ut bir parçası olan Ahıska ve yakın çevresi, 1828 yılı yazında, tarihlerin hayret ve ibret ifadeleriyle andığı şanlı bir savunmadan sonra Rus istilâsı altına girdi. *Çıldır Eyaleti* bozulup ortadan kalktı. *Erzurum Eyaleti*'ne bağlı *Oltu* merkezli *Çıldır Sancağı* kurulunca *Poshof* da buraya bağlı bir kaza oldu.

Bölgede nüfuzu olan birinci sülâle *Atabekler* ise, şüphesiz ikincisi de -bilhassa XIX ve XX. yüzyıl başlarında Posof, Ahıska , Ardahan, Şavşat , Oltu ve Acara'da hüküm süren- *Hamşioğulları'*dır. Bu aile mensupları 1936 yılında bölgeden çıkarılmış; Afyon, Balıkesir, Aydın ve Isparta illerine yerleştirilmişlerdir. Her iki aileden yetişen, asker ve sivil önemli mevkilere çıkan değerli insanlar hâlen hayattadır.

1877-78 (1293) Türk-Rus savaşı sonunda yapılan Yeşilköy Antlaşması ile Posof, Ardahan, Artvin, Batum ve Kars, savaş tazminatı olarak Ruslara bırakıldı. Bu esaret yılları kırk yıl sürdü. 3 Mart 1918 tarihinde imzalanan Brest-Litovsk Antlaşması ile Kars, Ardahan ve Batum sancakları Türkiye'ye bırakılınca, Türk ordusu buralara yerleşerek tamamen ele geçirdi. Ahıska ve çevresi halkı da Osmanlı Devleti'ne katılma kararı aldı. Böylece 1828 yılı sınırına varılmış oldu.

30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi'yle ordumuz, 1914 sınırına çekildi. Posof ve Ardahan'da Gürcü işgali başladı. Yağma, mezalim ve katliamlar yapıldı. Ahıskalı Mühendis Osman Server Atabek önderliğinde teşkilâtlanan halk Gürcülere karşı mücadeleye başladı. 23 Şubat 1921 tarihinde Ardahan ve Posof Gürcü işgalinden kurtuldu. 16 Mart 1921 tarihli Moskova Antlaşması ile Posof, Ardahan ve Artvin ana yurda katılırken Batum ve Ahıska çevresi -*maalesef*- sınırlarımız dışında kalmıştır. Aynı kökten gelen bölge halkının bu şekilde bölünmesi, millî vicdanda onulmaz ve acısı unutulmaz tarihî yaralar açmıştır.

Ahıska Türklüğü Sovyet Rusya devrinde çok zulümlere uğramış, 1944'te Stalin tarafından topyekûn sürgüne gönderilmiştir. Gürcü hükûmeti de onların yurda dönüşüne müsaade etmemiştir. Bu insanlar bin bir acıyla, meşakkatle Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Rusya Federasyonu'nun uçsuz bucaksız köşelerinde hayat mücadelesi vermektedirler.

Posof'un eski kaynaklardaki imlâsı Poskhov şeklindedir. 1928'den beri resmen Posof imlâsıyla kullanılan kelimenin aslı *Poskh-khev'*dir. 450

yıllarında Kür ırmağı boylarına gelen on iki Hun kabilesi arasında Keluvar/Teguar (Duğur?) ve Phoskh adlı kabileler de vardı. Muhtemelen Poshof ismi bunlardan kalmıştır. *Khev,* Kıpçak Türkçesinde *dere;* Poskh-khev ise *Posukh deresi* anlamına gelmektedir.

Evliya Çelebî Seyahatnamesi'nde, "*Posthor Kal'ası, Ahıska Eyaletinde sancak beyi tahtıdır. 985 tarihinde Lala Mustafa Paşa'nın fethidir. Yüz elli akçalık kazadır. Alaybeğisi ve çeribaşısı vardır. Eskiden Şavşadistan'da iki tuğlu mirmîran olmuştur. Çıldır'a yedi saat karibdir."* denilmektedir."

Poshof, bir yerleşim biriminin değil, bölgenin adıdır. Posof ilçe merkezinin halk dilindeki adı ise Duğur'dur. Bu kelime yukarıda adı geçen Hun kabile adı Teguar'la ilgili olabileceği gibi Hun akınları sırasında batıya doğru sürülen ve Gürcistan Kralı I. David zamanında buralara iskân edilen Alan unsurlarından *Digur*'larla da ilgili olabilir. Yine bu adla ilgili olarak XI. yüzyılda yaşamış Kıpçak Başbuğu Tugor-Han da akla gelmektedir.

Müdâmî, Posof ve çevresi ahalisinin Kıpçaklardan geldiğini biliyordu. Bu sebepledir ki o bazı şiirlerinde buna da işaret etmiştir:

Aslı Kıpçak'tır Posof'un.

1828'de Erzurum Müftüsü olan Ardahanlı Şair Dursun Ahmed Natıkî, Rus işgalleri sırasında yazdığı şiirlerinden birisinde: *"Hıfzında ola Poshof / Kahrında ola Moskof"* diye Osmanlı'ya dua etmiş ve iki adı kafiye yapmıştır.

Âşık Müdâmî'nin doğduğu köy olan Varzına'nın ne anlama geldiğini bilmiyoruz. Varzına isminin, Kıpçaklı Temür-Kutlu ailesinden Çıldır-Ahılkelek çevresi hâkimi olan *Varaza*'yla ilgili olduğu tahmin edilebilir. Buna benzer Artvin'de *Vazriya*, Bayburt'ta *Varza*, Ahıska'da da *Varziya* köy adları vardır. Azerbaycan kaynağı, 1728 yılında Revan'ın Dereçiçek nahiyesinde *Varzinek* adlı bir ekin yeri adından bahsetmektedir. Sondaki *-k*'nın ek olduğu düşünülürse, buradaki Varzine adının da aynı kelime olduğu anlaşılır.

1595 tarihli Osmanlı Ahısha Mufassal Defteri'nde *Karye-i Varzına* adı geçmektedir.

1960 yılında köy adlarının değiştirilmesiyle ilgili İçişleri Bakanlığı kaynaklarında bu köyün adı şöyle anılmaktadır: Varzına (Aşağı ve Yukarı Varzına'yla Dikas ve Hurgeşen mahalleleriyle)/*Demirdöven.* Köyde demirci ustalarının bulunmasından dolayı bu köye bu ad uygun görülmüştür (Zeyrek, 2004:10-30)

B. ÂŞIK MÜDÂMÎ'NİN ÇAĞI ve ÇEVRESİ

Âşık Müdâmî, XX. Yüzyıl âşıklarındandır (1914-1968).

Bilindiği üzere yurdumuzda âşıklık geleneğinin en yaygın olduğu yerler Kars, Ardahan, Erzurum ve Artvin gibi kuzeydoğu illerimizdir. Posof ise ilçe çapında en çok şair yetiştirmiş bir yerdir: *Fakirî, Feryadî, Zülâlî ve Müdâmî* gibi ünlü âşıklar ve birçok millî mücadele kahramanı âşık ve hikâyeciler yetişmiştir. Tarihin seyri içinde çok millî acılar görmüş olan bölgenin yetiştirdiği şairler, bu acıları dile getirmişlerdir. Posof halkı da bu insanları sevmiş, dinlemiş, hatıralarını yaşatmıştır. Ne yazık ki son devrin kültür yozlaşması bu sevgiyi ve yaşayan hatıraları zaafa uğratmıştır.

Müdâmî, Ahıska'dan Erzurum'a, Kağızman'dan Artvin'e, âşıklık geleneğinin bütün canlılığıyla yaşadığı bölgenin ortasında yetişmiştir. Eski Osmanlı eyalet merkezi Ahıska, 1828'de anayurttan kopmuş olsa da, Şenlik, Sümmanî ve Zülâlî gibi Osmanlı mülkünde yaşayan âşıklar pasaport alarak da olsa Ahıska köylerini gezmiş, çalıp çağırmışlar hatta Ahıska köyleriyle ilgili seyahat destanları söylemişlerdir. Hemen Ahıska yakınında bulunan Posof da bu âşıkların uğrak yeri olmuştur.

Müdâmî'nin doğduğu yer, 1877-78 Osmanlı Rus Harbi'yle Çarlık Rusya'sına geçmişti. O, dünyaya geldiği zaman memleketi Rusya'nın bir parçasıydı. Rus yönetiminde Türk nüfusun eğitim faaliyeti oldukça geriydi. Çok da yaygın olmayan ve sadece büyük köylerde bulunan camilerin bünyesindeki medreselerde çocuklar Kur'an eğitimi alabiliyorlardı. Fakat memlekette ve dünyada olup bitenler halk şâirleri-âşıklar vasıtasıyla halk

arasında sazla ve sözle dile getiriliyordu. Siyaseten Türkiye'den koparılmış olsa da bölgede eski Türk halk hikâyeleri bütün canlılığıyla yaşıyordu. Düğün meclisleri, yayla seyranları ve kahvelerde çalıp çağıran âşıklar, hem bu hikâyeleri hem de kendilerinin tasnif ettikleri hikâyeleri halka anlatıyorlardı. Bu münasebetle Posof'ta çok kuvvetli bir âşıklık geleneği ve kültürü yaşamaktaydı. Müdâmî böyle bir ortamda dünyaya gözlerini açmıştır.

Dünyaya geldiği memleketinin tarihi açısından bakılacak olursa, Müdâmî'nin çocukluğu tam mânasıyla bir hercümerç içinde geçmiştir denilebilir. 1917 Bolşevik İhtilâli'yle Çarlık rejimi yıkılmış, Birinci Dünya Savaşı yıllarına tekabül eden bir zamanda Brest-Litovsk Antlaşması imzalanmış, Ruslar buralardan çekilmişlerdir. Bu antlaşmaya göre Halit Paşa komutasındaki Kafkas Tümenimiz Ardahan, Posof ve Ahıska'yı işgal ederek devlet otoritesini kurmuştur. Mondros Mütarekesi'yle ordumuz buraları tahliye edince meydana gelen siyasî boşluğu Gürcüler doldurmaya kalkışmış fakat Posofluların sivil direnişiyle karşılaşmışlardır. Bölge, Kars'ta kurulan Cenub-i Garbî Kafkas Hükûmetine bağlanmışsa da İngilizlerin Kars hükûmetini yıkmalarıyla yeni bir kargaşa başlamıştır.

Ahıskalı Mühendis Osman Server Atabek önderliğinde Posoflu eşrafın da desteği ile Gürcüler buralardan atılmışken İngiliz desteği ile ve talimli orduya sahip Gürcüler buraları Ardahan'a kadar işgal etmişlerdir. Bu işgal de 23 Şubat 1921'de sona ermiş; 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması'yla bugünkü Türkiye-Gürcistan sınırı çizilmiştir.

Burada bahsettiğimiz hadiseler, Müdâmî'nin ilk çocukluk yıllarına rastlamaktadır. Müdâmî hayata bu savaş ve kargaşa yıllarının kahredici yokluk ve yoksulluk yılları içinde başlamıştır.

Müdâmî, âşıkların çıktığı bir kökten gelmektedir. Posof'un Hevat köyünden yetişen ünlü Âşık Fakirî (Üzeyir Usta) ve onun oğlu Feryadî, ana tarafından Müdâmî'nin dedeleriydi. Üstelik molla olan bir babanın çocuğu olması, ona daha küçük yaşlarda birtakım edebî ilhamların hissedilebileceği

bir imkânı veriyordu. Müdâmî'nin âşıklığında küçük yaşta öksüz kalmasının tesirini de zikredebiliriz.

Bölgenin güçlü âşıklarından Şenlik ve Sümmanî, 1910'lu yıllarda vefat etmişlerdi. Onların çağdaşı olan Posoflu Zülâlî ise Afyon'da hayattaydı. Müdâmî, henüz çocukken bu âşıkların deyişleri ve dilden dile dolaşan karşılaşmalarını dinlemiştir.

Köy imamı olan babasıyla birlikte gezmiş, onun rahle-i tedrisinden geçmiş ve küçük yaşta hafız olmuştur. Hatta bir ara kendisi de hocalık yapmıştır. Çevre kültürünün, dinlediklerinin etkisinde kalmış ve "Allah vergisi" olarak bir rüyayla saz çalmaya başlamıştır. Babaannesi tarafından Âşık Üzeyir/Fakirî'ye bağlıdır. Genç yaşta ünlü âşıklarla karşılaşmış, köylerde, kasabalarda, kahvelerde, düğünlerde ve yayla seyranlarında çalıp söylemiştir.

Müdâmî'nin ilk ustası Şavşatlı Tevfik Usta'dır, saz vurmayı da ondan öğrenmiştir. Kendi köyüne çok yakın olan Zedezümde köyünden Noksanî'yle deyişmiş, kendinî denemiş ve âşıklık vadisinde ilk imtihanını vermiştir.

Onun yaşadığı devir, çevrede halk kültürü ve âşıklık geleneği denilebilir ki bütün zamanların ilerisinde, zirvedeydi. Yakın çevreden yetişmiş şu âşıkları anarsak bu husus daha iyi anlaşılır: *Tercanlı Davut Sularî, Ardanuçlu Efkârî, Yusufelili Huzurî, Bardızlı Mevlüt İhsanî, Bardızlı Nihanî, Kağızmanlı Cemal Hoca…*Bunların arasında Yusufelili Huzurî'nin Müdâmî'nin hayatında çok özel bir yeri olduğunu belirtmeliyiz. Her ikisi de medrese eğitimi almış ve imamlıktan gelmektedirler. İslâm tarihi başta olmak üzere eski kültürü, dinî inanç ve motifleri bilmekte ve bunları şiirde de ustalıkla kullanmaktadırlar.

Müdâmî, kendisinden önce yetişen Şenlik ve Zülâlî gibi âşıklara nazireler söylemiştir. Çağdaşı ve âşıklar arasında en yakın dostu Yusufelili Huzurî'ydi. Onların vefatından sonra bilhassa Kars'tan yeni âşıklar yetişti: *Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova, İlhami Demir, Rüstem Alyansoğlu…* Bu âşıklara öncülük eder ve hürmet görürdü.

Müdâmî, 1966 yılında ilk defa düzenlenen Konya Âşıklar Bayramı'na katılmış ve birinci olmuştur. Vefatından sonra da bu programlarda adına ödül konmuştur.

Müdâmî, çağının en usta âşıklarından olup, aynı zamanda iyi bir hikâyeciydi. Başta Köroğlu Destanları olmak üzere birçok halk hikâyesini bildiği gibi, kendisi de birçok hikâye tasnif etmiştir. Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün şu sözleri dikkate değer: "*Türk halk hikâyeciliği geleneğinin büyük ustalarından biriydi. Yalnız usta malı alıp satan biri değil, kendisi de şiir yazan, hikâyeler tasnif eden yaratıcı bir âşıktı. Onun ölümü, Türk halk hikâyeciliği için büyük bir kayıp olmuştur.*" (Başgöz, 1980: 50)

BİRİNCİ BÖLÜM

POSHOFLU MÜDÂMÎ'NİN HAYATI

1.1. SOYU

Palabıyık soyuna mensup olan Âşık Müdâmî'nin aile büyükleri Türkistan'dan, Tiflis'e 1736 yılında da Kars'ın Poshof kazasına gelip yerleşmişlerdir. Müdâmî'nin Tiflis'ten Poshof'a göç eden büyük dedesinin adı Palabıyıkoğlu Yusuf'un oğlu Ali'dir. Palabıyıkoğlu Ali'nin iki oğlundan biri olan Hurşid Dede Poshof'un Zedezümde köyüne kardeşi olan Ethem Dede ise Müdâmî'nin doğduğu köy olan Varzına'ya yerleşmiştir. Ethem Dede'nin oğlu İbrahim Bey'dir. İbrahim Bey'in iki oğlundan birinin adı Dursun, bir diğerinin adı da Tucbeden mahlasıyla şiirler söyleyen iki gözü âma Murat'tır. Dursun o zamanın ünlü âşıklarından olan Âşık Üzeyir'in torunu Ferhat Feryâdî'nin oğlu hikâye ustası Süleyman Süreyya Bey'in kızı Sündüz Hanım'la evlenir. Müdâmî'nin babaannesi Sündüz Hanım'dır. Sündüz Hanım'ın babası Âşık Süleyman Usta, dedesi Ferhat Feryadî ve büyük dedesi Âşık Üzeyir Fakirî'dir. Ayrıca Ferhat Feryâdî'nin hanımı da Müdâmî'nin baba dedesi Dursun'un halasıdır. Müdâmî hem baba tarafından hem anne tarafından soyu köklü bir âşıklığa dayanmaktadır. Müdâmî bir dörtlüğünde âşıklarla dolu sülalesini anlatmaktadır:

"Bu âşıklık bize rûz-i kadimdir.
Mahlasım Müdâmî, Sâbit adımdır.
Fakîrî, Feryâdî büyük dedemdir.
Süleyman, Süreyya sülalesiyiz" (Özsoy 1993 : 260).

Müdâmî'nin âşık dedelerinin kısa bir hayat hikâyeleri ile şiirlerinden örneklere yer vermek istiyoruz.

1.1.1. Üzeyir Fakirî

Asıl adı Üzeyir'dir. Posof'un Hévat köyünden olup, XVIII-XIX. yüzyılın "en ünlü âşığı"dır. Müdâmî'nin elimizde bulunan eski yazma defterinden edindiğimiz bilgiye göre; Hunemis'ten evli olan amcasının baldızı Hüsni Hanıma âşık olmuş fakat onunla evlenememiştir. Hanak'ın Aşağı Zurnal köyünden evlenmiştir. Oğlu Âşık Ferhat Feryadî, bu hanımdandır.

Fakirî, hususi bir davetle Ahılkelek'e giderek burada üç âşıkla karşılaşmıştır.

Fakirî, kendi köyünden birisinin, evini ateşe vererek yakması üzerine yoksul düşmüş, Hanak'a göç etmiştir. Bir zaman Hanak'ta yaşamış, çift çubuk düzmüşse de, tekrar köyüne dönmüştür. Bir ara çalışmak üzere amcasıyla Batum'a gittiğinde orada Rum asıllı Digorî'yle karşılaşmıştır. Bu karşılaşmada Hristiyanlık ile Müslümanlık ele alınmıştır. Digori Hristiyanlığı Fakirî de Müslümanlığı temsil etmektedir:

Digorî:

Dinle beni ey İslâmî ipti bir divân ola
Seninle konuşak âşık yakut ver mercân olâ
Gaybe neden gelir geçer yüreğim pençelidir
Zarb u bâbdan konuşalım politik meydân ola

Fakîrî:

Dinle beni ey Urûmî yardımcın Sübhân ola
Peygamberim Muhammed'den dilerim ihsân ola
Ervâhında lâ demişsin böyledir senin binan
Allah bir Resul Hak bilmeyene nâr mekân ola

Digorî:

Dinle beni ey İslâmî sanma beni debâdır
Bizim din ki sizin dinden hem yukarı âlâdır
Benki Cennet'e gidersem sanma bunu hiledir
Sanmayasın ki rüyâdır ipti bir divân ola

Fakîrî:

Dinle beni ey Urûmî sanma böyle kârımdır
Cennet'de işin ne senin Veil deresi yerindir
Eğer Cennet muradınsa üst eşiği yolundur
De"lâ ilâhe illâllah" demeyen şeytân ola

Digorî:

Dinle beni der Digori ne ki candan gânidir,
Dünyada aziz canlar hangi yerde Cemîdır?
Cennet'te Tubâ ağacı kökleri ne yanıdır?
Zor bir baddan konuşalım polit ki meydân ola

Fakîrî:

Dinle beni der Fakîrî sevdâ canda gânidir
Dünyada ki aziz canlar Beytullah'da cemidir
Cennet'de Tubâ ağacı kökleri yukarıdır
Hangi bâbdan konuşursan sen gibi şeytân ola

Bu sefer Fakîrî söze başlar şöyle seslenir:

Dinle beni ey Urûmî "Ha" neyin ustünedir
Gireyim hece babına "be" neyin üstünedir
Bu yerlerin altı aktır üstü zûlûmatda hâ
Güm güm öküz,deryâ balık bak hele ferişţaha
Deryada defter tutan melek neyin üstünedir.

Digorî sessiz kalır. Cevap veremez Üzeyir Fakîrî bu sefer:

Âşık olanlar kalemi yetiriptir oraya
Carılık edem diyorsun serin düştü belâya
Okusam İsm-i âzâm'ı çıkar Arş-ı âlâ'ya
Beytullah'da melekler el kaldırmış duaya
Ederler Hak'ka zikir o neyin üstünedir

Digorî gene sessizdir. Üzeyir Fakîrî bir daha söyler:

Fakirî erbabım bulur söyle bâbı bâbındadır
Böyle bir hayvanat gördüm gözü tırnağındadır
Gezip yürümesi yoktur ayağı ağzındadır
Durağını sorar isen Cehennem beynindedir
Ger âşık isen cevap ver İriga neyin üstünedir.

Digori sessiz kalınca Üzeyir Fakirî Digori'ye nasihat bâbında şunları söylemektedir:

Ulu Yaradan'ın hikmeti çoktur
Allah'ın emrini gör yavaş yavaş
Tuttuğun yolun hiç aslı yoktur
Muhammed dinîne gir yavaş yavaş

Muhammed'in dinî ulu bir dindir
Bu dinîn rehberi bil ki Kur'an'dır
Bu dinden başkası batıl olandır
İmkansızı yakar nâr yavaş yavaş

Ey Rûmî iyi bak hasmın iyi tanı
Kâh yüksektir kâh alçaltır O Gâni
Muammanı bilen görmen mi beni?
Diyeceğim sana kör yavaş yavaş

Yüzüm ak oldu çok şükür olsun
İyi İyilik kötü belâsın bulsun
Urûmî, Fakîr'i tanısın bilsin
Aklını başına kor yavaş yavaş (Özsoy 1993 : 48-49-50).

Elimizde bulunan defterdeki notlarda Fakirî'nin, gençliğinde, Ahıska Beylerbeyi Hacı Ahmet Paşa zamanında Ahıska'ya davet edildiği, orada Rum âşıklarıyla karşılaştığı belirtilmektedir. Hanak'ta yaşadığı sırada Ardahanlı Karanî ve Damal'ın Fayatlı köyünde Ahılkelekli Hasta Hasan'la deyişmiştir. Fakirî, Rum âşıklarından Fıtnatî'yle de karşılaşmıştır. Yine Posof'un Caborya köyünden Hüdayî de onun deyiştiği âşıklardandır.

Fakirî, bâde içmiş, Hak âşıklarındandır. II. Mahmut devrinde İstanbul'a gelmiş ve bu şehirde uzun zaman kalmıştır. Onun 1828'de Ahıska'nın Moskof eline düşüşünü ve sınır kesilmesini gördüğü anlaşılmaktadır.

Bazı kaynaklar Fakirî'nin, Köroğlu Destanları'nı Kafkasya'dan Anadolu'ya getiren halk şairi olduğunu belirtmektedir: *"Köroğlu Destanları'nı ilk kez Posof'un Hévat köyünden olan Hévatlı Âşık Üzeyir köprü olmuştur. İlk yaratıcı adı geçen kişidir"* (Kaftancıoğlu 1979:12).

"*Hiçbir âşık Fakirî'yi bağlayamamış ve onun bağlamalarını çözememiştir. Birçok âşık kendisinden etkilenmiş ve şiirlerine nazireler söylemişlerdir. Birçok şöhretli âşık, Şenlik Sümmanî ve Zülâlî, önce Fakirî'nin sonra onun oğlu ve çırağı olan Feryadî'nin hayranıydılar.*

*Fakirî, yaşadığı çağda "**Sultanü'ş-Şuara"** (Şairler Sultanı) diye anılmıştır. Ölümünden önce, İdrakî ve Muhibbî gibi usta âşıklar, Fakirî'yi üstad olarak tanımış ve köyünde ziyarete gelmişlerdir"* (Zeyrek 2004:226).

Fakirî, Arslan Bey, Ahmet Han, Mustafa Bey, Aliyar adlı hikâyeleri tasnif etmiştir. Bu hikâyeleri Müdâmî Prof. Dr. İlhan Başgöz'e anlatmıştır. Başgöz de bunları kayda alarak bugüne ulaşmasına vesile olmuştur. Şiirlerinden örnekler:

1. *"Hey kardaşlar, yanak yanak ağlıyak,*
   Ülkemiz sultanı elden gidiyor!
   Al yeşili töküp kara bağlıyak,
   Al-Osman'ın şanı elden gidiyor!

Ahıska'ydı burada ellerin hası,
Yakıldı ataşa şenliği nâsı,
Kurtuluncaya dek çekecek yası,
Yesir olmuş canı elden gidiyor!

Kâfir Moskof'a başülke verilir,
Kesilir sinorlar korgan kurulur,
*Yedi yerden **Fakîr** beli kırılır,*
İslâm darda canı elden gidiyor!" (Özsoy 1993 : 46).

2. *"Aman vergil methedeyim,*
Bu yerlerin Han'ı Ulgar.
Sılaya yol ver gideyim,
Dağların civanı Ulgar.

Kafdağı'nın nesli gördüm,
Ağrı, Yalbuz aslı gördüm,
Arsıyan'dan uslu gördüm,
Yolcular sultanı Ulgar.

Bulutları börk eylemiş,
Ak berfleri kürk eylemiş,
Kardan acep görk eylemiş,
Hem tipi boranı Ulgar.

Duman çökmüş şanlı başan,
Yolcuya cilvedir peşen,
Murad alır seni aşan,
Hasretler dermanı Ulgar.

Yedi eldir senden aşan,
Çıldır, Ahıska, Koblıyan,
Acar, Şavşet, görür her an,
Posof, Ardahan'ı Ulgar.

***Fakirî** der, ettiğim var,*
Kış günü çetinsin Ulgar,
Mevla'yı seversen yol ver,
Bulayım vatanı Ulgar.

3. *İçtim badesini gördüm yüzünü,*
Uğrar mı o yâre yollarım benim,
Yarabbi göster, buldur izini,
Acep ne olacak hâllerim benim?

Dünyada niceler erdi murada,
Kalmadı elimde hiçbir irade,
Mecnun gibi gezem dağda sahrada,
Okusun zikiri dillerim benim.

Dilerim Mevlâ'dan gülmesin yüzü,
Ah sebep olanın kör olsun gözü,
Kurtulmaz derde düşürdü bizi,
Daha işe gitmez ellerim benim.

*Ey **Fakîr**, acep n'olacak hâlim,*
Ayrıldım yârimden kırıldı belim,
Döküldü yaprağım kurudu dalım,
Bağımda açılmaz güllerim benim" (Zeyrek 2004:227).

1.1.2. Ferhat Feryadî

Posof'un Hévat köyündendir. Ünlü Âşık Fakirî/Üzeyir Ustanın oğludur. 1795 yılında dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. 90 yaşlarında iken yine bu köyde ölmüştür. Feryadî mahlası, babası tarafından verilmiştir. Feryadî, âşıklık sanatını babasından öğrendi. Babası Fakirî'den sonra, devrinin en usta âşıklarındandır. *Artvin'de İznî'yle, Çıldır'da Hoca İrfanî'yle deyişmiştir. Ölmeden birkaç yıl önce kendisini ziyarete gelen Çıldırlı Âşık Şenlik ile yaptığı müşaare, son sözlerindendir* (Zeyrek 2004:228).

Feryadî'nin tasnif ettiği iki hikâye bulunmaktadır. Bunlardan *Kara Gelin* babası Fakirî'nin gençliğinde başından geçen aşk macerasını anlatmaktadır. *Erzincan Bağları* adlı hikâyede ise, ünlü Âşık Kerem ile Aslı'yı hep Erzincan bağlarında yaşamış gibi anlatmıştır. Bu hikâyenin koşmaları kendisine ait olup, Kerem ile Aslı'nın ağzından çıkmış gibi vermiştir. Bu hikâyede Kerem ile Aslı'yı kavuşturmuştur.

"Zülâli hatıralarında, Feryadî, benim üstadımdır. Mahlâsımı da o vermiştir.Güzel koşma ve destanlar söylerdi. Ben Azerbaycan'da muallim iken, Feryadî Ustam yetmiş yaşlarında vefat etmiştir. Tarihini bilemiyorum" (Zeyrek 2004:228). demektedir. Şiirlerinden örnekler:

1. "*Bâd-ı saba, sen Mevlâ'yı seversen,*
   Gidip ziyaret et illerimizi.
   Söyle nazlı yâre çekmesin elem,
   Dahi gözlemesin yollarımızı.

   Felek bizi bu diyara atıptır,
   Deli gönül gam bahrine batıptır,
   Bir nice gün bu diyarda yatıptır,
   Ağyara vermesin göllerimizi.

Feryadî *bend eder Gürcistan mesti*
Güzelleri gezer elinde desti,
Bir nazenin dilber almaktır kasti,
Korkarım bend eder ellerimizi.

2. *Niçin odlanayım, niçin yanayım,*
Öyle bir kimsem yok bile derdimi,
Niçin gam bahrine yelken salmayım,
Söylesem hiç kimse gelmez dile derdimi.

Aşkından düşmüşüm gama kavgaya,
Aldım kelâmımı harfle imlâya,
Ne deve götürür ne de bir maya,
Yüklesem götürmez file derdimi.

Feryadî *pîrinden içmiştir bâda,*
Gönül kuşu durmaz oldu yuvada,
Bu derdi ki verdi bana ol Huda,
Vermesin hiç özge kula derdimi.

3. *Bir sevdanın tuzağına takıldım,*
Bu başımdan neler geçdi heyvah hey!
Hasretin narına yandım yakıldım,
Yandı kara bağrım bişdi heyvah hey!

Bağladın yolumu kesdin râhımı,
Bu dağlar kaldırmaz benim âhımı,
Her haçanki gördüm servi mâhımı,
Gönül durgun iken coşdu heyvah hey!

***Feryâd**'ın derdi çok, çekiyor belâ,*
Bize imdad etsin Hazreti Mevlâ,
Sinem bahçesinde açılan güle,
Ona da bir gazel düşdü heyvah hey!" (Zeyrek 2004 :229).

1.1.3. Süleyman Usta (Süreyya)

Fakirî'nin torunu olup Feryadî'nin oğludur. Asıl adı Süleyman, mahlâsı Süreyya'dır. Posof'un Hévat köyünde doğmuş, yine o köyde ölmüştür. Âşık Şenlik'le Kars'ta yedi yıl beraber askerlik yapmıştır. Köroğlu Destanlarının ustası olduğu bilinmektedir. Müdâmî, kendi tasnif ettiği halk hikâyelerinin yanı sıra Köroğlu ve kollarına ait halk hikâyelerini büyük dedesi Süleyman Usta'dan nakletmektedir. Bu hikâyeleri 1940-1941 yılı kışı içinde Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'a anlatmıştır. "*Müdâmî, dedesi Süleyman Usta'nın Köroğlu'nun 24 kolunu bildiğini ifade etmektedir. Süleyman Usta Şavşat kazasının bir köyüne sünnet olan bir çocuğun kirveliğini yapmak üzere gider. Kış bastırır. Köyden ayrılamayan Süleyman Usta 2 ay bu köyde kalır. O köyde Süleyman Hoca adında bir adama Köroğlu'nun 24 kolunu anlattığını Müdâmî'den öğrenmekteyiz"* (Boratav, 1988:247). Şiirlerinden örnekler:

1. *"Hey ağalar, size tarif eyliyem,*
   Gül gülistan olur yazı gönlümün.
   Her nere giderse alır götürür,
   Ne fena arsızdır yüzü gönlümün.

   Tuttuğu işleri özü de bilmez,
   Yüz bin döşürse de irengi solmaz,
   Yüz yaşına girsem yine kocalmaz,
   Ne acep gamsızdır özü gönlümün.

***Süreyya**'yayım hayrı şerri bilende,*
Va'dem tekmil olup defter olanda,
Azrail gelip de gökse konanda,
O zaman lâl olur sözü gönlümün.

2. *İhtiyarlık dizim tuttu,*
Safayı omuzdan attı,
Gözlerimin nuru battı,
Bakmaz rûz ü şeb'e şimdi.

Pek zaif oldu bu tenim,
Heman ki çıkmada canım,
Pek iştiyakım var benim,
O mahbub-i hub'a şimdi.

Bu kadar aklile kaldık,
Erenlerden öğüt aldık,
Kocaldık ihtiyar olduk,
Bize lâzım Kâ'be şimdi.

Keyfiyetimi sorarsan,
Akılda oldum perişan,
Saltanatımı sorarsan,
Dirgen tırmık yaba şimdi.

*Garip **Süreyya** bunu yaptı,*
Akçasın yiyüben battı,
Felek bizi kütah etti,
Düşürdü girdaba şimdi" (Zeyrek 2004:230-231).

1.1.4. Babası

Müdâmî'nin babası 1887 yılında Posof'un Varzına köyünde doğup 1957'de imamlık yaptığı Kars'ın Digor ilçesinde vefat eden, bölgenin ileri gelen hocalarından Molla Kahraman'dır. Cami imamlığı ve müftü vekilliği görevlerinde bulunmuştur. Ehl-i dil olmasına rağmen şiir söylememiştir. Saz çalmayı da günah saymaktadır. 1912 yılında Posof'un Hurgeşen köyünde Mollaoğullarından Aziz kızı Ferahnaz Hanım ile evlenir. 1918 yılında Müdâmî'nin annesi olan Ferahnaz Hanım ölünce Şerife Hanım'la evlenir. Müdâmî, şiirlerinde sürekli öksüzlüğün verdiği acıyı ve üvey annesinin yapmış olduğu zulmü işlemektedir. Başına gelen bütün felaketlerin müsebbibi olarak üvey annesini görmektedir. Mahşer gününde üvey annesinden hakkını isteyeceğini bir dörtlüğünde şöyle ifade eder:

Sâbit Müdâm hicr-i gamımda ciğerim oldu kebab
Müsebbibül esbab sensin aç görülmezden bir bab
Bu duruma cazi loplop analığımdır sebep
Dilerim hakkımı andan kıyamı mahşer günü (Div.92).

Şerife Hanım'ın, kocası Molla Kahraman'ı fırsatını bulduğu zaman oğlu Müdâmî'nin üzerine devamlı kışkırttığını, babasının da devamlı hanımını dinleyerek Müdâmî'yi dövdüğünü hem şiirlerinde hem de aşığın oğulları Halil İbrahim ve Hikmet Arif Ataman'dan yaptığımız mülakatlar sonucu öğrenmekteyiz. Oğlu Halil İbrahim Ataman babasının, babası Molla Kahramanı her andığında gözlerinin yaşarıp ağladığını belirtmektedir. Müdâmî, babası Molla Kahramanın, üvey annesinin sözünü dinleyip Posof'tan Digor'a göç etmesini bir şiirinde dertlenerek şöyle dile getirir:

Yine bir derdimiz bine yetüptür
Göç etti pederin saadet tacı
Ab-ı dane şundan şundan aşıptır
Ayrılık derdinîn yoktur ilacı

Helâl eyle Hakkı ceranesinden
Gerek yar muhabbetini ihvan sesinden
Pir ile gök inler şivan sesinden
Sağ iken ayrılık ölümden acı

Müdâmî'n ahvalın görmedi peder
Ailesi sözün kırmadı peder
Yalvaran çok lakin durmadı peder
Kadirallah sen ol bana duacı (Des.12).

1.1.5. Annesi

"*Müdâmî'nin annesi Mollaoğulları sülalesine mensup Üzeyir Usta ve Peruze Hanım'ının kızları Ferahnaz Hanım'dır. Molla Kahraman Balkan Savaşı yıllarında 1912 yılında Ferahnaz Hanım'la evlenir*" (Kırzıoğlu 1970:1). Bu evlilikten 1914 yılında Müdâmî dünyaya gelir. Posof'un kurtuluşunda doğduğu için adını Zabit koyarlar. 1917'de Ferahnaz Hanım vefat eder. *"Âşık Müdâmî'nin küçük yaşta öksüz kalışı türlü güçlükler içerisinde yaşamını sürdürmeye çalışması Müdâmî'yi çok yıpratmıştır"* (Aslan 1978 : 180). *Bu durumu Müdâmî, bir dörtlüğünde şöyle anlatmaktadır:*

Üç yaşımda kayıp ettim anamı
On ikiden terk eyledim hanemi
Müdâmî uçurdum telli turnamı
Kaldım baygın tek avirânelikte (K.32).

Müdâmî'nin şiirlerinde anne hasreti başta gelen temalardandır. Âşık, annesinin olmayışını, anne özlemini bir dörtlükte şöyle dile getirmektedir:

"İştiyâkım kalmaz idi, dünyada,
Eylikli gözinen, ana göreydik.
İsmi silinmezden, Levh-ü künyada,
Şefkati nicedir bana, göreydik" (Aslan 1978 : 194).

Ferahnaz Hanım ölünce Molla Kahraman, Posof'un Segre köyünden İsmail Efendi'nin kızı Şerife ile evlenir. Bu evlilikten Abdülmecit ve Mehmet adlı iki erkek çocuk ile Fatma adında bir kızları olur. Müdâmî'nin nüfus cüzdanında doğumu 1918, anne adı da Şerife olarak geçmektedir. Bunun nedeni Posof'un 23 Şubat 1921'e kadar Rus işgali altında olması nedeniyle doğan çocukların nüfus kaydı yapılmamasıdır.

Müdâmî, üvey annesi Şerife Hanımdan kötü muamale görmüş ve bu durum Müdâmî'nin hayatında unutulmayacak derin izler bırakmıştır. Kadınlara duyduğu nefretin temelinde üvey annesi yatmaktadır. Müdâmî, üvey annesinin sebep olduğu kadınlara karşı öfke ve olumsuz duyguları bir dörtlükte şöyle dile getirir:

> Müdâmî yetilmez avrat sırrına
> Sadakat beklenmez binde birine
> Allah düşürmesin karı şerrine
> Zincirle tavandan asan avrattır (Des.58).

Âşık, bir koşmasının mısralarında üvey annesinin, hayatını adeta bir zindana çevirdiğini sitem üslubuyla ifade etmektedir:

> Hayatımı zehirledi analık
> Sebeb odur eden namurat beni (Aslan 1978:193).

1.2. DOĞUMU

Molla Kahraman ve Ferahnaz Hanım'ın evliliğinden dünyaya gelen Müdâmî'nin asıl adı Zabit'tir. Babası ona, Rus işgali altındaki topraklarda kurtuluş mücadelesi veren Posof halkının kahramanlığının simgesi olarak 'askere kumanda eden rütbeli asker, idare etme gücü olan kişi' anlamlarına gelen Zabit ismini vermiştir. "*Ancak 1928 yılında Latin alfabesi ile nüfus kaydı yazılırken Zabit olan isim nüfus memurunun hatası sonucu Sâbit olarak*

yazılmıştır” (Özsoy 1993 : 53). Yukarıda da bahsettiğimiz üzere birçok kaynak Müdâmî’nin ana doğumu olan 1914’ü değil de nüfus kaydında olan 1918’i almıştır.

Nüfus Cüzdan Örneğinin Aslı

Doğumu da 1918 tarihine denk gelen Rumî takvime göre 1334 olarak geçmektedir. Müdâmî, kendi doğum ayını ise, Nisan ayının özelliklerini anlattığı bir şiirinde ‘’Nisan’’ olarak vermektedir:

Bizim de veladet Nisan ayında
Üç yaşımda boynum burduran yıllar.

Müdâmî’nin ismi ve doğum tarihinde yapılan hatalar soyadında da görülmektedir. “Soyadı Kanunu” çıktığı vakit Ardahan’da bulunan Sâbit, Ataman soyadını alır. *“Ancak Nüfus memuru kendi isteğine göre Yalçın soyadını Molla Kahraman ailesine verir. Müdâmî’nin askere gitme işi ortaya çıkınca durum anlaşılır. Zaten 1935 yılına kadar çevrede Palabıyıkoğlu olarak bilinen aile soyadını askerlik dönüşü tashih ettirerek kullanmaya devam etmiştir”* (Özsoy, Ataman 1993 :18). Müdâmî’nin doğum yeri ise Posof ilçesinin eski ismi (Varzına) yeni ismi olan Demirdöven köyüdür. Müdâmî bir dörtlüğünde kimliğini şu şekilde açıklar:

" Der Müdâmî: Sinnim on yedi, otuz dört künyem,
İsm-i peder , men Kahraman, Palabıyık familyem
Sevdadan bîhaber iken evvel Varzınaydı binam,
Eyledim Mecnun veş azm-i râh kûhsâra bugün" (Alptekin, Şimşek 1993 : 6).

Bir başka dörtlüğünde de kendinî şu biçimde tanımlamktadır:

Şair Müdâm bu hususta haklıyım
İlim Kars'tır ilçem Posof şarklıyım
Bir kafeste bülbül gibi saklıyım
Ölenden yaşayandan haberimiz yok (K.57).

Kendinî tanımladığı bir başka dörtlüğü:

Otuz dedi beyazlandı suratım
Kalktı gece gündüz tenden rahatım
Roman değil maceradır hayatım
Yüz kitap doldurur yaz benim dostum (K.97).

1.3. EĞİTİM DURUMU

Posof'ta bir din görevlisinin çocuğu olarak dünyaya gelen Âşık Müdâmî'nin çocukluğu, hayatında ve sahip olduğu sınırsız kültürde derin izler bırakacak bir çevrede geçmiştir. Üç yaşındayken annesini kaybeden ve bu olayın acısını yaşadığı sürece hisseden Müdâmî, anne sevgisinden mahrum kalmanın yanı sıra üvey annesinin eziyetine maruz kalmıştır. Çocuk iken feleğin aile yuvasını tarumar ettiğini Elifnâme türünde kaleme aldığı bir mısrada şöyle dile getirmektedir:

Tı Tıfıl iken yuvamı kıldı felek tarumar (Des. 42).

Acı ve gözyaşı ile yoğrulan Âşık'ın çocukluğu küçük yaşlarda gördüğü bir rüyanın tesiriyle alevlenen aşk acısıyla daha da şiddetlenmiştir. Maşukası

Şemsinur'a kavuşmak uğruna çektiği ıstırap ölene kadar devam etmiştir. Bu sevdayı Müdâmî, bir divanında şu şekilde dile getirmektedir:

Yedi yaştan beri hayli aşka olmuşum berbat
Mesken oldu gönül mülkü döşedi anda ispat

Çün bu esrarı hakkıyla bastık sırra kadem
Kuruldu hunu-ı mecazı çekildi gamımdan sıhhat (B.Div.27).

Müdâmî, ilk tahsilini bölgenin önde gelen din adamlarından biri olan babası Molla Kahraman'dan almıştır. Bu tahsil daha çok dinî içeriklidir. Müdâmî, altı yaşında iken Kur'an ayetleri ve sureleri ile tanışmıştır. *1925 yılında Arap alfabesi ile başladığı ilk öğrenimini 1929 yılı sonunda Latin asıllı Türk alfabesi ile Ardahan Yatılı Mektebi'nde tamamlamıştır. Bir ara Cilavuz Köy Enstitüsü'ne de devam etmiş ancak; bitirmeden okuldan alınmıştır (Özsoy, Ataman 1993 : 20).* Babasının hoca olması nedeniyle bölgenin önde gelen hocalarıyla, kanaat önderleriyle oturmuş kalkmış, onlardan dinî ve beşerî meseleler hakkında çeşitli bilgiler öğrenmiştir. Halk hikâyeciliğini Şavşatlı Yakupoğlu Tevfik Usta'dan, saz çalmayı ise teyzesinin kocası Cafer Cevherî Usta'dan öğrenmiştir. Müdâmî şiirlerinde Arapça ve Farsça ifadelere geniş yer vermesinin yanı sıra Kur'an tefsirine de tamamen hakimdir. Şiirlerini ayet ve hadislerin orijinal metinleri ve anlamlarıyla güçlendirmektedir. Örneğin:

Derdiyle meşhurdur Eyyüb bunca yıl
Her gün yarasından işlerdi fitil
Müdâmî cümleden bunu ol Hak bil
De : Hasbinallahu veni'mel vekil (Özsoy 1993:240).

Âşık Müdâmî, özellikle; atışmalarda, muammalarda sık sık ayet ve hadislerden iktibaslar yapmıştır. Atışmalarında dünyanın yaratılışı, peygamberler tarihi, öteki âlem, cennet-cehennem, yüce yaratıcının ve onun peygamberinin vasıfları, kulluk görevleri gibi dinî ve tasavvufî konular başta

gelmektedir. Müdâmî, Kağızman müftüsü Ağrarî, Davut Sularî ve Efkârî ile ayet ve hadislere dayanarak atışmalar yapmıştır. Çalışmamızın "Müdâmî'nin atışmaları" kısmında bu konuya geniş bir yer verilmektedir. Müdâmî, on ve on dört yaşlarında iki kez aynı rüyayı görmüş, uyandığında Kur'an'ı Kerim'in tamamını ezberleyerek hafızlık mertebesine erişmiştir. Bu olay Müdâmî'nin oğlu Halil İbrahim Ataman tarafından şöyle anlatılmaktadır: *"Babam bana; 'Ben rüyayı görmeden evvel Elif Cüzü'ndeydim. Arkadaşlarım Kur'an'ı Kerim'e geçmişlerdi. Ezberlediğim sure ve dua sayısı Sûbhaneke'den Fil Suresi'ne kadardı. Rüyadan uyandığımda tam manasıyla hafız olmuştum."* Söz konusu hadiseden sonra Müdâmî'nin zahiri bilgilerinin yanı sıra batınî bilgilerinin de arttığını müşahade etmekteyiz. Çok yönlü bir şahıs olan Âşık, irticalen şiir söylemenin yanı sıra; halk hikâye tasnifi ve anlatıcılığı, köy hocalığı, halk hekimliği gibi meziyetlere de sahiptir.

Müdâmî on yedi on sekiz yaşlarında Ardahan'ın ve Artvin'in köylerinde imamlık da yapmıştır. Hatta rüyasında gördüğü Şemsinur'u imamlık yaptığı sırada Pishekom köyünde görmüştür. Müdâmî'nin halk kültürü ve halk bilimi alanında uzmanlaşmasında Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu'nun, Prof. Dr.Pertev Naili Boratav'ın, Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün ve Behçet Kemal Çağlar'ın katkıları da oldukça önemlidir.

1.4. ÂŞIKLIĞA ADIM ATMASI

Müdâmî'inin âşıklığa ilk adımı on yaşında ve on dört yaşında aynı rüyayı görmesinin ardından ortaya çıkmıştır. Rüya motifinin temel esprisini sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçiş olarak değerlendiren Umay Günay âşık edebiyatındaki rüya motifini başlangıç ve hareket sağlayan bir motif olarak kabul eder. Müdâmî'yi rüyaya götüren ve âşıklığa adım attıran temel etken üç yaşında iken annesini kaybedişi, babasının evlendiği diğer hanımın Müdâmî'ye hiç huzur vermemesi ve kocası Molla Kahramanı, Müdâmî'ye karşı devamlı suretle kışkırtmasıdır. Üvey annesinin ve babasının azarlarından bıkan Âşık'ın babasının ödev olarak vermiş olduğu bir sureyi

ezberleyememesi, akabinde ağzından kan gelecek boyutta dayak yemesi ve rüyada olan hadiseler onun âşıklığa adım atmasına vesile olmuştur. Müdâmî babasından dayak yemesinden sonraki hadiseyi şöyle anlatmaktadır: "*Evimizin önünden bir ufak sovuk su çıkıyordu. Suya gittim yüzüme su vurdum kan aktı ben ağladım. Gün inene kadar kan devam etti. Ne zaman ki gün indi kan da dindi. Yüreğim iyce daraldı. Balon gibi şişti iyice kızdım kime kızıyorum analığıma. Hadi babam dövüyor. Hiç olmazsa gel de ki: 'Bu kadar vurdun yeter, çocuktur bağışla.' Ne gezer. Ben övey annemin beni gurtarmadığına kızıyorum. Neyse hakikâten o gün öğle yemeği akşam yemeği bizim evde zehr-i mâr olmuş. İkindiden sonra elime verdikleri cüz ile uğraşıyorum. Bizim oralarda ocak olur. Yemek pişirmek için şimdiki gibi Aygaz, bilangaz bilmem şu bu yok o zaman ocağın taşına bir at nalı geçirmişim idâreyi de yanıma goymuşum bir şey okuduğum da yok uyuya kalmışım. Babamgil yatsı namazını kılandan sonra elbisemi soymadan atmışlar yatağa" (Özsoy, Ataman 1993 : 24).* Müdâmî'nin bir ses bandına anlattığı rüyayı Müdâmî'nin ağzından hiçbir değişiklik yapmadan aktarıyoruz:

> *"Bir rüya gördük. Rüya şöyle. Hayırlara tebdil olsun hayır diyenler hayır içinde bulunsun. Güya kıyamet kopmuş , mahşer yerinde mizan terazi kurulmuş. Halk bin bir ayak bir araya cem olmuş. Ardahan ovası ki o zaman pederin durduğu Nunus köyü Meşe Ardahan denilen Hanak'a bağlı. Düz Ardahan da şimdi kaza olan Ardahan. Nunus köyü o kadar büyük olmuş ki Ardahan ovasına kadar ova büyümüş. Buraya halk toplanmış. Bugün Cincerep deyilen köye de mizan terazi kurulmuş. Hazreti Adem'den o güne kadar yaşayan halk ovaya toplanmış. On iki kat gölge yani bir ferdin guş olsa bir tarafa uçmasına imkan yok. İki tane gölge geliyor bir adamın uyluklarından tutup götürüyor terazinin başına…*
>
> *Nihayet sıra bize geldi. Bizi de aldılar götürdüler terazinin başına. Terazi'nin başında sağ tarafında minare boyunda siyah elbiseli siyah kepli bir zat duruyor. Sol tarafında çil bozgunu, köse yapılı sarımtırak bir adam var. Elinde de bir sarı kitap Mizan yerine gidenin hakkında o sarı kitap elinde olan bir kelime söylüyor, o iri zat-ı muhterem gelen hakkında bir ayet okuyor. Bizim hakkımızda da elinde sarı kitap*

olan şöyle buyurdu: 'Femenkane' iri adam ise : 'Estauzibillah bismillahirrahmanirrahim, Femenkane minhum meriden ev bihi edhan minrasihi…' ibaresini okudu ve bana 'Öğrendin mi oğlum' dedi. Evet öğrendim dedim 'oku bakalım' dedi okudum. Sol elini dalıma vurdu. 'Şimdi sen şöyle dur yavrum başkası gelsin' dedi. Bu meydanda kısa boylu, başında bir külah olan 70-75 yaşlarında bir ihtiyar Âşık peyda oldu. Bu Âşıkın elinde bir saz var Sazı Oyma değil Uymadır. Bir karış sapı var üç karışta bu sapa eklenen kalın bir kablo tel var. O sazın ucuna eklenmiş kablo telin başında billurdan altı tane tekerlek var. O saza vurdukça o billur tekerlekler fabrika çarkı gibi dönüyor. Bu Âşık bize bir kızı tarif ediyor. Anası şu babası…gibi. Arka tarafta bir dağ var adına Murat yaylası diyorlar. Fakat bugün öyle bir dağ yok. O Murat yaylasının başında gösterdiler. Baktım bilmedim , dört yaşlarında bir kız . Âşık : 'yok yok' dedi 'önüne bak.' Önüme baktım bu kız şimdi on iki yaşında var. Orda dört yaşında görünüyor. Burada on on iki yaşında. O ihtiyar Âşık bize tarif ediyor: " Sülalenin ismi Molla Halil Oğulları ,babasının ismi Mevlüt, anasının ismi Kudret ,kızın kendi ismi Şemsinur" Bu kızı bize aht ettiler. Nikah şerbeti getirdiler, nikah şerbetini verdiler bu şerbeti bize Terazi'nin yanındaki sarımtırak adam verdi. Bunun sonradan Hazreti Osman olduğunu öğrendim. İri yarı dediğim adam ise Hz. Muhammed (Salliallahü aleyhi vesellem) Burada arkadan top sakallı, cesim süsseli korkunç vecheli bir zat çıkageldi. " Olmadı siz bu yavruyu yaktınız" dedi. Bu top sakallı dediğimiz zat kim olsa gerek Hazreti Ali Efendimiz. Aralarında konuştular Hz. Osman : "Neden olmadı" deyince Hazreti Ali Kerremallahu veche : "O'nu niçin yaktınız ki? Nikah şerbeti şirin olmaydı. Halbuki şerbetin sonunu Müdamını verdinîz ekşi oldu. Bu olmadı" dedi. Bunun üzerine bize bir sarı kitap gösterdiler. Oku yavrum dediler. Dedim ben okuma bilmem. Fil suresine kadar zar zor öğrendim, Deyince ; Hazreti Osman: "Bak yavrum dedi "baktım. İki parmak kalınlığında bir yazı kitabın üstünde : "Haza Divan-ı Âşık Müdâmî" yazılı. Bana bu iki zat: "Senin mahlasın Müdâmî ,bu kitap senin aşkının divanı olacak" dediler. Biz bu rüyayla o kadar allak bullak oluyoruz ki sabah namazı oluyor… Vakit çok geç olduğu halde bir gün önce yediğimiz sopa hatırına övey anam beni uyandırmıyor. Ne zaman ayılırsa o zaman kalksın diye beni kendi halime bırakıyorlar. Uyandım O'nu gördüm

koltuğumun dibine bir tümsük bu sefer babam : "Kalk ulan akşam olmuş hala gine yatıyor," dedi. Kalktım zaten elbisemle uyumuşum. Elimi yüzümü yudum. Cinnet geçirecem.

Her gün güneş doğudan doğarken şimdi batıdan doğuyor. Bir de baktım güneş süzüldü indi. Geri eve geldim cüzü elime aldım bir sayfaya baktım harfler sandım benimle konuşuyor. Onu bırak ötekine bak onu bırak ötekine hepsi benimle konuşuyor sandım. Aradan dört sene geçti. Demin dediğim gibi Ardahan'dayız o sene koyun çobanı olduk. Bir gün öğle vaktinde koyunlar bir yere toplandı yattılar. Biz de bir koyunun karnına başımızı koyup uyuduk. Aynı rüyayı tekrar gördük. İki rüya arasında elde ettiğimiz bilgileri kimseye söylemedik. Babamın 22 sene Arabi Farisi ilmine dirsek çürüttüğü kitapları okuduk. Bir hemşirem var idi. Biz Fil suresini öğrenmeden o Fetih suresini öğrenmişti. O Yasin'e çıkana kadar biz Kur'an-ı kaç defa hatmettik. Baktığımız her kitap sankim bizimle elli yıllık ahbap gibi konuşuyordu. Babamı tenhaladıktan sonra bu kitapları okuyordum ,anlıyordum ,anlatmaya muktedir değilim. İlk rüyadan sonra aşk nedir ,sevda nedir bunlardan hiç haberim yok. Çünkü yaşım yedi. Aslında on amma yedi, küçük yazılmışım o yüzden yedi yaşındayım. Vaktaki bu rüyayı dört sene sonra tekrar görünce ki bu rüya tekerrür etti. Bir at kılından tahtaya sazvari gerip başladık bir şeyler söylemeye. O zamana kadar köylü bana Küçük Molla derdi. Biz de onlara bir şeyler söylerdik. Yani bizim âşıklık gördüğümüz iki kere tekerrür eden rüya ile başladı…"

Kaynaklar, Müdâmî'nin doğumunu 1918 olarak aldıkları için ilk rüyasını yedi yaşında gördüğünü söylerler. Asıl doğumu 1914 olan Müdâmî ilk rüyayı on yaşında görmüştür. Prof. Dr. Umay Günay "Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi" adlı kitapta Türk âşık edebiyatında tespit edilen asıl tip kompleks rüya motif plânına göre Müdâmî karşılaştığı sıkıntılar sonucunda hazırlık devresinden geçerek biri on yaşında diğeri on dört yaşında aynı rüyayla karşılaşır. Bu rüya canlı bir rüyadır. Peygamberimiz, Hz. Osman ve Hz. Ali ile karşılaşmıştır. Aynı rüyada sevgilinin (Şemsinur'un) bizzat kendisini görmüştür. Bâde olarak da şerbet içmiştir. Mahlasını ise Hz. Osman ve Hz. Ali (Hâza Divân-ı Âşık Müdâmî) ibaresindeki yazıyı göstererek Müdâmî

mahlasını vermişlerdir. Bu plâna göre Müdâmî kendi kendine rüyadan uyanmış, kendinde meydana gelen hadiseleri kimseye anlatmadan aradan geçen dört senenin ardından aynı rüyayı tekrar görmüştür. Bunun üzerine bir at kılından tahtayı saz yapıp, rüyada gördüğü Şemsinur'un aşkıyla şiirler söylemeye başlamıştır. Müdâmî, on yaşında gördüğü ilk rüyadan uyandıktan sonra kendinde büyük değişikler meydana gelmiştir. Rüyaya kadar Kur'an-ı Kerim'den 18 sûreyi bilirken rüyadan uyandıktan sonra Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş, hafız olmuştur. Şiir söyleme yeteneğine kavuşmuş, atışmalar yapmaya başlamıştır. "*Rüyada âşıklara ulaşan kişilerin uyandıkları zaman söyledikleri ilk deyişleri gördükleri rüyaların tasviridir. Bu ilk deyişlerde âşık başından geçenleri naklettiği gibi ilk tapşırmasını da bu ilk deyişin sonunda yapar" (Günay ,1999: 98).*

Müdâmî, rüyadan uyandığı zaman ilk deyiş olarak başından geçen olayları nakletmektedir:

Şemsinurum her poyraz akma Allah aşkına
Seni sevdim kem nazarla bakma Allah aşkına
Divanı kırklarda gördüm yedi yaşımda seni
Nikâhım kıydı erenler korkma Allah aşkına

Kuruldu mizan terazi cem oldu mahlukata
Solda Osman Zinnureyn sağda fahr-i kâinat
Verdiler aşkın kitabın okudum ayet ayet
Yalan deyip bir kenara çıkma Allah aşkına

Murad yaylası namında bir dağın başındasın
Yedi yaşında ben idim on iki yaşında sen
Evvel uzaktan göründün sonra baktım karşımdasın
Canıma çengel-i aşkı takma Allah aşkına (Div.4).

Müdâmî rüyada gördüğü hadiseleri “Bana” adlı şiirinde de anlatmaktadır:

Âlem-i manada gördüm bir gece
Gösterdi gösteren nur cemâl bana
Dersimi verdiler Kur’an’dan hece
Yedi yaşta girdi bu hayal bana

Bir şemsü zuhur etti arş-ı â’lâden
Satı halk etmiş nur ile madan
Bir sureti hatifi geldi Hüda’dan
Gelemezsin diye bu irsal bana (K.13).

Bu dörtlükler Müdâmî’nin rüyasının tasviridir. Murat yaylasında Şemsinur’u görmesini, nikahlarının kıyılmasını Hz. Peygamber ile Hz. Osman’ın orada hazır bulunduklarını Kur’an’ı Kerim’i ezberleyerek hafızlık mertebesine ulaştığını kendisinin nüfus kaydına göre yedi (on) yaşında, Şemsinur’un da on iki yaşında olduğunu ifade etmektedir.

Genç Âşık, bir dörtlüğünde de “Müdâmî” , mahlasını nasıl aldığını dile getirmektedir:

Bezm-i elestten kurulmuş aşkına bünyadımız
Müdâmî mahlası verildi Sâbit iken adımız
Künfekân ellerinde Mevla yeter muradımız
Şam-ı seher çeşmeme oldun hayalim nerdesin (Div.31).

Müdâmî,rüyasında gördüğü Şemsinur’u periye benzeterek bir şiirinde ona şöyle seslenmektedir:

Alem-i ervahala sevdik sevişdik
Kaçma muhabbetten gel yanaş perim
Aşkın kazanında kaynadık piştik
Sardı can evinden bir ateş perim

Ezelden olmuşam aşka bende
Hulusa çare yok can çıksa tende
Büryap kusur ne sendedir ne bende
Kaza kaderinden değdi taş perim

Şair Müdâm hayalinle enisim
Vuslat arzusuyla soldu benzim
Sensin ilham dağım, ilham denizim
Fidan boy, kara göz, kalem kaş perim (K.92).

Müdâmî, on dört yaşında gördüğü ikinci rüyanın ardından bir tahta parçasına at kıllarını dizerek saz yapar, babasından gizli çalarmış. *"Bir gün tarlada kotanla çift sürerken ustam diye nitelendirdiği yörenin ünlü âşığı Zülâlî elindeki sazı ile geçiyormuş. Müdâmî, Zülâlî'yi tanıyınca koşup önüne çıkar. Zülâlî'ye: " Başka bir yerde tertip edip, kimsenin çözemediği bir muammayı kendisine de sormasını istemiş. Yusuf Zülâlî, küçük Müdâmî'yi başından savmak için " Falan yerde fasıl yapacağım, gel de orda dinle," manasında sözler söylemiş. Bu sefer Müdâmî: " Ben oralara gelir, sizin gibi koca bir âşığın muammasını çözersem, siz harcanmış olursunuz," kabilinden sözlerle Zülâlî'yi ikna etmiş. Sonra Zülâlî sazını, Müdâmî ise yerden aldığı bir dalı saz gibi tutarak değişmeye başlarlar. Tesadüfen orada bulunan köy imamı Molla Abbas, değişmeyi kayıt altına alır. İkinci rüyadan sonra Müdâmî'nin maharetini sergileyerek yaptığı ilk karşılaşma şöyledir:*

Zülâlî
Bir muamma tasnif ettik okursan galeti var
Dört kitap Kur'an içinde okunur âyeti var
Ehl-i zerden kul yapısı Tanrılık dâvâ eder
Ne guruhta tâbî oldu nice bir milleti var

Müdâmî

Tasnif ettiğin muamma Tûba'dan isbâtı var
Beni İsrail zamanı yapılmış sanatı var
Bir kuyumcu sanatıdır düzdü altından onu
Yetmiş bin halk ona taptı Cehlin dalâleti var

Zülâlî

İsmi vardır cismi yoktur tâ kıyamete kadar
Bu cihanda bâkî kalan tasbihi âleti var
Şeytân onun etbaisi Azâzil veziridir
O'na tapan nâr ehlidir ne savm ne salâtı var

Müdâmî

İsmi dana cismi altun yok bu gün O'nu yapan
Hemen dünyada eseri altunun kıymeti var
İblis'e etbaî derler Hak'dan gayrıya tapan
Ebrûş-ı yer cehennem Halidun âyeti var

Zülâlî

Hak taalâ gazab etmez yaradılmış kul deyi
Dili insan resmi sığır böyle bir suratı var
Der Zülâlî bu muamma dört kitap beynindedir
Hangi âşık bulur ise elinde beratı var

Müdâmî

Hak kul deyi yaratmadı sanatkâr eseridir
Cebrail pây-ı turâbı söyleten kudreti var
Der Müdâmî halimizce muammanın remzi bu
Söyleten Hak söyleyen biz pîrlerin himmeti var" (Özsoy, Ataman 1993; 28-29).

Zülâlî'nin sorularına ustalıkla cevap veren Müdâmî böylece âşıklığa adım atmıştır. Müdâmî'nin oğlu Halil İbrahim Ataman, babasının Zülalî ile atışmasından sonra âşıklığının halk arasında duyulmaya başlaması hususunda şunları söylemektedir:

"Eskiden köy imamlarına o dönemin müftülüklerinden bazı muamma sorular gelirmiş. Babamın 9, 10 yaşlarında olduğu zaman yine bir muamma gelmiş o dönemin mollaları caminin önünde muammayı çözmeye çalışırlarken babam önlerinden geçerek muammaya göz atıyor ve bir defa gülüyor. O mollaların arasında dedem Molla Kahraman da bulunuyor. Molla Abbas diyor ki, Kahraman bu çocuk muhakkak bunu çözdü ki güldü. Dedem hemen karşı çıkarak, Molla Abbas o nedir ki bunu çöze çocuğun kusuruna bakma dese de Molla Abbas diretince babamı çağırıp neden güldüğünü sormuşlar. Babam da hiç öylesine demiş ama dedemin korkusundan bunu söylediğini anlayan diğer mollalar dedemden izin alarak babamı konuşturmuşlar. Babam da muammayı çözdüğünü söyler ve cevabını verir.

Muamma şöyle:

"Adamı Adam Eden Üç Harf Beş Nokta,
Vasılı Cinan Eden Beş Harf Üç Nokta."

Müdâmî, cevap olarak adamı adam eden aşk, vasılı cinan eden ise iman'dır, der ve bu vesileyle muamma çözülmüş olur." Âşıklığını halk arasında da ispatlayan Âşık Müdâmî, Ramazan aylarında; cer imamlığı, kış aylarında ise teyzesinin beyi âşık Cafer Cevherî ve Şavşat'lı Yakuboğlu Âşık Tevfik Usta'dan saz çalmayı öğrenmek suretiyle kendisini yetiştirir. Bir süre sonra Âşık'ın şöhreti bütün bölgede duyulmaya başlamıştır.

1.5. MÜDAMÎ VE ŞEMSİNUR

Müdâmî, şiirlerinin genelinde mâşukası Şemsinur'un aşkından bahsetmekte ve ona kavuşamamanın vermiş olduğu çile ve ıstırabı dile

getirmektedir. Bu bölümde Müdâmî-Şemsinur ilişkisini her yönü ile değerlendirmeye çalışacağız.

Müdâmî, biri on, diğeri de on dört yaşında olmak üzere aynı rüyayı iki kez görmüştür. Bu rüyalar esnasında kırklar tarafından kendisine hiç görmediği bir kızın gösterildiği ve nikahının kıyıldığı Müdâmî aynı zamanda aşk şerbetini de içmiştir. Rüyasında gördüğü kız Posof'un Pishekom köyünden Molla Mevlüt'ün kızı Şemsinur Hanımdır. Âşık Müdâmî rüyasında gördüğü Şemsinurla ilgili bölümü kendi ağzından bizlere şöyle aktarmaktadır:

Bu âşık bize bir kızı tarif ediyor. Anası şu babası…gibi. Arka tarafta bir dağ var adına Murat yaylası diyorlar. Fakat bugün öyle bir dağ yok. O Murat yaylasının başında gösterdiler. Baktım bilmedim, dört yaşlarında bir kız. Âşık : 'Yok yok' dedi 'önüne bak.' Önüme baktım bu kız şimdi on iki yaşında var. Orda dört yaşında görünüyor. Burada on on iki yaşında. O ihtiyar Âşık bize tarif ediyor: " Sülalenin ismi Molla Halil Oğulları, babasının ismi Mevlüt, anasının ismi Kudret, kızın kendi ismi Şemsinur" Bu kızı bize aht ettiler. Nikah şerbeti getirdiler, nikah şerbetini verdiler bu şerbeti bize Terazi'nin yanındaki sarımtırak adam verdi. Bunun sonradan Hazreti Osman olduğunu öğrendim. İri yarı dediğim adam ise Hz. Muhammed (Salliallahü aleyhi vesellem). Burada arkadan top sakallı, cesim cüsseli korkunç vecheli bir zat çıkageldi. " Olmadı siz bu yavruyu yaktınız," dedi. Bu top sakallı dediğimiz zat kim olsa gerek Hazreti Ali Efendimiz. Aralarında konuştular Hz. Osman : "Neden olmadı" deyince Hz. Ali Kerremallahu veche : "O'nu niçin yaktınız ki? Nikah şerbeti şirin olmaydı. Halbuki şerbetin sonunu Müdamını verdinîz ekşi oldu. Bu olmadı" dedi. Bunun üzerine bize bir sarı kitap gösterdiler. Oku yavrum dediler. Dedim ben okuma bilmem. Fil suresine kadar zar zor öğrendim, deyince; Hz. Osman: "Bak yavrum dedi." Baktım. İki parmak kalınlığında bir yazı kitabın üstünde :" Haza Divan-ı Âşık Müdâmî" yazılı. Bana bu iki zat: "senin mahlasın Müdâmî ,bu kitap senin aşkının divanı olacak" dediler (Özsoy 1993:67).

Müdâmî, rüyadan uyandığı zaman Şemsinurla olan karşılaşmasını ilk deyiş olarak şu manzume ile dile getirmktedir:

Şemsinurum her poyraz akma Allah aşkına
Seni sevdim kem nazarla bakma Allah aşkına
Divanı kırklarda gördüm yedi yaşımda seni
Nikâhım kıydı erenler korkma Allah aşkına

Kuruldu mizan terazi cem oldu mahlukata
Solda Osman Zinnureyn sağda fahr-i kâinat
Verdiler aşkın kitabın okudum ayet ayet
Yalan deyip bir kenara çıkma Allah aşkına

Murad yaylası namında bir dağın başındasın
Yedi yaşında ben idim on iki yaşında sen
Evvel uzaktan göründün sonra baktım karşımdasın
Canıma çengel-i aşkı takma Allah aşkına (Div.4).

Rüyanın ardından Müdâmî, maşukası Şemsinur'un künyesini "Bağlandım" adlı şiirin son dörtlüğünde ifşa etmektedir:

Didesi Müdâm'ın hasret yaşında
Irkımız perverde aşk ataşında
Masum iken sinem yedi yaşında
Mevlüd kızı Şemsinura bağlandım (K.71).

Müdâmî, Şemsinur'u on yaşındayken rüyasında Murat yaylası denilen yerde gördüğünü ve nikahlarının pirler tarafından kıyıldığını aşağıdaki mısralarda anlatmaktadır:

Hin-i sebavette açtım kışveri aşk babın
Kaldır Şemsinur yüzünden fetheyle nikabın
Murad yaylasında içtim aşkın şarabın
Halâ sarhoşum anınla başım döner sevdiğim (Div.18).

Murad Yaylasında gördüm yedi yaşımda bunu
Nikahım kıydı erenler Şemsinur canım mıdır (Div.62).

Âşık, on yaşından beri Şemsinur'a hissettiği aşkı bir müstezatında şöyle dile getirmektedir:

Yedi yaştan beri oldum giriftâr-ı muhabbet.
Ben düçâr-ı muhabbet (M.3).

Müdâmî, on ve on dört yaşında gördüğü aynı rüyadan sonra Şemsinur'a söylediği şiirlerle âşıklığa ilk adımı atar ve Şemsinur'u aramaya koyulur.On iki yaşında baba ocağından ayrıldığını, haksız yere eleştirildiğini, tek suçunun sevmek olduğunu şöyle ifade eder:

On iki yaşta ayrıldım pederden hane babımdan
Binbir türlü serzenişler söylediler gıyabımdan
Hayâ perdesini yırtdım eser yoktur hicabımdan
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir (S.2).

"Yaklaşık 3-4 yıl sonra Müdâmî mesleği gereği Ramazan aylarında cer imamlığı yaparken yolu Şemsinur'un köyü Pishekom'a düşer. Pishekom köyünde bir adam evde bir kızı olduğunu kendi kendine Kur'an okuduğunu kızının yanlışı olup olmadığını tetkik etmek için Müdâmî'den yardım ister. Müdâmî, adamın teklifini kabul eder. Eve giderler perdenin arkasından kız okur. Müdâmî takip eder. Bir yerde kızın hatasını düzeltir. Buna sinirlenen kız şimdiye kadar yanlışını bulan olmadığını belirten sözler söyleyerek perdeyi açınca on yıl önce ilk olarak gördüğü Şemsinur'u tanır. Fenalaşır. Kız da fenalaşır. Meğer on yıl önce aynı rüyayı Şemsinur da görmüş. İki âşık birbirine bir şey söylemezler" (Özsoy,Ataman 1993:29). Müdâmî bir deyişinde sevgiliyle geçirilen bir saatin bin yıldan daha kıymetli olduğunu dile getirmekte, Şemsinur'a kavuşmak için Allah'a yalvarmaktadır:

Âşıka yârla mülakât sekri nandan leziz
Vema fîhada bulunmaz tatlı canandan leziz
Maşuka erince âşık bilmez şebi yeldâyı
Bir saat yârla geçen vakit bin yıl zamandan leziz

Gayri yerde durmaz gönül bağlansa da tufeyla
Cenneti ona verseler bağ-ı kasrı sevkıyla
Bir tenhada geçen demi müşevvik-i âşkıyla
Çalı dibi mesken olsa ona cennettan leziz

Sâbit Müdâm meyil verdim bir saçı Leyla'ya men
Gece gündüz yalvarırım vasl için Mevla'ya men
Hâsılı vermem canam tâ iki dünyaya men
Anda bulduğum lezzeti huri gılmandan leziz (Div.101)

Âşıklar, utandıklarından dertlerini kimseye açamazlar. Şemsinur, Müdâmî'nin kendisini istemesini bekler. Ancak Müdâmî, babasından ve üvey annesinden çekindiği için onlara bu isteğini söyleyemez. Şemsinur'da Müdâmî'yi bekler, Müdâmî gelemeyince babası Şemsinur'u bir başkasına verir. Âşık, bir koşmasında sevdiğine kavuşamayışının sebebi olarak üvey annesini göstermektedir:

"Yar semtinden alamadık bir salık,
Yanar feryadımdan deryada balık
Hayatımı zehirledi analık
Sebep odur eden namurat beni" (Aslan 1978:193).

Bunun üzerine Müdâmî'nin çile ve ıstırabı giderek artar. Bu çile ve ıstırap aşığın sonraki şiirlerine sirayet ederek karamsarlık ve felekten şikayetin genel tema olarak kullanılmasına neden olur. Âşık, feleğe olan şikayetini bir divan dörtlüğünde şöyle dile getirmektedir:

Bunca yıldır bir dilberi diledim Hak'dan dilek
Takdirim kara yazılmış zafer yok bir dem gülek
Beni ağlattı dünyada eli güldürdü felek
Şarab-ı aşka etti beni mest-i hoşyâr akibet (Div.89).

Müdâmî, henüz on beş yaşındayken kendisini Şemsinur'dan ayıran yıllara da serzenişte bulunmaktadır:

Çaresiz iken neler buyurup
Sevdâ sofrasından beni doyurup
On beşimde sevdiğimden ayırıp
Filizken budağım kırdıran yıllar

Âşık'ın, maşukası Şemsinur'un bir başka adamla evlendiğini duyması üzerine kahrından vatanını terk eyleyip diyar diyar gezdiğini şiirlerinden öğrenmekteyiz:

Terk eyledim vatanımı canan aşkın belasından
Saadet burcu bağlandı çıkamam gam kal'asından
Kafir görse dine gelir ben yazığın nalâsından
Aşka böyle zulumkâr görmemişim sen gibi (Div.9).

Müdâmî, "Sevdiğim" redifli manzumesinde ise söz konusu ayrılığın bünyesinde vücuda getirdiği tahribat ile her geçen gün büyüyen hasretinin dinmesi için etibbanın piri olan Lokman Hekim'den medet ummaktadır:

Gece gündüz hasretinden
Düşmüşüm zara sevdiğim
Ayrılığın firkatından
Ciğer sadpare sevdiğim

Aşkınla gezdin dolandım
Semi hayalinde yandım
Ciğerimden yaralandım
Lokmandır sara sevdiğim (Se.7).

"Kıymadın" redifli şiirinde ise âşık, yüce yaratıcının ezelde takdir ettiği kadere rıza göstermekle birlikte naz makamında Şemsinur'a kavuşamadığından dolayı sitem ve şikayette bulunmaktadır:

Ey Hak ne günahkâr oldum bana yarı kıymadın
Kelamı hoş özü ranâ dil-fikârı kıymadın
Ahsen-i takvimde beni talihi kâm eyledin
Aleme verdin iki üç bana biri kıymadın

Zira sayrakıb kulların sevgili candan senin
Haşa takdirin sorulmaz gam senin handan senin
On sekiz bin alem içre bu asi benden senin
İltica kıldı zatından gine yâri kıymadın

Sâbit Müdâm anasırdan yazılan bu yazıydı
Yazan keleği kaza idi yazdıran Hak özüydü
Benim verdin sayrakıba hele beg kızıydı
Hasretinden bi-tâb oldum Şemsinur'u kıymadın (Div.27).

Âşık, sitem dolu sözlerini bir başka dörtlükte de devam ettirmektedir:

Sâbit Müdâm der ki bahtım karadan
Görmeyeli yıllar geçti aradan
Yari yada takdir etmiş Yaradan
Ne söyliyim nâşî hayrat ele ben.

Âşık maşukası Şemsinur'a ait tasvirlere şiirlerinde oldukça sık yer vermektedir. Kimi zaman ceylana, kimi zaman yanaklarının kırmızılığından

dolayı elmaya benzetilen sevgili, kimi zaman da göğsünün içinde sekiz cennet barındıran bir huriye benzetilmektedir:

Garip bülbül gibi kondum bu bağa
Hayranım gözlere, elma yanağa
Bir teselli cevap mola almağa
Kurban olam dudu dilen Ceranım

Şair Müdamına merhamet çağı
Koynun içi sekiz cennetin bağı
Kollarım arzular kemer olmağı
Her sabah dolansın bele Ceranım (K.78).

Müdâmî, ilgili manzumelerinde yitik sevdası Şemsinur'un boyunu fidana, kaşlarını kaleme, simasını da meleğe benzetmek suretiyle övgüler yağdırmaktadır:

Alem-i ervahda sevdik sevişdik
Kaçma muhabbetten gel yanaş perim
Aşkın kazanında kaynadık pişdik
Sardı can evinden bir ateş perim

Şair Müdâm hayalinle enisim
Vuslat arzusuyla soldu benzim
Sensin ilham dağım ilham denizim
Fidan boy kara göz kalem kaş perim (K.92).

Bir melek simayı sevdim tende arzular canım
Ah ettikçe dü çeşmimden akar hunu giryânım (Div.84).

Müdâmî, Şemsinur'u anlatan mısralarında kendisini Mecnun'a Şemsinur'u ise Leyla'ya benzetmektedir. Âşık, bir dörtlüğünde Şemsinur'un

hasretinden adeta eriyip bittiğini, Leyla'yı kaybetmiş Mecnun'a döndüğünü vurgulamaktadır:

Şair Müdâm bağırın olmuş hun gibi
Günün geçer bir şafaksız dün gibi
Leylasın yitirmiş Mecnun gibi
Şemsinurum nerdesin eriyip gider (K.124).

Âşık, Mecnun'un Leyla'ya ödediği bedel kadar Şemsinur'a bedel ödediğini anlatmaktadır:

Yedi yaştan attım sevdana temel,
Biz bu hasretin gel sevdiğim gel,
Müdâmî eyledik Mecnun bedel,
Melamet tablını çal diye diye (K.33).

Müdâmî, bir Mecnun gibi kırk yıldır Leyla'sı olarak addettiği Şemsinur'un , nur yüzünün tahayyülü ile seyeran ettiğinden bahsetmektedir:

Şemsimin nurlu yüzünden hiç ayrılmaz nazarım
Kırk senedir Mecnûn gibi Leyla deyip gezerem (Div.7).

O, maşukasını tanıyan kişilerden Şemsinur'un hatırını sormakta ve ona selam göndermektedir:

Bak Müdâmî'nin sözüne
Bir su serpip kalbim gözüne
Molla Mevlüd'ün kızına
Şemsinur'a selam götür (A.39).

Müdâmî, ömrü hayatında kendisine takdir edilen meşakatlerin müsebbibi olarak maşukası Şemsinur görmüş, vuslata kavuşamamanın elemini şiirlerinde sık sık işlemiştir. Âşık, aşağıda yer alan ''Beni'' adlı redifli

şiirinde Şemsinur'un hasretinden otuz sekiz yaşında başına ak düştüğünü ve bu uğurda çektiği çile ve sıkıntıları dile getirmektedir:

Yedi yaşında bir sevdaya tutuldum
Lebi şeker dili bal üzdü beni
Nara güneş vechi aya tutuldum
Hâli yıldız âl üzdü beni

Murat derler ben murada ermedim
Dost bağının güllerini dermedim
Kaç yıl oldu yâr cemalin görmedim
Hicran ile geçen sal üzdü beni

Bize biz diyecek hâl yoktur bizde
Göz nuru azaldı takat yok dizde
Ağardı saçlarım otuz sekizde
Bu kıtlıkta perişan hâl üzdü beni

Müdâmî gülmedin bina-i baştan
Göz nurum azaldı döktüğüm yaştan
Hiç vefâ görmedim kavim gardaştan
Dostlarımdan kalmakâl üzdü beni (K.47).

Hayatının sonlarına doğru sevdiğine olan aşkı daha da büyüyen Âşık Müdâmînin, söz konusu hasreti şiirlerinde daha belirgin bir hale gelmiştir. Âşık, 10.04.1960 tarihinde yazdığı bir şiirinde bu duygularını şöyle belirtmektedir:

Aşkıyla ciğer dağlarım
Gah sular gibi çağlarım
El gülerse ben ağlarım
Sen bilirsin telaşımı

Dertliyim dermana yetür
Müşkülüm imkâna yetür
Mudâmî'n canana yetür
Nasib eyle sırdaşımı (Se.2).

Aynı bağlamda 01.09.1963 tarihinde Ağrı'da icra ettiği bir Âşıklar meclisinde Şemsinur'un yokluğunun tevlid ettiği hasreti ve sevgilinin cemalini görme meylini şu şekilde ifade etmektedir:

Otuz beş yıldır hayalinden başka yok munisim
Çık canan göster cemalin bunca hasretin yeter (Div.54).

Her âşık gibi değişmez bir mukadderatın dünya denilen değişmez sahnesinin değişmeyen bir aktörüdür Müdâmî. O, kavuşamamanın verdiği inkisar-ı hayali ancak rüyalarda teskin edebilmektedir. Âşık, bir şiirinde ömrünü bir hiç uğruna harcamaktan duyduğu derin pişmanlığı "Pişmanım" adlı koşmasıyla anlatmıştır:

İlk o yarı gördüm yedi yaşımda
Hab-ı nazda gördüğüme pişmanım
Zehir doldu ekmeğimde aşımda
Adu sanın sorduğuma pişmanım
…
Lokman bulamadı aşkın devasın
Bunca yıldır men çekerim cefasın
Sayrakıpda sürdü zevki sefasın
Müdâm ismim çardığıma pişmanım (K.77).

Bir başka dörtlükte ise kendisini kalem kaşlı bir güzele ram eden gönlüne sitem etmektedir:

Yaktın Müdâmî çok ateşlere
Rahmeden yok gözden akan yaşlara
Bizi kukla ettin kalem kaşlara
Nedir şu yaptığın sitemkâr gönül (K.62).

Âşık Müdâmî son nefesine kadar Şemsinur çilesini dokumaya devam etmiştir. Ölmeden birkaç gün evvel dile getirdiği "Diye Diye" redifli koşması, otuz dokuz yıldır biteviye devam ettiği sevda serüvenini ve bu uğurda yaşananları anlatmaktadır:

Otuz dokuz yıldır aşkı benimle
Saçlarım ak oldu yâr diye diye
İliğimde damarımda kanımla
Dilim yaprak odu yâr diye diye

Yâr yâr diye diye belim büküldü
Kaddim kemân oldu ömrüm söküldü
Saçlarımda tüy kalmadı döküldü
Başım kabak oldu yâr diye diye (K.33).

Bekir Sami Özsoy'un Müdâmî'nin oğlu Halil İbrahim Ataman'dan yaptığı şu alıntılar âşıkların yekdiğerine olan sevdasının boyutlarını göstermesi açısından oldukça önemlidir:

Müdâmî'nin Şemsinur'la aşkı dillerde dolanırken bir gün Müdâmî çocuklarıyla otururken Müdâmî'nin eşi Zekiye Hanım : "Kalk seni Şemsinur'un yanına götüreyim biz birbirimizi tanıyoruz," deyince Müdâmî: "Ben onun yirmi yaşarlındaki simasına âşık oldum şimdi gidersem aşkım söner …" diyerek karşılık verir. Aynı şeyi Şemsinur Hanım'a kocasınında söylediği Şemsinur Hanım'ın : "Hayır gitmem Müdâmî'yi görürsem otuz yıldır çektiğim hasreti bitirmek için ona giderim senin yuvan dağılır," şeklinde cevap

verdiği söylenir (Özsoy ,Ataman 1993:37). Buna rağmen Müdâmî, Yüce Yaratıcıdan ölmeden sevdiğine kavuşmayı niyaz etmektedir:

Şair Müdâm'ım eylerim feryad
Ama Mevlâm senden olsun bir imdad
Ben de sevdiğimden alayım murad
İntizârda koyma mezara beni (K.46).

Âşık Müdâmî, maşukasına hissettiği bu derin sevdaya rağmen kendisine kavuşamamış ve Zekiye Hanımla evlenerek tepeden tırnağa vuslat sevdasına gark olmuş bir başka hikâyeye girizgah yapmıştır. Ancak, Müdâmî, maşukasına duyduğu bu derin ve vuslatsız sevda nedeniyle âşıklık geleneği içinde sağlam bir mevkiye sahip olmuş, velûd bir şair ve âşık haline tahvil etmiştir.

1.6. EVLİLİĞİ

Âşık, maşukası Şemsinur'a olan hissiyatını bir türlü ailesine açamamış, bu esnada Şemsinur'da evlenmiştir. Geleneğin icrası üzere Papula (Armutveren) Köyüne giden Müdâmî, meclisdeki kanaat önderi vasfındaki kişilerin tavsiyesiyle Usulgilin Dursun'un kızı Zekiye Hanım'ı görüp beğenmiş ve kendisiyle 1937 yılında evlenmiştir. Âşık, eşi Zekiye adında biriyle evleneceğini o köye gitmeden evvel rüyasında görmüştür. Müdâmî ölene kadar Zekiye Hanımla evli kalmış ve mutluluk içerisinde bir hayat sürmüştür. Ankara'da hastanede yatarken kızı Türkân'a yazmış olduğu mektup şiirinde rüyasında eşi Zekiye Hanım'ı gördüğünü ve onu gül bahçesine benzeterek çok özlediğini ifade etmiş, hediye olarak da bir tesbih gönderdiğini söylemiştir:

Rüyamda gördükçe Zekiye'm seni
Tekdir ta'zir edip sögersin beni
Hakim yaptım kızım bu babda seni
Haklıya haksızı sorak Türkân'a

Gülşen'im Zekiye yavrularım gel
Sâbit Müdâmî derler bağa bülbül
Şu naçiz hediyem eylesin kabul
Tesbih Zekiyeme tarak Türkân'a (K.16).

Müdâmî, hasta döşeğindeyken eşi Zekiye Hanımı yanına çağırıp ondan helâllik almayı arzu etmiştir:

Zehir eylemesin şirin aşımı
Ecel yastığına koydum başımı
Ben ağlasam o da silsün yaşımı
Yirmi yıllık emektara de gelsin (K.111).

Zekiye Hanım, 5 Haziran 1983 tarihinde İskenderun'da küçük oğlu Halil İbrahim'in yanında vefat etmiş ve vasiyeti üzerine Posof'un Demirdöven Köyü'ne götürülerek Müdâmî'nin yanına defnedilmiştir.

1.7. ÇOCUKLARI

Türkân Hanım: Müdâmî'nin ilk çocuğudur. 1939 yılında kendi köylerinde dünyaya gelmiş ve teyzesinin oğlu Astsubay Saim Çakıcı ile evlenmiştir. Bu evlilikten iki çocukları olmuştur. Türkân Hanım hâlen Posof'ta yaşamaktadır. Müdâmî, 14.12.1959 tarihinde Ankara'da hastanede yatarken kızı Türkân'a yazdığı mektup şiirinde altı aydır gurbette olduğunu, köyüne ve ailesine hasret kalıp gece gündüz ağladığını dile getirmekte, mektupla birlikte eşi Zekiye Hanım'a tesbih, kızı Türkân'a da tarak gönderdiğini ifade etmektedir:

Altı aydır gül yüzüne hasretim
Kalbimden uyandı merak Türkân'a
Gurbet elde âb-ı dane kısmetim
Düşürdü bizleri ırak Türkân'a

Rüyamda gördükçe Zekiye'm seni
Tekdir ta'zir edip sögersin beni
Hakim yaptım kızım bu babda seni
Haklıya haksızı sorak Türkân'a

Bir yıl oldu hasret kaldım köyüme
Ocak taşlarına sönük evime
Deli oğlum Salih, Hikmet, Sevim'e
Akar gözyaşların firak Türkân'a

Gelirken boynum sarup ağladı
O ağlayış ciğerimi dağladı
Kader kısmet gurbet elde bağladı
Yazdım şu nâme-i varak Türkân'a

Gülşen'im Zekiye yavrularım gel
Sâbit Müdâmî derler bağa bülbül
Şu naçiz hediyem eylesin kabul
Tesbih Zekiyeme tarak Türkân'a (K.16).

Müdâmî, kızı Türkân'a yazdığı başka mektup şiirinde ise kızına çeşitli nasihatlarda bulunmaktadır. Ona, Kur'an-ı Kerim'e çalışmasını tembih etmekte ve Kur'an-ı Kerim'in öneminden bahsetmenin yanı sıra kardeşleri ve komşularla da iyi geçinmesi gerektiğinin üzerinde durmaktadır:

Nur-u ayinim çiğer köşem evladım
Hatırdan çıkarmam ben seni yavrum
Hasretinden aşka çıkarmaz yadım
Sadakatsız bilme babanı yavrum

Aklıma geldikçe eylerim naliş
İstikbal içündür gurbette kalış
Boş kaldığın zaman Kur'an'a çalış
Hiç kesme dilinden Süphânı yavrum

Bir nazar kul kabristanda ecdada
Ne ata var ne ana var ne dede
Ben gidüp de sen kaldıkça dünyada
Okursun bir aşır Kur'an'ı yavrum

Cümle müşkülâtı hal eder Kur'an
Andan olur her bir dertlere derman.
Ana hakkı Tanrı hakkı yavru can
Sakın gücendirme ananı yavrum

Tut Müdâm'ın sözün yanlışa koşma
Konu konşu ile hiddete düşme
Hikmet, Sevim ile aman çekişme
İncitme o masum balamı yavrum (K.95).

Zeynel Abidin Ataman: 1943 yılında Varzına (Demirdöven) Köyü'nde doğan Zeynel, Rize Öğretmen Okulunu bitirmiş ve yurdumuzun çeşitli illerinde öğretmenlik mesleğini icra etmiştir. Memnune Hanımla yapmış olduğu evlilikten iki çocuğu vardır. Emekli olduktan sonra İzmit Tütünçiflik'e yerleşmiştir. Babasından almış olduğu eğitimin ve ilhamın etkisiyle kendisinde de şairlik vardır. Müdâmî, 30.10.1959 tarihinde Kars Lisesi'nde okuyan oğlu Zeynel Abidin'e bir mektup şiirinde kazanmış olduğu Rize

Öğretmen Okuluna gitmesi gerektiğini, düz lisenin masraflı olması nedeniyle Zeynel'den liseyi bırakmasını istemektedir:

Kahır ve matem ile ağardı başım
Her bulantı ile akamam yavrum
Yirmi dört yaşımda döküldü dişim
Daha fazla dişim sıkamam yavrum

Düşünürsen bu sözlerim kıssada
Hiç kesten faide yoktur hissede
Sana üç yüz lira ayda lisede
Bu masraf altından kalkamam yavrum

Müracaatı kabul olmamış derler
Gitmiş de mektebe almamış derler
Utancından eve gelmemiş derler
Dost düşman yüzüne bakamam yavrum

Şair Müdâmî salma haber cezaya
Müdür mektubunu yazmış kazaya
İstemişler seni gel git Rize'ye
Şu yalan dünyayı yıkamam yavrum (K.96).

Hikmet Ataman: Müdâmî'nin üçüncü çocuğu olarak 1945 yılında Varzına (Demirdöven) Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Ortaokul mezunu olan Ataman, 1971 yılında Almanya'da işçi olarak çalışmaya başlamış ve 2011 yılında emekli olarak memleketi Posof'a dönmüştür. Şaziye Hanımla evliliğinin neticesinde altı çocuğu olmuştur. Babası, kendisi gibi güçlü bir âşık olan Hikmet'e "Arif" mahlasını vermiştir. 1969 yılından beri Türkiye Âşıklar Bayramına katılıp çeşitli ödüller kazanan, Türkiye ve Almanya'da âşıklık sanatını icra eden Âşık, Murat Çobanoğlu ve Şeref Taşlıova gibi ustalarla güçlü atışmalar yapmış, hakkında bir tez oluşturulacak kadar yüzlerce şiir

söylemiş ve söylemeye devam etmektedir. Müdâmî, oğlu Hikmet Arif Ataman'a yazdığı bir mektup şiirinde oğlunun beş vakit namazını kılmasını, derslerine çalışıp ilim ve hikmet yolunda ilerlemesi gerektiğine dair nasihat etmektedir:

Darılma sözümden oğlum Arif
Evvel selam ilk ibare yavrucan
Beş vakitinde anan baban dileği
İnşallah bırakmaz dara yavrucan

Şu ilim yolunda kim çekse emek
Beşeri yükseltir ilim arşa dek
İlim bir deryadır insanda semek
Andan olur derde çare yavrucan

Şair Müdâm sana yetir sohbetin
Çalış ilim yavrum sarfet gayretin
Arttırırsın günden güne hürmetin
Haklı yetişir her idare yavrucan (K.101).

Müdâmî, Hikmet Arif'in Şaziye Hanım'dan evvel evlendiği hanıma şiirlerinin bir bölümünde hakaret etmektedir. 30.03.1962 tarihinde yazdığı bir hiciv şiirinde gelinine domuzun biti tabirini kullanmaktadır:

Müdâm sana netti ey sarı saldat
Hey domuzun biti söyle sana ne (K.27).

Müdâmî, gelinine kızarak babasının evinde görmediklerini koca evinde istemisine yergi yolu ile cevap vermektedir:

Kendinîn evi kaz pini eyvan köşkten otağ ister
İşin öküz tarla tohum bir senelik kıtağ ister
Çul yok babası evinde kuş tüyünden yatak ister
Kaptı evlenme cüzdanın gör ki neler yazdı dana (Div.3).

"Selami Ataman: *1947 yılında Varzına (Demirdöven) Köyü'nde doğmuş, yaşını dolduramadan vefat etmiştir."* (Özsoy, Ataman 1993:40)

Halil İbrahim Ataman: 1951 yılında Varzına (Demirdöven) Köyü'nde dünyaya gelmiş, ilk, orta ve lise tahsilinden sonra Açık Öğretim Fakültesini tamamlamıştır. Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Ataman, millî hakemlikten gazeteciliğe, gazetecilikten siyasete kadar pek çok işle meşgul olmuştur. İskenderun Demir Çelik Fabrikasından emekli olan Halil İbrahim, 2008'den sonra Posof'a yerleşmiş, 2009 mahalli seçimlerinde Posof belediye meclis üyesi olarak seçilmiştir. Bir çok gazetenin Posof temsilciliğini yapan Ataman, aynı zamanda babası gibi güçlü bir âşıktır. Gülbahar Hanımla evli olan Âşık'ın iki de çocuğu vardır.

1.8. ŞAHSİYETİ

Âşık olarak adlandırdığımız söz üstatlarının ifade gücünün yanı sıra insani vasıflar ve kişilik boyutuyla da mümtaz bir mevkiye sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Gözlerini dünyaya açtığı günden itibaren bir takım fevkaladeliklerle mücehhez olan halk ozanları yaşamları, hayat felsefeleri, manaya nüfuz edebilme istidatları ve sahip oldukları takva ile sıra dışı bir ömür sürmüşlerdir. Âşıklar, sahip oldukları kabiliyeti yaşadığı topluma hizmet etmek aşkıyla sarf etmişlerdir, bunlardan biri de Âşık Müdâmî'dir.

Ahlakı, beşeriyetin ekseni olarak addeden Müdâmî, şiirlerinde ahlak ve ahlaklı insandan bahsetmiş, tasavvur ve tahayyül ettiği insani vasıfları yaşadığı ıstırap dolu hayatın her saniyesinde dile getirmekten vazgeçmemiştir:

İnsanın uymalıdır batnı hem zahirine
Her çeşitte birinin alan bu kumun rengi misin? (Div.32).

satırları aşığın ihdaf ettiği insan tipolojisini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Şiirlerinde insan ve özlenen insan kavramlarını idealize eden Âşık, safiyet, nezih, pak ve temiz ifadelerini pelesenk edinmiş, kaleme aldığı hemen her dizede bu kavramlara yer vermiştir. Terbiye ve nezahat meselesini insanın gayesi ve mayası olarak niteleyen Âşık Müdâmî düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Bina taşı yerde kalmaz bu ki ihtimallidir,
Kemliğe kemlik eylemez kim ki hûb kemallidir,
Gerek âlim gerek zalim hilkatinden bellidir,
Değil sultan gedâ olsa bir sahâvet gösterir.

Ey Müdâmî türlü maden Adem'in hakindedir,
Hulku azim medh olunan sırr-ı levlakindedir,
Ebeveyninden ise terbiye işi südün pakindedir,
Haramzade şah olsa da bir zillet gösterir (Div.75).

Başka bir şiirinde ise "Kişinin süsü yüzdür, yüzün süsü gözdür; aklın süsü dildir, dilinde süsü sözdür," atasözünden yola çıkarak simânın temizliği ve saflığından bahsetmek suretiyle nasihatlerine devam etmiştir:

Nikbed her türlü insan simasından bellidir
"Ya' rufü'l-mücrim" olanlar bakar insanı bilir (Div.74).

Müdâmî ahlakı, safiyeti ve mütevazıyeti yalnız ötekinde aramaz. O kendisinden dahi istihza ile söz edebilecek büyük bir meşrebe sahiptir. Halk

hikâye ve şiirlerinde kullanmış olduğu “şişman Âşık” yahut “öküz sesli” tabirleri onun kibirlenmek gibi kötü hasletlerden sıyrılarak hak âşıklığının zirvesine oturduğunun delilidir. Aşağıda Âşık’ın tasnif ettiği “Öksüz Molla” adlı halk hikâyesinde yer alan ifadeleri onun ruh dünyasının sınırlarını ifşa edebilecek önemli ipuçları olduğu kanaatindeyiz:

“ Cenabı Hak Öksüz Molla’ya öyle bir sedâ vermiş ki Euzu Besmele çekip Kur’an’a başlasa göğden guşlar tökülür Kur’an’ını dinler. El gulağa atıp bir gazel okusa aynı, kezâlik… Bizim Posoflu Âşık Müdâmî’nin yorgun öküzün sesine benzeyen sesi değil ya!..” (ÖVH).

Ömrünün büyük bir bölümünü ah u vah ya da çile adıyla tanımladığı sıkıntılarla sürdüren âşık, hayatın gaileleri ve sıkıntılarını, ömrü hayatında takdir edilen meşakkatleri, zahmet ile rahmet arasındaki bitmez tükenmez serüveni takdir-i ilahi olarak addederek metanet ve tevekkülle hareket etmeyi şiar edinmiştir:

Âşıklarda eksik olmaz keder matem ile yas.
Çari unsur terkibinin biri hicrandan esas.
Geceler tasubh olunca eyler efgan ile ah
Arzular vuslat demini eyler Hak’tan iltimas.

Âşıkta var iki haslet biri rahmani dürür.
Müstakiminden çıkarsa, biri şeytani dürür.
Verir kendin nefsini şuh fiili zulmanî dürür.
Vara vara perde kaplar gönül aynasını pas (Div.85).

Müdâmî mahlasını tapşırdiği “Olur” redifli satranç dörtlüğünde de ömrünün keder ile ah vah diyerek geçtiğini anlatmaktadır:

Ey Müdâmî kırk dört yıldır geçti günün ah ile,
Kırk dört yıldır bir gülmedin hemişe ey vah ile,
Geçti günün hemişe ey vah ile sabah ile,
Ah ile eyvah ile sabah ile yazar olur (S.Div.3).

Başka bir divanında ise yine aynı talihsizliğe vurgu yapmaktadır:

Sundu felek gam şarabın kase dolusuynân
Ağlamaktan hali kalmaz iken dedim namiynân
Sabâvattan bu ana dek geçti ömrüm gamıynân
Ey Müdâmî kırk dört yıldır ki talihim karadır (Div.59)

Âşık Müdâmî tarafından serd edilen bütün bu ifadeler ilk bakışta âşığın acıyı erdem bilen stoacı bir yaklaşıma sahip olduğu izlenimi yaratsa da âşık hakikatte meşakkatlerle tezyin ve tecrit edilen bir evrenin tedricen ilerleyen bir yolcusu vaziyetindedir. Henüz üç yaşında kaybettiği annesinin acılarını derinden yaşamış, babasının ceberut ve gaddarlığı, üvey annesinin ise müsamahasız ve kat'ı muamelesi karşısında maşukası Şemsinur'a iltica etmekten başka çare bulamamıştır. Lakin Şemsinur'a vasıl olamamak var olan kederini ebedî kılmış, bu durum âşığın hemen her şiirine sirayet etmiştir:

Şair Müdâm ne gün bahtım aklanır
Başımızda ra'di gamlar saklanır
Nerde keder varsa sende saklanır
Yok mudur bir gün şâz kara bahtım (K.79).

Sâbit Müdâm her dem ağlar geleli bu faniye
Adam odur kendin durup râhi hakkı tanıya
Bu ne gam dünyası derler gamsız insan haniya
Bir kula talihi baştan olmasa yâr ağlatır (Div.65).

Ömrünün bitmek bilmeyen çilesini bu dizeleriyle anlatan Müdâmî, aynı meseleye değindiği bir başka şiirinde ise:

Altuna el sürsem kara taş olur.
Hallet taliûmdan hayrolsun ma'bûd (K.24).

diyerek meşakkat ve acılarını tasvir etmeye çalışmıştır.

Lâkin bu acı ve meşakkatlerin külfeti oldukça ağır olmuştur. Acı ve kederi bir erdem bilerek sineye çeken ve bu suretle ruhani kemalata eren Müdâmî, batınen vukuf olduğu hazineye karşın zahiren büyük bir tebeddülata uğramış, şiirerinde tal'a ile talihsizlik arasındaki serüvenin cismani bünyedeki tahribatına da sık sık yer vermiştir:

Yigirmi dört yaşımda girdi kelpeten ağzıma
Otuz iki de ferdân beyazlattı nümâyândır

Otuz sekiz de mezdan ağızda diş kalmadı
Kırk devir eyleyince günüm günden ziyândır (B.Div.18).

Bütün bu meşakkatlere rağmen acı ve kederin yaratılıştan tevarüs eden bir miras olduğunu, hayır ve şer arasındaki takdirin semavi bir menşei bulunduğunu ve musibet ve felaketlere isyan etmek yerine tevekkül ve tezekkür ile sabretmenin gerekli olduğunu derk eden Müdâmî, sağlam bir inanç sayesinde şirk ve nisyana sürüklenmekten kurtulmuştur:

Dünyada ne gördün sual olunsa
Garabetten başka bir şey görmedim
Gökten devlet yağsa âleme dolsa
Bizim şansa biri düşe görmedim

Haşa sözüm gelmesin Halika güç
Altuna el vursam oluyor bir tunç
Bir birim iki olur ne ikimiz üç
Bizim evden mal yetişe görmedim

Şair Müdâm neyler bu kem ikbali
Sergüzeşt hayatım hep laubali
Olmadı sırrımız kederden hali
Bu hayattan ben bir neşe görmedim (K.83).

Âşık Müdâmî'nin hayır ve şer'e karşı sergilemiş olduğu bu tutum onun tefekkür dünyasının sınırlarını göstermesi açısından da oldukça önemlidir. Hayatı boyunca ilim ve fenne, marifet ve bilime karşı büyük bir iştiyak ve teheyyüc gösteren âşık, ilim ve tekniğin her sahasında bir mütehassıs titizliğiyle çalışmış ve çok yönlü kişiliğini halk hekimliği, siyaset adamlığı ya da şair kimliğiyle tamamlamıştır. Bir kanaat önderi olan Müdâmî ilim ve terakki arasındaki irtibata dikkat çekerek yaşadığı toplumun ilme karşı heveskariyeti ve meyyali için de gayret göstermiştir:

Yalnız insan ilmi irfan ile terakki bulur
İnkişafsız bir nâdâna atlasta bir çul da bir (Div.66).

Bir başka beyitinde ilmin önemini:

Cennetten çıkma bir huri geçse nâdân eline
Horoz inciden ne anlar bekâr da bir dul da bir (Div.66).

şeklinde ifade etmiştir. İlim yolunun çalışmakla aşılacağını derk eden Müdâmî, çalışmanın önemini de hararetle vurgulamaktadır:

Bülbül olan öz bağında gülüne sahip olur.
Her baharda telli suna gölüne sahip olur.
Zekâda noksan olanlar ibret alsın arıdan,
Haramiden kendin saklar balına sahip olur.

Âşık Müdâmî'nin takdirle yad edeceğimiz bir başka özelliği de doğup büyüdüğü toprağa karşı sergilemiş olduğu sonsuz sevgi ve saygı olmuştur. Devlet-ebed-müddet anlayışıyla yetişen âşık, cumhuriyet, vatan, millet, bayrak kavramları ile milli şuura sahip, demokrasi fikrine merbut, ve Türklük şeref ve onuruna intisap etmiş bir vatanperverdir. Şiirlerinde söz konusu

kavramlara sık sık yer veren Müdâmî vatanın ebediyeti hususunda Allaha niyaz ederek duygularını:

Mevlam hıfz eylesin cumhuriyetim
Şanlı Türküyle aziz milletim
Göstermesin esaretle zilletim
Duamız bu simaza Mehmed Bey (Des.74).

şeklinde dile getirmiştir. Aynı konuyu başka bir şiirinde de işleyerek:

Vatan sevgilimdir aşığım yurda
Onu sevmek din imana yakışır
Gerekirse can baş feda uğrunda
Türklükteki temiz kana yakışır

Vatansız bendeyle yakışmaz ziynet
Vatan için hizmet cana minnet
Vatan sicin olsa ya da ülke cennet
Gine bizden medhü sena yakışır

Bir cennet misaldir Türk ülkeleri
Cenubu batısı yurdun her yeri
Gelelim bir söz var yıllardan beri
Tekrar etmek her lisana yakışır (Des.57).

Türk,Türklük ve vatan kavramlarını idealize etmeye gayret etmiştir.

Ülkümüz fikrimiz halimiz birdir
Ulu Türk soyunun arslanlarıyız (K.158).
ve
İslamiyet şanlı devlet aziz millet bin yaşa
Demokrasi hem hükümet cumhuriyet bin yaşa (A.43).

dizelerinde de aynı temayı ısrarla vurgulamıştır.

Âşık Müdâmî, Türk,Türklük ve vatan kavramlarının yanısıra zaman zaman milli birlik ve beraberlik duygusuna da vurgu yapmıştır. Bu hassasiyetini irad ettiği bir şiirinde şöyle ifade etmiştir:

Kâmil insan merd-i irfan yerli kürdü lazda bir
Naşir hoyrat kim ne davan davul zurna sazda bir (Div.67).

Bütün halk ozanları gibi Âşık Müdâmî'de içinde bulunduğu toplumun hissiyatına yabancı kalamamıştır. Millet ve devletin kederiyle mükedder olmak, toplumsal problemlere çözüm aramak ya da ifade edilemeyen gerçekleri ifşa etmek onun alelade vazifelerindendir. Nitekim o, kendinî bir kanaat önderi olarak tanımlamakta ve halka hizmet etmeyi bir varoluş nedeni olarak telakki etmektedir. Âşık'ın 1966 yılında kaleme aldığı ve Ardahan'da bir lise yapılmasını hükümetten istirham ettiği aşağıdaki dizeler onun yaşadığı toplumun meseleleriyle ne kadar alakalı olduğu hususunda önemli bir karinedir:

İlme hayatını bahşet demişler
Cehâletten doğar vahşet demişler
Cehli canavardan işit demişler
İşte budur mana lise isteriz

İçi sızlayarak yanar Müdâmî
Hayalinden kurar yazar Müdâmî
Anayurtlarında gezer Müdâmî
Olmuşuz pervane lise isteriz (K.9).

Müdâmî'nin aynı hassasiyetini, bir kız kaçırma vak'asından dolayı iki aile arasında meydana gelen husumeti sulhe tahvil etmek için Dr. Lütfü Hamdi Bandırmalıoğlu'na hitaben kaleme aldığı şu şiirinde de görebiliriz:

Yazıktır bir gence nasıl kıyarsın
Lütfeylesen bir yoluna koyarsın
Kızı görsen yirmi yaşında diyersin
Yarın bu hakikat göze gelecek

Başka ne yazayım ferman senindir
Bu ateşe su serpmek şanındır
Müdâmî yalvarır koç kurbanındır
Yoksa kavga çıkar niza gelecek (Des.20).

Âşık Müdâmî'de var olan toplumsal sorumluluk, aidiyetin ilham ettiği eşsiz hissiyat ve memlekete olan hizmet aşkı had safhadadır. Onun için memlekete hizmet Allaha hizmetle müsavidir. Fitre ve zekatın Türk Hava Kurumuna verilmesinin vurgulandığı "Türk Hava Kuşu" adlı şiir böyle bir hissiyat ve hassasiyetin eseridir:

Şair Müdam medhin tezden olmalı
Ey vatandaş yardım bizden olmalı
Elli altmış değil yüzden olmalı
Fitreye kurbana Türk Hava kuşu

Fitren ver teyyareye
Vergin gitmez araya
Dar gününde yardıma
Öğülecek çareye (Des.67).

Yukarıda zikrettiğimiz kişisel özellikler mazi ile hal arasında âşıklıkla tebşir edilmiş pek çok saz şairinin sahip olduğu vasıflar gibi görünebilir. Posoflu Âşık Müdâmî'yi selef ve haleflerinden tefrik eden en büyük vasıf kadın hususundaki fikirleridir. Kays'ı Mecnun eden, Ferhat'a dağlar deldiren, Erzurumlu Emrahı ise diyardan diyara sürükleyen maşuk (kadın) Müdâmî için muzırr bir mahluktur. Üç yaşında annesini kaybeden Âşık, üvey annesinin

zulmuyle büyümüş, Şemsinur'a olan hasreti ise onu kadınlara karşı büsbütün düşman etmiştir:

Şehveti hırs değil mi damarda kanda gezer.
Adam öldûrmek meramı kasdı bu canda gezer.
Eski şeytan avrat olmuş şimdi meydanda gezer.
Adem cennette anılır şeytanım kaftanlılar. (Div.45).

Söz konusu fikirler:

Bazı lafı tekrar eylerim yine
Pek de ümid tutma dişi ehline
Nakıştır emvala fikre dine
Meseldir avrattan sadakat olmaz (K.152).

dizlerinde de vurgulanmıştır.

1.9. İNANÇ DÜNYASI

Âşıkların şiirlerinde işledikleri konuların başında din ve inanç dünyası gelmektedir. Türk âşıklık geleneğinin dayandığı temel noktalardan biri de Allah ve Peygamber sevgisidir. Âşıklık geleneği ile dinî tasavvufî gelenek kimi zaman iç içe girmiştir. Türk tasavvuf geleneğinin başlangıç noktası sayılan Ahmet Yesevi ve onun Anadolu'daki takipçileri Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Hacı Bayram-ı Veli gibi mutasavvıf şairler ve onların hikmetleri bir çok aşığa ilham kaynağı olmuştur. '*Malumdur ki estetik dinden doğmuş ve şiir ilk gıdasını dinden almıştır. İptidai hayatta din, nasıl insan ruhunun ügrüdüğü bir sanat beşiği ise sanatta o nispette her din için zaruri bir unsur olmaktan geri kalmamıştır. Hatta en mütekamil bir din olan İslam'ın, sanatı mühim bir unsur bildiği âşikardır. Dinîn, şiir kaynağı olduğu üzerine dikkatleri çeken halk bilimci İhsan Ozanoğlu "Âşık Edebiyatı'' adlı eserinde şu veciz sözü ifade*

etmektedir: ‘’Dinîn şiir için bir kaynak ve şiirin bu yeşil kaynağın sularını diyardan diyara götüren bir mecra olduğuna da şüphe kalmayacaktır (Ozanoğlu 1940:10-13).

Âşığa, toplum tarafından dinî bir rol de yüklenmektedir. Âşıklardan din dışı hareketler beklenmez. Toplum, âşıkların şiirlerinde, atışmalarında dinî tasavvufi motifleri işlemesini, din konulu nasihat etmelerini istemektedir. Âşıkların çoğuna hak aşığı, badeli âşık gözüyle bakılmaktadır. Âşıklara, Hızır (a.s.) ya da pir tarafından bade sunulduğuna dinî vazife yüklediğine inanırlar. Âşıklar da halkın yüklediği bu rolü benimsemişlerdir. Din dışı hareketler yapmamaya dikkat edip, bu tür eylemlerden ictinap etmektedirler. Din adamı, dindar olan âşıklar da çoğunluktadır. Bu âşıkların başında Âşık Müdâmî gelmektedir. Müdâmî on yaşında rüyasında bade içmiş ve peygamberimiz tarafından Kur’an-ı Kerim kendisine ezberlettirilmiştir. On ve on dört yaşlarında gördüğü aynı rüyaların ardından kendinî dinî konularda yetiştirmiş, belli bir süre medrese tahsili görmüş, Arapça ve Farsçayı çok iyi öğrenerek şiirlerinde bu dillerin kültür şifrelerini kullanabilmeyi başarmıştır. Şiirlerinde; Kur’an-ı Kerimden, Hadis-i Şeriflerden, Peygamber kıssalarından güçlü iktibaslar ve telmihler yapmıştır. Müdâmî aynı zamanda Ardahan’ın ve Posof’un köylerinde kısa bir süre imamlık görevinde bulunmuştur. Halk arasında Molla Müdâmî olarak tanınan Âşık, halkın dinî duygu ve düşüncelerini sözlü olarak beslemenin yanı sıra bir de dua mecmuası yazarak ilgililerin dikkatine sunmuştur. İlk defa bizim tarafımızdan ortaya çıkarılan bu mecmua çalışmamıza Osmanlı Türkçesinden aktarılarak koyulmuştur. Müdâmî’nin dinî bilgilere ilgisini ve vukufiyetini göstermek için Dua Mecmuasının içindekiler kısmını buraya almayı uygun gördük:

İÇİNDEKİLER

1-Sabah namazının ahirinde okunacak dua

3-Diğer dua,sabaha mahsus

5-Yasin ve hatim duası

14-Namazın ahirinde okuması sevap

15-Namazda âmin duası

19-Sofra duaları

21-Hayratlarda ve mevlüdlerde okunacak dua

23-Tövbe istiğfar

27-Hazreti Peygamber buyurmuş: Akşam,sabah üç kere bu duayı okuyan iman ile gider

29-İmam-ı Âzamdan mervi meşhur tesbih

31-Sabah namazının sünnetle farzı arasında okuması sevap dua

32-Bu salavat-ı şerifei üç kere okumak otuz altı bin salevat-ı şerife yerine kaimdir.

33-Ramazanda teravih duası.

34-Şaban ayında berat duası ve leyle-i kadir duası.

35-Ramazan-ı şerifte iftar duası.

36-Bu dua üç kere okuyan lisanı küfürden mahfuz olur.

37-Cuma ahirinde bazen bu duayı okursun.

39-Cenaze devir beyanında.

43-Cenaze namazı niyeti.

47-Kabir üzerinde Yasin ve hatim duası.

60-Kabir üzerinde telkın.

65-Mevtayı definden sonra kapuda dua.

67-Yine kapuda diğer dua.

69-Nikah tertip dualarını beyan.

74-Zifaf duası.

75-Bazı aşır yerine okuması sevap olan.

77-Yağmur duası beyanı.

85-Yağmur dusında kesilen kurban duası.

88-Ezan hıtamında okunacak dua.

89-Mevta için ahidnâme.

91-Düşman üzerine galip içün dua.

93-Ekin ve ağaç dikmek duası.

95-Sabahtan hane ve dükkan kapularını açmada okuması meşhur dua.

96-Karınca duası.

Bu mecmua, ibadetlerde yapılması gereken ayrıntılı dua ve zikirlerin yanı sıra insanların çeşitli hastalıklarına çare olabilecek nitelikte dua ve halk hekimliğine dayalı tedavileri göstermesi bakımından da önemlidir.

Müdâmî, Allah'a, peygambere, Kur'an-ı Kerim'e ve dinî esaslara gönülden bağlıdır. Bu bağlılığını samimi bir biçimde şiirlerinde, atışmalarında, özel notlarında dile getirmektedir. Üç yaşında öksüz kalmış, babasından ve üvey annesinden gün görmemiş, maşukası Şemsinur'a kavuşamamış, şişmanlık ve şeker hastalığından muzdarip olmuş, günün şartları gereği geçim sıkıntısı içerisinde yaşamıştır. Buna rağmen Allah'a hiç isyan etmemiş, sabır göstererek şükürde bulunmuştur. Bu şükrünü şiirlerinde dile getirmektedir. Müdâmî, divanının bir beyitinde haşre kadar Allah'ı zikrederek ömrünü geçirse bile Allah'a karşı şükrünün yeterli gelmeyeceğini vurgulamaktadır:

Haşre değin ömrüm olsa bituramam şükrümü
Kalem olmaz hesap olmaz nurlu nimeti yeter (Div.55).

Müdâmî de güçlü bir din duygusu vardır. Allahtan hiçbir zaman ümidinî kesmez. Korku ve ümit arasındadır. Bir şiirinde Allaha sığındığını onun Feyyaz ve ihsan sıfatlarından yardım beklediğini dile getirmektedir:

Ya ilahi senden ayrı bileceğim kimse yok.
Hem temenni hem tercih kılacağım kimse yok.
Nere varsam mülk senindir kalacağım kimse yok.
Hem mizanda hem sıratta hem mahşerde el-feyyaz.

Ya ilahi bir sailmem gelmişim ihsanına.
Boş döndürmek yakışır mı sen keremler kânına .
Kul Müdâm binbir hatayla düşmüş astânene,
Fahr-i âlem merhametin yakma narda el-feyyaz.(Div.94).

Allahın rahmetinden ve peygamberlerin şefaatinden ümidinî kesmeyen Âşık bir müstezatında kıyamette peygamberin ümmetini yalnız ve naçar bırakmayacağını ifade etmektedir:

Ben günahkâr ümmetini bırakmaz naçâr
Ona olur âr (M.2).

Müdâmî, başka bir dörtlüğünde ise yüce yaratıcının insanoğluna anasından babasından daha yakın olduğunu, Allahın bulunduğu her yerde gam ve kederin olmadığını, tek amacının Allah'a kavuşmak olduğunu dile getirmektedir:

Kul Müdâm'ın ne gam sen padişâh var iken
Anadan babadan eşfâk sen penâhım var iken
Hem şefi'ül müzeyyen ol kıbdegâhım var iken
Ayırmagıl katarından kâni vuslatın yeter (Div.55).

Âşık, lebdeğmez türünde yazdığı bir dörtlükte Yaradanı ve Kur'an-ı Kerimi zikretmenin önemi üzerinde durmakta ve "hu diyar" redifli şiirinde canlı cansız bütün mevcudatın Allah'ı zikrettiğini dile getirmektedir:

Ey arkadaş gel seninle yaradanı zikredek
Altı günde halk eyledi şu cihanı zikredek
Âşık se se der her gelen adı ile yazılı
İnad eder yalan dersen gel Kur'an'ı zikredek (Div.15).

Der Müdâmî bu fenada minnetim yok beş güne
Hu diyerek can boyanmak ister anın meşkine
Gördü bir kez cemalin akıp gider aşkına
Cümle sular seylab olmuş bahr-i umman hu diyar (Div.49).

Müdâmî, başka bir dörtlüğünde de, Allah'ın kudretinin genişliğinden, yaratılış gayesinden ve dünyanın geçiciliğinden insanların ibret alması gerektiğinden bahsetmekte; Tercanlı Âşık Davud Sularî ile yaptığı bir karşılaşmada ise dünyanın geçiciliğini vurgulayarak kimseye kalmayacağını ancak Allah'a iman edenlerin kurtuluşa ereceklerini ifade etmektedir:

Sâbit Mûdâm arif isen "Kün fekândan" ibret al.
Kaftan kafa hükmederdi Süleymandan ibret al.
Bahususi haniya noldu famildandan ibret al.
Dün anlar göçtü dünyadan bu gün sıra sanadır (Div.58).

Ne Sularâ ne Müdâm'a baki kalmaz bu cihan
Bari ilahım yakma nara eyle duhul ol canan
Şol kim ki dedi illallah kamu mümin-i mü'minân
Etme rızana muhalif müstakim tarik yürü (A.5).

Âşık, "Bir Gün" adlı semâisinde hiç kimsenin tac ve tahtına güvenmemesi gerektiğini, dünyanın geçici olduğunu vurgulamaktadır:

Güvenme tac ile tahta
Faydası yok ölen vakta
Kabrindeki dokuz tahta
O da çürür uçar bir gün (S.10).

Müdâmî, bir din ulusu olarak şiirlerinde sürekli olarak Allah'ın emirlerine uyup nehiylerinden ise kaçmak gerektiğini öğütlemekte; insanoğlunun yaşadığı müddetçe Allah'a ve onun Peygamberine itaat etmesi, ibadet ile meşgul olması gerekliliği üzerinde durmaktadır:

Allah'a Resule itaat lazım
Ulü'l-emre karşı sadakat lazım
Yaşadığın müddet ibadet lazım
Ey Müdâmî sonra yüzün utanır (K.129).

İslam dinînin önemine değindiği bir dörtlüğünde ise Müdâmî, İslam'dan daha üstün hiç bir dinîn gelmediğini İslam'ın da son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v) ve onun ümmetine geldiğini dile getirmiştir:

Ol Rasulù kibriyâdan parladı bu la'l-i din
Gelmemiştir dünyaya İslam'dan â'lâ âli din
Nass-ı Kur'an eyle Sâbit var mı bir emsâli din
Cümle lezzetten lezizdir tattın ise bâl-i din (Y.Div.1).

Müdâmî peygambere bağlı olup ondan şefaat dilemektedir. Bir dörtlüğünde kendisinin asi bir kul olduğunu peygamberin şefaatine muhtaç olduğunu dile getirmektedir:

Şefa'atin umar Müdâm bir asî ümmetindendir.
Ecepna ya gıysanun müstecerrin ferdühem yektâ.
İlâ yevmü'l-kıyam bünyad evvellerden beri arz-ı semâ,
Muhtehif-i rûh-i pâkine salâh ile selam cemâ.

Peygamber aşığı olan Müdâmî, şiirlerinde ümmeti Muhammed'in peygamberin ruhaniyetine gece gündüz Salat-ü Selam okuyup gönderdiklerini ve insanlığın Hz. Muhammed'in şefaatine muhtaç olduğunu dile getirmektedir:

İlmi irfanda var sadhezarân lezzet halâvet
İlm-i dinde say eyle Hakk kelâmın kıl tilâvet
Hemişe usanmayıp leylü'n nehar sad salâvât
Fahri kâinat ruhuna hubaya mübtelayız (Div.97).

Dünya kurulandan beri geçen kavimler
Deryada kumlar

Adedince salâtü selâm ruhuna her bâr
Günde sadhezâr (M.2).

Aynı bağlamda Âşık, 22.01.1968 tarihinde Hacca giden T.C. cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a yazdığı destanda Hacca gitmek isteğini ve Medine'de medfun Hz. Muhammed'in ravzasını ziyaret etmek dileğini dile getirmekte ve peygambere selam ve salat göndermesi için Cevdet Sunay'a ricada bulunmaktadır:

Âşık Müdâm kısa kes sen kelâmı
Bize de ziyaret nasip olamı
Ziyaret edince fahr-i alemi
Bizden de salavat veresen paşam (Des.27).

Müdâmî, aynı zamanda güçlü bir destan şairidir. Destanlarında Peygamberlere yazdığı kısımlar ön plana çıkmaktadır. Âşık, Hazreti Adem'den Hazreti Muhammed'e kadar Kur'an-ı Kerim'de adı zikredilen Peygamberleri ve onların kıssalarını ayrıntılı bir şekilde bizlerle paylaşmaktadır:

Yüz yirmi dört bin nebi hikmettir
Hakikâti yaradandan bilelim
Üç yüz on üç de mürsel olmuştur
Yirmi sekizin Kur'an'dan bilelim

İmanın şartıdır bilmesi ispat
Kim seni kemâle olursa raşit
Evvel Adem safi tanı oğlu Şit
Çulhacılar yeri ondan bilelim

İdris-i nebi hâlâ cennette gezen
Tedrisatta odur ilk yazı yazan
Terzilik sanatın odur ilk düzen
Nuh-nebiyi biz tufandan bilelim

Şair Müdâm o sultanın ümmeti
Ümmetiysen terk eyleme sünneti
Anı sevenlere hazır cenneti
Hepsinin sevgisin candan bilelim (Des.34).

Âşık; Ehli Beyte, Hz. Ali'ye, on iki imama, Muharrem ayına en çok şiir yazan sünni âşıkların başında gelmektedir. Müdâmî, ilgili şiirlerde Muharrem ayında başta Hz. Hüseyin olmak üzere Kerbela'da şehit düşenlerin yasını tutmakta ve bu olaya sebep olan Yezid ve taraftarlarına lanet okumaktadır:

On muharrem sağ olmayan bir yara
Bulunmaz bu derde devalar bugün
Onulması kaldı rûz-ı mahşere
Görülmez bu muhim davalar bugün

Yedi zemin yedi sema kan ağlar
On sekiz bin âlem dünya kan ağlar
Bu mateme arş-ı âlâ kan ağlar
Değil Hatice Fatma Havvalar bugün

Elli gün şehidler kaldı yazıda
Sadhazeran lanet nesli Yezide
Misli görülmemiş asr-ı mazide
Darmadağın oldu yuvalar bugün (Des.48).

Kim severse imamların başını
Durmadan okusun lanet Yezid'e (K.25).

Müdâmî, İslam tarihinde ayrışmalara yol açan Kerbela vakasını ve Kerbela'da şehit düşen Hz. Hüseyin ve on iki imamın yasını tutmakta, bu konuları Duvazimam, Medetname ve ağıt türlerinde işlemektedir:

Sonra İslam alemin
Birbirine kattılar
Yevmi mahşere kadar
Müdâmını ağlattılar (Y.H.Ö.3).

"Türkler arasında ilk olarak Orta Asya'da Ahmet Yesevi ile görülmeye başlayan tasavvuf akımı, daha sonra Moğol istilasıyla Anadolu'ya gelen dervişlerle burada da etkili olmaya başlamıştır. Göçmen Anadolu şeyh ve dervişleri Anadolu'da zaviyelerini kurarak tarikatlarını yaydılar. Eski kam-ozanlara benzeyen dervişler Ahmet Yesevi ile ilgili sözlü gelenekleri, Anadolu'da yeni müritlerine aktardılar. Anadolu'da Yunus Emre'yle doruk noktasına çıkan dinî-tasavvufi halk edebiyatı her dönemde ve her zümrede önemli sanatçılar yetiştirmiştir" (Artun 2002: 50-51).

Her ne kadar Müdâmî halk edebiyatı temsilcisi sayılsa da çalışmamızın genelinde ortaya koyduğumuz ana düşünce Müdâmî'nin 20. yy'ın yetiştirmiş olduğu dinî-tasavvufî halk edebiyatı temsilcilerinin başında geldiğidir. Sonuç olarak, Âşık hem halk edebiyatının hem de dinî-tasavvufî halk edebiyatının temsilcisi durumundadır. Tasavvuf ehli Müdâmî'nin halk arasında söylenen isimlerinden biri de dindar ve tarikat mensubu manasına gelen 'Molla'dır. Âşık bir beyitinde kendisine mürşidin müridi manasına gelen 'sofi' sıfatıyla seslenmektedir.

Koca sofi gel kulak ver sazımın tellerine,
Allah Allah sadasından arş-u âlâ sızlıyor (Div.78).

Âşık, bir çok şiirinde bir mürşid-i kamile bağlanmanın önemine, evliyanın nazarında olmanın gerekliliğine vurguda bulunmuştur:

Bir mürşidin damanına sarılıp
Evliya'nın nazarında olmalı (K.39).

Mürşid-i kâmile yüz sürenden kesb eyle kemâl
Var mıdır ömrün boyunca Hakka yarar bir amel(Div.13).

Ey Müdâmî on ikiden iştigalin var mıdır
Bu muhabbet gülşenin de ya bir dalın var mıdır
Yapış bir dostu mürşide kıyl-u kalin var mıdır
Yarın ühraya manası bir ef'âlin var mıdır (Y.Div.1).

Geniş bir tasavvufi malumata sahip olan Müdâmî, tarikatların dört veliden geldiğini; Nakşibendi tarikatının Şahı Nakşibendi'den, Kadiri tarikatının Abdülkadir-ı Geylani'den, Rüfa-i tarikatının Şeyh Ahmet Rüfa-i'den başladığını bunların hepsinin kaynağının da on iki imam ve Hz. Ali olduğunu, herkesin kendi meşrebine göre nasibini aldığını ifade etmektedir:

Bu tarikatlar ki geldi dört veliden geldiler
On ikidir cümlesi şahı Necef'te buldular
Kimi nakşi kimi kadiri hem rufa'i oldular (Y.Div.1).

Müdâmî'nin oğlu Âşık Hikmet Arif Ataman'la yaptığımız mülakatta, Âşık'ın her sabah namazından sonra bir tarikattan aldığı dersin gereği olarak virdlerine ve evrad-ı ezkarına devam ettiğini; evlerine gelen şeyhlerle Müdâmî'nin derin bir sohbet halinde olduğunu akşamdan sabahlara kadar sohbetlerin ve zikirlerin devam ettiğini aktarmaktadır.

"Tasavvuf düşüncesine göre bir insanın kamil noktaya ulaşabilmesi için bir mürşid-i kamil e ihtiyaç vardır. Tasavvufun esasını ilahi aşk oluşturduğuna göre bu yolda yapılacak ilk şey nefsi yok etmektir. Bir kişi ancak tasavvuf yolunda nefsini yok edebilir. Bunun için on esas vardır buna 'usulu-ı aşare' denir. Bunlar sırasıyla 'tevbe, zühd, *tevekkül, kanaat, uzlet, zikir, Allah'a*

teveccüh, sabır, murakabe ve rıza' dır" (Artun 2002: 23). Bu bağlamda Müdâmî, bir divan dörtlüğünde her günahın temelini dünyayı sevmek olarak tanımlamış, hakikate ulaşmak için kalbi dünya sevgisinden temizlemek gerektiğini, hakiki mü'min olmak için de günde beş vakit namaz kılmanın ehemmiyetini dile getirmektedir:

Mümin olmaz günde beş Nail-i mi'rac olmadan
Hamis salât gözde nuru başında taç olmadan
Her günahın anası dünyayı sevmektir beğim
Çün dünya sevgisinden meyli ihraç olmadan (Div.21).

Âşık Müdâmî, peygamber ve ehli beyt sevgisinin yanı sıra neredeyse her satırına vakıf olduğu Kur'an-ı Kerim ve hadisi şerifleri olan hakimiyeti ile de diğer halk şairlerinden ayrılmaktadır. Onun Kur'an ve hadisi şerefe olan hassasiyeti ve ehemmiyetini eserlerinde müşahede etmek mümkündür. Âşık tarafından kaleme alınan bir eserde; *"Yuhurucu'l hayye minel meyyiti"* (Dilerse öldürür dilerse diriltir), *Yuğraful mücrimine bi sîmahüm* (Mücrimler ahrette yüzlerinden tanınırlar.) ayetleri *ile "El fakru eşeddün min azabül cehim"* (Fakirlik, cehennem azabından daha kötüdür) hadisi kullanılmaktadır.

Müdâmî dine çok bağlı olması hasebiyle ayrıntılara da dikkat etmektedir. "Öksüz Vezir" adlı halk hikâyesinde konuya uygun olan ayeti okumadan evvel şunları söylemektedir: "Evet Cenab-ı Hak, (saz elimdedir ayetin tamamını okuyamam, şu gadar işaret verebilirim, Kur'an'da buyurmuş ki … (ÖVH)

Müdâmî,âşıkları tarif eden bir başka dörtlüğünde ise âşıkların muhabbet ve feyzinin Rahman'dan geldiğini belirterek "Şairlerin kalbi Rahman'nın hazinesidir." hadisine telmihte bulunmuştur.

Âşıkın ilhamı aşkı boyu canandan gelir
Yenisi bad-ı muhabbet feyzi rahmandan gelir (Y.Div. 20).

1.10. POLİTİK TAVRI

Âşıklar,yaşadıkları devirde meydana gelen iç ve dış kaynaklı siyasi ve sosyal olaylara kayıtsız kalmamış, şiirleri zaman zaman devrin siyasi ve sosyal olaylarının eleştirildiği taşlamalara konu olmuştur. *" Türk âşık şiirinde derece derece, kişisel ya da topluma dönük yerme, kınama ve taşlamayı da içine alan protesto geleneği eskiye dayanmaktadır"* (Başgöz 1986:182). Yunus Emre'den Pir Sultan'a, Pir Sultan'dan Dadaloğlu'na, Dadaloğlu'dan Seyrani'ye, Seyrani'den Ruhsati'ye, Ruhsati'den Reyhani'ye, Reyhani'den Müdâmî'ye kadar bir çok şair ve âşık devrin önemli meseleleriyle hemhal olarak methiye ya da taşlamalar kaleme almışlardır. Örneğin; 16. yy.da Sivas'ta yaşayan Pir Sultan Abdal, ağır idari uygulamalar altında ezildiğini düşündüğü Türk toplumunun yeni bir yönetime ihtiyaç *duyduğunu çoğu kez şiirlerinde dile getirmiştir:*

Yürü bre Hızır Paşa
Senin de tahtın devrilir
Güvendiğin padişahın
Onun da çarkı kırılır.

18. yy.ın son çeyreğinde Osmanlı Devleti'nin, göçebe olan aşiretleri yerleşik hayata geçirmek istemesi göçebelerin de zorunlu iskan politikasına razı olmayışı, bu kabileleri Osmanlıya karşı baş kaldırılara sevk etmiştir. Dadaloğlu da göçebe Avşar boyuna mensup olduğu için aşiretinin bu durumuna kayıtsız kalamayarak şiirleriyle başkaldırıyı dile getirmiştir:

Kalktı göç eyledi, Avşar elleri
Ağır ağır giden eller bizimdir.
Arap atlar yakın eder ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir.

19. yy'ın siyasi ve sosyal çalkantılarıyla herc ümerc olan Anadolu, iç çatışmalar, isyanlar ve kültürel sarsıntılara düçar olmuş, kanaat önderi durumunda olan âşıklar bu vaziyet karşısında Osmanlı bürokrasisi ile

kurumlarına karşı tavır geliştirmek suretiyle tepki göstermişlerdir. Örneğin Seyrani, bir dörtlüğünde:

Mahkeme meclisi icat olduğu
Çeşme-i rüşvetin ahmaklığından
Kaza bela ile alem dolduğu
Kazların kadıya uçmaklığından

Âşık Ruhsati de devrin yönetimine söylediği hicivden dolayı hapse atılarak cezalandırılmıştır:

Adalet kalmadı hep zulüm doldu
Dünyanın gidişi acaip oldu
Koyun belli değil, kurt belli değil

Âşık Şenlik ise yaşadığı devrin en önemli hadisesi olan Osmanlı-Rus Harbinde (1876-1878) Rusların Kars halkına yaptığı zulümlere kayıtsız kalamamış, Kars halkının Rus işgaline karşı mücadelesini örgütleyerek Rus Çarının karşısında, halk arasında meşhur 93 Koçaklaması olarak bilinen kahramanlık şiiri'ni haykırmıştır: :

Ehl-i İslam olan eşitsin bilsin
Can sağ iken yurt vermeyiz düşmana
İsterse Uruset neki var gelsin
Can sağ iken yurt vermeniz düşmana
…
Şenlik ne durursuz atlara binin
Sıyra kılıç düşman üstüne dönün
Artacaktır şanı bu Âl- Osman'ın
Can sağ iken yurt vermeniz düşmana

20.yy'ın önde gelen âşıklarından Müdâmî ise toplumun âşıklara yüklediği kanaat önderi olma misyonuna uygun olarak, şiirlerinde sosyal ve siyasi olaylara kayıtsız kalmamış ve yaşadığı devrin eksik yanlarını görerek dile getirmiştir:

Şikayetim size ister beni kov
Kaza dahilini dolansan köv köv
Otuz altı bin nüfustur Poshov
Bunca nüfusa bir doktorumuz yok

Köhne yara hangi birin deşesin
Yokluk kırdı gönlümüzün neşesin
Samanlıkta kedi bin yıl yaşasın
Halimizden soran önderimiz yok (K.57).

Müdâmî şiirlerinde, yaşadığı (1914-1968) devir hakkında kendi siyasi görüşlerini dile getirerek, Atatürk ,İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Fevzi Çakmak hayranlığını ve Halk Partili olduğunu açıkça ortaya koymuş, Atatürk ve silah arkadaşlarının Türk milleti ve vatanın bağımsızlığı için yaptığı mücadele ve kahramanlıklardan övgü ile bahsetmiştir:

Atam kurdu CHP'yi millete
Nankör olma şu yediğin nimete
Saygı göster layıkıyla devlete
Cümlemiz evlad-ı Kemal olalım (K.76).

Kemal Ata baş kumandan
Mareşaller ne alemde (Des.8).

Unutma Atayı Karabekir'i
Ruhlarına dua kıl Yavuz Köyü (Des.70).

Yürür isen atamızın yolundan
Kurtulur felaketin selinden
Bal şerbeti içme yadın elinden
Zehri dost elinden iç zay olmasın (K.105).

Yurdu esaretten kurtardı gazi
Egemenlik kurdu 23 Nisan (Des.41).

Atam kalkar giyer kırmızı çizmeyi
Fevzi Çakmak bilir düşman ezmeyi (Des.60).

Hep eşitsin Türk'e yağı ateşi sızam budur,
Yurduma hain bakanın beynini ezen budur,
Hangi dağdan kopsa bir sel bu olur Nuh-u Tufan,
Yedi yıl kararlı cepheyi hamlede bozan budur.

Bir zamanlar binden fazla aşmış iken derdimiz,
Teslim olmuştur silahlar kalmamışken ordumuz,
Silinirken Türkün adı taksim ile yurdumuz,
Beşeriyet i'lân etmeyüp temeli düzen budur.
Gaziyle el ele durup harta çizen budur.

Bende-i Sâbit Müdâmî düşün eski halini,
Padişahlar öz keyfinde el alırdı malını,
Fevzi Çakmakla Atatürk berk tuttular elini,
İngilize iskemle vuran fatih-i Lozan budur.
Altun kalemle bu varlık beratın yazan budur. (M.Div.2).

Dünya üstümüze almışken tedbir
Milli şeftir onu eyledi tağyir (Des.55).

Milli şefe vatan haini diyan,
Ya o hıyar oğlu hıyar nerdedir (Des.59).

Müdâmî,Halk Partili olduğunu dile getirdiği şiirlerde, Demokrat Partiyi de yermekten geri kalmamıştır:

Ben Halk partiliyim sen de Demokrat
Gel ikimiz bir hasbihal olalım
Hakim ol hüküm verin etmem inad
Sen kaymak ol ben şeker bal olalım (K.76).

Hulusi kalbimden sorsan meylimi
Demokrat yanına varmak istemem
Deseler vicdanın istiyor kimi
CHP den geri durmak istemem (K.67).

Âşık, 29.08.1957 tarihinde CHP genel merkezine yazdığı bir mektup şiirinde Demokrat Partinin kötü yönetimini eleştirmekle beraber; kendisi için CHP'den ocak başkanlığı talep etmektedir:

Yüksek makamıza bir niyazım var
Müsadeye emrü fermanı yazın
Kabul buyurulursa bir kaç sözüm var
Keremînde lütf-i ihsanı yazın

Yedi yıldan beri kavgaya düştük
Hazz içün fırtınalı dalgaya düştük
Pusulasız kaptansız deryaya düştük
Korkumuz girdapdır limanı yazın

Son verelim demokratın dadına
Anlamadık lezzeti ne tadı ne
Biz aşığız hürriyetin adı ne

Bizi de bu yolun kervanı yazın

Arif anlar bu kıssadan hissesin
Kalksın üstümüzden gamu gussasın
Şair Müdâm der ki sözün kısası
Bizi de ocak başkanı yazın (K.107).

Kanaatimizce Müdâmî'nin İsmet İnönü hayranı olmasında, İnönü'nün kurtuluş mücadelesinde Atatürkle beraber gösterdiği kahramanlığın yanı sıra, Milli Şef'in Müdâmî'yi sahiplenmesi ve desteklemesinin önemli payı vardır. Âşık, bir çok vilayet gezmesini İnönü'nün davetine bağlamaktadır:

Sayın Milli Şef'im sende pek yaşa
Sayenizdan birçok vilayet gördüm (Des.36).

Ayrıca âşığın , Demokrat Partililere ve partinin önde gelen simalarına olumsuz eleştirilerde bulunduğunu görmekteyiz. Bu eleştiriler, Demokrat Partinin iktidarda bulunduğu 1960 öncesini ve ihtilâlinin sonrasını da kapsamaktadır. Şiirlerinde; Demokrat Parti, Menderes, Celâl Bayar ve arkadaşlarına ağır eleştirilerde bulunmaktadır:

Dişinden parlak görünür içi necâsıdır Menderes
Gümüşten kal'a zannetme belki zihasıdır Menderes
Gider Konya'da hu çeker kalaylı tastır Menderes
Atina'da çeker şarap gör ne hannastır Menderes
Yüze gülen hain dosttur içi kin pastır Menderes
Muaviye Celâl Bayar Amr İbni As'dır Menderes
Çıkar bir kahraman Gürsel satır atar temeline
Şükür Mevlâm kavuşturdu celâlinden cemâline

Yurdu talana seferber yarıştadır hep bakanlar
Beyin oğlu Fatin Rüşdü Şem'i erken Polatkanlar
Namık Gedik Argüç dahil döktü nahak yere kanlar
Har vurdu harman savurdu nice Refik Koraltanlar
Yircalı Ağa oğlunda sayısız apartumanlar
Bağ bozumu sefere gibi yağmadadır kodamanlar
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline

Şükür Mevlâm kavuşturdu celâlinden cemâline

Bursa'nın Umurbey köyü sanki İsviçre'den şehir
Aydına baraj yapıldı faale geçti çok nehir
Yazık kara günlü Şarkım yolsuzluktan çeker kahır
Demokratçı kodamanlar siyaset ilminde mahir
Onlar yer bakla börek zavallı köylüler zehir
Fatin Rüşdü nerde buldu beş buçuk kehlü cevâhir
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâm kavuşturdu celâlinden cemâline (S.1).

Âşık, "Nerdedir" adlı siyasi içerikli şiirinin bir dörtlüğünde de Celal Bayar ve Adnan Menderes'i yetim hakkını yiyen haramzadelere benzetmektedir:

Yediler dul avrat yetim hakkını
Şeytan bile şerlerinden sakını
Harami başıyla zümre takımı
Menderesle Celal Bayar nerdedir (Des.59).

Müdâmî, 1956 yılında yazdığı "Bu Sene" adlı şiirinde geçim şartlarının zorluğundan ve hayat pahalılığından şikâyet etmekte, bu durumun müsebbibi olarak da devrin Başbakanı Menderes'i göstermektedir:

Der Müdâmî Başbakan'ın haltıdır
Arpa ile hemen tartı tartıdır
Tarih bin dokuz yüz elli altıdır
Çetin ki görelim şadı bu sene (Des.11).

Âşık, 06.07.1957 tarihinde Demokrat Partiye ve onun yöneticilerine ağır bir eleştiri destanı kaleme almış, halkın zor hayat şartlarına rağmen yöneticilerin aşırı lükse düşkünlüğünü hicvetmiştir:

Dinle ey demokrat emi
Bu gün dünya sizlerindir
Millete yükledinîz gamı
Ferah feza sizlerindir

Kandırıp topladız reyi.
Milleti bulduz enayi.
Yüz yigirmi lira çayı.
Attız hala sizlerindir.

Altı fabrikayı kurduz .
Yurda hangi faida verdiz.
Sabunu dörde çıkardız.
Çün fabrika sizlerindir.

Talan ettiz eski bağı.
Yüz kırk üç altın tonı.
Altmış liraya gazyağı.
Hüküm ferman sizlerindir.

Halka verdiz birer mizan.
Düşünde deli ol bazan.
Yirmi beş guruşdu pazen.
On bir lira sizlerindir

Bacakta yok iken tuman.
Yalanla çevirdiz dümen.
Her nerde kaç apartuman.
Tak-ı mualla sizlerindir.

Dünya size kalmaz calu.
Bir gün çıkar humuslu.
Dört liraya pirinç kilo.
Trakya sizlerindir.

Bir de Müdâmî ‘ye sorun
Beklenen cevabı görün
Kimiz Şeddad Kimiz Karun
Yarın gayya sizlerindir (Des.62).

Âşık ,İhtilâlden iki ay sonra (27.07.1960) kaleme aldığı siyasi içerikli “DP’ye Yanaş” adlı şiirinde, Demokrat Parti ve onun yöneticilerinin hallerini istihza ile ele almaktadır:

Olursan dört gözlü Bayar’a tabi
Eninde sonunda yutarsın habı
Bir çığ deryasında Menderes gibi
Batmak ister isen DP’ye yanaş

Sakın yeme dört gözlünün kandını
Çözemezsin hilesinin fendinî
Gedik misal pencereden kendinî
Atmak ister isen DP’ye yanaş

Şair Müdâm destan yazar ovada
Sen alışma o lezzete odada
Ömrün olduğunca Yassıadada
Yatmak ister isen DP’ye yanaş (Des.63).

Müdâmî, 1960 ihtilalinin hemen ardından yazdığı siyasi içerikli destanında yönetimi devralan Cemal Gürsel’den geçmiş yönetimde yapılan

haksızlıkların hesabını sormasını istemekte ve Gürsel'e dualarda bulunmaktadır:

Hele görün dört gözlünün halefini
Çevirmek yurdun üste altını
İki yüz seksen altı ton altını
Nere sarfetmişler sor Cemal Paşam

Saymak icap etmez adı şanların
Şu vatan haini kalpazanların
Yurdumuzu satmak isteyenlerin
Postunu güneşe ser Cemal Paşam

Sen oldun son veren bu iktidara
Kalksın orta yerden menhus idâre
Evvel Allah sonra senindir çare
Yeni bir idare kur Cemal Paşam

İnkilabda Atatürk'ün eşisün
Milli birlik komitesi başısun
Kutsal şarkımuzun bir güneşisun
Şuleni her yana saç Cemal Paşam

Yetmez şükranesi Müdâmî balan
Canu başım feda mukaddes yolan
Aban ecdadan yedi sülalen
Yağsın mezarına nur Cemal Paşam (Des.26).

1.11. EKONOMİK DURUMU

Tarih boyunca âşıkların ortak kaderi olan maişet meselesi Âşık Müdâmî'nin hayatının da değişmez bir parçası olmuştur. Müdâmî (1914-

1968), elli dört yıllık kısa hayatında bir çok dert ve sıkıntı çekmiştir. Üç yaşında annesini kaybetmesi ile başlayan ve maşukası Şemsinur'a kavuşamaması ile devam eden hayatı geçim zorluklarıyla sona ermiştir. Âşığın karşılaştığı bu maddi sıkıntılar zaman zaman şiirlerine de konu olmuş yeri gelmiş çocuğunu okula gönderecek para bulamamış, yeri gelmiş dolandırılmış, yeri gelmiş maddi sıkıntıdan dolayı belediye başkanı ve orman şefine kadar tazarruda bulunmuştur. Erzurum'da kendisine zabıtalar tarafından ceza yazılan ve akabinde parasını çaldıran Âşık, belediye başkanının huzuruna çıkarak derdinî anlatmak suretiyle yardım talep etmiştir:

Zabıtalar yazmış yirmi beş günü
Reva mı ağlatmak biz tek şaşkını
Zelil sefil garip elde kış günü
Sokmasınlar bizi kara başkanım

Yetmiş lira ceza vermiş dalımden
Söylerim de haber yok halimden
Cüda düştüm vatanımdan elimden
Attı kader bu diyara başkanım

Zaten yüz yetmişi ondan çaldırdım
Elli lira saz tamiri aldırdım
Şimdi nerde ise aklım kaldırdım
Evel Allah senden çare başkanım (Des.29).

Zaman zaman odun ticaretiyle de iştigal eden Müdâmî, Posof'un Al Köyü'nden satın almış olduğu odunlara Orman Müdürlüğünün haksız yere el koyması üzerine yaşadığı maddi sıkıntıyı Orman Şefine atfettiği şu satırlarla dile getirmiştir:

İfadem var kabul olsa sözümüz
Meraktan gül benzim solacak beğim
Altı aydan beri ağlar yüzümüz
Ne zaman lütfünle gülecek beğim

Manendi şeydâyım her şam-ı seher
Namertler yüzünden çok çektim kahır
O sonbahar idi bu da ilkbahar
Bu işlerin sonu n'olacak beğim

Düşün düşün ağardı saçlar
Lütfun gözün benim gibi muhtaçlar
Cami bu kerestedeki mehbus ağaçlar
Ne zaman çilesi dolacak beğim

Bilemem sonu hayır mıdır şer midir
Bendeye lütfünüz beraber midir
Acaba götürmek mukadder midir
Yoksa kıyamete kalacak beğim

Bazı sözler karıştırır midemi
Teessürler kan ağladır didemi
İş böyle giderse şair Müdâmî
İflâs borusu çalacak beğim (Des.32).

Dişlerinden rahatsızlanan Âşık, Ardahan'da bir diş doktoruna gidip tedavi olmak istemiş; ancak doktorun talep ettiği ücreti duyunca tedaviden vazgeçerek işsiz olduğunu ve yirmi iki gündür aç gezdiğini şu dizeleri ile ifade etmiştir:

Şair Müdâm'ım işsiz gezeriz
Yirmi iki gündür aşsız gezeriz
Bir yıl sekiz ay dişsiz gezeriz
Elveda edelim dişe tabibim (K.82).

Ardahan'da bir otel sahibi ile yaşanan alacak verecek meselesi de Müdâmî'yi derinden etkilemiş ve bu olay bir çok şiirine konu olmuştur. Âşıktan bin lira borç alan Mehmet Işıklı'nın, borcunu inkar etmesi üzerine Âşık duygularını beddua yoluyla dile getirmiştir.

Bir gün Işıkların söner inşallah
Otelin alt üst döner inşallah
Ocağına baykuş konar inşallah
Az tekler'den ferd imişsin Işıklı (Des.1).

Alacağı konusunda bütün umutları tükenen Âşık, bir "Medetnâme" kaleme alarak parasının tahsili için on iki imamdan yardım beklemektedir:

Size bir arzım var ey din ulusu
Kabul buyur kalubela aşkına
Enbiya varyeti Hakk sevgilisi
Cümle ululardan ulu aşkına

Bizden biri aldı bin lira ödünç
Mehmet Işıklı'dır işbu bağrı tunç
Eşiden insana ibret hem gülünç
Bir çare kıl sırr-ı celil aşkına

Şahım Zeynel-Abây severim candan
Şah Muhammed Bakıri ayırmam ondan
Elestten vermişim ikrar imandan
Şahım imam Cafer yolu aşkına

And veririm şâh-ı imamı Kazım'ı size
Delil-i rahberim şâh imam Râha
Şâh Muhammed Taki himmet sal bize
Şâh-ı Ali'n-Nâki Âli aşkına (K.19).

Âşığın içinde bulunduğu hayat gailesinden aile fertlerinin de etkilendiği görülmektedir. Müdâmî,Kars Lisesi'nde okuyan oğlu Zeynel Abidin'e göndermiş olduğu, 30.10.1959 tarihli mektubunda okuduğu okulun kendisi için hayli masraflı olduğunu ve Rize Öğretmen Okulu'na gitmesi gerektiğini aksi taktirde eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalacağını şu dizelerle ifade etmektedir:

Kahır ve matem ile ağardı başım
Her bulantı ile akamam yavrum
Yirmi dört yaşımda döküldü dişim
Daha fazla dişim sıkamam yavrum

Düşünürsen bu sözlerim kıssada
Hiç kesten faide yoktur hissede
Sana üç yüz lira ayda lisede
Bu masraf altından kalkamam yavrum (K.96).

Müdâmî, yalnızca maişet meselesine düçar olmamış aynı zamanda yaşadığı coğrafyanın sert doğası ile maruz kaldığı haksızlıkların dayanıksız bünyesinde açtığı derin yaralarla sarsılmıştır. 27.10.1958 tarihinde yazdığı bir şiirinde memleketindeki ağır kış şartlarından bıktığını belirtmekte ve başka diyarlara gitmek isteğini şu şekilde ifade etmektedir:

Kar yağıyor bardan bardan
Ovalar tutuldu kardan
Kuşlar bile kaçar burdan
Rızkımız kaçmayacak mı

Kul Müdâmî nedir ahın
Her yandan bağladı râhın
Merhamet kâni Allah'ın
Bir kapu açmayacak mı (Se.4).

Aynı duyguları bir başka şiirinde de temaşa etmek mümkündür:

Bir arzuhâl sundum şahlar şahına
Bir mekân bahşetti yâr ülkesinden
Rahmeylesin mazlumların ahına
Nasiptir ticaret kâr ülkesinden

Düşünceden aklım fikrim aldılar
Hepsi namaz yağından pâk oldular
Param ile odun aldım çaldılar
Çıkar beni fesad şâr ülkesinden

Evet mazlum âhı kimseye kalmaz
Büyük kabım dolmaz küçüğü almaz
Ekilen tarlanın tohumu gelmez
Kurtar fazlın ile târ ülkesinden

Fakirîn ciğeri yoklukta yanar
Kime ne söyleyim el alem kanar
Bu yerden kaçması en büyük hüner
Yetür kısmetimiz var ülkesinden

Dokuz aydır kışım üç aydır yazım
Üç ayda bir yıllık idare lazım
Kulun Müdâm'ım bu son niyazım
Kaldır kısmetimiz kar ülkesinden (K.104).

1.12. SAĞLIĞI

Müdâmî'nin (1914-1968), elli dört yıllık kısa hayatı çile ve hastalıklarla doludur. Müdâmî, şişmanlık, yüksek tansiyon ve şeker hastalığından müzdariptir. Âşık, hastalığı sebebiyle tedavi olmak için Ardahan, Artvin, İstanbul ve Ankara hastanelerinde uzun süre kalmıştır. Ölüm nedeni de yüksek tansiyon ve şekerdir. Şiirlerinde hastalık geniş bir şekilde yer tutmaktadır. Bir şiirinde, bir yudum suyun kendisi için ne kadar önemli olduğunu, hastalıktan takatinin kesildiğini, içindeki hararetin yedi cehennem gibi kuvvetli olduğunu dile getirmektedir:

Ey Müdâmî kesilir budur can bedenden takatım
Yedi cehennem gibidir içteki hararetim
Bir yudum suya mal olur hayat ile memâtım
Dünya zindan oldu çöktü gözlerime kara su (N.12).

26.06.1956 tarihinde mide ağrısı, nefes darlığı ve bronşit gibi hastalıklara maruz kalan âşık, tedavi olmak için Ardahan'a gider. Bu sıkıntılarını şiirle doktora bildirmekte ve doktordan yardım istemektedir:

Sizler bu vatanın eşsiz tabibi
Lütfunuzdan esirgemen garibi
Şu mide ağrımız yetmezmiş gibi
Dalımdan da girdi sancı doktor bey

Bu müzmin burunşit her yana sardı
Melekül- mevt daldan fırsat arardı
Nefes almam bile müşküle vardı
Kalbe giriş oldum hancı doktor bey

Şair Müdâmî kurtar bu ahdan
Feyziniz ulaşsın her bir cenahdan
İlaç sizden olsun yardım Allahtan
Hayat bahşeyle bana cancı doktor bey (Des.72).

Müdâmî bir destan şairidir. Şiirlerinde divan ve koşmalarından sonra en çok destan türünü kullanmıştır. Peygamberlerden, tarihi kahramanlara; siyasi şahsiyetlerden, vatan coğrafyasına, bölge halkından başından geçen önemli olaylara kadar bir çok konuda destanlar kaleme almıştır. 23.10.1956 tarihinde gözlerinden rahatsızlanan Müdâmî, Artvin Devlet Hastanesi'nde tedavi olmak için bir hafta süre ile yatmış ve hastaneye destan koşmuştur:

Elli altı onun yigirmi üçünde
Göründü zişanı hastahanenin
Kan dolandı gözlerimin içine
Dediler imkânı hastahanenin

Erkenden soluğu Murgul'da aldım
Saat dörtte idi Artvin'e geldim
Akşam karanlıkta doktoru buldum
Tababet sultanı hastahanenin

İlim Kars Poshof'tur ilçemiz bizim
Aşağı Varzın'da sakindir özüm
Acı gün hatırası yadigâr lazım
Söylenen destanı hastahanenin (Des.44)

Müdâmî, otuz iki yaşını tasvir ettiği bir dörtlüğünde saçlarının ağardığını gözlerinden de yavaş yavaş ferin çekildiğini ifade etmektedir:

Sinnimiz ulaştı otuz ikiye
Ağarmağa durdu ser yavaş yavaş
Başımızdan geçen oldu hikâye
Çekilir gözümden fer yavaş yavaş (K.139).

Âşık, 09.01.1960 tarihinde yazdığı bir şahsi destanı da yirmi dört yaşında ağzına kerpeten girdiğini, otuz sekiz yaşında bütün dişlerinin döküldüğünü, kırk yaşından sonra ise hastalıktan dolayı her gününün kötü geçtiğini; bir divanesinde de dert ve gamdan dolayı erken yaşta çöktüğünü kırk beş yaşındayken yaşını bilmeyenlerin kendisine dede dediklerini dertlenerek dile getirmektedir:

Yigirmi dört yaşında girdi kilit ağzıma
Otuz iki demezden beyaz turu numayândır
Otuz sekiz demezden ağızda diş kalmadı
Kırkı devirince kendim günden ziyandır.

Kırk beş yıl oldu ağlar Şair Müdâm gitmezik
Bundan sonraki ömrü zâvkı şevka buyandır
Yaşınız bilmeyenler bize dede diyorlar (O.H.Ö .1).

Âşık, başından geçen bu hastalık ve sıkıntıların sebebi olarak maşukası Şemsinur'a kavuşamamayı göstermekte ve bu duyguları şiirlerinde her daim dile getirmektedir. Âşık ''Beni'' redifli şiirinde Şemsinur'un hasretinden otuz sekiz yaşında başına ak düştüğünü; hemşire ile yaptığı bir deyişmede de yirmi dört yaşında bütün dişlerinin döküldüğünü, otuz yaşında ise; saçlarının Ağrı Dağı'nın başı gibi bembeyaz olduğunu ifade etmektedir:

Yedi yaşında bir sevdaya tutuldum
Lebi şeker dili bal üzdü beni
Nara güneş vechi aya tutuldum
Hâli yıldız âl üzdü beni

Murat derler ben murada ermedim
Dost bağının güllerini dermedim
Kaç yıl oldu yâr cemalin görmedim
Hicran ile geçen sal üzdü beni

Bize biz diyecek hâl yoktur bizde
Göz nuru azaldı takat yok dizde
Ağardı saçlarım otuz sekizde
Bu kıtlıkta perişan hâl üzdü beni (K.47).
…
Yirmi dördünde kerpeten girdi ağzıma
Kalmadı ağzımda dişim hemşire
Otuz dedim başım Ağrı Dağ oldu
Ağardı saçlarım başım hemşire (A.40).

Müdâmî, 28.10.1957 tarihinde yazdığı bir koşmasında hastalığından şikayet etmekte, hastalıklarına deva bulması için Cenab-ı Allahtan şifa dilemektedir:

Anlamadım baharımdan yazımdan
Dünya malı sıfır oldu gözümden
Hastalıkta kan dökülür ağzımdan
Kalmadı damar da kan da yardım et

Sâbit Müdâmîyim şahip değilim
Dinîm din-i İslam rahip değilim
Vücudda bir tüye sahip değilim
Kadir Allah her imkanda yardım et (K. 146).

Hastalıklarına Ardahan ve Artvin Devlet Hastahanelerinde istediği çareyi bulamayan Âşık daha iyi tedavi olmak için 1959 yılında Ankara Tıp Fakültesi Hastahanesi'ne gider. Bu hastanede başından geçen bütün olayları

kaleme alır. Müdâmî, 1959 yılında Ankara Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yatarken, hastalığının ve gurbet hüznünün vermiş olduğu duygularla "Acı Günler Hatırası" adı altında yazdığı şiirlerden:

Kadir Allah sana döndüm yönümü
Senden ayrı halim bilenim olmaz
Hayra çevir hastalığın sonunu
Ağlarım gözyaşım silenim olmaz

Felek gazabın bize çalanda
Ümit sefinemizi bahre dalanda
Gurbet elde başa bir hal gelende
Sıhhat haberimiz alanım olmaz

Kulun Müdâmî sen ol korucu
Latif ismin eyle halim sorucu
Yakın hastalara gelir görücü
Garibim yanıma gelenim olmaz (K. 153).

Mürüvvet sendedir aman tabibim
Tez çare bul yüreğimin dağına
Kars'tan gelmişim hem bir garibim
Leleyüp düşmüşem el ayağına

Felek beni haddesinden geçirdi
Saadet bülbülün daldan uçurdu
İshal benim rahatımı kaçırdı
Alışık değiliz vita yağına

Şair Müdâm kalbim açam illallah
Dilersez canımdam geçem illallah
Kurtulup bu yerden kaçam illallah
Gidem mecnun gibi Leyla Dağı'na (K.17).

Bizim hastalığa dediler şeker
Yaradandan lütfu en'amı bekler
Bilmeye ki hastalık ne vakte çeker
Taburcu gününde i'lami bekler

İlaçlar iğneler aldık düzine
Kimse bakmaz gariblerin özüne
Sefinemiz battı gam denizine
Selamet rüzgarı eyyamı bekler

Geçmekte günümüz ah ile vahla
Kimi hafta kimisi ayla
Elli gram ekmek bir yumurtayla
Sabreyle Müdâmî ihtişamı bekler (K.127).

Müdâmî, 02.07.1959 tarihinde Ankara Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yatarken hastalığından dolayı çektiği ıstırabı açıklamakta; devamlı kendisinden kan alındığını, damarında kanının kalmadığını, iğne vurulması sebebiyle vücudunun delik deşik olduğunu; "Yerine" redifli şiirinde de yüz yirmi altı kilodan seksen kiloya düştüğünü, alıştığı yemekleri yiyemediğini hüzünlü bir dille bizlerle paylaşmaktadır:

O kadar kan aldılar ki gözlerim karalıyor
Ben dertten kurtulam derken dert beni arıyor
Yanlarımla kollarımın cümlesi delik deşik
İğne vücuda girince ciğerim yaralıyor

Gecelerde ter veriyor başlıyor hem yanmalar
Çektikçe Hak vermesin gör ne dayanmalar
Hem ciğerde bulantı var hem başımda donmalar
Bir sıkıntı bir üzüntü yek canım daralıyor

Şair Müdâm kan vermekte damarda kan kalmadı
Şimdi halsizlik vücudda dizde derman kalmadı
İş bir ilaha kalmıştır başka ihsan kalmadı
Limon portakal misali benzimiz saralıyor (Des.77).

Ankara'da düştüm hastaneye
Dahi gelmez eski gılav yerine
Böyle gitse halim varır fenaya
İğne ateşi var alev yerine

Dedim gönül kenden eyi baksana
Tabiatın sularıyla aksana
Yüz yirmi altı indi seksene
Hiç evmemeye gele o tav yerine

Sabah sabah viziteye başlanır
Ciğer kebap olur didem yaşlanır
İğne sokulunca can ataşlanır
Sana yangın düştü sılav yerine

İştiha kalmadı yemekte suda
Cümleye sıhhat ver yaradan Hüda
Bütün tatlılara dedik elveda
Koca erik gelir pilav yerine

Müdâmî zenbilden asak dediler
Sekseni altmışa basak dediler
Hamur işi haşıl yasak dediler
Bir yumurta gelir hoşaf yerine (K.30).

Aynı bağlamda Âşık, bir divan dörtlüğünde kırk altı kilo verdiğini, gönlünün gamlı gözlerinin yaşlı olduğunu, içerisinde âdeta kaynayan bir ateşin bulunduğunu dertlenerek duygularını sazının tellerine dökmüştür:

Şair Müdâm bu viranda üşürüz bum gibi
Gözü yaşlı gönlü gamlı ruhumuz mağmun gibi
Sakitim kırk altı kilo vermişiz mum gibi
İçimde yanan bu ateşim közünü fark edelim (Div.19).

Müdâmî, Ankara'da da hastalıklarına beklediği çareyi bulamamıştır. Hatta hastalık günden güne şiddetini artırarak ilerlemektedir. Kendinî tedavi eden doktora, şeker hastalığının sebebini sormakta, doktor da aşığa ilgili cevaplar vermektedir. Bir âşık olarak kendi sorularını ve doktorun verdiği cevapları geleneğin dedim dedi tarzı şiir türüyle dile getirmektedir:

Vardım bir tabibe eyledim şekvâ
Tabib bana dedi sende şeker var
Dedim tabib şeker nedir açıkla
Tabib dedi damar kanda şeker var

Dedi şekersiz de hayatın olmaz
Fazla da gelirse rahatın olmaz
Neden bu işlere dikkatin olmaz
Alev almış her bir yanda şeker var

Şair Müdâm ey söz gelir kem gibi
Ele düğün bayram bana gam gibi
İçerim yanıyor cehennem gibi
Bende tasdik ettim bende şeker var (K.123).

Âşık, hastanede yazdığı bir başka şiirinde yedi yıldır sağlıksız yaşadığını artık perhiz yapmanın da kâr etmediğini hatta daha da ileri giderek hastalığının sebebi olarak Ankara'yı göstermektedir:

Ankara'ya gelen olur hasta
Bu kıyamet hava suda yerde mi
Vücut perişandır kalbim şikeste
Sağlık sıhhat gözümüz perde mi

Bir gün bu çarağı afiyet sunar
Yalvarırım Hakk'a işimi onar
Kâh mide bulanır gâh başım döner
Sebep perhizde mi şekerde mi

Şair Müdâm bu mechulu bilemem
İçim ağlar gözyaşını silemem
Yedi yıldır saadeti bulamam
Bu olay bende mi mukadderde mi (K.44).

Âşık, Ankara Hastanesi'nde yatarken hanımına yazdığı bir şiirinde ağladığını, garip ve tek başına kaldığını, herkesin bir geleninin olduğunu kendisini ziyarete gelen hiç kimsenin olmadığından yakınmaktadır:

Kadir Mevlam sana tuttum yönümü
Senden ayrı halim bilenim olmaz
Hayra çevir hastalığım sonunu
Ağlarım göz yaşım silenim olmaz

Müdâmını Mevlam sen ol korucu
Zahir ve batından halim sorucu
Yakın hastalara gelir görücü
Garibim yanıma gelenim olmaz (K.153).

Hastalıklarına çare bulamayan Âşık, ilgili şiir dörtlüklerinde gurbet elde öleceğinden endişe etmekte ve memleketi Kars'a kavuşmak arzusunu dile getirmektedir:

Kalbim tel esiyor ağrır başı,
Müdâmî bu felek bırakmaz peşim
Şeker hastalığı bitirdi işim
Yoksa toprağımız gurbet elde mi (K.43).

Mevlam nasip eyle kavuşam Kars'a
Af edin sayılır kusurum var ise
Servet bağım selametle kurtarsa
Umarım Allah'tan büyük şan alır (K.127).

Yaklaşık bir yıl sonra şeker hastalığı artmış bir vaziyette Posof'a dönen Müdâmî, 1960 ve ölüm tarihi 1968 yılları arasında hastalıklarla pençeleşmiş ve 08.11.1968 günü sevenlerinin arasından ayrılarak hakkın rahmetine kavuşmuştur. 13.2.1962 tarihli Ramazan ayında şeker hastalığından muzdarip bir şekilde kendi halini anlatan bir şiir kaleme almıştır. Bu şiirinde aşırı su içmekten takatinin kalmadığından, ekmek ve tatlıdan perhiz yapması gerektiğinin önemi üzerinde durmaktadır:

Sorarsan bu derdin halleri nice
Sanma ki bir fertten bir ferde geçe
Kalmadı takatım su içe içe
Aldı kol bacağın her takatın

Her hususta bulun ihtiyatlıdan
Faide bekleme yayan atlıdan
Gayet bir perhiz lazım ekmek tatlıdan
Tutmalı doktorun diyabetini

Şair Müdam bu devayı yürütsem
Yedi deryaları açsam kurutsam
Diş taktırıp ben bu derdi unutsam
Söndürmek içmek hararetini (Des.18).

Müdâmî, bir şiirinde yüz yirmi altı kilodan yarı yarıya kilo kaybettiğini devamlı ağzından kan geldiğini dile getirerek Allahtan merhamet dilemektedir:

Arşa direklendi serimden durdum
Bana merhamet kıl hatta mabudum
Yüz yirmi altı kilo vücudum
İnceldi de oldu yarı bu sene

Sâbit Müdâmım aman ey Sübhan
Meni mahveyledi mayalanmış kan
Günde üç beş tekne gelir ağzımdan
Gaib ettim kisb ü kârı bu sene (K.28).

1.13. ÖLÜMÜ

Sağlık durumunda da zikrettiğimiz gibi Müdâmî, 24 yaşından itibaren hastalıklarla tanışmış tansiyon ve şeker hastalığı sebebiyle vefat etmiştir. Müdâmî, ölmeden kısa bir süre önce (10.03.1967 tarihinde) yazdığı ‘’Yıllar’’ adlı şiirinde, yirmi üç yaşındayken kendisine dede dediklerini; dünyanın geçiciliğini, insanların Allah’a hizmetkâr olduğunu, en sonunda ise üç beş arşın beze sarılıp bu dünyadan göçeceğini dile getirmektedir:

Gâhi pirden içmiş bâde dediler
Gâhi bir serseri gedâ dediler
Yigirmi üç yaşında dede dediler
Gençlikten hududu kurduran yıllar

Müdâmî ömrümüz gider harabâ
Mülkün sahibine biz birer maraba
Akibet defin edip hak-i turaba
Üç beş arşın beze sardıran yıllar

Müdâmî, ölmeden kısa bir süre önce (26.08.1967 tarihinde) Urama Dağ'ında söylediği bir divan beytinde Allah Allah diyerek canını vermek istediğini Yüce Yaratıcı'dan niyaz etmektedir:

Kalbinde zikrin zatın dilde eyle ispatını
Müdam Hak emanetini alsın illallah diyerek (B.Div.6)

Bir başka dörtlüğünde ise Azrail'in can almak için geldiğini söylemekte ve ana babadan daha yakın olan Allah'tan yardım istemektedir:

Azrail gelmiş de can talep eder.
Bir gulgule vardır canda yardım et.
Kullara müşfiksin ana babadan.
Merhametli nökerem sen de yardım et. (K.146)

Müdâmî'nin ölümünü oğlu Hikmet Arif Ataman'ın kendisinden dinleyelim:

" *Babam 8 Kasım 1968 günü bir müddetten beri hasta yatıyordu. Beni çağırdı.Hocayı getirmemi söyledi. Daha önce de doktor: " Şeker ve yüksek tansiyon var Allah'tan ümit kesilmez ancak kan kusması ile ruhunu teslim eder," demişti. Babama bir şey mi var dediğimde bana: "Oğlum gündüz ibibiğe benzer bir kuş pencere demirine geldi kondu.İçeri girmek istedi.Camı*

açtım kaçırmak istedim.İçeriye girmekte ısrarlıydı.İçeri sokmadım.Bir müddet daha durdu.Sonra pencere camına dıkkasını vurup gitti. Bu herhalde Azrail… Beni almaya geldi. Haydi hocayı çağır gel," dedi. Gidip hocayı çağırdım.Yatsı namazından sonra hoca geldi.Babamla Yasin okumaya başladılar.İlk iki sahifeyi okudular.Saat On'a geliyordu. 8 Kasım'ı 9 Kasım'a bağlayan Cuma gecesi babamın ağzından az bir miktar kan geldi. Daha sonra gözlerini bir daha açmamak üzere kapattı. Her tarafa haber yolladık.

Sabahleyin her yerin adamı geldi.Köyümüz bayram yeri gibiydi.Yuduk köyümüzdeki aile kabristanımıza defnettik. Daha sonra babamın ölümünü haber alanlar taziye mektubu yazdılar" (Özsoy, Ataman 1993:65).

1.14. ÖLÜMÜNDEN SONRA MÜDAMÎ HAKKINDA YAZILANLAR

Müdâmî'nin ölümü sevenleri ve Âşıklar arasında geniş yankı uyandırmış ve Kars'ta neşredilen Kars Eli Dergisi'nin 1969 Ocak tarihli 54. sayısında Müdâmî'ye hasredilerek "Müdâmî Özel Sayısı" olarak yayımlanmıştır. Bu sayıda Kars Eli Dergisi'nin yayın kadrosu tarafından Müdâmî hakkında yazılar kaleme alınmış ve yazarların Müdâmî ile ilgili hatıraları neşredilmiştir. Z. Mahir Baranseli, Şeref Taşlıova, Mustafa Fidan ve Hacı Zergeroğlu'nun kaleminden nesirler, Murat Çobanoğlu ve Rüstem Alyansoğlu tarafından da şiirler yazılmıştır. Aynı zamanda Müdâmî'ye ait olan değişik şekil ve türlerde şiirlere de yer verilmiştir.

Z. Mahir Baranseli tarafından Müdâmî hakkında şu satırlar yazılmıştır:

"O'nu ikinci kere yazıyorum. İlk yazdığımda yanıma gelmiş, gözlerinin içine kadar gülerek memnûniyetini belirtmişti. Halk ürünlerinin ve halk adamlarının yazılmamasından devamlı olarak yakınan Müdâmî için Kars Eli' nin çıkışı büyük bir işdi zaten.Etraflı bir inceleme yazısını ileri bir tarihe bırakıp anılarıma döneceğim. İçinde Baba Müdâmî olan anılarıma!

Kars Halk Merkezindeyiz. Yaşayan halk şairlerini buluyor, bir araya getiriyoruz. Derliyoruz. Pek merakım olan Müdâmî bir türlü görünmüyor ortalarda. Babamın defterindeki şiirlerinden tanıdığım ve saygı duyduğum Müdâmî'yi boyuna soruyorum:

-Ağrı'da diyorlar, Eleşgirt'te diyorlar. Gezer o diyorlar, bir gün gelir diyorlar.

Derken birgün çıkıp geliyor işte. Halk şairlerinin arasında: Kısa boylu, şişman, çakır gülen gözlü, cana yakın bir şair. İlk anda kaynaşıyoruz. İlkin benim kendisiyle ilgilenmemi yadırgar gibi bir halini sezinliyorum. Sonra o'na, O'nun şiirlerini okuyorum. Hoşlanıyor. Derhal oturtup şiirlerini yazdırıyor. Ve tanışıyoruz Baba Müdâmî ile.

Birkaç kere dikkatimi çekti. Birlikte yemeğe gidişimizde hep güveç yiyor. Sordum:

-Neden başka yemek yemiyorsun.

-Yerim, yerim de bu daha pratik diyor.

-Bunun içinde her çeşit var. Ne lüzumu var oturup yemek seçmeğe.

Behçet Kemal Çağlar ile karşılaşmalarını, Şahap Gürler zamanında düzenledikleri Çağlar Gecesini anlata anlata bitiremiyor. Karşılaşmalarında kendisinin ve Behçet Kemal Çağlar' ın söylediği dörtlükleri sırayı bozmadan ezbere söylüyordu.

Hıfzı' yi derlediğim günlerde O'na başvurdum. Yardımları oldu. En büyük yardımı Hıfzı'nın dünyasını tanıtmasıdır. "Sefil baykuşu okurken mutlaka ağlardı. Sonunda "Vah elvan Hıfzı, diye inlediğini çok bilirim. Bir gün: "Hıfzı gibi anılacak mıyız?, demişti. Belki Hıfzı bu kadar anılmadı bile.

Huzûri Baba'ya şair olarak büyük bir saygı duyan Müdâmî O' nunla karşılaşmasını hayatının en güzel anısı olarak sakladı. Bir bina görmesin: "Buradan beraber geçerken…, diye başlardı hemen. Huzûri Baba'nın tanınması için de elinden geleni yapardı.

Şimdi Sayın Adil Özder' in ve Dr. N.R Balcıoğlu'nun yazıları ile bütün yüzleri daha iyi görüyoruz. Gözünden rahatsızlanması, Huzûri Baba'nın mezarına ziyaret, Müşvik ve halk adamı Dr. Artvin seyahatleri ve Huzûri Baba'yı alıp giden Artvin Devlet Hastanesi.

Ramazan Geceleri'nin birinde yine Müdâmî'yi görüyorum. Hıncını parmaklarından alıyor. Sabırsız. "Cemaat, ın dağılmasıyla yakalıyor beni. "Yaz hele!,, Yazıyorum. Ama ne kadar . Müdâmî gibi gerçek bir deryadan, tek bir yudum dahi sayılamayacak kadar az yararlanıyoruz. Kocaman defterlerinin en küçük ah bir köşeciğini bırakmaksızın yazmış."Kitap edelim hoca!"

Sohbet sırasında Mevlût İhsânî ile karşılaştıklarını öğrenince, Orada bulunan diğer halk şairi arkadaşların da teşviki ile onları tekrar tutuşturuyoruz. Müdâmî bir iki konuşturuyor İhsânî 'yi sonra "dar ayak" açarak bütün yolları kesiyor.

Ölüm O'nu bütün dostlarından uzaklaştırdı. Halk şiirimizden bir yıldız daha kaymış oluyor. Umalım ki halk edebiyatıyla ilgilenenlerimiz Müdâmî'nin büyüklüğünü görürler.

Ölüm, O'nun için kara bir elmastı. İnandığı dünyaya giderken birçok şeylerini yitireceğini de biliyordu. Ve bundan öte şiirlerine kadar sinmişti bu korku.

Şair Müdâm, bildin kârı, yarali
Böyle gelmiş gider dünya durali
İstersen ol yedi iklim kırali
Ölüm var; şöhrete, şâna güvenme."

O günün Gülyüzü Halkodası Başkanı olan üstat Âşık Şeref Taşlıova ise "Posoflu Âşık Müdâmî ile geçen Hatıralarım ve neler oldu " adlı Müdâmî ile ilgili bir yazı kaleme almıştır:

"Ben Posoflu Âşık Müdâmî'yi 1957 yılında ilk Ardahan'da ve sonraları Kars'ta tanımıştım. Daha ilk tanıdığım zaman çok üstün bir âşık olduğunu

tahmin etmiştim ve öyle idi birbirimizle bir arada bizzat Ardahan'da Mehmet Işıklı'nın Kahvesinde sazlı sözlü günler geçti. Bunun daha derini 1964 Yılı Selçuklu Sultanı Büyük Türk Hakanı Alparslanın Anadoluya girişinin 900. yılı fetih Şenliklerinde okuduğu destanlar daha da güzel olmuştu. Bundan sonra her yıl tertip edilen 16/Ağustos Alparslan günü Şenliklerinde buluşur hiç unutulmayan 1966 Yılı Alparslan Bayramında Kars Kafkas Kahvesinde Müdâmî, İhsanî, İlhami, Çobanoğlu ve ben söylerken içeri bir grup girdi halk yabancı olduğu için hep yer gösterdi ben de sordum ve şöyle tanıttılar. Orhan Şaik Gökyay, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Gündüz Akıncı Üniversitelerden gelen öğretim üyeleri o gece çok güzel olmuştu hatta Kars Belediye Başkanı Arif Taşcı, Halkevi Başkanı Dr. Budak Demiral, Halk Eğitimi Merkezi Müdürü Hasan Kartarı, Kars Tarihi Yazarı Fahrettin Kırzıoğlu, Müdâmî herkesin gözüne çarpan ilk âşıktı ve bunun devamı Orhan Şaik Gökyay Kars Halk Ozanlarını İstanbul'a davetinde 28/Şubattan 17 Mart gününe kadar geçen günlerde her yaptığımız gece ve toplantı yerlerinde Müdâmî Külliyatı konuşulur ve ben bir idareci olduğum halde Müdâmî'den fikir almadan hiç bir hazırlık programı yapmazdım. Kenedy Oteli denilen yerde verilen ziyafette Behçet Kemal Çağlar, Bedri Rahmi Eyupoğlu, Behçet Necatigil, Haşim Nezihi Okay, Orhan Şaik Gökyay Başkanlığında Ahmet Kutsi TECER de orda idi.

Müdâmî eseriyle herkesin nazarında tanınan adamdı. Konya'da tertiplenen Türkiye Âşıklar Bayramı 1967 yılı yapılanda Müdâmî Jüride oturuyordu. Bu yıl 1968 Yılı Bayramında Müdâmî gelememişti çok büyük bir boşluk vardı herkes hani Posoflu Müdâmî diyordu fakat o günlerde Müdâmî muzdarip olduğu Şeker Hastalığından kurtulamadı bir gün bir haber duyuldu Posoflu Âşık Müdâmî ölmüş çok acıdık Kars değil Posof değil bir Anadolu bir Çağdaş Dünya büyük bir Âşık kayıp etti oda Müdâmî bir çok eseri ve şiiri vardır Allah Rahmet eylesin.

Mustafa Fidan tarafından kaleme alınan "Âşık Müdâmî" adlı yazıdan:

"Âşık Müdâmî'yi ilk defa 1943 te görmüştüm. Henüz askerden yeni dönmüştü tokmak gibi bir delikanlı idi. Bu kudretli halk şairi bizlere her akşam kahramanlık hikâyeleri ve türkülerini sazıyla terennüm ederdi.

Asıl adı Posof nüfus kütüğünde Sâbit Yalçın olan şairimizin mahlası MÜDÂMÎ 'dir. Eskiden beri ailesinin şöhreti olan Palabıyıkoğlu soyadını sonradan benimseyerek bununla tanınmıştır.

İrticali (Hazırlıksız ve birdenbire) söylemede çok kuvvetli olan Müdâmî' nin bir öğretmenler gecesinde ateşli şairlerimizden Selahattin Hocaoğlu 'nun önceden hazırlamış olduğu şiirlerine orada yaptığı nazireleri ölümünden sonra da beraber tekrarlayalım.

Hocaoğlu:
Sevmişim belalar getiren işi
Ruhumu besleyen kaynak diyerek
Aşk ile dert ile yoğrulan başın
Koymuşum bu yola adak diyerek

Hocaoğlu:
Severse bir gönül dinler mi ferman?
Turan yollarına düşmüş bu kervan
Yüzyıllar boyunca nice kahraman.
Can vermiş "bizim bu toprak,, diyerek

Hocaoğlu:
Hocaoğlu canan oldukça millet
Bizi yıldıracak hangi felaket
Ölsek de çiğnenmez kutsal emanet
Tutmuşuz bir kere bayrak diyerek

Hocaoğlu:

Dağları aşan gönlüme
Engin ufuklar dar gelir
Düşmanın en azılısı
Ateşimize kar gelir

Hocaoğlu:

Dönmeyiz bu yoldan asla
İhanet olur bu asla(nesle)
Başlarsak savaşta fasla
Top tüfek bize yar gelir

Hocaoğlu:

Hey desek meydan alır mı?
Mendin pervası olur mu
Hocaoğlu Geri Kalır Mı?
Seller gibi akar gelir.

Müdâmî :

Aşk ile atıldık biz bu uğura
Dosta bir can feda edek diyerek
Yetişe zulmetten yolumuz nura
Musa tek bir Tur' a gidek diyerek

Müdâmî :

Irkımız öz Türktür dilimiz birdir
Gaye , efkârımız , filimiz birdir
Ülkümüz , hükmümüz , elimiz birdir
Can fedadır şanlı sancak diyerek

Müdâmî :
Müdâm Asya'daki yerim bizimdir
İlk temel atılmış Kurum bizimdir
Altay ,İdil – Ural Kırım bizimdir
Hak teslim edeniz hak, hak diyerek

Müdâmî :
Düşmandan çevirmek yüzü
Bizim için pek ar gelir
Toplu gönlümüzün hızı
Fikrimiz beraber gelir

Müdâmî :
Gam günüm şad güne yeter
Bu dün geçer güne yeter
Tek birimiz bine yeter
Hak'tan da havadar gelir

Müdâmî :
SABİT MÜDÂM Bırak hengi
Oluruz meydanın dengi
Hazır süngüsü tüfengi
Hiç durmadan çıkar gelir."

Hacı Zergeroğlu tarafından yazılan "Koca Müdâmî" adlı yazıdan:

"Her fani halk aşığı Müdâmî de aramızdan ayrılarak edebiyete intikal ettiğini örgenmiş bulunmaktayız . İnsanlar için mukadder olan bu ayrılışa ister istemez katlanmamız gerekir. Üzüntümüz büyüktür. Tek tesellimiz ise onu daima aramızda yaşatacak eserleridir.

Bundan 27 yıl önceydi henüz o zaman bizler enstütünün üçüncü sınıfında 13 – 14 yaşları içinde çocuk sayılacak çağda öğrenci idik. 45 günlük

yaz tatili bitiminde Okula yeni dönmüştük. Şimdiki yemekhane ile 2 nolu binalar arasındaki geniş alana bir akşam yemeği sonunda Okulda mevcut masa ve kanepeler çıkarılıp dizildi, O günler de henüz elektirikte yoktu geçici olarak alana direkler dikildi , ışıklandırmak için bunlara aralıklarla Lüks lanbaları asıldı. Yine Okulun mütat toplantılarından biti için yapılan hazırlık zannetmiştik. Fakat bu sefer apayrı bir manzara ile karşılaştık. Orta yere konan geniş masalardan birinin üstündeki sandelyeye gelip ortaya yakın boylu temiz giyinişli, yuvarlak kusursuz yüzlü, sihhatlı babacan tavırlı elinde küçük bağlama sazı ile muhterem bir zat geçip oturdu. Öğretmenlerle biz öğrencilerde etrafa sıralanmış kanepelere oturduk. Bütün gözler orta yerde sessizce göz altından etrafı süzen daha evvel tanımadığımız bu Ozana takıldı. Kulaktan kulağa dolaşan fısıltıdan kim olduğunu ve niçin Okulumuza gelmiş bulunduğu hakkında şöyle böyle malümat edinmiştik. Biraz sonra Okul Müdürü Ağanoğlu 'da geldi kendisi öğrenci adabına uygun şekilde selamladık. Toplantının mahiyetini anlattı ve Ozanı şöyle tanıttı. Posof İlçesinin Varzına (Demirdöven) Köyünden Âşık Müdâmî kendisini Okula davet ettik, bir müddet misafirimiz olacak burada kalacak,boş zamanlarımızı değerlendireceğine bizlere faideli olacağına inanıyoruz. Hakikat edende öyle oldu. Soğuklar başlayıncaya kadar dışarıda , sonrada içeri salonda bu saz, söz toplantıları devam etti. Arkadaşlardan daha çok meraklı olanlar değişlere ayak yaptılar. Ara sıra çevre halkı ile diğer Ozanlarda toplantılara katılırlardı. Değişler söylenir. Koşmalar sıralanır. Muammalar çözülür. Bağlamalar, sazlar, sözler konuşurdu. Şenlik Babalar, Âşık Sümmanîler daha nice ünlü Halk şairlerinin kıymetli deyişleri dile getirilirdi. Cilavuz'un her ağacına çiçeğine koşmalar düzülürdü. Bu çalışmalar birçok arkadaşlarda şiir yazma hevesi doğurdu. Manası ile faideli eğitici çalışmalar gelişmemizde önemli rol oynadı. Geçmişten kuvvet aldık. Ruhumuza canlılık geldi. Mandolin çalmasını benimseyen arkadaşların hevesleri arttı, birçok çalgılar öğrenildi.

Halende unutamam Koca Müdâmî Köroğlu koçaklamasını oldukça güzel söylerdi. Bir Atım var Alapaça komaz kır at kaddin aça şeklindeki tam beyitlerin bitiminde kendisine has deyişini uzatarak birazda yuvarlakça

söylediği buroy, buroy naralarıyle sanki bizlere o anı yaşatıyormuşcasına hepimizi coştururdu. Bu manalı uğultu Cilavuz deresine dalga dalga yayılır gecenin sessizliğine karışır giderdi. O yaşın verdiği heyacanla yerimizde duramazdık ne kadar iyi düşünülmüş bir moral eğitimi olduğunu şimdi anlıyorum. O yorucu çalışmalar sonunda böyle dinlendirici sözlü, sazlı toplantı neşemizi arttırır bütün yorgunluğumuzu unuttururdu. Müdâmî okulda uzun zaman kaldı. Büyük, küçük herkesin sevgisini, hürmetini kazandı. Hayattada çok kerre Koca Müdâmî'yi gördüm, dinledim, konuştuk,aradan geçen zaman onu dahada geliştirmiş burada tarifi mümkün olmıyan bir kıymet olmuştu. Yaşlanınca biraz şişmanlamıştı. Geçen yıl Kars'taki Âşıklar toplanıtısına geldiğinde artık ozanlar ona ustam, Baba Müdâmî diyorlardı. Tanıyanlar etrafına toplanır eski günleri yadederdik. Tane tane derinden konuşur, derya gibi bilgisinden, tecrübesinden bir şeyler almağa çalışırdık. Hey koca Âşık Müdâmî rüzgâr olgun meyveleri çabuk döker derdin. Evet ecel rüzgarının esintisini olgun olduğun için sen de boyun eydin. Toprağın bol yerin cennet olsun."

Müdâmî'nin ölümünün ardından Müdâmî hakkında Âşıklar tarafından yazılan şiirlerden bazıları şunlardır:

Murat Çobanoğlu'nun *"MÜDÂM" adlı şiiri:*

"Kazası Posof' dur köyü Varzına
Sana rahmet olsun usta Müdâmî
Baş eyerdin kaderine yazına
Sana rahmet olsun usta Müdâmî

Boşalan destiler doldu ne çare
Kaderin yerini buldu ne çare
Dediler Müdâmî öldü ne çare
Sana rahmet olsun usta Müdâmî

Çobanoğlu der ki zara gelirdi
Yüce dağlar yara tara gelirdi
Şenlik Sümmanî 'den sonra gelirdi
Sana rahmet olsun usta Müdâmî"

Âşık Rüstem Alyansoğlu'nun Müdâmî'nin ölümü üzerine yazdığı şiirden:

"Posof dağlarının sen idin seli
Her tarafa çağlamıştın Müdâmî
Derdimi açanda Tabib misali
Yaralarım sağlamıştın Müdâmî

Mecnun oldun bu sevdanın yolunda
Figan vardı nefesinde dilinde
Sen bir bülbül idin gülün dalında
Solmuş diye ağlamıştın Müdâmî

Aşkın bir dağ idi hayalin duman
Yazık ki talihin vermedi aman
Sevdanın elinden hera her zaman
Karaları bağlamıştın Müdâmî

Gezerdin alemde divane gibi
İçmiştin dünyadan meyhane gibi
Aşkın ateşine pervane gibi
Yüreğini dağlamıştın Müdâmî

Doğan bir ay idin batan bir güneş
Duydu Alyansoğlu gözden akar yaş
Aşkınla istedin yapasın güreş
Kollarını yağlamıştın Müdâmî"

Âşık Azmi'nin "Müdâmî'nin Mezarına" adlı şiirinden:

"Aşkına meyl-i candır ey Müdâmî makberin
İmtihana bir nişandır ey Müdâmî makberin
Her gelen, sen, ben, gibi, fani cihandan el çeker
Son mekan-i karbandır ey Müdâmî makberin.

Taziyet evladına, lazım değik etmek keder
Emr-i hak gelmiş, eceldir hükmünü icra eder
Gizli sırdır bilmeyiz, kimler gelir, kimler gider
İbrete kafi mekandır er Müdâmî makberin

Sen bilirdin, hem tabiattır İlahi bir kitap
Hem de çok güç bir muamma, halli müşkül bir hesap
Sorsalar, dilsiz misali söylemez bir tek cevap
Öyle bir sırr-ı nihandır ey Müdâmî makberin

Dertlidir Azmi ehibba-yi vefanızla bile
Ah eder geldikçe yadın dem-bedem mahzun dile
Hiç gelmez eski demeler, dünkü gün geçmez ele
Tanrı baki, külli fandır ey Müdâmî makserin" (Özsay, Ataman 1993:77).

Müdâmî'nin ölümünden haberdar olmayan Artvinli Âşık Meraki Âşık'a bir mektup şiir yazmış, aşığı selâmlayıp hâl hatır sormaktadır:

"Bir hatıra şiir yazın sözünüz bende kalsın
Gelmiş gelecek âşıklar okuyup hisse alsın
Öyle bir âh çekelim ki taş yürekliler yansın
Kül olsun zevrâk-ı âlem kalmasın eser Müdâm

Ben âşık meclisinin gönülden meftûnuyum
Şu fani âlem içinde gam yüküyle doluyum
Gayrilere nisbet ile sevdiğimin kuluyum
Ne çâre O bi vefâ'da âşığı üzer Müdâm

Severim cân-ı gönülden âşıkı sevenleri
Kime gazel söylediysem ağlattım gülenleri
Şüphesiz sever yaradan âşıkı sevenleri
Târûmâr olan sinem de âşıka benzer Müdâm

Hakiki âşık olanlar bilir senin kıymetin
Görmedi vefâsız yârin aşk yolunda zahmetin
Yarın Mahşer divânında hep şâhittir milletin
Elbet bir gün dâvâmızı hâkimler keser Müdâm

Merâkî duydu sıhhatın çoktan beri hastasın
Yârından mı haber aldın Onun için yastasın
Diyâr-ı gurbette misin? Posof yoksa Kars'tasın
Çark edip devr-i âlemi âşıklar gezer Müdâm"

Bu mektup boş dönmesin diye 04.03.1969 günü oğlu Âşık Hikmet Ataman'ın şiir olarak yazdığı cevap şudur:

"Ben de bir selâm söyleyim sözüm hatıra olsun
Müdâmî dünyadan gitti şânı şöhreti kalsın
İşidenler bu haberi bir âh çekerek yansın
İki ateş ile yandım bende bir eser Merâkî

Kâmillerin meclisinde hem okuyup yazmışım
Kader deryâsına dalıp gam içinde yüzmüşüm
Bir cânâna meyil verip deli olup gezmişim.
Kara bağrı üzer yasa daldı beni üzer Merâkî

Severim beni seveni derdimin ortağını
Murâdın almayan âşık yer zehrin dağını
Yaradanım bize vere belki Cennet bağını
Sağımızda duran melek sevabın yazar Merâkî

Zarraf olanlar bilirler gevherin kıymetini
Biz de giydirdiler bak bu aşkın hiyletini
Habibim aşk ile sever sevdiği ümmetini
Hakiki mümin olanlar Cinân'da gezer Merâkî

Arifiyem deli gönlüm bu gün için yastadır
Babamı sorsan eğer eceli şikestedir
Ebedi bizden ayrıldı. Ne Posof ne Kars'tadır
O'na şimdi kara toprak olmuştur mezar Merâkî"

Kars Eli Dergisi yazarlarından şâir Turgut Sayılır'ın Müdâmî'nin ölümünün 1. yıl dönümünde yazdığı şiir:

"Bin üçyüz otuz dört de dünyaya geldin,
Daha taze idin ne çabuk soldun,
Ata'yı severdin yoldaşı oldun,
Dokuz Kasım ölümün, Âşık Müdâmî.

Baban Kahrımandı, anan Şerife,
Güvenmezdin felek adlı herife,
Çoklar tanır lüzum yok ki tarife,
Bağbanı gülümün, Âşık Müdâmî.

Melekler ki meyûs meyûs gezdiler,
Mezarını kazma ile kazdılar,
Vefatını TRT ye yazdılar,
Mürşidi Yolumun, Âşık Müdâmî

Son nefeste etrafına bakındı,
Kara haber yüreklere dokundu,
Şiirlerin her tarafta okundu,
Memba-yı gönlümün, Âşık Müdâmî.

Üstad idin âşıklara çok zaman,
Sen gittin belli ki halimiz yaman,
Sayılır ruhuna fâtiha tamam,
Bir hayal kalımın, Âşık Müdâmî.”

Müdâmî’nin ölümü üzerine uzun yıllar arkadaşlık ettiği Ardanuçlu Âşık Efkâri’nin Müdâmî’ye söylediği ağıtlardan:

“Zaten âşıkları, arar bulursun,
Âşık Müdâmî’yi, buldum mu felek,
Sustu Kars Eli’nin, o şen bülbülü,
Güller mahsun kaldı, güldün mü felek

Müdâmî gözünü, yumdu hayata,
Bozuldu yuvası, düştü firkâte,
Ne zaman ki bindi, bir cansız ata,
Gördün de muradın, aldın mı felek

Sabavetten beri, peşine gezdin,
Her nereye gittiyse, aradın sezdin,
Nice âşıkların, kuyusun kazdın
Hiç birinden geri, kaldın mı felek

Efkâri’yi diyâr diyâr gezdirdin ,
Velhasılı, öz canından bezdirdin,
Âşıkları dert, defteren yazdırdın,
Sen de kalemini, çaldın mı felek

Posof İlçe’sinin, söyleyen dili,
Ağlamakta hangi çağlar, kim bilir,
Susmuş Kars Eli’nin, o şen bülbülü,
Mâtemlidir hangi bağlar , kim bilir.

İrtical kalesi, hazırdı sözün,
Müdâmî hayata, yumdun mu gözün
Duvarda asılı, kaldı mı sazın,
Çalacak mı, kalan sağlar kim bilir.

Erenlerden almış idin dersini,
Sana içirmişler, âşk bâdesini.
Şark-Elleri, dinlemişdi sesini,
İşitmişti hangi, dağlar kim bilir.

Gezmiş dolanmışdır, bir çok diyârı,
Sevmiştin öz yârı, değil ağyârı,
Gece gündüz , saz elinde Efkarî,
Ah çeküben böyle ağlar, kim bilir.”

Oğlu Halil İbrahim’in babasına yazdığı ağıtından:

“Bu ne tufân dır ki, koptu başım
Ya ben ağlamıyam, kimler ağlasın
Zâlim felek, kıyı gençten yaşına,
Ya ben ağlamıyam, kimler ağlasın .

Genç yaş iken, başın koydu toprağa,
Zaman geçti, artı böylesi doğa.
Hükmetmişti babam , hem sola sağa,
Mezara götüren, eller ağlasın..

Son nefeste keşe, yüzün görseydim,
Babam nasıl diye, hâlin sorsaydım,
Yalnız mıydın baba, yanan gelseydim,
Mezarına giden, yollar ağlasın…

Annem ağlar ev de, kanlı yaş döker,
Zâlim ölüm benim, belimi büker,
Bu zâlim ayrılık, ömrümü söker,
Ayrılığı çeken, herkes ağlasın..

Şairoğlu burda, ağlasın dursun,
Babasını acep, kimlere sorsun
İyilik sevenler, Kur'an okusun,
Kur'an okumayan,diller ağlasın"

Âşık Şeref Taşlıova'nın Müdâmî için söylediği ağıttan:

" Bir âşık var idi, Kars'ın ilinden,
Bu fâni dünyadan, göçtü de gitti,
Yanıp tutuşturdu, aşkın elinden,
Sevdâ kefenini, biçtide gitti.

Yâr diyende, yaşlar akar gözümden,
Sohbet etse, doyulmazdı sözünden,
Aşkının ortalağı, dertli sazından
Eyvâh oda ayrı, düştü de gitti.

Mecnûn oldu, Leylâ çölünde yattı,
Ferhat oldu, dert üstüne dert kattı,
Ay gibi süzüldü, gün gibi battı,
Bu dünya dağından, aştı da gitti.

Âşık olan her an, çekermiş gamı
Gelenler göçecek,sonu encamı
Bir haber duydum ki, ölmüş Müdâmî,
Ecel şerbeti, içti de gitti

Böyle oğul, beler mi ki analar,
Eline yakmadı, elvan kınalar,
Viran kaldı, köşkü, saray, binalar,
Ömrünün yapısı, uçtu da gitti.

Var mıdır âlemde, onun bir eşi,
Pek koca değildi, genç idi yaşı,
Ne çabuk battın, sen âşık güneşi,
Su gibi çağladı, çoştu da gitti.

Seni kayıp ettik, Hoca Müdâmî
Âşıklar içinde, koca Müdâmî
Şeref der bizlere,Yüce Müdâmî
Cennet mekânına, uçtu da gitti.”

Uzun yıllar arkadaşlık ettiği Âşık Mevlüt İhsanî’nin Müdâmî’ye yazdığı ağıtdan:

“Aramızdan bir ozanı kaybettik
Âşıklar içinde Sultan Müdâmî
Günlerce beraber gurbete gittik
Kemal sahibiydi irfan Müdâmî.

Kalbi yaralıydı gözü yaşlıydı
Şirin dilli idi ağır başlıydı
Kelâm madeniydi cevher taşlıydı
Baha biçilmeyen mercan Müdâmî.

Küçük yaşta yetim kalmış gülmemiş
Hayatında asla mesûd olmamış
Candan sevmiş Şemsinûr’u almamış
Sanki dolu döğmüş bostan Müdâmî.

Dolaşmıştık bir çok yanda beraber
Ağrı'da beraber Van'da beraber
Çobanoğlu, İlham ben de beraber
Yapmıştık seninle devrân Müdâmî.

Gergedan bu derdi çeker miyidi
Hastalığın kalp mi şeker miyidi
Sevdiğin kanlı yaş döker miyidi
Mevlüt İhsânî'den destan Müdâmî."

Adanalı Âşık Feymâni'nin Müdâmî ve o yıl vefat eden M.Ali Ferrahî'nin ölümüne atfettiği şiirinden:

"Emir böyle böyle döner bu devrân
Felek saçlarımı yoldu da gitti
Akmıyor su bağa neylesin bağban
Can cesedi fani bildi de gitti

Bu demden tadarsın olsan da bir şâh
Kadere nâzı ol etme eyvallâh
Yolun yarısına gülmeden vâh! vâh!
Ecel Ferrahi'yi aldı da gitti.

Yazık oldu görmedim cismini
Uzaktan uzağa gördüm resmini
Künye defterinden fâni ismini
Ol Müdâmî Baba sildi de gitti

Ne gün gördü gelmiş geçmiş âşıklar
Sözsüz çıktı yemin elden mâşuklar
Dizim tutmaz gözümde yok ışıklar
Feymâni canından yıldı da gitti"

İKİNCİ BÖLÜM

ŞÖHRETİ VE ETKİSİ

2.1. MÜDÂMÎ KOLU

"Edebiyatımızda âşık kolundan ilk defa söz eden Eflatun Cem Güney olmuştur. 19. yüzyıldan itibaren var olagelen âşık kollarından başlıcası; Pir Sultan, Erzurumlu Emrah, Ruhsati, Dertli, Sümmanî, Derviş Muhammet, Huzurî, Deli Derviş Feryadî,Şenlik" (Kaya 2010: 98) ve *Müdâmî* kollarıdır.

"Âşık kolları, kola isim ve yön veren âşıkla başlatılır. Kola yön veren âşıklar usta âşık olup, şiirde ve hikâye tasnifindeki gücüyle gelecek kuşak âşıkları etkileyebilmiş ve onlarca çırak yetiştirebilmeyi başarmış kişilerdir. âşık koluna Azerbaycan da mektep denilmektedir. Elesker Mektebi Âşık Ali Mektebi gibi… Şu halde kol nedir? Kol; çıraklık geleneği içinde, birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından, odak hüviyetindeki usta aşığa bağlılık duyarak, ona ait uslüp, dil, ayak, ezgi, konu, hatıralar ve hikâyelerin devam ettirildiği mekteptir" (Kaya 2010: 98). Dr.Doğan Kaya bir âşık kolunun var olabilmesi yahut yeni bir âşık kolunun ortaya çıkabilmesi için bir takım belirleyici öğeler sıralamaktadır:

"1-Odak hüviyetindeki usta aşığın dili ve üslubu.

2-İşlediği konular.

3-Usta aşığın başından gecen ve hafızlardan silinmeyecek izler bırakan çeşitli olaylar.

4-Usta aşığın karşılaşmaları.

5-Usta aşığın tasnif ettiği hikâyeler.

6-Usta aşığın kendisine ait ezgiler.

7-Usta aşığa ait ayaklar" (Kaya 2010: 99).

Bu bağlamda Âşık Müdâmî bir kol olma hüviyetine sahiptir. Müdâmî, (1914-1968) onlarca âşık yetiştirmiş ve ölümünden sonra da âşıkları etkileyebilmeyi başarmıştır. Bölge âşıkları meclise başlarken, usta âşıkları rahmetle anıp onların divanı ile söze girerler. Bu meclislerde söz edilen âşıklardan biri de Müdâmî'dir. Müdâmî, âşkların arasında farklı özelliklere sahip bir şahsiyettir. Medrese tahsili görmüş, Kur'an'ı Kerim'i hıfzetmiş, Arapça ve Farsçayı iyi düzeyde öğrenip şiirlerinde bu bilgi derinliğinin şifrelerini vermeyi başarmıştır. Ayet, hadis, peygamberler ve evliyalar tarihinden iktibaslar, telmihler yaparak güçlü şiirler bırakmayı başarmıştır. Altısı kendi tasnifi olan kırka yakın unutulmaya yüz tutan halk hikâyesinin bazılarını yazmış bazılarını da halkiyat sahasında (Prof. Dr. Pertev Naili Boratav, Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu, Prof. Dr. İlhan Başgöz gibi) yetkin isimlere anlatmış ve bu hikâyelerin bu güne gelmesine vesile olmuştur. Âşık Müdâmî aynı zamanda iyi bir halk hekimidir. Bu gün Müdâmî'nin hikâyeleri,şiirleri çırakları ve etkisi altında kalan âşıklar tarafından icra edilmektedir.

"Âşık Şeref Taşlıova, Müdâmî'nin yüzden fazla makam ve âşıklık töresinin her dalını bildiğini kendi ve âşık arkadaşlarının eksiklerini Müdâmî'den düzelttiklerini söylemektedir. Âşık Murat Çobanoğlu, Müdâmî baba için: 'Çok hikâye bilir anlatırdı. Davut Sularî, Mevlüt İhsanî, Reyhani, İlhami Demir, Rüstem Alyansoğlu, Kemal Devrani, hatta Deryami Baba ondan birçok şey öğrendi" (Özsoy, Ataman, 1993:59). şeklinde düşüncelerini aktarmaktadır.

"*Âşık Mevlüt İhsani Müdâmî için: 'Hikâye söylemekte üstüne âşık yoktur. Otuz gün hiç dinlenmeden hikâye anlatırdı. Âşıklarda birinci hikâyeci Posoflu Müdâmî'ydi. Beni çok etkilemiştir.O bir insan değildi o bir ummandı, başka bir âlemdi. Sadece bir ay Zaloğlu Rüstem söylerdi. İlim adamıydı. Bir ay kadar beraber gezdik öyle ilim sahibi dinî ilimlere mensuptu Müdâmî"* (Altun 2007:66).

Âşık Müdâmî, başta Zülalî, Huzurî ve Efkarî olmak üzere Davut Sularî, Nihanî, Ümmanî, İnanî; Kağızman Müftüsü Kasım Ağrarî, Âşık Pakize Şamlı,

Tercanlı Beyhanî, Kocabeyli Öğretmen Binali, Mevlüt İhsanî, Cemal Hoca, Mecit Tokdemir, Behçet Kemal Çağlar, Âşık Fahri, Zedezümdeli, Noksani, Cafer Cevheri ve Tevfik Usta gibi günün önde gelen âşık ve şairleri ile karşılaşmalar yapmıştır.Bu karşılaşmaların bir kısmı bugünkü âşıklar tarafından bilinmekte ve âşık meclislerinde yer yer dile getirilmektedir. Müdâmî; Davut Sularî, İlhami Demir, Deryami, Rüstem Alyansoğlu, Reyhani, Murat Çobanoğlu, Mevlüt İhsanî gibi âşıklık geleneğine damga vurmuş Âşıklara etki ederek onlarda derin izler bırakmıştır.

Âşığın kendi çocukları Âşık Hikmet Arif Ataman, Âşık Halil İbrahim Ataman, Âşık Zeynel Abidin Ataman ve Âşık Şeref Taşlıova, Selahattin Çifçi gibi isimler bizzat Müdâmî'nin çıraklığını yapmış ondan saz çalmayı hikâye anlatmayı, âşık havalarını ve geleneği öğrenmişlerdir. Müdâmî'nin başından geçen (Hemşire Müveddet Hanımla olan hatırası gibi) birçok hatıra âşıklar tarafından anlatılmaktadır. Bütün yönleri ile Müdâmî güçlü bir kol oluşturmuştur ve bu kol canlı bir biçimde yeni icralarına devam etmektedir. Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün Müdâmî'nin ölümü üzerine söylediği sözler dikkate değerdir: *"Türk halk hikâyeciliği geleneğinin büyük ustalarından biriydi. Sadece başka âşıkların eserlerini söylemekle kalmazdı. Yani, kendi deyişiyle usta malı alıp satmakla yetinmezdi. Kendisi de şiir yazan, hikâyeler tasnif eden yaratıcı bir Âşıktı. Onun 1968'de ölümü Türk halk hikâyeciliği için büyük bir kayıp olmuştu" (*Başgöz 1986:50).

2.2. KARŞILAŞMALARI

Müdâmî, yaşadığı devrin usta âşıklarıyla, din adamlarıyla, öğretmenleriyle çeşitli karşılaşmalarda bulunmuştur. Başta Huzurî, Efkarî, Davut Sularî olmak üzere Mevlüt İhsanî, Ankaralı Âşık Ömer (Behçet Kemal Çağlar), Bardızlı Nihanî, Cemal Hoca, Tercanlı Âşık Beyhanî, Ummanî, İlhami Demir,Dursun Cevlani, Şavşatlı Deryami, İhsan Ozanoğlu gibi usta âşıklarla; Kağızman Müftüsü Kasım Ağrarî gibi din alimleriyle Hocaoğlu, Kocabeyli Binali Bey, Mecit Tokdemir, Selahattin Dülger (İnanî), Kurbanî gibi

öğretmenlerle, Âşık Pakize Şamlı, Ziynet, isimleri belli olmayan Hemşire ve Bacı unvanlı kadın şair ve âşıklarla, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova gibi çırak âşıklarla, İsmail Saidi ve Cananî gibi yabancı âşıklarla dinî tasavvufî konulardan beşeri mevzulara kadar atışmanın her türünü işlemiştir. Usta bir atışmacı olan Müdâmî, derin tasavvufi bilgisi ve Arapça ve Farsçaya olan vukufiyetinin tesiri ile atışmalarında hiç bir sıkıntı çekmemiş, kafiye bulmada zorlanmamıştır. Atışmalarında karşısında bulunan âşıkları devamlı yenebilmeyi başarmış, ama tevazusundan da hiç ödün vermemiştir. Halep Türkmenlerinden olan Saidî ve Cananî adında iki âşık Türkiye'ye gelerek İsmet Paşa'nın huzuruna çıkarlar. Saidî ve Cananî ile İsmet Paşa arasında yaşanan bu olaylar Bekir Sami Özsoy tarafından şu şekilde nakladilir:

"Müdâmî Kars'ta asker iken 1940 yılında zamanın Cumhurbaşkanı İsmet Paşa Kars'a gelir. İsmet Paşa'yı sazlı sözlü karşılar. Aradan sekiz yıl kadar zaman geçer. Ankara'ya Halep'ten iki âşık gelir. İsmet Paşa Ankara Halkevi'nde iken buraya gelen Âşıklar kendilerine ya rakip ya da 15.000TL para verilmesini isterler. İsmet Paşa'nın aklına Kars'ta tanıdığı Müdâmî gelir. Tüm vilayetlere haber yollanarak Müdâmî'nin Ankara'ya gönderilmesi emredilir. Müdâmî Erzurum'da fasıl yaparken bir bir komiser kahveye gelir. Durumu izah eder. Yanına bir polis memuru verilerek Ankara'ya gönderilir. 1948 yılının Kasım ayında yola çıkan Müdâmî 36 günde Ankara'ya ulaşır.

İsmet Paşa'nın huzuruna götürülür. Çankaya Köşkü'nde de misafir edilir. İki gün dinlendikten sonra Halep'ten gelen İsmail Saidi ve Canani adındaki Halep Türkmeni olan âşıklar ile Ankara Halkevinde 16 Aralık 1948'de karşılaşır. Bu Âşıkları yener. Âşıklar sazlarını bırakır. Ancak Müdâmî: "Türkün töresinde rızka mani olmak yoktur," diyerek sazlarını geri verir. Ortaya konulan 15.000TL parayı da Müdâmî 'ye verirler. Müdâmî bu parayı da eşit olarak dağıtır. İsmet Paşa Müdâmî'ye bir madalyon ve elbise yaptırır. Bu madalyon halen oğlu Hikmet'te bulunmaktadır" (Özsoy 1993:73-74).

Madalyon, Posof'lu Müdâmî'nin Almanya'da yaşayan oğlu Hikmet Arif Ataman'da bulunduğu için madalyonla ilgili herhangi bir görsel malzemeye ulaşılamamıştır.

Usta Âşık Müdâmî'nin en çok atışma yaptığı âşıklardan biri de Erzincan Tercanlı Âşık Davut Sularî'dir. Sularî, bir çok kere Ardahan ve Kars'a gelerek Müdâmî ile karşılaşmıştır. Müdâmî, Davut Sularî ile âşıklık geleneğinde eşine daha önce tesadüf etmediğimiz yedekli karşılaşma ve müstezat karşılaşma şeklinde atışmalar yapmıştır.

Davud Sularî
Selami sen şükreyle dur
Bir sözünü fikriyle dur
Gece gündüz zikriyle dur
Yarı yara Hakkıyla dur
İnce beli bu keriyle dur
Yaralıyım yaralı
Takdir-i bahtım karalı

Müdâmî
Müdâmî sabret bu hale
Gerek takdir birin ala
Söz geçmez kaşı hilâla
Sim bilekli selvi dala
Yalvarırım Zül-celâla
Firakım zulme varalı
Kalmadı gönlüm karalı
Yetiş ömrümün maralı (A.9)

Davud Sularî
Gülistan bağında sen bülbül Selami kul
Bilmeyene yol
Canını vakfetmiş dosta en son vermeğe
Muhabbet kime

Müdâmî

Dost vasfetme Şair Müdâmî bülbül
İştiyakı gül
Nişangâhı tüter sine al getirmeye
Yani mahına (A.7).

Müdâmî, Davut Sularî ile defalarca âşık meclislerinde atışma fasılları icra etmiştir. Müdâmî ile atışma yapmak maksadıyla zaman zaman Kars ve Ardahan'a gelen Sularî, yine Müdâmî ile atışma yapmak maksadıyla 01.02.1960 tarihinde Ardahan'a gelmiştir. Müdâmî, Davut Sularî'nin Ardahan'a gelişi vesilesiyle atışmanın ilk bölümü olan 'hoşlamayla-hoş geldinîzle' misafir aşığa hoş gelmiş redifli bir ayak açmıştır:

Bir meslektaş şarkı ziyarete gelmiş hoş gelmiş
Yârân eyleyeymiş dem sohbete gelmiş hoş gelmiş
"Mine'l ekremü'l- … " fahr-i ekremin dedi resûl
"El –kelâmü yahzü'l-kelam" ülfete gelmiş hoş gelmiş

Mezhebi Caferîdir Hüseynidir Haydaridir
İlmi irfan haznesin madeni gevheridir
Şehr-i İstanbul'un radyo şair sanatkârıdır
İcra-yı san'atla ticarete gelmiş hoş gelmiş

Şair Müdâm meslektâşa muhabbet mu'tadidir
Geruhu Naci'ye mensup selef ve ecdadıdır
Mahlası Âşık Selam Davud Sular adıdır
Selahiyettardır tetkikata gelmiş hoş gelmiş (Div.87).

Müdâmî'nin bu deyişinden Davut Sularî'nin "Selami" mahlasını kullandığını öğrenmekteyiz. Davut Sularî daha sonra soyadı olan "Sularî" mahlasını da kullanmıştır. Davut Sularî Alevi Bektaşi geleneğinin içerisinde yetişmiş Tercan Alevilerindendir. Yukarıdaki dörtlüklerde Müdâmî, Sularî'nin Caferî-Alevî mezhebinden olduğunu dile getirmektedir. Âşık Sularî'nin

01.02.1960 tarihinde Ardahan'a gelişinde, Ardahan'da yaklaşık üç ay kaldığını Müdâmî'nin el yazma defterinden öğrenmekteyiz. 05.04.1960 tarihinde Davut Sularî'nin Müdâmî'ye dinî-tasavvufî muhtevalı bir ayak açtığını, Müdâmî'nin de bu sorulara aynı ayakla başarılı cevaplar verdiğini, Sularî'nin mahlasını tapşırdığı son dörtlükte;

Sure-i İbrahim'de Davud Davudî sadâyı
Gerçi Davud-u Sularî'yım üstada Halil diye
Ol kanaat künzül-arşı setre muhal diye
Şarkı garbı bu dünyayı sorma yetiş bendedir (A.42).

dizesiyle İbrahim suresinde Davud-u seda olduğu bilgisini yanlış ifade etmesi ve ayete doğru mana vermeyişi üzerine Müdâmî, Davut Sularî'nin ayeti bilmediği halde bilgiçlik taslayarak sureye yanlış mana verdiğinden dolayı Davut Sularî'ye yüklenmiş ve ayete yanlış mana verenlerin 'kafir' olacağını ifade etmiştir:

Sure-i İbrahim'de yok Davud diye sada
Yanlış mana veren kafir anda ahel diye
Ey Müdâmî gözün aç bin dokuz yüz altmıştayız
Bazı açıkgöz yutturur katranı asel diye (A.42).

Görüldüğü üzere Müdâmî'nin dinî bilgisi derin olmakla birlikte Kur'an'ı Kerim'in meal ve tefsirinden de haberdardır. Bu karşılaşmanın üzerine Davut Sularî'ye öfkelenen Âşık Müdâmî, karşılaşmadan sonra Davut Sularî'nin yalancı olduğunu söyleyerek Davut Sularî'nin yüzüne ağır bir taşlama serd etmiştir:

Azizim Davud Sularî sen hâzâ yalancısın
Yalancılar hep kırılsa dünyada yalancısın

Dostum iman ile yalan bir arada duramaz
Pervaz edip arşa uçsan semada yalancısın

Evlad-ı resulde olmaz ne kibir ne de yalan
Familyen tasdik edildi gine de yalancısın

“Mir feserretü’l-Kur’an feleyse bî-tefsirin”
“Fakat kefere” buyurdu imlâda yalancısın

Beş şart İslâm üstünde ne savm ne salât
Ne haccın var ne zekâtın ortada yalancısın

Âşıksın âşıklığına yok diyeceğim Müdâm
Mahşerde cennetlik olsan orda da yalancısın (B.Div.13).

“Âşıklar şiir söylerken ya da irticalen atışırken” b ,f,m,p,v “ harflerinden herhangi birini kullanmadan dudakdeğmez şiiri veya atışmayı tamamlamaları gerekmektedir. Zira bu harflerden herhangi birinin kullanımı ,âşıkların mâğlub olduğunun göstergesidir. Dudakdeğmez şiir veya atışma şiir türlerinin en zorudur.Bu harflerin herhangi birini atışma da veya şiirde hiç kullanmadan tamamlamak atışmacının ustalığının ve sanattaki maharetinin karinesidir” (Aydın 2010: 340). Âşık Müdâmî, dudakdeğmez atışmalarda usta bir şahsiyettir. Mahlası “Müdâmî” olduğundan dolayı dudakdeğmez’in kuralı gereği “m” harfini kullanamamaktadır. Kendisi şişman olduğundan dolayı mahlasını dudakdeğmez şiirleri veya atışmaları oluştururken “Şişkin Âşık” ifadesini kullanmaktadır. Davut Sularî ile yaptığı bir dudak değmez atışması buna güzel bir örnektir:

Davud Sularî
Sularî ne ile ayine yazıldı
Hangi nesne işaretle çizildi
Hangi şahsı neyi için yüzüldü
İşte şunu açık kılanlar gelsin

Müdâmî

Gönlü fezâ ile ayet yazıldı
Ay karanlık işaretle çizildi
Seyyid Nesim derisinden yüzüldü
Şişkin âşık açık kılanlar gelir (A.18).

Müdâmî, Ardanuçlu Âşık Efkarî ile de atışma türünde bir çok karşılaşma gerçekleştirmiştir. 14.04.1945 tarihinde Şavşat'ta gelen Müdâmî, Efkârî ile on bir fasıllık bir karşılaşma örneği sergilemiştir. Efkarî'nin Artvin'i medh eden dizelerine karşın Müdâmî'nin de Kars ve çevresinin kültürel vasıflarını medh etiği bu karşılaşmanın birinci faslını önemi binaen aşağıya derc ediyoruz:

Efkârî

Ey arkadaş güzel yurdun bilirim ki Çoruh ili
Bizdedir cem bağları cennete benzer bülbül dili bizdedir.
Leyla ki Mecnun'u yaktı Ferhad'ı da Şirin'i.
O yakıcı sevdaların bir emsali bizdedir.

Müdâmî

Ma'haza elim Kars'tır aşk kemâli bizdedir.
Lisanı dürr-ü mücevher yakut lâ'l bizdedir.
Sizde Ferhad Şirin varsa bizde Bahri Ceyhuni.
Bahri Ceyhunlar misâli aşkın seli bizdedir.

Efkârî

Nam almıştur Anadolu'da Mustafa'nın Alisi.
Bedri ismi keşfidir o devranın velisi.
Duymadın mı sen Huzurî zamanın Fuzulî'si.
Ona senlik benlik geçmez arı balı bizdedir

Müdâmî

Cihâna şöhret nam koymuş Kars'ı san'atkâr Mahirî.
Hutabanın üdebanın fevkindedir cahili.
Muhterem musikişinası adı Hamid şairi.
Kurbani'den aşk havası irticalı bizdedir.

Efkârî

Der Efkârî uzun gider bu gece sıhhatimiz.
Arûz ilminde yektâ'dır dedemiz şöhretimiz.
Gör ne âşıklar izinden almıştır rehberimiz.
Durmadan çağlayıp giden aşkın kemali bizdedir.

Müdâmî

Şair Müdâm bu hususta haklıdır benliğimiz.
Acunda hayret nümâdır dirlik düzenliğimiz.
Feryadı, Fakirî dedemdir mühterem Şenliğimiz.
Hâlâ berhayat Afyon'da bak da Zülalî bizdedir. (A.23).

Aynı karşılaşmanın yedinci faslında da ilk ve son harfleri aynı olan kelimeleri bir araya getirmek suretiyle usta bir atışma örneği sergilemişlerdir. Bu karşılaşma aynı zamanda zikrettiğimiz âşıkların kelime hazinesinin zenginliğini göstermesi açısından da oldukça önemlidir.

Efkârî

Bir tekellüm açtık kara heceden
Hamamda çifte mim Âşık Müdâmî
Sizin camilerde var mıdır acep
İmamda çifte mim Âşık Müdâmî

Müdâmî

Tekellüm açtığın kaçıncı parti
Yemem de çifte mim Âşık Efkârî.
Bizim camilerin on iki şartı.
Tamam da çifte mim Âşık Efkârî.

Efkârî

Âşıklar sözünü söyler ezberden .
Aşkın ataşıdır dem vurur serden.
Manasını öğren Adil Özder'den.
Zimamda çifte mim Âşık Müdâmî.

Müdâmî

Âşıkların sözü mücevher taştır.
Altun yüzük üste pırlanta kaştır.
Arebde himayeye muhtaçtır.
Hümamda çifte mim Âşık Efkârî.

Efkârî

Efkârîyim fikrim kendi işime.
Her kelamı kabul etmem guşuma.
Nerden geldin belâ oldun başıma
Kumamda çifte mim Âşık Müdâmî.

Müdâmî

Şair Müdâmî'nin halidır umudu.
Yanar içerimde cehennem odu.
Başımızda dönen hicran bulutu.
Gamam'da çifte mim Âşık Efkârî (A.29).

Bu ustalığa Müdâmî'nin Huzurî ile yaptığı bir başka karşılaşma örneğinde de rastlamak mümkündür:

"Huzurî
Huzurî gözünden, akıtır yaşı
Feryadı inletir, dağ ile taşı
Tabakan bozuktur, cebinde taşı
"Kaçak"ta iki "kaf", bala Müdâmî

Müdâmî
Âşıklar alemde, sayılmaz naşi,
Akıtır gözünden kan ile yaşı
Müdâmî dünyada, korkmaz er kişi,
"Koçak"ta iki "kaf", baba Huzurî" (Kırzıoğlu 1970: 160-161).

Müdâmî, ustası durumundaki Âşık Huzurî ile de bir çok atışma gerçekleştirmiştir. Bu atışmalar hem içerik bakımından hem de kelimeleri kullanmadaki hüner ve sanat bakımından oldukça önemlidir. *"Âşık şiirinde dar ayak irticalen söyleyişlerde güç göstermeye dayalı olarak kullanılan ses benzerlikleri sınırlı olan kelimelerin işlenmesidir. Gelenek içinde özellikle usta âşıklar hangi ayağın dar, hangisinin geniş olduğunu bilirler"* (Aydın 2010: 45-46). Âşık şiirinde sesleri birbirine benzemeyen değişik anlamlı kelimeleri istif ederek söylenen,oldukça zor bir şekil olup, usta âşıklar tarafından bile seyrek kullanılır.Halk arasında tekerleme de denilmektedir.Yusufelili Huzurî ile Müdâmî'nin dar ayaklı tekellümle yaptıkları atışma bu şeklin en güzel bir örneğidir:

Huzurî:
Hatırıma düştü eski bir sanat
Bar'da, ber'de,bır'de,bor'da mana var
İşitmeyenler der bu nasıl hikmet
Tar'de, ter'de,tır'de, tor'da mana var

Müdâmî:

Eski tekellümü eyledinîz yad
Çar'da, çer'de, çir'de, çur'da, mana var
Çer derttir, çir sudur, çur da sermaye
Zar'da, zer'de, zır'de zor'da mana var (Dizdaroğlu 1969:34).

Müdâmî'nin, kadın şair ve âşıklarla da karşılaşmaları bulunmaktadır. Bu kadın âşıklardan biri "Yeni Âşık" mahlaslı Pakize Şamlı'dır. Pakize Şamlı ile yaptığı bir karşılaşmasından:

Müdâmî

Öğün Sâbit Müdâm öğün
Taş alıp sineni döğün
Galiba senin sevdiğin
Yedi yağlı karalıdır

Pakize

Yeni âşık bu düzene
Sen beni vurma mizana
Kurbanım yazı yazana
Yazmış amma karalıdır (A.2).

Âşık Müdâmî, isimlerini ifşa etmeden kız, hemşire, bacı gibi kadın âşıklarla da karşılaşmalar yapmıştır. Kanaatimizce bu âşıklar ya muhayyel ya da dönemin şartları çerçevesinde isimlerinin ifşa edilmesinde sakınca bulunan kadınlardır. Şemsinur'un köyünden gelen bir hemşire ile Müdâmî deyişmede bulunmuş, Şemsinur'un hatırını sorup ona selam göndermiştir:

Müdâmî

Bak Müdâmî'nin sözüne
Bir su serpip kalbim gözüne
Molla Mevlüd'ün kızına
Şemsinur'a selam götür

Bacı

Bacın der ki bu alemde
Ne varsa tek bu kelamda
Hata olmaz bu selamda
Ben gidince götürürüm (A.39).

Müdâmî'nin dinî-tasavvufî içerikli güçlü bir karşılaşma yaptığı kişilerden biri de bir din adamı olan Kağızman Müftüsü Kasım Ağrarî'dir. Bu karşılaşma Âşık'ın bir müftü kadar dinî-tasavvufî bilgiye sahip olduğunu göstermesi bakımından önemlidir:

Ağrarî

Gözlerin sarhoşluğundan bâde hem lâ-havf olur
Ziri leb altundadır sakidir hem la –yahrinun
Gördü zâhid feyzi ruhsarını yarin dedi.
"Hâze cennâti adnin fedhulaha halidin"

Müdâmî

"Leyle-i muzlimi pamal eyledi nuri şafak
"Subhussemarabbin el-âla derya"hep"yahlikûn"
"Velâ tensi nasibin Fere'd-dünya derreti Hak"
"Leysel insane illâ ma-sa'yidir"yahderûn" (A.45).

2.3. ETKİLENDİĞİ ÂŞIKLAR

Müdâmî'nin soyu hem baba tarafından hem anne tarafından güçlü âşık ve hikâyecilere dayanmaktadır. Müdâmî, âşıklarla dolu sülalesini bir dörtlüğünde şöyle tanımlamaktadır:

"Bu âşıklık bize rûz-i kadimdir.
Mahlasım Müdâmî, Sâbit adımdır.
Fakîrî, Feryâdî büyük dedemdir.
Süleyman, Süreyya sülalesiyiz" (Özsoy 1993 : 260).

Üzeyir Fakirî, Ferhad Feryadî ve Süleyman Usta gibi yaşadığı devirlerin önde gelen âşık ve hikâyecilerin soyundan gelen Müdâmî, on yaşında gördüğü rüyadan sonra âşıklığa adım atmıştır. On dört yaşında gördüğü aynı rüyanın ardından âşıklığını ifşa etmiş ve deyişmelere başlamıştır. İlk olarak ustam diye kabul ettiği Posof'un önde gelen aşığı Zülalî ile tesadüfen bir karşılaşma üzeri kendi köyleri Varzına (Demirdögen)'da bir atışma yapmışlardır. Bu atışmanın ardından Ramazan aylarında cer imamlığı, kış aylarında ise teyzesinin beyi Cafer Cevheri ve Şavşatlı Yakupoğlu Tevfik Ustadan saz çalmayı öğrenerek gelenek yolunda hızla ilerlemeye başlamıştır. İlk ustaları ve etkilendiği şahsiyetler yukarıda da bahsettiğimiz gibi Zülalî, Cafer Cevheri ve Şavşatlı Yakupoğlu Tevfik Usta'dır. Şiirlerinde de kendisinin üzerinde emeği geçen bu üstatlardan zaman zaman bahsetmektedir.

Der Müdâmî Zülâli ustam eller himmetinden ver haber (M.4).

19. yy. âşıklık geleneğine damgasını vurmuş Çıldırlı Âşık Şenlik ve Erzurum Narmanlı Âşık Sümmanî, Müdâmî'nin usta kabul ettiği ve şiirlerinden etkilendiği usta şahsiyetlerdir. Bir atışma dörtlüğünde etkilendiği âşıklardan şöyle bahsetmektedir:

Şair Müdâm bu hususta haklıdır benliğimiz.
Acunda hayret nümâdır dirlik düzenliğimiz.
Feryadî, Fakirî dedemdir mühterem Şenliğimiz.
Hâlâ berhayat Afyon'da bak da Zülalî bizdedir. (A.23).

Müdâmî, Zülalî'nin yanı sıra Yusufeli'li Huzurî'yi de usta olarak kabul etmekte ve karşılaşmalarında ona baba olarak hitap etmektedir. Buna mukabil Huzurî'de Âşık Müdâmî'ye "canım" diyerek seslenmektedir:

“Huzurî
Çiçekler açılmış fasl-ı nevbahar
Seyran sana kaldı Âşık Müdâmî
Biz ihtiyar olduk geçti çağımız
Her yan sana kaldı Âşık Müdâmî

Müdâmî
Gene kıymet olur eski cevherde
Meydan sana kaldı Baba Huzurî
Şecaat görülmez her şir-i nerde
Divan sana kaldı Baba Huzurî” (Dizdaroğlu 1949:166-167).

Huzurî’yi usta olarak kabul eden Müdâmî, Huzurî’nin ölümüne ağıtlar yakmış, onu mürşidi olarak addetmiştir:

“Bin dokuz yüz elli altı yılına
Ulaşmadan çok bir fani yoğ olmuş
Sordum Çoruh, Artvin, Yusufeli’ne
Mürşidin Huzurî hani yoğ olmuş.
…
Zulmata döndü leyl ile nehar
Müyesser ola mı Gülşen-i bahar
Ey Müdâmî rahmet oku şam, seher
Âşıkların mürşidadı yoğ olmuş” (Aslan 1978:211).

“Huzurî gitti dünyadan
İşiten her sezen ağlar
Felekte sildi künyeden
Silen, ağlar, yazan ağlar
…
Müdâmî bu ihtimamla
Akıt yaşın damla damla
Dört cemaat bir imamla
Kabre giden ozan ağlar” (Aslan 1978:261).

Müdâmî, Ahmet Yesevi ve Yunus Emre gibi Türk mutasavvıf şairlerinin şiirlerinde işlediği duygu ve düşüncelerden etkilenmiş, buna benzer konuları şiirlerinde işlemiştir. Âşık, Kağızman müftüsü Ağrarî ile yaptığı dinî-tasavvufî mühtevalı bir atışmada Ahmet Yesevi'nin Divan-ı Hikmeti'nde geçen:

"Aşkın kıldı şeyda beni,cümle alem bildi seni
Kaygım sensin dünü günü, bana sen gereksin sen
…
Alem tamam cennet olsa hep huriler karşı gelse
Allah bana nasip kılsa, bana sen gereksin sen

Cennete girem cevlan kılam, ne hurlara nazar kılam
Onu bunu ben ne kılam, bana sen gereksin sen

Hacı Ahmet'tir benim adım, dünü günü yanar odum
İki cihanda ümidim, bana sen gereksin sen" (Yakıcı vd. 2011:64).

Şiirinden etkilenerek dünyanın incisinden,cevahirinden geçtiğini dünyanın malının dünyada kalacağını, isteğinin ne huri ne de cennet olduğunu, maksadının Allah'ın rızasını kazanmak olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

Mustafa'nın aşkına perdedir iki cihan
Neyler ol hurî cinanı hadd-i halden geçmişem

Görmez misin dünya vâri gene dünyada kalır
Neylerim inci cevâhir yakut lâ'lden geçmişem

Bununla birlikte Müdâmî'nin Yunus Emre'nin şiirlerinden etkilenerek Çalap, Tamu, Uçmağ gibi kelime ve kavramları şiirlerinde kullandığı da görülmektedir:

Usr-i yüsra buyurmuştur Hakk Çalap Kur'anıyla
Bana ettiklerin bir gün başına gelmez midir (Div. 64).

Çünkü emir kulak gazayı Çalap
Din yolunda kana kanacak idim (K.66).

Çün buyurdun Furkanında asırsız ey Çalap
Dert veren sen dermanına hamiyet gelmez niye (Div.7).

Hak Tala gün gün zekâ verir kuluna
Kimi uçmağa sa'y eder kimi toy yoluna.

Yedi zemin yedi derya hem yedi masiva ile
Sekiz uçmak dilde nur havra benim gönlümdedir (Div.68).

Tamuyı uçmak menem
Arş-ı rahman mendedir (Y.H.Ö.4).

Bizdedir gönüller bizde şemsimah
Bizde sekiz uçmak bizde yedi cah (K.159).

Aynı zamanda Müdâmî, birçok aşığa ve şaire söylenen bir şiirin aynı kafiye ve aynı hece ile ilk benzerini söylemek şeklinde tanımlayabileceğimiz nazire türünde eserler kaleme almıştır. Bu şair ve âşıklar; Hasta Hasan, Keremî, Zülalî, Şenlik, Sümmanî, Âşık Ömer ve Şair Nebi'dir. Müdâmî, en çok ustası olarak kabul ettiği Zülalî'nin şiirlerine nazirede bulunmuştur. Zülâli'nin:

"Kimseler bilmesin ah figanımı
Ağladım gözümü yaşlayamadım
Dedim varsın duysun gam hicranımı
Derdimden yare dert aşlayamadım

Yar ismini okudum ilk hece ile
Yardan doyulur mu bir gece ile
Seksen bin temenna bin rica ile
Gene yar gönlünü hoşlayamadım

Niçün Zülâl meyil verdin bir yâre
Vefadar değilsin o şivekâre
Var mı benim gibi bir bahtı kare
Dün gece yâr gelmiş, karşılayamadım

Koşmasına nazire söyleyen Müdâmî'nin şiiri için Zülâli "Varzınalı Müdâmî'nin sözleri de hoştur" diyerek takdir etmiştir. Posoflu Âşık Müdâmî'nin naziresi de şöyledir" (Zeyrek 2004:113).

Gönül istiğfar et günahlarına
Hakk'a yarar bir iş işleyemedim
Baktım günahına Kaf Dağı gibi
Gene cürm ü hatay boşlayamadım

Gönül gezmek ister devranda demde
Ferah olmaz bir dem hemişe gamda
Hakikat bağına girdi isem de
Marifet gülleri aşlayamadım

Müdam sevdiğimi el aldı gitti
Ağlar gözlerimi sel aldı gitti
Ben emek eyledim yel aldı gitti
Bir kış yâr yanında kışlayamadım

"Zülâli'nin:
Bir yiğit dünyayı etse ihtiyar
Ona bir ticaret kârsız ne lezzet
Ister baki olsa eyyam-I bahar
Bülbüle goncasız hârsız ne lezzet

Aşkın çöllerini gez boş hevesle
Istersen Mecnun ol Leyla'yı sesle
Geldi güz eyyamı yüz bin bağ besle
Hayvasız turunçsuz narsız ne lezzet
…
Zülâli olmuştur sıdk u vefadan
Kalmadı gam mihnet cevr ü cefadsan
Derler ömür geçer zev ü sefadan
Adame dost cana yarsız ne lezzet

Bu koşmasına ise Müdâmî, nazire olarak şu koşmayı söylemiştir:

Âşık sermestliğin eyle daim yâd
Gör nica meyletti Şirin'e Ferhad
Ister senin olsun hep mülk-I Bağdad
Çalışmazsan eğer varsız ne lezzet

Âşıkın içtiği dolu sim kâse
Geğer köhne aba elinden asa
Götür koy bülbülü altun kafese
Ona bir goncasız harsız ne lezzet

Müdam kibirlenme düşün ezelin
Solar bir gün o levhdeki gazelin
Kişiye verseler dünya güzelin
Hayasız namussuz arsız ne lezzet" (Zeyrek 2004:114-115).

Zülalî'nin "Ver Haber" adlı muammasına Müdâmî, "Al Haber" şeklinde cevap vermiştir:

Zülâli

Açılır ilk emelim hangi sahrada
Çiçeklerin nurundan ver haber
Nasıl olur ay gün döner semada
Gecesinden gündüzünden ver haber

Müdâmî

Açılan ilk emelim hatt-ı üstüva
Yirmi bir Mart nevruzundan al haber
Ay gününde meması kudreti Mevlâ
Gecesinden gündüzünden al haber

Ay gün hizmetinde yetmiş bin melek
Bir gün gelen gelmez kapanmış dilek
Seb‘a-i seyyarede râydır felek
Anlarladır şer rûzûndun al haber

“Veşşemsi seceri“den belli düz var
Sanatı Mevlâda nice hünerdar
Mağrib maşrıka üç yüz altmış şikâr var
Batar çıkar her gözünden al haber

Yirmi bir Mart oldu bahara mekân
On iki saattir her yerde imkân
Cehalette dinî bayram yok iken
Çiçek bayram nur rüzundan al haber

Filozofça güneş Sâbittir amma
Sağ söz Kur‘an‘dadır gayriye kanma
Keşişler lafına sakın inanma
Peygamberin her sözünden al haber

Ay döner görenin etrafın peşin
Gün döner etrafında güneşim
İlkbahar sonbahar yaz ile kışın
Gecesinden gündüzünden al haber (N.7).

Müdâmî, Şenlik'in "Kim idi" adlı muaammasına da "Bu idi" ayağında cevap vermiştir:

Şenlik
Buyur bu sözleri hakka alî Muhammed
Kanatsız semadan uçan kim idi
Şol sekiz cennetin kilitli kapusun
Acep anahtarsız açar kim idi

Müdâmî
Bizde deriz sallu ala Muhammed
Hakkı batılından seçen bu idi
İsa İdris Nebi bir de Muhammed
Kanatsız semaya uçan bu idi

Düzeltir noksanı naçarı tevhid
Yetmişbin himayeden geçeri tevhid
Çift kapusun açarı tevhid
Miraç pecesinde açan bu idi (N.3).

Âşık, Şair Nebi'nin "Yalan Değil" kafiyesindeki lügazına cevap vererek nazirede bulunmuştur:

Şair Nebi
Şair Nebi der tabiat ahkâmındandır luğaz
Kürenin her semtine var herkese mihman değil
Arifân anlar bu remzi cahile kaldım nihân
Bulan ebced ile bulsun kavlimiz yalan değil

Müdâmî

Bu luğazın istinadı kendir ile bağlıdır
Canlı canlı ne ecinli olması imkân değil
Der Müdâmî iş bu luğaz hububat olsa gerek
Çözen âşık şuaradır belki çoban değil (N.6).

Müdâmî, Hasta Hasan'nın şiirlerine de nazirelerde bulunmuştur. Yedekli koşma biçiminde yazmış olduğu bir şiirine Müdâmî'nin yedekli koşma biçiminde cevap verdiği nazireden:

Hasta Hasan

Hastanın halini yara demezler
Dökse kan hicranı yara demezler
Azizim yara demezler
Baygu yara demezler
Sizlerde ne adettir
Derde yara demezler
Ahir hasret ölem yara demezlar
Yâr girer mezarım giyer kara hey

Müdâmî

Sâbit Müdâm halin yara desinler
Düşmüş bir çıkılmaz yara desinler
Men azizem yara desinler
Hasret yâra desinler
Aşk-ı dil-i zarım
Sinem yara desinler
Çekmem Şemsinur yara desinler
Gözün nedir o kaşları kara hey (N.13).

Müdâmî, Şair Nebi'nin muammasına da nazire yapmaktadır:

Nebi

Ben ustadan ders okudum eksik olsa birisi
Orasını ben diyemam zarinci çıkar sesi
Gel biçare şair Nebi bu gönlümün ülkesi
Bir mezhebe kulluk eylesen de yolları üç

Müdâmî

Beş dediğin şart-ı islam namaz şartın birisi
Bir namazın sakıt etsen yol bulur nefsin çerisi
Gel biçare şair Müdâm çaresizin gerisi
Al teyemmüm kıl namazı gusulün yolları üç (N.1).

Müdâmî'nin kaleme aldığı bir şiirde ise Sümmanî'nin ifadelerinden etkilenerek aynı manada bir dörtlük kaleme almıştır:

Çekme bu dünyanın endişesini
Devir eyle şu gönlün dört köşesini
Kemlik ile kırma kalbin şişesini
Sonra dönüp derman olsan fayda ne

Müdâmî

Cehd ile elden bırakma kanat rişte seni,
Sil süpūr istiğfar eyle kalbin çar köşesini,
Ey Müdâmî ne çekersin dünya endişesini,
Çūn bekâsı yok bu halkın ''Min aleyha tânâ''dır (Div.57).

Müdâmî'nin etkilendiği bir başka âşık da Âşık Şenlik'tir. Şenlik'in "Zikredek" adlı şiiri:

"Gel seninle sayah indi, kenzi arşı zikredek
Şiddeti dide gahrından ahan yaşı zikredek
Eşyadan ezeli Allah neden yarattı
Yedi gat yerden ileri geçen işi zikredek

Ezel hecenin ahırı hangi ayetin seridi
Rızkı cesedinî yiyer nice şiddet narıdı
Ne cihanda ne ahrette, ne de arşın sırrıdı
İki cansız arasında canlı daşı zikredek

Şenlik der ezel Allah'a gıldı şikayeti
Ne keçdi ala ednadan, ne galdı nihayeti
Gel seninle sayak indi Yasindeki ayeti
Yazısı nece tenedi, hattı nahşı zikredek" (Şahin 1983:130).

Müdâmî'nin aynı kafiye ile yazdığı "Zikredek" adlı şiiri ise şöyledir:

Ey arkadaş gel seninle yaradanı zikredek
Altı günde halk eyledi şu cihanı zikredek
Yedi kat yer yedi kat gök yedi can üstündedir
Kendince halk eyleyen o sultanı zikredek

İlk yarattı yeşil gevher gördün derdin ya
Nazar eyledi gevher eridi oldu derya
Gidenlera yedi çar anasırdan gaya
Ateşten aslı dizilen nesli canı zikredek

Nesli can asi ki oldu gönderdi Azazil
Yaktı yıktı helak etti kandaki varazil
Âşık se se der her gelen adı ile yazılı
İnad eder yalan dersen gel Kur'an'ı zikredek (Div.15).

"Zikredek" adlı bir başka şiiri ise:

Kenzül-arşı yüz on dört sure otur karşı zikredek
Akan çaylar dağlarındır dîde yaşı zikredek
Ezeli yarattı gevher yeşil renkte taş idi
Taş eridi derya oldu dalga cûşî zikredek

Ezel ayet ikrâ indi sonu simde seridir
Asiler kendi aşın yer içer kan irindir
Yedi canlı cansız üste yaratanın sırrıdır
Altındadır sihrini Allah cansız taşı zikredek

Âşıkı ta ezel Hakka kıldı şikayet
Can cin sinli asi idi kırıldı nihayet
Sende gel say seksen üçtür ya sendeki ayeti
Yazısı salis hazardır hattı noktasın zikredek (Div.16).

Şenlik'in "Konuşak" adlı şiirine Müdâmî nazirede bulunarak "Konuşak" adlı bir şiir kaleme almıştır:

Müdâmî:
Ey Müdâmî başında bir tüye döksen malikun
Öyle ise râh-i Hakk'dan olmalısın salikun
Kur'an'ından Hakk buyurdu " küllü şeyin halikun
Bir gün fikrin olacak izmihlâlden konuşak (N.5).

Âşık Müdâmî, Fuzuli'nin Su Kasidesi'ne de "Su" adlı bir divanıyla nazire yapmıştır:

Sun ey saki başın için men aciz bimâra su
Kurudu dilim damağım serap için çare su
Bilmez misin ezel hayat başlamıştır su ile
Süleyman merhemi gelir şu yangın ciğere su

Ezel sudan halk olundu sekiz cennet aliyât
Gine sudan halk olundu altı yüz bin mahlukat
Yağmasa baranı sema yerde bitmezdi nebat
Hem sulardı derim seyri bağban gülzara su

Ey Müdâmî kesilir budur can bedenden takatım
Yedi cehennem gibidir içteki hararetim
Bir yudum suya mal olur hayat ile memâtım
Dünya zindan oldu çöktü gözlerime kara su (N.12).

2.4. ETKİLEDİĞİ ÂŞIKLAR

Âşık Müdâmî, bütün büyük âşıklar gibi kendisinden sonra gelen âşıkları etkileyebilmeyi başarmış ve bir kol oluşturabilecek kadar aşığı kendi ekolü etrafında toplamıştır. Bu gün Müdâmî'nin hikâyeleri,şiirleri çırakları ve etkisi altında kalan âşıklar tarafından icra edilmektedir. Âşık Şeref Taşlıova, *"Müdâmî'nin yüzden fazla makam ve âşıklık töresinin her dalını bildiğini kendi ve âşık arkadaşlarının eksiklerini Müdâmî'den düzelttiklerini söylemektedir. Aynı konuda Âşık Murat Çobanoğlu ise, Müdâmî için: 'Çok hikâye bilir anlatırdı. Davut Sularî, Mevlüt İhsanî, Reyhani, İlhami Demir, Rüstem Alyansoğlu, Kemal Devrani, hatta Deryami Baba ondan birçok şey öğrendi"* (Özsoy,Ataman,1993:59). şeklinde düşüncelerini bizlerle paylaşmaktadır. Erzurumlu usta *Âşık Mevlüt İhsanî ise Müdâmî için: 'Hikâye söylemekte üstüne âşık yoktur. Otuz gün hiç dinlenmeden hikâye anlatırdı. Âşıklarda birinci hikâyeci Posoflu Müdâmî'ydi. Beni çok etkilemiştir.O bir insan değildi o bir ummandı, başka bir alemdi. Sadece bir ay Zaloğlu Rüstem söylerdi. İlim adamıydı. Bir ay kadar beraber gezdik öyle ilim sahibi dinî ilimlere mensuptu Müdâmî"*(Altun 2007:66). ifadesini kullanmaktadır.

Âşık, Âşık Reyhani, Âşık Mevlüt İhsanî, Âşık Davut Sularî, Âşık Ummani, Âşık Murat Çobanoğlu gibi âşıkları etkilerken Âşık Şeref Taşlıova, Selahattin Çifçi, Âşık Hikmet Arif Ataman, Âşık Halil İbrahim Ataman, Âşık Zeynel Abidin Ataman gibi âşıkları da bizzat çırak olarak yetiştirmiş, onlara saz çalmayı, hikâye anlatmayı, âşık havalarını ve âşıklık geleneğini öğretmiştir. Âşık Ümmanî, Müdâmî ile yaptığı atışmada Müdâmî'ye "baba" hitabı ile seslenmekte, Müdâmî ise ona "canım" diye seslenmektedir:

“**Ummani**
Ummani de aşka bandı cismini
Görmek zordur muammanın resmini
Söyle yedi Cehennem’in ismini
Anlat temelinden Baba Müdâmî

Müdâmî
Müdâmî’nin sözü olmuştur kaim
Allahım’dan yardım umarım daim
Elza, Hütema, Sadir, Sakar, Cahim
Biri de Hasiye canım Ummani” (Özsoy 1993:413).

Âşık Murat Çobanoğlu,Müdâmî ile yaptığı takılmalı bir atışmanın son dörtlüğünde Müdâmî’nin “eli öpülesi” bir usta olduğunu ifade etmektedir:

“Çobanoğlu gönül kırmam, yaparım,
Cenabı Mevla’dır daim siperim
Yaşça büyüğümsün elin öperim
Gel barışak dersek nazlanmıyasın” (Özsoy 1993:410).

Âşık Kul Nuri de Müdâmî’yi anlattığı bir dörtlüğünde Müdâmî’nin dinî ve tasavvufi yönüne vurgu yaparak onun irfan sahibi büyük bir âşık olduğunu dile getirmektedir:

Gurbetiyle, sılasıyla, yurduyla
Koçağıyla, yiğidiyle, merdiyle
İmanıyla, ihlasıyla, derdiyle
Kul Nuri’yim irfan idi Müdâmî

Âşık Mevlüt İhsanî, Âşık Reyhanî, Âşık Murat Çobanoğlu ve Âşık Şeref Taşlıova tarafından Müdâmî’nin şiirlerine nazireler yazılmıştır. Müdâmî’nin “İşte ben” adlı şiiri:

Talihi kem hatrı nâşad ararsan işte ben
Dide giryan sahibü'l-feryâd ararsan işte ben
Hicrân mektebine girdim yedi yaştan beri
Gamdan dersini alan üftad ararsan işte ben

Ayıplaman Mecnûn sahradaki kaldığını
Esen yelden Leylâ'nın selâmını aldığını
Namus ar şişesin kırıp taşlara çaldığını
Aşk ile dağlar yaran Ferhad ararsan işte ben

Ey Müdâmî sana lûtfun bahşeyleye Zülcelâl
Keremînden yakıştıra yadına kurban …sâl
Otuz beş yıldır gönül dağında gezer bir maral
Sevda çöllerindeki sayyad ararsan işte ben (Div.22).

Uzun yıllar Müdâmî'nin yanında gezip, onun çıraklığını yapmış olan Âşık Mevlüt İhsanî'nin naziresi:

Hayatına yüz yenilmiş zar ararsan işte ben
Gül yanında kan ağlayan har ararsan işte ben
Yaktı yıktı viran etti feleğin fırtınası
Dolu döğmüş, sel götürmüş yar ararsan işte ben

Bülbül ötmez baykuş gitmez yıkılmış bir viraneyim
Al kazmayı vur bağrıma göreceksin ben neyim
Yıllar geçti eğlenmeyen durmayan pervaneyim
Odunu yok ataşı var nar ararsan işte ben

Âşık Müdâmî'nin ölümünün ardından da ondan etkilenen birçok âşık, Müdâmî için ağıt türünde şiirler kaleme almıştır. Bu şiirler çalışmamızın "Ölümünden sonra Müdâmî hakkında söylenenler" başlığı altında değerlendirilmiştir.

2.5. HAKKINDA YAPILAN TELİF VE TETKİK ESERLER

Müdâmî hakkında bir çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bir bölümü 1993 yılında Ali Berat Alptekin ve Esma Şimşek tarafından hazırlanan bibliyografyada derlenmiştir. Aşağıdaki başlık altında bu bibliyografyanın bir kısmını yeni eklerle sunmaya çalıştık.

1. POSOFLU ÂŞIK MÜDAMİ'DEN BAHSEDEN KAYNAKLAR

1. Alkan, Naim: **Türk Halk Edebiyatı**, Ankara 1973, Yargıçoğlu Matbaası.
2. Arısoy, M.Sunullah: **Türk Halk Şiiri Antolojisi**, İstanbul 1985, Kurtuluş Ofset Basımevi.
3. Aslan, Ensar: **Doğu Anadolu Saz Şairleri,** Erzurum 1978.
4. Bali, Muhan: **Ercişli Emrah ile Selvi Han Hikâyesi, Varyantların Tesbiti ve Hal Hikâyeciliği Bakımından Önemi,** Ankara 1973, Baylan Matbaası.
5. Başgöz, İlhan: **Folklor Yazıları**, İstanbul 1986, Adam Yayınları.
6. Boratav, Pertev Naili: **Halk Edebiyatı Dersleri**, 1. Kitap, Ankara 1942, Uzluk Basımevi.
7. Caferoğlu, Ahmet: **Doğu Illerimiz Ağızlarından Toplamalar** 1. (Kars, Erzurum, Çonuk İlbaylıkları Ağızları), İstanbul 1942, Bürhaneddin Basımevi XXIV-296 S.168-170.
8. Cumbur, Müjgan (Derl.); **Başakların Sesi / Saz Şairleri Eserleri ve Hayatları**, Ankara 1968, Şark Matbaası.
9. Dilçin, Cem: **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara 1983, Sevinç Basımevi.
10. Dizdaroğlu: Hikmet: **Yusufelili Huzurî** , **Hayatı –Şahsiyeti- Şiirleri**, Ankara 1949, Ulus Basımevi.
11. Elçin, Şükrü: **Halk Şiiri Antolojisi**, Ankara 188 Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
12. Ercilasun, Ahmet Bican: **Kars İli Ağızları / Ses Bilgisi**, Ankara 1983.

13. Günay, Umay: **Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya motifi**, Ankara 1986 Türk Tarih Kurumu Basımevi.
14. Güney Eflatun Cem: **Folklor ve Halk Edebiyatı (Özellikleri , Sözlü Gelenekleri,Yazılı Örnekleri)**, İstanbul 1971, Milli Eğitim Basımevi.
15. Kabaklı, Ahmet: **Türk Edebiyatı**, 2. C., İstanbul 1973 ,Otağ Matbaası/ Türkiye Yayınevi.
16. Kaya, Doğan: **Şairnameler**, Ankara 1990, Gazi Üniversitesi Basın – Yayın Yüksekokulu Matbaası.
17. Keskin, Özgen: **Türk Saz Şairliği ve Ardanuçlu Efkarı**, Bursa 1984, Ömer Matbaası.
18. Makal, Tahir Kutsi: **Türk Halk Şiiri (Antolojisi),** İstanbul 1975, Toker Matbaası.
19. Nasrattınoğlu, İrfan Ünver: **Âşıkların Diliyle Atatürk-Güldeste,** Ankara 1976
20. Oy, Aydın: **Şiir Dünyasında Atatürk**, Ankara 1989.
21. Özkırımlı, Atilla: **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, 3. C., İstanbul 1984 Cem Yayınevi.
22. Sakaoğlu, Saim – Günay Turgut: **Halk Şiirinde Atatürk,** Erzurum 1974.
23. Şahin, Salih: **Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri,** Ankara 1983.
24. Zeyrek, Yunus: **Posof'un Çizgileri**, Ankara 2004, Kozan Ofset.

2. POSOFLU ÂŞIK MÜDAMİ HAKKINDA YAZILMIŞ KİTAPLAR

1.Işık, Mevlüt: **Posoflu Âşık Müdâmî**, Ankara 1979 Birlik matbaası.

2 .Kırzıoğlu, Budak: **Âşık Müdâmî'nin Şairliği**, Erzurum 1970 (Atatürk ün. Fen Edebiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Lisans tezi)

3. Özsoy, Bekir Sami; **Posoflu Âşık Sâbit Müdâmî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Tezi, Kayseri 1993**.**

4. Özsoy, Bekir Sami-Halil İbrahim Ataman: **Posoflu Âşık Sâbit Müdâmî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserlerinden Seçmeler**, Kayseri 1993.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜDÂMİ VE HALK BİLİM DÜNYASI

A. Halkevleri
B. Kars Eli Dergisi
C. Konya Âşıklar Bayramı
D. Bilim Adamları

3.1. HALKEVLERİ VE ÂŞIK MÜDÂMÎ

19 şubat 1932 tarihinde Atatürk tarafından kurulan halkevleri yurdumuzun sanat, kültür, irfan ve folklor hayatına hizmet etmiş, her yaşta ve seviyedeki halkımıza âdeta okul vazifesi görmüştür. Halkevleri yurdun en ücra köşelerine kadar kendinî maddi ve manevi olarak hissettirmiş, her yerde örnek tesisleri, insana huzur veren güzel ve dinlendirici salonları ile Türk sanat, fikir ve folklor hayatının yaşayıp geliştirilmesine ve insanımızın kültür ve sanat zevkini tatmasına vasıta olmuştur. Halkevlerinin insana huşu veren tesislerinde mahallî ve millî oyunlar, gösteriler, münazaralar ve temsil faaliyetleri cemiyetimizin hayatına ayrı bir renk ve canlılık katmıştır. Halkevlerinin ve halkevi dergilerinin ülkemizin her yanındaki âşıkların, meddahların, halk hikâyecilerinin toparlanmasında kollanmasında biraz da geçimlerinde oldukça katkısı olmuştur. Âşıkları ön plâna çıkaran halk evleri onların, sanatlarını toplumun her kesimine duyurmalarını sağlamış ve toplum tarafından kabul görmelerine vesile olmuştur. Halkevlerinin icra etmiş olduğu kültür, edebiyat, müzik programlarında yer alan âşıkların başında Âşık Müdâmî gelmektedir. Âşık Müdâmî 1965'te söylediği bir şiirinde:

''Dolandım kırk üç vilayet hâlâ dolanmaktayım.
Gönül de Hüma misali tutmaz bir yer makam''

diyerek 1965 yılı itibariyle 43 vilayet gezdiğini anlatmaktadır. Müdâmî, bu vilayetlerde âşık kahvehanelerinde ve halkevlerinde programlar icra etmiştir. Müdâmî bugün itibariyle Ardahan ilinin Posof kazasındandır. Posof, 1992 yılında Ardahan il oluncaya kadar Kars'a bağlıdır. Müdâmî'nin vilayeti Kars olduğu için Kars'ın her köşesinde onun izine rastlamaktayız. Özellikle Kars Halkevi'nde Müdâmî birçok gece yapmış, Behçet Kemal Çağlar, Orhan Şaik Gökyay gibi şairlerle ve devrin önde gelen âşık ve şairleriyle atışmalar yaparak, halk hikâyeleri anlatarak âşık edebiyatının eşsiz numunelerini gözler önüne sermiştir. Halkevi il başkanı aynı zamanda da 'Kars Eli ' aylık kültür dergisi sahibi Dr. Budak Demiral'ın desteğiyle Müdâmî halkevinin baş müdavimlerinden biri olmuş ve 1964 yılından itibaren çıkmaya başlayan Kars Eli dergisinde Müdâmî'nın şiirleri yayımlanmıştır. Halkevlerinde Müdâmî'yi kalabalık bir hayran kitlesi her daim dinlemektedir. Kars Halkevi tarafından derlenen Müdâmî ile ilgili bir hatırayı buraya almayı uygun gördük:

> *" Her yıl gelenek haline gelen Ramazan halk geceleri Kars'ta çok neşeli geçer. Kars Halkevi; Halk eğitimi Merkezi Eğitim araçları Müze, Veteriner, Sağlık Müdürlükleri, Müftülük Müşterek halk programı hazırlar. Bunu Halkevi ile Halk eğitimi Ozanlar ile bir ay Ramazan Halk gecesi yaparlar 23/12/1966 yılı Ramazan gecesi idi. Kars Kafkas Kahvehanesinde kalabalık halk toplanmıştı. Her Ramazan gecesini izleyen Kars Halkevi Başkanı Dr. Budak Demiral Halk eğitimi Merkezi Müdürü Hasan Kartarı Bugünkü Halk eğitimi Başkanı Edebiyat Öğretmeni Zerger Mahir Baranseli ve birçok izleyen halk ve lise öğretmenleri âşıklar (Murat Çobanoğlu ile Şeref Taşlıova) ile Müdâmî aynı gecede misafirdi. Herkes Müdâmî' den sazlı destan ve hikâye bekliyordu bu arada Müdâmîye Âşıklar bu nazire ile seslendiler:*

Taşlıova

Çobanoğlu dikkatle bak yüzüme
Solguna dönmüştür Baba Müdâmî
Bir derya misali coşup çağlamış
Dalgına dönmüştür Baba Müdâmî

Çobanoğlu

Söylediğin sözler kâr etmez ona
Çılgına dönmüştür Baba Müdâmî
Sözüne yektedir gelir meydana
Olguna dönmüştür Baba Müdâmî

Taşlıova

Divan aleminde söz bestesidir
Aruza gelince tam ustasıdır
Sorsan nice yıldır aşk hastasıdır
Salgına dönmüştür Baba Müdâmî

Çobanoğlu

Sözü çabuk söyle dilde pişirme
Söz bir altun derler yere düşürme
Zaten o şişmandır sende şişirme
Yılgına dönmüştür Baba Müdâmî

Taşlıova

Şeref derki onun gülü derilmiş
Aşkın pazarında kale kurulmuş
Lodos yeli gibi esmiş yorulmuş
Ilgına dönmüştür Baba Müdâmî

Çobanoğlu

Çobanoğlu fikir verme devaya
Kazandığın emek gider havaya
Bilmem ki yaramı yoksa dünyaya
Dargına dönmüştür Baba Müdâmî

Müdâmî daha sonra halkın ve âşıkların isteğine kayıtsız kalamadı ve programın kalan kısmını icra etti" (KED 1969: 3).

Âşıkları yetiştiren, programları icra ettiği mekânlar ve o mekânlarda bulunan halk kitleleridir. Müdâmî'nin ustalaşmamasında da şüphesiz halkevlerinin büyük katkısı vardır. 1942'de halkevlerinin kuruluşunun onuncu yıl dönümü münasebetiyle Müdâmî, Kars'tan Ankara'ya gönderilen heyetle gitmiş ve 1942 Şubatın'da Ankara Halkevi'nde Anadolu'nun muhtelif yerlerinden gelen halk şairleri ile tanışıp türküler söyleme ve birbirleri arasında atışma yapma imkânını yakalamıştır. *1948 yılında Ankara Halk Evine Halep'ten iki âşık gelir. Cumhurbaşkanı İsmet Paşaya: 'Bizi yenecek hiçbir âşık yoktur. Ya bize rakip bir âşık bulun ya da 15.000 lira para verin.' Bunun üzerine İsmet Paşanın aklına Karsta tanıdığı Müdâmî gelir. Müdâmî'ye haber gönderilerek Ankara'ya gelmesi istenir.16 Aralık 1948 tarihinde Âşık Müdâmî Halep'ten gelen İsmail Saidi ve Cananî adındaki Türkmen âşıkları yenilgiye uğratır (Özsoy, Ataman,1993:34).* Gelenekte görüldüğü üzere atışmada yenilen âşıklar sazlarını oraya bırakırlar. Müdâmî alicenaplık göstererek âşıkların sazlarını âşıklara geri verir ortaya konulan 15.000 lirayı da üçe böler. Bu bakımdan halkevlerinin, Müdâmî'nin yetişmesindeki rolü önemlidir. Müdâmî, halkevleri aracılığıyla hem sanatını icra etme imkânı bulmuş hem de birçok akademisyen, âşık ve şairlerle buluşup tanışma fırsatını yakalamıştır. Müdâmî Kars halkevinin düzenlenmiş olduğu birçok geceye iştirak etmiştir. Âşık Şeref Taşlıova, Müdâmî'nin Kars Halkevi'nde katıldığı bir geceyi Müdâmî'nin ağzından şöyle anlatmaktadır:

“Kars Halkevi bir âşıklar gecesi düzenlemiş ve çok kuvvetli âşıklar bu geceye katılacaklar. Beni de oraya çağırdılar. Gelen âşıklar arasında Kağızman’ın Camışlı köyünden Cemal Turan Hoca, Bardızlı Nihanı Baba, Ankaralı Âşık Ömer,(Behçet Kemal Çağlar) ve ben (Posoflu Âşık Müdâmî) bulunuyordu. Salon tıklım tıklım dolmuş herkes bizi sabırsızlıkla bekliyordu. Bu arada Kars’a gelişimize ait bir ayak ‘’Geldik” verdiler. Bunun üzerine şunları söylemiştik. Üstad şiirleri hemen okumak istediyse de ben rahmetliye yok üstad böyle yavan olur, sazını getireyim otelde rahatsız olacak pek kimsecikler yok sazınla diye söyledim. Müdâmî, sazını bir düzenledikten sonra alışık olduğu veçhile ve belki de yaşayan ozanlardan zamanımızda bile çalamadıkları peşrevle parmaklarını sazının perdesinde gezdirdi, başladı şiirleri türküleri okumaya. O söylerken bende yazdım. Atalar sözü sakla samanı gelir zamanı demişler, ben de sakladım. Aşağıdaki türkülerin sahiplerinin hepsi bu dünyadan göçüp gitti, âmâ işte eserleri yaşıyor ve yaşayacaklardır da. İşte o gecenin en yaşlı aşığı Cemal Hoca ayağı açıyor ve sıra takip ediyor:

Cemal Hoca

Ervahı ezelde bezmi eleste

Cem olup huzuru rahmana geldik

İkrarımız belî özümüz meste

Kola bağlı saf saf divana geldik

Müdâmî

Ervahı ezelde yaradılışta

Beli deyüp tamam imana geldik

Nuru Muhammedi ilkin görüşte

Şafaat umarak gümana geldik

Nihanî

Üç yüz on sekizde hatmoldu gaflet
Sevda izhar verdi bu yana geldik
Yaktı derunumu ateşi hasret
Hasrettik ucundan amana geldik

Ankaralı Âşık Ömer

Dokuz yüz kırk iki tarih bu zaman
Kars denen beldeyi turana geldik
Sevdanın elinden çekerek aman
Gönül metahın ziyana geldi

Cemal Hoca

Biz bir meclis tuttuk hayli damanda
Birledik mabudu tah o zamanda
Kâfirler küfründe mümin gümanda
Şükür ilahiden gümana geldik

Müdâmî

Arşta nur kandili yandığı zaman
Melekler çark edip döndüğü zaman
Adem ki cennetten indiği zaman
Biz onun belinden cihana geldik

Nihanî

Ne güzel hengame ne güzel işler
Nisan yağmuruna döndü alkışlar
Toplanıp buraya cümle gardaşlar
Dem çekip sevinçle seyrana geldik

Ankaralı Âşık Ömer

Beraberce yürür kurtlar koyunlar
Ne güzel tarihtir görene bunlar
Türk Milleti ona eder şükranlar
Atatürk deyilen aslana geldik.

Cemal Hoca

Mürşit irşad için amele muhtaç
Kâmiller babında Kemala muhtaç
Der ki Cemal hoca Cemala muhtaç
Desti buseyleyip damana geldik.

Müdâmî

Derki Sâbit Hüdam bezmimiz nurda
Bir arzum var kabul olsa huzurda
Çok cefalar çektim ben bu uğurda
Pinarlar misali tuğyana geldik.

Nihanî

Nihan koşar şanlı ordu sesine
Çünkü damak vurmuş aşkın tasına
Bu cümle yarenler toplantısına
Hoş muhabbet için devrana geldik.

Ankaralı Âşık Ömer

Söyle Âşık Ömer dünya yürüsün
Gine gönülleri gaflet bürüsün
Anlamıyan güller solsun kurusun
Biz dört içli bülbül figana geldik" (Taşlıova 1969 : 4-5-6).

Halkevleri aracılığıyla Kars'ta düzenlenen Ramazan gecelerinde Müdâmî halk hikâyeleri anlatmış, türküler söylemiş atışmalar yapmıştır. Bu gecelerde, Şeref Taşlıova ve Murat Çobanoğlu gibi âşıklar da yer almıştır. Yaptığımız araştırmaların sonucu Müdâmî'nin Kars ve Ankara Halkevlerinde birçok programa iştirak ettiğine şahit olmaktayız. Bunun yanı sıra Müdâmî, Kars'ın Susuz ilçesindeki Cilavuz Köy Enstitüsü'nde de edebiyat ve saz öğretmeni olarak üç yıl görev yapmıştır. Müdâmî'nin oğlu, Hikmet Arif Ataman'ın verdiği bilgiye göre bu yıllar 1942-1945 arasıdır.

3.2. KARS ELİ DERGİSİ VE MÜDÂMÎ

Kars Eli Dergisi, Kars Halkevi ve Halk Eğitim Merkezi'nin ortak bir yayım organı olarak 1964'ün Ağustos ayında yayım hayatına başlamıştır. Bu dergi Türk kültürünü, tarihini araştırmış, Türkiye'deki ve özellikle Kars'taki folklor çalışmalarına katkı sağlayarak, folklorun çeşitli dallarında incelemeler yaparak derleme faaliyetinde bulunmuştur. Atasözlerinden deyimlere, efsanelerden masallara, âşıklık geleneğinden halk hikâyelerine kadar birçok halk bilimi alanında özgün araştırmalar yapılmıştır. Derginin yazar kadrosu alanında başarılı yazarlar olmalarının yanı sıra halkına yabancı olmayan aydınlardır. Kars Eli Dergisinin sahibi aynı zamanda halkevi başkanlığı görevini üstlenen Dr. Budak Demiral'dır. Derginin Mes'ul Müdürü Hasan Kartarı' dır. Daimi yazım kadrosu ise Budak Demiral, Hasan Kartarı, Mahir Baranseli, Nizamettin Onk, Kutlay Doğan, Hayrettin Tokdemir, Erdal Özmen, İlhami Ergün, S. Yüksel Cebeci, Yaşar Ergen, Mehmet Gökkaya, Mustafa Turan, Dr. Beşir Doster, Hacı Zergeroğlu, Salih Şahinoğlu, Âşık Şeref Taşlıova gibi alanında ön plâna çıkmış şahsiyetlerdir. Prof. Dr. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun "Toplumların Kalkınması" adlı yazısı Kars Eli Dergisi'nin önemini anlatması bakımından manidardır:

> *"Kars Eli Dergisi benim çok sevdiğim dergilerden biridir. Onun için sık sık bu dergiye yazı yazmak isterim. Benim, bu bağlılığımın nedenleri var. Bir*

kere bu dergi Türkiye'nin en uyanık, en Tük olan sınır kentlerinden birinde, çıkıyor. İkincisi, bir kültür dergisi olması. Kültür dergisi diyorum. Ancak benim anladığım anlamda bir kültür dergisi. Türk işte din anlayışı, dil anlayışı, sanat anlayışı hep geleneklerdir. Dilin sentaksi, müzik melodileri, bezeme motifleri, mizah anlayışı, poz, mimik hep gelenektir.

Geleneklere niçin bu kadar önem veriyoruz? Muhafazakâr, durguncu olduğumuz için mi? Hayır, ilerici, devrimci, milliyetçi olduğumuz için. Açıklayım; Milliyetsiz millet olmaz, geleneksiz de milliyet olmaz. Devrimciyim demek kolaydır, devrimciliği anlamak güçtür.

Batı sosyologları dil, din, sanat dediğimiz varlıkları sosyal kurumlar olarak adlandırırlar. Yanlıştır. Bu üç varlık ahlak, teknik, bilim, ekonomi, devlet gibi sosyal kurumların henüz var olmadığı çağlarda vardır. Avustralya'nın ilkel toplumlarında görüldüğü gibi, sosyal kurumlar sonradan, oymak toprağa yerleştikten sonra meydana gelirler. Din, dil, sanat toplumların özü, yaratıcılarıdır. Doğum bu üç kuvvetle olur. Reforma da bu üç kuvvetle olmuştur. Geleneklerine sımsıkı bağlı bir dergi. İçindekiler hep gelenekler, hep Türk Uluları, hep Türk ahlakı, hep Türk sanatı, hep Tür Tarihi…

Kars Eli dergisinin gelenekçiliği de, tıpkı Yeni Adam'ın gelenekçiliği gibi, toplumculuktan, Türklükten başka bir şey değil. O da bizim gibi geleneği görenekten ayırıyor. Gelenekler bitkilerdeki gövde biçimi, fevkaladeki hayvanlardaki belkemiği gibi, yaşama boyunca hiç değişmeyen değer kalıtlarıdır. Toplumlarda soysuzluk da bu üç kuvvetin soysuzlaşması ile başlar. Onun için yurdunu kalkındırmak isteyenlerin bu gerçekler üzerinde durmaları gerekir" (Baltacıoğlu 1967: 1).

Kars Eli Dergisi âşıkların şiirlerine ve atışmalarına geniş bir yer vermiştir. Bu dergi sayesinde birçok âşığın şiiri tarihin tozlu sayfalarından kurtularak gün yüzüne çıkmıştır. Bu âşıklardan biri de üstad Âşık Müdâmî'dir. O günlerde ekonomik şartlar gereği kitap bastırmak çok zordur. Müdâmî şiirlerini kitap haline getirememektedir. Şiirlerinin kitap haline getirilmesi için

Ankara'ya gelerek 09.08.1958 tarihinde Kars senatörü Sırrı Atalay Bey'e yardımcı olması için şu dörtlüklerle ricada bulunmaktadır:

Memleket ayanı vilayet sırrı,
Bir arzım var sizden yana getirdim,
Kapınızdan sail boş dönmez geri,
Ümit edip asitane getirdim.

İlham kaynağımız siher yolundan,
Tutarsanız biz Fakirîn elinden,
Bir eser yazmışız gönül telinden,
Kabul buyur alişâna getirdim.

Bastırmağa imkân olur efendim,
Murad alır murad verir efendim,
Sizden bir yadigar kalır efendim,
Tedkik buyur imtihana getirdim.

Ta ezelden felek bizi küstürmüş,
Perişanlık dipten dibe kıstırmış,
Birçok âşık eserini bastırmış,
Ben de görüp galeyana getirdim.

Ey velinimetim sözüm hata mı,
Destgir ol bize şefkatli hami,
Kitabım bastırmağa Müdâmî,
Sizi diye yana yana getirdim. (Des.31).

Yukarıdaki dörtlüklerden de anlaşılacağı üzere Müdâmî, şiirlerini halkla buluşturmak için yoğun bir gayret sarf etmektedir. Ancak; Müdâmî'nin bu isteği beklediği şekilde o dönemde gerçekleşme imkanı bulamamış; yaklaşık 4 yıl sonra Kars'ta yayımlanan Kars Eli Dergisi aracılığıyla Müdâmî'nin şiirleri

halkla buluşmuştur. 1964 yılında yayım hayatına başlayan dergide Müdâmî'nin şiirlerine rastlamaktayız. Kars Eli Dergisinde Müdâmî'nin yayımlanmış şiirlerinin bibliyografyası şu şekildedir:

Müdâmî, "Güzelleme", **Kars Eli Dergisi** ,Sayı:2, Eylül 1964, Sayfa:17

———"Koşma(Derbeder)", **Kars Eli Dergisi**, Sayı:3, Ekim 1964,Sayfa 17

——— "Yaratmış",**Kars Eli Dergisi,** Sayı:5, Aralık-1964, Sayfa:17

———"Tecnis", **Kars Eli Dergisi**, Sayı:8, Mart 1965, Sayfa:1

——— "Şeki", **Kars Eli Dergisi**, Sayı:9, Nisan-1965, Sayfa:1,

——— "30 Ağustos Zafer Destanı", **Kars Eli Dergisi**, Sayı:13, Nisan 1965, Sayfa:15-16

———"Alparslan", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:25, Ağustos: 1966, Sayfa:16

———"Tecnis", **Kars Eli Dergisi**, Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:6

———"Olmayınca", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:7

———"Divan", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:7

———"Müstezat", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:8

———"Koşma", **Kars Eli Dergisi**, Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:9

———"Divan", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:10

———"Şeki", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:10

———"Güzelleme", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:11

———"Yar Diye Diye", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:76, Kasım 1970, Sayfa:12

———"Gönül", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:109, Ağustos 1973, Sayfa:15

———"Nasihat", **Kars Eli Dergisi**,Sayı:109, Ağustos 1973, Sayfa:16

Kars Eli Dergisi'nde Müdâmî'nin âşıklık geleneği içerisindeki yeri, sanat yönü ve bazı şiirlerinin tahlilinin yanı sıra Müdâmî'nin ölümünden sonra Müdâmî hakkında hatıra şeklinde yazılar yazılmıştır. Bu yazıların bibliyografyası ise şöyledir:

Alyansoğlu, “Rüstem, Müdâmî’ye Şiirler”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:12.

Âşık Mevlüt İhsanî, “Müdâmî’ye Destan”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:64, Kasım 1969, Sayfa:11.

Zerger Mahir, “Yaşayan Halk Şairlerimiz: Posoflu Müdâmî”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:12, Temmuz 1965, Sayfa: 12.

Zerger Mahir, “Yaşayan Halk Şairlerimiz: Posoflu Müdâmî”, **Kars Eli Dergisi**,Sayı:13, Ağustos 1965, Sayfa: 20-22.

Zerger Mahir, “Yaşayan Halk Şairlerimiz: Posoflu Müdâmî”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:13, Eylül 1965, Sayfa:20-22.

Zerger Mahir, “Bir Atışma”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:32, Mart 1967, Sayfa: 12-13-15.

----------, “Müdâmî İçin”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:1-13.

Çetinkaya Haydar, “Âşık Müdâmî’yi Kaybettik”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:53, Aralık 1968, Sayfa:3-5.

---------- “Müdâm”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:16.

Kartarı Hasan, “Âşık Sâbit Müdâm’îden Bir Damla”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:53, Aralık 1968, Sayfa:1-3.

----------, “Âşık Feymani’den Bir Mektup Aldım”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı: 65, Aralık 1969, Sayfa:2

----------, “Kaybedişimizin İkinci Yıldönümü Dolayısıyla Âşık Sâbit Müdâmîyi Kendi Şiirleriyle Anıyoruz ‘Nasihat’ ”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:76, Kasım 1970, Sayfa:11.

----------, “Müdâmî’den Bir Hatıra”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:54, Ocak 1969, Sayfa:3.

----------, “Müdâmî’nin Küçük Oğlu Halil İbrahim’in Babasına Söylediği Ağıt”, **Kars Eli Dergisi,** Sayı:64, Kasım 1969, Sayfa:7

——————, “Müdâmî’ye Şiirler”, **Kars Eli Dergisi**, Ocak 1969, Sayfa: 12.

Özder M. Âdil, “Yitirdiğimiz Bir Değer: Poshoflu Âşık Müdâmî ve Bendeki Anıları”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:53, Aralık 1968, Sayfa: 6-10, 15-16.

Sakaoğlu, Saim, “Kayıpların Ardından: Müdâmî Üzerine Bazı Dikkatler”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı: 55, Şubat 1969, Sayfa: 6, 14-15.

——————, “Müdâmî’ye Dair”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:57, Nisan 1969, Sayfa: 7,10.

Salihoğlu Şahin, “Konya’da Karslı Âşıkların Yığmağı”, **Kars Eli Dergisi**, Aralık 1969, Sayfa:4., 13-16.

Sayılır Turgut, “Ölümünün Birinci Yıl Dönümü Dolayısıyla Âşık Sâbit Müdâmî’yi Anıyoruz”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:64, Kasım 1969, Sayfa:8-11.

——————, “Efkarî ile Poshoflu Müdâmî’nin karşılıklı Deyişmesi”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:95, Haziran 1972, Sayfa: 10-11.

Taşlıova Şeref, “Poshoflu Âşık Müdâmî ile Geçen Hatıralarım ve Neler Oldu”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı: 54, Ocak 1969, Sayfa: 2-3

Taşlıova Ozan Şeref, “Behçet Kemal Çağlar ve Kars Ozanları”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı:64, Kasım 1969, Sayfa: 4-5, 16.

Turan Mustafa, “Âşık Müdâmî”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı: 54, Ocak 1969, Sayfa: 14.

Zergerekoğlu Hacı, “Koca Müdâmî”, **Kars Eli Dergisi**, Sayı: 54, Ocak 1969, Sayfa: 15-16.

Müdâmî’den Kars Eli Dergisi’nin yanı sıra Sivas Folkloru Dergisi, Türk Dili Dergisi, Türk Edebiyatı Dergisi, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Türk Kültürü Dergisi, Ülkü Dergisi, Yücel Dergisi, Çağrı Dergisi, Doğuş Dergisi, Erciyes Dergisi ile Kars Gazetesi, Kars Haber Gazetesi, Hüryurt Gazetesi, Kars Postası Gazetesi, Serhat Kars Gazetesi de bahsetmiş, Müdâmî’ye geniş bir yer vermişlerdir. Müdâmî hakkındaki bu çalışmalara ait künyeler “Müdâmî Hakkında Yapılan Çalışmalar” bahsinde zikredilmiştir.

3.3. KONYA ÂŞIKLAR BAYRAMI VE MÜDÂMÎ

Bayram, insanların birbirleri arasındaki bağları güçlendirmek amacıyla bir araya geldiği dinî ve milli nitelikteki günlerdir. Bayram; “*düzenli tekrarları ile kimliği koruyan, bilginin iletilmesi ve devredilmesi sürecini izleyerek kültürel unsurların yeniden üretilmesini ve sürekliliğini sağlamak gibi bir fonksiyona sahiptir” (Taşlıova 2006: 201).* Türkiye’de dinî ve millî bayramların yanı sıra özel günler tertip edilmek suretiyle çeşitli adlar adıyla bayramlar icra edilmektedir. Bu bayramlardan biri de Âşıklar Bayramıdır. İlk Âşıklar Bayramı Sivas’ta 5 Kasım 1931 tarihinde yapılmış ve 3 gün sürmüştür. Bu bayram Ahmet Kutsi Tecer’in önderliğinde Muzaffer Sarısözen ve arkadaşlarının kurduğu Halk Şairlerini Koruma Derneği tarafından düzenlenmiştir. “*Bu bayramdan sonra en büyük Halk Şairleri Bayramı da 27 Şubat-5 Mart 1938 tarihlerinde Bayburt’ta yapılmıştır” (*Tan *2008 : 178).* Üçüncü büyük bayram ise 7-9 Ekim 1966 tarihinde Konya da yapılmıştır. Bu bayram Feyzi Halıcı önderliğinde Konya Turizm Derneği tarafından düzenlenmiştir. Konya Âşıklar Bayramı bir bakıma halk evlerinde ve âşıklar kahvehanelerinde icrâ edilen programların bir devamı niteliğindedir. Bu bağlamda Feyzi Halıcı; “*Konya Âşıklar Bayramını icrâ ederken ilhamını genç yaşlarda Halk Evinden aldığını belirtmektedir” (Yemiş 2010 : 87).* Halk

evlerinde, âşık kahvehanelerinde güçlü sesini çağlar ötesine duyuran Âşık Müdâmî'yı Konya Âşıklar Bayramında da görmekteyiz. "*İlk Âşıklar Bayramı*

1. Karşılıklı şiir ve sazla atışma,
2. En güzel memleket şiiri,
3. En güzel memleket türküsü

olmak üzere 3 dalda yapılmıştır. Bayrama 28 Halk Şairi katılmıştır. Bayram 3 gün 3 gece sürmüştür. 28 Âşık arasından Posoflu Âşık Müdâmî, Âşık Dursun Cevlani, Âşık Efkarî, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Abdülvahab Kocaman, Âşık Sefi Selimi, Şemsi Yastıman ve Adnan Türközü Konya Turizm Derneğinin ortaya koyduğu ödüllere layık görülmüşlerdir" (Yemiş 2010:89).

Müdâmî, 1966 yılında yapılan Konya Âşıklar Bayramına iştirakini ve jüri karşısındaki imtihanını bir dörtlüğünde şöyle dile getirmektedir:

Şair Müdâm bunu Hakdan diledi
Bu cennetin delil gerek belledi
Âşıklar bayramı oldu bir adı
İmtihan var bu jüriye gelmişiz (K.164).

Birinci Âşıklar Bayramında ödül alan Âşık Müdâmî Cumhuriyetimizin 44. Yıl dönümünde 28-30 Ekim 1967 tarihinde yapılan ikinci âşıklar bayramına jüri olarak katılmıştır. "*Bu bayrama toplam yirmi altı âşık iştirak etmiştir. Bu âşıkların arasında en usta ve yaşlı âşıklar jüri olarak seçilmişlerdir. Jüride Âşık Veysel Şatıroğlu, Âşık Efkârî ve Âşık Müdâmî vardır" (Özder 1967 : 4610).* 1968 de yapılan Üçüncü Âşıklar Bayramına ise şeker hastalığından dolayı ölüm yatağında olan Müdâmî katılamamıştır. Müdâmî'nin bayrama katılamayışı âşıklar arasında derin üzüntü meydana getirerek geniş yankı uyandırmıştır. 8 Kasım 1968 tarihinde ise Müdâmî vefat etmiştir.

"Konya Âşıklar Bayramı, âşıklar için bir eğitim ocağı olmuştur. Henüz kıvama girmemiş yolun başında olanlar bu meydanda sanatın

inceliğini ve yüceliğini duyar ve görür. Âşıklar geleneğinin inanç, sevgi ve saygı havasında yol alırlar. Çıraklık-kalfalık devresinden geçerek ustalık beratını almaktadırlar" (Yemiş 2010 :91). Bayrama, Türkiye'nin her tarafından gelen âşıklar güçlü sedalarını duyurabilmiş, jüri karşısında atışmalar yapmış, şiirler, destanlar dile getirmişlerdir. Konya Âşıklar Bayramı'nı Müdâmî bir divanında şöyle tasvir etmektedir*:*

Âşıklar bayramına Konyalı pek özendi
Operlo verdi yayın kütüphane bezendi

Bunların emeğinen paşasından beyinden
Turizm derneğinden davetiya yazandı

Her canip âşıklar biz tek bağrı yanıklar
Gafletten uyanıklar bu yollara uzandı

Geldi yigirmi dört ozan şiir ve destan yayan
Jüride namı mizan bir heyettir ruzandı

Âşıklar kurdu Pazar atışır azar azar
Teypler harfin yazar jüri mana sezendi

Çağrıldı falan falan saz ele aldı gelen
Rumuz ve işaret bilen manaları çözendi

Yuvanı yazdılar Allah'tan söz diler
Paytonla gezdiler bunu ne hoş görendi

Toplandı şehrin varı hem ricâlı kibarı
Kızdırdılar Âşık Efkârî o eski bir ozandı

Derdi dinlemeyena düşüp inlemeyena
Sözden anlamayana aşk ile yüzendi

Müdâm bunlar çattılar birbirini oynattılar
Çok attılar tuttular şarkıcılar kazandı (B.Div.5)

Konya Âşıklar Bayramı Türkiye'nin her tarafında yankı bulmuş, araştırmacılar tarafından dikkatle izlenmiştir. Konya Âşıklar Bayramının önemi ve Müdâmî'nin Konya Âşıklar Bayramına katılması Kars Eli Dergisi'nde yayımlanan "Konya'ya Selam" adlı yazıda şu şekilde ele alınmıştır:

"Kopuzlar, sazlar susmuştu, acıydı bu sususş, çok acı. Dede-Korkuttan Zihnîlere, Sümmanîlere, Şenliklere değin süren saz şairi geleneği batıyor muydu, ne? Ama insanıyla, toprağıyla Anadolu'da susmuş gibiydi. Şurdan burdan çıkan güçlü de olsa duyulmayan sesler sönmek üzer, kalkmak üzere bu ulu gelenek ulusumun üstünden. Sonu korkunç bir yıkım olan savaşların hora teptiği kül rengi alanlara dönmüş gibi Anadolu!...Kuzey Doğu Anadolu'nun bir köşeceğine sıkışmış Poshof'tan Müdâmî adlı bir silkiniş, Kars'tan Murat adlı bir filizlenme ya da yalçın kayalıkların cennet süsü verdiği Şavşat'tan Efkârî adlı bir inleyiş ilgisizliği kıran kolları arasında yitip gitmek üzere.

İç Anadolu'nun ortasında nazlı bir gelin alımlılığıyla oturmuş, geniş boz kırlarıyla, Selçuklunun ipliğe çevirdiği taş sanatıyla gönlümüzü çelen Konya, büyüklük, ululuk, kadirbilirlik gene sende, övün; selam sana.

İçinden gelen engin sesi duyuyor gibiyim bu an bile. Söyle olmalı o kutsal buyruk evet kutsal-buyruk: Toplayım erlerimi, erenlerimi. Sesim daha bir gür çıksın Konyalı'nın olsun kansın içi kendinden gelen o sese. Vursun kopuzlar, sazlar; ağlamasın gülsün gayri eli çiçek, gönlü çiçek kızlar… yurduma nerden türemiş bu bilinmedik sesler, alamaz gönlümü bu garip nefesler. Karacaoğlanımın ruhu gezsin bacalarımı, şâd dönsün, övünsün. Baba Müdâmî ver elini öpeyim, Cevlanî sende buyur, Efkârî vur sazını, inlesin. Filiz Murat'ım benim kuruma al, ilgim özsuyum olsun senin. Birincisin.

KARS ELİ, üç yıldır canlandırma çabasında, saz şairini, saz şairine koltuk değneği ola çabasında. Düşe kalka kocaman bir üç yıl geçirdi böylece, kimi zaman çatıldı kaşları, göklere kara bulutlar tünedi. Kimi zaman güldü, bir koşmayla beraber… Ama en güzelini sen yolladın dudaklarımıza gülüşlerin. gönlümüz Türklükçe büyüdü bu sefer, sebebi sensin, büyü !..Daha bir zaman söyleriz adın ve atılım olan türküyü.

Yüreğimizi veriyoruz, KARS olarak, kabul et " (KED Aralık 1966 :29).

3.4. BİLİM ADAMLARI VE MÜDÂMÎ

Âşık Müdâmî, bilim adamlarıyla yakın bir ilişki kurmuştur. Bu bilim adamlarının başında Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu Prof. Dr. Pertev Naili Boratav, Prof. Dr. İlhan Başgöz, Behçet Kemal Çağlar, Orhan Şaik Gökyay, Kutlay Doğan vd. gelmektedir. Bu yakınlığın temelinde bahsi geçen bilim adamlarının askerlik, memuriyet vb. sebeplerle Kars ve Posof'a gelmiş olmaları bulunmaktadır. Müdâmî 1939-1942 yıllarında Kars'ta askerlik yaparken komutanları Behçet Kemal Çağlar ve Pertev Naili Boratav'dır. Onlar, Müdâmî'nin âşıklık cevherini keşfetmiş, Müdâmî'den faydalanabilmeyi başarmışlardır. Pertev Naili Boratav, Müdâmî'den usta malı onlarca hikâye dinlemiş hatta söylediği birçok konu hakkında hikâye tasnif etmesini istemiştir. Müdâmî de büyük bir hüner ve ustalıkla hikâyeler tasnif etmiş ve Boratav'a anlatmıştır. Boratav da titizlikle bunları kayıt altına alıp bir çoğunuda yazıya geçirerek bilim dünyasına kazandırmıştır. "Halk Hikâyeleri ve Müdâmî" bahsinde de belirttiğimiz üzere Boratav, Halk Hikâyeleri ve Hikâyeciliği' adlı kitabı meydana getirirken geniş ölçüde Müdâmî'den yararlanmış, kitapta da sık sık Müdâmî'den bahsetmiştir.

Müdâmî ile yakın bir ilişki kuran diğer bilim adamı Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu'dur. "*Kırzıoğlu 1936-1937 yıllarında, Hususî Muhasebe Tahsil Müfettişi olarak Posof'a gider. Bu süreçte 10 ay görev yapar ve âşıkların değiş ve hikâyeleriyle hayli zengin folklor malzemesi*

toplar" (Zeyrek, 2005: 299*).* Kırzıoğlu, Posof'ta Âşık Müdâmî ile tanışıp onunla yakından ilgilenir. O, evinin bir anahtarını verdiği Müdâmî'den Posof'ta kaldığı zamanlarda masanın üzerinde hazır bıraktığı deftere şiirler yazmasını talep etmiştir. Usta Müdâmî'yle Kırzıoğlu Hoca arasında derin bir samimiyet vardır. Kars'ta askerliğini yapan Müdâmî 15.11.1941 tarihinde hocaya bir mektup yazar. Bu mektubtaki ifadeler Müdâmî-Kırzıoğlu samimiyetini belgeler niteliktedir. *"Yüksek huzurunuza /Muhterem veliyyün-nimet ,makam-ı peder Fahrettin Çelik Evvelâ arz-ı hürmetle selâm ederek iki ellerinizden öperim. Ve mübarek hatır-ı şeriflerinizi sual ederim.."* (Zeyrek,2004:296). Müdâmî'nin askere giderken Kırzıoğlu'na alelacele yazdığı mektupta da Kırzıoğlunun Müdâmî'ye şiirler ve halk hikâyeleri yazması için vermiş olduğu defterin Müdâmî tarafından doldurulduğunu, defterin 14 yaprağının boş kaldığını öğrenmekteyiz:

> *"Yüksek huzura Mektup*
>
> *Muhterem Veliyülni'am Ağabeyim Fahri Bey,*
>
> *Evvelâ sad-hezar hürmetle selâm edüp saniyen dest-i şerifinizi öperim. Hatr-ı âlinizi saygı ve hürmetle sual ederim.*
>
> *Rif'atlu Sayın Ağabeyim, zâtınızın vermiş olduğu defteri gönderiyorum. Evet tamam olmadıysa da arka bir şeyi kalmamışdır. 14 yaprakdan ibaret bir şey kalmışdır.*
>
> *Eğer Zül-Celâl fırsat vermiş olsaydı, tamam etmeden göndermezdim. 17.10.1939 günü şubeye geldim, asker oluyoruz. Tamam olmamasının sebebi budur. Bir de zâtıalinizden dileğim şudur ki, eğer bizim sözler asrının makbulü olmayup zîr-i bâlada ibtal olup kalmama icâb olursa lutfen geriye irsâlinizi saygı ile beklerim.*
>
> *Şayet makbulü müyesser olursa ilâ-yevmülkıyâmbais-i matbu ve ketb olunan kitap, halk arasında neşv ü nemâ bulup okuyan yurtdaşımız daima hayr ile yâd eyler bunu da öz şerifiniz zâtı bilir.*

Eğer taraf-ı ahvâlimizden bir mikdar sual buyurursanız, hamd olsun tarih-i mektuba kadar vücudum sıhhat ve afiyet üzeredir. Zâtıalinizin de sıhhat ve afiyette olmasını Kibriya ve Tekaddes Hazretlerinden temennan ve niyaz eylerim. Elbaki saygı ve hürmetlerini sunarım. Acele olarak yazdım. Kusuruma muaf buyurmanızı rica ederim.

Kendim hemen sevk hâlindeyim. Allahısmarladık. Huda'ya emanet olasınız.

Posof Varzına köylü Sâbit Yalçın Müdâmî tarafından 17.10.1939" (Zeyrek,2004:304).

Müdâmî ile yakın ilişki içerisinde olan diğer bilim adamı da Prof. Dr. İlhan Başgöz'dür. İlhan Başgöz, Müdâmî ile defalarca Posof'ta ve Kars'ta görüşmüş ondan derlemeler yapmıştır. Başgöz, Müdâmî'nin ustalığını ve derin ilmi bilgisini her ortamda dile getirmektedir. Müdâmî'nin oğlu Halil İbrahim Ataman'la yaptığım söyleşi de Ataman, İlhan Başgöz ile Müdâmî 'nin bir hatırasını bize nakletmektedir: *"1957 yılında Prof. Dr. İlhan Başgöz babam ve babamın teyzesinin kocası Cafer Usta (âşık) ile görüşmek için Posof'a geldiğinde o dönemlerde ulaşım atlarla yapılıyordu. Kopuzlu köyünde oturan Cafer Ustayı görmek için köye gitmek isteyen İlhan Başgöz'e yardımcı olmak niyetiyle onu atına bindiren Kopuzlu Köyü Muhtarı Ali merak ederek soruyor: Siz taaaa Ankara'dan geldiğinizi söylüyorsunuz. Bu Müdâmî nasıl birisi ki onu görmeye geldinîz? Deyince İlhan Başgöz şu cevabı veriyor: Senin tahsilin nedir? Muhtar da ilkokul mezunuyum der. İlhan Başgöz de bak bende Profesörüm. Benim ile senin aranda nasıl fark varsa, Müdâmî ile benim aramda da o kadar fark var, deyince Muhtar Ali neredeyse dilimi yuttum demektedir*." 1967 yılında Müdâmî'den Öksüz Vezir adlı hikâyeyi dinleyip derleyen Başgöz derlemenin yapıldığı kahvehane hakkında şu bilgileri bizlere aktarmaktadır*. "Bu kahve, çarşıyı oluşturan uzunca bir yolun sonunda, ilçenin ortalama bir yerindedir. Çarşıya inenlerin uğrak yeridir. Lüks ve pahalı bir kahve değildir. Müşterileri köylerden ilçeye iş için gelenler, ilçenin esnafı, onların çırakları, işsiz takımı, oduncular gibi halk kahvelerinin geleneksel müşterileridir. Kahvede oyunlar oynanır, radyo dinlenir, pazarlıklar*

kavuşturulur, politika yapılır. Müdâmî Posof'a geldikçe bu kahve de çalar çağırır" (Düzgün,2005:58). *Başgöz,* Müdâmî'den hikâyeler derlemenin yanı sıra onu değişik mekanlara götürerek dinleyici kitlesinin sosyal statü ve durumuna göre; Müdâmî-dinleyici kitle ilişkisini ve Müdâmî'nin performansını ele almıştır:

"Müdâmî'ye bir halk kahvesinde ve Öğretmenler Birliği Lokalinde hikâye anlattırırdım. Öğretmenler Birliği Lokaline kırk yedi kişi gelmişti. Bunların çoğu, ilçelerine kadar gelen tanınmış profesörlerin ne yapacağını merak ettikleri için gelmişti. Hikâye ve hikâyeciyle pek ilgili görünmediler. Halk kahvesinde ilgiyle dinlenen hikâyeler, burada hiçbir ilgi yaratmadı. Müdâmî ne ettiyse dinleyicilerle yakın bir ilişki kuramadı. Bunun için elinden gelen her şeyi yaptı. Ama, söyledikleri aydınları ilgilendirmiyor onları ne sevindiriyor ne üzüyordu. Onlar bu halk kültürünün alıcısı değillerdi. Müdâmî daha hikâyenin giriş türkülerini söylerken dinleyen aydınlar arasında yer yer konuşmalar başladı, gürültüler oldu. Biraz sonra 3-5 kişi salonu bıraktı, çıktı. Buna üzülen Müdâmî hikâyeyi yarıda keserek 'Eğer âşığın meclisini bırakıp çıkacaksan ona bir güzel sopa çek daha iyi gibi' sitemlerde bulundu ama etkisi olmadı. Müdâmî de hikâyesini kısaltarak daha süssüz daha sanatsız anlatarak karşılık verdi" (Başgöz,1986:51-52). İlhan Başgöz, Müdâmî ile ilgili hatıralarını Folklor Yazıları adlı kitabında da yer yer anlatmaktadır.

Müdâmî'nin yakın dostluğunu kazanan münevverlerden bir diğeri de Behçet Kemal Çağlar olmuştur. Müdâmî, Çağlar ile Kars'ta askerlik yaparken tanışmıştır. Zaman zaman karşılıklı olarak değişler söyleyip atışmalar yapmışlardır. Behçet Kemal Çağlar Ankaralı Âşık Ömer mahlasını kullanmaktadır. Âşık Şeref Taşlıova'nın verdiği bilgiye göre: "*1942 de Kars'ta Çağlar Gecesi tertip edilmiş Behçet Kemal Çağlar ile Müdâmî çalıp söylemişlerdir. Çağlar gecesinin ardından halkevinde de bir Âşıklar Gecesi düzenlenir. Bu geceye Müdâmî, Cemal Turan Hoca, Bardızlı Nihanî Baba ve Behçet Kemal Çağlar katılmış atışmalar yapmıştır. 1964 ve 1966 yıllarında Sultan Alparslan'nın Anadolu'ya girişinin 900. ve 902. yıl dönümlerine katılmak üzere Ahmet Kutsi Tecer, Orhan Şaik Gökyay, günün Türk Dil*

Kurumu Başkanı Prof.Dr. Gündüz Akıncı, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Behçet Necatigil, Haşim Nezihi Okay" (Taşlıova,1969:6) devrin önde gelen akademisyen, şair ve yazarları Kars'a gelerek Müdâmî'yi dinlemiş ve ondan etkilenmişlerdir. Her gelişlerinde üç gece âşıkları dinleyip, derlemeler yapmışlardır. Bu etki onlarda derin izler bırakmıştır. Bunun üzerine Orhan Şaik Gökyay, içlerinde Müdâmî 'nin de bulunduğu Kars'lı âşıkları İstanbul'a davet etmiştir. Âşıklar, 28 Şubat 1967 tarihinde ve sonrasında İstanbul'da çeşitli programlar yapar, dikkatleri kendi üzerlerine çekerler. 04 Mart 1967 tarihinde Orhan Şaik Gökyay, Müdâmî ve diğer âşıkları evine davet edip onlardan âşıklar meclisi kurmalarını ister. Bunun üzerine Zeki Velidi Togan'ın da aralarında bulunduğu davetlilere âşıklar, unutulması mümkün olmayan bir gece icra ederler. Âşık Müdâmî bu geceyi bir şiirinde şöyle anlatmaktadır:

Orhan Şaik Beğe mihman beş altı ozan bugün
Ol sazın ele alup ettiler düzen bugün
Buradır irfan meclisi kılı kırka var yazan
Dikkat gerek tel kırmayan var şiiri yazan bugün

Ey gönül dikkat eyle cevahir kân buradadır
İlim irfan hazinesi var la'l-i mercan buradadır
Başkurdun cumhurbaşkanı Zeki Togan buradadır
Hamdulillah meclisimiz arifi irfan bugün

Şair Müdâm bu memleket asmasın surda bir
Şaik Ata Ferhunda Ana Zeki Togan yerde bir
Kadıköy Beşev durağı yüz yigirmi derde bir
Cemiyet-i Kübra gibi bir ulu divan bugün (Div.40).

Müdâmî bilim adamlarıyla oturmuş kalkmış onlara zengin kültür malzemesi vermesinin yanı sıra onlardan da ilmi ve fikri bakımdan faydalanmıştır. Prof. Dr. Fikret Türkmen ile Müdâmî üzerine yaptığım söyleşi

de Türkmen; Müdâmî için *“O, 20. yüzyılın en büyük âşığı ,halk hikâyecisi ve tekellüm ustasıdır”* demektedir. Bu ifadeler Müdâmî’nin gücünü ve bilim adamları üzerinde bıraktığı güçlü etkiyi ortaya koymaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜDÂMÎ'NİN ŞİİRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. DİL VE ÜSLÛP

Dil ve uslüp bakımından halk şairleri arasında mümtaz bir mevkiye sahip olan Âşık Müdâmî, Hikâye müsannifliği, Hikâye anlatıcılığı, halk hekimliği, imamlık ve öğretmenlik gibi her biri ihtisas gerektiren sahalarda çalışmış, ilgi sahasının bu derinliği onun dil ve üslubunu mükemmelleştirirken edebi şahsiyetinin tayinini güçleştirmiştir. Âşık, ana dilini kullanmakta göstermiş olduğu istidadın yanı sıra derin bilgisi sayesinde vakıf olduğu Arapça ve Farsça gibi dilleri de maharetle istimal etmiş, zaman zaman dinleyici kitlesinin niteliğine göre Kürt ve Terekeme ağızlarını da kullanmaktan çekinmemiştir. Âşık, yedili hece ölçülü şiirlerinde 123 Türkçe (%62), 61 Arapça(%31), 14 Farsça(%7) kelime, semailerinde 110 Türkçe (%41), 114 Arapça (%42), 47 Farsça (%17) kelime, koşmalarında 646 Türkçe (%59), 314 Arapça (%29), 126 Farsça (%12) kelime, destanlarında 926 Türkçe (%46), 852 Arapça (%42), 236 Farsça (%12) kelime, beyitlerle divanlarında 153 Türkçe (%37), 173 Arapça (%42), 85 Farsça (%21) kelime, muhammes divanlarında 88 Türkçe (%58), 46 Arapça (%30), 19 Farsça (%12) kelime, atışmalarında 395 Türkçe (%43), 390 Arapça (%42) ve 140 Farsça (%15) kelime olmak üzere toplam 2441 Türkçe (%48), 1950 Arapça (%39) ve 567 Farsça (%13) kelime kullanmıştır. Bu durum âşık'ın üç dile hakim bir Osmanlı Türk münevver ve sanatkârı olduğunu gösterir. Lakin Müdâmî'nin şiir sahasında göstermiş olduğu en büyük yetenek doğup büyüdüğü toprakların ağız özellikleriyle yoğurulmuş sade bir Türkçe kullanması olmuştur. Müdâmî, şiirlerinde Türk ve İslam anayurtlarının da kültür şifrelerini vermektedir. Âşık bu bilgileri Türk yurtlarının lehçe ve şivelerini bilmesine ve Cılavuz Köy Enstitüsü'nde öğrenim gördüğüne borçlu olduğunu ifade etmektedir:

Tut ağca ceyrandan gele bozkurttan
Bir kısmım Cilavuzdan öğrendim

Müdâmî sormadım sormuş gibiyim
Bin can ile gönül vermiş gibiyim
Yurdun her yanını görmüş gibiyim
Lehçedeki teleffuzdan öğrendim (K.85).

Eserlerinde Türkçe'nin asıl ifadelerine de yer veren Müdâmî aşağıdaki dizelerde cenneti uçmak olarak kullanmak suretiyle öz Türkçeye olan hakimiyetini de gözler önüne sermiştir:

Hak Teala gün gün zekâ verir kuluna
Kimi uçmağa sa'y eder kimi toy yoluna (Div.66).

Aynı ifadeyi kullandığı bir başka şiirde de "uçmak" kelimesine

Yedi zemin yedi derya hem yedi masiva ile
Sekiz uçmak dilde nur havra benim gönlümdedir (Div.68).

şeklinde yer vermiştir. "Uçmak" ve cehennem manasına gelen "tamu" ifadeleri

Tamuyı uçmak menem
Arş-ı rahman mendedir (Y.H.Ö.4).

Bizdedir gönüller bizde şemsimah
Bizde sekiz uçmak bizde yedi cah (K.159).

Kimin kıpkızıl kafir başarup son nefesinde
İman nasip edip ana uçmaklığa delil etmiş (B.Div.26).

dizelerinde de yerini almıştır.

Bir kültür emanetçisi sıfatıyla hareket eden Âşık Müdâmî, eserlerinde Yunus Emre'den mülhem ifadelere yer vermek suretiyle mazi ile hâl arasında bir köprü vaziyeti görmüş ve bu anlayışıyla Anadolu Türkçesine büyük bir katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda şiirlerinde Allah'ın Türkçe karşılığı olan Çalap kelimesine sık sık yer vermiştir:

Din yolunda kana kana cenk edem.
Şeyatin çerisin eyliyem harap,
Gen dünyayı başlarına tenk edem.

Usr-i yüsra buyurmuştur Hak Çalap Kur'anıyla
Bana ettiklerin bir gün başına gelmez midir

Çünkü emir kulak gazayı Çalap
Din yolunda kana kanacak idim (K.66).

Çün buyurdun Furkanında asırsız ey Çalap
Dert veren sen dermanına hamiyet gelmez niye (Div.7).

Sağlam bir Türk milliyetçisi olan Müdâmî, Orta Asya Türk tarihine ait mirasa da sahip çıkmıştır. Âşık'ın eserlerinde on iki hayvanlı Türk takviminden mevsim isimlerine kadar eski Türk kültüründen miras kalan birçok kelimeyi kullanması dikkate şayandır:

Bin dokuz yüz altmış iki kaplan yılı zimmetine
Otuz Mart bir Cuma günü kopardı evde fırtına (Div.3).

Bir başka dize de ise "yaz" yerine "yay" kelimesini kullanmayı tercih etmiştir.

Şair Müdâm yay ayında bastırdı kışım menim
Yirmi dört yaşında ağzımdan söküldü dişim (Div.17).

Âşık'ın kimi zaman ata yadigârı olarak telakki ettiği Azerbaycan şivesine ait "men" ve "kesten" ifadelerine de yer verdiği görülmektedir:

Sâbit Müdâmım aman ey Sübhan,
Meni mahveyledi mayalanmış kan.
Günde üç beş tekne gelir ağzımdan.
Gaib ettim kisb ü kârı bu sene (K.28).

Düşünürsen bu sözlerim kıssada
Hiç kesten faide yoktur hissede (K.96).

Müdâmî'nin ustalık gösterdiği asıl saha ise Kuzey Anadolu Bölgesi ağız özellikleridir. İstanbul Türkçesini çok iyi derecede bilip kullanmasına rağmen zaman zaman doğup büyüdüğü toprakların ağız özelliklerini kullanmayı ihmal etmemiş bu ağzı tüm incelikleriyle icra etmiştir. Âşık, bilhassa bölge âşık meclislerinde sergilemiş olduğu performansıyla kendisinden başarıyla söz ettirmiştir. Aşağıda Âşık'ın "içiyle" yerine "içiynan", "diyer" yerine "diyar" ve "yirmi" yerine "yigirmi" şeklinde kullandığı dizelere yer verilmiştir:

Hakiki mü'min kâmil bir kişi
Temiz olmalıdır içiynan dışı (K.9).

Dostlar hain komşu ne şekil işmiş
Pişmişe çiğ diyar çiğe de pişmiş (K.27).

Bir acaip nesne gördüm haki insan can değil
Var yigirmi başı ehmalimi azmi kan değil (M.7).

Müdâmî'nin Posof ağzıyla anlattığı "Öksüz Vezir" adlı hikâyede geçen yerel kelimelerden bazıları ise şunlardır:

Hastalıg Hastalık
Govar -Kovar
Galıyor -Kalıyor
Ortalıh -Ortalık
Goğuyor -Kokuyor
Barmah -Parmak
Olduğuni- Olduğunu
Şeyle -Şöyle
Ahıl -Akıl
Poshofli -Poshoflu
Deyir- Diyer
Getti -Gitti
Yoli -Yolu
Nene -Nine
Ahçı -Aşçı
Töbeler -Tövbeler
Tökerim -Dökerim
Gelem -Geliyorum
Osandım -Usandım
Aim -Alayım
Eleykümselam -Aleykümüselam
Göküs -Göğüs (ÖVH).

Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun da “Kars İli Ağızları” adlı kitabında Posoflu Müdâmî’nin bölge ağzı ile söylediği şiirleri derleyerek çeşitli örnekler vermiştir:

Livanadan aşdım Şavşet dağına,
Zan etdim ki düşdüm Cennet bağına,
Perileri hürü ğılman göründü.

Herkeşe yaz gelmiş,acap buray neden gış?
Yaylaları pusli duman göründi,
Kars Ardahan,Çildir birden göründi.

Ey ağalar siza tarif eyliyem,
Ahlimi başımdan aldi bir gelin,
Yedi yıhlım, çar köşede bulunmaz
Yusufi Zelhanın tayı bir gelin.

Gabarmış memeler, yeken götürür,
Boyu uzun ceyran kimi oturur.

Nasıl gıymış sani yollamişlaryolliya,
Hiriler periler zilhun deriye,
Meğrihinan meşrıh bütün sana yeriye,
İrannan geliyer sana şar gelin (Ercilasun, 1983, s.225).

Müdâmî, dinleyici kitlesinin durumuna göre anlatımını ve üslubunu belirlemektedir. *Namuslu Kız* ve *Ali Şir* ile *Gül* adlı halk hikâyesini tasnif ederken İstanbul ağzıyla anlatmıştır. Çünkü Pertev Naili Boratav'dan dinlediği Ali Şir Nevai'nin hayatını; Ali Şir ile Gül adlı hikâyeye çevirerek Pertev Naili Boratav'a; Namuslu Kız adlı hikâyeyi ise ilk defa Ankara'da bir heyete anlatmıştır. Dinleyici kitlesi ise yüksek tahsil gören, İstanbul ağzıyla konuşan kimselerdir.

Bulunduğu ortama ait dinleyici kitlesinin sosyal ve kültürel durumunu göz önüne alan âşıkların zaman zaman değişik dillerden mürekkep kafiyelere de yer verildiği görülmektedir. Söz konusu mesele hakkında: *"Âşıklar her köyün meclisinde dinleyicisine göre türkü söyler hikâye anlatırlar. Mesala güzel bir Terekeme/Karapapak türküsünü yerli havası makamıyla söylemesini bir yerli türküsünü veya hikâyesini deTerekeme/Karapapak şivesiyle ya da havasıyla söylemesini bilirler"(Aslan 2003 :148).* Diyen Ensar

Aslan âşıkların çok yönlülüğüne dikkat çekmiştir. Âşık Müdâmî de yeri ve zamanına göre değişik dillerde kafiyeler kullanmaktan çekinmemiştir. 1957'de Kürt vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı Kars'ın Digor ilçesinde irticalen şiir icra eden âşık, şiirinde "Babam kurban olayım" manasına gelen "bave de ez kurban" Kürtçe kafiyesini kullanmıştır:

Âşıkın Sâbit Müdâmî okur aşkın kitabın
Nicesi mantık izhârı kelamı sevdaları mercan

Benim İlham perim senin gibi aşkın serabın
Olalım mesti Müdâmî hayra bave de ez kurban (B.Div.11).

Âşık Müdâmî'nin eserleri Arapça ve Farsça kelime ve terkiblerle oluşturulmuş bir şaheser vaziyetindedir. Medrese tahsilinin kesbettiği bilgi ve tecrübenin yanı sıra mütedeyyin bir yaşam tarzının kazandırdığı derin kültür âşıka Türkçe, Arapça ve Farsça kelime, terkib ve gramer kurallarıyla yoğrulmuş fevkalade bir üslup kazandırmıştır. Müdâmî, şiirlerinde sahip olduğu derin kültürün izlerini sürekli hissettirmiş, Arapça, Farsça ve Türkçe'yi iğretiden uzak yek-vücud bir dil gibi kullanmayı başarmıştır. Aşağıdaki şiir, Âşık'ın zikrettiğimiz mahareti konusunda fikir verebilecek önemli bir karinedir:

Aşk Hüdadan mukadderdir demek ki akmalı bed.
Zahir olmuştur Adem'den gelmektedir ced beced.
Âşıkla bildi Hüdayı cümle bilenler kamu.
Âşık oldu nur-ı hazâya ezeli tâ ebed.

Âşıkıyla cümle ne bilir oldu Hakk'a keşfi râz.
Âşıklar dizgâr semâda cevelân eder kış ve yaz.
Âşkıyla dil Kur'anı eyledi azm-i hümayân,
Âşkıyla Ahmedi zemci giydi eyninel ebed.

Âşkıyla ol Nebi İlyas-ı Nebevidir oddan oda.
Azmışlar yolun gösterir erince kıyamete .
Âşkıyla erdi erenler Rabbine Mevlasına.
Aşkullah olanlar sunar mı harama yed.

Âşkıyla bahr-i muhitler bimaran tuğyan eder.
Celâlin cemâlin gözünü anın aşkına gider.
İsmim olması muhaldir bu mu yoksa kader.
Aşkı Hakk'a döndü zâtı oldu ol tabani kad (Div.5).

Âşkıdır necm-i Teale itiraz etmem.
Odur yanmaz zekât halis olmaz bir de nâz eylemem.
Söz özün gider feyzdir bir sual etmenem.
Âşkı ar görmüş Müdâm'a "Vahidü-l arda ehad(Div.6).

Aynı istidadı "Münacat" adlı türde de görmek mümkündür:

Tehi dostum kapunda rahmetin râcîyim ey gaffar.
Hatamı itiraf edip ita'gını gözlerim her bar.

Zanubun çok ve lakin rahmetin bahri nihayetsiz.
No'lur o bahri rahmetten huruc edince bir ahtar.

Nagah gam leşkeri girip gönül kasrın gıldığaret,
Komadı hiç yıkıp yaktı ne kim var insana red'ar,

Gülşen-i bağu nihâle zâr-ı misâk-ı mizan eğildi,
Revâmıdır calis olsun inde lebin yerinde mâr.

Bu denlu çektiğim lanet senin hükümündedir Mevlâ.
Yakılmış kasr-ı gönlümü aşkınla eyle gel mi'mâr,

Dilerim sil bu gönülden hırsıyla mı dünyayı,
Bu hubb-ı dûnya bağından ne namus kaldı ne hûdâr.

Şeb-i rûzferyad içinde Müdâmî'nin derdi çünefzun,
Şikeste dîl karar almaz şeb-i rûz daima ağlar (B.Div.14).

Âşık, kimi zaman Arapça gramerin incelikleriyle elde ettiği kelimeler yoluyla da maharetini had safhaya ulaştırmıştır:

Demokratlar yurdu yaktı kavurdu
Hazinenin kökünü göğe savurdu,,
Atatürk'ün yadigarı çevirdi
İnkalib yankakib inkılab(Se.23).

Kimi zaman ise Farsçaya olan hakimiyetini gözler önüne sermiştir:

Ol "Sicn-i sırat" ı salim geçesin
Açılsın "Behişt"e yol mezarında. (ÖVH)

Halk arasında "Molla" sıfatıyla anılan Âşık Müdâmî, şiirlerinde Kur'an-ı Kerim'den, Hadis-i Şeriflerden ve peygamber kıssalarından güçlü iktibaslar ve telmihlere de yer vermiştir. Müdâmî'nin eserlerinde ayet ve hadislere en çok yer veren âşıklardan biri olduğu kanaatindeyiz. Aşağıdaki dizelerde bu tür ibarelere rastlamak mümkündür:

Aldı Ali Şir Nevai:
Siper olmaz Hak'tan gelen kadere
"Nahnükasemnâ" da yazdıysa ilâh
Sabreyle belaya düşma kedere
Buyurmuş "e's-sabrü miftâhu'l- ferâh" (AŞGH)

Müdâmî, yukarıdaki dörtlükte ayetin tamamını değil de anlama ve ölçüye uygun olması amacıyla bir bölümünü almıştır. Ayetin tam metni

"Ehûmyeksimune rahmeterabbike Nehnükasemnâ beynehûm maişetehûm fil hayati dünya ve rafe' aneba' dehum fevga badin derecatin liyettahızeba' dehûmba' densuhriyyan ve rahmeturabbike hayrun mimma yecmaun" (Rabb'inin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar? Onların o düşük ve değersiz hayattaki geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir bölümünü, derecelerle diğerinin üstüne çıkardık. Bunu bazısı, bazısını tutup çalıştırsın diye yaptırdık. Rabb'inin rahmeti, onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır. Zuhruf Suresi 32). Âşık burada ayetin *"Nahnükasemnâ"* (Biz paylaştırdık) bölümünü almış ve *"e's-sabrü miftâhu'l- ferâh"* (Sabır ferahlanmanın anahtarıdır) ibaresini de son mısraya uygun bir biçimde yerleştirmiştir.

4.2. EDEBÎ TÜRLER

Müdâmî, halk şiiri, divan şiiri, tekke şiiri şekil ve türlerinde eserler vermiş güçlü bir âşıktır. Kafiye bulmada sıkıntı çekmez. Kelime hazinesi son derece geniş olan uzun soluklu şiirler meydana getirmiştir. Âşık, halk şiirinin **mani, koşma, semai, varsağı, destan, güzelleme, ağıt, koçaklama, mektup şiir, yaşnâme, tarifleme, dudakdeğmez, nazire** şekil ve türlerinde divan şiirinin **divan (beyitlerle, dörtlüklerle, beşliklerle, muamma biçiminde, bentlerle, karşılaşma, yedekli divan şeklinde) kalenderi, müstezat, beşleme, müsammat, müsebba, müsenna, münacat, naat, tevhid kaside, gazel, satranç, sicilleme** şekil ve türlerinde tekke şiirinin **muharremiye, duvaz, selamname, medetname, elifname, ramazaniye** ve Azerbaycan halk edebiyatının **bayatı, tecnis ve cigalı tecnis** gibi tür ve şekillerinde örnekler vermiştir. Halk ve tekke şiir şekil ve türlerinde çok başarılı olan Müdâmî, divan şiirinden yazdığı örneklerinde bir takım aruz hatalarına duçar olmuştur. Bu tür ve şekilleri kullanması bakımından 20. ve 21. yy. âşıkları arasında en fazla nazım şeklini ve türünü kullanan âşık olma özelliğini muhafaza etmektedir. Müdâmî'nin şiirlerinde kendinden önce yaşayan âşıklar gibi söyleme ve başkasına özenme göze çarpmaz. Şiirlerinde söyleyiş orijinalliği dikkatleri celb etmektedir. Müdâmî, güçlü bir

destan şairidir. Genellikle destanlarda millî, kahramanlık, dinî, siyasî ve sosyal içerikli konuları işlemiştir. Aşağıya aldığımız **destan** örneğinde Âşık, Türk gençliğinin geçmişten günümüze taşımış olduğu haklı gurur ve şeceati ön plana çıkarmaktadır:

Ne mutlu Türküm diyene
Güven size Türk gençliği
Şu toprakta buyuruna
Hayran size Türk gençliği

Sizde olan sadakattir
Kanınızda şeca'attir
Atalardan emanettir
Vatan size Türk gençliği
…
Âşıklar gençliği öğer
Ne kadar methetsem değer
Şair Müdâmdan yadigâr
Destan size Türk gençliği (Des.17).

Bayramlarda ve Hıdırellez gibi şenliklerde, Ramazan gecelerinde, semai kahvelerinde, imecelerde, genç kızlar ile genç erkekler arasındaki söyleşmelerde daha çok ezgili olarak söylenen **mani,** anonim halk edebiyatının en yaygın türlerinden biri durumundadır. Âşık Müdâmî, kendisinden önce ve sonraki birçok âşık gibi **"mani"** türünde çeşitli şiirler kaleme almıştır:

Elemi kala yalnız
Borca yalnız kala yalnız
Korkaram garip olam
Cenazem kala yalnız (Ma.6).

Âşık şiirinin en çok kullanılan şekli koşmadır. Koşmalar 8 ve 11 heceli, 4+4; 6+5 veya 4+4+3 duraklı dizelerin oluşturduğu dörtlüklerden kurulur. Müdâmî, koşmanın birçok çeşidinde eserler vermiştir. Müdâmî'nin **dedim dedili tarzında oluşturduğu bir koşmasından:**

Vardım bir tabibe eyledim şekvâ
Tabib bana dedi sende şeker var
Dedim tabib şeker nedir açıkla
Tabib dedi damar kanda şeker var (K.123).

Yedekli koşma; *"Hanelerin beyitleri arasında mani ya da değişik dize eklenmesiyle meydana getirilen koşmalara yedekli koşma denmektedir. Daha ziyade Azerbaycan ve Doğu Anadolu âşıkları tarafından ortaya konulmuş ürünlerdir"* (Oğuz vd 2011: 258). Âşık Müdâmî de **yedekli koşma** türünde örnekler vermiştir:

Âşıklıkta bir usul var ezelde,
Orta tecnisi başı divana çıkar.
Azizim yuvana çıkar,
Söyle divana çıkar,
Keramet Ademdedir,
Afiyet divana çıkar.
Çoğunun aşk aklın alır ezelden,
Kays'ı Mecnun eder divana çıkar (K.116).

Ayaklı koşma; Koşmanın ilk dörtlüğünü ikinci ve dördüncü dizelerinden sonra beş heceli kısa bir dizenin eklenmesiyle oluşan koşma biçimidir. Ayaklı koşmalarda uzun dizeler 6+5, kısa dizeler ise 5'li olarak düzenlenir. Aşağıdaki örnek Âşık Müdâmî'nin **ayaklı koşma** biçiminde kaleme aldığı bir şiirdir:

Ey gonca dihanım lebi mercanım
Yolunda kurbanım sana can feda
Ey feda-yı tuba
Ten içinde canım ruh-u revanım
Yetişti Lokman'ım derdime deva
Vaslından şifâ

Nedir o taravet o serdi kamet
Düçeşmin bir afet müjganı hırat.
O gılman nezâket yosma kıyafet.
Koparır kıyamet düşe de dile
Ey saçı Leylâ

Toplanmış dilcüler vechi mührüler,
Kemana ayrılır çeşmi cadular,
Güller miski bulur elvan kokular,
Bunca keyifte hüsn-ü ana
Etme divana

Ey Hurşid-i haver selv-i dilaver.
Müdâmî kıl yaver çün seni sever.
Her yana sela ver vaslına uyur.
Bu methe sezâ ver Şemsinur cana
Nuru lem'ana.(K.8).

Âşık Müdâmî, Azerbaycan Âşık edebiyatının şiir şekillerinden olan **cigali tecnis** türünde de örnek vermiştir:

Kömür gözlüm ne hayrete gelmişsin
Kararını vermek mi bir yana
Men azizim bir yana tarazlığın bir yana
Aşk oduyla yanmada ciğer döndü bir yana
Hoş yeter ki iki gönül bir olsun
Bura olmaz çekip gidek bir yana

Âşıklık geleneğinde kahramanlık ve yiğitlik konularını ele alan şiirlere **koçaklama** adı verilir. Âşıklar meclise başlarken meclisi divanla açar, koçaklamayla bitirirler. Âşık dinleyicisinin en çok hoşuna gittiği tür koçaklamadır. Müdâmî bir koşmasında Türk soyuna mensup olmanın haklı gururunu dile getirerek yiğitlik ve kahramanlık duygularını ön plana çıkartmıştır:

Aslımız neslimiz dilimiz birdir
Uslüb-u erkanımız halimiz birdir
Ülkümüz fikrimiz halimiz birdir
Ulu Türk soyunun arslanlarıyız

Şair Müdâm rahmet oku atana
Bu yolda ebedi temel atana
Hangi hain yan bakarsa vatana
Öyle bedbahtların düşmanlarıyız (K.158).

Âşık Müdâmî tarafından kullanılan edebi türlerden biri de **"varsağı"**dır. Daha çok Güney Anadolu Bölgesi âşıklarına mahsus bir tür olan Varsağı adını Varsak Türklerinden almaktadır. Örneğine az rastlanan bu türün de Müdâmî tarafından kullanılmakta olduğu bilinmektedir:

NEYLER
Hay ağalar, gönül kuşu
Uçup gider atı neyler
Eşi uygun olan kişi
Karun'u devleti neyler

Muhabbet bir sır olursa
Murat veren pir olursa
İki gönül bir olursa
İl yığıp külfeti neyler

Has bahçada barı olan
Yardımcısı Tanrı olan
Dudu gibi yarı olan
Özge kerameti neyler

Bin kez tavaf etse hacı
Bulamaz öyle miracı
Melekler ona duacı
Gayriden hizmeti neyler

Sözlerime boş ver diyen
Uygunsuz eş ömre ziyan
Keklik beçe, eti yiyen
Manda, sığır eti neyler

Azizim beyhude yanma
Sözlerimi masal sanma
Evet, herkes insan sanma
Ey dururken kötü neyler

Kışın bahara yetire
Derdime çare yetire
Müdâmî yare yetire
Kâbe ziyareti neyler" (Şahin 1980:37-38).

Âşıklar şiir söylerken ya da irticalen atışırken" b ,f,m,p,v " harflerinden herhangi birini kullanmadan dudakdeğmez şiiri veya atışmayı tamamlamaları gerekmektedir. Zira bu harflerden herhangi birinin kullanımı ,âşıkların mâğlub olduğunun göstergesidir. Dudakdeğmez şiir veya atışma şiir türlerinin en zorudur.Bu harflerin herhangi birini atışma da veya şiirde hiç kullanmadan tamamlamak atışmacının ustalığının ve sanattaki maharetinin karinesidir (Aydın 2010: 340). Halk edebiyatının hemen her türünde eserler verecek

kadar mahir bir âşığın usta âşıklar tarafından icra edilebilen dudakdeğmez şeklinde eserler verebileceğini düşünmek son derece normaldir. Âşık Müdâmî, **dudakdeğmez** türünde de şiirler söyleme kabiliyetini gösteren halk edebiyatımızın önemli söz ustalarından biridir:

Ey arkadaş gel seninle yaradanı zikredek
Altı günde halk eyledi şu cihanı zikredek
Yedi kat yer yedi kat gök yedi can üstündedir
Kendince halk eyleyen o sultanı zikredek

İlk yarattı yeşil gevher gördün derdin ya
Nazar eyledi gevher eridi oldu derya
Gidenlera yedi çar anasırdan gaya
Ateşten aslı dizilen nesli canı zikredek

Nesli can asi ki oldu gönderdi Azazil
Yaktı yıktı helak etti kandaki varazil
Âşık se se der her gelen adı ile yazılı
İnad eder yalan dersen gel Kur'an'ı zikredek (Div.15).

Âşık Müdâmî, dudakdeğmez atışmalarda usta bir şahsiyettir. Mahlası "Müdâmî" olduğundan dolayı dudakdeğmez'in şekli gereği "m" harfini kullanamamaktadır. Kendisi şişman olduğundan dolayı mahlasını dudakdeğmez şiirleri veya atışmaları oluştururken "Şişkin Âşık" ifadesini kullanmaktadır:

Şişkin âşıka hayalin hadi yâr handan eder
Çekilir sinirde damar iki kandan eder (Div.36)

Usta ve genç âşıklar ile yapmış olduğu karşılaşmaların hemen hemen bütün tür ve biçimlerinde örnek veren Âşık, Anadolu âşıklık geleneği

içerisinde benzerine hiç rastlanmayan **yedekli karşılaşma** biçiminde örnek vermiştir:

Davud Sularî
Selami sen şükreyle dur
Bir sözünü fikriyle dur
Gece gündüz zikriyle dur
Yarı yara Hakkıyla dur
İnce beli bu keriyle dur
Yaralıyım yaralı
Takdir-i bahtım karalı

Müdâmî
Müdâmî sabret bu hale
Gerek takdir birin ala
Söz geçmez kaşı hilâla
Simbilekli selvi dala
Yalvarırım Zül-celâla
Firakım zulme varalı
Kalmadı gönlüm karalı
Yetiş ömrümün maralı(A.9)

Aynı şekilde Âşık Davut Sularî ile **müstezat şeklinde karşılaşma** örneği sergilemiştir:

Davud Sularî
Yar bağında boyladığım gölü emrine
Yadanı yine
Gerek Hakdan bir kısmeti cismine değe
Hünkâra beğe

Müdâmî

Yar bağında niyetinse gülü dermeğe
Vasla ermeğe
Gerek pinhan varma lebin bağban görmeye
Hatrın kırmaya (A.7).

Âşık, kafiye düzeni aa,ba… biçiminde olan **beyit şeklinde divan** örnekleri de vermiştir. Peygamberimizi medh eden beyitler biçiminde düzenlenmiş divanından:

Ey dillarâ te'sir etmez bunca niyazım sana.
Ne müddetten beri ağlar sinede sazım sana.

Eyledikçe nâle'i sen bizi ettin feramûş,
Gerek i'zaz gerek ikrâm bilmem ne lazım sana (B.Div.1).

Divan şiirinde az rastlanan türlerden biri olan **Kalenderi,** aruzun Mef'ulü, Mefailü,Mefailü,Feilün kalıbı, hecenin ise 7+7 vezinleri ile yazılarak özel bir beste eşliğinde söylenmektedir. Arapça ve Farsçadan mürekkeb bir dile hakim olan Müdâmî, **kalenderi** türünde de eserler vermiş, ancak; aruz ölçüsünün yukarıda zikrettiğimiz ölçüsünü tutturamamıştır. Zira aşığın aruzla yazdığı şekillerde kalıpların dışına çıkmak suretiyle hata yaptığı görülmektedir.

"Bu gafletle bende-i Süphan olamazsın
Nail-i feyz-i lütf ü Yezdan olamazsın
Koy gafleti, çekil kuhaya üzlet-nişin ol
Yoksa vuslat babında sekban olamazsın" (Baranseli 1965:4).

Esasında aruz veznine bağlı nazım şekillerinden biri olan **Müstezat,** halk edebiyatı saz şairlerince de sevilip benimsenmiştir. Aruz ölçüsüyle kaleme alınan Müstezatın dili halk şiirine göre oldukça ağırdır. Sevgi, doğa ve

toplumsal olayların işlendiği bu şiir türü halk edebiyatının hemen her sahasında eserler vücuda getiren Âşık Müdâmî tarafından da kullanılmıştır:

Yine bugün doldu canıma bir nar-ı himmet.
Bir asârı muhabbet.
Yağmaladı ömrümdeki olan varı muhabbet.
Olduk cari muhabbet (Müs.3).

Divan edebiyatının kullanılan dil açısından en ağır türlerinden biri olan **Musammat** ikiden fazla bentten oluşan şiirlerin ortak adıdır. Bir divan şiiri türü olmasına nazaran halk edebiyatı saz şairlerince de kullanılmıştır. Daha çok Doğu Anadolu saz şairleri tarafından kullanılan Musammat dizelerinin sayısına göre bir takım şubelere ayrılmıştır. Bu şubelerden en yaygın olanı **Muhammes** (Beşleme), **müseddes** (altılı),**Müsebba** (yedili) ve **Müsemmen** (sekizli)'dir. Divan şiiri türlerini büyük bir maharetle kullanabilen Müdâmî, hem **Muhammes:**

Belde-i şayestede meskun bulunan faikleri,
Saygıdeğer şayeste hürmete layıkları,
Okumuş ilm-i gahından ahyâr dekayıkları,
Sitayiş mihenge vürdurur her gün âşıkları,
Üdebâ tahtı nişili Şamil Zamir dediler (M.Div.1).

Hem Müsebba;

Ağla kenter, Şair Müdam, o hanedanın aşkına
Mustafa'nın, Murtaza'nın, Hulk-u Rıza'nın aşkına,
Şah Hüseyin-i, Zeynal, Bağır, Cafer, Musa'nın aşkına
Taki, Nagı, Elesgeri, Mehdi Liva'nın aşkına
Güh-i naciden gelen hep evliyanın aşkına
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir,
Zemin-i asuman ağlar, gelen mah-ı muharremdir.

Hem de kafiye düzeni aaaaaaba, ccccccca, ddddddda şeklinde olan **müsennen** türünde şiirler yazmıştır.

Yedi yaştan meyil verdim bir hûri yezdân güzele
Söyledik şu müsemmeni bir bele civan güzele

Az sayıdaki örneklerini 19. yüz yılda gördüğümüz **satrançlar,** aruz kalıbıyla yazılmışlardır. 20 yy. âşık şiiri içerisinde bu türde eser verenlerden biri de Müdâmî'dir:

Hak Taâla murad etse nice yoklar var olur,
Murad etse bir taneden bin tane izhar olur,
Nice yoklar bin tane izhar olur aşîkâr olur,
Var olur izhar olur âşîkâr olur eksar olur.

Nefti hâtmin ruhî ile nefh olunan cana bak,
Ruhî ile cesediyle halk olan insana bak,
Nefh olunan halk olunan insanda iz'âna bak,
Cana bak insana bak iz'âna bak şehvâr olur.

Ey Müdâmî kırk dört yıldır geçti günün âh ile,
Kırk dört yıldır bir gülmedin hemişe eyvah ile,
Geçti günün hemişe eyvah ile sabah ile,
Âh ile eyvah ile sabah ile yazar olur (S.Div.3).

Müdâmî, Âşık şiirinde örneğine az rastlanan türlerde de eserler vermiştir. Bu türlerden biri **"sicilleme"** dir.

"Sicillemeler, bent yahut bentlerle vücuda getirilir. Şayet şiir bentlerle yazılmış ise, bent sayısı, en az üçtür. Âşık isterse gücü nispetinde bent sayısını artırabilir. Gerçi âşık şiirinde; beşli, altılı, yedili, sekizli ve dokuzlu yani mısra sayısı beş ilâ dokuz arasında değişen şekillerde örnekler ortaya

konulmuştur. Divan şiirinde bunların tek tek adları bellidir ama âşık şiiri için aynı şeyleri söyleyemeyiz" (Kaya 2000:115-138). Aşağıda Müdâmî tarafından kaleme alınan **sicilleme** örneğinin bir bölümü gösterilmiştir:

Ezel aşkın başlığını aldım Adem ve Havva'dan.
Maşuku sık sık karaladım Yusuf ile Züleyha'dan.
Biraz çık sende alaydın aşkı hadime öğreten.
Sana insaf vere Mevla Rabia aşinadan.
Okudun işve naz korusun şerrinden saçı Leylâ'dan.
Derdi dîlden bihabersin malumun yok mu sevdadan.
Şerrin lebinden nişan et kelâmı kandı ahladan.
Merde canım hayat bulsun mīsali nefh-i İsa'dan.
Müdâmî Şemsinur ile yazılmıştır musammadan.
Cananım başka cūrmūm yok günahım seni sevmektir (S.2).

Müdâmî, âşıklar arasında kullanımı az görülen ama kendisi tarafından büyük bir ustalıkla kullanılan tekke şiirinin **muharremiye, duvaz, selamnâme, medetnâme, ramazaniye** türlerinde de örnekler vermiştir.**Selamnâme;** Al-i Aba'yı, On iki imamı, Hacı Bektaş-i Veli'yi öven şiir manasına gelmektedir. Müdâmî'nin Hz. Ali'yi övdüğü selamname örneğinden:

Sahi götür cennette sırrı Hüdâ Ali' dir
Nuru vahid dediği server -i Mustafa Ali'dir
….
Kulun Müdâm'a penc abasın el-feyyaz
Fahr-î âlem buyurduğu râhı Rıza Alidir (B.Div.19).

"Alevi-Bektaşilerle Mevleviliğin Şems koluna bağlı şairlerin on iki imamı ad ve özellikleriyle sayan şiirleridir. Bu şiirler on iki imama Hz. Peygambere ve Hz. Fatıma'ya övgüdür. Övgülerin bir kısmı yalnız Hz. Ali'yedir. Bu şiirlere kısaca ve halk deyimiyle duvazmam veya yalnızca duvaz denir" (Oğuz v.d. 201:, 278). Âşık Müdâmî de bu türde çeşitli örnekler

vermiştir. Aşağıya aldığımız **duvaz** örneğinde Âşık, Hz. Peygamberi, Hz. Ali'yi, On İki İmamı ve Hacı Bektaş-i Veli'ye hürmetini belirtip Kerbelâ Hadisesinin müsebbibi olan Yezid'e de lanet okumuştur:

Müdâmî acizdir Mevla'nın kulu
İmamlar ahdina demişiz beli
Mürşidim Muhammed rehberim Ali
Pirimizdir hünkâr Bektaşı Veli
Anın çün okuram lanet Yezid'e (K.25).

Bir başka dörtlüğünde yine aynı konuyu işlemiştir:

Bir tavr-ı vahiydir Muhammed Ali,
Ziya kandilinde yanandır Haydar,
Kahrına lütfuna demiştir belli,
Müşkülun dâdına yetendir Haydar (K.51).

Âşık, bir sıkıntısından dolayı başta Hz. Muhammed olmak üzere Hz. Ali ve on iki imamdan yardım isteyerek **medetname** türünde de örnek vermiştir:

"İnnemül-mü'minûn ihva kamu",
"İnna la-a'lamuentea'lamu",
Şahım Hasan Hüseyin aşkına'amu,
Sen çare kıl arş-ı kandil aşkına.

Şahım Zeynel-Abây severim candan,
Şah Muhammed Bakırı ayırmam ondan,
Elestten vermişim îkrar imandan,
Şahım İmam Cafer yolu aşkına (K.19).

Müdâmî'nin şiirlerinin birinde, halk edebiyatı şiir türlerinde görmediğimiz, ilk örneğini Müdâmî'nin verdiği bizim de **Muharremiye** olarak adlandırmayı uygun bulduğumuz bir şiir örneği mevcuttur. Çalışmamızın metin kısmında kayıtlı olan şiir, koşma özelliklerini taşımakla birlikte tür bakımından halk şiirinin diğer örneklerinden ayrılır. Müdâmî, bu şiirinde daha önce benzerlerine rastlamadığımız bir şekilde Muharrem ayı ve aşure gününün hadiselerine ve özelliklerine temas etmiştir. Aşağıdaki şiir Âşık Müdâmî tarafından kaleme alınan bir **muharremiye** örneğidir:

Muharremden sual ederse sail,
Bir çok meziyeti muharremdedir.
Mugarrebmelekden Cibril Mikail,
Bunların hilkati muharremdedir
…
Şair Müdâm okur aslı kinayeyi,
Ali Cavidan harfi imlayı,
Pazar günü bina kurdu düyayı,
Cem'i kıyamet muharremdedir (K.133).

Âşık, Ramazan ayının önemini ve vasıflarını anlatan şiir türü olan **"Ramazaniye"** tarzında da şiir örneği vermiştir:

On günü nuru derler rahmet
On kişi olur mağrifet
Son on günü nardan berat
Kaydeder sultandır giden

Bu geceler nur gecesi
Bin ay değer bir gecesi
Leyle-I Kadir gecesi
Buyurmuş sübhandır giden

Bu aydır mağrifet mahı
Buyurdu nebiler şahı
Bağışlar nice gümrahı
Şefi'imizdir giden (Des.43).

4.3. VEZİN VE KAFİYE

20. yüzyılın önde gelen âşıklarından Müdâmî, şiirlerinin büyük bir bölümünü hece ölçüsüyle geri kalan kısmını ise aruz ölçüsüyle yazmıştır. Yalnız aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerde ölçüyü tam tutturamamış, hatalara düşmüştür. Hecenin 7'li, 8'li 11'li ölçüsüyle şiirler kaleme almıştır. 7 heceli şiirleri kahır ekseriyetle mani biçimindedir. Hz. Hüseyin ve On İki İmamın Kerbela'da çektiği sıkıntıları ve şehadetlerini anlattığı 7 heceli bir **maktel-i Hüseyin** örneğinden:

Alem-i İslam ağlar
Pençi ali abaya
Zülmû revâ gördüler
Hafid-i Mustafa'ta (Y.H.Ö.1).

Âşık, en çok 11 heceli şiirler söylemiştir:

Sa'y eyledin bir ticaret yoluna
Kadir Mevlam zülm eylemez kuluna
Müdâmî bülbülü hasret gülüne
Kavuşturup ahu zârı kaldırsın (K.106).

Bunu 8 heceli şiirler takip eder:

Kul Müdâmî nedir ahın
Her yandan bağladı râhın
Merhamet kâni Allah'ın
Bir kapu açmayacak mı (Se.4).

Âşığın, 5 heceli şiirine rastlayamadık. Müdâmî'nin 8'li ve 11'li şiirlerinde duraklar sağlamdır. 8 heceli şiirlerinde 4+4, 5+3, 11 heceli şiirlerinde ise 6+5 veya 4+4+3 duraklarını kullanmıştır. Âşık'ın hece ile söylediği şiirler de Arapça ve Farsça kelimeler, aruzla söylediği şiirlere göre daha azdır. Âşık, aruzun 14'lü (Divani), 15'li (Divan), 16'lı (Kalenderi, Divan) ölçüsünü kullanmıştır. **14'lü bir divani dörtlüğünden**:

Ey karemler kânî Hak sana halim ayandır
Çağırıram seni Hak şeksiz belli beyandır
Bu öyle bir ateşki burhan yola sana dayanmaz
Ya vergil sevdiğimi ya sabır ver dayandır (O.H.D.1).

15'li aruz ölçüsüyle oluşturduğu divanların durağı genelde 8+7'dir.

Hayalimden gitmez bir an Şavşat'ın eğlencesi
Beraber geçen günümüz kadir bayram gecesi
Yaradılıştan bellidir necip asalaletiniz
Kalbime şöyle birleşmiş sevginizin pençesi (Div.10).

16'lı aruz ölçüsüyle oluşturduğu divanların durağı 8+8'dir.

Bu şeb sevdiğimi gördüm düçeşmimdan akar kanlar,
Bize kaderi berât eder o yar ile geçen anlar,
Bülbül gülden cüda düşse altun kafes zermişandır,
Rişte-i sevdâya bağlı esirdir nice merdanlar(Div.46).

Müdâmî'nin Türkçe, Arapça ve Farsçaya olan vukufiyeti onun şiirlerinde kelime çeşitliliğine sebep olmuş ve hiçbir zaman kelime bulma konusunda herhangi bir sıkıntı çekmemiştir:

Aya şûh sitemkâşım aşkın hayâlime ekdir.
Kimine âşkı yok canda anın bil yakını şekdir.
Ra'-id bahar gibi sevda damarım dolu şimşektir.
Bir berk-ı hatf gibi gürler sesi ne top ne tüfektir .
Serim aşkın rubatıyla bağlı sanma ki köşktür.
Çözülmez haşredek ister Mansur gibi dara çektir.
Bir an gitmez hayalimden kâinat eylesem tektir .
Pervane nârdan ayrılmaz demişler Hak görecektir.
Denizler tuğyana geldi sırr-ı şeki asyabımdan.
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir.

Sanarım yar yanındasın uyansam râhtı habımdan.
Günüm oldu şebiyelda ayrıldım afîtâbımdan.
Senin sadânı ben guş eylerim cenki rübânımdan.
Aktı gitti didem yaşı yeriz ciğer kebabımdan.
Gâhî kalbe tezelli eylerim gör gil hitabımdan.
Sehi mantık-ı îzharı okurum aşk kitabımdan.
On iki yaşta ayrıldım pederden hane babımdan.
Bin bir türlü serzenişler söylediler gıyabımdan.
Hayâ perdesini yırtdım eser yoktur hicabımdan.
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir.

Ezel aşkın başlığını aldım Adem ve Havva'dan.
Maşuku sık sık karaladım Yusuf ile Züleyha'dan.
Biraz çık sende alaydın aşkı hadime öğreten.
Sana insaf vere Mevla Rabia aşinadan.
Okudun işve naz korusun şerrinden saçı Leylâ'dan.
Derdi dîlden bihabersin malumun yok mu sevdadan.
Şerrin lebinden nişan et kelâmı kandı ahladan.
Merde canım hayat bulsun mîsali nefh-i İsa'dan.
Müdâmî Şemsinur ile yazılmıştır musammadan.
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir (S.2).

Müdâmî, aynı zamanda uzun soluklu bir destan şairidir. Destanlarındaki ortalama dörtlük sayısı 30 ila 40 arasındadır.

Bir katre su iken, peder sülbünde
İlikte, damarda hem kan içinde
Atıldım bir demde rahm-ı madere
Kaldım o zülmat karanlık mekan içinde
…
Der Müdâmî, Sindizkom'da mekanım,
Kazam Posof, Varzına'dır vatanım,
Bir zeman söylensin iş bu destanım
Harc olunsun ehli irfan içinde (Aslan 1978; 254, 255, 256).

Yukarıdaki destan 33 dörtlüklü tam kafiye örgüsüne sahip bir destandır.

Türk halk şairleri genellikle yarım kafiyeyi kullanmışlardır. Müdâmî'nin şiirlerinde de aynı özellik vardır. Örneğin:

Şikayetim size ister beni kov
Kaza dahilini dolansan köv köv
Otuz altı bin nüfustur Poshov
Bunca nüfusa bir doktorumuz yok(K.57).

Âşık yarım kafiyenin yanı sıra şiirlerinde tam kafiyeyi de kullanmıştır:

Kalbim titrer dilim ismin anınca.
Emine isminde bir kıza yanınca.
Ne kadar pişmanım bil uyanınca.
Âşık bu derd ile ölmez inşallah (K.34).

Âşık, aynı zamanda şiirlerinde zengin kafiye ile rediflere çokça yer vermiştir:

Kimi adliyeden tapuyu söker
Kimi hanesinden kapuyu söker
Kimisinde umum yapuyu söker
Dağıtır binayı darabaları (K.41).

Dünyaya değişti imanı Yezid
Ağlattı ehl-i beyti sıbyanıYezid
Şüheda serveri bu günde şehid
Anın hayrın okuram lanet-i Yezid (K.25).

Müdam al'â mftun bir bâlâ meftun
Hayrda hala meftun kemale meftun
Nur-u cemala meftun visâle meftun
Sümme vechüllah gözler gözlerim (K.91).

Şair Müdâm kalbim açam illallah,
Dilersezcanımdam geçem illallah,
Kurtulup bu yerden kaçam illallah,
Gidem Mecnun gibi Leyla Dağı'na (K.17).

Edebiyatımızda çok az rastlanan ilk dörtlüğün dizelerinde kullanılan kafiyenin aynısının diğer dörtlüklerde de aynen kullanılması sadece Viranî ve Müdâmî'nin şiirlerinde görülmektedir. Bu şiirlerin kafiye düzeni, aaaa, aaaa, aaaa, aaaa şeklindedir. Müdâmî'nin aşağıdaki şiiri bu türe örnektir:

Elli üç vilâyet gezdim el be el
Bir yerde aram etmedi dertli dil
El zevk ü safadasın gözyaşı sel
De: "Hasbenallahü ve ni'me'l-vekil"

Gönül maksudunu bulmakta tacil
Felek her ümitten eyledi tatil
Bir günde musibet olur ya tekmil
De: “Hasbenallahü ve ni’me’l-vekil (Özsoy 1993; 472).

“Âşık şiirinde dar ayak irticalen söyleyişlerde güç göstermeye dayalı olarak kullanılan ses benzerlikleri sınırlı olan kelimelerin işlenmesidir. Gelenek içinde özellikle usta âşıklar hangi ayağın dar, hangisinin geniş olduğunu bilirler.” (Aydın 2010: 45-46) Âşık Müdâmî de, ses oyunlarından yaralanarak **dar ayağı** başarılı bir şekilde kullanmıştır:

Bugün esen yelden aldım bir haber,
Bahtül-basar cehenneme zırt gitmiş.
Yaltakçılar neyi etti derbeder,
İmansız Kur’ansız sade mırt gitmiş (Des.64).

Ses oyunlarından yararlanılarak kurulan kafiyenin kullanıldığı bir diğer şiir de şudur:

Bir pamuğa sarıp şişlemesinden
Bilir kuduz kalbin dişlemesinden
Noksandır döşeğe şuslamasından
Kervanı dalınca peşlemesinden
Zavk alır kalp kırıp haşlamasından
Bilir gönül alıp hoşlanmasından
Korkma çahpah suyun hışlamasından (K.103).

Dar ayaklı atışma, âşık şiirinde sesleri birbirine benzemeyen değişik anlamlı kelimeleri istif ederek söylenen,oldukça zor bir şekil olup, usta âşıklar tarafından bile seyrek kullanılır. Halk arasında tekerleme de denilmektedir.

Yusufelili Huzurî ile Müdâmî'nin **dar ayaklı tekellümle** yaptıkları yarışma bu şeklin en güzel bir örneğidir:

"Huzurî:

Hatırıma düştü eski bir sanat
Bar'da, ber'de,bır'de,bor'da mana var
İşitmeyenler der bu nasıl hikmet
Tar'de, ter'de,tır'de, tor'da mana var

Müdâmî:

Eski tekellümü eyledinîz yad
Çar'da,çer'de, çir'de, çur'da, mana var
Çer derttir, çir sudur, çur da sermaye
Zar'da, zer'de, zır'de zor'da mana var" (Dizdaroğlu 1969:34).

Müdâmî, zaman zaman **kelimelerin tenakuzundan** yararlanarak kurguladığı kafiye yapılarına da yer vermiştir. Aşağıdaki örnekte Âşık, bilsem de bilmesem de, kılsam da kılmasam da, yolsam da yolmasam da, alsam da, almasam da dalsam da dalmasam da, kalsam da kalmasam da fillerini kullanarak kelimeler arasında tenakuza dayanan bir irtibat kurmak yoluyla anlamı kuvvetlendirmiştir.

……
Özüm bilsem de bir bilmesem de bir,
……
Fikir kılsam da bir kılmasam da bir.

……
……
……
Saçım yolsam da bir yolmasam da bir.

……
……
……
Şimdi alsam da bir almasam da bir.

……
……
……
Kahra dalsam da bir dalmasam da bir.

……
……
……
Anda kalsam da bir kalmasam da bir (K.131).

Çok yönlü bir kültüre sahip olan Müdâmî, şiirlerinde Arapça bilgisini de kullanmış, bilhassa kafiye yapılarını teşkil ederken Arapça sarf bilgisinin derinliğini mahirane bir surette sergilemiştir:

……
……
……
Iztariyet, yestariyet, ıztırab.

……
……
……
İnkalib, yankakib, inkılab.

……
……
……
İntesib, yahtesib, ihtisab.

…….
…….
…….
İncelib, yencelib, incilab.

…….
…….
…….
Ente haybet,yete haib,intihab (K.23).

Müdâmî'nin şiirlerinde kurguladığı kafiyeler, kimi zaman Türk tarihinde iz bırakan önemli hadiselere, kimi zaman da yaşadığı dönemin politik gelişmelerine konu olmuştur:

İstibdadı inkılaba çevirdik
Bu temeli kuran 23 Nisan
Mutlakı meşruti devir devirdik
Zulmün kökün kırdı 23 Nisan (Des.41).

Olursan dört gözlü Bayar'a tabi,
Eninde sonunda yutarsın habı,
Bir çığ deryasında Menderes gibi,
Batmak ister isen DP'ye yanaş.(Des.63)

Müdâmî, halk hikâyelerinde ve şiirlerinde anlatıma kuvvet kazandırmak için **cinaslara** da yer vermektedir:

Birin söylemezden o yüz anlaya
Kaşıyla gözüyle o yüz anlaya
Kalbinden geçen o yüz anlaya
Dost rumuz aleminden çakışı ola (K.6).

Seslerimde gelmez bende güzeli
Ne güzel yaratmış bende güzeli
Hak güzeli sever ben de güzeli
Güzellerle görünecek kozum yok (K.56).

Ele mi harayından
Su gelir sarayından
Günde bir kerpiç düşer
Ömrümün sarayından

Bu handan:
Kervan kalkar bu handan
Göçen konar, konan göçer
Kalan var mı bu handan

Elemi ya nazdır:
Ya cilvedir ya nazdır
Yana yana kül oldum
Yine derler yan azdır.

Elemi neden ağlar
Akılsız nâdan ağlar
Gelen geçen sormaz ki
Bu dertli neden ağlar

Gel görem:
Derde çâre bul görem
İşte can yaman hâlde
Bir Lokman'ı bul görem (ÖVH).

Müdâmî'nin heceyle yazdığı şiirlerin ilk dörtlüklerinin kendi arasında kafiyeleniş biçimi (abab) diğer dörtlüklerin kafiyelenişi ilk üç dizesi kendi arasında (cccb, dddb), dördüncü dizelerde ise ayak kullanılmıştır:

Bir arzuhal sunak şahlar şahına
Üstümüzden gamı efkârı kaldırdın
Rahm eylesin mazlumların ahına
Lüzumsuz yağmuru karı kaldırsın

Hep mi böyle gider devran-ı felek
Düşmana çaldır davul dümbelek
Yüküm kasavettir gam oldu şelek
Sırtımızdan bu gamları kaldırsın

Sa'y eyledin bir ticaret yoluna
Kadir Mevlamzülm eylemez kuluna
Müdâmî bülbülü hasret gülüne
Kavuşturup ahu zârı kaldırsın (K.106).

4.4. EDEBÎ SANATLAR

Güzel konuşmak, yazmak, sözün etkili olmasını sağlamak için her edip, şair ya da âşık tarafından kullanılan söz sanatları manaya kuvvet kazandırmak için gerçekleştirilen metotlardan biridir. **Teşhis, teşbih, istiare, mecaz-ı mürsel, kinaye** ya da **tariz** gibi metotlar âşık edebiyatımızda da sıkça kullanılmak suretiyle eserlere zenginlik kazandırılmıştır. Tarih boyunca bir çok saz şairi tarafından kullanılan söz sanatları Âşık Müdâmî tarafından da kullanılmış, onun tarafından istimal edilen söz oyunları kendisinden sonra aynı mesleği icra eden amatör, profesyonel bir çok kişiye ilham kaynağı olmuştur. Müdâmî yukarıda zikrettiğimiz söz sanatlarından **teşhis** olarak adlandırdığımız kişileştirme sanatı üzerinde durarak pek çok örnek vermiştir:

Marmara'yı anne gibi severim
Salla uyut mışıl mışıl İstanbul (K.60).

Müdâmî tarafından kullanılan söz sanatlarından biri de **teşbih**tir. Aralarında türlü yönlerden karşılaştırılarak benzerlik ilgisi bulunan iki şeyden zayıf olanı, nitelikçe daha üstün olana (güçlü olana) benzetme sanatı olarak tanımlayabileceğimiz teşbihin en güzel örneklerine Müdâmî'nin marifetiyle söylenen eserlerde rastlayabiliriz:

Sâbit Müdâm meyil verdim bir saçı Leyla'ya men.
Gece gündüz yalvarırım vasl için Mevla'ya men(Div.101).

Bir başka eserinde ise:

Andelibim gülşen içre çevresi gül hâr iken,
Mecnun oldum gam kühûnda Leyla der gezer iken,
Viranede bum misâli asım esasım lâl iken,
Bülbülüm gül karşısında nâlezarım fazladır (Div.56).

İfadelerini kullanan âşık, kendisini maşukasının karşısında andelip kuşuna benzetmenin yanı sıra divan şiiri mazmunu olan "bübül ve gül" benzetmesini de iktibas etmiş, kendisini bülbüle maşukası Şemsinur'u ise güle benzetmiştir.

Aynı ustalığı Âşık'a ait şu dizelerde de görebilmek mümkündür:

Âşık bir kovana benzer maşuku da balıdır
İnanın ki yok hilafım ten içinde can budur (Div.80).

Bu dünya bir bekar kızdır
En nihayet göçer birgün (Se.10).

Çaprazının bendi gümüş
Tırnak sedef parmak kamış
Koynundaki bir çif yemiş
Fağfur fincana benzettim (Se.8).

Canan ismi yâr olanda yanar bağrım hun olur
Per perişan hale gelir gözyaşım Ceyhun olur (Div.83).

Yâr sevdası yüreğimde dağ gibi
Başım fırtınalı Ağrı dağ gibi (K.72).

Bir misal söyle şair Müdâmî
Hayal bir denizdir insan da gemi
Eğer olduysa kaptan acemi
Kapdırır vapuru sokar girdaba (K.2).

Sarardım Za'feratıncili gibi
Akar gözyaşlarım çay seli gibi
Aklını şaşırmış bir deli gibi
Eğlenip bir yerde duramaz oldum (K.94).

Bu bir ateş gömleğidir kim giyerse dalına
Hem kendi olmasada gine derdi bin olur (Div.83).

Akıtırken iki dedim katre katre gamları
Ab-ı çeşmir çağlamakta oldu kızıl kan bu kez (Div.95).

Ezel fırsat elde iken göz açıp davranmadın
Şimdi Kerem gibi sen de âşık oduyla yan bu kez (Div.95).

Mecnun edip beni saldı sahraya
Leylâ'nın yerini tuttu sevdiğim (K.88).

Müdâm Kerem gibi alıştım narâ
Neylim yok dünyada devlete vara
Bari bir tanışlık vereydin yâra
Aman nice gördün Şemsinurumu (A.38).

Kendisini sevda yolunda bir Mecnun, Kerem ya da Ferhat'a maşukasını ise Leyla, Şirin ya da Aslı'ya benzeten Müdâmî düşüncelerini:

Gün var ki Leyla'ya bir Mecnun gibi
Aylarca sahrada yattığım gün var (K.121).

Der Müdâmî yandım sevda narına
Kerem gibi Aslıhan'dan ayrıldım (K.70).

Şair Müdâm açıkladın bu muhabbet sesin
Ana bir misâl verelim Ferhad ile Şirin
İşitemem yarsız diye güllerine verdin nesrin
Niceleri bu uğurda canıyla baştan geçer (Div.50).

şeklinde dile getirmiştir.

Halk şiirinde **"Hicran Tandırı"** ve **"Sevdası Kayık"** benzetmelerine de ilk kez Müdâmî'nin eserlerinde rastlamaktayız:

Hicran tandırında aşk ocağında
Getirdi bizleri dize ayrılık (K.54).

Gönül bir deryadır **sevdası kayık**
Yelken açmış bahr-i ummana çifteler (K.126).

Âşık Müdâmî'nin peygamber sevgisi de benzetmelerine konu olmuştur:

Kaba koysun kaşlarının yayına dilber senin
Vedduha, velleyli isbat ruyuna dilber senin
On sekiz bin alemin sen evveli hem ahiri
Halk-ı azim medh olundu huyuna dilber senin (Div.34).

Müdâmî'nin serd ettiği hicivlerde de siyasi benzetmelere başvurduğu görülmektedir. Âşık bir eserinde Celal Bayar'ı Muaviye'ye; Menderes'i de Amr İbnî As'a benzetmektedir:

Yüze gülen hain dosttur içi kin pastır Menderes
Muaviye Celâl Bayar Amr İbni As'dır Menderes (S.1).

Âşık Müdâmî, eserlerinde manaya güç katabilmek maksadıyla sesler arasındaki benzerlikler yoluyla oluşturulan söz sanatlarını da kullanmıştır. Âşık tarafından yazılan "Ağlatma" adlı şiir bu söz sanatının icra edildiği güzel bir örnektir. Bu şiirde "yazım ağlıyor" ifadesi hem bir mevsimi hem de ilahi takdiri ifade edecek şekilde kullanılmıştır:

''Nahnükasemna'' da **yazım ağlıyor**
Çar mevsim baharım **yazım ağlıyor**
Ben ağlarım dertli sazım ağlıyor
Cürmü ne göğsünde teli ağlatma (K.10).

Şiddetli duyguları, heyecanları çoşkun bir seslenişle anlatma sanatına **Nida** adı verilir. Daha çok ay, ey, hay, ah ünlemleriyle yapılır. Âşık fazlasıyla duygusal bir karaktere sahip olmasından ötürü **nida** denilen edebi sanatları çalışmalarında oldukça sık kullanmıştır:

Ey dillarâ te'sir etmez bunca niyazım sana.
Ne müddetten beri ağlar sinede sazım sana

Ey Hüdâ senden dileğim dü cihanda yüzüm kıl ağ,
Sana bağla bu meylimi masivadan eyle ırağ (B.Div. 1).

Hayat yüz tutmuştur böyle millete.
Saklı sefahete cehl-i illete.
Ey Müdâmî yürü sen mihnete.
Daha sana iş yok yatmadan gayri (K. 48).

Ey gönül arzın çekerdin
İşte gör bu rüyadır Hopa
Çok şükür gözünle gördün
Medhi bir riyadır Hopa (Des. 4).

Hey ağalar gönül kuşu.
Uçup gider anı neyler.
Eşi uygun olan kişi.
Karun-u devleti neyler (Se. 13).

Müdâmî tarafından başvurulan edebi sanatlardan diğeri de anlamca birbiriyle ilgili sözcüklerin bir arada kullanılması olan **"tenasüp"**tür:

Bir yahşi ad bırak cihana gönül
Yiğit ölür **namı** kalır meydanda
Kem kelam getirme dihane gönül
Hakikat kelamı kalır **meydana** (K. 3).

Duydun ise **Kerbela**'nın sesini,
Sil ey münkir kalbindeki pasını,
Muharremdir imamların yasını,
Tutalım **İmam-ı Hüseyin** aşkına.(K. 18).

Âşık her **huri** öğesin
Hiç zülfüyare değmesin
Çözünce sine düğmesin
Cennet babın açtı sandım (Se.6).

Sözü, cevap beklemeksizin anlamı güçlendirmek için soru soruyormuş gibi kullanma sanatına **"istifham"** adı verilir. Pek çok edebi sanatı maharetle kullanan Âşık aynı hünerini istifham sanatında da göstermektedir:

Yine hiddetlendin Hakkın aslanı
Esrarın idrakı sığmaz bir hayal
Hatrına mı geldi Nuh'un tufanı
Nedir bu azamet nedir bu celâl (Des. 22)

Bugünde rastladım Ahmet Beyime
Bilir misin bende niçin yanaram
Sordum ahvallini gam yüreğini
Dedi sorma için için yanaram (Des. 25)

Hasret gözlerinle yollara baktın.
Firakınla nice yürekler yaktın.
Anasız yavruyu kime bıraktın.
Büyük yerden ferman idi Güldane.(Des. 10)

Yedi yaştan beridir aşkınla Mecnun olmuşam,
Hangi raviden eşittin Kays-ı Leylâ'dan geçer.(B.Div. 16)

Âşık edebiyatında kullanılan edebi sanatlardan biri de sözün etkisini güçlendirmek için yapılan abartma sanatıdır. Bu sanata edebi litaratürde **"mübalağa"** adı verilir. Müdâmî'nin eserlerinde mübalağa sanatının izlerine rastlamak mümkündür:

Ben ağlarım iki didem Nil oldu
Halimi sorman komşular derdim büyük dağ götürmez (Div.80).

Kinaye, bir fikri kapalı, dolaylı olarak anlatan söz, üstü örtülü dokunaklı söz şeklinde tarif edilir. Edebiyatta bir maksattan dolayı söz hem hakiki, hem mecazi anlamlara uygun olarak kullanılmaktadır. Bir sözcüğü gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmeden ve engelleyici ipucu olmaksızın mecazi anlamda kullanmaktır. Bu kullanışta sözün gerçek anlamı da kastedilmiş olabilir. Müdâmî, kaleme aldığı muhtelif çalışmalarında kinaye sanatını da ustalıkla icra edebilmiştir:

Eninde sonunda yutarsın hapı (K.45).
Kavak meyve vermez ardıç bağ olmaz (K.117).
Boz bulanık akan sular durulur (K.80).
İki ipin ucu gelmez bir ara (K.19).

Telmih, bir edebi sanat türüdür. Hatırlatma sanatı olarak da kullanılmaktadır. Halk edebiyatında sıklıkla kullanılan bu sanat Müdâmî tarafından da kullanılmıştır:

Size bir misalim Ferhat Şirini (K.120).
Koparır kıyamet düşe de dile Ey saçı Leylâ (Div.8).
Gidem Mecnun gibi Leyla Dağı'na (K.15).
Duydun ise Kerbela'nın sesini (K.25).

Tezat, aynı varlığın iki zıt yönünü bir arada ifade etme veya birbirine zıt iki kavram arasında ilgi kurma sanatıdır. Bu sanat âşık'ın şiirlerinde kullanılmıştır:

Yolun ne iniş ne yokuşu ola (K.4).
Bunca yıl ağladım gülmek isterim (K.37).
Yalancının kara yüzü ak olmaz (K.117).
Kara kış gelmeden beyaz kış çöktü (K.32).

Müdâmî tarafından kullanılan edebi sanatlardan bir diğeri **mecaz-ı mürseldir.** *"Teşbih ve istiaredeki benzeyişler olmaksızın bir sözü kendi manasından başka bir manada kullanmak sanatına mecaz-ı mürsel denir."* (Banarlı 1948:101)

Otuz yıl ağlayan gözüm (Se.3).
Arz etmiş şark Anadolu (Se.8).

"İstiare bir teşbih sanatıdır ve teşbihin en kısa yani en güzel şeklidir. **İstiare,** *müşebbeh ve müşebehün- bih gibi teşbihin esas unsurlarından yalnız bir tanesi ile yapılan teşbihtir*" (Banarlı 1948:99).

Dost bağına bülbül isen Müdâmî (K.16).
Hayat bahçesinde gülü ağlatma (K.7).
Ben ağlarım dertli sazım ağlıyor (K.7).
Bir fidanım her gelen bir taş vurur(K.11).
Kalbindeki kin pasını silsen illallah diyerek (B.Div.6).

Bildiğini veya bileni bilmezlikten gelerek nükte yapmak sanatına **tecahül-i arif** adı verilir. Âşık, eserlerinde bilip bilmeyerek, görüp görmeyerek yahut bilmediğini ve görmediğini söylemek suretiyle tecahül-i arifi sanatını icra etmektedir:

Bize şad olmayacak mı
Ettiğini bulmayacak mı
Kendisi yolmayacak mı

'Bir gün de gülmeyecek mi
Bize gün çalmayacak mı
Katresi solmayacak mı
Bu kafir ölmeyecek mi (Se.3).

Rahmetin saçmayacak mı
Bu hava açmayacak mı (Se.4).

Kafanızda esen rüzgar dağıyla poyraz mıdır
Habu gören her yerin diye atlattığın az mıdır
Bahar yazda açılan gül yazda solmaz mıdır (Div.63).

Hüsn-i Talil, nedeni bilinen bir olay, olgu ya da durumun gerçek nedenini bir yana bırakıp onu hoşa gidecek hayali bir nedenle açıklama ve anlamlandırma, her olayı veya olguyu güzel bir sebebe bağlama sanatıdır. Hüsn-i Talil sanatı da Müdâmî tarafından kullanılan söz sanatlarından biridir:

Çözünce sine düğmesin
Cennet babın açtı sandım. (Se.6)

*"Edebiyatımızda söze bir söz güzelliği katan başka bir ahenk hareketi de **aliterasyondur.** Aliterasyon, bir cümlede veya bir mısrada kulakta aynı sesi bırakan harf ve heceleri söylenişi zor olmamak bilakis söze zevkli bir söyleyiş güzelliği vermek şartıyla sık sık tekrarlamak sanatıdır"* (Banarlı 1948:59). Bir söz ustası olan Âşık Müdâmî, şiire ahenk katmak amacıyla aliterasyon sanatına eserlerinde yer vermiştir:

Şair Mü**d**âm Yara**d**an**d**an **d**aima eyler **di**lek (Div.1).

Hali**mi** sor**m**an ko**m**şular derdi**m** büyük dağ götür**m**ez (Div.3).

Lev**l**aka **l**ev**l**âk buyurmuş Hak u**l**uvv-i şanına (Div.34).

Ey Mü**d**âmî **d**ön**d**ü **d**ünya aksi **d**evreyler zaman (Div.67).

He**m** nice yıl he**m** de**m** oldu**m** Adem ve Havva ile (Div.68).

Eğer **b**ir **b**ağ**b**ancıysan **b**ir **b**ağ yetiştir (K.13).

Merde **m**ert dövüş**m**üş kahpe düş**m**anla (K.18) .

4.5. ARGO İFADELER

Bir sosyal sınıfın, bir meslek grubunun ya da bir topluluğun üyelerinin kullandığı, genel dilin sözcüklerine yeni anlamlar yükleyerek ya da yeni sözcükler, deyimler katarak oluşturulan özel dile argo adı verilir. Âşıklar, atışmalar ya da kaleme aldıkları şiirlerde zaman zaman argo ifadeler ile küfürlere de yer vermişlerdir. Bu tür konular daha çok elektronik ortamın ve yazılı kaynakların olmadığı dönemlerde ve genellikle âşık kahvehanelerinde icra edilmiştir. Zira âşık kahvehanelerinde bulunan izleyicilerinin ekseriyetinin erkek olması bu tür ifadelerin rahatça kullanılmasına sebep olmuştur. Buna rağmen saz şairlerinin elektronik ortamda ya da okullarda düzenlenen atışmalarda serd ettikleri ifadelerine çeki düzen verdikleri görülmektedir. Bu tür atışma ve şiirlerin bir husumet ve kinden değil daha çok gülmek ve eğlendirmek maksadıyla gerçekleştirildiği unutulmamalıdır. Her saz şairi gibi Âşık Müdâmî de erkek dinleyicilere yaptığı fasıllarda zaman zaman argoya vermiştir. Bayanların bulunduğu ortamlarda ise daha dikkatli bir üslup takınarak İstanbul Türkçesi kullandığı müşahede edilmektedir. Müdâmî'nin argo ifadeye yer verdiği şiirlerinden bazı örnekler şunlardır:

Görülmüş müdür buzağı vuruşa boğa ile
Rakibinden sıkışınca **"götün atar yan sıçar"**(Div.43).

Ataların vardır bir söz cabası
Alışık bir **götün** olmaz tövbesi(K.117).

İt götünden temiz osruk
Çıkar diyen yalan söyler

Kodamanlar muradına ermişler
Nazlı yurdu felakete vermişler
Penisi kalksın diye hediye vermişler
Moruklar halin gör Cemal Paşam(Des.26).

Çift öküz üç bin liraya.
Bu sözlerim fukaraya.
Bir fırsat geçti araya.
Neyi satacan **eşek oğlu**

Dünya zenginlikle dolsa,
Senin kara bahtın solsa,
Öküzün birisi ölse,
Sen batacan **eşek oğlu**.(Des.66).

4.6. DUA VE BEDDUALAR

"Türk edebiyatında en güzel örneklerini Dede Korkut kitabında gördüğümüz 'alkışlar(dualar)' ve 'kargışlar(beddua)'Türk sözlü edebiyatının en yaygın fakat en az ele alınıp incelenen örneklerindendir. Genellikle bir arada ele alınan alkışlar ve kargışlar içerisinde alkışlar, iyi dileği ve dolayısıyla iyiyi ve güzeli yansıtan sözler oldukları için kötü dileği ve dolayısıyla kötüyü, çirkini ve öfkeyi yansıtan kargışlara nazaran daha çok dikkat çekmiştir…İster alkış ve kargış, ister dua ve beddua diye adlandırılsınlar, bu sözler iyilik görüp minnet duyanlarla, kötülük görüp canları yananların dillerinden hiçbir zaman düşmemiştir." (Oğuz vd. 2011:210) Âşık Müdâmî diğer halk şairleri gibi alkış ya da kargış olarak adlandırılan beddua ve duayı şiirlerinde işlemiştir:

Dünyaya bir nam bıraktın
Yakaların bit eylesin
Allah seni it eylesin
İtten aç yılandan çıplak
Başın keçel yenin yırtık
Lafını kıt eylesin

Bu akşam sevdiğim rüyada gördüm.
Yarimi ağladan gülmez inşallah (K.34).

Âşık, Ayrılık adlı şiirinde ise yüce yaratıcının uçan kuşlara dahi ayrılık vermemesini niyaz etmektedir:

Değil insan Mevlam uçan kuşlara
Göstermesin hiçbir göze ayrılık (K.54).

Âşık, başka dizelerde ise sevgiliye olan hasretinin kıyamete kalmaması hususunda Allah'a yalvarır:

Cemâl'i pâkinin vaslına erdim.
Muhabbet gülşenim solmaz inşallah.

Bana siyah yollu bir nesne verdi.
Alınca unuttum efkârı derdi.
Şemim ister senasız nurun gösterdi.
Hasret kıyamete kalmaz inşallah (K.34).

4.7. COĞRAFYA TEFEKKÜRÜ

Tefekkür eden her insan gibi Müdâmî'nin de zihninde tahayyül ettiği bir yer-mekan ve zaman algısı bulunmaktadır. Müdâmî tahayyül ve tasavvur

ettiği bir takım mekanlarla arasında tesis ettiği maddi manevi irtibatla coğrafyaya mana kazandırma gayreti göstermiş, zaman zaman gezmek suretiyle müşahade ettiği mekanları bir seyyah titizliğiyle işlemiş, zaman zaman da müşahade etme yerine hayal gücünün sınırlarını zorlayarak mekanın zihinlerde tebellür etmesine vesile olmuştur. Âşık, şarktan garba, şimalden cenuba uzanan tefekkür yolculuğunda dünya sathında pek çok mekanı tasvir etmiş ve bu mekanların zihninde çağrıştırdığı objeleri dile getirmiştir. Kimi zaman Orta Asya'dan başlayan bir göç serüveni, kimi zaman memleketinin güzide mekanları kimi zaman da İslam coğrafyasının kutsal mekanları Âşık'a ilham kaynağı olmuştur. Müdâmî şiirlerinde aşağıda tespit ettiğimiz yer ve mekanları muhtelif yönleriyle işlemiştir:

4.7.1. Ülkeler

Âşık Müdâmî tarafından yazılan şiirlerde geçen ülke ve bölge adlarından bir kısmı aşağıda verilmiştir:

Orta Asya
Orta Asya'dan coşuverip taşan
Tarihte adları nişan be nişan
Boz atlar üstünden yalçınlar aşan
Doğudan batıya varan bizimdir (Des.60).

Türk Anayurt Şehirleri
Derbet- Teke-Dağistan-Hive-Taşkent-Semerkant
Bunların methü senâsı ta Derbent'ten gelmedir,
Teke Dağıstan'da Hive Taşkent'ten gelmedir,
Atila Cengiz Temurlenk işbu kentten gelmedir,
Mecid Tokdemir aslı da Semerkand'dan gelmedir,
Aslı ırkı mayası Tûrk halis çamur dediler. (M.Div.1).

Türk oğlu Müdâmî söylüyor destan
Suriye Irak İran hele Hindistan
Teke Türkman Kırgız tamam Türkistan
Bunların hepsi şer'an bizimdir (Des.60).

Kıbrıs

İçim sızlar irte düşmüş vatana
Kıbrıs'ta Türklerden yana yakışır (Des.57).

Kore

Güya bize şöhret oldu şan oldu
Kore sahraları kızıl kan oldu (Des.55).

Alçak düşmanları bu yurttan süren
Kore'de düşmana göğsünü geren
Din vatan uğrunda canını veren
Bu kutsal toprakta ne serverler var (K.122).

Mısır

Gözlerinden yaş sel gibi akup
Yusuf'u Mısır'a sultandan bilelim (Des.34).

Çin

Nice Mehmetçikler koca kurban oldu
Kızıl Çini bize cellat ettiler (Des.55).

Bağdat

Bize Bağdat oldu yarın yolları
Aklımdan gitmiyor dudu dilleri (K.87).

Gürcistan
Diyerdin sevdiğim ta Gürcistan'da
Mülkü Rusya'da şehri Okman'da (K.140).

Rusya
Diyerdin sevdiğim ta Gürcistan'da
Mülkü Rusya'da şehri Okman'da (K.140).

4.7.2. Şehirler

Âşık Müdâmî, için şehir ifade ettiği manadan daha geniş bir anlama tekamül eden bir var oluş nedenidir. O, doğduğu coğrafyanın havasını tüm ruhuyla teneffüs eden ve eserlerinde doğup büyüdüğü ve yaşadığı sahayı idealize eden bir âşıktır. Müdâmî'nin şiirlerinde memleketi olan Posof'tan âşıklık geleneğini icra ettiği Artvin ve Ardahan'a, Âşıklar Bayramı münasebetiyle katıldığı Konya'dan, halk evlerinin temsillerine katılmak üzere gittiği Ankara'ya, Orhan Şaik Gökyay'ın daveti üzerine âşıklık mesleğini sergilemek için icab ettiği İstanbul'dan, tedavi gerekçesiyle bulunduğu Ardahan, Artvin ve Ankara'ya kadar pek çok şehir, ilçe, kasaba ve köye rastlamak mümkündür. Âşık Müdâmî tarafından zikredilen şehir, ilçe, kasaba ve köylerden bazıları şunlardır:

Kars
Hoş temaşa Kars'ın alaca barı
Eski kıyafette Azeri varı (Des.36).

Âni fetih oldu cilânda
Kars'da Türklük şekillendi
Bizans tahtında sallandı
Döktükçe sâmın Alp Aslan (Des.40).

Mevlam nasip eyle kavuşam Kars'a
Af edin sayılır kusurum var ise (K.127).

Sebebsiz hiç bir şey gelmez vucuda
Alparslan'dan armağandır Kars vatan

Ey arkadaş elim Kars'tır aşk kemâli bizdedir
Nisanı devr-i mücevher yakut lâle bizdedir (Div.72).

Digor

Bugün güç eyledi halkı Digor'dan
Dağıluptur yolda akrabaları (K.41).

Ardahan ve İlçeleri

Saat onu gece otuz ikide
Geldi Ardahan'a Türk Havakuşu (Des.67).

Belde-i Ardahan yalcın köyleri
Geldi asitane Türk Hava kuşu (Des.67).

Soğuk olur Ardahan'ın ovası
Fayat kırlarının başka havası (Des.21).

Sarıkamış Selim Kağızman nice
Posof ile Digor durur gizlice
Göle Çıldır Arpaçayı Tuzluca
Vilayetin Ardahan'a yakışır (Des.57).

Göle Çıldır Poshof Ardahan Hanak
Düşmüşüz figana lise isteriz (K.161).

Mektup kanadın aç ver Ardahan'a
Bağdaol, Konık,Gölebert, Sarzep'ten yana (K.163).

Uğra Pişeskom'a yarı sor name
Bulamazsan git Sarzep'te gör name (K.163).

Posof

Posof'dan Aydın'a yetişmez sadâ
Bir selam yazalım biz Ali Çavuş'a (Des.65).

Müdâm Ankara'da adı Posof'ta,
Sılada yavrular bizden ne bekler (K.128).

Poshof'tan arz edip size gelmiştir
Salma bizi dağa taşa tabibim (K.82).

Artvin, İlçeleri ve Köyleri

Hopa Borçka Yusufeli
Benin iki gözüm Artvin (Des.46).

Şavşat

Yine hatırladık şen bir ülkeyi
Dağ ve taşlarına Şavşat'a selam
Sıdk u sadakatte bayanı bazı
Vatandaşlarıyla Şavşat'a selam (Des.24).

Ne müdetten beri ekmeğim suyum
Kaza-yı Şavşat'ta kapandı kaldı (K.37).

Doğu illerinde cennet sayılır
Dudusu kumrusu öter Şavşat'ın (A.24).

Kaza-i Şavşat'a varsam yollar çamur dediler,
Noksanı var şairliğin olur tamir dediler (M.Div.1).

Hayalimden gitmez bir an Şavşat'ın eğlencesi
Beraber geçen günümüz kadir bayram gecesi (Div.10).

Bir destgir hami gözler bu raci
Kaza-i Şavşat'dan işbu öğrenci (K.86).

Murgul

Yok içinde keşmekeşi Murgul'un
Tarihle beraber çağları vardır
Çarşısı pazarı asfalt döşeli
Asra uygun her revişi Murgul'un (Des.47).

İşte yurtta halkım böyle hekişir(Des.47).
Terakkiye bu gidişi Murgul'un

Her tarafın yaldızlanır
Parlak istikbalin Murgul (Des.23).

Murgul'dayım bir gün çıktım madene
Gören dedi benzer tunçtan bedene (K.148).

Murgul madeninde idim iskapte
Söylendi ilanı hastahanenin (Des.44).

Borçka

Dediler Borçka'dan iki saattir
Gör dendi dumanlı başı Murgul'un (Des.47).

Düzenli Köyü

Hususuyle emsalin nadir
Her beladan hıfzeylesin ol kadir
Öyle sandım kendi köyüm Varzına'dır
Çok sevdi Müdâmî Düzenli Köy'ü (Des.69).

Yavuz Köyü

Kanı temiz sirayete girer mi
Açık elin hacalete girer mi
Mayesi Türk esarete girer mi
Kükremiş aslandır sel Yavuz Köyü (Des.70).

Sarzep Köyü

Matemli caminde okundu ezan
Yüzde yüzü geçtin okuyup yazan
Türk oğlu evladın üstünde gezen
Kavuştun ilme irfana Sarzep (Des.50).

Badele Köyü

Şu kızıla ne ülkeler verilmiş
Gelip Badeleden korgan kırılmış (Des.33).

Iğdır

Maarif güneşi doğmuş Iğdır'a
Bizde Ardahan'a lise isteriz (K.161).

Konya

Gider Konya'da hu çeker kalaylı tastır Menderes
Atina'da çeker şarap gör ne hannastır Menderes (S.1).

Âşıklar bayramına Konyalı pek özendin
Operlo verdi yayın kütüphane bezendi (B.Div.5).

Bu kutsal yurdumun ismidir Konya
En eski çağlarda yeridir derya (K.164).

Ankara

Şükrana merkezim güzel Ankara
Birlik ilkin o divana yakışır (Des.57).

Ankara Halkevi medhini inan
Sana bünyad etmiş Mimari Sinan (Des.36).

Ecdadım Cengiz ‘dir soyum Atilla
Ankara’da doğan güneş ay benim (A.31).

Sen bu yeşil Ankara’yı nevbahar olsun da gör
Açılıp lâle benefşe bâğçebâr olsun da gör (B.Div.21).

İstanbul

Bin altı yüz sene oldun payitaht
Türkiye cenneti yeşil İstanbul (K.60).

Bizim için hülya olmuşsun göze
Hesapsız evliya her yanın müze
Zulmet gecelerin döndü gündüze
Ay yıldızın ışıl ışıl İstanbul (K.60).

Şehr-i İstanbul’un radyo şair sanatkârıdır
İcra-yı san’atla ticarete gelmiş hoş gelmiş

Âşık Müdâmî, zaman zaman iştirak ettiği halkevi temsillerinde memleketin muhtelif şehirleriyle alakalı şiirler de söylemektedir. Aşağıdaki kısımlar âşığın böyle bir temsil esnasında Erzurum, Trabzon, Sivas, Çorum,

Kastamonu, Urfa ve İzmir'den gelen konuklara hitaben söz konusu şehirler hakkında söylediği şiirlerden iktibas edilmiştir:

Erzurum
Evvela Erzurum barı temaşa
Kuşak belde seyret dadaşa (Des.36).

Trabzon
Trabzon lirik keman havası
Bir horon oyununda hoş provası (Des.36).

Sivas
Geldi Sivaslılar sahne yerine
Seyrimiz git gide daldı derine (Des.36).

Çorum
Geldi Çorumlular sahneye dizi
Bunlarda çok memnun eyledi bizi (Des.36).

Kastamonu
Geldi Kastamonu hepsi kuşaklı
Çıktı bir ihtiyar seksen beş çağlı (Des.36).

Urfa
Geldi Urfalılar yani pençler
Her taraf alkışlar sözlü gülünçler (Des.36).

İzmir
İzmir Ödemiş'in şanlı zeybeği
Yalnız çok sürmedi nakasat gördüm (Des.36).

İzmir Yunanlı idi Mersin’de frenk
Kadınlı erkekli biz eyledik cenk (Des.41).

Afyon
Feryadı, Fakirî dedemdir mühterem Şenliğimiz
Hâlâ berhayat Afyon’da bak da Zülalî bizdedir (A.23).

Mersin
İzmir Yunanlı idi Mersin’de frenk
Kadınlı erkekli biz eyledik cenk (Des.41).

Aydın
Posof'dan Aydın'a yetişmez sadâ
Bir selam yazalım biz Ali Çavuş'a (Des.65).

Tarsus
Hani Sokrat bilen asla Calinus
Eshab-ı Kehf-in yeridir Tarsus (Des.54).

Oltu
Pek üzüldüm bir gün olursa kısmet
Bu gözlerim seni göre mi Oltu
Hayalimde seni sanırım cennet
Andırırsın bağ iremi Oltu (Des.68).

4.8. MEKANLAR

4.8.1. Açık Mekanlar

Âşık, diğer şiirlerinde olduğu gibi başta yakın çevresi olmak üzere memleketin muhtelif yerlerinde bulunan dağ, yayla, nehir ve denizlere de

şiirler söylemiştir. Müdâmî; Ağrı Dağı, Urama Yaylası, Çoruh, Nil, Ceyhun ve Fırat nehirleri ile Akdeniz'e hatta cennette mukim on üç ırmaktan biri olan Selsebil ile Zencebil'e kadar pek çok mekanı şiirlerinde zikretmiştir:

Dağlar:
Gelincik çiçekler püskül düzende
Çaylarında ala balık yüzende
Kız gelinin seyranında gezende
Tamamen dönersin cinana dağlar (Des.52).

Otuz dedim başım Ağrı dağ oldu
Ağardı saçlarım başım hemşire (A.40).

Yayla:
Ezel bahar yaz ayları gelende
Açar lale nergis gül şirin yaylam (K.64).

Yaylanın hoştur uykusu
Olmasa gece kaygusu
Burnumda tüter kokusu
Yazım yaylada yaylada (Se.1).

Çıktım seyrangâha yüzleri maha
Urama yaylaya gittim de geldim (K.84).

Ta kadimden davalıdır Urama
Ezel Hemşinlinin kalk davası var (Des.53).

Nehirler:
Techizatı bağladılar
Çoruh gibi çağladılar (Des.8).

Bahr-i Muhit o deryayı görmedin.
Ceyhun Nil'i kabıma alan may benim

Bahr-i Muhit o deryayı görmedin.
Ceyhun Nil'i kabıma alan may benim (A.31).

Cennetteki selsebildir Zencebil
Dünyadaki biri Fırat biri Nil (K.52).

Selsebil Zencebil dört ırmak akar
Hepsi bismillah gözünden çıkar (Des.61).

Cennetteki Selsebildir Zencebil
Dünyadaki biri Fırat biri Nil (K.52).

Düşmanlar oldu Akdeniz'e firar
Dünyaya duyurdu 23 Nisan (Des.41).

4.8.2. Kapalı Mekanlar

Âşık Müdâmî tarafından zikredilen mekanlardan bir diğeri de kapalı mekanlar olarak adlandırabileceğimiz Selimiye Kışlası ve Sultan Aziz Sarayı'dır. Âşık şiirlerinde bu tür mekanlara da yer vermiştir:

Selimiye Kışlası
Ataman eyledi divan
Müdâm Hak bozmasın livan
İstanbul'da bu şen yuvan
Bu cennet Selimiye'de (Des.7).

Sultan Aziz Sarayı

Bir gecede konser verdik
Sultan Aziz sarayında (Des.1).

4.8.3. Kutsal Mekanlar

Âşık Müdâmî'nin dinî kültüre hakim olmasından dolayı kutsal mekanlar şiirlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Âşık'ın İslam dinînin nevş ü nema ettiği ve peygamberimizin doğup büyüdüğü topraklara olan muhabbeti oldukça yoğundur. O, şiirlerinde; Mekke ve Medine ile Hıra Dağı, Safa, Merve Tepesi, Uhud Dağı, Mina, Tur Dağı, Cidde, Arafat Dağı ,Müzdelife, Beytü'l-mamur ve Kabe gibi İslam'ı sembolize eden bir takım mekan ve unsurlar ile Hacerü'l-esved ve Zemzem Suyu gibi bir takım hususi ritüele özel bir önem vermiş ve zikredilen sahayla alakalı olan kültürünün sınırsız boyutunu satır aralarına sirayet ettirme konusunda büyük bir muvaffakiyet örneği sergilemiştir. Aşağıda âşık tarafından işlenen kutsal mekan ve unsurlarla ilgili bölümlere yer verilmiştir:

Mekke

Mekke***, "****Peygamberimizin doğduğu ve islam dinînin ilk defa ortaya çıktığı şehirdir. Arap yarımadasında olup eski dönemlerden itibaren mamur olmuştur. Kâbe'nin Mekke'de bulunması tarih boyunca oranın önemini artırmıştır. Mekke hakkında birçok kitaplar yazılmıştır. Fezail-i Mekke genel adıyla anılan bu kitaplar her yönüyle şehri ele almaktadırlar"* (Pala 2000: 266-267). Mekke, Kur'an-ı Kerimde Ümmü'l-Kur'a (Şehirlerin anası) ismiyle anılmaktadır. Kâbe'nin orada bulunması âşıklar tarafından mecaz-ı mürsel yoluyla Mekke'den bahsedilmesine neden olmuştur. Dinî edebiyatta da adından bahsedilen Mekke'nin divan ve halk şiiri içinde önemli bir yeri vardır. Aşağıdaki beyitte Âşık, Mekke ve Medine'nin İslamın merkezi olduğunu ifade etmektedir:

İslamlık menba-ı Mekke Medine
Ahmet Ali hizmet eden bu dine (Des.27).

Kâbe

*"Mekke'de Harem-i Şerifin içinde bulunan kutsal bina*dır. *Beytullah, Beytü'l Harem Kabetullah adlarıyla da bilinir"* (Pala 2000: 219). Dünyanın en kutsal mekanı olmasının yanı sıra Hac ve Umre menasikinin de yapıldığı mekandır. Müminlerin kıblesidir. Halk edebiyatında Kâbe'den sıkça bahsedilmektedir. Âşık Müdâmî, şiirlerinin birçok yerinde Kabe'nin tarihinden bahsetmekte, Kâbe'yi ve etrafında bulunan Mescid-i Haram'ın ehemmiyetini dile getirmektedir. Âşık, aşağıdaki beyitlerde Kâbe'yi ziyaret edip hasret gidermek isteğini dile getirmekte, Kâbe ve etrafında meydana gelen tarihi hususlara dikkat çekip Peygamber kıssalarına temas etmektedir:

Halk olan mevcud u mahluk bir bilir gaffarını
Kıble beştir lâkin İslam Kâbeye baş endirir (Div.76).

"Beyti'l-haram beytü'l- ma'mur beytü'l-kuddusi" de bile
Sidretir seyre melekler arşı rahman hu diyar (Div.49).

Kara donlu beytullah aşkına
Ben derim sizden lanet Yezide (K.25).

Kabe-i bünyad etti Halil'ür-rahmanı
Ana emreyledi bar-ı mukaddes (K.138).

Kâbeyi bünyad etti İbrahim Halil
Tevekkül babını eyledi delil (Des.34).

Dedim gelin ziyarete varalı'm
Tavaf edip Kâbeyi görelim (Des.67).

Ezel halk olundu Beytüllah yeri
İptida oranın yeri mukaddesi
Yerinde halk etti beytü'l-mamuru
Altıncı semada devr-i mukaddesi (K.138).

İnşallah hep maksuduna eripde
Kara donlu Beytullahı görübde
Hacerül –esved'e yüz sürüpde
İhtimamla vakfeye durasan paşam (Des.27).

Yevm-i mahşer olsa meylim yoktur bil ana zevâl
Ma-i zemzem beyt-i âzam hamd-i aleme yapışur (M.6)

Beytü'l Mamur

Âşık**,** Kabe'nin izdüşümünde yedi kat gök semanın üzerinde bulunan ve meleklerin tavaf ettiği Beytü'l-mamur'dan da bahsetmektedir:

Yerinde halk etti beytü'l-mamuru
Altıncı semada devr-i mukaddesi (K.138)

Hacer-ül esved

"Kara taş: Kâbe'nin duvarında bulunan ve cennetten geldiği rivayet edilen meşhur taş. İlke defa Hz. İbrahim tarafından Kabe duvarına konulmuş Peygamberimiz tarafından yerleştirilmiştir" (Pala 2000: 163). Müdâmî, aşağıdaki dörtlükte dinî kitaplarda anlatılan hacer-ül esvedin, ruhlar aleminde yüce yaratıcının yaratacağı bütün inasanların ruhlarını toplayıp: ''Ben sizin Rabbiniz değil miyim?'' hitabına ruhların ''Evet, sen bizim Rabbimizsin'' cevabına şahitlik ettiği, bu cevabı içerisinde sakladığı ve hacıların tavaf esnasında bu taşa selam vermeleri ruhlar alemindeki sözlerinin senedi manasına geldiği mevzusunu anlatmaktadır:

Elest-i bezminde alınan senet
Ruhlar Rabbine tasdik eder
Anı mahfuz eder hacer-ül esved
Alem-i ervahdan beri mukaddes (K.138).

Safa ve Merve Tepesi

Kabe'nin yanında bulunan tepelerin adlarıdır. Bu tepeler, Hz. İsmail'in annesi Hz. Hacer'in oğluna su aramak için koştuğu ve Zemzem adı verilen kutsal suyu bulduğu mekanlardır. Bu tepeler aynı zamanda Haccın vaciplerinden olan yedi defa gidiş gelişin yani s'ayın yapıldığı mekandır. Müdâmî, 5. Cumhurbaşkanımız Cevdet Sunay'ın hac ziyaretine gitmesi üzerine söylediği şiirde Safa ve Merve tepelerinde kana kana zemzem suyunu içmesini ve içerken yaptığı duanın kabul olacağını ifade etmektedir:

Safa'dan Merve'ye damar gelüp zemzeme
Nuş edip murada eresen paşam (Des.27).

Arafat Dağı

Hz. Adem ile Hz. Havva günahlarından dolayı cennetten kovulduktan sonra üç yüz yıl ağlayıp tövbe ve istiğfarda bulunurlar. Allah tövbelerini kabul eder ve Mekke'deki Arafat Dağı'nda Adem ile Havva'yı buluşturur. Peygamberimiz de veda hutbesini Arafat Dağı'nda irad etmiştir. Haccın en önemli farzlarından biri Arefe günü Arafat'ta vakveye durmaktır. Peygamberimiz bir hadisi şerifinde bu dağın önemiyle ilgili şöyle buyurmuştur: ''Hac Arafattır.'' Müdâmî, aşağıdaki beyitlerde Arafat'ın önemine değinerek tüm insanlığa Yüce Yaratıcıdan merhamet dilemektedir:

Mukaddestir Mina Arafat Dağı
Müzdelife İhram Çar-ı mukaddes (K.138).

Kurban gerek Arafat'ta Minâ'ya
Mevlam üstünüzden bozmasın asaya (Des.27).

Müzdelife

Hacıların Arafat vakfesinden sonra şeytanı taşlamak üzere taş topladıkları ve Haccın vaciplerinden olan vakfenin yapıldığı Arafat ile Mina arasındaki mekanın adıdır. Müdâmî, aşağıdaki beyitte Müzdelife'nin kutsallığına dikkatleri çekmektedir:

Mukaddestir Mina Arafat Dağı
Müzdelife İhram Çar-ı mukaddes (K.138).

Mina

Mekke'de Arafat'tan sonra yer alan en kutsal mekanlardan biridir. Mina aynı zamanda Haccın en önemli menasiklerinden biri olan şeytanı taşlama mahallidir. Hacıların tekbir ve tehlil sedalarını hep birlikte gür bir şekilde dile getirdikleri yerdir. Âşık Müdâmî, aşağıdaki şiirlerinde Mina'nın önemine dikkat çekip 1968 yılında hacca giden cumhurbaşkanımız Cevdet Sunay'a Mina'ya gittiği zaman şeytanı taşlayarak şeytanın hükmünü ve sesini kırmasını istemektedir:

Mukaddestir Mina Arafat Dağı
Müzdelife İhram Çar-ı mukaddes (K.138).

Mina'da tekbirle tehlül başlanur
Bu sadayı duyan can ataşlanur
Cemreye vardık da iblis taşlanur
Şeytan sesini kırasan paşam (Des.27).

Zemzem Suyu

"Mekke'de bulunan bir kuyu ve bu kuyudan çıkan suya verilen ad" dır (Pala 2000:424). Hz. Hacer'in, oğlu Hz. İsmail için Kâbe'nin yakınında bulunan Safa ve Merve tepelerinde su ararken mucizevi olarak fışkıran ve o günden bugüne gür bir şekilde akan kutsal suyun adıdır. Müdâmî, aşağıdaki

beyitlerde zemzem suyunun kutsallığına değinmekte ve hac ziyaretine giden Cevdet Sunay Paşa'dan kana kana zemzem içmesini istemektedir:

Üçünün mukaddesi zemzem-i şerif
Ana nisbet çar duvarı mukaddes (K.138).

Safa'dan Merve'ye damar gelüp zemzeme
Nuş edip murada eresen paşam (Des.27).

Hira Dağı

Hz. Peygamberin zaman zaman tefekküre daldığı ve kırk yaşındayken oku manasına gelen Kuran-ı Kerim'in ilk ayetlerinin nüzul ettiği kutsal mekana verilen addır. Müdâmî, aşağıdaki beyitte Hira Dağı'nda Allah'ın Cebrail vasıtasıyla Hz Muhammed'e gönderdiği ilk emirlerden bahsederek İslam tarihini başlatan hadiseyi değinmektedir:

Hıra dağında ilk sure
"İkra" dedi nice indi (A.37).

Medine

Peygamberimizin Mekke'den hicret ettiği, islam devletinin temellerinin atıldığı, peygamberimizin mübarek kabrinin bulunduğu kutsal şehirdir. Mescid-i Nebevi'nin ve Ravza-ı Mutahhara'nın da bulunduğu harem bölgesi olan Medine, Müdâmî'nin eserlerinde yer almaktadır:

İslamlık menba-ı Mekke Medine
Ahmet Ali hizmet eden bu dine (Des.27).

Uhud Dağı

Peygamberimizin ordusu ile Mekkeli müşriklere karşı gerçekleştirdiği büyük cihadın icra edildiği mekan olan Uhud Dağı Medine sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu mekan aynı zamanda Hz. Muhammed'in amcası Hz.

Hamza'nın ve yetmiş sahabenin şehid düştüğü meydandır. Aşağıdaki dörtlükte Müdâmî, Uhud Dağı'ndaki hadiselere dikkat çekerek Hac ziyaretine giden Sunay Paşa'dan Uhud Dağı'nı ve başta Hz. Muhammed ve amcası Hz. Hamza olmak üzere sahabeleri ziyaret etmesini istemektedir:

Uhud dağındaki o savaş meydanı
Orda şehid düştü nice nevcivanı
Ümmi Resulullah Hamza pehlivan
Ziyaret kabrine varasan paşam (Des.27).

Cidde

Suudi Arabistan'ın önemli ticari merkezlerinden biri olan Cidde, Mekke'ye en yakın şehirdir. Müdâmî, aşağıdaki beyitte Hac ziyaretine giden Cevdet Sunay Paşa'dan Cidde'de medfun olan Hz. Havva anamızın kabrini ziyaret etmesini istemektedir:

Ciddede yatıyor Havva anamız
İnşallah onu da göresen paşam (Des.27).

Mescid-i Aksa

"Kudüs'te Hz. Süleyman tarafından yaptırılan ve Müslümanların ilk kıblesi olan mescide verilen addır. Miraç Gecesi'nde Peygamberimiz Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya gitmiş, oradan da göğe yükselmiştir" (Pala 2000: 272). Müdâmî aşağıdaki beyitte Peygamberimizin, miraç hadisesinden bahisle göğe yükselmeden evvel Mescid-i Aksa'da bütün Peygamberlere imamlık yaptığını ve bu nedenle Peygamberlerin en üstü, imamı manasına gelen imam-ı enbiya olduğunu şu şekilde anlatmaktadır:

Aksada toplandı ruhu enbiya
Bir ismi imâmı enbiyadandır (Des.61).

Tur Dağı

"Sina Çölü'nde bir dağın özel adı olup Tur-ı Sina olarak da bilinir Hz. Musa kendine inananlarla birlikte Mısır'dan çıkarken Allah'ın davetiyle bu dağa çıkıp orada Allah ile konuşmuştur. Bu yüzden kelim sıfatını almıştır. Yine bu dağda Allah'ı görmek isteğinde bulunur. Ve Allah dağa tecelli edince dağ paramparça olur" (Pala 2000: 401). Müdâmî, aşağıdaki beyitte Tur Dağı, Hz. Musa ilişkisini dile getirmektedir:

Musa gördü on sekiz bin alemin
Tur dağında bir Musa var bir asâ (K.118).

Kûfe

Bir dönem İslam Devleti'ne başkentlik yapan Küfe şehri de Müdâmî'nin şiirlerime konu olmuştur:

Küfeliler söz verip
İkrârından caydılar (Y.H.Ö.3).

Kerbelâ

"Irak 'ta bulunan bir bölge .Bağdat'ın 100 km. güney batısına düşer. Şimdi burada aynı adla anılan bir şehirdir. Peygamberimizin torunu İmam Hüseyin'in şehit olduğu yer. Kabri de oradadır. Hüseyin'in bu sahrada çok acıklı bir şekilde ve susuz bırakılarak şehit edilişini anlatan bir çok eserler yazılmıştır. Bu nedenle Kerbela'dan sık sık bahsedilir" (Pala 2000:237). Âşık Müdâmî, sünni âşıklar arasında Kerbela vakasını, şiirlerinde en çok işleyen âşıkların başında gelir. Aşağıdaki şiir örneklerinde âşık, Kerbelâ'da şehadet şerbeti içen başta Hz.Hüseyin ve on iki imam olmak üzere yetmiş iki şehidin yasını tutmakta ve bu kanlı olaya sebeb olan Yezid'e lânet okumaktadır:

Bugün kan ağlıyor dest-i kerbelâ
Durmadan okuyun lanet Yezid'e (K.25).

Duydun ise Kerbela'nın sesini
Sil ey münkir kalbindeki pasını (K.18).

Şehidlerin cenazesin çöllerde
Düştü Kerbela'da garib ellerde (Des.48).

Bütün melekler ağlar
Ehl-i Kerbela'ya (Y.H.Ö.1).

Haşa öğretecek değilim size
Yolumuz uğrarsa Kerbela düze
İmâm-ı Hüseyin'den Şâh-ı imam Rıza
Boş değildir hak-i Horasan paşam (Des.27).

Hayber Kalesi

Âşık, zaman zaman Peygamberimiz tarafından İslam Devleti'nin topraklarına katılan ve bir Yahudi yerleşim birimi olan Hayber Kalesi'ne de atıfta bulunmaktadır:

Kimden aldın sen Hayberin tapusun
Gayet hazinmiş derler yalusun (A.30).

Tekke

"Terim olarak tarikat mensuplarının topluca ibadet ve törenlerini yaptıkları yere denir.Dervişler ve şeyhler burada bulunur" (Pala 2000:104). Müdâmî, âşık olmasının yanı sıra medresede yetişmiş, Din ve Tasavvuf ilmine sahip iyi bir din alimidir. Halk arasında da 'Molla' olarak bilinir. Aşağıdaki mısralarda âşık kendisini tekkeye devam eden derviş olarak nitelendirmekte; ama derviş olmanın şartı olarak müridin dış görünüşünden ziyade iç dünyasının zenginliğinin önemli olduğuna vurgu yapmaktadır:

Biz ki bu tekkenin dervişanıyız
Külah olsa da bir olmasa da bir (A.26).

Mahşer

" Bir araya gelinip toplanılan yer. Toplanma yeri. Bütün canlı varlıkların ölümden sonra Allah'ın emri ile dirilip toplanacakları yer" (Pala 2000:261). Âşık, aşağıdaki şiir örneklerinde dünyanın geçici olduğunu, öldükten sonra dirilip mahşer meydanına toplanacağımızı, orada iyi ile kötünün ayırt edileceğine değinip yüce yaratıcıdan mahşer günü kendisine iyilik dilemekte, yüzü ak olanların arasında bulunmak istemektedir:

Ye Yüz yirmi dört bin beni alişan aşkına,
Ye Yarın mahşer günü etme Müdâmî şer-misâr (Div.42),

Yakın bil ki var bugünün yarını
Yarın mahşer ulu divana çıkar (K.118).

Hasret firkat yaşı döksün gözümüz,
Mahşer günü ağ olmak çün yüzümüz (K.18).

Mizan

" Terazi, tartı. Mahşer gününde kurulacak olan ve her insanın iyilik ve kötülüklerinin tartılacağı terazidir" (Pala 2000:287). Aşağıdaki mısralar Müdâmî'nin on yaşında iken gördüğü rüyadan uyanınca dile getirdiği şiirin bir dörtlüğüdür. Rüyada, mizan terazisinin kurulduğunu sağında peygamberimizin solunda ise Hz.Osman'ın bulunduğunu ve onların kendisine aşk kitabını verip okuttuklarını dile getirmektedir:

Kuruldu mizan terazi cem oldu mahlukata
Solda Osman Zinnureyn sağda fahr-i kâinat
Verdiler aşkın kitabın okudum ayet ayet
Yalan deyip bir kenara çıkma Allah aşkına (Div.4).

Cennet

"Gölgelik, bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir. Allah cennet hakkında, 'takva sahipleri için Rablerinin önünde nimet cennetleri vardır.' (Kalem/34) buyurmaktadır." (Pala 2000:84) Aşağıdaki Elifnâmede Müdâmî, Allah'tan cennetin en üst bölümlerinden biri olan Firdevs cennetine girmek isteğini dile getirmektedir:

Fa Firdevsi a'lâ
Gayn Gaybı sen bilirsin ismin Gaffarü'l-zünûb,
Fa Firdevsi a'lâ içre bizi eyle ber-karar. (Div.42).

4.9. ZAMAN KAVRAMI

Müdâmî'nin şiirlerinde günler, aylar ve yıllarla ilgili bölümler bulunmaktadır. Bunlar dinî ve millî zaman kavramlarıdır. Âşık Müdâmî'nin dinî ve milli yönünün güçlü olmasından dolayı dinî, (Ramazan ve muharrem aylarını vd.) milli, (23 Nisan vb) zaman kavramlarını kullanması gayet doğaldır. Ancak eski Türk kültürüne ait yıl ve ayları (kaplan yılı ve yay ayı) kullanması çok önemli ve dikkate şayandır. Buradan Müdâmî'nin kültür coğrafyasının genişliğini, tarihi bilgi kalıntılarını ve birikiminin derinliğini görmekteyiz.

4.9.1. Dinî Zaman Kavramları

Müdâmî, İslam aleminde kutsal olarak addedilen bir takım gün ve gecelerede şiirlerinde yer vermiştir. Peygamberimizin doğduğu yıldan, Ramazan ayına, Muharrem ayından Aşure Gününe kadar İslam coğrafyasının dört bir tarafında kutlanan ve kutsanan aylar, günler ve geceler Müdâmî tarafından ele alınmıştır. Müdâmî şiirlerinde bu önemli gün ve gecelerin faziletine de değinmiştir. Aşağıdaki şiirde âşık, Ramazan ayının bitişinden dolayı yaşadığı üzüntüyü dile getirmektedir:

Bu ramazandır kan değil
Hadd yetendir yanlış değil
O sebep gönlüm hoş değil
Didelerden kandır giden

Bir fakire yedirsen aş
Yarın olur sana şebaş
Haberde silahlı yoldaş
Gelen ramazandır giden (Des.43).

Âşık, aşağıdaki şiir örneklerinde Muharrem ayında meydana gelen hususlara temas ederek muharrem ayının özelliklerine değinmektedir:

Muharremdir imamların yasını
Tutalım imam-ı Hüseyin aşkına (K.18).

Muharremden sual ederse sail
Bir çok meziyeti muharremdedir
Mugarreb melekden Cibril Mikail
Bunların hilkati muharremdedir

Haçan Nuh nebiye emroldu tufan
Yerden sular çıktı semadan baran
Altı ay tufanla çalkalandı cihan
Sonunda necatı muharremdedir

Kur'an'da buyurdu Cabbar-u Celil
Bizim sözümüze Kur'andır delil
Bilir kâşifi İbrahim Halil
Doğum velâdeti muharremdedir

Aşurada İbrahim'in gelmesi
Gerektir mü'minler ikram kılması
Nemrud'un odundan halas bulması
Bir selam ayeti muharremdedir

Tarih boyu olayların gelişi
İspatı Kur'anla yoktur yanlışı
Musa'nın Firavundan halas buluşu
Elbet selameti muharremdedir

Yunusu deryada hıfzetti balık
Gözledi bir yandan gelmedi salık
Gene halas etti halk eden Halık
Balıktan ricati muharremdedir

Böyle emreylemiş mülkü kurucu
Zahire yakından halin görücü
İsa ile İdris Nebi kurucu
Semaya rif'ati muharremdedir

Yusuftan ayrıldı Hazreti Yakup
Yetmiş yıl hasretle yollara bakıp
Gözlerinden yaşlar sel gibi akıp
Vuslat mülakatı muharremdedir

Bugün oruç bir yıladır Muharrem
Böyle buyurmuştur Hallak-u Alem
Kureyşler zulmünden Habib-i Ekrem
Mekke'den hicreti muharremdedir

Muharremlik mü'min kalbini haşlar
Eski dert üstüne tazesin aşlar
Yetmiş altı şehid kesilen başlar
Şahın şehadeti muharremdedir

Akıt ey mühibbân gözünden yaşı
O yaşdan pişirin aşur aşı
Muharremdir mü'minlerin yılbaşı
Şahın şehadeti muharremdedir

Eğer düşünürsen inceden ince
Bunu bilmek lazım ihtiyar gence
Hak buyurdu kitaplar kavlince
Eşref saati muharremdedir

Şair Müdâm okur aslı kinayeyi
Ali Cavidan harfi imlayı
Pazar günü bina kurdu dünyayı
Cem'i kıyamet muharremdedir (K.133).

Âşık'ın üzerinde durduğu dinî zaman kavramlarından bazıları da hicri takvimde yer alan Recep ayının ilk haftasında kutlanan Regaip Kandili, aynı ayın 27. gecesine tesadüf eden Miraç Kandili; Şaban Ayının 15. gecesinde icra edilen Beraat Kandili, peygamberimizin doğum günü olarak kutladığımız Mevlit Kandili ve Kur'an-ı Kerim'de hakkında sure inen ve gecesi bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi'dir.

Bi hak leyle-i berat miraç
Kapuna gelmişem zelil sefil aç
Bir acız bendenim Kerem'e muhtaç
Bihak leyle-i kadir ve mevlit (K.24).

Leyle-i Kadir gecesi
Buyurmuş sübhandır giden (Des.43).

Leyletül kadirde gitti miraca
İsmi azam budur tacı bismillah (K.36).

Resülüllah gördü miraç gecesi
Bir yeşil kubbeden çıkar dört ırmak (K.52).

Muhammed Mustafa gitti Mirâc'a
Bu dağvet Cenab-ı Kibriyâdandır (Des.61).

Beş yüz yetmiş bir milattan sonra
Alem şaşkın ne din kaldı ne şura (Des.41).

Âşık kandil gecelerinin yanı sıra Müslümanlar için önemli olan Aşure, Cuma ve Pazar gününe de ilgili manzumelerde yer vermiştir:

Aşurada İbrahim'in gelmesi
Gerektir mü'minler ikram kılması (K.133).

Coşkun seller gibi yaşlar gözlerinden çağladı
Cennetin firkat adıyla ciğerini dağladı
Havvasından ayrı düşüp üç yüzyıl kan ağladı
Lütfu hakkla vasıl oldu mağfirete Cuma gün (Div.38).

Pazar günü bina kurdu dünyayı
Cem'i kıyamet muharremdedir (K.133).

4.9.2. Millî Zaman Kavramları

Müdâmî, dinî gün ve gecelere karşı göstermiş olduğu hassas tavrını millî değerlerin vurgulandığı gün ve tarihlere karşı da göstermiştir. Âşık, bilhassa 23 Nisan gibi yakın tarihin önemli hadiselerine değinmiştir:

> Şair Müdâm dalgalanır cevşen gibi
> Gençlikte kalbi olsun hun gibi
> Nuru yurdumuza bir güneş gibi
> Her gönüle vurdu 23 Nisan (Des.41).

4.9.3. Eski Türk Takvimine Ait Zaman Kavramları

Müdâmî'nin Türk İslam kültürüyle yoğrulmuş kültürü içinde Türk tarihine ait motifler önemli bir yere sahiptir. Kanaatimizce onun kültür coğrafyasının derinliği, Cilavuz Köy Enstitüsü'nde kazanmış olduğu bilgi birikiminin ve Türk tarihine karşı göstermiş olduğu yakın ilginin eseridir. Âşık'ın şiirlerinde bilhassa on iki hayvanlı Türk takvimi ve mevsim isimlerini kullanması kendisinin Türk tarihine olan yakınlığını göstermesi bakımından oldukça önemlidir:

> **Kaplan Yılı**
> Bin dokuz yüz altmış iki kaplan yılı zimmetine
> Otuz Mart bir Cuma günü kopardı evde fırtına (Div.3).

> **Yay Ayı**
> Şair Müdâm yay ayında bastırdı kışım menim
> Yigirmi dört yaşında ağzımdan söküldü dişim (Div.17).

4.10. ATASÖZLERİ VE DEYİMLER

"'Nazım, nesir her iki şekli ile eski tecrübeleri tam bir fikir kompozisyonu içinde teşbih, mecaz, kinaye, tezat gibi edebi sanatların kudretinden faydalanarak süslü, kapalı olarak veya bazen açık, mecazsız hususuyla yetişecek gençlere aktaran' sözlere atasözü adı verilir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere atasözleri bir milletin atalarının uzun bir süreçteki deneyimlerinin sonucu oluşturdukları temel yargılarını genel-geçer kural olarak ilkeleştiren, toplum tarafından da benimsenerek gelenekselleştirilen kalıp sözlerdir" (Oğuz vd 2011:204). Halk kültürüne vakıf, aynı zamanda nasihatleri ile halkı aydınlatan bir kanaat önderi olan Âşık Müdâmî, şiirlerinde atasözleri, deyimler, vecizeler kullanmıştır. Bu atasözleri: "Bir elin nesi var iki elin sesi var.", "Üzüm üzüme baka baka kararır.", "El yarası geçer, dil yarası geçmez.", "Deliye her gün bayramdır.", "Garip kuşun yuvasını Allah yapar.", "Yiğit ölür namı kalır meydanda.", "Yalancının kara yüzü ak olmaz.", "Nerde birlik orda dirlik.", "Kör Allah'a nasıl bakarsa Allah'da öyle bakar.", "Eşek hoşaftan ne anlar.", "Ölecekle olacağa çare yok.", "Dil yarası merhem almaz.", "Vuran oğul babaya bakmaz.", "Yiğit ölür namı kalır.", "Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.", "Deli deliyi görünce çomağını saklar.", "Yediğin sofraya tekme atılmaz.", "Her derdin bir çaresi vardır.", "İt ürür kervan yürür.", "Yalan yanlış bilmektense bilmemek aladır."

Atalardan misâl var ki taş taş ile duvar olur
Tek elden bir sadâ çıkmaz malumudur meşruhatım var (Div.15).

Bir misâl var ki üzüm üzüme bakar kararır
Mürşidine hizmet eden ta'dil erkânı bilir (Div.59).

Halkı hilkatindendir istinad etmez suya
Deliye her günde bayram gitse bayrama toya (Div.67).

Müdâmî sıdkınan Hakka tapara
Garip kuş yuvasın Mevla yapara
Yiğit odur ela yarın apara
Derler vuran oğul babaya bakmaz

Kör Allah'a nasıl baksa Allah da öyle bakar.
Geçmez bir karıncasından kuluna sahip olur.

Bir misal var ölmese eşek yaz gele yonca bite
Göllere su gelince dek devri zamanım gider (Div.52).

Evet şair Müdâmî der şöylece cevap verir
Yalan yanlış bilmedense bilmemesi âlâdır

Eşek hoşaftan ne anlar yahşidir araba sevmam
Şekli insan fiili hayvan şeker de bir tuz da bir (Div.67).

Hakk aşkı olan âşıka dilinden gevher saçar
Deli deliyi görende yolunu bulsa kaçar

Bir misal vardır ki baba satılmaz
Doğru iş içine hile katılmaz
Yediğin sofraya tekme atılmaz
Nerde kaldı kanlı emeklerimiz (Des.77).

Aza kanaat kıl çok ibadet kıl
Tarik-i rahmana gir yavaş yavaş (Se.139).

Nerde birlik orda dirlik demişler
Durulalım safi zülal olalım (K.74).

Her derdin ey kişi vardır çaresi
Çaresi bulunmaz bitar el dili (K.42).

Her derdin ey getür olur çaresi
Çaresi bulunmaz bir afat ölüm (K.99).

Yalancının kara yüzü ak olmaz
Kavak meyve vermez ardıç bağ olmaz
Meşhur sözdür dil yarası sağ olmaz
Engerek misali durucu olma (K.9).

Öleceknen olacağa çare yok
Abes işe kafa yorucu olma

Şair Müdâm bu söz apaşıkârdır
Dil yarası melhem almaz yaradır

Ne gibi zevk alır eşek hoşaftan
Arpa saman lazım sırtı bozlara (K.31).

Bir yahşi ad bırak cihana gönül
Yiğit ölür namı kalır meydanda (K.3).

Bir söz var it ürer kervandan geçer
Bilir kuduz kalbin dişlenmesinden

Âşık zaman zaman yöresine ait "Bülbüle kahrı zişandır gün altun kafes", "İt kursağı yağ götürmez", "Bir dana bir nahır malı lekeler", "Gelin gelen kızın ailesi kızın evine yakınsa her gün kavga olur" ya da "Zemheride bir gülünen kış çıkmaz" gibi atasözlerine de yer vermiştir:

Bülbüle kahrı zişândır gün altun kafes
Bağ-ı canân değişmez bir dikenin goncasın (Div.30).

Atalardan bir misal var it kursağı yağ götürmez
Yedi bişi lokum kete yağlılardan bezdi dana (Div.3).

Atalardan kalma darb-ı meseldir
Bir dana bir nahır malı lekeler

Eğer yakın ise kızın babası
Her gün kavga olur kan çıkar (K.117).

Atalardan kalma misal var ki
Zemheride bir gülünen kış çıkmaz (K.151).

Deyim ya da tabir olarak ifade edilen kavramlar, asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözler veya çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluklarıdır. Müdâmî, şiirlerinde atasözlerinin yanı sıra deyimleri de kullanmıştır. Eserlerinde tespit ettiğimiz deyimler şunlardır: “İki kapılı han”, “Fani dünya”, “Sağdıç emeği”, “Çam sakızı çoban armağanı”, “Kılı kırk yarmak”, “Sütü bozuk”.

Ey Müdâm vahdetinden gelip tuttuk kesrette tugam
İki kapulu han-gördük yalancı dünyayı biz (Div.34)

Evet dünya fani burada kalan yok
Köşke temel kurun bina saran yok (Des.14)

Vefasız dilbere bağlarsan meyil
Sağdıca emeğin yel kapar kaçar (K.114)

Çoban armağanı çam sakızıdır
Kabul eyle armağana Tosun Bey (Des.71)

Kılı kırka yarar çıkar bir mana
Hava olup pervane satman yani ne (K.29)

Kimin ki mayası südü bozuktur
Zavk alır kalp kırıp haşlamasından (K.104)

Müdâmî, şiirlerinde atasözlerinin ve deyimlerin yanı sıra atasözlerinin bir alt grubu olarak ele alınan ve vecize adı verilen kalıp sözlere de yer vermiştir. Bu vecizeler Âşık'ın kendisine aittir.

Gelen konar konan göçer yok bu menzilde kalan,
Kim dünyayı baki bilse akıldan divanedir. (Div.57).

Gerek âlim gerek zalim hilkatinden bellidir,
Değil sultan gedâ olsa bir sahâvet gösterir. (Div.75).

Hemen bir mertebe bulun şahi eihan oldum sanur
Dev aynasında görünür avrattan başka selâhât yok

4.11. AYET VE HADİSLER

Âsık Müdâmî, şiirlerinde ifade etmek istediği konularla alakalı sık sık ayetler ve hadis-i şerifler kullanmıştır. Bu âyet ve hadisleri bazen söylediklerinin gerekçesi,bazen de nasihat mahiyetinde ifade etmiştir. Şiirlerinde de zaman zaman Arapça öz deyişler ve dua ifade eden Arabi metinler yer almaktadır.

Âşığın ayet, hadis, dua ve özdeyiş gibi değişik Arabi kelime ve cümle kullanması, onun aldığı medrese eğitiminin ve hafız-ı kur'an olmasının

sanatına yansımasının neticesidir. Aşağıdaki bölümde aşığın Arapça, Kur'an ve hadislere hakimiyetini gösteren bazı örnekler verilmiştir:

Âşık, aşağıdaki beyitin ilk mısrasında Kasas suresinin "Dünyadan da nasibini unutma." meâlindeki 77. ayetini, ikinci mısrada ise Necm suresinin "İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır." meâlindeki 39.ayetini zikretmiştir:

"Velâ tense nasibeke min-eddünya der Hak"
"Ve en leyse lil insâni illâ mâ seâ."dır yahderûn" (A.45).

Âşık Müdâmî, aşağıdaki beyitte Arapça bilgisini ön plâna çıkararak, dünyanın içindekilerinin gözümde değeri yok manasındaki ''Vemafihâ la tekabbel aynine" ibaresini kullanmıştır:

Bütün dünya ''vemafihâ la tekabbel aynine"
Canansız cennet de görür tamunun işkencesin (Div.30).

Aşağıdaki mısralarda ise Âşık, dinîn kurallarına uyan kişilerin "Altından ırmaklar akan cennet içinde ebedi kalacakları" manasında olan ve Al-i İmran (195)gibi birçok surede geçen âyeti kullanmıştır:

İntisab etsen olursun hulasâ lâ-â'li din
"Tecri min tecriha lehünnehâr " cennet içre halidin (Y.Div.1).

Aşağıdaki beyitte Müdâmî, düşüncelerini İslâm dinîni tasdik edenlerin dinîni tamamladığını ve "Cennetin bekçileri, onlara: Allahın selâmı sizin üzerinize olsun, ebedi olarak cennete girin diye müjdelerler" manasına gelen Zümer Suresinin 73. âyeti ile ifade etmiştir:

Kim anı tasdik edenler oldular ikmâl-i din
"Selamün aleyküm tıbdüm fedhulu hâlidîn" (Y.Div.1).

Âşık, birinci mısrada “Allah insanı en güzel kıvamda yaratmıştır” meâlindeki Tin suresi 4.ayeti, ikinci mısrada da “Allah tevbe edenleri sever”anlamındaki Hucurat suresi 11. âyete Arapça ibarelerle atıfta bulunmuştur:

“Halkü’l-insan fî ahseni takvim” dedi Hak
“Yuhibbu-t-tevvabindir “tathir-i efdal” diye (A.42).

Birinci mısrada Peygamberimizi öven âşık, ikinci mısrada “Dostlarla kelâm kederi ve üzüntüyü giderir” anlamındaki kibar-ı kelâmı kullanmıştır:

“Mine’l ekremü’l- … ” fahr-i ekremin dedi resûl
“El –kelâmü yahzü’l-kelam” ülfete gelmiş hoş gelmiş (Div.87).

Müdâmî, insanların yaratılıştan eşit, renk ve görüntüdeki farklılığın yaratılış kanunu gereği olduğuna ve bu hususu ifade eden Hucurat suresi 13. ayete işaret etmiştir:

Alâ meraetbihim” insan halkından bellidir
Anadan doğma bir köre yeşil sarı bozda bir (N.9).

Aşağıdaki mısralarda Âşık “Sen olmasaydın ey habibim alemleri yaratmazdım”anlamındaki Cenab-ı Allahın Peygambere hitabı olan hadis-i kudsiye işaret ederek kendisinin peygamberi meth etmeye haddinîn olmadığını, zaten yüce yaratıcının bahsi geçen hadis-i kudsi ile onu lâyıkı ile övdüğünü ifade etmektedir:

Buyurdu şanına levlake levlak çünki ol Yezdan
Ne haddim var seni medh etmeğe medh etmiştin illa
Minel-maşrık ilel-mağrib Yemen şimalin almıştır
Sırrı pâkim fevkâl-arşdır kudümünüz tahtes serâ

Âşık, aşağıdaki mısralarda; Hz. Muhammedin, kendinden önce gelenlerin ve kendisinden sonra gelecek olanların bütün ilimlerine sahip olduğunu belirterek, bu duygularını " Sen kendi duygularınla, kendiliğinden konuşmazsın. Ancak Allah'ın bildirdiklerini konuşursun" manasındaki Necm suresi 3. âyeti ile desteklemiştir:

Ulûmi evvelin vehem ahirin çün sende hatem oldu.
Buyurdu şanına mahsus "vema yentigu anil-hevâ."

Hz.Muhammed'in miracından bahseden Müdâmî, peygamberin bütün engel ve perdeleri geçerek Allahla konuştuğunu, bunuda Kur'anın İsra suresinin başında berirttiğini ifade etmektedir:

Geçüp haktâd hazer hicab buluştu âşık-ı maşuk,
Bunu tahkik-i Kur'an söyler ki Sübhanellezi esrâ.

Bu beyitinde de Hz.Muhammed'in miracında Allah ile konuşması bölümünü içeren, peygamberimize yeşil bir sancak verilmesi ve Hz. Muhammed'in tevhide şehadetinden bahsetmektedir:

Buyurdu ona çün Allah : "Benim âlemde illallah".
Muhammedü'r-resulüllah yeşil bir hattı ile lem'â.

Şiirlerinde sık sık kadınlardan şikâyetçi olan Âşık, bu beyitte de "Allahım kadınların şerrinden muhafaza et" anlamında Arapça dua etmiştir:

Her an derim Allah'ım "Ahfazna fi şerrin nisa"
Ekseri zan ehline verir hadisi tasdik eder. (Div.51).

Doğru ve sağlam karakterli kişiyi tarif eden Müdâmî, bu özelliklerden biri olarak da insanların kalbini karıştırmamayı belirterek bu hususta bahseden Nas suresi 4. âyetini zikretmiştir:

Halis o kuldur ki kalbinde pas olmaya,
Damarda kan hû diye “Vesvasilhannas” olmaya

Aşağıdaki mısralarda âşık, yediği ekmeğin kıymetini bilen vefalı insanlara canını feda edeceğini vurgulayarak, bu hususu “Kim zerre kadar hayır veya şer işlerse karşılığını görür” mealindeki Zilzâl suresi 7. ve 8. Ayetleri ile ifade etmiştir:

O kula canın fedâ ki yediği nânı bilir
“Feman ye’amel miskâle zerretin” ihsanı bilir (Div.74).

Bir başka mısrada ise “Sen olmasaydın ey habibim alemleri yaratmazdım”anlamındaki Cenab-ı Allahın Peygambere hitabı olan hadis-i kudsiyi kullanmıştır.

Buyurdu şanına Kur’an levlake levlâk
Lemmâ halak tül-eflak (Müs. 1).

“Velekad keremna ben-i Ademe” dir âşıkâr
“İlmül esma” benim zira benim gönlümdedir.

Âşık, Peygamberimizin “Sabreden zafere ulaşmıştır” ve “Sabır başarının anahtarıdır” mealindeki iki hadisini belirterek sıkıntılara karşı sabırlı olacağını ve ümidinî hiçbir zaman yitirmeyeceğini ifade etmektedir:

“Men sabere zafere” “ essabru miftahü-l fereç“
Bu ümide gönül tuttum belki bir çareliyiz (Div.100).

Dünyanın geçiciliğinden bahseden Âşık Müdâmî, “Herşey sonludur.Baki olan ancak Allah’tır.” mealindeki Kasas suresi 88. ayeti

sözlerine delil olarak göstererek, bu söylediklerine itirazı olanların Kur'an-ı Kerimin ilgili ayetine bakmaları gerektiğini belirtmektedir:

"Külli şeyin halikün"dur baki bir Mevla kalır
Ani inkar eden varsa mübarek Kur'an'a bak (Div.12).

Âşık aşağıda zikredilen dörtlüğün birinci mısrasında Allahın her şeyin yaratıcısı olduğunu (Zümer 62), En sonunda Allahtan başka her şeyin yok olup sadece O'nun kalacağını (Kasas 88) ifade eden ayetlere atıfta bulunarak önemli olanın vatan sevgisinin aşılanması olduğunu belirtmiş ve üçüncü mısrada da bu sevgiyi ifade eden Hadis-i Şerif-i orjinali ile kullanmıştır:

Hak buyurdu ''küll-i şey'in halikün''
Haşre dek turapda yatmağın gerek (K.53).

'Hubbül-vatan mine'l-iman ' değil mi
Bu fikri aşılamak sizden değil mi (Des.74).

Yine Allah ile kul arasında ki ilişkilere değinen âşık, Allahın kuru ve yaş herşeyi yaratan (1. mısrada Zümer 62, ikinci mısrada En'am 59) olduğunu bir kez daha vurguladıktan sonra, "Allahın her şeyi gören" olduğunu ve kimsenin bundan kaçamayacağını belirtmiştir:

"Küllü şey'in halikun"dur
Gerek kuru gerekse yaş
İnnellahe raiun"dur
Bunu tadar her vatandaş (Se.16).

Âşık, "Vatan sevgisi imandandır." Hadis-i şerifini mısrada kullanarak bu sevginin kudsiyetine dikkat çekmiştir:

“Hubbü’l-vatan mine’l-iman”dır yahu
Bilinmeyen nice şah eserler var (K.122)

Aşağıdaki dörtlükte Müdâmî dünya ve ahret dengesine de dikkat çekerek, bu sözlerine kanıt olarak “Dünya ahretin tarlasıdır” hadisini göstermiştir:

Hadisi nebevi bak ne buyurmuş
Her ikisin bir arada duyurmuş
“Ed dünya mezra’ül ahire” demiş
Her iki yöne de idare lazım (Se.80).

Âşık insanların Kur’anda inançları yönünden ayrı tutulmasına, ancak mü’min olanların ise mutlak kardeş olarak belirtildiğine işaret etmiştir:

Hak Taala Kur’an’a buyurmuş
Mü’minleri müşriklerden ayırmış
İnnemel mü’minune ihvetûn demiş
Yeter ki gönüller beraber olsun

Âşık Müdâmî, bu beyitinde de yine Kur’anda bahsedilen ve Allahın emri ile olacakları yazan manevi kalemden bahsetmiştir:

Mevlâm ki buyurdu “uktüb ya kalem”
İşitti yazdı bu beyanı bismillah (K.36).

Âşık birinci mısrada “Allah yaptıklarından sorgulanamaz, ancak insanlar ise sorgulanacaktır.” Mealindeki Enbiya suresi 23. ayetini zikretmiş, ikinci mısrada ise Allahın gücünü sorgulamamasını muhatabına tenbih etmiştir:

“La yüselü amma yefalü” dedi Hak
Kudret-i Mevla’yı sorucu olma.

Birinci mısrada fakirliğinde zenginliğinde insanın kaderinde olduğunu belirtmiş, ikinci mısrada bu dinî inanışı belirten Zuhruf suresinin 32.ayetini mısrada kullanmıştır:

İstidama taksimi hanlık sultanlık
Nahnu kasemnada varlık noksanlık (K.137).

İkinci mısrada ise “Kenzüllahi yuğni” yani Allahın hazinesi zengin eder anlamında Arapça ibare kullanılmıştır:

Yemek içmek selam kelamda para
‘Kenzüllahi yuğni’yi ara yavrucan (K.101).

Bu beyitin birinci mısrasında “Bütün müminler kardeştir” mealindeki Hucurat 10.ayeti ifade ettikten sonra, ben bilmem ama sen bilirsin anlamına gelen Arapça ibare ile ikinci mısrada devam etmiştir.

"İnne me-lmü'minûne ihva” kamu
"İnna la-a'lamu ente a'lamu" (K.19).

Âşık, ikinci mısrada ifade etiği manayı evvelâ birinci mısradaki “And olsun ki, biz *A*demoğullarını aziz, saygıdeğer kıldık” anlamındaki İsra suresinin 70. ayeti ile delillendirmiştir:

"Velekad keremna beni Adem”dir
O sebep mahlukattan insan üstündür (K.136).

Âşık, İnanî ile yaptığı bir atışmasında, Allah’ın yaptığı işlerde hikmetler olduğunu, yaptıklarından mes’ul olmadığını, ancak insanların

mes'ul olduğu anlamını ifade eden Enbiyâ suresinin 23. ayeti ile cevap vermiştir.

İnanî tutarsan Müdam'a kulak
"La-yüs'el amma yef'al" dedi Hak
Eğer inanamazsan aç Kur-an'a bak
Karışma hikmete inan şöyle der (A.34).

4.12. ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARI

Esmâ-i hüsnâ, Allahu Tealânın Kur'an-ı Kerim'de bildirilen doksan dokuz ism-i şerifidir. Yüce yaratıcı Kur'an-ı Kerim'de esmâ-i hüsnâ'nın önemine Araf Suresi 180. Ayeti'nde işaret etmektedir: "Allahü Tealânın Esmâ-i hüsnâsı vardır. O halde O'na bunlarla dua edin." Hz. Muhammed de esmâ-i hüsnâ'nın önemine bir hadis-i şerifinde şöyle değinmiştir: "Muhakkak Allahu Tealanın doksan dokuz ismi vardır. Kim bu isimleri ezberler, manalarını öğrenir, inanır, bunları ihlasla okursa azapsız cennete girer." Müdâmî de Allah'ın doksan dokuz isminin önemini idrak etmiş, hem bu güzel isimleri zikir babında her sabah namazından sonra icra etmiş, hem de şiirlerinde işlemiştir. Müdâmî, şiirlerinde Allah'ın doksan dokuz güzel isminin yanı sıra yüce yaratıcının zati ve subuti sıfatlarına yer vermiş, geniş kültürünün etkisiyle Allah'ın Türkçe karşılığı olan ve Yunus Emre'nin şiirlerinde ön plana çıkmış bulunan "Çalap" ismini, Arapça karşılığı olan "mabud" ismini ve Farsça karşılığı olan "perverdigâr" ve "Hûda" isimlerini de kullanmıştır:

Çünkü emir kulak gazayı Çalap
Din yolunda kana kanacak idim (K.66).

Müdâm'ın bundandır maksud

Kabul eylediyse ma'bud (Des.43).

Te Taâlallah tecelli müşkülüm asân buyur.
Se sûmme esteğfirullah zi sümme perverdigâr. (Div.42).

Ol Hüda yaradanı seversen
Fahr-i âlem şah sultanı seversen (Des.29).

Binbir ismin hürmetine kıl duamı müstecab
Feyzi lütfundan ita kıl rahmı bol gani budur (Div.79).

Rahim

Acıyıcı, bağışlayıcı, sevdiklerine ve müminlere merhamet eden(ahirette). Müdâmî aşağıdaki mısralarda Allah'ın rahim ismine istinaden Allah'tan kendine merhamet dilemektedir:

Zal Ze benim ziyade zevki ziyneti dünya için,
Ra Rahimsin rahmin i'tâ kıl bu ben geda için (Div.42).

Cabbar

Dilediğini zorla yaptıran, azamet ve kudret sahibi, istediğini mutlak yapan, dilediğine muktedir olan. Müdâmî, Cabbar ismini, Allah'ın yarattığı tüm varlıklarının ihtiyaçlarını karşılayan, her konuda çok güçlü ve kudretli anlamında açıklamıştır:

Her şeye kadirdir Cabbar u celil
Hu deyup aşkıyla akar dört ırmak (K.52).

Halik

Yaratıcı, her şeyin varlığını ve geçireceği halleri takdir eden, yaratan, yoktan var eden, büyüklükte eşi olmayan manasındadır. Aşağıdaki mısralarda

Halik ismi Hz. Yunus'u balığın karnından kurtarıp hayata döndüren bir güç olarak ifade edilmiştir:

Gene halas etti halk eden Halik
Balıktan ricati muharremdedir (K.133).

Gaffar

Gaffar ismi günahları affeden, kullarının günahını örten, mağfireti çok, günahları bağışlayan anlamındadır. Âşık, aşağıdaki manzumelerde Gaffar isminden medet umarak Allah'tan af dilemektedir:

Tehi dostum kapunda rahmetin râcîyim ey gaffar.
Hatamı itiraf edip ita'gını gözlerim her bar. (B.Div. 14).

Gayn Gaybı sen bilirsin ismin Gaffarü'l-zünûb,
Fa Firdevsi a'lâ içre bizi eyle ber-karar. (Div.42).

Halk olan mevcud u mahluk bir bilir Gaffarını
Kıble beştir lâkin İslam Kâbeye baş endirir (Div.76).

Kahhar

Kahredici, her şeye, her istediğini yapacak surette, galip ve hakim olmaktır. Aşağıdaki şiirrde Kahhar ismi vatana kastedecek düşmana karşı bir beddua olarak kullanılmıştır:

Kahhar kahreylesin kahbe düşmanı
Vermesin yadlara cennet mekanı(Des.57).

Dokunmasın adulerin şerri
Kahhar ismin ile kahret küffarı (Des.36).

Rezzak

Rızık ismi ihsan edici, bütün mahlukatın rızkını veren ve ihtiyacını karşılayan manasındadır. Müdâmî aşağıdaki beyitte, Yüce Yaratıcının yarattığı her kulun rızkına kefil olacağını Rezzak isminin anlamına uygun olarak kullanmıştır:

Bir ismin Rezzak'tır bir ismin Kefil
Senden bahsedilir âleme maksûd (K.24).

Alim

Alim, çok iyi bilici, her şeyi en ince noktasına kadar bilen, ilmi ebedi ve ezeli olandır. Müdâmî, bir elifnamesinde Alim olan Allah'ın her şeye en ince ayrıntısına kadar vakıf olduğunu bildirmektedir:

Zı Zahir Batın bilmesimin keşşâfu-ı kerup,
Ayn Alimsin her işte müddet settarü'l-uyûb (Des.42).

Semi

Semi, kelime anlamı olarak işitici, her şeyi işiten, kullarının niyazını kabul eden manasına gelmektedir. Âşık şiirinde, Allah'ın kendisine açılan elleri, acı ve ıstırapla titreyen gönülleri ve kullarının serzenişlerini semi sıfatına binaen işittiğini ifade etmektedir:

Bir ismin Basar senin görücüsün halimi
Bir ismin de Semi'dir sızılı sesler duyandır (B.Div.18).

Bir ismin basar senin, göreceksin alemi
Bir ismin de semi'dir gizli sesler duyandır (O.H.D. 1).

Basar

Görücü, her şeyi gören anlamındadır. Müdâmî aşağıdaki mısralarında Allah'ın basar yani görme vasfına atıfta bulunmaktadır:

Bir ismin Basar senin görücüsün halimi
Bir ismin de Semi'dir sızılı sesler duyandır (B.Div.18).

Bir ismin basar senin, göreceksin alemi
Bir ismin de semi'dir gizli sesler duyandır (O.H.D. 1).

Adil

Allahın en önemli sıfatlarından biri olan Adil, son derece adaletli manasındadır. Müdâmî, aşağıdaki beyitte Allah'ın son derece adaletli olduğunu ve bu bağlamda adalet dağıtan idareci ve hakimler taifesinin de adil olmasını gerektiğini bildirmektedir:

Hakkın adil ismi adalettedir
Adalette son temyize aşığım (K.74).

Latif

Lütfedici, en ince işlerin bütün inceliklerini bilen, lütuf ve ihsan sahibi olan anlamındadır. Âşık, Latif ismine binaen yüce yaratıcıdan kendisini muhafaza etmesini diliyor:

Kulun Müdâmî sen ol korucu
Latif ismin eyle halim sorucu (K.153).

Celil

Ululuk ve büyüklük sahibi, azametli. Müdâmî aşağıdaki mısralarda Allah'ın Celil ismi üzerinde dururken ondan celil vasfı adına kâr ve kazanç istemektedir:

Her şeye kadirdir Cabbar u celil
Hu deyup aşkıyla akar dört ırmak (K.52).

İsmin hürmetin ey Gani Celil
Kısma kisbkârım ey ulu ma'bûd (K.24).

Kerim

Kerim, Kerem ve ihsan sahibi çok ikram edici manasındadır. Müdâmî aşağıdaki beyitte Rabbinden Kerim ismi gereği zatına lütuf dilemekte ve Allah'tan büyük kerem ve ihsan sahibi hiç kimsenin olmadığını dile getirmektedir:

Halime rahmet eyle Ya Rab ey kerim-i Zülcelâl
Senden özge yoktur haşa senin gibi Kâni kiram (B.Div.8).

Hakîm

Hikmet sahibi, emirleri, kelamı ve bütün işleri hikmetli anlamındadır. Müdâmî, elifname türünde ki bir şiirinde, Allah'ın mağfiretine ve şanına sığınırak bütün işleri hikmetli olan Hakim ismine vurgu yaparak ondan hikmet dilemektedir:

Şın Şanına layık olan mağfirettir ya hakîm,
Sat Sığındım sakla dertten bir garibanı çâ-kim (Div.42).

Kadir

Kadir, istediğini istediği gibi yapamaya gücü yeten, istediğini, istediği gibi yaratmaya muktedir olan manasındadır. Aşağıdaki manzumelerde Âşık, yüce Allah'ın kudretine sığınmaktadır:

Kadir Allah her beladan korusun
Duam budur Halik-i Yezdane Sarzep (Des.50).

Bir emsalin görmek nadir.
Öğmüşte yaratmış kadir (Se.8).

Ey Müdâmî senin işin kadir Allah hayra yora
Âşık gördüğün söyler bu destanı yazdı sana (Div.3).

Yalvaran çok lakin durmadı peder
Kadir Allah sen ol bana duacı(Des.12).

Zahir

Görünen, varlığı sayısız delillerle açık olan demektir. Müdâmî, aşağaıdaki beyitte, "Evvel'dir, ahir'dir, zahir'dir, batın'dır. O, her şeyi bilendir" (Hadid 57:3) ayetinden iktibas ederek Allah'ın Zahir ismi gereği her şeyi gördüğünü ifade etmektedir:

Zı Zahir Batın bilmesimin keşşâfu-ı kerup,
Ayn Alimsin her işte müddet settarü'l-uyûb (Div.42).

Batın

Batın ismi, gizli, akılların idrak edemeyeceği, yüceliği gizli olan manasındadır. Aşağıdaki beyit, Allah'ın Batın isminin tecellisi üzerinde durmaktadır:

Zı Zahir Batın bilmesimin keşşâfu-ı kerup,
Ayn Alimsin her işte müddet settarü'l-uyûb (Div.42).

Rauf

Çok acıyıcı, merhamet edici, pek şefkatlidir. Müşkül halde bulunduğunu vurgulayan Müdâmî, Cenabı-ı Hakkın Rauf ismine sığınırak ondan merhamet, şefkat ve yardım beklemektedir:

Ey kerimler kânı canlar sübhanı
Kulun çağırdığı yerde yardım et
Raufsun rahmetin rahmı bol gani
Müşküldeyim yaman darda yardım et (K.146).

Zülcelâl

Şeref ve ikram sahibi manasındadır. Âşık, Cenab-ı Hakkın Zülcelal isminden medet umarak onun azametine ve Keremîne sığınmakta ondan başka hiç bir güç sahibi olmadığını haykırmaktadır:

Eyle kapudan müberrâ kerim-i Zülcelâl bizi
Kestim senden ümidi hâl sana âşıkâradır (Div.59).

Halime rahmet eyle Ya Rab ey kerim-i Zülcelâl
Senden özge yoktur haşa senin gibi Kâni kiram (B.Div.8).

Gani

Gani kelime anlamı olarak çok zengin, her şeyden müstağni ve muhtaç olmayan anlamına gelmektedir. Âşık Müdâmî, aşağıdaki manzumelerinde Allah'ın gani isminden lütuf ve rahmet bekleyerekek onun çok zengin ve hiç bir şeye muhtaç olmadığını dile getirmektedir:

Binbir ismin hürmetine kıl duamı müstecab
Feyzi lütfundan ita kıl rahmı bol Gani budur (Div.79).

Öperim yurdumu anavatanı
Hafızı ummanında saklasın Gani (Des.57).

Ey kerimler kânı canlar sübhanı
Kulun çağırdığı yerde yardım et
Raufsun rahmetin rahmı bol Gani
Müşküldeyim yaman darda yardım et (K.146).

Settar

Günahları, ayıpları ve kusurları örten anlamında olan Settar Allah'ın isimlerinden biridir. Müdâmî Cenab-ı Allah'ın settar ismine şiirlerinde yer vermiştir:

Mermeri de deldi gülleyi ahım
Aşuk-u Settaraya varmışlardanız (K.157).

Al abdest kıl namaz sığın Settara
Bulur Mevlasını kul vara vara (K.9).

Baki

Baki vasfı Allah'ın en önemli sıfat ve isimlerinden biri olup sonu olmayan, ebedi olan manasındadır. Âşık, Baki ismini zikrederek Allah'ın sonsuz ve ebedi olduğuna vurgu yapmaktadır:

Şair Müdâm çağır Vahid el bâki
Yâran yoldaş helâl eylesin hakkı (K.54).

Celâl

Allah'ın adlarından bir tanesi olan Celâl, ululuk anlamına gelir. Zülcelal adında ise kelime "hışım, kızgınlık" ifade eder. Bu ifade Allah'ın gazabından kinayedir. Müdâmî, aşağıdaki elifname mısralarında Allah'ın ululuk manasına gelen Celal ismine sığınarak dertlerine derman istemektedir:

Elif Allah ism-i celâldır derde derman girdigâr.
Be benim başımda gamlar binihayeyi bi-şamar. (Div.42).

Kaf Kadir kıymetim kavi kahrın etmez ül-celâl,
Kef Kiramen katibin kağıdım doldurdu dalâl (Div.42).

Ezel-Ebed

Allah'ın zati sıfatları arasında kıdem (ezel) ve ebed (beka)de bulunmaktadır. Evvel ezel, kıdem de ebedi vasfını karşılamaktadır. Müdâmî aşağıdaki beyitte bu iki sıfatı şu mısralarla zikretmektedir:

Sırrı adem dedi ezeli ebed
Varlık murad etli vahüdül-ahad (K.162).

Vahdaniyet

Birlik anlamındadır. Vahdaniyet kavramı, Allah'ın zatında ve sıfatlarında tek olup ortağı yoktur manasına gelmektedir. Vahdaniyet sıfatı Müdâmî'nin şiirlerinde şöyle tavsif edilmektedir:

Nun Ne bilir serveri ol Muhammed aşkına,
Vav Vahdaniyet senindir beş bin erin aşkına (Div.42).

Kudret Sıfatı

Kudret vasfı Allah'ın subuti sıfatları içerisinde olup her şeye gücü ve kuvveti yeten anlamındadır. Halk şiirinde ve halk türkülerinde Allah'ın kudret sıfatına sık sık vurgu yapılmaktadır:

"La yesalü amma yefalü" dedi Hak
Kudret-i Mevla'yı sorucu olma (K.9).

Müdâmî, yukarıda zikrettiğimiz Allah'ı ifade eden isimlerin dışında Allah'ı ifade eden **Lemyezel, feyyaz,alimü'l-gaib, süphan** ve **ihsan** gibi sıfatlara da değinmiştir:

Kul Müdâm binbir hatayla düşmüş astânene,
Fahr-i âlem merhametin yakma narda el-feyyaz. (Div.4).

Yetişe fazlıyla ihsanı kadim
Biz bunca nale zar mıdır beğim (Des.33).

Lütfü Keremînden versen Lemyezel
Gerdanında evlen nakışı ola (K.6).

Alimü'l–gayb sıfatın kudret-i vasfı zatın
Acizlere necâtın kainata şayandır (O.H.D. 1).

Kadir Allah her beladan korusun
Duam budur Halik-i Yezdane Sarzep (Des.50).

Sâbit Müdâmım aman ey Sübhan
Meni mahveyledi mayalanmış kan (K.28).

Boş kaldığın zaman Kur'an'a çalış
Hiç kesme dilinden Süphânı yavrum (K.95).

Kibirlenmek kibriyaya yakışır
Çünkü mevcudattan Süphan üstündür (K.136).

4.13. PEYGAMBERLER

Peygamber aşığı Müdâmî, nefes ve sesinin kuvvetini Allah'dan, kutsal kitaptan ve peygamberlerin çile dolu hayatından almaktadır. Kutsal kitaplarda yer alan kıssa ile peygabelerin mucizevi hayatları onun ilham kaynaklarıdır. O, Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar uzanan peygamber taifesine eserlerinde yer vermiş, onların ruhaniyetlerinden istimdat bekleyerek ahirette şefaatlerine nail olmayı arzulamıştır. Onun şiirlerinde Hz. Adem, Hz. Havva, Hz. Şit, Hz. İdris, Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Salih, Hz. İshak, Hz. Lût, Hz. Halil İbrahim, Hz. İsmail, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. Eyüp, Hz. Şuayip, Hz. Musa, Hz. Harun, Hz. Hızır, Hz. İlyas, Hz. Yunus, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. Lokman, Hz. Danyal, Hz. Zekeriya, Hz. İsa, Hz. Yahya ve Hz. Muhammed mucizevi hayatlarıyla adeta yaşamaktadır.

Hz. Adem ve Hz. Havva

Kutsal kitaplarda insanın yaratılışına ve dünya serüvenine dair ilk bilgiler Hz. Adem ile Hz. Havva'yı işaret etmektedir. Yaratılmışların en şereflisi olan insanoğlunun şeytanın vesveseleri neticesinde yasak meyveyi yiyerek cennetten kovuluşu bilinen en eski peygamber kıssasıdır. Âşık Müdâmî, bu hazin kıssaya şiirlerinde yer vererek aşağıdaki mısraları söylemiştir:

Düşüp cennat halk içre çün bitti şecer-i buğda.
Buyurdu ona ya Adem: Yakın varma asla ona.
Safi cennet-i âlâda yürüdü bir garip serlik,
Esirgedi taalallah: Yarattı Adem Havva'yı.

Dedi ona da ya Havva yanaşma şeceri hulde,
Olursun emrime asi çifayda sonra vaveylâ.
Bir işi kim kader yaza kulun ne haddi var boza,
Bulup cennete yol iblis eyledi Havva'ya iğva.

Ekletti Adem Havva'yı çün ol dane-i hundadan,
Sürüp çıkardı cennetten indiler dünyaya tenha .
Endi Adem Serendibe Havva ana Ciddeye hem .
Üç yüz yıl bunlar ağlaştı bila fasıl sübhü mesâ.

Düşünüp Hakk korkusundan bir lahza ağlamadın
Üç yüz yıl ağladı atan Adam Hava'ya bak (Div.13).

Bir buğdaya değiştiren cenneti
Adem'in ağzına basan avrattır (Des.58).

Müdâmî, 1968 yılında cumhurbaşkanımız Cevdet Sunay'ın Hacc'a gitmesi münasebetiyle kendisine hitaben kaleme aldığı şiirde Cidde'de yatan Hz.Havva'yı muhakkak ziyaret etmesini dilemektedir:

Ciddede yatıyor Havva anamız
İnşallah onu da göresen paşam (Des.27).

Hz. Şit

Âşık Müdâmî'nin şiirlerine konu olan Hz. Şit, "*Hz.Adem'in yaratılışından 120 sene sonra doğmuş ve 912 sene yaşamış*" bir peygamberdir (Pala 2000:378). Müdâmî, aşağıdaki mısralarda Hz.Şit'in uzun yaşamasına telmihde bulunarak dünyanın geçici olduğunu,uzun yaşayan peygamberlerin nerede olduğunu sormaktadır:

Hani Adem İdris hani Nuh Şit
Heykelin altından yaptıran Cemşit (Des.54).

Evvel Adem safi tanı oğlu Şit
Çulhacılar yeri ondan bilelim (Des.34).

Hz. İdris

Terziliğiyle maruf melek muallimi Hz. İdris'in yaşamı Kur'an-ı Kerimde de bahis konusu olmuştur. Müdâmî tarafından kaleme alınan dörtlüklerde Hz. İdris'in daha çok terzilik ve yazı yazma kabiliyeti üzerinde durulmuştur:

Bizde Adem İdris bizde Nuh Halil
Bizim bu sözlere Kurandır delil (K.159).

İdris-i nebi hâlâ cennette gezen
Tedrisatta odur ilk yazı yazan
Terzilik sanatın odur ilk düzen
Nuh-nebiyi biz tufandan bilelim (Des.34).

Hz. Nuh

İnsanlık tarihinin bilinen en eski kıssalarından biridir. Hz. Nuh aynı zamanda insanlığın Hz. Adem'den sonra yeniden nevş ü nema bulduğu ikinci babasıdır. *"Hz.Nuh nice yıllar kavmini imana devet etti. Yalnız oğulları Sam,Ham,ve Yafes ile hanımları ve diğer pek az kimse iman etti. Hatta kendisinin Yam ismindeki oğlu da imana gelmedi. Nuh kavmine nasihat ettikçe alay, eza, cefa ve tahkir ederlerdi. Sonunda ümitsizliğe düştü ve onlara beddua etti. Duası kabul oldu ve Allah tarafından 'Gemi yap' diye vahiy geldi" (*Pala 2000:317). Âşık, aşağıdaki manzumelerde Hz. Nuh'un gemisinin heybetinden ve tufan hadisesinden bahsedilmektedir:

Vasfa sığmaz manen ruhu siması
Sanırsın Hazreti Nuh'un gemisi (Des.9).

Bizde Adem İdris bizde Nuh Halil
Bizim bu sözlere Kurandır delil (K.159).

Haçan Nuh Nebiye emroldu tufan
Anı ref'eyledi semaya Sübhan (K.138).

Hz. Hud

Âd kavminin şefkati ve cömertliğiyle meşhur peygamberi Hz. Hud'u, Müdâmî'ye ait şiirlerde bulmak mümkündür:

Hud Salih tut Şuayb hallerin işit
İbrahim Hacer'le Sare'ye gider (Des.54).

Altı ay gezdi Nuh derya yüzünde
Hüd nebinin hilaf yoktur sözünde (Des.34).

Hz. Salih

Kur'an-ı Kerim'de kendisinden bahsedilen Hz. Salih, İskender Pala tarafından şöyle anlatılmaktadır: "*Halk yoldan sapınca Allah onlara Salih'i peygamber olarak gösterdi ve kendilerine bir çok mücizeler gösterdi. Bunlar içinde en büyüğü, bir kaya içinden gebe bir deve çıkarmasıdır*" (Pala 2000:341). Müdâmî, aşağıdaki beyitte Hz.Salih kıssasında meydana gelen mucizelerin, Allah'ın yüceliğinin bir göstergesi olduğuna değinmektedir:

Hud Salih tut Şuayb hallerin işit
İbrahim Hacer'le Sare'ye gider (Des.54).

Salih de düçârdı taşın ağzında
Mucizâtı o Sübhandan bilelim (Des.34).

Hz. İbrahim Halil

Hz. İbrahim gerek İslam Dinî gerekse diğer ilahi dinler açısından oldukça önemli bir karakterdir. Nitekim o, kutsal kitaplarda yer alan kıssalarıyla maruftur. Nemrut ile aralarındaki husumet ve cereyan eden hadise, Kabe'yi inşası, oğlu Hz. İsmail'î kurban etme teşebbüsü hemen herkes tarafından bilinmektedir. Peygambere ait bir takım unsurlar günümüzde dahi yaşamaktadır. Derin bir kültüre sahip olan Müdâmî'nin şiirlerinde Hz. İbrahim'den bahsetmemesi ve ona ait bir takım ifadelere yer vermemesi mümkün değildir:

Bizde Adem İdris bizde Nuh Halil
Bizim bu sözlere Kurandır delil (K.159).

Halil İbrahim'in bereketiyle
"İla yevmi' l- kıyam" dol şirin yaylam (K.63).

Kabe-i bünyad etti Halil'ür-rahmanı
Ana emreyledi bar-ı mukaddes (K.138).

İbrahimi Nemrud attı ateşe
Hakk peygamber nebi yakar mı haşa
Dinsiz kafir taaccüb kaldı bu işe
Ateş söndü o gülşenden bilelim (Des.34).

Kâbeyi bünyad etti İbrahim Halil
Tevekkül babını eyledi delil
Sevgilin kurban etti celil
İsmail'i kaç kurbandan bilelim (Des.34).

Kur'an'da buyurdu cabbar-u celil
Bizim sözümüze Kur'andır delil
Bilir kâşifi İbrahim Halil
Doğum velâdeti muharremdedir (K.133).

Kimin hükümran kılıp yağdırmış cenneti irem
Kimin nârı Nemrud'a atup sonra Halil etmiş (Div.26).

Hz. İsmail

Hz. İsmail, *"Edebiyatta daha çok Kabe, kurban ve zemzem dolayısıyla telmih yapılarak anılır*" (Pala 2000:214). Müdâmî**,** aşağıdaki manzumelerde Hz.İsmail ile ilgili olarak kurban hadisesine ve Haccın rükünlerinden olan şeytan taşlama hadisesine değinmiştir:

Bizde mizanı hadd zic-i İsmail
Hakikat yolunun kurbanlarıyız biz (K.159).

Sevgilin kurban etti celil
İsmail'i kaç kurbandan bilelim (Des.34).

İbrahim ki İsmail'i alıp A'râfa gitti
İsmail'e İblis gelip ol zaman iğva etti
Gazapla gelüp mübarek Hacere taşın'atdı
Kör etti şeytan gözüni nebiyi zişâna bak (Div.12).

Hz. İshak

Hz. İbrahim'in oğlu olan Hz. İshak annesinin yaşlılık zamanında Allah'ın bir mucizesi olarak dünyaya gelmesiyle tanınır. Müdâmî, şiirlerinde Hz.İshak'a da yer vermektedir:

İsmail İshak'la Şuayb'a bakup
Musa bir tabutta Nil ile akup (Des.54).

Hz. Lut

Hz. Lût gayri ahlakî bir yaşam süren kavmini iyiliğe, doğruluğa, dürüstlüğe ve Allah'a imana davet etmiş ancak kendisini inkar eden kavmi bir süre sonra Allah'ın gazabından kurtulamayarak helak olmuştur. Âşık, aşağıdaki beyitte Hz.Lut kıssasına telmihte bulunarak onu şöyle değerlendirmektedir:

Lut nebinin şehri oldu Lut gölü
Kavmindeki isyanından bilelim (Des.34).

Hz. Yakup

Dinî-tasavvufi ve halk edebiyatının önemli sembollerinden bir olan Hz. Yakup, oğlu Hz. Yusuf ile olan kuvvetli bağıyla hatırlanır. Hz. Yakup ile Hz Yusuf arasındaki dramatik sahneler sadece kutsal kitapların değil, halk masallarından, destanlara, şiirlerden nesirlere kadar pek çok farklı sahada işlenmiştir. Bu meşhur kıssa Müdâmî tarafından da eserlerine konu olarak seçilmiştir:

Nerde Harun Ken'an İsa ile Yakup
Oku Tevrat'ı bak nereye gider (Des.54).

Nesl-i pâkindendir İshak'la Yakup
Yetmiş yıl hasrette yollara bakup
Gözlerinden yaş sel gibi akup
Yusuf'u Mısır'a sultandan bilelim (Des.34).

Yusuftan ayrıldı Hazreti Yakup
Yetmiş yıl hasretle yollara bakıp
Gözlerinden yaşlar sel gibi akıp
Vuslat mülakatı muharremdedir (K.133) .

Hz. Yusuf

Hz. Yusuf ve onun akıbeti kutsal kitaplarda yer alan en eski kıssalardan biridir. Ona kardeşleri tarafından reva görülen cefa ve eziyetler, bir köle olarak gittiği Mısır'daki ikbal ve istikbali, fetanet ve feraseti peygamberler tarihinde kendisine mümtaz bir mevki kazandırmıştır. Edebi türlerin hemen hemen hepsine konu olan bu hazin ve ibret dolu kıssa Müdâmî'ye ilham kaynağı olmuştur:

Hani Yusuf Züleyha Belkıs-ı devran
Terk etmiş tahtını nereye gider (Des.54).

Nesl-i pâkindendir İshak'la Yakup
Yetmiş yıl hasrette yollara bakup
Gözlerinden yaş sel gibi akup
Yusuf'u Mısır'a sultandan bilelim (Des.34).

Yedi yıl Yusuf'a zindan bekletip
Arkadan gömleğin yırtan avrattır (Des.58).

Hz. Eyyüp

Eyyüp insanoğlunun sabır ve metanetinin bir timsalidir. O, insanlık tarihinde ilahi takdire tevekkül ve sabırla boyun eğmenin eşsiz bir örneğidir. Hastaların, eza, cefa ve zulme karşı direnenlerin piridir. Ömrü hayatını sonu gelmez meşakkatlerle tüketen Müdâmî için de Hz. Eyyüp sabır dileyenlerin dilindeki vird-i zebandır:

Eyüb ne sebeple belaya düştü
Yunus nebi neden deryaya düştü (Des.54).

Hz. Zülküfil

Müdâmî, Allah'ın emirlerine itaat eden ve bu emirleri insanlığa yayan Zülküfil peygamberden de bahsetmektedir:

Aziz Zülküfil ermeye geçti
Lokman Eflatun'la nereye gider (Des.54).

Elyasa Zülküfil emre muntazır
Camisayı biz Lokman'dan bilelim (Des.34).

Hz. Şuayb

Hz. Şuayb, "*Kavmini hak yoluna davet ettiği zaman halkı onu yalanladı ve eziyet etti. Allah onlara korkunç bir sıcaklık verdi. Irmaklar kaynadı her yer çöle döndü.sonra bir bulut geldi. Sıcaktan kaçıp hepsi onun gölgesine toplandılar. Buluttan ateş yağdı ve hepsi helak oldu*" (Pala 2000:378) Müdâmî, Kuran-ı Kerim'de kıssası anlatılan, tatlı dili ve tesirli sözleri ile bilinen bu peygamber hakkında şunları söylemektedir:

Hud Salih tut Şuayb hallerin işit
İbrahim Hacer'le Sare'ye gider (Des.54).

Musa'yı damat etti nebi Şuayb
Derdiyle meşhurdur Hazretti Eyyüb (Des.34).

Hz.Musa

Mısır sarayında büyüyen Hz. Musa, Firavun'a ve Allah'ı inkar edenlere karşı savaş açmış, insanoğlunu şirkten kurtarmak adına pek çok mucize göstermiş büyük bir peygamberdir. Tûr Dağında yaşanan hadiseler ve Kızıl Deniz vakası tarihin bilinen en eski ve en meşhur kıssalarındandır. Müdâmî, zaman zaman Hz. Musa ve devr-i peygamberliğinde yaşanan olaylara da değinmiştir:

Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen ve Firavun'un sarayında büyüyüp, Firavun'u hak yoluna davet eder, Allahla konuşup Kelimullah sıfatına sahip olan Hz. Musa'nın birçok mucizeleri görülmektedir. Aşağıdaki şiir parçalarında Müdâmî Hz. Musa'nın Firavun'un zülmünden kurtuluşunu, Hz. Musa'nın Tur dağı ve meşhur asasıyla ilişkisini, Muharrem ayında meydana gelen Hz. Musa'yla ilgili hadiseleri dile getirmektedir:

Ne gün anasında doğmuştur Musa
Babası olandan haber isterem (M.2).

Beşinde doğmuştur Hazreti Musa
Pederi ümrandan haber vereyim (M.3).

Musa gördü onsekiz bin alemin
Tur dağında bir Musa var bir asâ (K.118).

Musa'nın Firavundan halas buluşu
Elbet selameti muharremdedir (K.133).

Hz. Harun

Hz. Harun, Hz. Musa'nın kardeşi ve Tûr Dağındaki vekilidir. Âşık, aşağıdaki manzumede Hz.Musa ve Hz.Harun'un Firavun'la olan mücadelesinden bahsetmektedir:

Firavun'un İsrail çok görmüş zorun
Geldi intikama Musayla Harun
Emizadesiydi şu mel'un Karun
Yere geçti bühtanından bilelim (Des.34).

Hz. Hızır

Kelime manasıyla yeşil ve yeşillik manasına gelen Hızır, İslami ve mitolojik bir şahsiyettir. Bir çok alim ve mutasavvıf tarafından peygamber olarak da tanınır. Hızır ab-ı hayatı içişiyle ve mekana tasarrufuyla bilinir. Bu özellikleri açısından Hz. Hızır tarih boyunca pek çok kıssa ve vakıaya konu olmuştur. Müdâmî de eserlerinde Hz. Hızır ve bilhassa onun mucizelerinden bahseder durur:

Melekler yere inende
Hızıra selam verende (A.37).

İlyas ile Hızır emri Sübhana
Emr ü fermanıyla uç dedi uçtu (K.147).

Deryada karada İlyas'la Hızır
Sıdkınan çağırsan imdada hazır (Des.34).

Deryalar bekçisi İlyas'la Hızır
Hududu islamî kuran bizimdir (Des.60).

Hızır izniyle işimizi
Onar Hazreti Mevlâna (Des.3).

Hz. İlyas

Aşağıdaki beyitlerde Müdâmî Hz.İlyas'ın göğe çekilmesi hadisesine değinmekte ve Hz. İlyas'ın Hz.Hızırla birlikte her sene hac farizasının yapıldığı Arafat Vakfesinde buluşmalarına dikkat çekmektedir:

Âşkıyla ol Nebi İlyas-ı Nebevidir oddan oda.
Azmışlar yolun gösterir erince kıyamete (Div.5).

İlyas ile Hızır emri Sübhana
Emr ü fermanıyla uç dedi uçtu (K.147).

Deryalar bekçisi İlyas'la Hızır
Hududu islamî kuran bizimdir (Des.60).

Hz. Yunus

Bir balık tarafından kurtarılması hasebiyle kutsal kitaplara konu olan Hz. Yunus Müdâmî'nin şiirlerine de esin kaynağı olmuştur:

Ne gün selamet verildi Yunus'a
Ne gün göge gitti Hazreti İsa (M.2).

Muharrem'de selamet Yunus'a
Dördünde semaya çekildi İsa (M.3).

Eyüb ne sebeple belaya düştü
Yunus nebi neden deryaya düştü (Des.54).

Yunusu deryada hıfzetti balık
Gözledi bir yandan gelmedi salık
Gene halas etti halk eden Halık
Balıktan ricati muharremdedir (K.133).

Hz. Davud

Kuran-ı Kerim'de 14 yerde isminden bahsedilen Hz. Davud Müdâmî'nin şiirlerinde de yer almıştır:

Davuddur mimberde eyledi vefat
480'de Nuh kıldı inşaat (M.3).

İsa'yı çarmıhtan sonra açtılar
Davud'la İlyası'm nereye gider (Des.54).

Eyyüb'ün kurtları sülükle zanbur
Tevrat Musa'yadır Davud'a Zebur
Tunca el vursaydı olurdu hamur
Demirciler pirinden bilelim (Des.34).

Hz. Süleyman

Büyük mucizeleri ile cin ve hayvanlara dahi hükmedebilen bir peygamber olan Hz. Süleyman, adaleti ve Mescidi Aksa'yı inşa etmesiyle tanınır. Âşık edebiyatı mahsullerinde Süleyman peygamber gerek İslami rivayetleri ile ve gerekse benzetme unsuru olarak pek fazla işlenmektedir. Müdâmî, aşağıdaki manzumelerde Süleyman Peygamberin mucizevi hayatından bahsetmektedir:

Sâbit Mûdâm arif isen "Kün fekândan" ibret al.
Kaftan kafa hükmederdi Süleymandan ibret al. (Div.58).

Bu aşkda bir misal vardır Yusuf ile Züleyha'dan,
Dahi meftuni balıktır nice taht-ı Süleymanlar. (Div.46).

Hakimi savcısı ağır cezası
Adaleti Süleyman'a yakışır (Des.57).

Nice Süleymanlar bu tahta konmuş
Bakarsın tedbiri tersine dönmüş
Bir karında yatmış bir sütten emmiş
Kardaşı kardaşa yabancı gördüm (K.98).

Nefsin ister sultan olam han olam
Kainatta mühr-ü Süleyman olam (K.58).

Kaftan kafa hükmeylerdi Süleyman
Emrine muti'ydi cem'i insan can
Tahtını yel götürdü Süleyman
Adaleti Süleyman'dan bilelim (Des.34).

Aksayı yaptırdı Süleyman Nebi
İnsü cin onun emrine tabi (Des.61).

Hz. Lokman

Peygamberliği kesin olarak bilinmeyen Lokman, Âşık şiirinde hekim oluşuyla değerlendirilir. Lokman, dertlilere derman dağıtmasıyla, aşk derdinîn dermanı olan sevilene benzetilir. Aşk derdine tutulan Müdâmî aşağıdaki beyitlerde tek çaresinin Hz.Lokman'da olduğunu bildirmektedir:

Çûn Âşıklar visali yâr eyle dertden şifaya yedir,
Ve illa emden acizdir Felatûn nice Lokmanlar. (Div.46).

Anasır sabavetimden ikbalim karalıdır
Lokman nice merhem etsin ciğerim pârelidir (Div.60).

Cümle derde nabatâttan düzdü Lokman ilacı
Her derde deva nebâtat kimyaya baş endirir (Div.76).

Aşkı çeker yara sebeptir vuslatı derman mıdır
Hasta gönüller şifası hâzıkı Lokman budur (Div.80).

Lokman yok ki çare bula derdime
Çaresi mevlaya kalan kardaş can (Des.37).

Yaram içeridedir merhem kâr etmez
Lokman olup bu yarayı saran kim (K.89).

Payandan evvel yüzün bire sor name
Bin derdimi yitür bir Lokman'a arz (K.163).

Bir yiğidin yaman derdi olmasa
İlaç arzusuyla Lokmana düşmez (K.154).

Ten içinde canım ruh-u revanım
Yetişti Lokman'ım derdime deva (K.15).

Lokman bulamadı aşkın devasın
Bunca yıldır men çekerim cefasın (K.77).

Hz. Danyal

"*Hayatı Babil'de geçen Hz.Danyal'ın yine orada bir kuyusu vardır. Rivayete göre Hz. Adem bu kuyuya hikmet sırlarını saklamış ve o hikmeti oradan Hz. Danyal çıkarmıştır. Onun için edebiyatta bir hikmet sembolü olarak anılır*" (Pala 2000:99). Müdâmî şiirlerinde, Hz.Danyal'ın ölümsüzlüğün ilacını bulup kaybettiğinden bahsetmektedir:

Hani Danyal bulmuş idi ecel için merhemi,
Ab-ı dâne tükenince oda nûş etti semi, (Div.57).

Lokman kulu hükemeda beyandı
Danyal'ı biz simandan bilelim (Des.34).

Hz. Zekerriyya

"Beyt-i Mukaddes'te Tevrat'ı yazan ve kurban kesen O'dur" (Pala 2000:423). Kendisi Yahudilerin zulmüne uğramış bir peygamberdir. Müdâmî, manzumalerinde Yahudilerin Hz. Zekerriyya'ya reva gördükleri zulüm ve işkencelerden bahsetmektedir:

Ene'l – hakk sırrıyla Mansur darına
Zekerriyya hızarında olmalı (K.39).

Zekerya'yı hızar ile biçtiler
İsa'nın al kanın yere seçtiler (Des.54).

Hz. Yahya

Müdâmî, eserlerinde her peygamberden bahsettiği gibi Hz. Yahya'dan da bahsetmeden geçmemiştir:

Yahya'nın al kanın yere seçtiler
O sultanı şühedâdan bilelim (Des.34).

Hz.İsa

Büyük peygamberlerden biri olan aynı zamanda resul olarak da tanımlayabileceğimiz Hz. İsa, hayatı ve mucizeleriyle pek çok kıssa, hikâye, şiir, destan vb. edebi türlerin konusu olmuştur. Hz. İsa ile ilgili kıssalar Kur'an-ı Kerim'de de geniş bir yer tutmaktadır. Peygambere ait hazin hayatın tüm ayrıntıları Âşık Müdâmî tarafından da bilinmektedir. Müdâmî, zaman zaman şiirlerinde peygamberin Kudüs'de yaşadıkları olaylar ve kendisinin Allah marifetiyle göğe kaldırılması hadisesine temas etmektedir:

Şerrin lebinden nişan et kelâmı kandı ahladan.
Merde canım hayat bulsun mīsali nefh-i İsa'dan (S.2).

Akşam namazını kılmıştır İsa
Rahi Rabbaniyle uç dedi uçtu
Arif olan alır kıssadan hisse
Akşam zamanıyla uç dedi uçtu (K.147).

Zekerya'yı hızar ile biçtiler
İsa'nın al kanın yere seçtiler
İsa'yı çarmıhtan sonra açtılar
Davud'la İlyası'm nereye gider (Des.54).

Hz. Muhammed

İstisnasız isim ve özellikleriyle edebi eserlerde kendisinden en çok bahsedilen son peygamber Hz. Muhammed'tir. O, Habibullah, Resûl-i Kibriya, Hatemü'l.Enbiya, Ahmed-i Muhtar, Fahr-ı Alem gibi yüzlerce isim, sıfat ve tabirlerle anılır. Peygamberlerin en üstünü olmak vasfına sahip olan Hz. Muhammed'i şiirlerinde geniş olarak işleyen Müdâmî, zaman zaman ondan şefaat de dilemiştir:

Ol hüda yaradanı seversen
Fahr-i alem şah sultanı seversen (Des.29).

Resulallah bizi cüda bırakmaz
Günahım arz edip yüzüme kalkmaz (K.80).

Resulullah gördü kuşlar
Tüysüz kanadın yolmuşlar (Des.43).

Resulün nurudur andan ileri
Böyle buyurdu sultanı bismillah (K.36).

Evvela halk oldu nuru Muhammed
Mebde-i alemdir rafi biliriz (K.162).

Ey şair Müdâmî ceddine rahmet
Şeriat Sultanı Hazreti Ahmed
İnişte yokuşta çekersin zahmet
Şeri'atin asvalt düzünden yürü (K.149).

Resülüllah gördü miraç gecesi
Bir yeşil kubbeden çıkar dört ırmak (K.52).

Nisan yağmurunda var bin bereket
Deryada balıklar eyler hareket
Bu ayda doğmuştur fahr-ı kainat
Gör iş nereye vardı 23 Nisan (Des.41).

Muhammed Mustafa hâtemü'l-enbiyâ
Odur mü'minlerin mağfiret babı
Kıyamete değin emrine tabi'
O sultanı dü cihandan bilelim (Des.34).

Kureyşler zulmünden Habib-i Ekrem
Mekke'den hicreti muharremdedir (K.133).

Yüz yirmi dört bin başımın tacı
Ümmül-ervâh fahri ekvan üstündür (K.136).

Muhammed Mustafa gitti Mirâc'a
Bu dağvet Cenab-ı Kibriyâdandır
Aksada toplandı ruhu enbiya
Bir ismi imâmı enbiyadandır (Des.61).

4.14. ŞAHISLAR KADROSU

4.14.1. Dinî Şahsiyetler

Çevresinde mütedeyyin bir insan olarak tanınan ve muhafazakâr bir hayat süren Âşık Müdâmî, medrese eğitiminin yanı sıra Arapça ve Farsça öğreniminin kazandırdığı imkânlar ile birçok dinî-tarihi meseleyi okuyarak öğrenme imkânını bulmuştur. İslam tarihine ait Ashab-ı Kehf, Hz. Meryem'in hayatı, Dört halife, ehl-i beyt, on iki imam vs. konuların yanı sıra tarikatlar ve tarikat ehli hususunda da çeşitli şiirler kaleme almıştır. Geniş bir dinî perspektife sahip olan Âşık, sadece İslam dünyasının değil diğer kutsal kitaplarda anlatılan bir takım olay ve kıssalara da yer vermiş, dinî ve tasavvufi şahsiyetleri ve buna bağlı olarak halk edebiyatı terimlerini kullanmıştır. Ehli beyt aşığı olan Müdâmî, Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in de içlerinde yer aldığı Al-i Aba kavramını şiirlerinde zikrederek Al-i Abaya bağlılığını dile getirmiştir:

Babından red etmez aciz kemteri
Al-i abaya temiz bağlandım (K.71).

Üçler uçtu beşler penç Ali abâ
Yedi kırk bunlardır canımız fedâ (Des.51).

Âlem-i İslam ağlar
Pençi Ali abaya (Y.H.Ö.1).

Müdâmî, hayat felsefesi olarak Hz. Muhammed ve onun ehl-i beytine olan sevgisini şiirlerinde zikretmiş ve onların etrafında cereyan eden olaylara zaman zaman yer vermiştir. Bir Alevi-Bektaşi âşıktan daha fazla on iki imamı konu eden tekke tasavvuf edebiyatının duvazmam, maktel-i Hüseyin, medetname, selamname gibi türlerinde eserler vermiş, konuları tafsilatlı bir şekilde işlemeyi başarmıştır. Halk arasında "Molla" olarak bilinen Âşık,

tasavvuf geleneği içerisindeki mürşid-mürid, evliya-veli, şeyh gibi tabirleri ele almış ve bu gelenek içerisinde ön plana çıkmış Hacı Bektaşı Veli, Mevlana Celaleddinî Rumi, Şems Tebrizi, Abdulkadir Geylani, Ahmed Rufai, Şahı Nakşibendi**,** Hallac-ı Mansur gibi tarikat önderlerine şiirlerinde yer vermiştir.

Habil

"Hz.Adem'in oğullarından biri. Kardeşi kabil ile aralarında geçen olaydan dolayı meşhur olmuştur. Kur'ân'a göre Hâbil ile Kâbil Allah'a birer kurban adarlar. Bunlardan Kâbil kendi kurbanının kabul edilmediğini görünce kıskançlığından Hâbil'i öldürür. İşte yeryüzünde ilk öldürme hadisesi, ilk kan, ilk kötülük budur" (Pala 2000, 161). Mezkur hadise Âşık Müdâmî tarafından da zikredilmiştir. Âşık, yeryüzünde ölen ilk insanın Habil olduğundan ve insanın Allah'tan gelip tekrar Allah'a döneceğinden şu şekilde bahsetmektedir:

Habil olmuş süren ilk bu treni
Nerden gelmişse oraya gider (Des.54).

Eshab-ı Kehf

"*Mağara arkadaşları; Îsâ aleyhisselâmdan sonra din düşmanları her tarafı kapladığı bir zamanda, dinlerini korumak için her şeylerini terk edip, hicret eden ve Efsûs (Tarsus)'daki mağarada bulunan yedi kişi ile Kıtmîr adındaki köpekleri." (DTS, C.1)* Âşık, aşağıdaki mısralarda Eshab-ı Kehf'e işaret ederek onlar kadar çok yaşasan bile ölümün er geç geleceğine değinmektedir:

Eshab-ı kehflerin uyanacağın
Hakka sevgiliden sor sorma bana (K.14).

Hani Sokrat bilen asla Calinus
Eshab-ı Kehf-in yeridir Tarsus (Des.54).

Hz. Meryem'in babası Ümran

Müdâmî, kaleme almış olduğu peygamberler destanında Hz. Musa'nın dünyaya gelişinin Muharrem ayının 5. Gününe tesadüf ettiğine dikkatleri çekmekte ve aynı mısralarda Hz. Meryem'in babası Ümran'dan da bahsetmektedir:

Beşinde doğmuştur Hazreti Musa
Pederi Ümrandan haber vereyim

Hz.Hatice

"Peygamberimizin ilk zevcesi olup Kübrâ lakabıyla bilinir. Peygambere her bakımdan destek olmuş ve ona ilk defa inanmış olan kişidir. 25 yıl Peygamber'e hizmet etmiş ve onu bir kere olsun incitmemiştir" (Pala 1998:165). Âşık, Peygamberimizin eşi Hz. Hatice ve kızı Hz. Fatma'nın Peygamberimizin gülü olduğunu ifade etmekte ve onlardan medet dilemektedir:

Kandil-i arşı nuru çeşmi Murtaza ve Mustafa
Hatice Fatma gülü has hülki rızam himmet et (B.Div.29).

Hz. Hamza

"*Peygamberimizin amcası ve süt kardeşidir. Hamza, Mekke'de hatırı sayılır, kuvvetli ve kıymetli bir kişi idi. Bedir gazâsında fevkalade kahramanlıklar gösterdi. Uhud gazâsında otuz bir kâfiri cehenneme gönderdikten sonra Vahşi adlı bir bedevi tarafından şehîd edildi."* (Pala 1998: 171) Müdâmî, eserlerinde İslam'ın eşsiz kahramanı Hz. Hamza'ya da değinmiştir. Hz. Hamza'nın güçlü ve yenilmez oluşu ile Vahşî tarafından Uhud Savaş'ında şehadeti ve akıbeti de şiirlere konu olmuştur:

Öyle pehlivan ki yıkan bulunmaz
Gelse Hamza Ali Rüstem Zâl'a (K.7).

İlm-i zülfikârın alır
Müslim Battal Hamza gelir (Des.8).

Kahramanı katil Zal oğlu Rüstem
Hamza-yı cihanın buncanın nam (Des.54).

Erenler serveri evliya şahı
Hamza Ali sahipkıran bizimdir (Des.60).

Hamza gibi kahramanı öldürtüp
Ciğer böbreğin kesen avrattır (Des.58).

Uhud dağındaki o savaş meydanı
Orda şehid düştü nice nevcivanı
Ümmi Resulullah Hamza pehlivan
Ziyaret kabrine varasan paşam (Des.27).

Hz.Fatma

"Peygamberimizin kızının adı Türkçede Fatma şekli ile kullanılmaktadır. Hz. Hatice'nin kızı olup dört kızın en küçüğüdür. Aklı, zekâsı, güzelliği, zühd ve takvâsı çok idi. Peygamberimizin soyu onda devam etmiştir" (Pala 1998,136). Âşık, aşağıdaki şiirinde bölge halkından ölen Güldane adlı bir kadına ağıt yakarak cennet temennisinde bulunurken Hz. Fatıma'nın yar ve yardımcısı olmasını da dilemektedir:

Huri kızlar zülüflerin tarasın
Fatma Ana sarsın sinen yarasın (Des.10).

Hz. Hüseyin

"Hz. Ali'nin oğlu ve Peygamberimizin torunudur. On iki imamın üçüncüsü olarak bilinir. Ehl-i beyt'in beşincisidir. Şiî-Alevi edebiyatlarında Hüseyin'e özel bir yer ayrılmış, hakkında manzum ve mensur Maktel-i

Hüseyin'ler yazılmıştır" (Pala 1998, 195). Müdâmî aşağıdaki ilgili şiirlerde, Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehîd edilişini, bu şehadete engel olamayan Müslüman âleminin her yıl duyduğu pişmanlığı ve ölümü sebebiyle arşa yükselen ahı, acıyı anlatmaktadır:

Bin üç yüz on dokuz senedir tamı
Mü'minler her sene çeker bu gamı
Dost bağına bülbül isen Müdâmî
Ötelim İmam-ı Hüseyin aşkına (K.18).

Şehid düştü Hüseyin şah-ı Kerbela
Musibet birbirin kovalar bugün (Des.48).

Şah Hüseyin'in yere düşünce seri
Feryad eder iki cihan serveri (Des.48).

Şüheda serveri bu günde şehid
Anın hayrın okuram lanet-i Yezid (K.25).

Nice kıydı o kâfir
Hüseyin-i müctebaya

Hüseyin'in çadırında
Kulak ver vaveylaya
Ah-u figan sadd fizzah
Gitti arş-ı âlâya (Y.H.Ö.1).

Hâşâ öğretecek değilim size
Yolumuz uğrarsa Kerbela düze
İmâm-ı Hüseyinden Şâh-ı imam Rıza
Boş değildır hak-i Horasan paşam (Des.27).

Hz. Zeynep

Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem efendimizin ilk kızı ve ikinci çocuğu… Kızlarının en büyüğü… Çocuk yasta İslâm'la şereflenen ilk genç kız… İslâm'ın ve imanın kaynağı, sevgi pınarı babacığından asla ayrılmayan çilekeş bir iman eri… Annesinden aldığı üstün bir terbiye ile evi çekip çeviren, kocasına hizmette kusur etmeyen, becerikli, nezaketli ve işini bilen asil bir hanımefendi.Müdâmî tarafından zikredilen İslam büyüklerinden bir diğeri ise Hz. Zeynep'tir. Âşık, bir manzumesinde Zeynep'in ah u zarının dağ ve sahrayı doldurduğundan bahsetmektedir:

Sekene Zeynebin ah ile zarı
Doldu dağ ve sahra ovalar bugün (Des.48).

Dört Halife

Âşık Müdâmî, aşağıdaki manzumelerin ilkinde dört halifenin kendisine âşıklık verildiği rüyasında hazır bulunduklarını belirtmekte diğer manzumede de Dört Halifenin cennetle müjdelenen aşere-i mübeşşereden olduklarını dile getirmektedir:

Kuruldu mizan terazi cem oldu mahlûkata
Solda Osman Zinnureyn sağda fahr-i kâinat (Div.4).

Çar bari Mustafa Sıddık Ömer Osman Ali
Cennet ile müjdelenmiştir bu şahıslar belli (Y.Div.1).

Hz. Ali

"Hz. Ali Dört büyük halifenin sonuncusu, Hz. Muhammed'in amcazadesi ve damadıdır. Peygamber soyu onda devam eder. Onun edebiyatımızda gerek kahramanlık ve gerekse velilik ve imamlık yönüyle konu edildiğini görürüz" (Pala,199: 26). Rivayete göre Kur'an'ın sırrı besmelede, besmelenin sırrı be'de, be'nin sırrı altındaki noktada, noktanın sırrı da Hz. Ali'ymiş. Âşık, ilk beyitte o noktaya işaret ediyor. Ardından dinî-

tasavvufi Türk edebiyatının bir türü olan Selamname ile Hz. Ali'ye ve Haydar olan lakabına övgüler yağdırmaktadır:

Hem bu yüz dördün manası sebu 'l- mesânidedir
Payi bismillahdaki ol gizli nokta Ali'dir (B.Div.19).

Hem Ali'ül-Mürteza'nın aşkına
Baş eğip ikrara düşmüşlerdeniz (K.157).

Kimden aldın sen Hayberin tapusun
Gayet hazinmiş derler yalusun
Gelir Şahi Merdan yıkar kapusun
Ma'şuy 'dan kol kanadım var benim (A. 30).

Erenler serveri evliya şahı
Hamza Ali sahipkıran bizimdir (Des.60).

Bir tavr-ı vahiydir Muhammed Ali
Ziya kandilinde yanandır Haydar
Kahrına lütfuna demiştir belli
Müşkülun dâdına yetendir Haydar (Des.51).

On yedi bin sıfattır Murtaza
Bin bir ismin kan-ı vatandır Haydar (Des.51).

On İki İmam

"Arapça 'da "isnâ aşeriye"denilen on iki imam, Şiîlerce dinî korumak ve hükümlerini yerine getirmek için Peygamber'e halife ve vâris olduklarına inanılan on iki kişidir" (Pala 2000:320). Âşık, aşağıdaki duvazında On İki İmam'ın faziletlerinden bahsetmekte ve Kerbela hadisesine gönderme yaparak bu hadisenin müsebbibi Yezid'e de lanet okumaktadır:

Şâh-ı vilâyet imam Ali aşkına
Hadim-i Fatıma gülü aşkına
Şah-ı Hüseyin için tulü aşkına
Durmadan söyledik lanet Yezid'e

İmam Zeynel katarını güdenler
İmam Bakır'a can baş ovanlar
İmamı Cafer yolunda gidenler
Durmadan okuyun lanet Yezid'e

Musa'yı Kazım'ı sevenler candan
Ali Musa el-Rıza'yı ayırıver andan
İmanları sevmek asıl imandan
Sevenler okusun lanet Yezid'e

Muhammed takımıdır mazhar-ı rahman
Ali el-Nakibdir üsteri sübhan
Hasan Ali Askeri'n askeri olan
Durmadan okusun lanet Yezid'e (K.25).

On yedi kemer best on iki imam
On dört Masumu pak nereye gider (Des.54).

On iki katarı bir ardır yeden
Yetelim İmam-ı Hüseyin aşkına (K.18).

Şahım Zeynel-Abây severim candan
Şah Muhammed Bakıri ayırmam ondan
Elestten vermişim ikrar imandan
Şahım imam Cafer yolu aşkına

And veririm şâh-ı imamı Kazım'ı size
Delil-i rahberim şâh İmam Râha
Şâh Muhammed Taki himmet sal bize
Şâh-ı Ali'n-nâki Âli aşkına

Şahım Hasanü'l-Askerim el aman
Yetişe dâdıma sahibü'z-zaman
İmamlar hakkı çün halim pek ayan
Düşmüşüm damanın veli aşkına

Sizce malum acizlerin halleri
Fakirlerin kara yeter gülleri
Fırat kenarında düşen kulları
Şahım Celâl Abbas kulu aşkına

Çok zamandan beri gurbet eldeyim
Gideceğim misli kaldım yoldayım
Lütf-u kerema sayenizde daldayım
Selman-ı Pâk kamber kulu aşkına (K.19).

Ey Müdâmî geç sücâdan Ahmedi muhtari sev
Dü Vara iman çarzda masum Haydari Kerrari sev (Div.23).

Zeynelaba

Hz. Zeynel Abidin dördüncü imamdır, Hz. Hüseyin'in oğludur. Kerbelâ hadisesi sırasında hasta olduğu için savaşamamış, hastalığı hayatını kurtarmıştı. Babası Hz. Hüseyin'den aldığı kutsal emanetleri muhafaza eder. İmam Zeynel Abidin'de cedleri gibi din bilgileri yönünden fevkalâde bilgilere sahip, zamanın âlimlerine ders verecek kadar genel kültüre ve geniş bir dünya görüşüne sahiptir. Âşık, aşağıdaki şiirinde bütün meleklerin Kerbela'da yaşananlara ve Zeynelaba'ya ağlaştıklarını söylüyor:

Bütün melekler ağlar
Ehl-i Kerbela'ya
Çırılçıplak aç susuz
Hasta Zeynelaba'ya

Canlı cinli kan ağlar
Ahvali Kerbelâ'ya
Çırıl çıplak aç susuz
Hasta Zeynelabaya (Y.H.Ö.1).

İmam Rıza

İmam Rıza sekizinci imamdır, Hz. Musa-i Kâzım'ın oğludur. İmam, 35 yaşında iken Allah'ın emri ve babasının vasiyeti üzerine İmam oldu. İmam Rıza büyük ilim sahibi bir şahsiyetti. Bu yüzden "Al-i Muhammed'in âlimi" diye ün yapmıştır. On iki imamdan şiirlerinde sıkça bahseden Âşık, aşağıdaki dörtlüğü 5. Cumhurbaşkanımız Cevdet Sunay'ın hacca gitmesi üzerine kaleme almış ve Cevdet Sunay'ın hac dönüşünde Irak'ın Kerbela şehrine uğramasını, orada şehitleri ve içinde İmam Rıza ile İmam Hüseyin'in bulunduğu On İki İmam'ı ziyaret etmesini istemiştir:

Haşa öğretecek değilim size
Yolumuz uğrarsa Kerbela düze
İmâm-ı Hüseyinden Şâh-ı imam Rıza
Boş değildır hâk-i Horasan paşam (Des.27).

Kırklar

"*Kırk sayısının Türk folklorundaki önemli yeri yanında "erbaîn","çile" gibi tasavvufî terimlerle de değeri artmış ve şiirlerde çok kullanılmıştır. Özellikle "kırklar" diye bilinen Hak erenleri tasavvufta sıkça geçer. Alevî-Bektaşî inanışında kırklar meclisi vardır. Kırkların başında Hz. Ali bulunuyormuş"* (Pala 1998:240). Müdâmî, hemşire ile yaptığı bir değişmede maşukası Şemsinur ile nikahlarının kırklar tarafından kıyıldığını dile getiriyor:

Kırklar onu bana ettiler nikah
Yedi yaşda gördüm düşüm hemşire (A.4).

Resul kırklar mekânına gittiğin
Ruh-u alîden sor sorma bana (K.14).

Evliya

Ermişler, erenler, keramet sahibi kişiler. Evliyâ kelimesi çoğul olduğu halde tekil anlamı da kullanılır. Bu kişiler hayatlarını riyâzet ve mücâdelelerle geçirip kendilerini ibâdet ve tâata adarlar. Âşık, dinî-tasavvufi Türk edebiyatında adından sıkça bahsedilen evliyalardan ve onların kerametlerini anlatarak evliyanın nazarında olmanın ehemmiyetine dikkat çekiyor:

Evliyalar şâhı vilayet gelir
Müdâmî siz âsân kalın ben gidem (K.66).

Bir ürşidın damanına sarılıp
Evliya'nın nazarında olmalı (K.39).

Evliya sırrına yetilmesini
Ta galu beladan sor sorma bana (K.14).

Hacı Bektaş-i Veli

Hacı Bektaşi Veli, 13. Yüzyıl'da yaşamış bir mutasavvıf ve düşünürdür. O, Anadolu'yu Türkleştiren Türkmen gücünün hayatına şekil veren bir halk lideridir. Hacı Bektaşi Veli'ye bağlı Türkmenlere, Bektaşi denilmiştir. Bugün Hacı Bektaşi Veli, Anadolu gibi Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Bosna, Arnavutluk, Macaristan, Romanya gibi ülkelerde bile Türkler arasında bilinen, saygıyla anılan bir önderdir. Âşık, aşağıdaki şiir parçalarında Anadolu'nun Türkleşmesinin mihenk taşlarından biri olan Hacı Bektaş Veli'den ve onun "doksan bin eri"nden bahsetmekte ve Hacı Bektaşi Veli'nin piri olduğunu dile dile getirmektedir:

Mürşidim Muhammed rehberim Ali
Pirimizdir hünkâr Bektaşı Veli (K.25).

Hacı Bektaş Horasan'dan
Doksan bin er çar yandan (Des.8).

Hacı Bektaş Veli emre muntazır
Doksan bin eriyle geliyor hazır (Des.60).

Mürsid-i Kamil

Sırat-ı Müstakimi (dosdoğru yol, yani İslam'ı) gösteren, dalaletten hidayete sevk eden kişidir. Mürşid-i kâmil, tasavvufta seyr-i sülûkunu tamamlayıp, irşada ehliyetli ya da icazetli olan kişiler için kullanılan bir tabirdir. Şeyhlerin başı olarak bilinir. Âşık, aşağıdaki mısralarda mürşid-i kamile gidip tasavvufi terimde yer alan ders alma istemini dile getirerek bir mürşidin dizi dibinde hizmet etmeyi hayatının gayesi olarak görmektedir:

Müdâmî dilersen olayım araf
Mürşid-i kâmile git ol müşerref (K.125).

Mürşid-i kâmile verip ikrarı
Yoklukta kâimdir âlemin varı (K.39).

Mürşid

Müridlerine yol gösteren tarîkat pîri, şeyh. "Doğru yolu gösteren, kılavuz" anlamlarına gelir. Mürşid, herkese nasibi ölçüsünde hak yolu gösterir. Her bakımdan gerçek mürşid Hz.Muhammed'dir. Âşık, insanlara dinî, ahlakî yönden ışık tutan mürşidlerin, tıpkı sabunun kirleri temizlediği gibi toplumdan kötülükleri temizlediğini anlatıyor:

Pâk eder gîllını doğuştan gönlünün miratını,
Mürşidî Hazreti Muhtar rehberi Kur'an olur (Div.82).

Bir mürşidın damanına sarılıp
Evliya'nın nazarında olmalı (K.39).

Sabun lazım cihanın kirin götürsün
Mürşid-i lazım irşadına yetürsün (K.48).

Derviş

"Derviş, bir tarîkata bağlı kimse.Kelimenin asıl anlamı Allah yolunda alçak gönüllülüğü ve fakirliği kabul eden kimse demektir. Dervişlerin manevî yücelikleri daima imrenilecek bir durumdur. Özellikle kerâmetleri (su üzerinde yürümek gibi), fakirliği, kanaatkârlığı,dünyaya önem vermemesi….vs. yönleriyle edebiyatta dervişten söz edilir" (Pala 2000: 104). Âşık aşağıdaki mısralarda dervişlerin, hiçbir karşılık beklemeksizin tekkede hizmet ettiklerini belirterek kendisinin de bir mürşidin dervişi (müridi) olduğunu söylemekte ve ebediyen bu dergahın kapısında hizmet edeceğini ifade etmektedir:

Biz ki bu tekkenin dervişanıyız.
Külah olsa da bir olmasa da bir (A. 26).

Şeyh Şamil

Kuzey Kafkasya'nın efsanevi lideri ve "devletleşme" çabalarının en kayda değer ismi İmam Şamil, 1797 yılında Dağıstan'da Gimri (Genu) köyünde dünyaya geldi. Tarihteki en büyük gerilla lideri sayılan Şamil 4 Şubat 1871 de yetmiş dört yaşında Medine'de vefat etti. Âşık, aşağıdaki manzumede Şeyh Şamil'den hareketle Kafkas kökenli oyundan bahsetmekte ve bu oyunu beğendiğini dile getirmektedir:

Gene hatırladık ata diyarı
Şeyh Şamil Oyunu'nda metanet gördüm (Des.36).

Hallacı-Mansur

"Adı Ebû'l-Mugısü'l-Hüseyn b. Mansûru'l-Beyzavî olan Mansur (857-922) edebiyatça çokça anılan ünlü bir sûfîdir. Tasavvuf yoluna genç yaşta girdi. Her gün bin rekât namaz kılarmış. Tasavvuf yolunda ilerleyince fenâfillaha ulaştı ve "Ene'l Hakk (Ben Hakkım)" dedi. Birçok sûfiler (msl. Ahmed Yesevi, Yunus, Nesîmî, Niyazî-i Mısrî vs.) onu hak yolda şehid edilmiş bir mücahid olarak ele alır ve eserlerinde sıkça bahsederler" (Pala 1998: 167). Âşık aşağıdaki manzumelerde Hallac-ı Mansur ve Hz.Zekeriya'nın Allah'a olan bağlılıklarına vurgu yapmakta ve maşukası Şemsinur'a seslenerek ayrılığın acısının Mansur'un akıbetine eş olacağını anlatmaktadır:

Ayrılmayla men yazığın zarına
Çekme Mansur gibi aşkın darına (K.70).

Ene'l – hakk sırrıyla Mansur darına
Zekerriyya hızarında olmalı (K.39).

Gurbet sayılmaz mı kapandım kaldım
Çeker Mansur gibi dara yolculuk (Des.21).

Battal Gazi

"VII. Asırda yaşamış Emevi kahramanı Abdullah b.Amr'ın lakabıdır. Anadolu'da Bizans'a karşı yaptığı savaşlar ve bu savaşlardaki yiğitlikleriyle ünlüdür. Türk halk edebiyatındaki Battalnâme veya Battal Gazi Destanı bu kişiyi anlatır" (Pala 2000: 60). Çocukluğunda Hz. Ali cenknamelerini ve Battal Gazi cönklerini dinleyen Müdâmî, şiirlerinde bu halk kahramanına yer vermektedir:

Müslim Horasanî Battal Gazi
Allah deyip teber duran bizimdir (Des.60).

Ebu Müslim Horasani

Asıl adı Abdurrahman'dır. Ebû Müslim künyesi ile tanınmış İran'lı bir Müslüman siyasetçidir. Emevi Devleti'nin yıkılışı ve Abbasi Devleti'nin kurulması aşamalarında önemli roller üstlenmiştir. Horasan'da bulunduğu sıralarda Emeviler'e karşı faaliyetler yürütmüş ve isyan hazırlıklarını organize etmiştir. Abbasi Devleti'nin kuruluşundan sonra nüfuzunun giderek artması, devlet yönetiminde etkisinin güçlü hale gelmesi yönetimi rahatsız etmiş ve ortadan kaldırılmasına karar verilerek, bir görüşme sırasında öldürülmüştür. Müdâmî, Battal Gazi ile birlikte Ebu Müslim Horasani'ye de atıfta bulunmuştur:

Müslim Horasanî Battal Gazi
Allah deyip teber duran bizimdir (Des.60).

Abdulkadir-i Geylani

Hz. Hasanın oğlu Hasan-ı Müsenna'nın oğlu Abdullah'ın soyundandır. Annesinin ismi Fatıma, lakabı Ümm-ül-hayr olup seyyidedir. Bunun için Abdülkadir Geylani, hem seyyid, hem şeriftir. Onun için şu ibare meşhur olmuştur: "Veliler Sultanı Abdülkadir Geylani, aşk ile doğdu, kemal ile ömür sürdü ve kemal-i aşk ile Rabbi'ne vasıl oldu. Âşık, yüz kırk dört bin şeyh ve evliyanın Abdülkadir-i Geylani'nin emrinde olduğunu anlatıyor:

Yüz kırk dört bin meşayihler müheyya
Abdulkadir Geylan Şirvan bizimdir (Des.60).

Mevlana Celaleddin-i Rumi

İslam ve tasavvuf dünyasında tanınmış Türk şair ve düşünce adamı. Mevlevî yolunun öncüsüdür. Mevlânâ düşünceleriyle ve sanatıyla bilgin, arif ve şair kimliklerini buluşturmuş, dünya değerlerine iltifat etmeyen âşık bir şair kimliği oluşturmuştur.Âşık Müdâmî'nin çalışmamızın bir çok yerinde de belirttiğimiz gibi dinî ve tasavvufi kimliği ön plandadır. Şiirlerinde dinî şahsiyetlere ayrı bir önem vermekte ve onlarla ilgili kıssa ve menkıbelerden

iktibas ettiği konuları işlemektedir. Konya Âşıklar Bayramına iki defa katılan Müdâmî, Konya'yı yakından tanıma fırsatını bulmuş ve o şehrin başta Mevlana olmak üzere manevi mihmandarlarına şiirlerinde yer vermiştir:

Mevlana Rufai Hazret-i Nakşî
Gelen gayb-ı erenler serran bizimdir (Des.60).

Hakka kul Resül'e ümmet
Sizden olmadıysa himmet
Bir gün bize de muhabbet
Sunar Hazreti Mevlâna (Des.3).

Hazreti Mevlana Şems-i Tebrizi
Şem 'i şair Muhammed bırakmış izi (K.164).

Şemsi Tebrizi

İslam âlimi ve mutasavvıf. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin gönül dünyasında büyük değişikliklere sebep olan ve Mevlânâ tarafından yazılan ilâhî aşk şiirlerinden oluşan "Dîvân-ı Şems-î Tebrîzî" adındaki nazım eser sayesinde tanınan çok kuvvetli bir din âlimidir. Âşık, aşağıdaki mısralarda Mevlana'nın mürşidi Şems-i Tebrizi'ye de temas etmektedir:

Mürşidin Şemsi Tebrizi
Oldu bir ilham denizi
Duyan rahmetle sizi
Anar Hazreti Mevlâna (Des.3).

Hazreti Mevlana Şems-i Tebrizi
Şem 'i şair Muhammed bırakmış izi (K.164).

Ahmed Rufai

1118'de Irak'ta Bağdat ile Basra arasında yer alan Ümmü Abide köyünde dünyaya gelmiştir.Şeriat ve Tarikat ilimlerini tahsilden sonra icazet alan Seyyid Ahmet Er Rufai, babası Seyid Ali'nin Hasen köyündeki dergahında irşada başlamıştır. Dayısı ve mürşidi Mansur Bahati'nin vefat etmesi ile Ümmü Abidedeki dergahta posta oturmuştur. Kendi ismiyle anılan Rufaiye tarikatını kurmuştur. Âşık, aşağıdaki beyitte, Mevlana, Ahmet Rufai ve Şah-ı Nakşîbendi gibi alimlerin gayba ışık tuttuğunu anlatıyor:

Mevlana Rufai Hazret-i Nakşî
Gelen gayb-ı erenler serran bizimdir (Des.60).

Şahı Nakşibendî

Evliyânın büyüklerinden ve müslümanların gözbebeği olan yüksek âlimlerden. Seyyid olup insanları Hakka dâvet eden, doğru yolu göstererek saâdete kavuşturan ve kendilerine "Silsile-i aliyye" denilen büyük âlim ve velîlerin on beşincisidir. Muhammed Bâbâ Semmâsî ile Emîr Külâl'in talebesidir. İsmi, Muhammed bin Muhammed'dir. Behâeddîn ve Şâh-ı Nakşibend gibi lakabları vardır. Allahü Teâlânın sevgisini kalplere nakşettiği için, "Nakşibend" denilmiştir. Âşık, yukarıda zikrettiğimiz gibi Şah-ı Nakşibendi'ye de gönül bağı ile bağlandığını vurgulamaktadır:

Mevlana Rufai Hazret-i Nakşî
Gelen gayb-ı erenler serran bizimdir (Des.60).

Üçler-Yediler-Kırklar

Üçler; "Tasavvufta kutup ile imâmeyn denilen iki yardımcısına verilen addır. Tanrı erenlerinin en ululuları olarak bilinirler" (Pala 2000: 405). *"Yediler;"Kutup ve üçlerden sonra gelen ve dünyanın manevî idaresinde söz sahibi olan Tanrı erenleridir. Üçler ile dünyanın dört bir yanında birer tane bulunan erenler "Yediler"i oluşturur. Bunlardan sonra Kırklar gelir"* (Pala 2000: 416). Âşık, aşağıdaki mısralarda mana aleminin erenleri olan ve

devamlı olarak yaşadığına inanılan üçler, yediler, kırklardan ve Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin'nin içersinde yer aldığı beş kişiden mürekkeb Al-i aba kavramından övgü ile bahsetmekte ve onlara canını feda edeceğini dile getirmektedir:

Üçler uçtu beşler penç Ali abâ
Yedi kırk bunlardır canımız fedâ (Des.51).

4.14.2. Tarihî Şahsiyetler

Müdâmî'nin eserlerinde Türk ve dünya tarihinin mühim şahsiyetlerine de yer verdiği görülmektedir. Hemen her şiirinde tarihi referanslarla şiirlerini tezyin eden Âşık, Orta Asya Türk tarihinden, antik Yunan tarihine kadar pek çok tarihi vak'a ve şahıs hakkında şiirler yazmak suretiyle okuyucuya ve dinleyiciye tarih bilgisinin derinliğini de hissettirmiştir. Âşık, şiirlerinde konu edindiği tarihi şahsiyetler vasıtasıyla millet, vatan, Türklük şuuru gibi bir takım değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında da mühim bir rol oynamıştır. Özellikle Türk tarihine damgasını vuran Oğuz, Atilla, Sultan Alparslan ve Atatürk gibi sahasında deha şahsiyet ve kahramanları da mütemadiyen işlemiş ve bunların tarih sahnesindeki önemine dikkat çekmiştir.

Müdâmî için tarih, geçmişe gark edilmiş bir bilgi kirliliği değildir. O mazi ile hal arasında yaşayabilen ve maziden aldığı kuvvetle geleceği kurgulayabilen bir milliyetperverdir. Âşık, Türk tarihinde derin izler bırakmış olan Türk büyüklerini her vesileyle şiirlerinde işlemeye gayret etmiştir. Onun şiirlerinde, bilinen ilk Türk hükümdarı Oğuz Kağan'dan, Bizans'ı titreten, Papanın dahi uykularını kaçıran Atila'ya, dünyayı kasıp kavuran Moğol Türk hükümdarı Cengiz'den Anadolu'nun kapılarının Türklere açılmasına vesile olan muzaffer kumandan ve büyük devlet adamı Sultan Alparslan'a ve hatta ozanların piri Dede Korkut'a kadar kadar bir çok Türk büyüğünü bulmak mümkündür:

Kalplerde dehşet yaratır
Şerefli nâmın Alparslan
Saygı ve hürmet yaratır
Mülke nizâmın Alparslan (Des.40).

Irkı Dede Korkud oymaklarından
Oğuz Atilla'nın kaynaklarından (A.24).

Ecdadım Cengiz 'dir soyum Atilla
Ankara'da doğan güneş ay benim (A.31).

Atila-Cengiz-Temurlenk
Bunların methü senâsı ta Derbent'ten gelmedir,
Teke Dağıstan'da Hive Taşkent'ten gelmedir,
Atila Cengiz Temurlenk işbu kentten gelmedir (M.Div.1).

Bir yandan Oğuzla Cengiz Han gelir
Bir yandan Fatihle Alparslan gelir
Timur Yavuz Selim kahraman gelir
Hedef on ikiden vuran bizimdir (Des.60).

Müdâmî için yaşayan bir ibret tablosu Osmanlı ve Osmanlı kültürü de bir öğünç kaynağıdır. Türk tarihinin ve bilhassa Osmanlı tarihinin her noktasına vakıf olan Âşık, zaman zaman Osmanlı tarihine ait kişi ve kavramlara da eserlerinde yer vermiştir:

Katerine Hürrem Kösem Sultanlar
Osmanlı hazinesini ezen avrattır (Des.58).

Ankara Halkevi medhini inan
Sana bünyad etmiş Mimari Sinan (Des.36).

Altı yüz yıl mutlakıyet yaşadık
Son Reşad devrinde bunu boşadık (Des.41).

Âşık'ın derin kültürü Antik dönemin tarihi kahramanları olan Diyojen, Büyük İskender ve hatta antik Yunan felfesinin abidevi isimleri Aristo ve Sokrat'ı da teşmil etmektedir:

Bence Sokrat Aristolar oradır dese de çâre
Visâlden başka yok çâre dirilse sadhezâr Lokman (B.Div.11).

Hani Sokrat bilen asla Calinus
Eshab-ı Kehf-in yeridir Tarsus (Des.54).

Diyojen baş indiremedi ölse de İskendere
Dedi İhsanîn istemem gölge etme bir kere (Div.47).

Hani Şeddad Nemrud Firavun heman
İskender Pikyanus nerde Süleyman (Des.54).

İskender dünyayı gezdi temamet
Anın icadıdır ayna-yı beraât
Önde nur yürüdü arkadan zulmet
Bunu büyük kumandandan bilelim (Des.34).

Âşık, İran kökenli kahramanlardan kuvvetin ve iktidarın sembolü olarak Rüstem-i Zal'ı, adaletin simgesi olan Nuşirevan'ı, Osmanlı tahtına gözünü diken şahlar şahı Şah İsmail'i ve zaman zaman da Hüsrev ve Rüstem'i konu alan şiirler kaleme almıştır:

Nice Hüsrev nice Rüstem geldi iş bu faniya,
Akilu dane ger gider râhî Hakkı tanıya (Div.82).

Ercemde bahadansın buyur aşk meydanına
Şah İsmail e mukabil arabi dinli misin (Div.32).

Adalette meşhur Nuşirevan'ın
Haznesi defnesi nereye gider (Des.54).

Arslan yatağını sanma boş olur
Koçyiğit var Rüstem Zal'a eş olur (K.122).

Öyle pehlivan ki yıkan bulunmaz
Gelse Hamza Ali Rüstem Zâl ile (K.7).

Koçakların Rüstem Zâl'ı
Hayran koyar bizim Artvin (Des.46).

Kahramanı katil Zal oğlu Rüstem
Hamza-yı cihanın buncanın nam (Des.54).

Âşık Müdâmî yakın tarihin mühim şahsiyetlerinden olan ve milli mücadele kahramanları olarak bilinen başta büyük halaskâr Mustafa Kemal Atatürk ile Gümrü muzafferi ve Doğu Anadolu'nun unutulmaz kahramanı Kazım Karabekir, Mareşal Fevzi Çakmak ve Kars müdafii Halit Paşa'yı da unutmamıştır:

Atam kurdu CHP'yi millete
Nankör olma şu yediğin nimete
Saygı göster layıkıyla devlete
Cümlemiz evlad-ı Kemal olalım (K.76).

Kemal Ata baş kumandan
Maraşaller ne aleme (Des.8).

Unutma Atayı Karabekir'i
Ruhlarına dua kıl Yavuz Köyü (Des.70).

Yürür isen atamızın yolundan
Kurtulur felaketin selinden
Bal şerbeti içme yadın elinden
Zehri dost elinden iç zay olmasın (K.105).

Yurdu esaretten kurtardı gazi
Egemenlik kurdu 23 Nisan (Des.41).

Atam kalkar giyer kırmızı çizmeyi
Fevzi Çakmak bilir düşman ezmeyi (Des.60).

Halaskârın Halid, Karabekir'dir
Minnettarlığın sal ilana Sarzep (Des.50).

Atam kalkar giyer kırmızı çizmeyi
Fevzi Çakmak bilir düşman ezmeyi (Des.41).

4.14.3. Politik ve Siyasî Şahsiyetler

Müdâmî çok yönlü bir sanatçı ve kişiliktir. Yaşadığı devrin günlük olay ve siyasi durumuna kayıtsız kalmamıştır. Daha önce üzerinde durduğumuz gibi politika ve siyaset onun şiirlerinde geniş yer bulmuştur. Bu yönüyle Müdâmî devrinin politik şahsiyetleri hakkındaki olumlu veya olumsuz görüşlerini şiirleriyle dile getirmekten çekinmemiştir. Müdâmî şiirlerinde, İsmet İnönü, Celal Bayar, Adnan Menderes, Cevdet Sunay ve Zeki Velidi Togan gibıı devlet ve siyaset adamlarına yer vermiştir.

Hep eşitsin Türk'e yağı ateşi sızam budur,
Yurduma hain bakanın beynini ezen budur,
Hangi dağdan kopsa bir sel bu olur Nuh-u Tufan,
Yedi yıl kararlı cepheyi hamlede bozan budur.

Bir zamanlar binden fazla aşmış iken derdimiz,
Teslim olmuştur silahlar kalmamışken ordumuz,
Silinirken Türkün adı taksim ile yurdumuz,
Beşeriyet i'lân etmeyüp temeli düzen budur.
Gaziyle el ele durup harta çizen budur.

Bende-i Sâbit Müdâmî düşün eski halini,
Padişahlar öz keyfinde el alırdı malını,
Fevzi Çakmakla Atatürk berk tuttular elini,
İngilize iskemle vuran fatih-i Lozan budur.
Altun kalemle bu varlık beratın yazan budur. (M.Div.2).

Dünya üstümüze almışken tedbir
Milli şeftir onu eyledi tağyir (Des.55).

Sayın Milli şef'im sende pek yaşa
Sayenizdan birçok vilayet gördüm (Des.36).

Milli şefe vatan haini diyan,
Ya o hıyar oğlu hıyar nerdedir (Des.59).

Aldandılar sivri burun Bayar'a
Birtakım serseri zevzeklerimiz (Des.77).

Kâinat beğendi hoş niyetini
Yaradan korusun maiyetini
Aziz yurdumuzla Türk milletini
Bu kafilede ilk sıradan paşam (Des.27).

Ey gönül dikkat eyle cevahir kân buradadır
İlim irfan hazinesi var la'l-i mercan buradadır
Başkurdun cumhurbaşkanı Zeki Togan buradadır (Div.40).

4.14.4. Şair ve Yazarlar

Müdâmî, şiirlerinde etkilendiği ve karşılaştığı âşık ve şairlere yer vermiştir. Başta Âşık Şenlik olmak üzere Âşık Huzurî, Âşık Efkarî, Bahrî, Ceyhunî, Davut Sularî, Feryadî, Fakirî gibi dönemin önde gelen âşık ve şairlerinin edebi yönlerini ele almış, bunun yanında halk edebiyatı ve biliminin önde gelen Mecid Tokdemir, Adil Özler, Orhan Şaik Gökyay gibi isimlere de yer vermiştir:

Mecid Tokdemir'e Adil Özder'e
Ay güneşleriyle Şavşat'a selam (Des.24).

Hazreti Mevlana Şems-i Tebrizi
Şem 'i şair Muhammed bırakmış izi (K.164).

Keşfi izni hem suzanı
Kamil Muhibbi ozanı
Hıfzi Mahirî yazanı
Hangi birini yazam Artvin (Des.46).

Sizde Ferhad Şirin varsa bizde Bahri Ceyhuni
Bahri Ceyhunlar misâli aşkın seli bizdedir (A.23).

Cihâna şöhret nam koymuş Kars'ı san'atkâr Mahirî
Hutabanın üdebanın fevkindedir cahili
Muhterem musikişinası adı Hamid şairi
Kurbani'den aşk havası irticalı bizdedir (Des.72).

Orhan Şaik Beğe mihman beş altı ozan bugün
Ol sazın ele alup ettiler düzen (Div.40).

Feryadı, Fakirî dedemdir mühterem Şenliğimiz
Hâlâ berhayat Afyon'da bak da Zülalî bizdedir (A.23).

Toplandı şehrin varı hem ricâlı kibarı
Kızdırdılar Âşık Efkârî o eski bir ozandı (B.Div.5).

Bin dokuz yüz elli altı yılına
Ulaşmadan çok irfanı yok olmuş
Sordum Çoruh Artvin Yusufeli'ne
Mürşidim Huzurî hani yok olmuş (Se.144).

4.14.5. Halk Hikâyesi Kahramanları

Müdâmî"nin şiirlerinde kendine yer bulan halk hikâyesi kahramanları toplumun hikâyeler üzerinden onlara yüklediği sembolleşmiş anlamlarıyla dile getirilir. Bu anlamlar daha çok, aşk, bitip tükenmez sevgi, fedakarlık, ayrılık… gibi durumlarla ifade edilir. Bu kahramanlar başta Leyla ve Mecnun olmak üzere âşık ve maşuk için birer timsal olan Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Yusuf ile Züleyha'dır.

Ferhat-Şirin

Her fünûnda Mahirîn var
Ferhad Şirin Tahir'in var
Huzurî tek şairin var
Yok diyecek sözüm Artvin (Des.46).

Yusuf Züleyha

Yusufu zindana salan Zeliha-i zamanda siz.
Der Müdâmî görsem Hürrem Belkısı devranda siz. (Div.45).

Ezel aşkın başlığını aldım Adem ve Havva'dan.
Maşuku sık sık karaladım Yusuf ile Züleyha'dan (S.2).

Leyla Mecnun

Şâm-ı sihr Mecnun gibi çağırdım
Leylâ Leylâ. Gel bir çare eyle. (Müs.3)

Kays'a Leylâ'nın yüzünden mekânın dağ etti hak
Benim derûnumda yanan ateşi küberâdır (Div.59).

Aşkı gürühândan yedi yıl oldu kays terk-i vatan
Bak bu aşkıyla Mecnun Leylâ'ya baş endirir (Div.76).

Çoğunun aşk aklın alır ezel
Kays'ı Mecnun eder divana çıkar (K.118).

Gün var ki Leyla'ya bir Mecnun gibi
Aylarca sahrada yattığım gün var (K.121).

Mecnun edip beni saldı sahraya
Leyla'nın yerini tuttu sevdiğim (K.88).

Kays Leyla yüzünde gördü Mevla'yı
Bilmeyenler sanar aşkı Leyla'dır (A.34).

Kerem ile Aslıhan

Der Müdâmî yandım sevda narına
Kerem gibi Aslıhan'dan ayrıldım (K.70).

Müdâm Kerem gibi alıştım narâ
Neylim yok dünyada devlete vara
Bari bir tanışlık vereydin yara
Aman nice gördün Şemsinurumu (A.38).

Ezel fırsat elde iken göz açıp davranmadın
Şimdi Kerem gibi sende âşık oduyla yan bu kez (Div.95).

Kömür gözlüm beni eyledin verem,
Serini sevdama saldı ye diye,
Sen Aslıhan oldun ben dertli Kerem,
Girdabı mihnete şal diye diye (K.33).

4.14.6. Olumsuz Tipler

Müdâmî"nin şiirlerindeki olumsuz tipler tarih içinde gerçekliği bilinen ve zamanla çeşitli anlatılarda yer bulmuş tiplerdir. Bunların isimleri ve bu isimlerin taşıdıkları anlam yükü halk hafızasında esasında mevcuttur. Bu durum bu tiplerin isimlerinin geçtiği şiirleri anlamayı kolaylaştırmaktadır. Müdâmî başta Cemşit, Firavun, Nemrut, Karun ve Şeddad olmak üzere tarihte zulüm ve istibdadla tanınmış bütün olumsuz tipleri şiirlerinde işleyerek onlara lanet okumuştur. Özellikle de Kerbela hadisesinin müsebbibi ve on iki imamın katili olarak bilinen Yezid'e ateş püskürmektedir:

Cemşit

Hani Adem İdris hani Nuh Şit
Heykelin altından yaptıran Cemşit (Des.54).

Firavun

Seni andı yalvardı Firavun gibi düşman
Yüzümü kızartmadın tarihlerde beyandır (B.Div.18).

Hani Şeddad Nemrud Firavun heman
İskender Pikyanus nerde Süleyman (Des.54).

Nemrud

Elâman bizâra geldim yaradan senden meded,
İbn Mervan işbu mel'un zulmü bir namdır sanur. (B.Div.23).

Hani Şeddad Nemrud Firavun heman
İskender Pikyanus nerde Süleyman (Des.54).

Karun

Müddet-i ömründe cem eylediğin devlet-ü mal.
Karun teki servatinle tâ olasın na-bedid. (B.Div.2).

Kimiz Şeddad Kimiz Karun
Yarın gayya sizlerindir (Des.62).

Şeddad

Kuvvetine mağrur olma hani Şeddâd ibn-i' ad,
Cenneti miras bırakdı hak ile yeksânadır. (Div.58).

Kimiz Şeddad Kimiz Karun
Yarın gayya sizlerindir (Des.62).

Hani Şeddad Nemrud Firavun heman
İskender Pikyanus nerde Süleyman (Des.54).

Yezid

At binip düştün peşime ey Yezidoğlu Yezid!
Etme bulma dünyasıdır ettiğin başan gelir.
Sadhezarân lanet olsun ol Yezidin canına
Ayırmağıl katarından Zeynel a'ba'm himmet et (B.Div.29).

Sadbasad la'net olsun ol süfyani Yezide
Bilmediği sen melec-i me'va Ali'dir (B.Div.19).

Kim severse imamların başını
Durmadan okusun lanet Yezid'e (K.25).

Yezid'e sadbesad lanet taşını
Atalım İmam Hüseyin aşkına (K.18).

Dünyaya değişti imanı Yezid
Ağlattı ehl-i beyti sıbyanı Yezid
Şüheda serveri bu günde şehid
Anın hayrın okuram lanet-i Yezid (K.25).

Sadbesad lalet olsun
Yezid-i bi-hayaya
Hem ona tabi olan
Zümre-i eşkiyaya (Y.H.Ö.1).

Müdâmî'nin şiirlerinde şeytan da bir olumsuz tip olarak karşımıza çıkmaktadır:

Ger azarsan Azazil veş eylersin hüsrana
Bizim için yaratıldı tamu caha bak (Div.11).

İmanım hıfzeyle şeytan elinden
Ey biladı kıblegâhım gel yetiş (K.143).

Nefsin sözüne kananlar
Azazile aldananlar
Dünya benimdir sananlar
Sonu olur naçar bir gün (Se.10).

Melekler saf saf düzüldü İblisin bağrı ezildi (A.37).

İptida şeytana lanet okunur
Aduya düşmana lanet okunur (K.118).

BEŞİNCİ BÖLÜM

HALK HİKÂYECİLİĞİ

5.1. HALK HİKÂYECİLİĞİ GELENEĞİ İÇERİSİNDE ÂŞIK MÜDAMÎ

20.yy'ın en önemli halk hikâyecilerinden biri olan Müdâmî, zaman zaman hikâye müsannifi kimi zaman da hikâye anlatıcısı kaynak kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Müdâmî, halk hikâyeciliği sahasında usta bir şahsiyettir. Halk hikâyelerinin mevzuu, şekli ve üslubu bakımından bilgi sahibi olan Âşık, roman, masal ve halk hikâyelerini birbiriyle mukayese etme gücüne de sahiptir. Romanlarla halk hikâyelerinin mukayesesini yaparken, romanı tamamen uydurma, yani muharirin muhayyilesinin icadı bir mahsul olarak görmektedir. Halk hikâyelerini ise, bir âşıkın telif hissesini görmekle beraber, onun hikâyenin vakasını muhakkak ya bir hikâye, masal kitabından, ya eski zamanlarda olmuş bir vakadan veyahut da tevarihlerin (yani geçmiş çağların olaylarını anlatan her çeşit eserin) anlattığı hadiselerden aldığını kabul etmektedir.

Müdâmî'nin halk hikâyeciliğinin güçlü olmasının önemli etkenlerinden biri de büyük dedelerinin 18. ve 19. asrın en büyük halk hikâyecilerinden oluşudur. Müdâmî'nin dedesinin dedesi Âşık Üzeyir Fakîri ikinci Mahmut zamanında yaşamış olup, sağlığında, Kerem'in Erzincan Bağları, Arslan Bey, Ahmet Han, Mustafa ve Kirmanşah gibi ona yakın halk hikâyesi tasnif etmiştir. Bunlar arasında en çok bilinenler Ahmet Han ve Aliyar adlı hikâyelerdir. Âşık Müdâmî'nin hikâyelerinde Osmanlı edebiyat ve kültürünün izlerini de görmekteyiz. Büyük dedesi olan Âşık Üzeyir, uzun zaman İstanbul'da yaşamış ve İstanbul halk edebiyatı tesiri altında kalmıştır. Bu durum Müdâmî'ye de sirayet etmiştir. Müdâmî'nin bir diğer büyük dedesi de Süleyman Usta'dır. Süleyman Usta 'Kerem ile Aslı' Hikâyesini kırk günde anlatan devrin en önde gelen halk hikâyecilerindendir. Müdâmî, dedelerinin tasnif ettiği bu eserleri ezberlemiş, anlatmış ve bu güne kadar gelmesine

vesile olmuştur. Pertev Naili Boratav'a göre Müdâmî uyanık ve ilmi tecessüsü derin olan bir âşıktır. Müdâmî güçlü bir halk hikâyecisidir. Prof. Dr. İlhan Başgöz, Prof. Dr. Pertev Naili Boratav, Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu Müdâmî'den birçok halk hikâyesi dinlemiş, kayda geçirmişlerdir. Hatta zikredilen alimler herhangi bir mevzu hakkında halk hikâyesi oluşturmasını istedikleri Müdâmî'nin bu işi üç beş gün gibi kısa bir zamanda tamamlayarak halk hikâyeleri anlatıp kaleme aldığını müşahede etmişlerdir. Örneğin; Pertev Naili Boratav Âşık Müdâmî'den 'Yaralı Top' adlı efsaneyi ufak bir halk hikâyesi tipinde bir hikâye haline koymasını istemiş, Müdâmî ise efsanede konuşturduğu Karaoğlan'ı, menkıbenin diğer insan ve top kahramanları ile karşılıklı türküler söyleterek hikâyeye çevirmiş ve günümüze gelmesine vesile olmuştur.

"Kars ve Erzurum âşıklık geleneğinin en önde gelen halk hikâyecisi ve halk hikâye repertuarına sahip Âşık Şenlik'tir. Âşık Şenlik'ten sonra gelen ikinci kuşağın baş anlatıcısı Âşık Müdâmî'dir. Müdâmî'den sonra Cevlani, İslâm Erdener, Hicranî gelmektedir" (Boratav 1988:38). Üçüncü kuşağı oluşturan âşıklar ise Âşık Rüstem Alyansoğlu, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Şeref Taşlıova vb'dir. Pertev Naili Boratav muhtelif şekilleriyle halk hikâyelerinin tevekkününü sıralarken Kars ve civarında halk hikâyeciliği ve Müdâmî için şunları söylemektedir: "*Kars ve civarında halk hikâyeciliği tabiî ananesi içinde yaşıyor. Binaenaleyh oradaki bu çeşit hikâyelerde, Âşık Ali İzzet'te olduğu gibi modern bir telif seyri görmüyoruz. Son zamanlarda âşıkın bizzat kendisinin, tahrirî olarak belki sade türküleri tespit ettiği vaki oluyor. Mesela Âşık Müdâmî, ben kendisiyle tanıştığım sıralarda, bir hikâye tasnif etmekteydi. Vakit ve ilham buldukça, arkadaşı Tevfik Ustadan dinlediği ve eski bir hikâye kitabında bulunduğunu öğrendiği bir hikâyenin, münasip yerlerine uygun türküler düzüyor, bunları defterine, başlarına hangi münasebetle söylendiklerini yazarak kaydediyordu. Henüz bu hikâyeyi bitiremedi. Diğer bir hikâyeyi, benim gözümün önünde ve iki gün içinde tasnif etti. Bu hikâye Ali Şir Hikâyesi'dir. Ben kendisine Ülkü'de çıkmış olan Ali Şir'in bir aşk hikâyesine ait küçük hikâyeyi okumuştum. Bu mensur hikâye ona,*

türkülerle süslenmek suretiyle yeniden telife değecek bir kıymette görüldü. Bana: 'Uzun bir hikâye olmaz ama, acıklı, güzel bir kaside olur' dedi. İki gün içinde türkülerini yazıp getirdi. Ben, şüphesiz bir tecrübe yapmak fırsatını bulduğum için memnundum. Gözümün önünde bir halk hikâyesi meydana gelmişti. Derhal hikâyeyi anlattırdım ve tespit ettim. Âşık Müdâmî türküler geldiği zaman kağıttan okumak mecburiyetinde idi; henüz ezberleyememişti. Fakat bunları sazıyla ve münasip makamlarıyla okumayı ihmal etmedi.

Âşık Müdâmî kendi tasnif atiği hikâyelerin türkülerinin ve alelûmum şiirlerinin aynen ezberlenmesi için bir müddetin geçmesi icap ettiğini ileri sürer. O, haklı olarak, irticalen söylenen şeylerin ki o da birçok hikâyeleri anlatırken bayatı'larını, ve peşrevi'lerini irticalen söylüyordu ikinci defa söylenmek isteği zaman katiyen ilk şekillerine uyamayacağı kanaatindedir. Onun içindir ki tasnif ettiği hikâyelerin türkülerinin muayyen bir şekilde kalmasını isteyen âşık onu yazmağa mecburdur. Çok defa âşıklar okuma yazma bilmez veyahut da hikâyelerinin tespit edilmesine ehemmiyet vermezler; o zaman hikâyeler, türkü kısımlarında dahi birçok varyantlarla ortaya çıkar; eğer âşıkın, okuma yazma bilen ve ustasının eserlerini, ilk şekilleriyle kaybolmaktan kurtarmağı isteyen bir çırağı yoksa…" (Boratav 1988:125-126).

Müdâmî, geçmişten günümüze kadar gelen âşıkların genel özelliklerinden farklılıklar göstermektedir. Birçok âşık irticalen söylediği şiirleri, atışmaları anlattıkları halk hikâyelerini söyleyip geçmektedirler. Kayıt altına almamaktadırlar. Oysa; Müdâmî eli kalem tutan, bütün söylediği ve anlattığı halk hikâyelerini kayıt altına alan önemli bir sanat erbabıdır. Elimizde Müdâmî'ye ait yirmiye yakın yazma eser mevcuttur. Âşık, bir programda söylediği şiir ve atışmaları programdan sonra kayıt altına almak suretiyle basılmasına vesile olmuştur. Aksi takdirde onun bütün söyledikleri uçup gidecek ve bugün kendisinden şumullü bir biçimde bahsedemeyecektik.

Cumhuriyet döneminde yapılan derleme çalışmaları içerisinde kendisinden en çok istifade edilen kişi şüphesiz Âşık Müdâmî olmuştur. Anlattığı hikâyelerden bir kısmı şunlardır:

- *“Köroğlu-İlk Kol,*
- *Köroğlu, Koca Bey Kolu*
- *Köroğlu, Demircioğlu Kolu*
- *Köroğlu, Bolu Beyi Kolu*
- *Köroğlu, Hasan Paşa Kolu*
- *Köroğlu, Son Kol*
- *Köroğlu’nun Oğlu Hasan bey*
- *Celali Bey Oğlu Hasan bey*
- *Tahir ile Zühre*
- *Şah İsmail*
- *Kirmanşâh*
- *Arslan Bey*
- *Erzurumlu Mahsûnî*
- *Yahudî Kızı*
- *Âşık Garip*
- *Kara Gelin*
- *Kurbânî*
- *Tufarganlı Âşık Abbas*
- *Lâtif Şâh*
- *Sevdâkâr*
- *Salman Bey*
- *Erzincan Bağları*
- *Tahir Mirza*
- *Ahmet Han*
- *Yaralı Mahmut*
- *Emrah ile Selvi Han*
- *Asuman ile Zeycan*
- *Mustafa Beğ*
- *Kerem ile Aslı Hasta Hasan*
- *Leyla ile Mecnûn*

- *Yûsuf ile Zelihâ*
- *Ferhat ile Şirin*
- *Köroğlu'nun Diğer Kolları"* (Özsoy1993:127-128).

Müdâmî yukarıda da bahsettiğimiz gibi kendi tasnifi olan hikâyelerinin yanı sıra usta malı halk hikâyelerini de en güzel şekilde anlatmayı başarmıştır. Türkiye'nin elliye yakın vilayetini gezme fırsatını bulan Âşık Müdâmî bu vilayetlerde sevenlerinin muhakkak bir halk hikâyesi anlatmasını istediklerini ifade etmektedir. Müdâmî de bu halk hikâyelerini günlerce âşık kahvehanelerinde anlatır meraklılarının derin teveccühüne nail olurmuş. Pertev Naili Boratav "Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği" adlı kitabında halk hikâyelerinde Müdâmî anlatısını ve rivayetini defalarca zikredip üzerinde durmaktadır. Müdâmî, aynı zamanda iyi bir Köroğlu anlatıcısıdır. Bugün Köroğlu ve kollarının anlatımı rivayetlerinden bazıları Müdâmî'ye dayanmaktadır. Örmeğin; Köroğlu'nun şairlik kabiliyetini Bingöllerden gelen üç köpüğün birinden alması rivayeti, Âşık Kerem ile Köroğlu'nun zamanlarını ve münasebetlerini tespit eden rivayeti; Köroğlu'nun babası Kerem'in babası olan Isfahan Şahı'ın yanında baytar olduğu, Şah'ın onun gözlerini çıkarınca, kör baytarın ona: İnşallah bir oğlun olur gurbete düşer onun hasretiyle senin gözlerin kör olur diye kargış etmesi ve Kerem'in bir şiirinde:

1017'de içtim aşkın badesin

Revan oldum Aslı diye diye ben.

İfadesini kullanması Kerem'in on yedi yaşında gurbete çıktığını ve kör baytarın duasının kâbul olduğunu, Kiziroğlu Mustafa Bey'in Kars'ın bir köyüne gelip yerleştiğini ve bu köyün Kiziroğlu adını aldığını, Nigar Hanım'ın Bolu Beyi'nin kız kardeşi olduğu için Köroğlu'na yalvarıp esiri kurtarmasını, Müdâmî rivayetlerinde ilk kez rastlamaktayız. Halk hikâyelerindeki epizodların çok az değişiklikle Köroğlu kollarında nasıl bir hüviyete büründüklerini de Poshof Müdâmî anlatımında görmekteyiz :

“ Poshof, Müdâmî’nin Demircioğlu kolunda anlatımına göre:

[…. Demircioğlu, Köroğlu için Cevher Paşa’nın kızını kaçırmak üzere Erzurum’a gelmiştir. Kızı hile ile kaçırır.] Fakat arkalarından Cevher Paşa’nın ordusu yetişir: Demircioğlu kızı bir mağaraya koyar, kendisi ordu ile vuruşmağa başlar. [Bitap düşer,yaralanır; yakalayıp bağlarlar....]

[….Demircioğlu yakalanmış, zındana atılmıştır; asılması için konan mühlet bitmek üzeredir.] Köroğlu onun sıkıntıda olduğunu sezer. Adamlarıyla tebdil kıyafet Erzurum’a varır. Bunlar, tam Demircioğlu darağacına getirildiği zaman meydana çıkarlar. Cevher Paşa’nın adamlarını kırıp Demircioğlu’nu kurtarırlar. Kız da beraberlerinde olmak üzere, Çamlıbel’e dönerler.

Koca Bey kolundaki anlatıma göre de :

[… Koca Bey, Mustafa Bey, arif Bey, Ayvaz’la birlikte Hezaran Bülbülü almağa gitmişlerdir. Dönüşte Silistre Paşasının Bezirgânını basıp soyarlar. Silistre Paşası bunlar üzerine ordu yollar. Yakalanırlar zındana atılırlar.] Tam asılacakları sırada, zındandan Ayvaz’ın yolladığı mektuptan bunların sıkıntıda olduklarını anlıyan Köroğlu arkadaşlariyle birlikte yetişirler. Tebdil kıyafet kalabalığa karışırlar. Mahkûmlar darağacına getirildiği zaman meydana çıkıp Paşanın askerlerini kırarlar. Arkadaşlarını kurtarırlar” (Boratav 1988:140-141).

Âşık Müdâmî, Köroğlu, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre adlı halk hikâyelerini de kendine özgü üslubuyla çeşitli yerlerde günlerce anlatmıştır. Örneğin; Tahir ile Zühre adlı halk hikâyesi usta malı bir eserken Müdâmî anlatımıyla Boratav’a göre yeni bir telif hüviyeti kazanmıştır:

“Nil sahilinde bir şehirde Edhem Sultan hüküm sürüyor. Kardeşi ve Baş veziri Ahmet Vezir’in oğlu Tahir’le Edhem Sultan’ın kızı Zühre küçükten birbirine nişanlıdırlar. Delikanlılık çağına girince sevişiyorlar. Ahmet Vezir, Zühre’yi oğluna istiyor. Fakat o sırada, karısının teşviklerine uyan Edhem Sultan, Başvezirin oğlunu kızına denk görmeyerek, bu isteği reddediyor ve yine karısının teşvikiyle Ahmet Vezir’in bütün ailesini öldürtüyor. Tahir, cellâdın merhametiyle ölümden kurtuluyor. Yıllarca dolaşıyor, türlü maceralar

geçirdikten sonra, sevgilisinden ayrılığa dayanamıyarak memleketine dönüyor; gizlice Zühre'nin sarayına giriyor. Zühre, fesatçı halasının bu işleri sezmesi ve babasına haber vermesi üzerine Tahir'i bir sandık içinde, gündüzleri Nil Nehrine sallamak, geceleri odasına almak çaresini bulmuştur. Fakat, günün birinde Nil'in dalgaları sandığın ipini koparıyor, sandığı alıp götürüyor. Sandık mısır Sultanının kızı Banı Hanım'ın sarayına varıyor. Tahir'i çıkarıyorlar. Onun macerasını Banı Hanım ve babası dinliyorlar. Banı Hanım kahraman bir kızdır. Tahir'in hakkını almak işini yükleniyor: Tahir'in memleketine, Edhem Sultan'ın üzerine sefer ediyor. Edhem Sultan dövüşte Tahir'in kılıciyle ölüyor. İki sevgili böylece birbirine kavuşuyor" (Boratav 1988:141-142).

Dinlediği halk hikâyelerini ve hikâye rivayetlerini unutmayan Müdâmî, bu hikâyeleri ezberleyerek söylemekteydi. Ardanuçlu Âşık Efkarî'nin hikâyelerinin günümüze gelmesine vesile olan Âşık Müdâmî'dir. Efkarî'den dinlediği halk hikâyelerini ayrıntısına kadar aklında tutmuş hikâyede bulunan ilaveleri bile Pertev Naili Boratav'a yazdırmıştır. Boratav bu olayı şöyle ifade eder: *"Bu ilaveleri Efkarî'yi dinlerken tahkik ve tesbit etmiş; bana hikâyeyi yazdırırken bunları da not ettirdi. Bunlar üç türküdür ve öyle yerlere ilâve edilmiştir ki, zarurî olarak hikâyenin mensur kısmında da değişiklikler yapılmasını icab ettirmiştir. Âşık Müdâmî, bana Köroğlu kolları'nı anlatırken anane icabı bazı 11 heceli Köroğlu türkülerinin her kıtasından sonra başka bir kola ait 8 heceli münasip bir kıta söylemesi lâzım geliyordu. Münasip türküleri hatırlayamadığı zamanlar bunları irticalen düzüveriyordu. Bu suretle tamamen Köroğlu hikâyelerinin karakterine uygun 8 heceli birtakım yeni türküler benim tesbit ettiğim Köroğlu kolu'nu zenginleştirmiş oldu. Yarın Âşık Müdâmî, Köroğlu kolları'nı anlatırken bunları tekrar edecek ve onun çırakları yeni varyantları neşre başlayacaklar"* demektir (Boratav 1988:137-138).

"Müdâmî halk hikâyelerini anlatırken ayrıntıya çok dikkat eder, bunu da anlattığı dinleyici kitlesi ile paylaşırdı. Örneğin Mahsunî hikâyesinde Süleyman Peygamberin maceralarından bahseden bir bölümde peygamberimiz Muhammed (s.a.v) adının geçmesi ile dinleyici kitlesinin

hafızasında meydana gelen karışıklığı gidermek için şunları ifade etmiştir: Tabii Muhammed Peygamber o zamanlarda daha dünyaya gelmemişti; hikâyenin, yani Süleyman Peygamberin zamanıyla Muhammed Peygamber arasında 2300 sene vardır; ama Muhammed'in nûr'u halk edilmişti; o zamanın Müslümanları (o devrin hak dinîni, yani Süleyman Peygamberin dinîni tanıyanlar Müslümandırlar) da Muhammed Peygamber'in geleceğini biliyorlardı; adını anmaları da tabiîdir.

Halk hikâyeciliği geleneği geçmişten günümüze uzanan serüveninde birçok evre geçirmiştir. Geçmiş halk hikâye ustaları bir hikâyeyi kırk gece anlatırken bugün insanların ilgi odağı değişmiş ve halk hikâyesi anlatımı kısa bir zamanda anlatıma mahkûm olmuştur. Bunun en önemli sebeplerinden biri olarak da elektronik ortamı gösterebiliriz. Televizyon gibi iletişim araçlarını henüz ülkemize girmediği zamanlarda Anadolu'nun çeşitli yerlerinde uzun kış gecelerinde kahvehaneleri ve meclisleri dolduran insanların âşıklardan halk hikâyesi anlatmasını istemesi, âşıkların da hikâye anlatımını uzatarak bu isteğe cevap vermesi olarak gösterilebilir. Müdâmî, dedesi Poshoflu Süleyman Usta'dan bahsederken, "Kerem ile Aslı" adlı hikâyeyi kırk gecede anlattığını ifade ediyor. Müdâmî devrinde bu hikâye anlatımları kırk geceden üç beş geceye kadar düşmüştür. Tespit ettiğimiz kadarıyla bugün hiçbir âşık hiçbir halk hikâyesini on, on beş gecede anlatacak soluğa sahip değildir. Âşık Şeref Taşlıova hikâye tasnif etmelerinin kaynakları konusunda şu bilgileri vermektedir. *"Eskiden yaşayan âşıklar birbiri ile sadece karşılıklı deyişme, bağlama, muamma yarışları yapmakla kalmayıp, aralarında halk hikâyesi tasnifi yarışması da yaparlarmış. Bizden önce yaşayan ve son zamanlarına ulaştığımız yaşlı usta âşıklar anlatırlardı: 'Bir âşık duyarmış ki falan zamanda yaşayan âşığın yedi hikâyesi var veya onunla yaşıt olan bir âşığın üç hikâye tasnifi var. Bu taraftaki âşık da onun karşılığında değişik ad ve konular içinde hikâyeler tasnif edermiş. Âşıkları dinleyenler arasında birinin diğerinden üstünlüğü bu ölçülerle de ölçülürmüş. Birbirini geçmek için her dalda yarışan âşıklar, tasnif ettikleri hikâyelerini kendileri ve yetiştirdikleri çıraklar tarafından köy düğünlerinde, odalarda, meclislerde anlatır, halka sunarlarmış. Bir çok*

halk hikâyesinin günümüze kadar gelmesine de bu sebep olmuştur. Söyleyen âşığın anlatma şekli güçlü, sazı ve sesi de güzel olmuşsa, ses kulaklarda daha fazla kalarak bu hikâyelerin daha fazla yayılmasında, dinlenmesinde başlıca rolü oynamıştır" (Taşlıova 2006 :257-258).

Müdâmî, devrinin en güçlü halk hikâyesi tasnif eden âşığıdır. *"Âşık Mevlüt İhsanî, hikâye söylemekte üstüne âşık yoktur dediği Müdâmî'nin otuz gün hikâye anlattığını söylemektedir*" (Altun 2007:66).

Aşağıda bir hikâye anlatıcısı olan Âşık Müdâmî'nin tasnif ettiği halk hikâyeleri üzerine bir değerlendirme yapmaya çalışacağız:

5.2. TASNİF ETTİĞİ HALK HİKÂYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5.2.1. Ali Şir ile Gül

Âşık Müdâmî, Pertev Naili Boratav'dan dinlediği Ali Şir Nevai'nin hayatından esinlenerek Ali Şir ile Gül adlı halk hikâyesini tasnif etmiştir. Bu hikâyeye göre Semerkant'ta Hüseyin Baykara namında adaletli, devletli, sultanlı bir padişah vardır. Padişahın, Müdâmî'nin ifadesiyle Ali Murtaza gibi cömertlikte eşi bulunmaz Ali Şir adlı bir de veziri bulunmaktadır. Bir Cuma namazından sonra Ali Şir Nevai, atına binip bir ava gider. Av avdetinde çamaşır yıkamış ve asmakta olan bir güzel kıza rast gelir. Bu kız o kadar güzeldir ki, gün bile şulesini adeta onun yüzüne vurmaktan utanır. Mir Ali kızı görür görmez âşık olur. Kıza şiirler söyleyip atışmaya başlar. İlk atışmasının son dörtlüğünde kızın isminin Gül olduğunu tahmin eden Ali Şir ona ismiyle seslenir:

Ali Şir de taptı tayin dengi gül
Sana benzer gülistânda hangi gül
İsmi de gül cismi de gül rengi gül
Öğmüş de yaratmış ol Hüdâ seni.

Gül ise Ali Şir'in bu dörtlüğüne şöyle cevap verir:

Gül ismim kem tâlih kalkmaz aradan
Duymasın seg rakip bu mâceradan
Kulu kula sebep vermiş Yaradan
Kader varsa yakmaz boşuna seni

Ali Şir kızı, babası Hoca Salih'ten ister. Hoca Salih ise bu izdivaç teklifini memnuniyetle karşılayarak kabul eder. Lâkin her büyük aşkta olduğu gibi bu aşkında kaderi bir takım imkansızlıklarla maluldür. Zira bir süre sonra Ali Şir ile Gül'ün arasına Hüseyin Baykara girer. Güzeller güzeli Gül'ü gören Hüseyin Baykara, veziri Ali Şir'in sevdasından bi-haber kıza âşık olur ve kızı babasından ister. Ali Şir, sultanı Hüseyin Baykara'ya olan hürmetinden dolayı geri çekilmek durumunda kalır. Bu acıklı vakıa hikâyenin hüzünlü sonunu da hazırlamış olur. Hüseyin Baykara ile nişanlanmak zorunda kalan talihsiz kız, bir mektup yazarak Ali Şir'e verir ve kendisinden mektubu okumadan aktara vermesini diler. Mektubu okuyan aktar ise Gül'ün istediğini Ali Şir'e ulaştırır. Ali Şir aktardan aldıklarını Gül'e götürür. Gül, poşetten iki şişe çıkarır ve Ali Şir'e: " Bu şişelerden birini sen, birini de ben içeyim." der. Ali Şir ise : "Senin elinden zehir olsa bile içerim". şeklinde cevap verir. Bir şişeden Ali Şir, diğer şişeden ise Gül içer. Şişeyi içerek bitiren Gül Ali Şir'e dönerek:

-Bak, Ali Şir! Senin yolunda ben canımdan geçtim. Benim içtiğim kırk günlük bir zehir idi. Senin içtiğin ise seni zürriyetten kesecek bir ilaç. Ben artık kırk gün, gerek bu dünyaya, gerek sizlere misafirim." diye seslenir. Esasında Hüseyin Baykara'yla evlenen Gül, kocasına kendisine kırk gün dokunamama ricasında bulunmuş ve Hüseyin Baykara'da onun bu ricasını kırmayarak kabul etmiştir. Gül ise kırkıncı günün sonunda bu dünyaya veda etmiştir. Ölmeden evvel Ali Şir'e vasiyette bulunan Gül, ondan her gün ruhuna bir Yasin-i Şerif, üç İhlas ve bir de Fatiha okumasını istemiştir. Ali Şir ise her sabah namazından sonra Gül'ün bu isteğini yerine getirmiştir.

Hikâyenin sonunda verilen bilgiye göre Ali Şir ölünceye kadar evlenmemiş ve çocuk sahibi olamamıştır.

Diğer halk hikâyelerinde görüldüğü üzere bu halk hikâyesi de bir zaman ve mekan çerçevesinde şekillendirilmiştir. Hikâyenin zamanı Hüseyin Baykara'nın yaşadığı zaman dilimidir. Özel zaman olarak da Cuma günü, Cuma saati zikredilmektedir. Hikâyede Cuma gününün seçilmesini bu günün Müslümanlar arasında ifade ettiği kutsal mananın yanı sıra Âşık'ın mütedeyyin kimliğiyle açıklamak mümkündür. Mekan olarak da Semerkant şehri ile Mekke-i Mükerreme seçilmiştir. Zira bu iki şehrin mekan olarak kullanılmasında zikredilen şehirlerin Türk ve İslam kültürü açısından birer numune olmasının rolü büyüktür. Adı geçen halk hikâyesi bir halk kahvehanesi yerine bir profesör karşısında icra edildiği için dili son derece akıcı bir İstanbul Türkçesidir. Yirmi sayfa uzunluğunda olan bu hikâyede her sayfaya bir şiir düşmektedir. Nazım bölümleri hikâyeden çıkarıldığında ise anlam bozulmamaktadır. Bu durum Müdâmî'nin iyi bir hikâye tasnifçisi olduğunun göstergesidir. Aynı zamanda güçlü bir söz ustası olan Müdâmî halk hikâyelerine insicam katmak adına sık sık cinaslara da başvurmaktadır:

Ele mi harayından
Su gelir sarayından
Günde bir kerpiç düşer
Ömrümün sarayından

Elemi ya nazdır:
Ya cilvedir ya nazdır
Yana yana kül oldum
Yine derler yan azdır.

Elemi neden ağlar
Akılsız nâdan ağlar
Gelen geçen sormaz ki
Bu dertli neden ağlar

Elemi talan gez
Talan tutup talan gez
İsteme gurbet beyliğin
Öz yerinde dilen gez.

Ele mi hal çağında
Hak gönül alçağında
Yüz bir Kâbe yapmaktır
Bir gönül alçağında

Hikâyenin kahramanları ise Hüseyin Baykara, Ali Şir, Gül ve Gül'ün babası Hoca Salih ile Attar'dır.

"Âşık mecliste hikâye anlatmaya bir girişle başlar. Bu girişe Doğu Anadolu'da "döşeme" veya "sersuhane", Azerbaycan sahasında "üstatname" denir. Nazım nesir karışımı olan bu bölüm Farsça "dibace", Arapça" mukaddime" veya "medhal"in karşılığıdır. Döşemenin en eski örneğini Dede Korkut Hikâyelerinde de görmekteyiz" (Aslan 2003:137). Âşık Müdâmî, bu geleneğin bir temsilcisi olarak hem anlattığı usta malı hikâyelerde hem de tasnif etmiş olduğu hikâyelerde bu usule riayet etmiştir. Gül ile Ali Şir adlı hikâyeye şu döşeme ile başlamaktadır:

Evvelâ iptidâ be-nâm-ı Hüdâ
Onunla başlansın bidâyetimiz
Salâvât Resul-i Ali Müctebâ
Evvel âhir ondan şefaâtımız.

Târih-i mâziden buldum bir varak
Mütâlâa, eyledim çok ettim merak
Zulmet-i kalbimde yandı bir çırak
Dedim neşrolsun bi hikâyetimiz .
…

Tâhilim yok ilm-i hikmet kimyâdan
Zati bir gün felek siler künyeden
Der Müdâmî biz gidince dünyadan
Bir yâdigâr kalsın hikâyetimiz.

"Sözlü anlatım türlerinde kullanılan formel 'kalıp sözler'" (Sakaoğlu 1999:57). anlatımın vaz geçilmez unsurlarındandır. Müdâmî de döşemeden sonra başlama formeli olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

"Ey yârân-ı Memdûh-i safâ! Olasız gam hânesinden cûda! Kesen de ola fermânınız! Neşrolsun destânımız! Ne kadar aç olsak kuru nân yemeyiz biz. Güllâb-ı şekerli helva yer kahve-i Yemen, duhân içeriz, bulmazsak vaz geçeriz. On sekiz bin âlem derler bu dünyanın hepisi. Maşrip'ten Mağrib'e valevlâsız yer olmaz. Râviyan'ı ahbâr, nakılân'ı asâr, muhaddissân'ı rûzigâr şöyle rivayet ederler ki…"

Müdâmî hikâyede şu ara formel ve sayı kalıplarına da yer vermektedir:

Sultan Süleyman'a sormuşlar ki: tatlıdan tatlı nedir?. "Er avrat"-Acıdan acı nedir? Yine demiş ki: "Er avrat"; Kırk tane yenge, otuz iki gün, üç yüz altmış altı damar vb.

Âşık Müdâmî, Gül İle Ali Şir adlı halk hikâyesinde benzetmelere de başvurmaktadır. *"Benzetmede asıl amaç, dinleyiciye olayın perspektifini çizmek veya anlatılanın daha anlaşılır kılmaktır. Benzetmede kimi zaman iyi kötüye, insan hayvana, hayvan insana veya insan ile doğa üstü semboller arasında gidiş gelişler söz konusudur"* (Taşlıova 2006:363). Örneğin; Gül'ün acıklı sözlerini işiten Mir Ali Şir'in gözlerinden kanlı yaş Nil ve Ceyhun gibi seylab olup akmağa başlaması gibi…

Halk hikâyelerinde görülen âşık olma motiflerinden ilk görüşte âşık olma motifi bu halk hikâyesinde de önemli bir unsurdur. Hikâyenin kahramanı Ali Şir de maşukası Gül'e ilk görüşte âşık olmaktadır. Mustafa Cemiloğlu, halk hikâyelerinde bir erkeğin bir kıza âşık olmasının dört şekilde cereyan ettiğini ifade etmektedir. Bunlar:

A. *“ Bade içerek Âşık olma*
    a. *Rüya Öncesi*
    b. *Rüya anı*
    c. *Rüya Sonrası*
B. *İlk Görüşte Âşık Olma (Yıldırım aşkı)*
C. *Resme Bakarak Âşık Olma*
D. *Aşka dönüşen mektep arkadaşlığı”* (Cemiloğlu 1997:62-91),‘ndan ibarettir.

Halk hikâyeleri ve masallarda rastladığımız bir başka unsur ise “zehir içme” motifidir. Nitekim, sevdiğine kavuşamayan Gül bir zehir ile hayatına kastetmiştir.

Müdâmî tasnif ettiği bu halk hikâyesinde atasözleri, deyimler ve darb-ı meseller de kullanmaktadır. “Deryaya düşen yılana sarılır” vb.

Müdâmî’nin inanç dünyası bölümünde de zikrettiğimiz üzere Âşık, medrese tahsili görmüş, iyi bir âlim olması hasebiyle şiirlerinde ve halk hikâyelerinde sık sık ayet ve hadislerden telmihler yaparak anlatımı tezyin etmektedir. Bu bağlamda adı geçen hikâyede yer alan Ali Şir Nevai’nin Gül ile yapmış olduğu atışma dörtlüğünde Zuhruf Suresi 32. Ayet ve meali ile *“e’s-sabrü miftâh u’l- ferâh”* (Sabır ferahlanmanın anahtarıdır) hadis-i şerifine yer verilmiştir:

Aldı Ali Şir Nevai:

Siper olmaz Hak’tan gelen kadere
“Nahnü kasemnâ” da yazdıysa ilâh
Sabreyle belaya düşma kedere
Buyurmuş “e’s-sabrü miftâh u’l- ferâh

Âşık Müdâmî, halk hikâyelerinde itiyat haline gelen döşeme + hikâye metni + dua plânına uygun olarak hikâyesini şu dualarla sona erdirmektedir:

Hikâyelerimize erdi hâtime, rahmet olsun gelmiş geçmiş cümle kara toprakta yatana. Gerek Gül’ün, Ali Şir Nevai’nin ve Hüseyin Baykara’nın

rûhuna, ve gerek cümle nâmurâd ölmüş âşıkların rûhuna Fatiha, Hepsini Mevla gârik-i rahmet eyleye! Amin!

5.2.2. Öksüz Vezir

Müdâmî tarafından anlatılan ve İlhan Başgöz tarafından kaydedilen "Öksüz Vezir" adlı halk hikâyesi Timur'un meşhur Ankara Savaşı'ndan sonra Bursa'da icra ettiği dehşet katliamı konu alan bir halk hikâyesidir. Müdâmî, tarih kitaplarından Timur'un Bursa'yı işgâl edişini okuduktan sonra ilham almış, bu hikâyeyi tasnif etmiştir. Söz konusu katliamın ardından Bursa eşrafından belediye reisi Mehmet Emin Bey ile eşi Hayrunnisa Hanım, harp felaketi esnasında ebeveynini kaybeden bir bebeği Bursa bağlarında bularak evlat edinîrler. Mehmet Emin Bey ile eşi tarafından "Öksüz" adı verilen çocuk yedi yaşına gelince mektebe verilir. Öksüz, okulda gösterdiği üstün başarı hasebiyle on iki ilimden icazet alır. Okulda kendisinin evlatlık olduğunu öğrenen Öksüz, anne ve babasından helâllik alarak : "Ben burada daha kalamam" deyip uzak memleketlere doğru yola çıkar. Hindistan'ın Delhi şehrine kadar gider. Burada Ekber Şah'ın Ankavari gül çehreli kızıyla karşılaşıp ilk görüşte âşık olur. Malum olduğu üzere ilk görüşte âşık olma halk hikâyelerinin önemli bir motifidir. Öksüz, maşukasına şiirler düzer. Kalbindeki derin aşk sızıyla şehrin sokaklarını adımladığı günlerden birinde tevafuken karşılaştığı bir nine ile dertleşir. Nine, Öksüz'e :"Benim çocuklarım hayırsız çıktı, senin de kimsen yok gel benim çocuğum ol" der. Öksüz Molla bu teklifi memnuniyetle kâbul eder. Birlikte yaşamaya başladığı Nine ile maşukası hakkında mütemadiyen dertleşen Öksüz bu dert ile adete hemhal olur. Ekber Şah'ın kızı Gülendam da Öksüz'e karşı boş değildir. Öksüz'ü gördüğü günden beri bir aşk ateşiyle kavrulmaktadır. Hatta bu ateş Gülendam'ı yataklara düşürecek ve öldü kanısıyla toprağa verdirecek kadar şiddetlidir. Gülendam'ın vefat haberini işiten Öksüz mezarlığa koşar ve ellerini semaya kaldırarak münacatta bulunur:

Bir öksüz bendenim ya Râb sana kıldım münâcâtı
İsm-i azam hürmetine kabul et arz-u hacâti
Eyyub-u dertden kurtarıp Nuh'a verdin sen Necati
Halil'i nârdan kurtaran galdır bizden beliyyâtı

Öksüz, bu yakarışın ardından gözlerinden akan yaşlarla Gülendam'a şöyle seslenir:

Gül'üm gonca iken soldun
Açılsın laleler gül mezarından
Firdevs-i Alâ'da olsun durağın
Gülmedin dünyada gül mezarında
…
Öksüz Molla sen de bağ eyle gülün
Oğul bir Fâtiha şâd eyle gülün
Hatırdan çıkarma yâd eyle gülün,
Geç kanlıya sakla gül mezarında …

Bu ifadelerin ardından son bir ümitle mezarı eşen Öksüz, Gülendam'ı kucaklayarak Allah'a seslenir: "Ey Allah'ım dilersen öldürür, dilersen diriltirsin. Öldürmeye de kadirsin, diriltmeye de kadirsin." Maşukasına suni teneffüs yapar ve bir süre sonra Allah'ın rahmetine nail olan maşukasının ellerinde canlandığını görür.

Bu mucize üzerine abdest alarak şükür namazı eda eden Öksüz, Gülendam'ı nine ile yaşadığı eve götürür. Kısa sürede iyileşen Gülendam eşi ile birlikte bir bağda yevmiye ile çalışmaya başlar.

Bu arada Ekber Şah ve hanımı kızlarının hasretiyle yanıp kavrulmaktadırlar. Gülendam'ın gittiği günden beri kendilerini çaresizlikle şehrin sokaklarına, bağlarına ve bahçelerine atmışlardır. Yine böyle bir gün Gülendam'a rastlarlar. Gördükleri manzara karşısında ne yapacaklarını

şaşıran anne ve baba işin aslını Öksüz'den sorarlar. Öksüz, başlarından geçen hadiseyi, Ekber Şah ve hanımına bir destan düzerek şöyle anlatır:

Hayat verdi sevdiğime dirildi
Bu mucizat ilahiden görüldü.
Çağlar iken didem yaşı duruldu
Hamd-ı şükür kıldım Gani Yezdan'a
….
Bu hayat destanı ben öksüzümdür
Bundan böyle emir, ferman sizindir
Şu karşında duran dilber kızındır
Gülendam yavrundur, bak gana gana

Durumu öğrenen Ekber Şah ve hanımı kızları Gülendam ile hasret giderirler. Ekber Şah tarafından vezirlik makamına getirilen Öksüz ahde vefa göstererek kendisini yetiştiren ve üzerinde emekleri olan anne ve babasına bir mektup yazarak davet eder. Kırk gün kırk gece süren şaşaalı bir düğünün ardından Öksüz, maşukası Gülendam'a kavuşmuş olur.

Öksüz Vezir adlı halk hikâyesi tasnif bakımından aşk hikâyeleri sınıfına girmektedir. Zira "Pertev Naili Boratav halk hikâyelerinin tasnifini yaparken bunları iki gruba ayırıp;

1- "Kahramanlık Hikâyeleri
2- *Aşk Hikâyeleri*"

olarak değerlendirmektedir (Boratav,:36 1988). "Öksüz Vezir" hikâyesi aynı zamanda Müdâmî'nin tasnif ettiği en uzun halk hikâyesidir. Yaklaşık kırk sayfa hacmindedir. Hikâye nazım yönünden zengindir.

Anadolu'da şekil itibariyle hikâye anlatmanın bölümlerine uygun olarak hareket eden Müdâmî Öksüz Vezir adlı hikâyeye:

"Ey yârân-ı memdûh-ı safâ, olasınız gam hânesinden cüdâ. Allah hiç kimseye gam vermesin. Yaşadığımız gaç günlük dünyada kendisinin

müsadesiyle birez gamsiz yaşayah gabul eylerse. Eylemezse ne eyleyeh?... ifadeleriyle giriş yaparak Azerbaycan'daki karşılığı "sersuhane" olan ve hikâyeden evvel söylenen Alparslan adlı bir döşemeyle başlamıştır:

Ecdâdı Selçuktan aslı Türkoğlu
İkinci sultan nesli Alparslan
Peder Mir Davut soyadı Çağrı
Selçuk'un torunu aslı Alparslan
…
Maksadi ülkeler istilâsına
Müdâmî Fatiha rûh-ı hasına
Doguz yüz yıl önce Gars galâsı'na
Şanlı Türk bayrağın aslı Alparslan.

Müdâmî, hikâyelerini gerçeklikten uzak, kendi ifadesiyle sellemü hüsselam konulardan değil, bizzat tarihi gerçeklerden almaktadır. Zira Âşık, tarih, millet, vatan, Türklük şuuru ve sevgisi ile mücehhezdir. O, hikâye ve şiirlerinde bu kavramları sıkça zikretmenin yanı sıra Oğuz Han, Mete Han, Bilge Kağan, Dede Korkut, Alparslan, Fatih, Yavuz, Atatürk, Kâzım Karabekir ve Fevzi Çakmak gibi Türk hakanı ve komutanlarından da bahsetmektedir. Yukarıda zikrettiğimiz halk hikâyesi Ankara Savaşı'ndan sonra gelişen olay örgüsü içerisinde cereyan etmektedir.

Öksüz Vezir adlı halk hikâyesinde mekan olarak Bursa ve Hindistan seçilmiştir. Bu mekan seçiminde tarihi olayla örtüşme çabasının yanı sıra Türklerle tarihi ve dinî karabeti olan bir coğrafyanın seçilmesi oldukça ilginçtir. Zira Türkler için Hindistan'n ifade ettiği anlam oldukça büyüktür. Âşık, zamansal bir sınırlandırmaya da gitmiştir. Bu sınırlandırma dinîmizce kutsal addedilen Cuma günüdür. Cuma günü ve akşamının faziletlerinden bahseden âşık günün önemini şu ara sözlerle ifade etmektedir: "Malumunuzdur ki eskiden Cuma akşamı gecesi mübârek, İslam aleminde mukaddes. İşte Cuma ki pazara döndü, ya onun için bu uşaklarda, bazı, Pazar gecesinin çocuğu oluyor. Sen diyorsun ki yenişe, o da diyor ki yoh

yokuşa.” Malum olduğu üzere âşıklar, zaman zaman halk anlatmalarında ve özellikle de nesir halindeki anlatmalarda çok sık karşılaştığımız “ara söz”lere de yer vermiştir. *“Metin Ekici, ara sözleri başlıca üç gruba ayırmaktadır.*

1. *Açıklayıcı ve öğretici ara sözler*
2. *Görüş, yorum ve eleştiri ifade eden ara sözler*
3. *Şahsi serzeniş ve itiraf ifade eden ara sözler.”* (Ekici, 1998:29)

Âşık Müdâmî de Cuma ve Pazar gününün hasletlerini anlattığı yukarıdaki metinde görüş, yorum ve eleştiri ifade eden ara sözlere yer vermiştir. Halk edebiyatında anlatımda yer alan çeşitli ifadelere açıklık getiren, bir vakıayı yorumlamak yahut şahsi serzenişte bulunmak maksadıyla serd edilen veyahut anlatıcının şahsi değerlendirmeleriyle şekillenen ara sözler kimi zaman bir fıkra şeklinde de tezahür edebilmektedir. Müdâmî de dinleyicinin zihnini canlı tutmak maksadıyla bir takım kıssa ve fıkralara da yer vermektedir:

Erhamuürrahimin olan Hazretli Allah müminler için herhangi birisini hasta etmek niyet ederse, bu din kitabında yazar yani öyle sapa sungu kelime değil, evvela emreder meleklere o gulun üzerindeki günahi galdırır. İkinci ağzının tadını galdırır, üçüncüsü gelir sıhhatını galdırır. O hasta o derdi çekmekte günahsızdır. Hastanın duası peygamber duası gibidir. Yeter ki hastadan beddua almayın. Çünkü hasta o anda günahsızdır hastalığı müddetince. Hastalığı bittiği gibi eğer ömrü vadesi tam olmamışsa evvela emreder ağzının tadını götüren melâike ağzının tadını getirir. Sihhatini götüren melâike sıhhatini getirir. Günâhını götüren melâike der ki “ Yârâb ne yapayım”? Der ki “Benim şânıma yakışmaz ki bir bendenin dalından günâhı galdirin de tekrar üstüne verim. Götürürün onu da denizlere dökün,” Bunu din kitabı yazar aziz dostlar. Bu bizim serseri gafanın mahsulü deyil hâ! Yani hasta, o hasta olduğu müddetçe günahsızdır.

“Türk dünyasının tarihini, kültürünü, kimliğini taşıyan ve üyeleri arasında bağ kuran ana unsur dildir” (Yıldırım 1998:25). Âşık Müdâmî’nin halk hikâyelerinde ve şiirlerinde kullandığı dilin hem Türkçenin en duru şekli

hem de Kars Bölgesi ağzı olduğu görülmektedir. Esasında Müdâmî için her icra yeni bir metin anlamına gelmektedir. Bu husus âşık edebiyatında performans teori adıyla anılır. Performans teoriyi bütün ustalığıyla icra eden Âşık, İlhan Başgöz tarafından tescil edilen Öksüz Vezir adlı hikâyeyi önce bir halk kahvesinde Posof ağzıyla sonra da öğretmen evinde İstanbul Türkçesiyle anlatmıştır. Bu farklı anlatım özelliğini Müdâmî'nin söz varlığının ve kültürünün gücüyle açıklamak mümkündür. Bu hikâyede yer alan ve bölge ağzının özelliklerini ifade eden bir takım kelimeler aşağıda gösterilmiştir:

Hastalıg Hastalık
Govar -Kovar
Galıyor -Kalıyor
Ortalıh -Ortalık
Goğuyor -Kokuyor
Barmah -Parmak
Olduğuni- Olduğunu
Şeyle -Şöyle
Ahıl -Akıl
Poshofli -Poshoflu
Deyir- Diyer
Getti -Gitti
Yoli -Yolu
Nene -Nine
Ahçı -Aşçı
Töbeler -Tövbeler
Tökerim -Dökerim
Gelem -Geliyorum
Osandım -Usandım
Aim -Alayım
Eleykümselam -Aleykümüselam
Göküs -Göğüs

Müdâmî, bu halk hikâyesinde şiirin ifade gücünden de yararlanarak cinaslara geniş bir yer vermiştir:

O'da yansın,
Odun vur oda yansın
Gidin söylen cânâna
Ben yandım o da yansın

Yar içerden
Kes bağrım yar içerden
Gözüm sokakda galdı
Çıhmadı yâr içerden.

Düşen ağlar,
Atlanıp düşen ağlar
Atdan düşen ağlamaz
Sevdâya düşen ağlar

Gül demedi,
Elinde gül demedi
Nice dünyada gülek
Felek ki gül demedi

Âşık der ki gül menem
Bülbül sensin gül menem
Kimdir bana gül diyen
Ben dertliyem gülmenem,

Elemi yarım alma
Yemeğçün yarım alma
Ezrail kölen olam
Canımı al yârim alma

Halk hikâyeciliğnin bir başka unsuru mizah adını verdiğimiz güldürme sanatıdır. Sözel anlatım türlerinde önemli bir işlevi oluşturan eğlendirme hususu anlatıma güç katan mühim ve vazgeçilmez bir unsurdur. Âşık Müdâmî şiir ve halk hikâyelerinde zaman zaman mizaha ve *"…bir ismi veya folklor araştırmalarında kahramanın ismini bir sıfatla veya bir isimle ya da bir sıfat cümlesiyle tamamlayan söz ve cümleler…"* (Taşlıova 2006:389). olarak tanımlayabileceğimiz epitetlere ya da Ali Duymaz'ın tekerleme olarak adlandırdığı unsurlara da yer vermiştir:

"Tabi ki düğüne gelenleri duymuşsunuzdur. Ama duymayanlar da var. Düğüne gelenler Emin Ağa, Cimin Ağa, Boz Binişli, Beli Şişli, Gındılıh Başlı, Zımbırık Sakallı, Zımba Bacaklı, Cebiş Saşaklı, Garnı İçeri, Öti Dışarı, Gazan Gıran, Mutbah Batıran, Musmurdar, Körtopal, Bencileyin, Benden Beter, Hardoyanım, Dolma Yutmaz, Hendek Atlamaz, Biber Hüseyin, Çahçah Feyzullah, Mantıcı Memet, Gosgos İbraham, Tirit Halil, Allah'tan Korkmaz, Yerinden Galhmaz Bunlar düğün davetlileri." Düğünde pişen yemekleri de aynı üslupla ifade etmektedir: " Yemekleri bir bilseydinîz ne idi? Etli, sütlü, dutli, datlı, gonklıyan, goli haşub, ha belesıhdığum, yanı gabarmış, golu gendinden, hersinden atan, pek çetin bişen, yani, soğan, yerde doğan, ağaca cıhan beyazını sallayan, beyazı beyaza gattığım, sogukta üşüttüğüm, sıcahta düşünen, goltuhdan gaşınan, harmanda eşineni de kesmiştiler."

Âşık, Öksüz Vezir adlı hikâyede kendine özgü benzetmelerle bezediği bir mizah örneği sergilemektedir. Düğün gecesi, Öksüz Vezir ile Gülendam'ın birbiriyle olan muhabbet ve ilişkileri şu mizahi anlatımla zenginleştirilmektedir: "Her ikisi golaşdi, birbirine dolaşdi. Poshof'un sineği gibi, Ardahan'ın gayişi gibi, Çıldır'ın Çeçil peyniri gibi, Şavşat'ın, Şörel'in, Kars'ın lavayışı gibi, Iğdır'ın bozbaşı gibi, Erzurum'un dadaşı gibi sarmaş dolaş oldular.

Âşık edebiyatının bir başka unsuru da formel ifadeler olarak tanımlayabileceğimiz kalıplaşmış ifadelerdir. Âşıklar, halk hikâyelerini anlatırken hikâyenin muayyen yerlerinde bir takım kalıplaşmış ifadelere yer verir. Bu ifadeler anlatıcıya yardımcı olduğu kadar aşığın rüşdünün ispatı

açısından da oldukça elzemdir. Bu ifadeler genellikle hikâyenin döşeme adı verilen başlangıç kısmında bulunur. Âşık Müdâmî de eserlerinde formel ifadeleri kullanmıştır. Müdâmî tarafından kullanılan formel ifadelerden bir kısmı aşağıda gösterilmiştir:

"Az gitti, çok getti, azın çoğu Mevlâ bilir. Altı ay bir menzil gitti."

Türk anlatım türlerinde çok rastladığımız 3, 7, 9 ve 40 sayılarına halk hikâyesi metinlerinde de sıkça rastlamaktayız. Müdâmî, yukarıda zikrettiğimiz rakamları hikâyede 44 örük saç, 40 tane cariye gibi ifadelerle kullanmıştır.

"Atasözü, toplumsal yaşantı içinde bireylerin uyması beklenilen ya bir genel kural ya bir düstur niteliğindedir. Türk milletinin bu tür temel zihin yapısını gösteren birlik ve bütünlüğünü ifade etmeleri bakımından sözlü edebiyat türleri içinde ayrı bir ehemmiyete sahiptir." (Çobanoğlu 2004:1) *"Deyim ya da tabir olarak ifade edilen kavramlar ise asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözler veya çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluklarıdır."* (Oğuz vd. 2011:207) Müdâmî, halk hikâyelerinde darb-ı mesel ya da mesel olarak adlandırılan atasözü ve deyimler ile mütedeyyin bir kültürün tecellisi olan bir takım hadis ve ayetleri de kullanmıştır:

"Aziz dinleyicilerim, eskiler der ki bir gabristana varırsan " Yarısı nazardan, yarısı gamdan, yarısı ecelden", " Zaten kitapta da yeri var ki bekâr adamın nasibi birdir. Evlinin nasibi ondur. " Aziz muhteremler eskiler demiş ki 'elgaribu kel ama velevkânı basira' Kör kimdir? Garip, isterse gözleri olsun… Eğer cebinde paran varsa şeher senin gulundur. Eğer cepte pul yoğısa çarşı senin yolundur. Gez aşağı gez yukarı… dünya derin derviş, parayınandır her iş, paran varsa giriş, paran yoksa siviş", "Aşıh atın yegin olur, at ayağı külünk olur", Aziz muhteremler nitekim kelâmı kibar var:'Es-savtu nısful- ilmi' yani ses ilmin yarısıdır. "

Bütün âşık meclislerinde olduğu gibi halk Hikâyelerinin icrası hitam-ı misk olarak addedebileceğimiz bir uğurlama (elveda, güle güle) bölümüyle sona erer. Bu hikâyeyi Müdâmî şu şekilde bitirmektedir:

Hekâyemiz sona erdi.
Gitmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle
Saat yürüdü tam birdi
Yatmanın zamanı beyler
Muhteremler güle güle

Garafil goydum tabağa
Heyırlı cıkak sabaha
Uyhular geldi gabağa
Yatmanın zamanı beyler
Muhteremler güle güle
…
Âşık söyler rumuz gibi
Gece olur gündüz gibi
Yeni evliler horoz gibi
Ötmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle

Kuluna yardımcı Allah
Şefaat kâni Habibullah
Şâir Müdâmîdan Eyvallah
Etmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle

5.2.3. Keloğlan

Türk masal tarihinin en önemli kahramanlarından biri olan Keloğlan, hayat ve serüveniyle Anadolu insanının gönlünde taht kurarak adeta bir fenomen haline gelmiş, kimi zaman kimsesizlerin ve gurebanın kahramanı, kimi zaman imkansız aşkların muzaffer Mecnunu, kimi zaman da kavi zekâsı ve ince mizahıyla hilekar ve düzenbazların korkulu rüyası olmuştur. Hemen her gencin zihninde uzun kış gecelerinde veyahut aile efradının mutad birlikteliklerinde büyüklerinden dinlediği bir Keloğlan hikâyesi muhakkak

mevcuttur. Keloğlansız bir çocukluk ve hatta gençlik, oyunsuz ve oyuncaksız yavan bir çocuklukla müsavidir. Keloğlan, Anadolu'nun fakr u zarureti içinde çaresizlik ve imkânsızlıklar yaşayan bir neslin ortak kaderidir. O, imkansızlıklar karşısında "neden olmasın!" dedirten bir mucizedir. Ve Kel oğlan her şeyden çok Anadolu halkının ta kendisidir.

Her Anadolu çocuğu gibi Müdâmî'nin de çocukluk ve gençliği büyüklerinden dinlediği Keloğlan masallarıyla müzeyyen olmuştur. Aşağıda değerlendirmesini yapacağımız Keloğlan masalı Âşık Müdâmî, tarafından hikâyeleştirilerek tasnif edilmiştir:

Keşmir şehrinde yaşayan Keloğlan adında bir genç vardır. Zengin bir ailenin kızına âşık olan bu genç, elçi göndermek suretiyle kızı babasından ister ancak bu teşebbüslerinde muvaffak olamaz. Keloğlan'ın fakirliğinin farkında olan kız babası elçilere hep aynı yanıtı verir: "Yahu ben bu havuç kafanın nesine kız vereyim. Kafasında bir gemi sinek beraber geziyor. Evinde bir kuyruklu malı yok." Sevdasından vazgeçmeyen Keloğlan ise bu defa şehrin hatırlı adamlarından mürekkep bir kız isteme heyetini kızın babasına tekrar gönderir. Baba, hatırlı adamların kalbini kırmak istemez. Ancak kızını da bir çulsuza vermeyi doğru bulmaz. Düşünür taşınır ve nihayet kurnaz bir çözüm bulur. Ona göre Keloğlan'dan tedarik edemeyeceği bir miktar başlık istenirse mesele kendiliğinden çözülecektir. Kız babası Keloğlanı sesler ve on bin altın miktarında bir başlık parası ödemek şartıyla kızı kendisine vereceğini söyler. On bin altını duyan Keloğlan meyus ancak azimkar bir tavırla düşünceye dalar. Ve nihayet aklına bir zamanlar zenginliğini işittiği İsfehan şehri düşer. Bir süre sonra başlık parası kazanma ümidiyle şehre doğru yola çıkar. Lakin İsfehan'a ulaşan Keloğlan bir inkisar-ı hayale uğrar. Zengin İsfehan şehrinin yerinde yeller esmektedir. Halk fakr u zaruret içerisinde adeta inlemektedir. Şehrin içinde bulunduğu harab vaziyet bir anda Keloğlan'a da sirayet eder. Zihninde başlık parasının verdiği ağır bir yükle, ağır adımlarla şehrin sokaklarını adımlarken zengin ve dul bir kadının dikkatini çeker. Zengin kadın hizmetçisine seslenerek: " Git, şu Keloğlan'ı sesle, gel" der. Hizmetçi de Keloğlan'a :"Dayı, dur hele. Hanımım seni

görmek ister.” Der. İşin ehemmiyetini hisseden Keloğlan davete icap ederek eve girer. Hanım Keloğlan’a :” Gel bakalım Keloğlan, hoşuma gittin. Şimdi sana bir-iki soru soracağım. İyi bir cevap verirsen seni sineme saracağım. Eğer iyi bir cevap vermezsen bak, şu bağı görüyor musun. O bağı sana adam boyu bellettireceğim.” der. Keloğlan bu teklifi kâbul eder. Hanım, Keloğlan’a muamma tarzında sorular sormaya başlar:

Ay kekal! Vay kekal!
Bağrı yanık vay kekal!
Bizim kapıda birca çınar
Taptığın nedir ay kekal!
Dalları yere sarkmış
Taptığın nedir ay kekal!
Şöhreti aleme yeter
Taptığın nedir ay kekal!

Keloğlan:
Ay hanım! Vay hanım!
Bunu bilmeye ne var hanım!
Seni sarmaya var canım!
Sizin kapıda birca çınar
Boyun değil mi hanım
Dalları yere sarkmış
Muyun değil mi hanım.
Şöhreti aleme yeter
Yüzün değil mi hanım.

Sorulara doğru cevap veren Keloğlan imtihanı kazanır. Zira Keloğlan, zekâsıyla ön plâna çıkmış bir masal kahramanıdır. Müdâmî de Keloğlan’ın bu özelliğini hikâye boyunca işlemektedir. Tam bu esnada Keloğlan’ın aklına kurnazca bir fikir gelir. Kendi kendine şöyle bir hesap yapar: “Hanıma bir şart koşayım. Şartım, seninle evleneceğim ama bana günde yüz altın verirsen.”

Böylece başlık parasını tamamlayıp, gidip kızı alacaktır. Nitekim kendisine yönelttiği sorulara büyük bir muvaffakiyetle cevaplar veren Keloğlan zekasıyla kadıncağızı hayran bırakır ve evlilik oracıkta gerçekleşir. Keloğlan para tamam oluncaya kadar hanımla evli kalır. Başlık parasını tamamladığı zaman memleketine varır. Varır ki bir de ne görsün! Kızın babası kızı başkasına vermiş. Keloğlan: " Ne yapalım, takdir-i ilahi" deyip kızın yanına vararak ona 'Seninle arada görüşsek olmaz mı?' diye seslenir. Kız ise 'benim kocam çok kıskanç, beni bir yere salmaz. Kendisi de bir yere gitmez." der. Keloğlan kıza 'Ben biliyorum. Senin kocan parayı sever. Sen dersin ben bir yalan işittim. Bilmem gerçek, bilmem yalan bir şehir varmış. Adına Tilbeşer derlermiş, bu şehirde köpekler çok para edermiş. Siyahlar yetmişe, kırmızılar altmışa, alacalar kırk beşe, beyazlar kırka satılıyormuş. Falan ağa gitmiş. Şu kadar ticaret yapmış diye anlatırsın. Kocan bu işe gidince biz de rahat ederiz.' Meğer kızın da Keloğlan'a gönlü vardır. " Ee dur bakalım bir" diyen kız, acele eve gider. Gülerek içeriye girer. Keloğlan'ın kendisine anlattıklarını kocasına bir bir sayar. Anlatılan iş adamın da aklına yatar. Adamcağız civar köylerden topladığı üç yüz kadar köpeği satmak için hareket eder. On günlük mesafede olan Tilbeşer'e doğru yola çıkar. Köpekler Tilbeşer'e girip et ve ekmek kokusunu alınca zincirlerini kırarak kasabın etini, fırıncının ekmeğini bakkalında varını yoğunu yer, adeta şehri talan eder. Bunu üzerine şehir halkı köpekleri öldürür. Köpekleri satmak için şehre getiren adam ise şehrin girişindeki bir ağaca dayanarak ağlamaya başlar. O esnada bir ihtiyar köylü, adama rastlar ve ona "Ne oldu ağa, neye ağlarsın?" der. Zavallı adam başından geçenleri bir bir anlatır. Meseleyi dinleyen ihtiyar köylü, adama dönerek: "Bunları sana kim söyledi?" der. Adamcağız :"Hanımım söyledi" cevabını verir. İhtiyar köylü :" Anlaşıldı, senin hanımının bir gizli sevgilisi var. Seni evden uzaklaştırmak için bu yalanı sana söyledi. " diye cevap verir. Beklemediği böyle bir cevap karşısında afallayan adam ise ihtiyar adama sinirlenerek:" Hayır, benim hanımım böyle bir şey yapmaz" şeklinde karşılık verir. ihtiyar : "Peki, şimdi gider aileni zamparasıyla basarsak bana kırk altın verir misin?", der. Zavallı adam: " Peki ya böyle bir şey yoksa sen bana ne vereceksin?, deyince köylü: " Bizim köyün yağı, balı meşhurdur. İyi para

eder. Ben de sana yağ ve bal veririm.” der. Aralarında bir mutabakata varan ikili, ihtiyar adamın köyüne gidip bir devenin yanına yağ, diğer yanına da bal doldurarak Keşmir’e doğru yola çıkarlar. Tam Keşmir’e girecekleri esnada ihtiyar, adama seslenerek: “ Biz böyle şehre girersek senin geldiğini anlarlar. O zamanda onları yakalayamayız, sen şu torbanın içine gir.” der. Adam, ihtiyarın söylediğini yapar. İhtiyar köylü, torbayı da deveye yükler. Hemen adamın evine varırlar. İhtiyar köylü, konak sahibine seslenir. Evin hanımı pencereye çıkarak: “Ne var, ne istiyorsun?” diye sorar. İhtiyar: “ Tanrı misafiriyim. Hem satacak yağım, balım var. Evinizde konaklamak istiyorum.” der. Kadın :” Ben bilmem, dur kocama sorayım” diyerek içeriye gider ve Keloğlan’a dönerek :” Bir adam gelmiş, Tanrı misafiriyim diyor” der. Keloğlan da : “ Hemen al içeriye” yanıtını verir. Kadın köylüyü içeriye alır. İhtiyar, adamı içine koyduğu poşeti de yanında götürür. Yiyip içtikten sonra Keloğlan köylüye dönerek : “ Amca, bizim burada bir adet var. Misafir gelince sazımızı alır onunla karşılıklı söyleşiriz.” der. İhtiyar: “ Oğlum, ben âşık değilim ki, ne çalıp söyleyeceğim. Ama madem adettendir, bir şeyler söylemeye çalışırız.” şeklinde karşılık verir. Zekasını burada da kullanan Keloğlan ihtiyara : “ Sen yenilirsen yağ ve balı verirsin, biz de yenilirsek onun karşılığında sana iki değerli şey veririz.” der ve atışma başlar:

Hanım:
Ağamı yolladım Tilbeşer’e
Avrat burda iş başara…
İtleri satar atmışara,
Siyahları yetmişere
Kırmısısın yetmişere
Beyazları kırk beşere

Sat ha ağam sat sat
Dön ha hanım dön dön
Gel ha hanım gel gel
Vay ha hanım vay vay!

Maksadı adamın yağı ve balını almak olan Keloğlan atışmaya müdahale eder:

Ya biz nedek nece yapak,
Getirdiğin yağını satak,
Yağı getir helva yapak,

Ye ha hanım ye ye !
Dön ha hanım dön dön…
Gel ha ağam gel gel!..
Vay ha ağam vay vay!...

Misafir ise durumu anlayıp Keloğlan ile hanıma şöyle cevap verir:

Atlı gelir atlı olur,
Datlı gelir datlı olur.
Bacaklarda datlı olur…
Kelle oynaş datlı olur…

Dön ha hanım dön dön
Gel ha ağam gel gel
Vay ha ağam vay vay!...
Vay ha ağam vay vay!...

İhtiyarın manalı ifadelerini işiten hanım bir anda perişan olur. Fevri bir hareketle ihtiyar köylü üzerine hücuma hazırlanan Keloğlan ise elindeki sopayla torbadan fırlayan adamı görünce afallar. Aldatılan koca önce Keloğlan'a sonra da hanımına temiz bir sopa çeker. Ertesi gün yağ ve balı satan zavallı adam avucuna kırk altın koyduğu ihtiyar köylüyü memleketine uğurlar. Hikâye böylece sona erer.

Müdâmî, sıra dışı ve biraz da aykırılık katarak hikâye ettiği bu Kel Oğlan macerasında zaman unsurunu muğlak olarak ifade etmiş ve anlatımına miş ve mışlardan oluşan bir tevatür havası kazandırmıştır. Zira; *"Türk epik destan geleneğinde görülen zaman çeşitliliği" (Çobanoğlu 2003:116). "Hikâye metinlerinde daha belirgindir. Hikâyelerin hangi dönemde başlayıp, hangi dönemlerde yaşadığına dair bir kayıt ve ya ifade söz konusu olmamakla birlikte yaşanan dönem bir padişah veya bir devletin var olduğu zaman aittir"* (Taşlıova 2006:396). Aşığın mekan olarak İran coğrafyasında yer alan İsfehan ile yine Pakistan'ın Keşmir'ini ve bugünkü Suriye sınırları içindeki Tilbeşer'i seçtiği görülmektedir.

Bütün Keloğlan masallarında olduğu gibi bu halk hikâyesinde de derin bir zeka ve ince bir mizah göze çarpmaktadır. Keloğlan karşılaştığı probleme yine kurnaz bir çözüm getirmiş ancak bu kez sonuç diğer maceralarındaki gibi muvaffakiyetle neticelenememiştir. Kahramanlar ise yine sıradan insanlardır. Ancak bu kez Keloğlan dışında bütün kahramanlar adam, köylü, hanım gibi bir takım genel ifadelerle geçiştirilerek silikleştirilmiştir. Hikâye ve masalların formel sayısı olarak addedebileceğimiz kırk rakamı da unutulmamıştır.

Müdâmî tarafından tasnif edilen bu Keloğlan masalı kurgusu zayıf, anlatısı ise masal ve hikâye arasında kalmış başarısız bir çalışmadır. Üstelik hikâyeye konu olan yaşam tarzı ve gayri ahlakî bir kadın-erkek ilişkisi bugüne dek görülmemiş bir özellik arz etmektedir. Zira Keloğlan, iyilik, doğruluk, güzellik ve insanlığı idealize eden ve bu uğurda diyardan diyara gezen bir Anadolu gencinin masalsı macerasıdır. Bu macera günlük hayatın kısır çekişmelerine, hilelerine, zalimlerin zulmüne ve haksızlıklara karşı bir baş kaldırı mücadelesidir. Dolayısıyla söz konusu halk hikâyesi Keloğlan'ın varlık sebebini herc ü merc edecek ve onu itibarsızlaştıracak, kanaatimizce günümüzün değersiz ve iğreti yaşamının istihza ile ifade edilebilecek bir kahramanı derekesine düşürecektir.

5.2.4. Yaralı Top

"Efsane kelimesi dilimize Farsça'dan geçme bir kelime olup Arapça'sı "usture" dir. Sözlüklerde efsane, "Masal, asılsız hikâye;" "Masal, boş söz, saçma lakırdı. Dillere düşmüş meşhur olmuş hadise;" "Bir olayı akıl dışı, olağanüstü yolda gelişmiş gösteren söylenti. Genel anlamda masal, olmayacak şey." biçimlerinde tarif edilmiştir" (Güzel-Torun 2004:216).

Pertev Naili Boratav "100 Soruda Türk Halk Edebiyatı" adlı kitapta efsaneyi şu biçimde değerlendirir: *"Efsanenin başlıca niteliği inanış konusu olmasıdır. Onun anlattığı şeyler doğru, gerçekten olmuş diye kabul edilir. Bu niteliği ile masaldan ayrılır, hikâye ve destana yaklaşır. Başka bir niteliği de düz konuşma diliyle ve her türlü üslup kaygısından yoksun, hazır kalıplara yer vermeyen kısa bir anlatı oluşudur. Kısacası efsane kendine özgü bir üslubu kalıplaşmış kuralları, biçimleri olmayan düz konuşma dili ile bildirilen bir anlatım türüdür"* (Boratav, 1995:98).

"Yaralı Top" efsanesi Pertev Naili Boratav'ın ifadesi ile Balkan Harbi'ni görmüş askerlerin muhayyilesinde doğmuş bir folklor mahsulüdür. Bu efsaneye göre:

"'Balkan Harbi' sırasında Erzurum'daki tabyalardan birinde bir nöbetçi, üç ağır topun başında gece nöbetini beklemektedir. Birdenbire adamcağızı gaflet basar; uyuyakalır. Biraz sonra uyandığı zaman görür ki toplardan biri ortadan kaybolmuş. Ne yapacağım diye çırpınır dururken, nöbetçi onbaşısı nöbeti değiştirmeye gelir. Nefer daha onbaşıyı uzaktan karşılayarak, bu gece, uykusu kaçtığını, sabaha kadar gönüllü nöbet beklemeye razı olduğunu söyler, onbaşı ile nöbeti teslim alacak neferi savar; bu suretle tehlikeli anı biraz uzaklaştırmış olur. Fakat mesele böylece bitmiş değildir. Zavallı nefer ertesi sabah ne yapacak, kaybolmuş topun hesabını nasıl verecek?.. O sırada, yine gaflet basar; uzun bir uykuya dalar. Uykudayken nöbet yerlerini kontrole çıkmış olan Binbaşı, nöbetçinin bulunduğu yere gelir, topun birinin eksik olduğunu görür; nöbetçi de uyumaktadır; lâzım gelen cezayı ve dersi vermek için nöbetçiye doğru

yürümek isterse de dizleri kesilir bir adım atamaz; seslenmek için sesi çıkmaz. Binbaşı bu işe şaşar; neferi ertesi gün sorguya çekmeye karar vererek çekilir, gider. Bir müddet sonra nöbetçi "vakıasında" üç topun konuşmasını dinler: Kaybolan top gittiği yerden dönmüştür; arkadaşları "Karaoğlan"a (ona bu adı veriyorlar) nereye gittiğini, ne yaptığını sorarlar; "Karaoğlan", Balkan Harbi'nde sıkışan askerlerimize nasıl yardım ettiğini, düşmanın on iki topunu nasıl tahrip ettiğini anlatır. Arkadaşları bu sefer derler ki: "Ya nöbetçiyi nasıl cezadan kurtaracaksın ? Yarın binbaşı ona neden uyuyup kaldığını ve toplardan birinin ne olduğunu soracak. "Karaoğlan : "Beni yerimde bulduktan sonra nöbetçiyi cezalandırmaz ."diye teselli verir. Bu sefer arkadaşları: " Ya avurdundaki yara? Binbaşı seni böyle yaralanmış görünce bunun hesabını elbette nöbetçiden soracak." derler. Karaoğlan bununda çaresini bulur: 'Binbaşı bizi teftişe geldiği zaman avurdumu şişiriverir, yaramı gizlerim."der. Topların bu garip konuşmaları bitince nöbetçi de gözlerini açar ve sevinçle görür ki biraz önce sır olmuş top şimdi yerindedir.

Ertesi günü hadiseler, topların konuşmalarında anlatıldığı şekilde geçer. Karaoğlan'ın hilesi yardımıyla nöbetçi cezadan kurtulur; lâkin binbaşı bu işin sırrını anlamak ister. Bazı kerametlerin haber verilmesinde olduğu gibi, bunda da bir ölümün muhakkak olacağını bilen nefer 'vâkıa' sını anlatmak istemese de binbaşının ısrarına dayanamaz; o gece başından geçenleri anlatır. Binbaşı meseleyi daha büyük kumandanlara bildirir, vaka padişaha kadar yazılır; nefer fermanla binbaşılığa terfi ettirilir ve derhal terhis edilir, ama köyüne varamadan şahit olduğu kerameti başkalarına anlattığı için ölür." (Boratav 1952:2).

Bu efsaneyi Âşık Müdâmî, Pertev Naili Boratav'a anlatmıştır. Pertev Naili ise Âşık Müdâmî'den bu efsaneyi ufak bir halk hikâyesi biçimine sokmasını ister. Müdâmî ise efsanedeki binbaşıya, nöbetçiye, toplara, şiirler söylettirerek, atışma yaptırarak efsaneyi halk hikâyesi biçimine koymayı başarmıştır. Efsaneye 'Başlangıç Destanı' adlı bölümle giriş yapmaktadır:

Orta Asya'dan taşıp gelmişiz ,
Bu yurt anasırdan tapumuz bizim .
Çoğaldıkça garbı, şarkı almışız,
Derbent'te var Demirkapımız bizim.

Biz örneği aldık Ceyhun'dan, Nil'den
Sözüm hakikattır, derun-u dilden;
Suriye'den, Irak'tan, hattâ Babil'den,
Kürre-i arz kutru çapımız bizim

Bizden şamar yedi Urum, Ermeni,
Beylik için ister iken fermanı.
Bunu tasdik bil ki gider harmanı
Düşmana mal olsa çöpümüz bizim.

Çakal nedir kapa arslandan hisse?
Bu bir darbımesel ,hisseden kıssa.
Düşman tarafından engin yel esse,
Eser çakı bora, tipimiz bizim.

Kâfir düşman bizden çek elini çek ,
Kurur vallah Türk'e uzanan bilek ,
Yaşamak hakkıdır Türk'ün haşredek,
Harbe müheyyayız hepimiz bizim.

Koç yiğitler din yolunda ar etmez ,
Düşmanı yurdunda payıdar etmez,
Et sanırsın ama gülle kâr etmez,
Katı pulattandır yapımız bizim.

Müdâmî çok şükür dinîmiz İslâm
Gün gibi münevver şarktan garba tam ,

Adamsız düşmandan alır intikam,
Harp eder tüfekle topumuz bizim.

Nöbetçinin, gece rüyasında gördüğü topların birbirleri arasında konuşmalarını Müdâmî, muhayyilesinde yorumlayıp dörtlüklere dökmüştür:

1.Top

Düşman nazlı yurda eyledi hücum
Kalkın üç kardeşler harbe gidelim .
Şeytan leşlerini eyleyip rücum,
Yağdırıp ateşler harbe gidelim .

2. Top

Üç kardeşiz üçümüzde üç koldan
Düşmana mukabil varmalıyız biz .
Sağ cenahtan, sol cenahtan ,ortadan ,
Düşmanın bağrını yarmalıyız biz.

3.Top

Çünkü emir kıldı gazayı çalap,
Din yolunda kana kana cenk edem.
Şeyatin çerisin eyliyem harap,
Gen dünyayı başlarına tenk edem .

1.Top

Düşman zulmü hadden taşkın eyledi,
Gafil iken nasıl şaşkın eyledi.
Uykuda İslâm'ı baskın eyledi,
Taarruza başlar harbe gidelim.

2. Top

Mümin kula her dem penah Tanrısı,
Şehitlere hazır cennet hurisi.
Geldi Gayb ilinden yardım çerisi,
Şeyatin leşkerin kırmalıyız biz .

3.Top

Mermi gelsin yolsun düşman kemiği,
Derelere dolsun düşman kemiği.
Taş yığını olsun düşman kemiği,
Yer yüzünü kandan lâle renk edem.

1.Top

Kafir düşman gözü nazlı vatanda ,
Kara taşlar la'le boyansın kandan
Hudanın fermanı ,emri bu anda
Cümle dalar taşlar harbe gidelim .
Hem ebabil kuşlar harbe gidelim .

2. Top

Çünkü emir kıldı Subhan evvelâ
Hâk olsun düşmanlar yeksan evvelâ,
Eyyam-ı gazâdan bir an evvelâ
Gülleyi düşmana vurmalıyız biz,
Kâfirin kaydını görmeliyiz biz.

3.Top

Düşman öyle bilsin kıyamet gelir,
Insi ,cini ,cemi mahlûkat gelir,

Sonra nöbetçiye nedamet gelir
Sizler hoşça kalın harbe ben gidem,
Kâfirlere gen cihani tenk edem.

Müdâmî'nin anlattığı bir başka rivayette ise, top kaybolduğu gece dönmemiştir. Ertesi sabah binbaşı nöbetçiden kaybolan topun hesabını sormuş; neferin yalvarmalarına dayanamamış; hem de bu işin sırrı belki anlaşılır düşüncesi ile nefere topu bulması için bir gece daha mühlet vermiştir. İkinci gece top dönmüş, nöbetçi hemen binbaşıyı çağırıp suçsuzluğunu ve topun kerametini göstermiştir.

Binbaşının, nöbetçiyi sorguya çekmesini ve nöbetçinin verdiği cevabı Müdâmî şu biçimde yorumlamaktadır:

Binbaşı

Çıktım nöbet yerin kontroldeyken,
Elli iki numara top nere gitti?
Birer birer saydım göz önünde yok,
Nere gitti söyle, top nerde idi?

Nöbetçi

Devriye beklerken nöbet yerinde,
Bir gaile geldi gayet derinden.
Ben de şaştım hakkın sırrından,
Uyandım ki beyim top meydanda yok.

Binbaşı

Yatmıştın gafletin tam bir hayalin,
Beyan eyle yavrum ne idi halin.
Üç kere seslendim, tutmadı dilim,
Söyle görem yavrum top nerde idi?

Nöbetçi

Fırladı tepemin çıktı dumanı
Açmadım kimseye bu hal yamanı.
Bu gece sağlıktan kestim gümanı,
Sızladı yüreğim top meydanda yok.

Binbaşı

Ben de taaccüp ettim böyle bir hale,
İslâm'ın penahı Hazret-i Mevlâ.
Kuş değildi uç , bir yerde kala,
Açık söyle yavrum top nerde idi.

Nöbetçi

Uçtu benzimden kan reng-i kül oldum,
Atlas kemha iken eski çul oldum.
Sığındım hudaya tevekkül odum,
Kabul et dileğim top meydanda yok.

Gazadan dönen yaralı topun, birinci topla konuşmasını Müdâmî dörtlüklerle dile getirmektedir:

1.Top

O nice hal idi geldi serine ,
Acımadın mı nöbet neferine.
Ay da geldi gün ortanın yerine.
Söyle Karaoğlan sen nerde idin?

Yaralı Top

Taraf -ı Yezdandan sada ki geldi,
Baştan başa âzam ürperdi kaldı.

Balkanın harbinde İslam bunaldı,
İşte o dâvaya vardım da geldim.

1.Top

Nöbet vakti geçti yazık değil mi,
Gariplerin bağrı ezik değil mi,
Yaralanmış ağzın bozuk değil mi,
Söyle Karaoğlan sen nerde idin?

Yaralı Top

Kara olmamızın aslıdır türap,
Çünkü yardım etti feyyaz-ı çalap.
On iki topların eyledim harap,
Balkana velvele saldım da geldim

1.Top

Keramet ile hem yokluğun görülmüş,
Kayd-ı künyen defterlerden dürülmüş.
Sorarlar ki niçin ağzı kırılmış,
Söyle Karaoğlan sen nerde idin?

Yaralı Top

Yüce dağ başında dâva görüldü,
Mermi değdi hem dudağım kırıldı.
Yaradandan bana ruhsat verildi,
Varıp o dâvayı gördüm de geldim.

1.Top

Şu yazık haline acıdım vallah,
Bize yardım etsin Cenab-ı Allah.
Anladım ki yaran iyidir inşaallah,
Söyle Karaoğlan sen nerde idin?

Yaralı Top

Adûlar içine zelzele düşer,

Ehl-i iman tâ haşrolunca yaşar.
Dışarı üfledim dudağım şişer,
Bunu da muvafık gördüm de geldim.

Araştırmalarımıza göre ‘Yaralı Top’ efsanesinin Müdâmî rivayeti bir anlatım mı yoksa kendi tasnifi mi olduğunu tespit edemedik. Müdâmî anlatımı veya tasnifi olan “Yaralı Top” efsanesi halk hikâyesine mükemmel bir biçimde uyarlanmıştır. Toplar somutlaştırılarak teşhis sanatı kullanılmıştır. ‘Yaralı Top’ efsanesi bizde farklı çağrışımlar uyandırmıştır. Türk muhayyilesi savaşlarla ilgili durumlarda inanca bağlı olarak bazı anlatmalar oluşturmuştur. Benzerlerini Çanakkale, Kurtuluş ve Kıbrıs Savaşı’nda gördüğümüz bu anlatmaların bir örneği ‘Yaralı Top’ anlatmasında da mevcuttur.

Bu efsanenin - halk hikâyesinin ortaya çıkmasında Müdâmî kadar Pertev Naili Boratav’ın da rolü büyüktür.

ALTINCI BÖLÜM

MÜDÂMÎ VE HALK HEKİMLİĞİ

6.1. MÜDÂMÎ VE HALK HEKİMLİĞİ

"Hazar Denizi'nin doğusunda em (ilaç) kelimesi etrafında oluşan kavram Hazar Denizi'nin batısında Türkeçare (Azerbaycan) halk hekimliği (Türkiye, KKTC ve Balkanlardaki Türkler arasında) gibi adlarla bilinmektedir" (Alptekin 2011:83). Pertev Naili Boratav ,halk hekimliğini: "Halkın olanakları bulunmadığı için ya da başka sebeplerle doktora gidemeyince veya gitmek istemeyince hastalıklarını tanımlama ve sağaltma amacıyla başvurduğu yöntem ve işlemlerin tümüdür" (Boratav 1984:122). şeklinde tanımlamaktadır: Halk yaşama savaşını kazanmak, dertlerden ve acılardan kurtulmak için yüzyıllar boyu çok zaman kendi yarasını kendi sarsmıştır. Kendi bulup yaptığı merhemini göz göz olan yaresine kendi koymuştur. Uzak yolsuz belsiz dağ köyleri yüzyıllardır hekim nedir görmemişlerdir. Bu cömert bu çalışkan bu iyilik sever, konuk sever insanlığın her yüceliğini bağrında ve yüreğinde taşıyan halk kolları sıvamış hekimlerin piri saydığı o ulu bilge ermiş Lokmana sığınarak doğanın kucağına atılmış, bulduğu bin bir çeşit ottan çiçekten kuştan türlü çeşit hayvandan ve çeşitli maddelerden ilaçlar yapmıştır. Halkın kendisi hekim, evi hastane, dağlar eczanesi olmuştur. Halk hekimliğinde istimal edilen şifalı bitkiler hususunda Eczacı Müjgan Üçer'in Sivas Folklorü Dergisi'ndeki "Şifalı Bitkiler" adlı makalesi dikkate şayandır: *"Halk hekimliğinde ilaç yapımı için en fazla bitkiler kullanılmaktadır. Gerek temin edilmelerindeki kolaylık gerek köylerimiz hatta şehirlerde bile tedavi için başka imkanların bulunmayışı, geniş bir şekilde kullanılmalarına yol açmıştır. Bitkilerin ilaç yapımı insanlık tarihi kadar eskiye gitmektedir. Halkın tecrübeye dayanarak kazandığı bilgilerden yararlanmak suretiyle yapılan bitkisel ilaçlardan tıbbın da istifada ettiği*

bilinmektedir. Bazı bitkilerin ise şifa kudretlerine inanılmaktadır. İlaç olarak kullanılan bitkilerin çoğunu ya kendiliğinden kırlarda yetişen ve yenebilen otlar yahut da sebze ve meyveler teşkil etmektedir." (Üçer 1974:8). "Günlük hayatımızın vazgeçilmezleri arasında yer alan halk hekimliği Türk kültüründe o kadar etkili olmuştur ki hayatın her dalında kendisine yer bulmuştur. Bu husus sadece halk edebiyatında değil zaman zaman eski Türk edebiyatı ve günümüz edebiyatında da insanların ilgisini çekmiştir" (Alptekin 2011:91). "Ziya Gökalp sihirle karşık tebabet vesair fenleri kapsayan "Şifahî Tababet"i de Türk folklorunun sekiz şubesinden biri olarak kabul etmiştir" (Yıldırım 1998:70). Halk hekimliğinden bahseden kaynakların başında Divan-ı Lügati't-Türk gelmektedir. "Divanda halk hekimliğinin karşılığı olarak iki kavram geçmektedir. Bunlardan birincisi ilaç anlamına gelen em'dir. Diğer kavram ise eczacı, ilaç yapan adam anlamıma gelen emçi'dir. Bir diğer kaynak da Kutadgu Bilig'dir. Burada da Divan-ı Lügati't-Türk'de olduğu gibi ilaç yerine em, tabip yerine emci ifadesi aynen kullanılmaktadır. Örneğin:

Ot em kalmadı kör nece kıldılar
Yaraşık ne erse anı birdiler

(Yapmadıkları tedavi, vermedikleri ilaç kalmadı;
Faydalı gördükleri her şeyi verdiler.

Kerek tut otacı kerek erse kam
Ölüklike hergiz asık kılmaz em

(İster otacı getir, ister kam
Ölmekte olana hiçbir ilaç fayda vermez.)" (Alptekin 2011:91).

Türk edebiyatının en önemli kaynağı olan Dede Korkut kitabında da halk hekimliğinin güzel örnekleri ile karşılaşmaktayız. İlk örnek Dirse Han

Oğlu Buğaç Han destanında geçmektedir. *"Buğaç'ın annesi oğlunu av şenliğinden dönmediğini duyunca kırk ince belli kızı yanına alarak Buğaç'ı aramaya gider. Ve bir çukurda çocuğu kanlar içinde bulurlar. Buğaç korkmamalarını söyler ve yaralanınca Hızır'ın gelerek yarasını sıvazladığını 'sana bu yaradan ölüm yoktur, ananın sütü ile dağ çiçeği sana merhemdir' dediğini anlatır. Buğaç'ı getirip babasından gizli olarak tabiplere verirler. Kırk günde iyileşir"* (Ergin 2011:5).

Burada halk hekimliğiyle ilgili dikkatimizi çeken husus, anne sütünün yararı ve dağ çiçeğinin faydalarıdır.

Kam Büre oğlu Bamsı Beyrek destanında ise Bamsı Beyrek'in ölümünü duyan babasının ağlamaktan gözleri kör olmuştur. Babası, 16 yıl sonunda oğlunun yaşadığını öğrenip yanına gelmesi üzerine "Beyrek babasının kör olan gözlerine serçe parmağının kanı ile dokunur ve babanı gözleri açılır" (Ergin 2011:9). Bu anlatı halk hekimliğinde yer alan "kör gözün açılması" motifini gösteren önemli bir karinedir.

Salur Kazan'ın evinin yağmalandığı destanda da halk hekimliğinde bilinen iki tedavi şekline rastlamak mümkündür. Bu tedavi yöntemleri yaraya kül basarak tedavi etme ve sarımsak otunun şifasından faydalanmadır. Aşağıdaki örnekler söz konusu tedavi yöntemlerini anlatan ifadelerdir:

"Çoban şehit olan kardeşlerini Hakk'a teslim etti, kafirlerin leşinden bir büyük tepe yığdı, çakmak çakıp ateş yaktı ve keçesinden isli kül yapıp yarasına bastı, yolun kenarına geçip oturdu, ağladı, sızladı."

Oğul oğul ay oğul
Mürüvvetim oğul
Karşı yatan kara dağımın yükseği oğul
Sam yelleri esmeden Kazan kulağım çınlıyor
Sarımsak otunu yemeden kazan için yanıyor

Sarı yılan sokmadan akça tenim kalkıp şişiyor
Kurumuşca göğsümde sütüm oynuyor
Yalnız oğul haberini Kazan söyle bana
Söylemez olursan yana yakıla beddua ederim Kazan sana" (Alptekin 2011:94-95).

Halk hekimliği ile ilgili unsurlar Kırgızların meşhur destanı Manas Destanı'nda da görülmektedir:

"Çini denem çinim var
Çini tabakta ilacım var
Ölmüş canı dirilten
Sönmüş canı tutuşturan
Ak baktaya sarılmış ilacım var
İçinden ezip vereyim
Dışından ilaç sürteyim
İyileştirip koyuvereyim.

Kökçö ile mücadelesinde tüfekle yaralanan Manas'a Kökçö'nün söylediği bu sözlerden, çini tabakta, pamuğa sarılı olarak saklanan bu ilacın yaraları iyi eden bir merhem olduğu anlaşılmaktadır; ancak, bu merhemin nasıl yapıldığına dair bilgi, destanda yer almamaktadır" (Yıldız 1995:435).

Elimizdeki veriler bütün kültürlerde olduğu gibi Türk kültüründe de halk hekimliğiyle ilgili tedavilerin eskiden beri var olduğunu göstermektedir. Günümüzde alternatif tıp olarak adlandırabileceğimiz ıtır ve baharat yoluyla tedavi tekniği attar adı verilen çağdaş Lokman Hekimlerce devam ettirilmektedir.

20. yy'ın önde gelen âşıklarından biri olan Müdâmî'nin hastalıklara dua ve bitkisel ilaçlardan mürekkeb bir tedavi yöntemi geliştirdiği bilinmektedir. Âşığın sahip olduğu bu meziyet ve hususiyetler halk arasında insan üstü bir varlık olarak addedilmesine ve bir kanaat önderi olarak telakki edilmesine

vesile olmuştur. Aşığın sahip olduğu bu fevkalade haslet ve istidatın kendisine yaşadığı toplumda itibar kazandırmış olmasını Şamanizm ile âşıklık arasında tarihten günümüze intikal eden bir kültürün kırıntıları olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim: 'Özdemir Nutku, bu durumun Şamanizm'den gelen bir etki olduğu yerinde bir düşünce olduğu kanısındadır ve Şamanların doğa üstü güçleri, hastaları iyileştirmeleri, şiir okuyarak, hikâye anlatarak dinleyicileri rahatlatmaları göz önüne alınacak olursa baksılarla âşıklar arasındaki uzantı ile halk hikâyelerini anlatan sanatçıların bir dereceye kadar Şamanların görevlerini yüklendikleri anlaşılır. Büyük ve ünlü âşıklar halk arasında kutsal sayılmış onlara Tanrı'nın esin kaynağı olduğu düşüncesi benimsenmiştir.'' demektedir (Altun 2007:67).

Âşık Müdâmî'nin şiirlerinden ve sanatından feyz alan Âşık Murat Çobanoğlu ve Erzurumlu Âşık Mevlüt İhsanî, âşığın halk hekimliği ile sihir ve büyüyü izale eden güçlü tılsım ve tesirine atıfta bulunmuşlardır. Çocuklarının hayatta kalmasını Müdâmî'nin halk hekimliğine borçlu olan Çobanoğlu bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:''Müdâmî Baba Kars'a her gelişinde muhakkak babam Âşık Gülistan'ı ziyaret ederdi. Babama çok hürmet eder babamda ona alim gözüyle bakardı. Ben soyumun devamını Müdâmî babaya borçluyum. Çocuklarım yaşamıyordu. 1962 yılında yine bir kızım boğmaca hastalığından ölmüştü. Çok düşünceliydim. Müdâmî Baba yine bize gelmişti durumu söyledim. Boğmaca ana sütünden olan bir böcektir diyerek bana tavsiyelerini söyledi. O'nun tavsiyelerine uydum. Çok şükür sonraki çocuklarım yaşadı (Özsoy,Ataman 1993:59). demiştir. Müdâmî'nin halk hekimliği yönü ile güçlü tılsım ve tesirine bizzat şahit olan Âşık Mevlüt İhsanî de zikredilen hususta şunları söylemektedir: "Âşıklarda birinci hikâyeci Posoflu Müdâmî'ydi, beni çok etkilemiştir. O bir insan değildi o bir ummandı, başka bir alemdi. Bir ay kadar beraber gezdik, Erciş'te bir başçavuş yanımıza geldi. 'Müdâmî, benim evime girip televizyonumu çalmışlar dedi. Müdâmî de başçavuşa, ben senin televizyonunu çalanı bulurum . sen git bana 9-10 yaşlarında mavi gözlü bir çocuk bul, dedi. Başçavuş gitti, o yaşlarda mavi gözlü bir çocuk buldu. Hep beraber başçavuşun evine gittik, Müdâmî

çocuğun elini, tırnaklarını yazdı. Çocuk, elbisesi tipiyle bir adam tarif etti. Televizyon bulundu. Herkes şaşırdı. Müdâmî'yi denemek için Ağrı'dan bir horoz getirttiler. Bir muska yazdı, horozun başına astı. Horoza on beş mermi attılar, vuramadılar. Öyle ilim sahibi, dinî ilimlere mensuptu Müdâmî" (Altun 2007 : 66).

Müdâmî, hayatının büyük bir ekseriyetini tecrübi ilimler olarak addedebileceğimiz bir takım tıbbi ve manevi hastalıkların tedavisine adamıştır. Âşık, diş ağrısından baş ağrısına, hummadan tauna, ateş yanığından güneş yanığına kadar pek çok maddi ve manevi marazın izali ve şifası için bir takım tetkiki ve tecrübi faaliyetlerde bulunmuştur. Zaman zaman şifalı bitkiler yoluyla gerçekleştirdiği tedavisini, kimi zaman sihir olarak adlandırdığı bir takım dua ve tılsımlarla zenginleştirmiştir. Müdâmî'nin uzun ve meşakkatli bir çalışma neticesinde elde ettiği ve kendi el yazısı ile günlük olarak tuttuğu bu notları halk hekimliği açısından arz ettiği öneme binaen aşağıda vermeyi uygun gördük:

BAB-I SARILIK İÇİN:

Bir pak çanak içinde ayet-el kürsi yazıp içireler, bu ayet-i kerimeyi yazup başına bağlaya şifa bula

Bismillâhirrahmânirrahiim "ve ya'lemü müstekarraha ve müstevdeaha küllün fi kitabin mübin"

BAB-I DUA-İ TAUN: Haberini işitecek bu duayı okuya bi -iznillah def' olur. "Bismillâhirrahmânirrahiim

Amentü billahil aliyyil azim ve tevekkeltü ala hayyil kayuumm. Ve la havle ve la kuvvete illa billahil aliyyil azim.

BAB-I KULUNÇ YAKMAK (YIKMAK) İÇİN: Üç kağıda nüsha yazar mendil içerisinde ma'zurun arkasını ovalarsın, kulunç yeri kızarır esvabını giydirirsin, bir kaşık içerisine eyi bir göz koyarsın, amma kaşık ham çam çıra olmalı, kulunç üzerinde götürürsün, işbu duayı okur üfürürsün biavnillah Teala kulunç yanar şifa bulur. Euzübillahimineşşeytanirracim Bismillâhirrahmânirrahiim. Kefake rabbüke kem yekfike ya kevkeben kane

yahki kevkebel feleki ve la havle ve la kuvvete illa billahil aliyyil azim. İşfi ya şafi.

BİR HATUN veled üzerinde zahmet görse bu vakf-ı şerifi işbu suretle yazup içireler bi-avnillah hemen doğurur. Bismillâhirrahmânirrahiim.

BAB TARLA VE EKİN kısmına zarar veren muzırların şerrinden mahfuz olmak için "Bismillâhirrahmânirrahiim: Allahümme ehlik-il haşerat-il muzırrati. Vagtül kibareha ve emit sığareha ve südde efdaheha ve efsüd beyzaha an meaşiril müslimiine ve mayitehüm".

HASTALIK GELSE, bunu yazup hane kapısının sağ tarafında assa inşallah o hane muhafaza olup hastalık gelmez: "Euuzü bismillah. Yaa men latiifü lem yezel . Ültuf bina fii maa nezele entel gaviyye neccinaa an gahrike yevmel haleli vallaahü hayrun haafizan vehüve erhamürraahimiin. Hüvel habiibüllezii türcaa şefaaa atühüü likülli hevlin minel ahvali mügtehimin".

BİR KİMSENİN dili tutulsa bunu yazıp dil altına koyalar inşaallah açıla: Bismillaahirrahmaanirrahiim. "Kaalüü entakanallaahü llezii entaka külli şeyin fehüve halegaküm evvele merratin ve ileyhi türceuun".

MATLAB Korku, gam ve kasavet ve emraz ve illetlerin def'i ve izalesi için bazı muhakkıkiin derlerki, bu gelecek iki ayet-i kerimeleri yazıp hamail olunur ise Allah Taalaa ol hamail sahibini cemii ahvalde mubarek ve metin eyler. Düşmanları üzere ona yardım ederler. Ve dahi bu iki ayetler emraz-ı batıneye yani iç hastalıklarına ve her bir derde ve eleme faide verir. Ve dahi bu iki ayetlerin her birisi cemi-i huruf-u mu'cemeyi müştemil ayetlerdir. Ve dahi bu iki ayetler bir pak kâse içinde yazılıp gül yağı ile mahv olunup derd ve elem yerlere ve çıbanlara, dil ve yüze sürülse ekser zamanda o günde iyi ve izale olur. Mecriidir. Birinci ayet Âl-i İmranda "Bismillaahirrahmaanirrahiim. Sümme enzele aleyküm İkinci ayet sure-i fetide. Bismillaahirrahmaanirrahiim. Muhammedün rasülullah".

KOYUN hasta olup kırılsa bunu yazıp boyunlarına asa ve suyunu içireler ve hem üzerine saçalar. Naf'idir bi iznillah. "Laa ilahe illa-allah muhammedün rasül-üllah. Bismillaahirrahmaanirrahiim. Ve nünezzilü minel

kuraani maa hüve şifaaün ve rahmetün lil mü'miniine velaa yeziidüz-zaalimiine illa haseeraa. Bismillaahirrahmaanirrahiim.İhlâs suresi.alfabenin harfleri tek tek. Ve laa havle ve laa kuvvete illa billaahil aliyyil azim".

YEDİ besmele-i şerif yazıp getirse ömründe baş ağrısı görmez bi-iznillah teaalaa ve yiğirmi besmele getirmek emraz-ı muhtelifeye naf'idir.Kütüb-ü mu'teberede mezkürdur.

PERİ VE NAZAR VE BİR TAKIM YELLER İÇİN okuyup el ile sıvamalı yedi gün: "Yaa Allah Yaa Allah Yaa Allah. Euzü billaahi mineşşeytaanirraciim. Bismillaahirrahmanirrahiim. Bismillaahişşaafii. Bismillaahilkaafii. Bismillaahilmuaafii. Bismillaahillezii laa yedurru maasmihii şeyün fil arzı velaa fissemaa. Ve hüvessemiiul aliim.İlaahii yaa rabbi. İlaahii yaa rabbi. İlaahii yaa rabbi".

HAZİNETÜL ESRAR kitabında zikir olundu ki bir adam sabah namazını kıldıktan sonra kırk sabah iki bin beşyüz defa i'tikad-ı sahih ile ve besmele-i şerifte olan fazail ve hassaları düşünerek okusa o kimsenin kalbinde Hakk Teaalaa ğayb işlerini bilmeye bir yol açar ve ulum-u dinîye ve garaib sırlardan bildirir.

GÖZ AĞRISINA İLAÇ: Ayın ahirinde Cuma akşamı gününde balık tutulup, onu yaka ve külünü tülbentten akıtıp ba'dehü onu uyurken ve sabah vaktinde gözlerine süre. Bi iznillah teaalaa iyi ola bittecrübre ve sahihdir.

GÖZLERDE ŞİDDETLİ ağrı ve etlerde çıkan buhar ve zamadatı def için ilaç şu yoldadır. Yumurta kabuğu gül yağı ile yoğrulup gözlere bağlaya. Bi- iznillah teaalaa iyi ola . Bu söz hem sahih ve hem tecrübe olunmuştur.

GÖZ AĞRISINA YAZIYLA OLAN İLAÇ: Esteiizü billah (Allahü nurussemaavaati vel arzı) ayetini aliimün kelimesine kadar yazıp gözlerine asa. İKİNCİ SURET: Şu dediğim ayeti yine aliimün kelimesine kadar cama yazıp ba'dehü bal ile o yazıyı gidere ve ona karanfil ve zencefil bıraka sonra onu gözlere süre. Bu söz sahih ve micerrebdir.

FAAAİDETÜN: KÂLE RASÜÜLULLAH S.A.V. "men şeribe-i hirmele erbaine sabaahan külle yevmin miskaalen istennrat-il hikmetü min kalbihii ve

uufiye min isneyni ve sebiine bellen ehvenihaa elcizzaamü" Peygamber efendimiz buyurmuş ki, bir kimse kırk sabah günde bir miskal üzerlik otunu içse kalbinde hikmet nurları doğar ve yetmiş beladan afiyet üzere olur. Şu belaların ehveni cüzzam illetini görmez.

GÖZ AĞRISINA İLAÇ: Ay ahirine Cuma akşamı günü tesadüf ittiği zaman o günde balık tutulsa ba'dehü o balığın başını yakıp kül olduktan sonra o külü ipek gibi tülbentten akıta, uyuduğu vakitte ve sabahleyin onu gözlerine sürse Allah izni ile iyi olur. Bu hem sahih ve hem tecrübelidir.

GÖZLERE ARIZ OLAN BEYAZLIĞA İLAÇ: Beyaz horozun tırnaklarını alıp yaka, ba'dehü külünü tülbentten akıtıp onu gözlere süre bi iznillah teaalaa iyi ola. İKİNCİ SURET: Yaz hattafı ki galem kuş denilen kuşun yavrusunun gübresini toz edip tülbentten akıtıp ba'dehü gözlere süre beyazı giderir, tecrübelidir.

BURNUNDAN KAN GELMESİNE İLAÇ: Sirke ve gül suyu ile beraber burnuna damlatsa ve hümdütünse kan kesilir, ebedi avdet etmez, sahih ve tecrübe edilmiştir. İKİNCİ İLAÇ: Sirkeyi koklamak ile kan derhal kesilir.

DUA İLE KESİLMEK: Esteizü billahi (ve gile ya arzu eblei maeke) bu ayeti ile (elcüdiyyü) kelimesine kadar yazarak sonra alnına koysun. İnşaallah kesilir.

DİĞER SURET: Burnundan kan akan kimse kendisi alnına "likülli nebein müstegarrun ve sev tağlamün" ayetini yazsın inşallah kan kesilir.

ZAKKUM İLACI: Ala bereketillah üzerlik otunu gözünün üzerine bırakır sonra tüsünün üstüne eğilip boğanı boş halinde edip tüsünü içeri alsın . Biiznillahi Teala genzi açılır. Sahih ve tecrübelidir.

İKİNCİ TEDAVİ ŞEKLİ: Sarımsağı ateşe bırakıp yukarıda söylenen gibi yapmakla genzi açılır.

DİŞ AĞRISINA YAZI İLE İLAÇ TEDAVİSİ: Çivi ile şu yedi harfi (kef, he, fe , mim, vav , kaf, fe) eli üzerine nakış ile yazsın sonra çiviyi evvel ki harfe sance ve üzerine (sebbih ismi rabbikellezi â'la) suresini yedi kere

okusun ve parmağını ağrıyan dişine koysun okumayı bitirdiği zaman ağrısı geçti mi diye sorsun . Ağrısı geçti diye cevap verir ise çiviyi sonuna kadar vursun. Eğer dişinin ağrısının geçmediğini söylerse çiviyi evvel ki harfi takip eden harfe koysun ve önceden söylenen süreyi yine yedi kere okusun ve bu şekil üzerine harfler tamam oluncaya kadar devam etmesi gerekir. Ancak hangi harfte ki ağrı durursa çiviye tamam yerine kadar ora ve işine gide ancak sureyi okurken sessiz okuması gerekir. Bu iş tecrübeli ve sahihdir.

DİŞ AĞRISI İÇİN İKİNCİ BİR İLAÇ: Ekmek parçası üzerine şu ayeti yazmak (esteizü billahi) (elem tera ilellezine haracü min diyarihim vehüm ülüfün hazeral mevti sümme kale lem Allahü mütü mütü mütü). Daha sonra yazılı lokmayı ağrıyan dişinin üzerine koyup birkaç defa sıkması gerekir daha sonra o lokmayı çıkarıp köpeğe atacak. Biiznillahi Teala diş ağrısı geçer.

Yine tecrübeli hususlardandır ki ekmek parçası üzerine (meshed 1111) bunları yazıp yazılan lokmayı da ağrıyan dişine koyarsa biiznillahi Teala diş ağrısı geçer .

KULUNÇ HASTALIĞINA İLAÇ: Hüdhüd kuşunu pişirip hastalık sahibi yese hazreti Allah'ın inayeti ile o kimse afiyet bulur.

İKİNCİ İLAÇ: Kelp uyurken kaldırıp uyuduğu yere kulunç sahibi bevl ederse yani işese hastalık sahibi afiyet bulur.

ATEŞ YANIĞINA İLAÇ: Yumurta beyazını gül yağı ile karıştırıp yaranın yüzüne sürmesi gerekir Allah'ın izni ile iyi olur.

ATEŞ YANIĞINA İLACIN DİĞER BİR ŞEKLİ: Yumurtanın beyazını yüz üzerine veyahut ketan yüzüne sürüp yanmış olan yere bağlaması gerekir. Allah'ın izni ile yarası iyileşir.

İNSANIN VUCUDUN DA BULUNAN HER TÜRLÜ AĞRIYA İLAÇ: Bu söylenen ilaç insanın her azasında ki ağrıya ilaçtır. Temiz zeytin yağından yeterli kadar pak ve nazif bir kaba dökülecek. Daha sonra abdestli , halis bir niyet ve sahih bir itikat ile o zeytin yağının üzerine ihlas suresi , muavvizeteyn (yani felak ve nas sureleri) ve tevbe suresinin sonunda ki legad caeküm rasülün ayetin den surenin sonuna kadar venünezzilü minel kurani lil

müminin ‘ e kadar ve haşır suresinin sonun da ki lev enzelna hazelkurani ayetini surenin sonuna kadar yedişer defa o zeytin yağı üzerine okuması gerekir ve her okumasın da bir ot ile o yağı karıştırmak daha sonra o zeytin yağını rahatsız olan kimse bedenin de kullanacak.ve ağrıyan azalarını o zeytin yağı ile yağlayacak Allahın izni ile şifa bulur . Bu ilaç tecrübe edilmiştir.

İNSAN OĞLUNUN VUCUDUNA ARIZ OLAN HER TÜRLÜ HASTALIĞA İLAÇ: Bu ilaç ruhul emin ki Cebrail aleyhisselatü vesselam Nebiyi Zişan efendimize aleyhi ekmelüttahiyyat vetteslime öğretmiştir . Bu dua hakkın da peygamber efendimiz şöyle buyurdu : Bu dua öyle bir duadır ki bu dua ile beraber doktorların ilacına ihtiyaç yoktur. Fazileti beyan olunan dua dua şudur : Âla berekeketillahi Teala yağmur suyunu alıp bahusus o yağmur suyu berat veya kadir gecelerin de yağan veyahut ramazanı şerifin son on günü yağan yağmur suyu olursa o alınan suyun üzerine fatihayı şerifeyi ve ayetül kürsi, sureyi ihlas, felak, nas, surelerini ve la ilahe illallahü vahdehü la şerike lehü lehül mülkü velehül hamdü yuhyi ve yümitü ve hüve hayyülla yemütü biyedihil hayir ve hüve ala külli şeyin kadir; bu zikir olunanları ayrı ayrı yetmişer defa peygamber efendimiz hazretlerinin üzerine salat ve selam getirerek okuması gerek . daha sonra o sudan hasta olan kimse yedi gün art arda yedi günün sabahın da ve akşamın da içmesi gerekir peygamber efendimiz buyurdu ki; “nefsi vücudum yedi kudretin de olan Allaha yemin ederim ki Cebrail aleyhisselam bana geldi ve haber verdi ki ; ya Muhammed muhakkak ki hangi adam o sudan içerse her ağrı olan damarlarından ve etinden ve cemi azalarından ve cesedinîn tamamın dan çıkar”. Ve o suyla beraber kan almak gibi ve daha başka ilaçlara ihtiyacı kalmaz . Ve o hastalığa göbek ağrısı , bel ağrısı, nefes darlığı, selül, ama, haras ve daha başka hastalıklar isabet etmez. Ve daha hesap olunamayacak kadar faydası vardır.

HASTALIKLARA İLAÇ: Murat olunsa ki şu hastanın hastalığı uzar mı yoksa uzamaz mı , eylenir mi yoksa ölür mü diye düşünülürse şu aşağı da ki isimleri tavuk yumurtası üzerine yazıp o yumurtayı hastanın başının altına akşam dan koyması gerekir. Sabah olduğu zaman o yumurtaya bakılması

gerekir. Eğer yumurtaya siyahlık veya kırmızılık halinde bir şey arız olmuşsa o hasta ölür. Eğer o yumurta değişmeyip koyduğu şekilde olursa o hasta olan kişi Allah'ın izni ile iyileşir. Yumurtaya yazılan isimler şunlardır; "vetebahhar , hame, fi aşefin la fi ilahi la teaffer bihi …"

TAUN HASTALIĞININ İLACI: Taun bir vebadır ki hasta olan kimsenin karnı büyür derisi inceleşir şiddetli bir verem olur. Şu tauna ilaç devası da her gün böyle kullanması gerekir bunun haricindekileri terk etmesi gerekir bu ilaç hem nafidir v e hem de tecrübelidir.

TAUN VE VEBA HASTALIĞININ İLACI: Taun günlerinde her gün iki yüz seksen defa; selamun kavlen min rabbirrahim ateyini okuması gerekir. Okuyan kimse taun hastalığın dan selamet bulu .

Bir kimse yukarıda söylenen ayeti beş defa yazıp üzerine bağlasa o kimse gece gündüz avarızatından Allah'ın izni ile emin olur.

ŞİDDETLİ TAUN VE VEBA HASTALIĞINA YAZILACAK İLAÇ: Peygamber Efendimiz'den rivayet olunur ki bir adam Peygamberimize şöyle dedi; Ya rasülallah İsa a.s' nin zamanın da büyük veba hastalığı ortaya çıktı. Peygamber efendimiz o adama zuhur eden hastalığın nasıl olduğunu sual etti. Daha sonra o adam peygamberimize cevap olarak şöyle dedi; Ey Allah'ın resulü bu hastalık ortaya çıkmadan önce ki günlerde kavmin yarısının üç hisseden bir hissesi oldu. Bu cevabı işiterek secdeye kapandı . Secde de kalıp gözünü Allaha bağlayıp ; ey benim Allah'ım, Seyid'im ve Mevlam acaba bu ortaya çıkan hastalık benim ümmetim arasın da olur mu ? Cebrail a.s derhal nazil oldu. Buyurdu ki: "Ey Muhammed a.s. muhakkak ki Allahü Teala sana selam söyledi ve hem de emir verdi ki ümmetine şu duayı öğret: O duayı bir defa ve yedi defa ihlas suresini bir öküzün başına veyahut sığır başına okusunlar daha sonra o hayvanı kessinler. Etini insanlara taksim etsinler. Her kim ki o hayvanın etinden bir lokma yerse o kimseyi Allahü Teala veba ve taun hastalıklarından halas eder". O mübarek dua da şudur; "Euzu billahi mineşşeytanirracim bismillahirrahmanirrahim allahümme inni eselüke bi esmaike ya müminü ya müheyminü ya garibü hallisna minel vebai

vettauni ya Allah. Elemanü ya Allah el emanü ya Allah el emanü ya zennimetissabigati. Ya zelkerametizzahirati yazel huccetilbaligati hallisna minel vebai vettauni ya Allah el emanü ya Allah el emanü ya Allah el emanü ya Allah ya kaimü la yezilü ya alimüla yüns aya bagi la yüfna hallisna minel vebai ya allahü elemanü ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya hayyü la yemütü ya samedü la yütamü ya ganiyyü la yeftegiru hallisna minettauni ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya allahü ya rahimü ya kadimü min külli kadimin ya azimü min külli azimin ya kerimü min külli kerimim hallisna minettauni velvebai ya allahü el emanü ya Allahü el emanü ya men hüve fi sultanin azim ya men hüve fi mülkihi kadim ya men hüve fi ilmihi muhitun ya men hüve fi izzetihi latifün ya men hüve fi lutfihi şerifün ye men hüve fi mülkihi ganiyyün hallisna minettauni vel vebai ya Allahü el emanü ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya men ileyhi yehribül asune ya men aleyhi yetevekkelülmütevekkilün ya men ileyhi yergabürrgibün ya men ileyhi yefzeulmüznibün hallisna minel vebai vettauni ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya Allahü el emanü. Allahümme inni eselüke bibegaike ya alimü ya gaimü ya gafürü ya bediulbegai ya vasiullutfü ya hafizu ya hafizu ya megisü ya samedü ya haligu ya nura kalbe nurin ya nura külle nurin. Ya allahü hallisna minettauni vel vebai ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya men hüve fi kavlihi faslün ya men hüve fi mülkihi kadimün ya men hüve fi hilmihi latifün ya men hüve fi ataihi şerifün ya men hüve fi emrihi hakimün ya men hüve fi azabihi adlün hallisna minettauni velvebai ya alahü el emanü ya allahü el emanü ya allahü el emanü allahümme inni eselüke bi esmaike lhusna ya evvelel evvelin ya ahiralahirin ya erhamerrahimin hallisna minettauni velvebai ya allahü el emanü ya allahü el emanü ya allahü el emanü. Eselüke en tücirana min azabike vağfirlena veliabaina ve emvatina velievladina ve zürriyyatina velicemiil müslimine vel müslimati vel müminine vel müminati el ahyai minhüm vel emvati birahmetike ya erhamerrahimine neccina ya Rabbena min cemil kürübati ve ağsımna min cemil afati ve hallisna minelbeliyyati vedfağ anna elvebai velbelae velemrazi vel ileli birahmetike ya erhamerrahimin . Allahümme inni euzuü bike minefiteni vettauni ve neuzu bike minelhümmi ve hucumil vebai ve min

mevtilfeceti ve neuzu bike min darkişşeggai ve süilgazai ve neuzu bike mincemii gazake ve belayake ya hayyü ya gayyüm ya rahilü ya berhila ya temşişa birahmetike ya erhamerrahimin ve sallallahü ala seyyidina muhammedin ve alihi ve sahbihi ve sellim teslima".

KALBİN IZDIRAP ETMESİNE VE CİĞER AĞRISINA VE DALAK AĞRISINA YAZILAN İLAÇ: Çanağının sahnına misk ve kafur ile yazmak. Daha sonra su ve bal ile o yazıyı giderip hastalık sahibinin içmesi gerekir . Ancak hatemin etrafına ' ellezi halakani ila ' kelimesine kadar ve ' vessemai vettariki ' ayetini de ' le kadir ' kelimesine kadar yazması gerekir.

KALP ÇARPINTISINA İLAÇ: Şeyh Rukayşi rahmetullahi Teala buyurdu ki: "Bir adam yeni bir cam şişe içerisine yirmi defa ha harfini yazması gerekir. Ve beş defa güzel he harfini musaf gile sureti böyle cam içerisine yazması gerekir. Bu harfleri yazdıktan sonra o yazıyı yağmur suyu ile giderip o suyu içmesi gerekir. O kimseye Allahü Teala her bir hastalıktan afiyet verir ve o suyu içen kalbin çarpmasından emin olur".

SITMA HASTALIĞINA YAZLAN İLAÇ : Peygamber efendimiz buyurmuş ki: "Hasan ile Hüseyin humma hastalığına mübtela oldular şu cihette ki hastalıktan afiyet bulmalarına meraklandı . Cebrail geldi ve bana söyledi ki: 'Ey Muhammed bir bardak su al. O su üzerine içerisinde fe harfi olmayan sureyi oku ve o su il ellerini, ayaklarını, yüzünü, başını ve etlerini yani cesetlerini yıka' dedi ve bende Cebrailin bana öğrettiği gibi yaptım . Ve hastalıktan afiyet buldular. Bu zikir olunan hadislerinden tashih edilmiştir. Meşayıhdan başkalarıda ziyade ederek diyorlar ki a'zalarını su ile yıkarken 'Allahümme innema fealtü zalike tasdikan birasülike ve iradeten şifaike bismillahi izhebi ya ümmi meldem"'.

SITMA HASTALIĞINA FAİDELİ OLAN İLAÇ : Bunu insanlardan çokları bilmez . Bazı büyüklerin yazılarında buldum. Ezan ve kamet getirmenin suretlerini sıtma hastalığı olan adamın arkasına yazması gerekir . Allah'ın izni ile seri bir şekilde hastalığından şifa bulur .

HUMMA HASTALIĞINA SAHİH VE TECRÜBELİ BİR ŞEKİL DE İLAÇ: Temiz bir paçavraya aşağı da zikir olunan yazıyı yazmak gerek. Daha sonra o yazılı olan paçavrayı tavuk yumurtasına sarıp ateşe gömmek gerekir. Isındıktan sonra o yumurtayı yemesi gerekir. Ve kabuklarını yazılan harfe içine derç edip bileğine bağlaması gerekir .

BÜTÜN ALAME VE HERBİR AĞRIYA İLAÇ: Aşağı da yazılan kelamlar her ağrıya duadır. Hazreti Ali buyurdu ki ‘ Hazreti Allah'ın bereketi ile zeytin yağını temiz bir çömleğe koymak lazım daha sonra sure i ihlası, felak ve nas surelerini ve sureyi tövbenin sonunda ki ‘ legad caeküm rasülun ‘ nihayetine kada , ve nünezzilü minel kuran ima hüve şifaün ve rahmetün lilmüminin ve sureyi haşır da ‘ lev enzelna hazel kurani ‘ bnun sonuna kadar bu yazılan sureleri ve ayetleri mezkur yağa yedişer defa okumak ve her okudukça çömlekdeki yağı bir umut ile oynatır. Daha sonra o yağı beden de ağrıyan yerlere sürer. Allah'ın izni ile iyi olur. Bu yazılan kelam sahih ve tecrübelidir .

BAĞLI OLAN ADAMI ÇÖZMEK: Bağlı olan kimsenin göbeğinin altına bu ayeti yazması gerekir: "Euzu billahi mineşşeytanirracim bismillahirrahmanirrahi innellezine yuhaddünellahe ve rasülehü kütibü kema kütibellezine min kablihim".

BAĞLANAN ADAMIN ÇÖZÜLMESİNİN DİĞER YÖNTEMİ: Soyulmuş yedi tane yumurtaya yazması gerekir. Daha sonra bağlı olan adam o yumurtayı yemesi gerekir. Birinci yumurtaya; inşirah suresini, ikinci yumurtaya; ‘ fefetehna ebvabessemai bimain münhemirrin ‘ ve ‘ vefeccernelarza uyunen feltegalmaü ala emrin kad kudira ‘ , üçüncü yumurtaya ‘ fetih suresinin ilk 2 ayetini ‘ , dördüncü yumurtaya ‘ fe kaf fe fe fe fe fe fe fe fe fe fe fe fe 1 1 ‘ , beşinci yumurtaya ‘ cim mim ha 1 cim cim cim cim cim cim cim cim cim ‘ , altıncı yumurtaya ‘ ve inde mefatihulgaybi la yağlemüha illa yağlamüha ‘ , yedinci yumurtaya ‘ feiza cae vadü rabbi ayetini ceman kavline kadar yazması gerekir .

BAĞLI OLAN BİR ŞEYİ ÇÖZMEK: İhlas ve Fatiha surelerini yedi defa ve kadir suresini de yirmi beş defa temiz bir çömlek içine yazmak gerekir. Daha sonra da bir cama bir miktar nohut koyduktan sonra o nohut üzerine su dökecek. O nohut üç gece su içinde kaldıktan sonra o su ile yazılmış olan sureleri gidermesi gerekir. O suyu bağlanmış olan adamın içmesi gerekir. Ve temiz yerde nohut ve yeyganeyi yemesi gerekir. Allah'ın izni ile bağından açılır. Bu şekil Şeyh Seyyit Ahmet Zeruk rahmetullah dan rivayet olunmuştur.

BAĞLI OLAN ADAMIN AİLESİNE HAZIRLANDIĞI VAKİT YAKIN GELDİĞİ ZAMAN TABİATI ÇÖZÜLÜR BU ŞEKİLDE OLAN KİMSEYE İLAÇ: Serçe kuşunun dilinden kan ve karanfil bunları kavrulmuş buğday ile yemesi gerekir. Allahın izni ile iyileşir.

Sihri iptal etmek hakkında Sanhaci rahimehullah buyurmuştur ki sarı kagıza beş lam ve beş ha harfi yazması gerekir. Ancak beşinci lam harfinde sonra esteizü billahi ' vegul caelhakku vezehegalbatilü innelbatile kane zehüga'. Bu ayeti yazması gerekir. Ve beşinci ha dan sonra yine zikir edilen ayeti yazması gerekir.daha sonra yazılan kağıdı bir gece yarısı sabaha kadar yıldıza karşı tutması gerekir. O kağıdı da sihirli olan kimsenin asması gerekir. Sihir iptal olur.

BEVİL AKINTISINA İLAÇ: Yani mesaneye yığılmazdan evvel adamın isteği olmadan idrarın çıkması veyahut çıkmaya hazır olmasına ilaç; bir miktar kuvvetli sirkeye nohuttan bir hisse koyup üç gün ıslattıktan sonra o nohutları hasta olan kimsenin yemesi gerekir. Sirkeyi de içmesi gerekir. İnşallah menfaati tesirli ve tecrübelidir.

HASRUL BEVLE İLAÇ: Yani şiddetli ağrı ve sıcak vermekle idrarını edemez illaki büyük bir meşakkatten sonra damla damla akar. Bunun sebebi avret mahallin de kuruluk dan husule kalır. Eker kuru olmak ile olursa akan damlalar kansız ve beyaz renkte olur. Buna ilaç sonra undan yapılmış olan bulamaç aşını yemesi gerekir. Ve süt ile pişen yemekleri yemesi gerekir. Bu iş hem nafi ve hem de tecrübe olunmuştur.

Eğer avret mahallinde ki kuruluk harareti ile beraber bulunursa akan damlalar kırmızı ve kanlı olur. Bu hastalığa ilaç; bildiğimiz kabak yaprağının suyunu şeker ile içmesi gerekir. Bu iş nafi ve tecrübelidir. Şu iki şekil ile hasta olanlar mal sütünü şeker ile içmeye devam edecekler. Başka her türlü gıdadan içtinap edecekler.

HASRUL BEVLE İLAÇ: Sivri sinekten üç adet veyahut beş adet alıp cam içinde zeytin yağı ile ezip içmesi gerekir. Gayet menfaatli sahih ev hem de tecrübelidir.

İLACÜL ASA: Erkekli uzvunda meydana gelen perdei azime ki idrarın çıkmasına mani olur. Şu meydana gelen şey sebebi ile çok defa insan helak olur. Bunun insan da meydana gelmesin de ki sebep çok hububat yemek ve henüz pişmemiş olan hamur yiyecekleri yemek ve kalın yenecek yemekleri yemek ile olur.

YEDİNCİ BÖLÜM

METİN KISMI

7.1. ŞİİRLER

7.1.1. Yedili Hece Ölçüsü İle Yazılan Şiirler

-1-

Bugün rûz-i matemdir
Hep umûş-i dünyada
On üç asırdan beri
Kaydolmuştur künyaya

Âlem-i İslam ağlar
Pençi Ali abaya
Zülmû revâ gördüler
Hafid-i Mustafa'ya

Nice kıydı o kafir
Hüseyin-i müctebaya
Sabretti ayet gibi
Başa gelen belâya

Hüseyin'in çadırında
Kulak ver vaveylaya
Ah-u figan sad fizzah
Gitti arş-ı âlâya

Bütün melekler ağlar
Ehl-i Kerbelâ'ya
Çırılçıplak aç susuz
Hasta Zeynelaba'ya

Kutub-u Gavs-ı Azama
Gürühu evliyaya
Kerred-u bayan ağladı
Arş geldi zelzeleya

Sadbesad lanet olsun
Yezid-i bi-hayaya
Hem ona tabi olan
Zümre-i eşkiyaya

Değişti din-i mel'un
Üç nefislik dünyaya
Cihan oldu zulumat
Döndü beş yeldaya

Canlı cinli kan ağlar
Ahvali Kerbelâ'ya
Çırılçıplak aç susuz
Hasta Zeynel Abaya

-2-

Bozuldu al ordumuz
Sana tel bulamadım
Fazlalaştı derdimiz
Dertten yol bulamadım

Doktor sesi eşidan
Üç gün kaçtım aşıdan
Yazmış karar keşiden
Başka hâl bulamadım

Düştüm gam ocağına
Bakın hasta sağına
Girdim gönül bağına
Açmış gül bulamadım

Tifo aşısun yapan
Sabaha değil inleyen
Derdim sorup anlayan
Halisi kul bulamadım

Olurum canımdan bizâr
Dünyada hubbu sadhezar
Birine etmezken nazar
Şimdi dul bulamadım

Askerlik bana mekân
Soldum gonca gül iken
Bencileyin ah çeken
Bir bülbül bulamadım

Müdâm hicran taptağı
Soldu ömrümün bağı
Beğenmez yatağı
Şimdi çul bulamadım

-3-

Susuz şehit olana
Fırat ağlar Nil ağlar
Bir içim suya sebep
Şükür hafta yıl ağlar

Bugün mâtemde cümle
Arştaki kandil ağlar
Mar-u mur şir-ü peleng
Hem gergedan fil ağlar

Zî rûh cümle mahlûkât
Yuvada bülbül ağlar
Sökülünde haymeler
Çarşaf perde tül ağlar

Kıyametten nişane
Vahşeti yapan çöl ağlar
Yaratılmış neki var
İfrit ağlar kul ağlar

Cemâdât bile ağlar
Ahvâli Kerbela'ya
Çırılçıplak aç susuz
Hasta Zeynel Abâya

Dinî kaypak olanlar
Ömre yetmez
Köpek gibi leş yiyip
Cîfe ile doydular

O masum şehitlerin
Libasını soydular
Allahtan korkmadılar
Uryân püryân koydular

Şam'â adam gönderip
Her taraftan duydular
Muzaffer olmuş gibi
Kalkıp andan tüydüler

Fırat'ın suyu ile kılıçlar
Kılıçların yuydular
Küfeliler söz verip
İkrârından caydılar

Cemâdât bile ağlar
Ahvâli Kerbelâ'ya
Çırılçıplak aç susuz
Hasta Zeynel Abâya

Hele bak Süfyaniler
Hânedânı nettiler
Üç nefes dünya için
Dinlerini sattılar

Kimine ağu verip
Kimi şehit ettiler
Mal bulmuş mağribi tek
Muradına yettiler

Göre göre özlerin
Cehenneme attılar
Biat edelim diye
Söz verip aldattılar

Cemâdât bile ağlar
Ahvâli Kerbelâ'ya
Çırılçıplak aç susuz
Hasta Zeynel Abâya

Sonra İslam âlemin
Birbirine kattılar
Yevmi mahşere kadar
Müdâm'ın ağlattılar

-4-

Kur'an-ı natık menem
Suğray-ı Kur'an mendedir
Kuluna sadık menem
İşte burhan mendedir

"Ayyarina fil'i afak"
Kur'ân da buyurdu Hak
İnanmasan sen de bak
Kevn'ü mekan mendedir

Müdâmî revnak menem
Derya ve zevrak menem
Tamuyı uçmak menem
Arş-ı rahman mendedir

7.1.2. Maniler - Cinaslar

-1-

Elemi ders alman
Huydan gider salman
Kuldan kula ne ziyan
Allah gözden salma

-2-

Elemi kala yerin
Bu diyarda kala yerin
Korkaram garip olam
Cenazem kala yerde

-3-

Elemi sen gelene
Sonla sen gelene
Azraile can veririm
Beklerim sen gelene

-4-

Men azizem almalı
Dost bağların almalı
Düşmanı kahreyleyip
Nazlı yârin almalı

-5-

Men azizem almalı
Rus çiğnedi Almanı
Yaradan kısmet ede
Yarı yaddan almalı

-6-

Elemi kala yalnız
Borca yalnız kala yalnız
Korkaram garip olam
Cenazem kala yalnız

-7-

Elemi geçti bizden
At okun geçti bizden
Mert için köprü oldum
Namertde geçti bizden

-8-

Elemi dal cim olsun
Sadaka borcum olsun
El yetmez ünüm çatmaz
Allah bar demek olsun

-9-

Men azizem al gülü
Sehre gülü al gülü
Dost bağını bülbülüysen
Zağ elinden al gülü

7.1.3. Sekizli Hece Ölçüsü İle Yazılan Şiirler (Semâiler)

-1-

Tez elden dön derdi felek
Arzım yaylada yaylada
Manda gıdik dana inek
Kazım yaylada yaylada

Dokuz ay beklenen kışım
Yayladadır her bir işim
Baldızım hayat yoldaşım
Nazım yaylada yaylada

Yayda kız kelek bezeni
Yayla yolun özeni
Rençberin her bir düzeni
Lazım yaylada yaylada

Yaylanın hoştur uykusu
Olmasa gece kaygusu
Burnumda tüter kokusu
Yazım yaylada yaylada

De ki Müdâm niye geldim
Namımızı duya geldim
Ben de dağdan köye geldim
Sazım yaylada yaylada

-2-

Yüce Tanrım abes yere
Akıtma gözden yaşımı
Pervane tek yandım nara
Alan yoktur ataşımı

Yarı yâd alandan geri
Gözümde yok dünya varı
On iki yaşımdan beri
Gurbete saldım başımı

Gözüm açtım gördüm kalır
Akar yaşım misl-i nehir
Aşk geldi eyledi zehir
Yediğim türlü aşımı

Aşkıyla ciğer dağlarım
Gâh sular gibi çağlarım
El gülerse ben ağlarım
Sen bilirsin telaşımı

Dertliyim dermana yetür
Müşkülüm imkâna yetür
Müdâmî'n canana yetür
Nasib eyle sırdaşımı

-3-

Aman Allah bu hasretten
Çilemiz dolmayacak mı
Usandım cevr-ü mihnetten
Bize şad olmayacak mı

Düzgün işim sahırlayan
Yaşayışım kahırlayan
Hayatımı zehirleyen
Ettiğini bulmayacak mı

Sana ayandır ahvâlim
Büktü felek kırdı dalım
Bize kort yolduran zalim
Kendisi yolmayacak mı

Kalp içinde yanar közüm
Gör yanar için dışım özüm
Otuz yıl ağlayan gözüm
Bir gün de gülmeyecek mı

Şad olmaz kalbi mahzunum
Arşa yükseldi tütünüm
Şebi yelda dünü günüm
Bize gün çalmayacak mı

Saadet güneşi doğar
Âlem-i nurun boğar
Bize gam yağmuru yağar
Katresi solmayacak mı

Müdâmî artmakta nalem
Kırıldı yazan kalem
Yedi tüketti sülalem
Bu kâfir ölmeyecek mi

-4-

Aman Allah bunalmışım
Bu tarika geçmeyecek mi
Vadi-yi hayrette kalmışım
Rahmetin saçmayacak mı

Kış geldi cihanım gibi
Ne ana tanır ne beyi
Kesemezik delik deyi
Bu hava açmayacak mı

Her taraf kara boyanır
Buna insan mı dayanır
Dokuz ay can mı dayanır
Bu soyha açmayacak mı

Didelerim bir ab eden
Ciger gâhım kebab eden
Aleme feth-i bab eden
Bize bab açmayacak mı

Kar yağar misli kelebek
Tipi de çalar dümbelek
Bizi kan ağlatan felek
Bir ele geçmeyecek mı

Kar yağıyor bardan bardan
Ovalar tutuldu kardan
Kuşlar bile kaçar buradan
Rızkımız kaçmayacak mı

Kul Müdâmî nedir ahın
Her yandan bağladı râhın
Merhamet kâni Allah'ın
Bir kapı açmayacak mı

-5-

Hasretinden yanan bağrım
Muhabbetteki söz ayrı
Akıl serde bütün çılgın
Yanar kalbimde göz ayrı

Kaşların yay kipriğin ok
Senin derdin yürekte çok
Gül olmuşsun bülbülün yok
Biteviden yalnız gam ayrı

Yüreğimde yüz bin keder
Korkam fırsat elden gider
Her saatim bin yıl kadar
Gece ile gündüz ayrı

Visalden alaydım pay
Bu işe bulmadın kolay
Yedi yüzden teşbihi ay
Hâllerinden yıldız ayrı

Kul Müdâm'a verme ceza
Mevlâ'm seni bana yaza
Bir yadigâr verem size
İçindeki rumuz ayrı

-6-

Bugün gördüm bir afitâb
Aklım başımdan uçtu sandım
Yüzünden kaldırdı nikab
Kamer yere düştü sandım

Şevki nuru tecelliden
Sine mermer billur beden
Bir peri çıktı bahçeden
Gün kuleden attı sandım

Can çeker cilve nazında
Halhal buhah boğazında
Nikabın attı yüzünden
Ay buluttan peçti sandım

Bahçeden yola düzüldü
İbrişim muyu çözüldü
Ya ilâhi canım üzüldü
Yarı ömrüm geçti sandım

Görmedim böyle nazeni
Tek maral çölde gezeni
Kaynadı beynim kazanı
Gam deryası taştı sandım

Âşık her huri öğesin
Hiç zülfü yâre değmesin
Çözünce sine düğmesin
Cennet babın açtı sandım

Müdâm kâ'lkülün şakamaz
Rayı hasından gül kokamaz
Hayâsından gün bakamaz
Gözlerim kamaştı sandım

- 7-

Gece gündüz hasretinden
Düşmüşüm zara sevdiğim
Ayrılığın firkatından
Ciğer sadpare sevdiğim

Küsüler barışmağa
Bu iş gelmez yaraşmağa
Bir tenhada görüşmeğe
Yok mu bir çare sevdiğim

Evvel söz verdi sonra caydılar
Bir şai'adır yaydılar
Bizi naçar dar saydılar
Açıldı ara sevdiğim

Dost iken olmayın yağı
Naşi baban yakar yağı
Gülen kondursan zağı
Kim olmaz hara sevdiğim

Sayrakıp duranlar
Müşkil için kayıranlar
Seni benden ayıranlar
Yanarlar nara sevdiğim

Rus şep sensin hayallerim
Bilme sana nedir halim
Kesmem damanından elim
Çekilsem dara sevdiğim

Badele yolunda yorgunum
Bulandım şimdi durgunum
Sana gönülden vurgunum
Eğil de tara sevdiğim

Âşkınla gezdin dolandın
Semi hayalinde yandım
Ciğerimden yaralandım
Lokmandır sara sevdiğim

Men müştağım şirinden dile
Alyanalıda gonca güle
Destan oldun dilden dile
Ey kaşı kara sevdiğim

Müdâm kesmez o hayrımı
Çile gör aşkun olunu
Zikrede gör mabudumu
Solmaz ağyâra sevdiğim

-8-

Batıdan bir yıldız doğdu
Şemsi tabana benzettim
Cehlin karanlık boğdu
İlmi irfana benzettim

Amandır çekmesin cefa
Bildirelim her tarafa
Gelir kaza-yı Poshof'a
Aziz mihmana benzettim

Terk eylemiş İstanbul'u
Arz etmiş şark Anadolu
Eğitim bağımın gülü
Bir fidana benzettim

İstanbul doğum yeridir
Galiba nesli peridir
Cennetten çıkmış huridir
Aynı vildana benzettim

Bulunmaz misline bedel
Seni getirdi hangi yel
Tabla perçem zürcefa tel
Sümbül reyhana benzettim

Kazamıza gelmiş güzün
Bilir misin bu yıldızın
Namı paki gönül tozun
Hubil devrana benzettim

Bir emsâlin görmek nadir
Öğmüşte yaratmış kadir
Falın yıldız yüzün bedir
Kaşın kemana benzettim

Muyları kargı kamışın
Bir cemâlin gördük kışın
Hokka-i lâl inci dişin
Lebin mercana benzettim

On yedi on sekiz çağı
Menekşe güldür buhağı
Koynun için cennet bağı
Firdevs-i cinana benzettim

Çaprazının bendi gümüş
Tırnak sedef parmak kamış
Koynundaki bir çift yemiş
Fağfur fincana benzettim

Ten çorap naylon çizmesi
Kara gözlerin süzmesi
Hele o baygın gezmesi
Şuh tarlana benzettim

İlmi irfanın en iyi
Bilesince derde beni
Kalbindeki temiz huyu
Zelha'yı zamana benzettim

Yerli gibi şarka uyar
Aldırmasa Celâl Bayar
Poshof'u İstanbul sayar
Bir lâtif cana benzettim

Okul kapusu açıldı
Suri melekten seçildi
Lebinden gevher saçıldı
Devran-ı limana benzettim

Şair Müdâm neden sonra
Böyle bir yosmadan sonra
Belkıs'a Zeliha'dan sonra
Bulunmaz sana benzettim

-9-

Bu gün bir âleme vardım
Rakıslı ahenkler gördüm
Tazelendi köhne derdim
Kınalı bebekler gördüm

Gâh nazenin gâhî körce
Hem metanet hem cesurca
Güvercin tek burçtan burca
Uçan güle bekler gördüm

Didelerim doldu yaştan
Gam kasavet etti baştan
Giyinuplar zor kumaştan
Elvanlı begler gördüm

Oturduk karşı be karşı
Dinledin piyeste marşı
Seyrettim semayı arşı
Yeşilden melekler gördüm

Hem mecnun bağışın diler
Hem gözyaşını siler
Hem handan olur güler
Hem dolabı dügler gördüm

Hem matem hem de yası
Düşünüp eyledim kıyası
Evet amma bu bi piyesi
Manâda gerçekler gördüm

Müdâm'în beşigin yansa
Ya talih süzdüm kansa
Aferin şu bizim şansa
Şeş beş ettim bekler gördüm

-10-

Bel bağlama şu feleğe
Ki çarhına sıçar bir gün
Sakar yakasız gömleğe
Kefenini biçer bir gün

Nefsin sözüne kananlar
Azazile aldananlar
Dünya benimdir sananlar
Sonu olur naçar bir gün

Sevda senden yılmadığın
Senden ayrı bilmediğin
Yanından ayrılmadığın
Dostun koyar kaçar bir gün

Kaybolur şöhreti şanın
Ele kalır han-u manın
Kara toprak kızıl kanım
Su yerine içer bir gün

Güvenme tac ile tahta
Faydası yok ölen vakta
Kabrindeki dokuz tahta
O da çürür uçar bir gün

İsrafin sûrun urunce
Canlar kabrinde durunca
Rüz-i mahşer kurulunca.
Ey kötüden seçer bir gün

Müdâmî gönül arsızdır
Hüma gibi kararsızdır
Bu dünya bir bekâr kızdır
En nihayet göçer bir gün

-11-

Âşkına düşeli gönlüm
Ne ben güldüm ne sen dilber
Ne bir gün neşeli gönlüm
Ne unutur tasan dilber

Seninçin ey hüsn-ü melek
Hakdan çok diledim dilek
Yedi yaşdan bu ana dek
Kalbime dağ basan dilber

Leblerin dolu kand edüp
Zülüflerin kement edüp
Ruhum zülfüne bend edüp
Dal gerdandan asan dilber

Ben çekerim gam yasını
Rakip sürdü sefasını
Gökteki durna sesini
Okşatır emersen dilber

Âşkın dem verdi beynime
Hiç ölüm gelmez aynıma
N'olur bir şeb gel koynuma
Alam hasret busem dilber

Şemim nur olmuş parıldın
Gül idin zağa sarıldın
Ne dedim yine darıldın
Aşnasından küsen dilber

Hak unutmaz bir ferdinî
İlla sevmez namerdinî
Müdâm'a söyle derdinî
Ortak olam yasan dilber

-12-

Dostlar evli bir tarlanın
Badına besleme derler
Duvar üstü bir binanın
Konduna besleme derler

Yok mudur harman meregin
Karabandaki direğim
Ahşaptan olan küreğin
Oduna besleme derler

Gönül evde yeri olan
İnsanlıktan geri olan
İslamlıktan gayri olan
Kadına besleme derler

Babası ki ……
Karmakarışık portresi
Nameşru kullanan makarası
Yadına besleme derler

Der Müdâmî şu itlerin
Kanmaz imiş bitlerin
İktidardan sakıtların
Adına besleme derler

-13-

Hey ağalar gönül kuşu
Uçup gider anı neyler
Eşi uygun olan kişi
Karun-u devleti neyler

Muhabbet bir seyir olursa
Murad veren pir olursa
İki gönül bir olursa
İl yağup külfeti neyler

Has bahçede barı olan
Yardımcısı Tanrı olan
Tereddüd gibi yâri olan
Özge kerameti neyler

Bin kez tavaf etse hacı
Bulamaz öyle miracı
Melekler ona duacı.
Gayriden himmeti neyler

Sözlerime boş ver diyen
Uygunsuz eş ömre ziyan
Kekliğin eti beyaz
Manda sığır eti neyler

Azizim beyhude yanma
Sözlerimi masal sanma
Evet herkes insan amma
Ay dururken günü neyler

Kışa bahar ettiren
Derdime çare bitiren
Müdâmî yara yetüren
Kabe ziyareti neyler

-14-

İmtihandan açtık ayak
Dünya dar-ı imtihandır
İbret ile her yana bak
Çar duvarı imtihandır

Dersimi aldım gerçekten
Sahraya bin bir çiçekten
Hisseyi aldım petekten
Yaz baharı imtihandır

Bir hayâle dalmışız
Gam şecerine salmışız
Bu dünyaya gelmişiz
Bir pazarı imtihandır

Hayâlleri ümidleden
Açık kapıyı kilitleden
Napolyon'u da tezden
Riyazvari imtihandır

Müdâmî imlâ uzanır
İkmale kalan uzanır
Çalışanlar kazanır
Bu kararı imtihandır

-15-

Papazlardan bir telgraf
Her gün İsa'ya çekilir
İncil'i etmiş inhiraf
Roketler aya çekilir

Günlerce ayda kalmışlar
Nicesi gidip gelmişler
Binlerce fotoğraf almışlar
Geri dünyaya çekilir

İsa demiş uryân gezin!
Altında kalanı ezin
İncil'in hükmünü bozun
Kalkan zinâya çekilir

Ne erkekte metanet var
Ne avratta sadakât var
Ne toprakta bereket var
Kalktı semâya çekilir

Zaman git gide puç oldu
Altın gümüşler tunç oldu
Geçim şartları güç oldu
Sorun nereye çekilir.

Kimse bakmaz suya arkan
Dalında varsa hırkan
Sabahtan evinden kalkan
Hep Avrupa'ya çekilir

Derse gider dansı öğrenir
Birde revsansı öğrenir
Totolardan şansı öğrenir
Bulur sermaye çekilir

Dostum var mı alın teri
Şenledir durduğu yeri
Çalış kalma sende geri
Sonu nereye çekilir

Rakı kumar bizde varken
Her yanı sarmış bu volkan
Sabahtan yataktan kalkan
Kumarhaneye çekilir

Hırs ile kurar bir iş
Birkaç kere alış veriş
Yürüttüyse birkaç kuruş
Bir methaneye çekilir

Fakir Avrupa'ya döndü,
Zaman değil gaye döndü
Ar nâmus ankaya döndü
Hep efsaneye çekilir

Ben bilmem nereye gidem
Kime ahvâlimi arz edem
Bu kafayla Sâbit Müdâm
Bahtın karaya çekilir

-16-

"Küllü şey'in halikun" dur
Gerek kuru gerekse yaş
"İnnellahe raciun"dur
Bunu tadar her vatandaş

Aman sakın kul borcundan
Hak ölüm versin gecinden
Her gün düşmekte borcundan
Ömür sarayına bir taş

Şair Müdâm Furkana bak
Haktan gelen burhana bak
İnanmazsan Kur'an'a bak
Mü'minler hepsi bir kardaş

-17-

Sor bu köhne koca dünya
Nice zamanlar geçirmiş
Bir ismidir fâni dünya
Kaç Süleymanlar geçirmiş

Hani ilk kazmasın vuran
Hani sini şehir kuran
Tahtığâh eyle süp duran
Nice sultanlar geçirmiş

Hani ya üstünden havuz
Gören istemez kılavuz
Hani Fatih hani Yavuz
Çok âlişanlar geçirmiş

Konuşurken İmran dili
Okundu Kur'an dili
Bin sene yanan kandili
Söndüren canlar geçirmiş

Dehrin sözüne kanmayın
Hürmetin oduna yanmayın
Yalnız Kanunî sanmayın
Çok Süleymanlar geçirmiş

Fermânı yazılan hatta
Doğu batı her cihette
Altı yüz yıl saltanatta
Âli Osmanlar geçirmiş

Şair Müdâm bir gün sende
Söylersin bu hayatta
Hâlâ âsârın meydanda
Koca seneler geçirmiş

-18-

Trakya'dan değdi bir taş
Başımıza plân oldu
Sorma ahvalimi kardaş
Gönül şehri talan oldu

Bütün dünya gele yurda
Bin lirayı kaptırdık kurda
Arkan sıra kuy kazırda
Bakup yüze gülen oldu

Bağda bülbül ötmez gibi
Kül tiken de bitmez gibi
Eski derdim yetmez gibi
Yeni derde salan oldu

Bin dokuz yüz altmış sene
İnsanlıklar girmiş sinne
Tecrübe kıl sende sına
Düşler akrep yılan oldu

Şair Müdâmî kınama
Gizli ok girdi sineme
Selam ver merhaba deme
Sadakatler yalan oldu

7.1.4. Koşmalar

-1-

-Yedekli koşma-

Bir fal açtım baht-ı gamdan içeri
Şemini yaman geldi düştü bir baba
Ben azizem bir baba
Nazar saldım bir baba
Elf-i perçem dal her fidan
Bir alıktır bir baba
On iki burç kırk makamdan içeri
Dört kapudan gelip düştü bir baba

Dört kapudan yol açılalı dört ada
Yedi iklim yedi deniz dört ada
Men azizem dört ada
Dört semuda dört ada
Derdi dörde pay ettim
Gine geldi dört ada
Dört kitaptan işaret var dört ada
Açıklanır yana beşer sabır baba

Şair Müdâm dersin alır bir beden
Yüz suhuftan dört müdevven bir beden
Men azizem bir beden
Bir eliften bir beden
Yetmiş iki burç dolu
İki kale bir beden
Adem oğlu madem aslın bir beden
Unutmaki bir anadır bir baba

-2-

Hakkın kudretine yetişmez idrak
Her çıkmazın sonu çıkar girdaba
Ne kadar ki yen bu çıkarırsa hak
Cem olur denize çıkar girdaba

Girdabı sorarsan üç denizde var
Biri büyük okyanusta âşikâr
Biri Umman biri Fars'da dediler
Kaptan işaretle bakar girdaba

Bir misal söyle şair Müdâmî
Hayal bir denizdir insan da gemi
Eğer olduysa kaptan acemi
Kaptırır vapuru sokar girdaba

-3-

Bir yahşi ad bırak cihana gönül
Yiğit ölür namı kalır meydanda
Kem kelam getirme dihane gönül
Hakikat kelamı kalır meydanda

Çoklar bu ahvali âleme bakmış
Ebedi sânmeyen bir ışığa yakmış
Her musanif bir yadigâr bırakmış
Kendi gitmiş namı kalır meydanda

Nemrud Firavnun kötü namı var
Şeddat cennet yaptı bağı iremi var
Halebî Buhari Molla Cami var
Yazan ölmüş cami kalır meydanda

Eğer bir bağbancıysan bir bağ yetiştir
San'ata muvafık çırak yetiştir
Bir veledi Salih kundah yetiştir
Giderse gulamı kalır meydanda

Doğan veled erkek ya kız olursa
Mazallah aklı nakışı olursa
Bir misal var koca öküz ölürse
Bondu ile samı kalır meydanda

Aslı olan ecdadını unutmaz
Yazda kışta lale seni kurutmaz
Halik bile kulu tamem çürütmez
"Men yühyil-izami" kalır meydanda

Kuluna aşk bir feyzi Râbbanidir
Hakkı bilen hakikatı tanıtır
İsmim Sâbit lakin cismim fanidir
Bir şair Müdâmî kalır meydanda
(31.07.1956)

-4-

Bir yolun düştüyse hastaneye
Perhiz etmelisin diyetten başka
Aksi yol gidersin işin fenaya
Oruç tutmalısın niyetten başka

Evvel seni ölümden götürür
Sonra tedaviye belki yetişir
Hastabakıcılar ilaç getirir
Yüzde elli zam var fiyattan başka

Müdâmî olmazsa doktora tabii
Eninde sonunda yutarsın hapı
Bazı hasta gider geldiği gibi
Bir fayda yok eziyetten başka

-5-

Kadir Allah budur senden dileğim
Sıhhatte kaim et canım sağ ola
Üç yüz altmış aza ile yüreğim
Nahoş etme damağımda çağ ola

Kırk beş yıldır günüm geçti hay ile
Yetür muradıma vasl-ı naile
Ne sinni ne cahi bir yosmayla
Hayat geçirmek çün şen otağ ola

Müdâmî'nin dileğin Hak görsün mağzur
Devranı felekten çok oldum mağdur
Dünyamı mesrûr et ahretim ma'mur
Her iki cihanda yüzüm ağ ola

-6-

Hayal âleminde sevdim bir güzel
Cevâhirli hatem takışı ola
Lütfü Keremînden versen Lemyezel
Gerdanında evlen nakışı ola

Levh-u dile ismin yazmak isterim
Dost elinden bade süzmek isterim
O yâr ile halvet gezmek isterim
Yolun ne iniş ne yokuşu ola

Rakibin kalbini delmek isterim
Bunca yıl ağladım gülmek isterim
Öyle bir deryada kalmak isterim
Ne tipi ne boran ne kışı ola

Birin söylemezden o yüz anlaya
Kaşıyla gözüyle o yüz anlaya
Kalbinden geçen o yüz anlaya
Dost rumuz âleminden çakışı ola

Müdâmî bu güzel ferman eyleye
Sadık âşıkına ihsan eyleye
Yarından gayri kurban eyleye
Hunrîz cellad gibi batışı ola

-7-

Size vasf eyleyeyim aşkı sevdayı
Dinlesin akraba bir misaliyle
Bağışla aşığa iki dünyayı
Alâkası yoktur dünya malıyla

Bu evin temeli sanma bozulur
Bekle yevmi mahşer günü çözülür
Hayal semasında uçar süzülür
Gönül murgunın peru balıyla

Bu bir feyzdir pas ile alınmaz
Yıkasan yıkanmaz salsan salınmaz
Sevda ikliminin sonu bulunmaz
Yürüsen de bin yıl mahir haliyla

Sevda ile başa çıkan bulunmaz
Mengeneye versen sıkan bulunmaz
Öyle pehlivan ki yıkan bulunmaz
Gelse Hamza Ali Rüstem Zâl il'a

Gâhı ferahlık bulur çeşmi yaşında
Gâh cevelân eder dağlar başında
Gâhi yel gezer yosma peşinde
Bir vuslat imkânı ihtimaliyla

Dost için Huda'dan kesmem elimi
Size bir misalim Ferhat Şirini
Ruh içtiyse aşkın dâd-ı hubbunu
Eylemez sergiyle arı balıyla

Hasta gönlüm bir lokmana erer mi
Tabip yok Eflatun bilmez yaramı
Şair Müdâm gözün dostun gör emi
Rüzüşeb onu ister o hayaliyla

-8-

Ayaklı koşma-

Ey gonca dihanım lebi mercanım
Yolunda kurbanım sana can feda
Ey feda-yı tuba
Ten içinde canım ruh-u revanım
Yetişti Lokman'ım derdime deva
Vaslından şifâ
Nedir o taravet o serdi kamet?
Dü çeşmin bir afet müjganı hırat.
O gılman nezâket yosma kıyafet.
Koparır kıyamet düşe de dile
Ey saçı Leyla
Toplanmış dilcüler vechi mührüler
Kemana ayrılır çeşmi cadular
Güller miski bulur elvan kokular
Bunca keyifte hüsn-ü ana
Etme divana
Ey Hurşid-i haver selv-i dilâver
Müdâmî kıl yaver çün seni sever
Her yana sela ver vaslına uyar
Bu methe sezâ ver Şemsinur cana
Nuru lem'ana

-9-

Birkaç sözüm vardır yaranı safa
Hıfzıyla aklından çarıcı olma
İnsafa gel deli gönül insafa
Hatır yıkıp gönül kırıcı olma

Yalancının kara yüzü ak olmaz
Kavak meyve vermez ardıç bağ olmaz
Meşhur sözdür dil yarası sağ olmaz
Engerek misali durucu olma

Mü'min kardaşına bazen akından
Biri beydir yeni olmuş bir beden
Mindersiz oturur davetsiz giden
Destursuz meclise girici olma

Dağ kopar yerinden eski meramdır
Hakikat sözleri bey-i Şeramdır
Üç günden ziyade küsü haramdır
Ebedi husumet sürücü olma

İlim hayatını bahşet demişler
Cehaletten doğar vahşet demişler
Niyeti zana da neşed demişler
Elek arkasından örücü olma

Bir gün olur adil divan kurulur
Boz bulanık akan sular durulur
Yedi yerde komşu hakkı sorulur
Kardaşı kardaşa yerici olma

Hakiki mü'min kâmil bir kişi
Temiz olmalıdır içi yanan dışı
Sana alakadar olmayan dişi
Birine yetip sorucu olma

Hak yazsın silecek çare yok
Dipsiz külek dolacağa çare yok
Ölecekken olacağa çare yok
Abes işe kafa yorucu olma

İbret nazarıyla kendine bir bak
Sebep ne bir başa iki el ayak
“La yesalü amma yefalü” dedi Hak
Kudret-i Mevlâ’yı sorucu olma

Al abdest kıl namaz sığın Settara
Bulur Mevlâsını kul vara vara
Her kusur noksanı kendinde ara
Ellerin ayıbını görücü olma

Akla fikir sığamaz Hakk’ın hikmeti
Tefrik edemezsin aynan kötü
Ne dünyayı unut ne de ahireti
Seleyi de soyandır yiyici olma

Şair Müdâm bir âlemi seyreyle
Çeşit çeşit her Ademi seyreyle
On iki burç kırk makamı seyreyle
Şu dört kapunun da harici olma

-10-

Senin ismin çağırmadan duyandır
Derunum gamıyla dolu ağlatma
Bu ne kıyamettir bu ne tufandır
Hayat bahçesinde gülü ağlatma

Isındı havalar ağusun döktü
Ömrü hayatının bendinî söktü
Kara kış gelmeden beyaz kış çöktü
Düşünsem ölürüm deli ağlatma

‘‘Nahnü Kasemna’’ da yazım ağlıyor
Çar mevsim baharım yazım ağlıyor
Ben ağlarım dertli sazım ağlıyor
Cürmüne göğsünde teli ağlatma

Her çaresizlere senden çare var
Kimse bilmez kimde nasıl yara var
Nice benim gibi bahtı kara var
Bir ben değil cümle eli ağlatma

Ben ağlarım iki didem Nil oldu
Bütün ümitlerim müzmahil oldu
Yeter ağladığım kırk dört yıl oldu
Kerima Müdâm’ın kulu ağlatma

-11-

Kabul et dileğim ey bari Hudâ
Salih yoldaş salih çar versin bana
Muhtaç etme namerd kula dünyada
Fazlı Keremînden kâr versin bana

Senden gayrisinden himmet istemem
Rızana muhalif külfet istemem
Karunu Şeddad devlet istemem
Halil devletinden var versin bana

Gönlüm bozbulanı kakmaması çün
İhtirası kalbimi yakmaması çün
Gözüm el hakkına bakmaması çün
Ruhumun sevdiği yâr versin bana

Ahvâlim gün günden fena olmasun
Çektiklerim rencüan olmasun
Südü bozuk veled zina olmasun
Helâl bağdan helâl bar versin bana

Hırs-ı tamah nefsi sözüne kandırma
Kul Müdâmîn nefret ile andırma
Ahirette cehenneme yandırma
Cennet-i âlâdan yer versin bana

(31.07.1956 Şavşat)

-12-

Bugün sevdiğimi gördüm rüyada
Bir miktar çok vaz'ı hâl dedi bana
Arattı iştiyakım hadden ziyade
Muhabbet bahrına dal dedi bana

Çeküp aşkın katarını yedirdim
Yarsız geçen günlerimi nederdim
Baş çekipten yar köyünden giderdim
Çağırdı sevgilim gel dedi bana

Sundu paymanasın camdan çıkardı
Yunus'layın kalbim yemden çıkardı
Çoraplarım ayağımdan çıkardı
Bu akşam sevdiğim kal dedi bana

Saki oldu âşk badesin ezenim
Bin derdimi bir deftere yazanım
Boynun bükdü ister etti nazenim
Bu akşam halvetin al dedi bana

Müdâmî çekmekte ah ile zarın
Gelip rakipler derdi bağdaki barın
Çorabım çıkardı yürüttü entarin
Muhabbet sazını çal dedi bana

(16-2-1962 Ramazan)

-13-

Âlem-i manada gördüm bir gece
Gösterdi gösteren nurcemâl bana
Dersimi verdiler Kur'an'dan hece
Yedi yaşta girdi bu hayal bana

Bir şemsü zuhur etti arş-ı âlâden
Satı halk etmiş nur ile madan
Bir sureti hatifi geldi Hüda'dan
Gelemezsin diye bu irsal bana

Âşk-ı sevda her damardan aşk vurur
Bir fidanım her gelen bir taş vurur
Kara bahtım bir yerine beş vurur
Felek bir yandan çalha çal bana

Müdâmî gam oldu sırtımda sinek
Kimi dürüst gördüm o çıktı kelek
Bizi kan ağlattı şu kahpe felek
Bari destgir öl hür Allah bana

-14-

Resul kırklar mekânına gittiğin
Ruh-u alîden sor sorma bana
Ben deli esrarına yettiğin
Ol şahi veliden sor sorma bana

Muhabbetin gizli sır olduğunu
Kim kime verişdiğim yer olduğunu
Biri kırk kırkının bir olduğunu
Sakiye toydan sor sorma bana

Ol kudret topunun atlamasını
Maşrıktan mağribe tutulmasını
Evliyâ sırrına yetilmesini
Ta galu beladan sor sorma bana

Kırklar yüz üç yüzü benden çıkarır
Harakatı İslamı inden çıkarır
Kızdırsa şeytanı cinden çıkarır
Sen bunu ölüden sor sorma bana

Müdâm aşk rengine boyanacağım
Pençede zulm kime dayanacağım
Eshab-ı kehflerin uyanacağın
Hakka sevgiliden sor sorma bana
(05-09-1956 Varzına)

-16-

Altı aydır gül yüzüne hasretim
Kalbimden uyandı merak Türkân'a
Gurbet elde ab-ı dane kısmetim
Düşürdü bizleri ırak Türkân'a

Rûyamda gördükçe Zekiye'm seni
Tekdir ta'zir edip sögersin beni
Hakîm yaptım kızım bu babda seni
Haklıyı haksızı sorak Türkân'a

Bir yıl oldu hasret kaldım köyüme
Ocak taşlarına sönük evime
Deli oğlum Salih, Hikmet, Sevim'e
Akar gözyaşların firak Türkân'a

Gelirken boynum sarup ağladı
O ağlayış ciğerimi dağladı
Kader kısmet gurbet elde bağladı
Yazdım şu name-i varak Türkân'a

Gülşen'im Zekiye yavrularım gel
Sâbit Müdâmî derler bağa bülbül
Şu naçiz hediyem eylesin kabul
Tesbih Zekiye'me tarak Türkân'a
(14-12-1959)

-17-

Mürüvvet sendedir aman tabibim
Tez çare bul yüreğimin dağına
Kars'tan gelmişim hem bir garibim
Leleyüp düşmüşem el ayağına

Felek beni haddesinden geçirdi
Saadet bülbülün daldan uçurdu
İshal benim rahatımı kaçırdı
Alışık değiliz vita yağına

Şair Müdâm kalbim açam illâllah
Dilersez canımdam geçem illâllah
Kurtulup bu yerden kaçam illâllah
Gidem mecnun gibi Leyla Dağı'na

-18-

Duydun ise Kerbela'nın sesini
Sil ey münkir kalbindeki pasını
Muharremdir imamların yasını
Tutalım imam-ı Hüseyin âşkına

Şehid düşmüş yetmiş altı kafalar
Gerekmez mü'min siz zek-u safalar
Bizde her elinde cevru cefalar
Yutalım İmam-ı Hüseyin âşkına

Mü'min pişir imamların aşını
Akıt gözlerinden kanlı yaşını
Yezid'e safbesad lanet taşını
Atalım İmam- Hüseyin âşkına

Hasret firkat yaşı döksün gözümüz
Mahşer günü ağ olmak çün yüzümüz
On iki katara bizde özümüz
Katalım İmam-ı Hüseyin âşkına

Sakın on ikiden ayırma diden
Yetişir maksuda bu yolda giden
On iki katarı bir ardır yeden
Yetelim İmam-ı Hüseyin âşkına

Hicr-i nebi atmış birdi sinede
Ne hengâmlar koptu dar-ı fenada
Onlara imtisal-ı matem hanede
Yatalım İmam-ı Hüseyin âşkına

Bin üç yüz on dokuz senedir tamı
Mü'minler her sene çeker bu gamı
Dost bağına bülbül isen Müdâmî
Ötelim İmam-ı Hüseyin âşkına

-19-

Size bir arzım var ey din ulusu
Kabul buyur gal'u bela aşkına
Enbiya varyeti Hak sevgilisi
Cümle ululardan ulu âşkına

Bizden biri aldı bin lira ödünç
Mehmet Işıklı'dır işbu bağrı tunç
Eşiden insana ibret hem gülünç
Bir çare kıl sırr-ı celil âşkına

Ben bir garib kanadım yok kolum yok
O da sanar mahşer sual ölüm yok
Evvelallah senden başka yolum yok
Dâd-ı bîdâd Muhammed Ali âşkına

Şimdi mürüvvet aşiyanına geldim
Payandazı mulüvv-ü şanına geldim
Çaresizem mende yanına geldim
Hadice Fatime külli âşkına

"İnnemül-mü'minûn ihva kamu"
"İnna la-a'lamuentea'lamu"
Şahım Hasan Hüseyin aşkına'amu
Sen çare kıl arş-ı kandil âşkına

Şahım Zeynel-Abây severim candan
Şah Muhammed Bakıri ayırmam ondan
Elestten vermişim ikrar imandan
Şahım İmam Cafer yolu âşkına

And veririm şâh-ı İmamı Kayım'ı size
Delil-i rahberim Şâh İmam Râha
Şâh Muhammed Faki himmet sal bize
Şâh-ı Ali'n-nâki Âli âşkına

Şahım Hasanü'l-Askerim el aman
Yetişe dâdıma sahibü'z-zaman
İmamlar hakkı çün halim pek ayan
Düşmüşüm damanın veli âşkına

Sizce malum acizlerin halleri
Fakirlerin kara yeter gülleri
Fırat kenarında düşen kulları
Şahım Celâl Abbas kulu âşkına

Çok zamandan beri gurbet eldeyim
Gideceğim misli kaldım yoldayım
Lütf-u kerema sayenizde daldayım
Selman-ı Pâk kamber kulu âşkına

Men yazığın gamlı gözyaşının
Bir cabın sırrı vatana uyansan
Kerem etsen bir yoluna koyansan
Gerçek erenlerin yolu âşkına

Çaresizdir Müdâm bakın işine
Elbet yaradanın gelir hoşuna
Dolandırdın şâh-ı rûhanın başına
Allah'ın sevgili kulu âşkına

-20-

Milletin Türk din kardaşındır
Kimi hasep kimi nesep kan kardeşindir
Bu uğur da adak kutlu başındır
Bu vatan uğruna millet uğruna

İsmi tarihte yâd olur şanla
Kılıcın kabzasın parlamış kanla
Merde mert dövüşmüş kahpe düşmanla
Bu millet uğruna vatan uğruna

Nicelerin şâh eserin kalmıştır
Çok adamdan biri kalmıştır
Kendi gitmiş yadigârı kalmıştır
Bu vatan uğruna millet uğruna

Müdâmî aç gözüm dalma uykuya
Can kulağın gerek sözlerin duya
Bunca gazi bunca şehit evliya
Bu vatan uğruna millet uğruna
(01-06-1967)

-21-

Ayda vardır yirmi sekiz menazil
Oku tefsirini Yasin‘de ara
İlk ikra suresi olmuştur nazil
Efkârın sırrını Yasin’de ara

İlim öğren ta kundaktan mezara
Saygı hürmet göster okur-yazara
Uzak yakın deme hemen tez ara
Ya Çin’de ya Hint’de Yasin’de ara

Şair Müdâm efkârındır yasağdır
Muhatabın ya ikna et Yasin’dir
Evveli de sonu da Yasin’dir
Derdine dermanı Yasin’de ara

-22-

Etme bulma dünyasıdır bu âlem
Başımıza neler açtın Florya
Mahlûk olsa ağaçlar kalem
Yazma tatığın saçın Florya

Meydanı boş buldun anı sürüpte
Hile hurda bardağın kurupta
İki dostun arasına giripte
Fesat tutumun saçtın Florya

Sanma kimse vakıf değil halinden
Senin sinsi sinsi fitne felinden
Müdâmî sen eyledin gelenden
Bir de diyor sana kaçtın Florya
(26-4-1962)

-23-

On yıl idi başım dumanlı yasda
Kıratlılar geldi geçti terside
Sona erdin yirmi yedi Mayıs'ta
Iztariyet, yestariyet, ızdırab

Demokratlar yurdu yaktı kavurdu
Hazinenin kökünü göğe savurdu
Atatürk'ün yadigârı çevirdi
İnkalib, yankakib, inkılab

Parti kan demokrat gözleri kanda
İkilik bıraktı bizim cihanda
Versinler gözüm adil divanda
İntesib, yahtesib, ihtisab

Cemal Gürsel gösterince heybetin
Yezid dostundan kurtulması pek metin
Çekti çoklarının nazar defterin
İncelib, yencelib, incilab

Şair Müdâm gamlı gönülde açılsın
Ente demokratik halden kaçılsın
Yetmez kanlı bir idare saçılsın
Ente haybet, yete haib, intihab

-24-

Bir ismin Rezzak'tır bir ismin Kefil
Senden bahsedilir âleme maksûd
İsmin hûrmetin ey Gani Celil
Kısma kısbkârım ey ulu ma'bûd

Murad etsen görülmezden iş olur
Men yazığın gıllı gönle hoş olur
Altuna el sürsem kara taş olur
Hallet taliûmdan hayrolsun ma'bûd

Lütfunla aç bize kerem kapunu
Bizlere yutturma müflisi hapunu
Böyle gitse attık iflasa topunu
Tez suyunu eldeki mevcud

Bi hak leyle-i berat miraç
Kapuna gelmişem zelil sefil aç
Bir acız bendenim Kerem'e muhtaç
Bi hak leyle-i kadir ve mevlüt

Otuz üç senedir kalbindeki yara
Hükmü mutlaksın derdime çare
İki ipin ucu gelmez bir ara
Halim sana malum elaman merud

Rızana muvafık yollar aşkına
Kendinîzde aziz kullar aşkına
Sinni zikriyle yan diller aşkına
Müdâmî keremden eyleme matrûd

-25-

Bugün yedik imamların etini
Akıbet ey gözlerim kanlı yaşını
Kim severse imamların başını
Durmadan okusun lânet Yezid'e

Bin üç yüz yirmi senedir halâ
İslamın içine düşen vaveyla
Bugün kan ağlıyor dest-i Kerbelâ
Durmadan okuyun lânet Yezid'e

Dünyaya değişti imanı Yezid
Ağlattı ehl-i beyti sıbyanıYezid
Şüheda serveri bu günde şehid
Anın hayrın okuram lânet Yezid'e

Bin bir ölü bir Allah'ın âşkına
Muhammed Resulûllah'ın âşkına
Kara donlu beytullah âşkına
Ben derim sizden lânet Yezid'e

Şâh-ı vilâyet imam Ali âşkına
Hadim-i Fatıma gülü âşkına
Şah-ı Hüseyin için tulü âşkına
Durmadan söyledik lânet Yezid'e

İmam Zeynel katarını güdenler
İmam Bakır'a can baş ovanlar
İmamı Cafer yolunda gidenler
Durmadan okuyun lânet Yezid'e

Musa'yı Kâzım'ı sevenler candan
Ali Musa el-Rıza'yı ayırıver andan
İmamları sevmek asıl imandan
Sevenler okusun lânet Yezid'e

Muhammed Takidir Mazhar-ı Rahman
Ali el-Nakib Dirüsteri sübhan
Hasan Ali Askeri'n askeri olan
Durmadan okusun lânet Yezid'e

Muhammed Mehdi'ye eden iftira
Yezid'e Mervan'a çeksin teberra
Serçeşme sultana kalan tevella
Durmadan okusun lânet Yezid'e

Müdâmî acizdir Mevlâ'nın kulu
İmamlar ahdina demişiz beli
Mürşidim Muhammed rehberim Ali
Pirimizdir hünkâr Bektaşı Veli
Anınçün okuram lânet Yezid'e

-26-

Sana bir sözüm var dinle yeğenim
Gençlik âleminde sevdaya düşme
Bu yol korkuludur hem tehlike var
Hayatta fuzûli gavgaya düşme

Çarh çemberin görmüş koşmayı yazan
Gençlikte insanlar coşkundur bazan
Evvel sanat öğren hayatın kazan
Sakın başka yolda hülyaya düşme

Milyarda bir sevdiğin alan yok
Ben ağlaram gözyaşımı silen yok
Şu denizin ötesini bilen yok
Motorsuz yelkensiz deryaya düşme

Ah ettikçe gözyaşlarım sızıyor
Deme şişman âşık neler düzüyor
Eski şeytan avrat olmuş geziyor
Sakın aldanıp da iğvaya düşme

Şair Müdâm sende yârini tanı
Ağyarını fark et yarını tanı
Gün bugündür deme yarını tanı
Son pişman faydasız rüsvaya düşme

-27-

Gelin bizim evlat bizim söz bizim
İyi yahud kötü söyler sana ne
Eğri bizim doğru bizim düz bizim
Kara etmek kötü söyle sana ne

Dostlar hain komşu ne şekil işmiş
Pişmişe çiğ diyor çiğe de pişmiş
Zurzunanın davarına kurt düşmüş
İti söyle sana ne

Öğen tekne verem acıysan yaltat
Fitne felin ile başkasın aldat
Müdâm sana netti ey sarı saldat
Hey domuzun biti söyle sana ne
(30-3-1962)

-28-

Halim sana malum ey kadir Allah
Tükendi hayat bağım bari bu sene
Yokuşun dibinde Hayallah ya Allah
Kâr oldu mu arpa darı bu sene

Arşa direklendi serimden durdum
Bana merhamet kıl hatta mabudum
Yüz yirmi altı kilo vücudum
İnceldi de oldu yarı bu sene

Sâbit Müdâmım aman ey Sübhan
Meni mahveyledi mayalanmış kan
Günde üç beş tekne gelir ağzımdan
Gaib ettim kisb- ü kârı bu sene

-29-

Gel gönül sana diyeyim nasihat
Ümerâ sözünü tutman yani ne
Bir insanda bulunmazsa haysiyet
Namerd dalda sende yatman yani ne

Demdedir döndü geçti zamana
Mecliste eksilmez arif-i dânâ
Kılı kırka yarar çıkar bir mana
Hava olup pervâne satman yani ne

El yahşi bildiğin yaman olup
Hasud hayal zan dökmen eyleyüp
Torlan misal tozu duman eyleyüp
Ham tay gibi çifte atman yani ne

Tüccar isen sermaye tab özünden
El ariftir astarından yüzünden
Bir sözdeki mana çıka sözünden
Papağan mîsali ötmen yani ne

Şair Müdâm bülbül isen gülün tap
Şen şura Hur o yuvaya folun tap
Her ırmağın geçtin bil yolun tap
Göz göre çamura batman yani ne

-30-

Ankara'da düştüm hastaneye
Dahi gelmez eski gılav yerine
Böyle gitse halim varır fenaya
İğne ateşi var alev yerine

Dedim gönül kenden eyi baksana
Tabiatın sularıyla aksana
Yüz yirmi altı indi seksene
Hiç evmemeye gele o tav yerine

Sabah sabah viziteye başlanır
Ciğer kebap olur didem yaşlanır
İğne sokulunca can ataşlanır
Sana yangın düştü sılav yerine

İştiha kalmadı yemekte suda
Cümleye sıhhat ver yaradan Hüda
Bütün tatlılara dedik elveda
Koca erik gelir pilav yerine

Müdâmî zenbilden asak dediler
Sekseni altmışa basak dediler
Hamur işi haşıl yasak dediler
Bir yumurta gelir hoşaf yerine

-31-

Zincirden boşanmış bir takım deli
Almış başın gider deli düzlere
Nerden fark eylesin zehriyle balı
Kulak vermez Hak kelam sözlere

Sözü fark etmiş birini kaba
Uslanır mı işitirse acaba
Terimli kırımlı eylemiş yaba
Yedi ahir gibi bakar özlere

Müdâmî bahis açsa nun ile keften
Boşboğaz ayrılmaz fuzuli laftan
Ne gibi zevk alır eşek hoşaftan
Arpa saman lazım sırtı bozlere

-32-

Bir şem cemalin meftunuyum ben
Yanarım oduna pervanelikte
Hakikat meyinin Mecnunuyum ben
Aldım alacağım mihmanelikte

Mülemme-i mihnetin kaşânesiyim
Zümre-i uşşakın bigânesiyim
Şeraben sihrimin mestanesiyim
Kasid bir eşim divanelikte

Bizi etti bir küllizibê
Düşüp nalânım manend-i şeydê
Tecelli cemâl eyledi niğâr
Tam yedi yaşımda harzanelikte

Yandım yirmi dört yıl bu hayala ben
Yanmaktayım kurtulmadım hâlâ ben
Vermez idim nazlı yarı ele ben
Alakam olsaydı merdânelikte

Üç yaşımda kayıp ettim anamı
On ikiden terk eyledim hanemi
Müdâmî uçurdum telli turnamı
Kaldım baygın tek avirânelikte

-33-

Kömür gözlüm beni eyledin verem
Serini sevdama saldı ye diye
Sen Aslıhan oldun ben dertli Kerem
Girdabı mihnete şal diye diye

Kirpiklerin neşter can alır gözüm
Nerde canlar için şifadır sözün
Bulutun parlayan güneştir yüzün
Sayarım yıldızı fal diye diye

Yedi yaştan attım sevdana temel
Biz bu hasretin gel sevdiğim gel
Müdâmî eyledik Mecnun bedel
Melâmet tablını çal diye diye

-34-

Bu akşam sevdiğim rüyada gördüm
Yârimi ağladan gülmez inşallah
Cemâl'i pâkinin vaslına erdim
Muhabbet gülşenim solmaz inşallah

Bana siyah yollu bir nesne verdi
Alınca unuttum efkârı derdi
Şemim ister senasız nurun gösterdi
Hasret kıyamete kalmaz inşallah

Kalbim titrer dilim ismin anınca
Emine isminde bir kıza yanınca
Ne kadar pişmanım bil uyanınca
Âşık bu derd ile ölmez inşallah

Yüzün gördüm aklım zaye götürdü
Hayalim üstünde saye götürdü
Çoraplarım yıkamaya götürdü
Bunda bir fenalık olmaz inşallah

Üç el tesbih gördüm zeytun daneli
Şair Müdâm bunun hepsi manâlı
Birin yedim içi beyaz mineli
Minberin hasrette kalmaz inşallah
(7-1-1960)

-35-

Karanlık geceden şafak attıran
Kapalı havadan açar havamız
Düşkünleri muradına yettiren
Meşakkat günleri geçer inşallah

Kuldur kulu sıkan,sıkar mı Allah
İnandım tasdikim Âmentü Billâh
Âleme fethu bâb eyleyen Allah
Bize de bir kapı açar inşallah

Müdâm sıkıntıda kulun canıdır
Kesmem ümidimi Kerem Kânidir
Gafurdur Rahmandır ismi Ganidir
Bize de bırakmaz nâçâr inşallah

-36-

Mevlâm ki buyurdu “uktüb ya kalem”
İşitti yazdı bu beyanı Bismillah
Anda tamam erir on sekiz bin âlem
İzhar etti şu burhanı Bismillah

Gerçi söylemesi kolaydır dilde
Manası dört kitap can u gönülden
On dokuz harf yazdı bin yüzyılda
Birliğine ispat anı Bismillah

Bin dediğin bana dahi katıdır
İman ile ruh son bir isbatıdır
Altı bin altı yüz altmış altıdır
Yüz dört kitabın me'ani Bismillah

Cebraildir her bir ilimde hoca
Sende şu manayı bırakma laca
Leyletül Kadirde gitti miraca
İsmi azam budur tacı Bismillah

Müdâmî neler var senden ileri
Yüz yirmi dört bin candan ileri
Resulün nurudur andan ileri
Böyle buyurdu sultanı Bismillah

-37-

Kadri ilahi kevkebi bahtım
Burcu Nuh'u sedde kapandı kaldı
Ah ile vah ile geçiyor vaktim
Eşkinci mihnetle kapandı kaldı

Bilmem ne haldadır öksüz hanemiz
Evimiz barkımız mülkü binamız
Altı aydan beri ab-ı danemiz
Diyarı gurbette kapandı kaldı

Müdâmî aduler kazmakda kuyum
Günde bin yaygara çıkar bir köyüm
Ne müdetten beri ekmeğim suyum
Kazay-ı Şavşat'ta kapandı kaldı

-38-

Aşkı münevverin çalsın cihana
İrfanı gönlümün alınması hakkı
Dök bu meydana…
Keşfeyle batında esrârı hakkı

Yapış bir kenara gözüm avare
Bulur Mevlasını kul vara vara
Geç fazlı şifadan er nevbahara
Aç sinemden içinden izhâr-ı hakkı

Sâbit Müdâm sevdiğin canın sıkma
Yapmadığın gönlü temelden yıkma
Saptırma rahını tarikten çıkma
Olma insanların esrarı hakkı
(22-2-942 Ankara)

-39-

Râh-i hakikate yeltenen âşık
Birkaç nokta üzerinde olmalı
Halk ile olmalı tab'a muvafık
Müstakimin gözlerinde olmalı

Kalem gibi Hakk hun-i fenden yarılıp
Nefsiyle dünyaya küsüp darılıp
Bir mürşidın damanına sarılıp
Evliya'nın nazarında olmalı

Hakikat bağında fidan dikmeyen
Âşık mı sayılır çile çekmeyen
Geceler gözünden kan yaş dökmeyen
Biraz felek azarında olmalı

Mürşid-i kâmile verip ikrarı
Yoklukta kâimdir âlemin varı
Ziynet-i dünyadır boncuk parası
Lâl-i gevher pazarında olmalı

Cismi yanıp aşk odunun narına
Göz yanıp cihanın külli varına
Ene'l hak sırrıyla Mansur darına
Zekerriyya hızarında olmalı

Seherde inleyip eyleyen ahı
İhlâsıyla doğar muhabbet mahı
Her eşyada görün cemalullahı
Yarın Hakkın dizarında olmalı

Şair Müdâm havalarda esmeyip
Sam-ı seher feryadından susmayıp
Rahmet-i Hüdâdan ümid kesmeyip
Kahrı Hakk'ın huzurunda olmalı

-40-

Efendim dertliyim dermana geldim
Derd ehline bir dermanın olmaz mı
Ümid tutup bab-ı elemana geldim
Kerem ehl-i sekiz gânın olmaz mı

Kısmet yolda imiş geçti güzârım
Ana yurtlarında seyyah gezerim
Yirmi altı yıldır eser yazarım
Bastırmağa imkanın olmaz mı

Bu eser yayılsın rûy-i zemine
Ahali âlemin seren camına
Mukaddes yurdumun gönül namına
Tab'a mevzu bir fermanın olmaz mı

-41-

Bugün güç eyledi halkı Digor'dan
Dağıluptur yolda arabaları
Görmemiş olanlar ayrılık zordur
İndi tamir eden harabaları

Kimi adliyeden tapu söker
Kimi hanesinden kapuyu söker
Kimisinde umum yapuyu söker
Dağıtır binayı darabaları

Şair Müdâm bilmez nice yolu var
Şikârsız mahşerin kalmakalı var
Giden öyle ağlar sanki ölü var
Ba'kı günahı gör abaları

-42-

Derman eyler derler kılıç yarası
İlaç kabul etmez beşer el dili
Her derdin ey kişi vardır çaresi
Çaresi bulunmaz bitar el dili

El dilin duyor el mahzun olur
El dili şirinse el memnun olur
El delidir derse el Mecnun olur
İnsanı kayadan atar el dili

Elin dil yarası sineden gitmez
Elin dil daşına el gücü yetmez
Benzer bir arada beş para etmez
Ucuz alır paha satar el dili

El dili hoşlanmaz elin boşuna
El dili direnir elin peşine
El dilinden kaçsam dağlar başına
Bakarsın karşında yatar el dili

Şair Müdâm el diline yatılmaz
El diliyle el metahi satılmaz
El dili yalandır ele yutulmaz
Bir gün belasına çatar el dili

-43-

Cihana geleli gülmedi yüzüm
Bilmem takdir de mi yoksa felde mi
Gün çalmaz küsuf oldu gündüzüm
Bir ziya edenlik ihtimalde mi

Allah bir can vermiş dört bin çeşit
Eğer bilmedinse toyda hem eşit
Kâh anjin oluram gahi bronşit
Hayatın cilvesi bu gibâlde mi

Kalbim tel esiyor ağrır başım
Müdâmî bu felek bırakmaz peşim
Şeker hastalığı bitirdi işim
Yoksa toprağımız gurbet elde mi

-44-

Ankara'ya gelen oluyor hasta
Bu kıyâmet hava suda yerde mi
Vücut perişandır kalbim şikeste
Sağlık sıhhat gözümüz perde mi

Bir gün bu çerağı afiyet sunar
Yalvarırım Hakk'a işimi onar
Kâh mide bulanır gâh başım döner
Sebep perhizde mi şekerde mi

Şair Müdâm bu mechulu bilemem
İçim ağlar gözyaşını silemem
Yedi yıldır saadeti bulamam
Bu olay bende mi mukadderde mi

-45-

Gerçek âşıkların kaydı ezelden
N'olur şahım o doktora yaz beni
Mecnun leyli deli sahra güzelden
O yüzden almıştır Hicaz beni

Hudam sayrak-ı bın işin bitürem
Bende derim muradını bitürem
Bizleri de gaflet habda yatıran
Gaflet uykusundan beni

Leylünnehar arz ederim halimi
Eğdi kametimi büktü belimi
Ölsem de manandan kesmem elimi
Bırakmaz her yanda şahbazım beni

Hicran taptağıyla bağrım ezdirir
Zaman çeker öz çağından bezdirir
Otuz yıldır diyar diyar gezdirir
Ayırdı vatandan beni

Şair Müdâm ümmetiyim Ahmed'in
Taala şans nuri ümidin
Kur'an'da levlale şanı esadının
Bir almaz inşallah inlurâz beni

-46-

Âlemi dar eden sana settaram
Saldı felek böyle azara beni
İsmin harfine sen yetür çarem
Atma Ya Râb sarf-i nazâra beni

Senden ayrı yok tutarım nideyim
Bir yol göster ben o yolda gideyim
Otuz yıldır sevdiğimden cüdayım
Hasret koydun o gülizâra beni

Şair Müdâm'ım eylerim feryad
Ama Mevlâm senden olsun bir imdad
Ben de sevdiğimden alayım murad
İntizârda koyma mezara beni

-47-

Yedi yaşında bir sevdaya tutuldum
Lebi şeker dili bal üzdü beni
Nara güneş vechi aya tutuldum
Hâli yıldız âl üzdü beni

Murat derler ben murada ermedim
Dost bağının güllerini dermedim
Kaç yıl oldu yâr cemalin görmedim
Hicran ile geçen sal üzdü beni

Bize biz diyecek hâl yoktur bizde
Göz nuru azaldı takat yok dizde
Ağardı saçlarım otuz sekizde
Bu kıtlıkta perişan hâl üzdü beni

Müdâmî gülmedin bina-i baştan
Göz nurum azaldı döktüğüm yaştan
Hiç vefâ görmedim kavim gardaştan
Dostlarımdan kalmakâl üzdü beni

-48-

Âşıklığın bir değeri kalmamış
Baykuşun virânda ötmeden gayri
Hiçbiri dünyada kâmın almamış
Heda olup poyraz satmadan gayri

Sabun lazım cihanın kirin götürsün
Mürşid lazım irşadına yetürsün
Her sanatkâr yıkılmış da otursun
Baldır bacak Fetoş Fatıma'dan gayri

Eğer yanın sıra olursa ferik
Dolar her tarafın genç bölük bölük
Alnına yapıştır yüzlük ellilik
Bilet on beş lira etmeden gayri

Hem arsız olursan hem de sıkılmaz
Daha ettin bir çukurda yıkılmaz
Bu gidişle bu bataktan çıkılmaz
Göz göre çamura batmadan gayri

Hayat yüz tutmuştur böyle millete
Saklı sefahete cehl-i illete
Ey Müdâmî yürü sen mihnete
Daha sana iş yok yatmadan gayri
(1-5-1957 Kars)

-49-

Dokuz yüz altmış bir altı yirmi üç
Bugün nazlı yarım yaylağa gitti
Yar u barhanesi hep eyledi göç
Sultanatım varım yaylağa gitti

Emektardır yeterim emeğin
Yirmidört yıldaki nan ve yemeğin
Sevinçten yemedi sabah yemeğin
Bizden küskün yârim yaylağa gitti

Şair Müdâm serde sevda yalnızım
Mahallemiz ıssız köyde yalnızım
Kaldım tek ü tenha evde yalnızım
Münsi dilfikârım yaylağa gitti

-50-

Keşke gelmeseydim yalan dünyaya
Geldiğimde yüklendim renci anayı
Daha ismim yazılmazdan kinaye
Üç yaşında gaib ettim anayi

Tıfıl iken felek vurdu başıma
At nallayıp zalim düştü peşine
Hırıl gürül çıktım on bir yaşına
On ikide terk eyledim haneyi

Kul olanın neler geçer başından
Bir ocak yandırdım aşk ateşinden
Beş yıl koştum bir sevdanın peşinden
Uçurdum gülümden telli sunayi

Yaram kalpte kabuklandım sulandım
Coşkun çaylar gibi aktım bulandım
Yirmi iki yıldır gezdim dolandım
Hak gurbette salmış abı daneyi

Hâlâ çilem gurbet elde dolmadı
Bize vuslat-ı yâr nasip olmadı
Yavrularım gözler babam gelmedi
Müdâmî sen bekle hastahaneyi

-51-

Bir çayırımız var üçe bölünür
Dostlar şu âşıkın beyanına bak
Düşün düşün bağrım delinir
Şu kahbe dünyanın devranına bak

Biri der albuz verirsen biçim
Biri der on lira verirsen biçim
Böyle insanlığın içine sıçım
Sahi dostun ihsanına bak

Mahkeme tulayı andım merkeze
Bunlarda zerre yay çıkarmış düze
Hep na hamlesi bize
Hele zamanenin şeytanına bak

Zati on beş tırpan gelirdi sapı
Biri su uçurmuş şesi tırpan sapı
Biri yedi tırpan dü kaldı hapı
Taksimi adalet ünvanına bak

Tükürür yüzüne işitip duyan
Müdâm yola tükrük bu hale duyan
Kendi ticarette sende görür ziyan
Hele insanların hayvanına bak

-52-

Resülüllah gördü miraç gecesi
Bir yeşil kubbeden çıkar dört ırmak
İkisi cennete akar nicesi
İkisi dünyaya akar dört ırmak

Cennetteki selsebildir Zencebil
Dünyadaki biri Fırat biri Nil
Her şeye kadirdir Cabbar u Celil
Hu deyup aşkıyla akar dört ırmak

Şair Müdâm çeker gam telaşı bir
Durmaz akar gözlerimin yaşı bir
Lezzeti dört ayağı dört başı bir
Misali Ademe çıkar dört ırmak

-53-

Dünyaya gelişin hüner değildir
Geldiğin surette getmağın gerek
Verişin alışın hüner değildir
Yükün cevâhirden tutmağın gerek

Eğer ki Gaffarın halis kuluysan
Kabza-i kuvvetin âb-ı gülüysen
Dost bağının sadık bir bülbülüysen
Siz seher çağında ötmeğin gerek

Bir gün ecel oku sinene batar
Yârânın yoldaşın hep damdan atar
Bastığın toprakta bir kimler yatar
Adımın haddiyle atmağın gerek

Mülk-ü Süleyman olsan ‘malikün’
Müdâmî vaktinde hazırla yükün
Hak buyurdu ‘’küll-i şey’in halikün’’
Haşre dek turapda yatmağın gerek

-54-

Sübutu Adem’den bu ana değin
Krallar için bir muktezâ ayrılık
Böyle yazmış nidem emri muktedir
Çekilmeyen cebr-ü cezâ ayrılık

Ayrılıkla yandım bu ateşlere
Bakmazmış gözden akan yaşlara
Değil insan Mevlam uçan kuşlara
Göstermesin hiçbir göze ayrılık

İşte bu yüzden küskünüm feleğe
Bre hain felek bozulsun çarkın
Hepsi birlik olsa git olur birgün
Açtı yelken bu poyraza ayrılık

Bir fidan değmişim sevda bağında
Kurudu yaprağı dal budağında
Hicran tandırında aşk ocağında
Getirdi bizleri dize ayrılık

Şair Müdâm çağır Vahid el bâki
Yâran yoldaş helâl eylesin hakkı
Cinân iştiyakı hasretin oku
Döndürdü bağrımı güze ayrılık

-55-

Seherde uğradım gülşen seyrine
Ağlar gül altında hâr yanık yanık
Bülbül hazin amma har niçin ağlar
Bunda da bir acı var yanık yanık

Ezel mesken iken o bülbüle har
Şimdi de semtine varmadan korkar
Bunların ahında korur ağaçlar
Döker gezdin bar yanık yanık

Dumansız ateşsiz bunlar erişir
Ah amen feryadı arşa yerişir
Bir bahçevan gördüm durmaz çalışır
Dökülür altından ter yanık yanık

Tam bir fikir lazım bu remze ermek
Ehl-i kâmil bilir hayaldir görmek
O bahçede gördüm çağlar bir ırmak
Hu deyi hu çeker bir yanık yanık

Bu mübhem fikir bir endazedir
Gündüz hülya gece rüyan gözedir
Der Müdâmî bu tarifim sizedir
Bakar dallardan yâr yanık yanık

-56-

Temaşayı gülisten dağ seyranında
Ressamlığa hevesim var yüzüm yok
Kul olaydım güzellerin yanında
Çirkin olan yüz davara tuzum yok

Seslerim de gelmez bende güzeli
Ne güzel yaratmış bende güzeli
Hak güzeli sever ben de güzeli
Güzellerle bölünecek kozum yok

Zehir olsa şirindir aşı güzelin
Acıtmaz değse de taşı güzelin
On altı on yedi yaşı güzelin
Yirmiden yukarıya sözüm yok

Avcı tarlan daim bir şikâr ister
Koç beği de bir münasip yâr ister
Zamane güzeli sim-ü zâr ister
Bu pazara girmeğe de yüzüm yok

Şair Müdâm her bâr güzeldi diyerem
Gâh divan gâh koşma gazel diyerem
Güzel benim olsa güzel diyerem
Yâd ellerin güzelinde gözüm yok

-57-

Vatan sevgilimdir aşığım yurda
Ne yazık yurtta bir değerimiz yok
Dostlar kulak verin bizdeki derde
Nazmım doğuştandır ezberimiz yok

Yurda yazı yazar ednâ a'lâsı
Âlemin cenneti oldu sılası
Yurtta varmış sıtma mücadelesi
Sıtma olmayan bir yerimiz yok

Şikayetim size ister beni kov
Kaza dahilini dolansan köv köv
Otuz altı bin nüfustur Poshov
Bunca nüfusa bir doktorumuz yok

Malumdur ki hasta ilaç diyor
Ne bir eczane ne laboratuvar
Bir kırmızı altun bir aded davar
Versende bulunmaz ambarımız yok

Sözüm hakikattir kim gelip sorsa
Ecelsiz ölüyor bir hasta olsa
Üç günlük mesafe kazadan Kars'a
Bu uzun yolda da motorumuz yok

Köhne yara hangi birin deşesin
Yokluk kırdı gönlümüzün neşesin
Samanlıkta kedi bin yıl yaşasın
Halimizden soran önderimiz yok

Şair Müdâm bu hususta haklıyım
İlim Kars'tır ilçem Posof şarklıyım
Bir kafeste bülbül gibi saklıyım
Ölenden yaşayandan haberimiz yok

-58-

Ağam gönül uyma nefsin sözüne
Çay taşıdır gösterdiği lâl değil
Yirmi beş yıl yandım aşkın gözüne
Şu vefasız ele geçer mal değil

Nimeti arzu eder çerim çalımda
Ne yazmışsa ödülüm kalemde
Her şey gelip geçmiştir bir âlemde
Yalan dünyaya batacak dal değil

Dünyanın varı da yoğu da yalan
Var mıdır görsek ebedi kalan
Bunca yıl sa'y ettin ne geçti elen
Yüz binde bir vuslat ihtimal değil

Cezbetmiş dumanın hayal perisi
Nusrete yol bulmuş nefsin çerisi
Kovanına dolu anın arısı
Zehirlenme yiyeceğin bal değil

Nefsin ister sultan olam han olam
Kâinatta mühr-ü Süleyman olam
Bilmez ki bu yolda perişân olam
Ey Müdâmî çekilecek hâl değil

-59-

Cânan canda kurmuş aşk ocağını
Yakma desem değil yak desem değil
Hazırlar boynum hasret bağını
Takma desem değil tak desem değil

Gönül gördüğünden ister bir şeker
Bunu inkâr etmem çünkü aşikâr
Nerde güzel görsem boynunu büker
Bakma desem değil bak desem değil

Müdâmî gönlümüz aşka müptelâ
Katlanılmaz derttir püsküllü belâ
Seni âşık eden o saçı Leylâ
Nahâk desem değil hak desem değil

-60-

Bin altı yüz sene oldun payitaht
Türkiye cenneti yeşil İstanbul
Bin yıl geçti mâtem ile kara bahtu
Köhne yeşil çağlarında İstanbul

Fetihten bu yana artık genceldin
Bizanslı Kayserden şükür hınç aldın
Cumhuriyet şükür dinç aldın
Kalmamıştır keşmekeşin İstanbul

Bizim için tülya olmuşsun göze
Hesapsız evliya her yanın müze
Zulmet gecelerin döndü gündüze
Ay yıldızın ışıl ışıl İstanbul

Sana bağlı sadık niyet bizdedir
Her taşın biçilmez fiyat bizdedir
Boğaz bizim hakimiyet bizdedir
Çelik siper polat İstanbul

Müdâmî'yim vatanımı överim
Kem niyet olanı senden kovarım
Marmara'yı anne gibi severim
Salla uyut mışıl mışıl İstanbul
(4-3-1967 İstanbul)

-61-

Öyle ki bağlanmış bu gönlüm sana
Gerçi söylemesi ar engin gönül
Sabra takât mı var dağı hicrana
Bir teselli merhem sar engin gönül

Yedi günde okuyunca sözlerin
Aniden kalbime düştü gözlerin
Adeta canımı çeker gözlerin
Bir maniyatın kudret var engin gönül

Aşkın indi yüreğimin yağına
Sürükledi bizi gam kaynağına
Teselli umduğum ümid dağına
Yağdırma annesizin kara engin gönül

Olursan ile derhatır
Sende cevabına yaz birkaç satır
Belki kısmet bir gün çeker iletir
Dünya her an olmaz dar engin gönül

Şair Müdâm der ki zarım söz oldun
Enisi munisi zülüfkarım söz oldun
Malım mülküm küllü varım söz oldun
Sensen hayalime yar engin gönül

-62-

Zemheri ayında gül mü ararsın
Şaşırttın pusulanı bahtivar gönül
Arısız kovanda bal mı ararsın
Nerede bu bolluk bu şikâr gönül

Ayakda olanı başa sayarlar
Gördüğün ayanı düşe sayarlar
Evvel karar verip sonra cayarlar
Kalmadı hiç kese itibar gönül

Yaktın Müdâmî çok ateşlere
Rahmeden yok gözden akan yaşlara
Bizi kukla ettin kalem kaşlara
Nedir şu yaptığın sitemkâr gönül

-63-

Elin kalktı göçler köye çekilir
Bize de göründü yol serin yaylam
Dokuz ay hasretle yaşım dökülür
Toplansa olur bir göl şirin yaylam

Senin mihnetin başta görürüm
Mahsuli pişen aşta görürüm
Gündüz hayal gece düşte görürüm
Çıkmaz hatıramdan şol şirin yaylam

Elveda ol firak şefkatli ana
Tahammülüm yoktur dağı hicrana
Senden dirlik dört yüz on hane
Her bir mahsulâtı bal şirin yaylam

Çok meşhursun ab-ı havasıyla
Saltanatın kaymağıyla sütüyle
Halil İbrahim'in bereketiyle
"İla yevmi' l- kıyam" dol şirin yaylam

Elin göçer efkârlanıp parlama
Vatansın yâd ellere sarılma
Sâbit Müdâm evladına darılma
Allah'a emanet ol şirin yaylam
(14-9-961 Urama)

-64-

Ezel bahar yaz ayları gelende
Açar lale nergis gül şirin yaylam
O dağların garip yolcu alanda
Örtünür bir yeşil tül şirin yaylam

Koyunlar meleşir kuzusun özler
Çıkar seyrangâha gelenle kızlar
Davullar gümbürder çalınır sazlar
Sende bu neş'eyle gel şirin yaylam

Suyundur damarda devreden kanım
Mahsulundur tende gezdiren canım
Seni sevmek imandandır vatanım
Şair Müdâm sana kul şirin yaylam
(2-8-961 Urama)

-65-

Bugün bir güzele ilişti gözüm
Çalardım kapardım yeri ben olsam
Çiseli gül gibi terlemiş yüzün
Billür sinesinin teri ben olsam

Misli nadir olur dünyada bence
Nice kanlar eyler bülbülü gonca
Leylünnehar karşısında el pençe
Durur idim amir biri ben olsam

Ham hayaldir bu da bir dil şakası
Göğsünde düğmenin olsam yakası
Ellerim olsaydı altun tokası
Belinde gümüş kemeri ben olsam

Hüsmi nazar gülün nedir ay nedir
Onu gördüm aklım baştan oynadı
Öyle ki bu gönlüm sana kaynadı
Cesedin üstünde deri ben olsam

Mintan olsam sarsam kaddi dalım
Emen ölmez halimi
Müdâmî istemem dünya malını
Böyle nevcivanın eşi ben olsam

-66-

Çünkü emir kulak gazayı çalap
Din yolunda kana kanacak idim
Şeyatin çerisin eyleyür harap
Gün dünyayı başlarına tenkedem

Mermi değsin yolsun düşman kemiği
Derelere dolsun düşman kemiği
Taş yığını olsun düşman kemiği
Yeryüzünü kandan lâ'le renk edem

Bizimle serveri kâinat gelir
İbtida ervahi temamet gelir
Evliyalar şâhı velayet gelir
Müdâmî siz âsân kalın ben gidem

-67-

Hulusi kalbimden sorsan meylimi
Demokrat yanına varmak istemem
Deseler vicdanın istiyor kimi
CHP den geri durmak istemem

Demokrat oldular Ata'ya yağı
Yüreğine değsin yıldırım dağı
Gözüme çarpanı görürüm yağı
Hiç birini yüzün görmek istemem

İsterse sözümüz dokunun güce
Mücevher de olsam değişmem tunca
İster hacı olsun isterse hoca
Derastedir selam vermek istemem

İşittim bir demokrasi geliyor
Şikârım Allah'a asi geliyor
Babam olsa deseler ki ölüyor
Son deminde halin sormak istemem

Bunlar isyan etti milli ataya
İnadıynan yürüdüler Hatay'a
Çizilen hududu geçti öteye
Lanet olsun yüzün görmek istemem

Nankör derler düşünmezler ezeli
Bence bunlar Mazhar Osmanlık deli
Demokrat'tan olsa dünya güzeli
Bir lahza sineme sarmak istemem

Şair Müdâm kulağım tok minnete
Ben aldanmam sivri burun Bayar'a
Denilse ki demokratlar cennete
Yakın bil oraya da girmek istemem

-68-

Bir nâme yolladım bir nazlı yâra
Okuyup manasın kanar mı bilmem
Ben anın aşkına yanarım nâra
O da benim gibi yanar mı bilmem

Bülbül öter goncasıynan harıynan
Pervanede yanar aşkın narıynan
Kul karar eylemiştir yâdınan
Eski ikrarından döner mi bilmem

Sevda canda halislendi öz oldu
Yârı gözler her bir azam göz oldu
Bu dert bende yana yana köz oldu
Bir su serpilip de söner mi bilmem

Gine var mı yar muyunda şaneler
Bir eşini doğurmamış analar
Bizim gölden uçup giden sunalar
Gayrı bizim göle konar mı bilmem

Şair Müdâm ümidinî kesmiştir
Üst üste üst üste keder bastırmış
Sanır cinler yarı bize göstermiş
Âşıkı ağlatan onar mı bilmem

-69-

Kime baksam şikâyetçi felekten
Gel otur karşımda bir misal açım
Özün hakku bağlu kalpten yürekten
Dergâh-ı Mevlâya arzuhâl açım

Gonca gülüm bend eylemiş bir diken
Hasret hülyâları kaddi mi büken
Gani Mevlâm bol hazine var iken
Layık mıdır kula ihtimâl açım

Gurbet ellerinde sevdalı serim
Azaldı göz nurum dizimde ferim
Yarab muradım senden isterim
Özyuvamda bayrak açım dal açım

Kim anlarmış kimse dilin paran yok
Dertli olsan hâlihazırın soran yok
El garip biz garip aş yok yaren yok
Kim dert anlatıp vahım hâl açım

Gurbet ellerinde oldum ihtiyar
Kulun Müdâmî sen et bahtiyar
Hazinemde yüz bin çeşit malım var
Sabret gelsin gevher açım lâl açım
(20-11-196)

-70-

Aman komutanım döğme öksüzem
Gözü yaşlı ben vatandan ayrıldım
Acır mı katli mi nedir bu cezam
Evim barkım hanümandan ayrıldım

Hiçbir subay sizin gibi hami yok
Er atin üstünde bir şami yok
Bir tam tülü külfet erkek namı yok
Elim üzdüm her bir yandan ayrıldım

Sinemin dağları bine yetüpdür
Ak günümüz kara güne yetüpdür
Zâtı benim derdim bana yetüpdür
Ceset muallakta candan ayrıldım

Subaylar içinde yaşa Şevki Bey
Ayağın değmesin taşa Şevki Bey
Emsalin bulunmaz haşâ Şevki Bey
Ah o baba komutandan ayrıldım

Ayrılmayla men yazığın zarına
Çekme Mansur gibi aşkın darına
Der Müdâmî yandım sevda narına
Kerem gibi Aslıhan'dan ayrıldım

-71-

Mevlayı bir bilmek farzdır her kula
Elest hattında bile yağlandım
Varlık Hüda idi çünkü evvele
Lütfundan halk olan nura bağlandım

Akıttım fahr-i âlem Ahmed'in
Taala şana nuru Ahmedin
Kur'an'da levlake şanı Esadın
İkrar ettim ismin pire bağlandım

Zakirim virdimde zikrim illallah
İnandım Muhammed'dir Resulullah
Şefaat kanımdır hasbeten Allah
Mezahimem azam-ı çara bağlandım

Saadet selamet din-i İslamda
İstiğfaret ziynet cem eyle şamda
Nihayet ulaşır bırakmaz gamda
Kurtarın o sadık yâra bağlandım

Rahına koymuşum can ile seri
El evlâdının bende kızı
Babından red etmez aciz kemteri
Âl-i abaya temiz bağlandım

Gaffar-ı zunubdur Perverdigarım
Lütfu nihayetsiz ol keremkânım
Asım rahmete ümid varım
Gamın ayrılmak vara bağlandım

Didesi Müdâm'ın hasret yaşında
Irkımız perverde aşk ataşında
Masum iken sinem yedi yaşında
Mevlüd kızı Şemsinura bağlandım

-72-

Yedi yaştan bir sevdaya tutuldum
Bu gizli ateşe dumansız yandım
Hali yıldız vechi aya tutuldum
Filiz gibi vakti zamansız yandım

Gitti canan geri daha bakmadı
Ağyara yar oldu daha bakmadı
Gönüller beterden aha bakmadı
Ben aman dedikçe amansız yandım

Uslan dedim gönül birkaç defasın
Bi-vefa güzelin çekme cefasın
Ben sevdasın çektim elde sefâsın
Diriğa ol kaşı kemansız yandım

Yâr sevdası yüreğimde dağ gibi
Başım fırtınalı Ağrı dağ gibi
Kurudu nihalin viran bağ gibi
Baharsız çayırsız çimensiz yandım

Müdâmî felek nâ-murad etti
Gözden savurdu gönülden yâr etti
Beni kan ağlattı eli şâd etti
Merhamet kalmadı imansız yandım

-73-

Hey ağalar manzarayı seyredin
Öz başımı kalmakala çıkardım
Başa gelen macerayı seyredin
Şöhretimiz payimala çıkardım

Temaşa firkâtsizdir bayramdan toydan
Kimse hayır görmez bedasil soydan
On altı çift öküz getirdim köyden
İkindi zamanı yola çıkardım

Allah lanet etsin kalbi hayına
Bir gün seyreylerim onun vayına
Yoldan geçen öküz girmiş sayıma
Saat bir buçukta aya çıkardım

Ezel mühendisle kesmiştik sözü
Yanlış ihbarcının kör olsun gözü
Latif benim elimin çekilmez nazı
Devriyeyi istikbale çıkardım

Şair Müdâmî attı uzağa
Hayra kaplar seyre geldi ferağa
Garip bülbül gibi düştüm tuzağa
Özüm öz başıma bela çıkardım

-74-

Vatan sevgilidir sevgili anam
Ben anama gönlü razâ aşığım
Damarında asıl Türk kanı olan
Şerefli milleti sana âşığım

Aynı cennet gibi aziz yurdumuz
Ona muhafızdır cümle ferdimiz
Hak korusun hükümetle ordumuz
Disiplinde olan hayra âşığım

Ta Ademden beri bize mâl olan
Zaferler perisi nur cemâl olan
Şehitlerin kanı ile al olan
Al bayrakta ay yıldıza da âşığım

Cumhuriyet beraberlik demişler
Bunun ana hattı birlik demişler
Nerde birlik orda dirlik demişler
Dağ koparan gücümüze âşığım

İlim hayatına bahşet demişler
Cehâletten doğar güneş demişler
Cehli canavardan eşit demişler
İlimdeki nûru nûrânîye âşığım

Kalkınma fen ilim sanattan gelir
İlerleme sayi gayretten gelir
Hepsinin menbaı bu âşktan gelir
Aşkı hedef tutan yüze âşığım

Görünen husülde budur beyanım
Müminler kardeştir emri Kur'an-ım
Ne vakit ki huzura kavuşur yanım
Düşman kalmaz cümlenize âşığım

Mesut olmak herkes için gaile
Bu meydâna gelmez pek kolay ile
Yârân yoldaş çoluk çocuk aile
Senliksiz benliksiz söze âşığım

Köye okul lazım öğretmen lazım
Onu yetiştiren bir imkân lazım
Üniversiteye elâman lazım
Hakkı gören göze âşığım

Üniversiteye olanlar tabi
Hakim mühendislik icabı
Doktor ziraatçı meslek erbabı
Erbabından hünerbaza âşığım

Girmez resmi adalettedir
Yurdun temel cismi adalettedir
Hakkın adil ismi adalettedir
Adalette son temyize âşığım

Doktor gerek merhem sara yarama
Zirâatçi el atmasın harama
Çiftçi baba sende yetiş merama
Sabanında boz öküze âşığım

Abes yere kurulmamış bankalar
Halk buraya bank yaratır bankalar
Esnaf tüccar eksiğini dengeler
Doğru alıp satan öze âşığım

Niceleri defne hazne yığmıştır
Mârifetli çoğu göğe ağmıştır
Bu nesillerin çoğu aşktan doğmuştur
Tefekkürüm bu rumuza âşığım

Yükseldi haykırır topraktan ecdad
Öğren ilim irfan her türlü sanat
Günden güne göster hünerin kat kat
Maharetli hünerbaza aşığım

Sâbit Müdâm benam bu aşktır
Doğurup besleyen anam bu aşktır
Malım mülküm telli sunam bu aşktır
Sanmayın ki boş bir kıza aşığım

-75-

Ben âşıkın aşfakın sorarsan
Çarkın çemberine girmiş âşığım
Yedi yaştan bidayeti ararsan
Sevda kemendinî germiş âşığım

Aşkın ocağını gönlümde yaktım
Gahi dem çağladım gahi dem aktım
Hasılı upuzun daldan bıraktım
Seleyi de suya vermiş âşığım

Göğüs gerdim yüz bin türlü zahte
Ahım alava oldu narı hasrete
On iki yaşta çıktım gurbete
Postu gurbet ele sermiş âşığım

Gâhi kazma vurup hendekler açtım
Gahi tırpan olup dağları biçtim
Saz elimde diyar diyar dolaştım
Kırk üç vilayete varmış âşığım

Dedim bu işlerin hepsi yolsuz
Anadan dünyaya geldim gömleksiz
Yâri yol dedi yapar parasız yolsuz
Üç ayda tırpanı vurmuş âşığım

Hayal harmanımız hep yele gitti
Ümit bağlarımız hep sele gitti
Ben kahrını çektim yâr ele gitti
Hasretle boynunu burmuş âşığım

Sâbit Müdâm talihsizlik özümde
Yalan yoktur söylediğim sözümde
Ne cennet var ne cehennem gözümde
Hepsini sofiye vermiş âşığım

(17.09.1956)

-76-

Ben halk partiliyim sende demokrat
Gel ikimiz bir hasbihal olalım
Hakim ol hüküm verin etmem inad
Sen kaymak ol ben şeker bal olalım

Atam kurdu CHP'yi millete
Nankör olma şu yediğin nimete
Saygı göster layıkıyla devlete
Cümlemiz evlad-ı Kemal olalım

İnkılaba makberlik demişler
Dünya bir dolanır terlik demişler
Nerde birlik orda dirlik demişler
Durulalım safi zülal olalım

Canımız bir kanımız bir seriz
Şair Müdâm ayrı gayrı nideriz
Zamanla rencberiz zaman askeriz
Kah yeşil olalım kah al olalım

-77-

İlk o yarı gördüm yedi yaşımda
Hab-ı nazda gördüğüme pişmanım
Zehir doldu ekmeğimde aşımda
Adusanın sorduğuma pişmanım

Bin yıl sonra yolum düştü o dağa
Geldik dostun bulunduğu otağa
Ben uyurken yâr gelirdi yatağa
Andaval durduğuma pişmanım

Sevgisi candadır dilimde değil
Mukadder yok imiş filimde değil
Neyleyim farımak elimde değil
Ezel gönül verdiğime pişmanım

Otuz yıldır görmemişim dostumu
Bilmem ne haldadır mestimi
On iki yaşımdan beri postumu
Garip ele sardığıma pişmanım

Aşkın sahrasının üç yüz hazası
Buymuş muradullah hükm-ü kazası
Diledim ki olsun evin rızası
Menfi zekâ yorduğuma pişmanım

Seherde dert yandım bâd-ı sabaya
Bütün emeklerim gitti hebaya
Derler vuran oğul bakmaz babaya
Melül boyun burduğuma pişmanım

Lokman bulamadı aşkın devasın
Bunca yıldır men çekerim cefasın
Sayrakıpda sürdü zevki sefasın
Müdâm ismim çardığıma pişmanım

-78-

Biri cam vardı kabul etsen sözüm
Duyurma olsun eline ceranım
Senin aşkın o'da saldı özümü
Söyletip başıma Ceranım

Emsalin bulunamaz bir latif cansın
Aslın hürriyetimdir sanki gılmansın
Derdinle ölürsem katilim sensin
Koymuşum serim alan Ceranım

Garip bülbül gibi kondum bu bağa
Hayranım gözlere, elma yanağa
Bir teselli cevap mola almağa
Kurban olam dudu dilen Ceranım

Şair Müdâm'ına merhamet çağı
Koynun içi sekiz cennetin bağı
Kollarım arzular kemer olmağı
Her sabah dolansın bele Ceranım

-79-

Derdi gam elinde kapandın kaldın
Dolan bu alemi gez kara bahtım
Geçti ümidin engine saldın
Çıkması mühaldır tez kara bahtım

Mademki düştüğün bu gam deryası
Seni mesut etmez gurbet ülkesi
El giyer eynine elvan libası
Seninçün bulunmaz bez kara bahtım

Şair Müdâm ne gün bahtım aklanır
Başımızda ra'di gamlar saklanır
Nerde keder varsa sende saklanır
Yok mudur bir gün şâz kara bahtım

-80-

Bir yağ misalidir vücud-u insan
O bağa hem bülbül hem lale lazım
Akıl haya iman Hüda'dan ihsan
Kadrini bilmesi de evvela lazım

Hadisi nebevi bak ne buyurmuş
Her ikisin bir arada duyurmuş
"Ed dünya mezra'ül ahire" demiş
Her iki yöne de idare lazım

Ehl-i hal olanın çeşmi ayıktır
Söz anlamayana na-muaffıktır
Ötesi hem yalnız hem karanlıktır
Bir ışık bir de bir nekkare lazım

Resulallah bizi cüda bırakmaz
Günahım arz edip yüzüme kalkmaz
Âşıksız düğünün lezzeti çıkmaz
Birde Müdâm gibi fukara lazım

-81-

Karşılıklı gerek çekende sevda
Bir baştan ah ile zar neye lazım
Şivam hislenmiş gene bir evde
Üç kirli yosmayla bar neye lazım

Zaman şikasın zamana uyasın
Yalancı dünyanın zavklin duyasın
Var odur ki sen giyesin yiyesin
Vefasız saltanat var neye lazım

Müdâm güler yüze nigahın ola
Rumuz işaretten agâhın ola
Güzel odur taht-ı nikahın ola
El yetmez ün çatmaz yâr neye lazım

-82-

Müsadenle âşık söze gelmiştir
Dünya durduğunca yaşa tabibim
Poshof'tan arz edip size gelmiştir
Salma bizi dağa taşa tabibim

Hududdayız kabul etme Rus deyin
Hizmete mukabil ücret isteyin
Bizdeyken gelirse onu
İşin gitmesin boşa tabibim

Evet bunu yaptırmada caymak yok
Hamdülillah dişlerimde oymak yok
İki türlü mıknatıs yok kaynak yok
Bunlar değmez yirmi beşe tabibim

Mahir sanatkârın söylenir adı
Hizmetinde birdir müheyya yadı
Yirmi beş deyince aklım oynadı
Kalmadı gönlümde neşe tabibim

Şair Müdâm'ım işsiz gezeriz
Yirmi iki gündür aşsız gezeriz
Bir yıl sekiz ay dişsiz gezeriz
Elveda edelim dişe tabibim

-83-

Dünyada ne gördün sual olunsa
Garabetten başka bir şey görmedim
Gökten devlet yağsa aleme dolsa
Bizim şansa biri düşe görmedim

Haşa sözüm gelmesin Halika güç
Altuna el vursam oluyor bir tunç
Bir birim iki olur ne ikimiz üç
Bizim evden mal yetişe görmedim

Şair Müdâm neyler bu kem ikbali
Sergüzeşt hayatım hep laubali
Olmadı sırrımız kederden hali
Bu hayattan ben bir neşe görmedim

-84-

Sayın arkadaşlar yârân yoldaşlar
Sorarsanız niye gittim de geldim
Muhterem kardaşlar yârân yoldaşlar
Mecnunam Leylâ'ya gittim de geldim

Bağ ve barkanemiz öksüz hanemiz
Yetimdir binamız yokdu anamız
Kalktı bu yola en abı'danemiz
Ardahan kalaya gittim de geldim

Bizim aşkın atı yegindir katı
Gurbet ele zahmet kesti takatı
Vatan ziyareti evin hasreti
O sebep sılaya gittim de geldim

Lebleri bal için huri hâl için
Andalib gül için vasf-ı hal için
Dünyalık mal için ham hayal için
Yanağı lâleye gittim de geldim

Sılayı seyyaha koyuldum râhâ
Müdâm kıblegâha şükret Allah'a
Çıktım seyrangâha yüzleri maha
Urama yaylaya gittim de geldim

-85-

Birçok vilayete varmadım amma
Hâlet-i ruhunu tezden öğrendim
Şekl-i şemailin görmedim amma
Hepsi " kable'l-vuku " özden öğrendim

Okul öğretmiş halkın işini
Fenni terakkisi her gidişini
Mutedil yazını nevm-i kışı
İlkbahar halini güzden öğrendim

Nazlı yurdun şöhretini şanını
Cenkte mert dilâver kahramanı
İlm-i ifrânını mürşidânını
Hakka doğru giden izden öğrendim

Dar günde yetüşüp kurtaran dertten
Temiz maya kanlı merd oğlu mertten
Tut ağca ceyrandan gele bozkurttan
Bir kısmım Cilavuzdan öğrendim

Müdâmî sormadım sormuş gibiyim
Bin can ile gönül vermiş gibiyim
Yurdun her yanını görmüş gibiyim
Lehçedeki teleffuzdan öğrendim

-86-

Maarif güneşi Şemsi Ziyalım
Şu nameyi tetkikata gönderdim
Cehlin marazına Lokman devalım
Saygı sevgim sadakata gönderdim

Bir öğrenci arzulayıp yanınıza
Ümidi berk tutup lütfü ihsanınıza
Boş döndürmen düşman alişanıza
Vatan için bir hizmete gönderdim

Bir destgir hami gözler bu raci
Kaza-i Şavşat'dan iş bu öğrenci
Cilavuza kaydolmaza bu genci
Lütfünüzden bir himmete gönderdim

Vilayet ayrıysa Türktür vatanı
Dolandır başına bunu fedanı
Muracaat sizdedir mürüvvet kânı
Musbet cevab malumata gönderdim

Düşmüşe destgir ölmek şanındır
Diyeceğim emr-ü ferman senindir
Müdâmî yalvarır koca kurbanındır
Matlubumdur müracaata gönderdim

-87-

Teklifimiz minnetsiz dostun bağına
Gireydim de ondan sonra öleydim
Demi devlet bezmi muhabbet çağına
Ereydim de ondan sonra öleydim

Bize Bağdat oldu yârın yolları
Aklımdan gitmiyor dudu dilleri
Bitti soldu dost bağımın gülleri
Dereydim de ondan sonra öleydim

Şair Müdâmım bakın dadıma
Üçler beşler gele bu feryadıma
Bende bu fanide öz muradıma
Ereydim de ondan sonra öleydim

-88-

Her gün için konuşurduk yarınan
Eyvah göz önünden yitti sevdiğim
Ateş aldım yanıyorum nârınan
Beni külhanına attı sevdiğim

Benim sevdiğim bir beğ kızıdır
Güzeller içinde serfirazıdır
Nuru bürünmüş tan yıldızıdır
Bedir ay misali battı sevdiğim

Deli gönül gine kaynayup coşar
Ah ettikçe gözlerimden kan düşer
Aklıma geldikçe ciğerim pişer
Eyvah! Yâd ellere gitti sevdiğim

Sevdiğim vaslına erince yadlar
Aklıma geldikçe ciğerim patlar
Ne bilir kadrini nâşi hayratlar
Aşkın bu kalbimi tuttu sevdiğim

Hüdâm böyle midir vaadi ikrârın
Nasip edip herkes olsaydı yarin
Kıymazken üstüne seher rüzgârın
Şimdi ellerinen yattı sevdiğim

Borçlu oldum yara bir can fedaya
Karşı durdum gelen her bir kazaya
Mecnun edip beni saldı sahraya
Leyla'nın yerini tuttu sevdiğim

Sâbit Müdâm neler geldi başıma
Asyaplar döner didem yaşına
Gine yâr hayali geldi karşıma
Gözümün önünde tüttü sevdiğim

-89-

Ne müddettir cemalinden cüdayım
Ruz-u şeb ağlaram halim soran kim
Viran bağda öten garip şeydayım
Acıyarak bir teselli veren kim

Felek hiç birkesi bahtiyar etmez
Yüzüne gülse de itibar etmez
Yaram içeridedir merhem kâr etmez
Lokman olup bu yarayı saran kim

Nazar kıl malıma aman ey tabip
Sergüzeşt ahvalim cidden pek acip
Bize kurb-i visal olmadı nasip
Kaderde yok gösteren kim gören kim

Aşkın bağların da öten bülbülüm
Ne kadar ağlasam yakmıyor gülüm
Güzellerin âşıka ettiği zulüm
Acep bilsem bu adeti kuran kim

Şair Müdâm aşkın adına yandım
Yontula yontula bende deprendim
Vefasız sevgiden bezdim usandım
Söz veripte arkasında duran kim

-90-

Düşman nazlı yurda eyledi hücum
Kalkın üç kardaşlar harbe gidelim
Şeytan leşkerine misâli nücum
Yağdırıp ateşler harbe gidelim

Onlar zulmü hadden taşkın eyledi
Gafiller iken nası düşkün eyledi
Uykuda İslamı şaşkın eyledi
Taarruza başlar harbe gidelim

Kafir düşman gözü nazlı vatanda
Müdâmî Hüdâ'nın fermanı anda
Karataşlar lâ'le beyansın kanda
Cümle dağlar kalkın harbe gidelim

Düşman nazlı yurda eyledi hücum
Kalkın üç kardaşlar harbe gidelim
Şeytan leşkerine misâli nücum
Yağdırıp ateşler harbe gidelim

Onlar zulmü hadden taşkın eyledi
Gafiller iken nası düşkün eyledi
Uykuda islamı şaşkın eyledi
Taarruza başlar harbe gidelim

Kafir düşman gözü nazlı vatanda
Müdâmî Hüdâ'nın fermanı anda
Karataşlar lâ'le beyansın kanda
Cümle dağlar kalkın harbe gidelim

-91-

Sevdiğim gel dosta nuri nevreste
Fazlı bismillah gözler gözlerim
İkrarımız dosta bezmi eleste
Elhamdülillah gözler gözlerim

Dizdi safa bizi halk cümlemizi
Göründü dost yüzü duyuldu sözü
Duaların tezi kabul merkezi
Bakar arşullaha gözler gözlerim

Müdam al‘â meftun bir bâlâ meftun
Hayrda hala meftun kemale meftun
Nur-u cemala meftun visâle meftun
Sümme vechüllah gözler gözlerim
(07-05-1966)

-92-

Alem-i ervahda sevdik sevişdik.
Kaçma muhabetten gel yanaş perim.
Aşkın kazanında kaynadık piştik.
Sardı can evinden bir ateş perim.

Ezelden olmuşam aşka bende.
Hulasa çare yok can çıksa tende.
Bürgap kusur ne sendedir ne bende.
Kaza kaderinden değdi taş perim.

Şair Müdâm hayalinle enisim.
Vuslat arzusuyla soldu benzim.
Sensin ilham dağım ilham denizim.
Fidan boy kara göz kalem kaş perim.

-93-

Gülmedi yüzümüz bu ana değin
Bilmem nice olur sonumuz bizim
Düştük çengeline zalim feleğin
Ağarmadı bahtı karamız bizim

Bir çakar olmaza yaptırdım dişler
Ufak bir öksürsam karşımda kişler
Natahalli gider yaptığım işler
Bir Allaha kaldı çaremiz bizim

Bu nasıl sanaatkâr bu nasıl ustalık
Para ile satın aldık hastalık
İki yüz elliyi saydık üstelik
Haram oldu helâl paramız bizim

Kader mâtem ile olduk abone
Bir çıkılmaz yolmuş kalmışım sona
Namusumdan mâadâ herşeyim ona
Kim bulsa kûlale aramız bizim

Sâbit Müdâm geldim hâşaya
Mahir sanaatkarları bekler paşaya
Ne zaman ki yaptırdım diş poşaya
O zaman sönmüştür çıramız bizim

-94-

Vefasız sevgiden bağrım yeşeli
Her güzele meyil vermez oldum
İçim kan ağlıyor dışım neşeli
Sevda zincirini kıramaz oldum

Hani sevdiğimle koşup gördüğüm
Yâr elinden dolu bade içtiğim
Taramış muyların açtığım
O mesud günleri göremez oldum

Bize Bağdat oldu yârin yolları
Didemden akıttım hasret selleri
Bitti soldu dest bağının gülleri
Men yazığın bir gülün deremez oldum

Dost bağında açanım gülümdür
Yiğide ayrılık büyük zulümdür
Bilmem takdir midir yoksa felimdir
Çalıştım murada eremez oldum

Ta ezel aşkın giriftarı men
Eridim inceldim oldum yarı men
Candan fazla severidim yarı men
Bunca yıllar halin sormaz oldum

Sarardım za'feratın cili gibi
Akar gözyaşlarım çay seli gibi
Aklını şaşırmış bir deli gibi
Eğlenip bir yerde duramaz oldum

Şair Müdâm alemde olan naçâr
Açsa bu kapıyı bağlayan açar
Ne tabiri mümkün ne gören seçer
Bende bu düşleri yaramaz oldum

-95-

Nur-u ayinim çiğer köşem evladım
Hatırdan çıkarmam ben seni yavrum
Hasretinden aşka çıkarmaz yadım
Sadakatsız bilme babanı yavrum

Aklıma geldikçe eylerim naliş
İstikbal içündür gurbette kalış
Boş kaldığın zaman Kur'an'a çalış
Hiç kesme dilinden Süphânı yavrum

Bir nazar kıl kabristanda ecdada
Ne ata var ne ana var ne dede
Ben gidüp de sen kaldıkça dünyada
Okursun bir aşır Kur'an'ı yavrum

Cümle müşkülatı hal eder Kur'an
Andan olur her bir dertlere derman
Ana hakkı Tanrı hakkı yavru can
Sakın gücendirme ananı yavrum.

Tut Müdâm'ın sözün yanlışa koşma
Konu konsu ile hiddete düşme
Hikmet, sevim ile aman çekişme
İncitme o masum balamı yavrum

-96-

Kahır ve matem ile ağardı başım
Her bulantı ile akamam yavrum
Yirmi dört yaşımda döküldü dişim
Daha fazla dişim sıkamam yavrum

Molla Abbas Kahriman ustaya bak
Dinle bu sözümü gel sende ver hak
Yirmi beş yılda yaktım bir ocak
İkinci bir ocak yakamam yavrum

Düşünürsen bu sözlerim kıssada
Hiç kesten faide yoktur hissede
Sana üç yüz lira ayda lisede
Bu masraf altından kalkamam yavrum

Müracaatı kabul olmamış derler
Gitmiş de mektebe almamış derler
Utancından eve gelmemiş derler
Dost düşman yüzüne bakamam yavrum

Şair Müdâmî salma haber cezaya
Müdür mektubunu yazmış kazaya
İstemişler seni gel git Rize'ye
Şu yalan dünyayı yıkamam yavrum
(31.10.1959 ARDAHAN)

-97-

Kırk dört yıldır gam benimle dolaşır
Ünsiyet kuramam şazenim dostum
Gâh başıma gâh gözüme dolaşır
Alamam ne çare hazanım dostum

Yanaşma gam bana doğru kovaram
Vuslat imkânına dost aramam
Çar mevsimde ikisin severem
Yemyeşil baharla yaz benim dostum

Otuz dedi beyazlandı suratım
Kalktı gece gündüz tenden rahatım
Roman değil maceradır hayatım
Yüz kitap doldurur yaz benim dostum

Kara bahtım güldürmedi yetimi
Burcu saadetin olduk ketimi
Sadık dostum isen müctemi
Kalbinin içine yaz benim dostum

Şair Müdâm sana sıra gelmedi
Tabipten münasip çare gelmedi
Sürüyüp sevdiğimden kimse kalmadı
Hücra köşelerde saz benim dostum
(27.10.1958 Varzına)

-98-

Kadir Mevlam hikmetinden sorulmaz
Ben çirkef alemin iğrenci gördüm
Aksi görüş düş hayra yorulmaz
Feleki davrana bir hancı gördüm

Felek kanadını aksine çalmış
Çok şad u huddamlar ante dalmış
Devran okulundan diluman almış
Nice üstadınca öğrenci gördüm

Bir temaşagahtır seyr-i kainat
Çar duvarla çar anasır şeş cihat
Gah düşe gah kalka gider bu hayat
Bu yolda topal bir kervancı gördüm

Bu can emanettir tende bir kuştur
Yolun gah düz olur gahi yokuştur
Nakışları hoştur hülyası boştur
Feleği kolunda yalancı gördüm

Gün bugündür deme düşün yarını
Deremezsin bu bahçenin barını
Helal haram kesbettiğin malını
Bir anda yağmalar talancı gördüm

Nice Süleymanlar bu tahta konmuş
Bakarsın tedbiri tersine dönmüş
Bir karında yatmış bir sütten emmiş
Kardaşı kardaşa yabancı gördüm

Şair Müdâm kime bu iltifatın
Vefasın kim görmiş bu harabatın
Kapusunda nöker saklayan zatın
Bugün evladını dilenci gördüm

-99-

Mü'mine hediye denilmiş amma
Pek gözüm korktu bu nikbet ölüm
Hediye olur mu leke-i humma
Biçimsiz vaveyla felâket ölüm

İsteki na-makul kabulsuzdu
Bitmesi yok ne kır bayır ne ova
Bugün bakarsın ki mesut bir yuva
Yarın görsen etmiş harabat ölüm

Şair Müdâm gözden etmeden karası
Daha yolun derler onun arası
Her derdin ey getür olur çaresi
Çaresi bulunmaz bir afat ölüm

-100-

Aklımı başımdan eyledin cüdâ
Sırma saç kalem kaş ah kara gözlüm
Kız senin derdinden derbeder oldum
Açıp demez misin vah kara gözlüm

Göründün güzele bir hoş nazarda
Gönül vaslın umar can intizarda
Ölsem de kemiğim sızlar mezarda
Çürüsem toprak der vah kara gözlüm

Seni seven almış karar kalamaz
Senden özge melek olsa dilemez
Kız senin kıymetin baha bulamaz
Ne sultan ne hünkâr şah kara gözlüm

Rahmıyla halim ey safi mir'at
O şehla bakışın canıma cellât
Muyların ibrişim sehabı zülmet
Yüzün unuturuz gör mah kara gözlüm

Aşkın Müdâmî eyle bir handan
Niçin yan geçersin ne gördün benden
Üzdürdün canımı damardan kandan
Kestirdin her yandan vah kara gözlüm

-101-

Darılma sözümden oğlum Arif
Evvel selam ilk ibare yavrucan
Beş vak itinde anan baban dileği
İnşallah bırakmaz dara yavrucan

Şu ilim yolunda kim çekse emek
Beşeri yükseltir ilm-arşa dek
İlim bir deryadır insanda semek
Andan olur derde çare yavrucan

Sual etsen baba maksadın nedir
Hulasanın özetleri nicedir
İktisad tükenmez bir hazinedir
Yetiştirir itibara yavrucan

Evet dert düşünce elimde para
Caket pantol defter kalemde para
Yemek içmek selam kelamda para
'Kenzüllahi yuğni'yi ara yavrucan

Şair Müdâm sana yetir sohbetin
Çalış ilim yavrum sarfet gayretin
Arttırırsın günden güne hürmetin
Haklı yetişir her idare yavrucan

-102-

Yetişti ilkbahar iş yavaşladı
Garip bülbülüne ötmeliyim ben
Kem talih her yandan bizi taşladı
Hava alıp poyraz satmalıyım ben

On aydır hasretim konşu kavime
Mahrumiyet bölgesinde köyüme
Masum yavrulara sönük evime
Geleni vatana almalıyım ben

On beş gündür boşa geçer her günüm
Gayri Allah bilir necedir sonum
Hizmetin unutmam aziz patronum
Siz buyurun acep netmeliyim ben

Bahar açtı kara bahtım açılmaz
Derdim çoktur birbirinden seçilmez
Güler yüzden muhabbetten kaçılmaz
Bir miktar sılada yatmalıyım ben

Müdâm altı aydır mihman yanına
Doyum olmaz koç yiğidin şanına
Sıhhat evladına sağaldın canına
Sizler hoş da kalın gitmeliyim ben
(10-4-1960 Ardahan)

-103-

Eyi mütehassıs bilir hastasın
Tağyiri çişlemesinden
Olgun âşıklarda tanır ustasın
Bir pamuğa sarıp şişlemesindan

İmtahan olan meydandan geçer
Yazılan defteri divandan geçer
Bir söz var it ürer kervandan geçer
Bilir kuduz kalbin dişlemesindan

Kılsızlar dünyayı boşa dolanmış
Boşa durgunlanmış boşa bulanmış
Kafası üşümüş beyni sulanmış
Noksandır döşeğe şuslamasından

Havlamadan ne usanmış ne dinmiş
Zora kalıp cırmıhlamış didinmiş
Bunu kendine adet edinmiş
Kervanı dalınca peşlemesindan

Aslında ipektende naziktir
Yendiğini ezmez diyor yazıktır
Kimin ki mayası südü bozuktur
Zavk alır kalp kırıp haşlamasından

Kulun noksanını setreyler Hüda
İsterse bey olun isterse gedâ
Kadir bilene can olsun fedâ
Bilir gönül alıp hoşlanmasından

(31-10-1966)

-104-

Bir arzuhâl sundum şahlar şanına
Bir mekân bahşetti yâr ülkesinden
Rahmeylesin mazlumların ahına
Nasiptir ticaret kâr ülkesinden

Düşünceden aklım fikrim aldılar
Hepsi namaz yağından pâk oldular
Param ile odun aldım çaldılar
Çıkar beni fesad şâr ülkesinden

Evet mazlum âhı kimseye kalmaz
Büyük kabım dolmaz küçüğü almaz
Ekilen tarlanın tohumu gelmez
Kurtar fazlın ile târ ülkesinden

Fakirîn ciğeri yoklukta yanar
Kime ne söyleyim el âlem kanar
Bu yerden kaçması en büyük hüner
Yetür kısmetimiz var ülkesinden

Dokuz aydır kışım üç aydır yazım
Üç ayda bir yıllık idare lazım
Kulun Müdâm'ım bu son niyazım
Kaldır kısmetimiz kar ülkesinden

-105-

Gine birkaç kelam geldi yâdıma
Kabul eyler isen hiç zay olmasın
Dikkat buyursun da inkıyadıma
İsraflı mallardan kaç zay olmasın

Avrupa serçi bize eder kıl
Yok mu dostum sen de feraset akıl
Vatanı hizmettir tam ibadet bil
Göksün bu hedefe aç zay olmasın

Yürür isen atamızın yolundan
Kurtulur felaketin selinden
Bal şerbeti içme yâdın elinden
Zehri dost elinden iç zay olmasın

Müdâmî istersen göreyim darlık
Çalış da yurduna göster yararlık
Kara baht tutmakla oluyor varlık
Fuzuli masraftan kaç zay olmasın

-106-

Bir arzuhâl sunak şahlar şahına
Üstümüzden gamı efkârı kaldırdın
Rahm eylesin mazlumların ahına
Lüzûmsuz yağmuru karı kaldırsın

Hep mi böyle gider devran-ı felek
Düşmana çaldır davul dümbelek
Yüküm kasavettir gam oldu şelek
Sırtımızdan bu gamları kaldırsın

Sa'y eyledin bir ticaret yoluna
Kadir Mevlam zülm eylemez kuluna
Müdâmî bülbülü hasret gülüne
Kavuşturup ahu zârı kaldırsın

(13.10.1956)

-107-

Yüksek makamıza bir niyazım var
Müsadeye emrü fermanı yazın
Kabul buyurulursa bir kaç sözüm var
Keremînde lütf-i ihsanı yazın

Yedi yıldan beri kavgaya düştük
Haz içün fırtınalı dalgaya düştük
Pusulasız kaptansız deryaya düştük
Korkumuz girdapdır limanı yazın

Son verelim demokratın dadına
Anlamadık lezzeti ne tadı ne
Biz aşığız hürriyetin adı ne
Bizi de bu yolun kervanı yazın

Sedd-i Çin mi bunu yıkup sökmesi
Yeter bu kadarca çile çekmesi
Ağır değdi demirkrat tekmesi
Onulmaz yaraya dermanı yazın

Bir hazanlık yüzünden eyleriz feryad
Hudud bekçisi bizleriz serhad
İsmi demokrasi kendisi istibdad
Zulumatta geçen devranı yazın

Köylüde cahildir diyorlar hele
Kendiler kapdırmış sillesi sele
Ümid gençliğimiz gidiyor yele
Tersine savrulan harmanı yazın

Arif anlar bu kıssadan hissesin
Kalksın üstümüzden gamu gussasın
Şair Müdâm der ki sözün kısası
Bizi de ocak başkanı yazın

(29-08-1957 Varzına'dan Ankara'ya mektup)

-108-

Seni gören âşık alamaz kendin
Söyler medhini laleli gelin
Takarsın boynuna zülf-ü kemendin
Seraser nakışlı dalalı gelin

Sürahi gerdanın benzer minaya
Top zülüpler dalga vurur şanaya
Fitnelik için mi geldin fenaya
Sende bu güzellik olalı gelin

Gül yüzünden nikahınla kaldırdın
Bende şafak attı rengim soldurdun
Doğru söyle kaç yiğidi öldürdün
Sende bu güzellik olalı gelin

Zülfün teli seda eyler sazımdan
Kıygaç bakışların inkırazından
Çengen atar canım alır ağzımdan
Keman ebruların hilâli gelin

İta kılmadın nikâhı artırdın
Sen bu güzelliği sahi artırdın
Şair Müdâmî de ahı artırdın
Sizi sevdaya salalı gelin

-109-

Bir bahar kokusu tüter teninde
Tıpkı gök kuşağı hele gözlerin
Aklımı başımdan etti tarumar
Bir ihtimala bakmaz gözlerin

İşinden gücünden olmuştu tâ geri
Yaratmış süslemiş böyle baharı
Âşık bir aydır gözler nektarı
Belki merhamete gele gözlerin

Usta medamiden almış dersi
Bana da yakışır cihanda kürsü
Gözlerin çekiçtir kılıç bir örsü
Belki merhamete gele gözlerin

Hocam Atalay'da görmüş bu kursu
Hicran mektebinden okumuş dersi
Katar birbirine arşı kürsü
Meydan okur Rüstem'i Zâ'la gözlerin

Gülşende saçların tel tel örülü
Atalay kıskanır perdesi bükülü
Bu dünyada güzelliğin resim bulu
Ömür verir bakışlarıyla elâ gözlerin

Şair Müdâm gitsin yâra bu sözün
İltica sadakat şemsi nur yüzün
Hayal âleminde gece gündüzün
Bulunmaz misali lâle gözlerin

-110-

Bir senelik hasret hayat yoldaşım
Yazılan sözlere kanıp gelesin
Ter ateş içinde yastıkta başım
Oğlan gelir gelmez düşüp gelesin

Vallah dizlerimin kesildi feri
İçerimde yanar cehennem narı
Çok söyleyen olur ileri geri
Hırsın askerini binup gelesin

Müdâmî sanma bir döşekte yata
Sözlerimde ne yalan var ne hata
On lira da olsa verüp bir ata
Hakikatli binüp gelesin

-111-

Kaynana makamda gonca bacım
Oğlanı gönderdim yâra de gelsin
Hem velinimetsin hem başta tacım
Kalbi göksün sitemkâra de gelsin

Zehir eylemesin şirin aşımı
Ecel yastığına koydum başımı
Ben ağlasam o da silsün yaşımı
Yirmi yıllık emektara de gelsin

Sâbit Müdâm'ım yatakta hasta
Bizden selam olsun yarana dosta
Gözlerim yoldadır kulağım sesde
Onulmaz derdime çare de gelsin
(05.07.1957 Poshof)

-112-

Boyu hurda ağzı eğri alır dana
Çekirdek saklanmaz kuş kafana yolun
Gözleri şaşı burnu peluş hilekâr
Akıldan bi-haber boş kafa naylon

Meydanı boş buldun atı sürüpte
Üç gün evvel saçlarını kestirdin
Kaynananı kaynatanı küstürdün
Bizi düşman gördün evi bastırdın
Hiç utanmadın mı kuş kafa naylon

Müdâmî'yi usandırdın dünyadan
Allah seni çarpsın bizim kaynadan
Elçin gelsin kana yesin bu niyadan
Daha ne diyeyim şaş kafa naylon
(26-4-1962)

-113-

Batıdan doğuya selam gönderen
Bizi seven asker dostlar var olsun
Muhabbet namıyla hatrım soran
Dünya durduğunca bahtiyâr olsun

Hak taala Kur'an'a buyurmuş
Mü'minleri müşriklerden ayırmış
(İnnemel mü'minune ihvetûn) demiş
Yeter ki gönüller beraber olsun

Bir misal var “elkelamu elkelam”
Gözyaşım mürekkep kiprikler kalem
Bizden de sevgiyle selam
Sorup sual eden berhudar olsun

Şair Müdâm sırra gezenim
Ayrı dil nızanım Arabi Farisi zanım
Oyun noktasını kaldır ozanım
Mehmet Emin Özen yadigâr olsun

-114-

Vefasız dilbere bağlarsan meyil
Sağdıc emeğin yel kapar kaçar
Her güzel eşinin emsali değil
Ya kötürüm ya kör ya kel kapar kaçar

İhtirasın odunun yanma narına
Bugünkü işine salma yarına
Bir bağ diker dersen say kenarına
Yağarsa yağmur sel kopar kaçar

Müdâmî fark eyle sol ile sağım
Rengi başka çıktı şekli bu yağın
Sakın dost köyünden kesme ayağın
Gafil sevdiğim el kapar kaçar

-115-

Nice yıldır ah uzârın çekerim
Ruhum sevdasıyla hasretle Nigâr
Kulak ver sözüme canım şekerim
Aşkınla gezerim gurbette Nigâr

Bir emr-i ilahi sevdana düşmek
Sana revâ mıdır yanıp tutuşmak
Müyesser olmaz mı tenhada buluşmak
Olalım ikimiz halvette Nigâr

Bir gün olup kara bahtım ağlansa
Hayra çeker göz önünden çağlansa
İki gönül birbirine bağlansa
Hak'da fırsat verir elbette Nigâr

Senin aşkın oldu kalbimde verem
Sen Aslıhan oldun ben dertli Kerem
Onlar üç isterse bende beş verem
Anan meyli varsa servetle Nigâr

Müdâmî'na söylemeyi güdersin
Akılsızsın devletini budarsan
Eğer benden gayrisine gidersen
Allah gözün koysun cennette Nigâr

-116-
Yedekli koşma-

Âşıklıkta bir usul var ezân
Ortancası başı divana çıkar
Azizim divane çıkar
Söyle divane çıkar
Keramet Ademde zikir
Afreyet divane çıkar
Çoğunun aşk aklın alır ezelden
Kays'ı Mecnun eder divane çıkar

Taksimât ezelde takdir kinyada
Bu işleri getirmiştim dünyada
Men azizem dünyada
Gün batınca dünyada
Şerefinle ad bırak
Söyle neslin dünyada
Haklı haksız ne iş yapsan dünyada
Bir günü adalet divane çıkar

Şair Müdâm ara sende yârı
Yâr kapatır ağyarını yarını
Men azizem yarını
Düşün sende yarını
Açmış özdür ağzını
Yutmak ister yarını
Yakın bil ki bugünün yarını
Yarın mahşer ulu divane çıkar

Âşıklıkta bir usûl var ezelde
Orta tecnisi başı divana çıkar
Azizim yuvana çıkar
Söyle divana çıkar
Keramet Adem'dedir
Afiyet divana çıkar
Çoğunun aşk aklın alır ezel
Kays'ı Mecnun eder divana çıkar

Takdir tebdil olmaz yense kinada
Bu işleri getirmiştim dünyada
Men azizem dünyada
Gün batanda dün ya da
Şerefimle ad bırak
Söylenilsin dünyada

Haklı haksız ne iş yapsan dünyada
Bir günü adalet divana çıkar

Şair Müdâm düşün sende yarını
Yar kapadır ağyarını yarının
Men azizem yarım
Yar kapadır yarını
Açmış ejder ağzım
Yutmak ister yarını
Yakın bil ki var bugünün yarını
Yarın mahşer ulu divana çıkar

-117-

Oğul sana oğul adlanıncaya
Olunur ortaya bin şeytan çıkar
Elkızı girdimi oğul koynuna
Tersin devr eder toz duman çıkar

Allah'ım hafazna gelenler başa
İnad kotanım tersi ne kuşa
Sen dersin niyetim çeker yokuşa
Bakarsın her sözde bir isyan çıkar

Gülen gözler her an için cabası
Kanlı yaş ağlatır kanın abası
Oğul düşman görür ana babası
Her hususta kaltağına yan çıkar

Ataların vardır bir söz cabası
Alışık bir götün olmaz tövbesi
Eğer yakın ise kızın babası
Her gün düğün kavga olur kan çıkar

Bin yıldır yüklendik derdiyle gamı
Temennamız hayır olsun en camı
Ey Allah'ım koru kulun Müdâmî
Müsibet bu evden ne zaman çıkar
(13-2-1962)

-119-

Bazı muhalefen eden valaya
Gerginliği fazla uzatmasalar
Kazılınca madeni bol çıkar hâkin
Açıkta yaraya tuz atmasalar

Meclisde bulunur arif-i dâne
Suz-i özü metin olur merdâne
Tenkitten hakikat çıkar meydane
Birbirine ağır söz atmasalar

Müdâm acı laftan dağlıdır sine
Hilafım varise gel beni kına
Birkaç direk üste durur bir bina
Şahsi menfaattir göz atmasalar

-120-

Demokrasi demek su bendi demek
Kısmeti olup içmeyende var
Âlem kâmil fazıl efendi demek
Bunun manasını seçmeyen de var

Her âlim ilminde amil olamaz
Umur-u zamiri şamil olamaz
Her ferdde insanı kâmil olamaz
Akı karasından seçmeyen de var

Ulul-emre itaattir uzana
Kanun zincir vurur yoldan ozana
Bir çuval pirinci döksen kazana
İçinde çiğ kalup pişmeyen de var

Akla mesnettir efendim her diş
Zekâya göredir anlayış görüş
Particilik demek vahdani bir iş
Çerçeve harici taşmayan da var

Bir sırrı mübhemdir evlad-ı Adem
Dünyayı düzeldemez bir şair Müdâm
İnsanı üç kısma ayırmış Hüdâm
Kendi bildiğinden şaşmayan da var

-121-

Pek de şirin sanma aşkın badesin
Ecel şerbeti tattığım gün var
Lezzetin belinden sor ifadesin
Hayatı bir yara sattığım gün var

Gün var ki yıllarca ırak babımdan
“Tayyirül-kuul” her hesabından
Gün var ki iştiyak ızdırabından
Bıçak boğazıma attığım gün var

Gün var ki şanım uzun gün gibi
Günde geçer şefaatsiz dün gibi
Gün var ki Leyla'ya bir Mecnun gibi
Aylarca sahrada yattığım gün var

Gün geçer taliim olmadı küşad
Bilmem ne gün güler hatır-ı naşad
Seninle bir ahuya tulayı sayyad
Vicdanla gülüne çattığım gün var

Sâbit Müdâm civanlar geldi sen gibi
Felekte öğündü değirmen gibi
Dümensiz küreksiz bir pelikan gibi
Hicran deryasına yaktığım gün var
(15.04.1949)

-122-

Şu anayurdunu himmet eylesen
Cennete benzeyen nice yerler var
Hak nasip eylese birin istesen
Huriler manendi periler var

Arslan yatağını sanma boş olur
Koçyiğit var Rüstem Zal'a eş olur
Düşman karşısında biri beş olur
Zamane kahramanı Dilaver var

Durgun göl damlasın coş mu sanırsın
Dibek toprağını kuş mu sanırsın
Taku Anadolu boş mu sanırsın
Kimin altında nice erler var

Alçak düşmanları bu yurttan süren
Kore'de düşmana göğsünü geren
Din vatan uğrunda canını veren
Bu kutsal toprakta ne serverler var

Şair Müdâm bu ne zamandır yahu
Yüce dağlar başı dumandır yahu
"Hubbü'l-vatan mine'l-iman"dır yahu
Bilinmeyen nice şah eserler var

-123-

Vardım bir tabibe eyledim şekvâ
Tabib bana dedi sende şeker var
Dedim tabib şeker nedir açıkla
Tabib dedi damar kanda şeker var

Dedi şekersizde hayatın olmaz
Fazlada gelirse rahatın olmaz
Neden bu işlere dikkatin olmaz
Alev almış her bi yanda şeker var

Şair Müdam ey söz gelir kem gibi
Ele düğün bayram bana gam gibi
İçerim yanıyor cehennem gibi
Bende tasdik ettim bende şeker var

-124-

Fasl-ı nevbahar açılan lâle
Vadesi dolunca kuruyup gider
Nergisle Menekşe Arguvan Jale
Vakt-i sonbahar çürüyüp gider

Sular hu çekup bir cemala akar
Arifler her işe hikmetle bakar
Şifa mevsiminde yere yağan kâr
Toprağı ezen olsa eriyup gider

Aşkın ocağını ilk Adem yakmış
Bizlere arkadan murat bırakmış
Nazlı yâr ruhumu zülfüne takmış
Su gibi dalınca yürüyüp gider

İçtiğim sularda yediğim nanım
Yoktur annesiz ümid merdivanım
Yâr üstüne gezer ruh-i revanım
Ayrılmaz peşinden sürüyüp gider

Kalem yâr ismini yazar da sızlar
Ruhum aşk elinde gezer de sızlar
Ölsem de kemiğim mezarda sızlar
Sanmayın sevdadan kuruyup sızler

Şair Müdâm bağırın olmuş hun gibi
Günün geçer bir şafaksız dün gibi
Leylasın yitirmiş Mecnun gibi
Şemsinurum nerdesin eriyip gider

-125-

Kötü işi düşünmeyen ezelden
Atideki istikbali lekeler
Hırsı gelip de icra yapan tez elden
Dostluktaki ihtimali lekeler

Helal haram boğazına atanlar
Geceleri genelevde yatanlar
Gündüz olup evliyalık satanlar
Din babında olan yolu lekeler

Alem ile hoş geçinmek güzeldir
Derler ziyankarlık ömrü kısaltır
Analardan kalma darb-ı meseldir
Bir dana bir nahır malı lekeler

Gerçek âşıkların arşta teberi
Mazi müstakbelden vermiş haberi
Tatlı aşa katsam acı biberi
Yakın bir kaymağı balı lekeler

Müdâmî dilersen olayım araf
Mürşid-i kâmile git ol müşerref
Cevheri ne bilir acemi sarraf
Elması taş görür la'li lekeler

-126-

Bir çift nev-civanı eyledim rü'yet
Tahminimde âşıkâne çifteler
Burci melahattan gösterir suret
Gerek sözlerimden kana çifteler

Biri şeydâ bülbül biri gonca gül
Birinin vechinde halleri fil fil
Endamı menekşe muyları sünbül
Ziynet verir gülişâna çifteler

Birisi genç yiğitmiş dilaver
Birine yaraşır mücevher kemer
Birisi şems olmuş birisi kamer
Ziyadedir çevre yana çifteler

Birinin hüsnüne bulunmaz faik
Birisi de pek diğerine layık
Gönül bir deryadır sevdası kayık
Yelken açmış bahr-i ummana çifteler

Birisinin namı vechiye bacı
Birine yaraşır Kisra'mın tacı
Biri ağca ceren birisi avcı
Medhe sezâ destana çifteler

Biri kıskandırır nev-civanları
Biri hatırlatır kahramanları
Sevda bahçesinin nev fidanları
Zihni sarraf irfana çifteler

Mukadderat yerli yesin bulunca
Sülün-ü tarlan şikârını alınca
Davul zurna bir araya gelince
Bizde gelek o meyana çifteler

Kıl sazın telinden
Bülbülün namesi gonca gülünden
Kaza-yı Şavşat'tan Çoruh ilinden
Vasfı geçen bu buyana çifteler

Nahiye Cuneli Koyunlu Köyü
Aslı hanedandır asalet soyu
İnşallah yolunda yapılır toyu
Cemiyet-i alişana çifteler

Hacı İbrahim asilzâdedir
Şair Müdâmî'den bir ifadedir
Cümlenin muradın veren Hüda'dır
Murad elin kana kana çifteler

(14.02.1949 Erzurum)

-127-

Bizim hastalığa dediler şeker
Yaradandan lütfu en'amı bekler
Bilmeye ki hastalık ne vakte çeker
Taburcu gününde i'lami bekler

İlaçlar iğneler aldık düzine
Kimse bakmaz gariblerin özüne
Sefinemiz battı gam denizine
Selamet rüzgârı eyyamı bekler

Geçmekte günümüz ah ile vahla
Kimi hafta kimisi ayla
Elli gram ekmek bir yumurtayla
Sabreyle Müdâmî ihtişamı bekler

Hastane derler soğuktur yüzü
Sıhhatle girenler tezden bunalır
Bir gün ihraç eder Halikim bizi
Lakin şunu bilmem hangi yön alır

Bir misal var uşak doğsa anadan
Labud bir gün geçer dar-ı fenadan
Gün de meyyit çıkar hastaneden
Bize hayrına beyaz don kalır

Sabah sabah tabelayı yazarlar
Öleceği revişinden sezerler
Hemşireler iğne elde gezerler
Kimi ye kan verir kimi kan alır

İlacın kokusu ekmekte suda
Cümleye sıhhat ver Yaradan Hüda
Her heyecan ki iğne batar vücuda
Sanırım ki Azraildir can alır

Mevlam nasip eyle kavuşam Kars'a
Af edin sayılır kusurum var ise
Servet bağım selametle kurtarsa
Umarım Allah'tan büyük şan alır

-128-

Kevkeb giden burcu sitarem
Sertaçdan serverden şazdan ne bekler
Kafeste bülbüle şazılık haram
Bahardan bahçeden yazdan ne bekler

Pür matemhanedir belli bu cihan
Ciğerde ateş var gözlerimde kan
Feleğin zulmüne uğrayan insan
Ferhad'dan neşatten hazdan ne bekler

Ömrümüz geçmekte ah ile ofta
İstersen âlim ol istersen softa
Müdâm Ankara'da adı Posof'ta
Sılada yavrular bizden ne bekler

-129-

Ruhla girer La-ilahe illallah
Muhammed Resulü cesette kalır
Böyle buyurmuştur Kur'an' da Allah
Ruhlar birbirini cennette tanır

Sur içinde görükmez birbirin
Sorar dünyada ki tanıkların
Ölmüş görmemişse edindiklerin
Cehennemlik diye çok gadalanır

Allah'a Resûle itaat lazım
Ulü'l-emre karşı sadakat lazım
Yaşadığın müddet ibadet lazım
Ey Müdâmî sonra yüzün utanır

-130-

On bir ay küskündür gülşena bülbül
Şedâ-yı goncaynan yaz barıştırır
Buy alsa gülünden nişane bülbül
Nergisi menekşeyi tez barıştırır

On bir ay matemde yaslı başımdır
Nergisle menekşe kız kardeşimdir
Aşk bülbülü benim gülde aşımdır
Azcık dargın olsa saz barıştırır

Bu da soğukluktan ileri gelir
Az değil çokluktan ileri gelir
Dargınlık yokluktan ileri gelir
Varidat zenginlik şaz barıştırır

Erkek her işte arif buluna
Gûna gûna ahlak vermiş kuluna
Bazı cilve eder gül bülbüle
Edayı şiveyi yaz barıştırır

Neden yola gitmez bülbülle kergesi
Bir tıynetle olmaz Kürdinen Çerkesi
Emsaliyle gerek Müdâmî herkesi
Yerliyi yerli lazı laz barıştırır

(18-3-1958)

-131-

Sırma diken su bir olmuş
Özüm bilsemde bir bilmesemde bir
Safa süren cefa çeken bir olmuş
Fikir kılsamda bir kılmasamda bir

Kadere inkâr yok poyraza kürek
Otuz yıl hasrette dayanmaz yürek
Mukadder olalı yeryüzün görek
Saçım yolsamda bir yolmasamda bir

Geçti nazlı yârin nevreste çağı
Hazana yüz tuttu hüsnün bağı
Bülbül yuvasın da kondurmadı uzağı
Şimdi alsamda bir almasamda bir

Yâr ismini din levhine yazdığım
Leylün-nehâr hülyasında gezdiğim
Otuz yıldır balvi gamda yüzdüğüm
Kahra dalsamda bir dalmasamda bir

Şair Müdâm gittim dostun köyüne
Çok musaddık bayrağına toyuna
O ki kısmet değil bakmak rûyûna
Anda kalsamda bir kalmasamda bir

-132-

Altı kısma ayrılmıştır rüyalar
Üç kısmı var tabirattan geridir
Hab-ı himmet hab-ı illet şeytanı
Bunların aslı yok cindir peridir

Birçok yemeklerden ayrılır cismi
Acaib garaib görünür resmi
Kiminle ismiyle zikrolur ismi
Ta ezelden Hüda onun yarıdir

Kenzül-menamdadır bunların tamı
Teferrüatıyla söyler Müdâmî
Tahrir tesir düşü birde el mehami
Bunlar vahyin kırk altıda biridir

Yüz yirmi dört bin nebi gelmiştir
Sekizinin kitabınan himmeti
Yirmi sekinizin Kur'an almıştır
Üç yüz on üçü de var işaretidir

Evvel Adem suri hatemdayiz
Bayı sinede resan yaniyiz
Çoğuna rüyada çatar
Sorulmaz Mevlâ'nın sırrı hikmetidir

Ayadan resule eyyam-ı fıtrat
Beş yüz yetmiş sene geçti bir müddet
Hatemül-nebinde bitti nübüvvet
Şair Müdâmî'nin ilhamâtidir

-133-

Muharremden sual ederse sail
Birçok meziyeti muharremdedir
Mugarreb melekden Cibril Mikâil
Bunların hilkati muharremdedir

Haçan Nuh nebiye emroldu tufan
Yerden sular çıktı semadan baran
Altı ay tufanla çalkalandı cihan
Sonunda necatı muharremdedir

Kur'an'da buyurdu Cabbar-u Celil
Bizim sözümüze Kur'andır delil
Bilir kâşifi İbrahim Halil
Doğum velâdeti muharremdedir

Aşurada İbrahim'in gelmesi
Gerektir mü'minler ikram kılması
Nemrud'un odundan halas bulması
Bir selam ayeti muharremdedir

Tarih boyu olayların gelişi
İspatı Kur'anla yoktur yanlışı
Musa'nın firavundan halas buluşu
Elbet selameti muharremdedir

Yunusu deryada hıfzetti balık
Gözledi bir yandan gelmedi salık
Gene halas etti halk eden halık
Balıktan ricati muharremdedir

Böyle emreylemiş mülkü kurucu
Zahire yakından halin görücü
İsa ile İdris Nebi kurucu
Semaya rif'ati muharremdedir

Yusuftan ayrıldı Hazreti Yakup
Yetmiş yıl hasretle yollara bakıp
Gözlerinden yaşlar sel gibi akıp
Vuslat mülakatı muharremdedir

Bugün oruç bir yıladır Muharrem
Böyle buyurmuştur hallaku âlem
Kureyşler zulmünden Habib-i Ekrem
Mekke'den hicreti muharremdedir

Muharremlik mü'min kalbini haşlar
Eski dert üstüne tazesin aşlar
Yetmiş altı şahid kesilen başlar
Şahın şehâdeti muharremdedir

Akıt ey mühibbân gözünden yaşı
O yaşdan pişirin aşur aşı
Muharremdir mü'minlerin yılbaşı
Şahın şehadeti muharremdedir

Eğer düşünürsen inceden ince
Bunu bilmek lâzım ihtiyar gence
Hak buyurdu kitaplar kavlince
Eşref saati muharremdedir

Şair Müdâm okur aslı kinayeyi
Ali Cavidan harfi imlâyı
Pazar günü bina kurdu düyayı
Cem'i kıyamet muharremdedir

-134-

Şu karşıki sıra duran ağaçlar
Elma mıdır erik midir ya nedir
Felek bildiğini sineme aşılar
Kapalı mı delik midir ya nedir

Aynayı devranın baktım haline
Şaştım tabiatın bu haline
Hele bakın hudud kurgan teline
Sağlam mıdır çürük müdür ya nedir

Kimdir din bu hikmete şaşılmaz
Dalga gelmeyince çoşup taşılmaz
Bir çivi sökülmez ona işlemez
Emir midir çelik midir ya nedir

Yurdu kesüp dar boğazdan takdıran
Çün beşeri hayatımdan bıkdıran
Bizi böyle çenberleyin sıktıran
Müşevver midir ferik midir ya nedir

Şair Müdâm bunun ne kolayı var
Altı yandan geçen hudut çayı var
Hevismenin mercan gibi suyu var
Ilıca mı çermik midir ya nedir

-135-

Ben yârımdan ayrı düştüm düşeli
Gönlüm ne süphane şaha gelir
Ayrılık oduyla bağrım pişeli
Günde beş on tüyüm biyara gelir

Nazı yâr çekdiğim hasreti bilse
Bir günde kim talih yüzüme gülse
Şemsim nur yüzünden bulutun silse
Ömrümün şitası hep yaza gelir

Kırık talih çarkı yerine uysa
Kader her ikimize bir yere koysa
Yâdımın seyrine çıktığım duysa
Periler şevkinden pervaza gelir

Aksa gelir oynar çarkı felekler
Hak katında kabul olsa dilekler
Yerdeki mahlukât suda semekler
Yüzün görmek için şivaza gelir

Dostun bülbülüynen susma Müdâmî
Sabret talihinden küsme Müdâmî
Ümidin Allah'dan kesme Müdâmî
Bir gün aşkın piri icaz gelir

-136-

Kibirlenmek kibriyaya yakışır
Çünkü mevcudattan süphan üstündür
Keremî kullara saye yakışır
Hem buyruğu emrü ferman üstündür

Biz kullarız Hak lütfunun muhtacı
Bir namazdır müminlerin mi'racı
Yüz yirmi dört bin başımın tacı
Ümmül-ervâh fahri ekvan üstündür

Ruhu ezelidir cismi hatemdir
Ezelden ebede fahr-i âlemdir
"Velekad keremna beni Adem'dir
O sebep mahlukâttan insan üstündür

Eğer hasm ile kılarsa bir cenk
Ona bend olmuştur nice şir pelenk
Ne atam kâr eder ne top ne tüfek
Cemi silahtan bir nan üstündür

Şair Müdâm bu sözlerin muamma
El ariftir seçer anlamaz sanma
Altı şine demen şart belki amma
Tasdikina temiz vicdan üstündür

-137-

Irmak kenarında kargı kamışlar
Kökünden aldığı suyundan büyür
Bağ ve bostandaki türlü yemişler
Aşılansada bile suyundan büyür

Ahlak fıtrattandır terbiye hiçtir
Tikândan şefaat olmaz piçtir
Ardıcı aşılasan gene ardıçtır
Hayva ile turunç boyundan büyür

İstidama taksimi hanlık sultanlık
Nuhnu gasem nada varlık noksanlık
Eşittin mi kelp enigi kurbanlık
Kurbanlık koca kuzu koyundan büyür

Din asla emretmez haramı yedir
Edebe muhalif haram niyedir
Haramı pişmanlık haramiyedir
Fazilet kemâlât huyundan büyür

Şair Müdâm güzel huyu meth eder
Ahlakı hami de çok dikkat eder
O hürmet ederse el hürmet eder
Evvela bir insan köyünden büyür

-138-

Ezel halk olundu Beytüllah yeri
İptidâ oranın yeri mukaddes
Yerinde halk etti beytü'l-mamuru
Altıncı semada devr-i mukaddes

Elest-i bezminde alınan senet
Ruhlar Rabbine tastik eder
Anı mahfuz eder hacerülesvet
Âlem-i ervahdan beri mukaddes

Haçan Nuh Nebiye emroldu tufan
Anı ref'eyledi semaya Sübhan
Kâbe-i bünyad etti Halil'ür-rahmanı
Ana emreyledi bar-ı mukaddes

Nehyinden kaçmalı emr-i bi'l-ma'ruf
Seyyidü'l-ekremi demeli ta'rif
Üçünün mukaddesi zemzem-i şerif
Ana nisbet çar duvarı mukaddes

Sâbit Müdâm'ın cism-i çerağı
Nübüvvet irsalının durağı
Mukaddestir Mina Arafat dağı
Müzdelife İhram Çar-ı mukaddes

-139-

Sinnimiz ulaştı otuz ikiye
Ağarmağa durdu ser yavaş yavaş
Başımızdan geçen oldu hikâye
Çekilir gözümden fer yavaş yavaş

Cürmü ma'siyetten gel feragat kıl
Ahlak-ı hamidi kenden adet kıl
Aza kanaat kıl çok ibadet kıl
Tarik-i rahmana gir yavaş yavaş

Müdâmî ders için başvurucuyuz
Yüz sür haki paye başlar caya
Ölüm hem gencedir hem de kocaya
Açmıştır ağzını yer yavaş yavaş

-140-

Neyledin yoldaşın hüsn-ü pinhanı
Şimdi yalnızsın eşin kalmamış
Ne yerde çilede bırakın anı
Bak senin de dalga coşun kalmamış

On üç yıl müddette devreden hâlın
Duymadım nicoldu senin ahvâlın
İlk gördüğüm zaman vardı sakalın
Neden tıraş ettin işin kalmamış

Diyerdin sevdiğim ta Gürcistan'da
Mülkü Rusya'da şehri Okman'da
Ezel bin bir çeşit dardı havanda
Şimdi bekle gele coşun kalmamış

Evet Müdâmî'den sen oldun tekin
Şimdi Ankara'da buldun sevdiğin
Bizlere habersiz yaptın toy düğün
Almadın pilavın keşin kalmamış

(12-1960)

-141-

Hele bakın âşıkların haline
Hesabı kes dedim bize ne yazmış
Kol sıvayup kalem almış eline
Hemide özene öze ne yazmış

Yılbaşından evvel bin lira ödünç
Almıştı el borcu bizden kalbi tunç
Eşiden insana ibret hem gülünç
Birde üste şu faize ne yazmış

İki bin üç yüz de eğilmiş buna
Eğer suçlu isem gel beni kına
Yüz otuz liradır tüm borcum ona
Bin üstüne bin üç yüze ne yazmış

Yirmi yedi çayım altı sert belli
Bunların hepsi sende yüz elli
Üstüne zam gelmiş bin üç yüz elli
Yazın yaza kışın boza ne yazmış

Uyan bu gafletten şair Müdâmî
Göz ile tartmazlar yahu adamı
Bende artık değil atdım Huddamı
Görelim ki bu garaze ne yazmış
(18-4-1960)

-142-

Baharın geldiğin şundan anladım
Göründü dilberin saçı yaz gelmiş
Menevşeyi kokusundan anladım
Çiçek açmış koynun içi yaz gelmiş

Yarı gördüm yarı canım üzüldü
İlikte damar kanım üzüldü
Hiç demez ki nevcivanım üzüldü
Kâfir çar koynun haçı yaz gelmiş

Şair Müdâm emmek ister dillerin
Dermek ister çiçeklerin güllerin
Beni meftun eden hırda hallerim
Alyanaktan ver bir paçı yaz gelmiş

(03.05.1944)

-143-

Leylünnehar hasretinden ağlarım
Arşa çıktı dad-ü ahım gel yetiş
Asyab tek çeşmim yaşın çağlarım
Hadden aştı gam kütahım gel yetiş

Göster cemalin ey nur u ayinim
Aşkın ateşinden kaynıyor beynim
Risalet burcunda şahi kevnim
Ey mazharı şemsi mahım gel yetiş

Şair Müdâmım hicran elinden
Günahkârım getir isyan elinden
İmanım hıfzeyle şeytan elinden
Ey biladı kıblegâhım gel yetiş

(10.07.1953)

-144-

Bin dokuz yüz elli altı yılına
Ulaşmadan çok irfanı yok olmuş
Sordum Çoruh Artvin Yusufeli'ne
Mürşidim Huzurî hani yok olmuş

Ömür gülşenine samyeli esmiş
Kurumuş eşcarı bahçıvan küsmüş
Gonca sararınca bülbülde susamış
Ruhumuzun gülistanı yok olmuş

Odum şer düşünce geldi hayal
Bülbülü susmuş ki açmamış lale
Ne saki var ne cam ne de piyale
Tekyemizin pir-i mügani yok olmuş

Zulmata döndü leyl ile nehâr
Müyesser ola mı gülşeni bahar
Ey Müdâmî rahmet okutam seher
Âşıkların mürşidanı yok olmuş

-145-

Palavradır ben değilim mim masalı
Sarhoş habden ayrılanlar demokrat
Vatana yağmaya aç kurt misali
Sinsi sinsi yapılanlar demokrat

Ezel bu yurt için kan döken baban
Yerini zâl etti bugün gül yaban
Aç kurdu ettiler sürüye çoban
Başımızda sayılanlar demokrat

Gafil olan teslim etti canını
Nemsedi demokralin şanını
Mum gibi yazık halkın kanını
Aman vahet aç yılanlar demokrat

Şeker otuz beşe dedin el dubare
Beş kuruşa içirirdin sigara
Nerde kaldı vadin ey yüzü kara
Bol keseden o yalanlar demokrat

Müdâmî aldanmaz bu dubaraya
Merhum diye tuz ekerler yaraya
Hanımı çıkarıp Beyaz Saray'a
Hulle vurdun bayılanlar demokrat

-146-

Ey kerimler kânı canlar sübhanı
Kulun çağırdığı yerde yardım et
Raufsun rahmetin rahmı bol gani
Müşküldeyim yaman darda yardım et

Geldi Kasım yaz ayından güman yok
Fakirlerin bacağında tuman yok
Odun yok çıra yok et yok saman yok
Kaldık tipi boran karda yardım et

Soğukdan çarpan kolu ağırır
Sabaha değin aman Allah çağırır
Seni bilen yardım diye bağırır
Bir ben değil cümle ferde yardım et

Bu ne kıyamettir kapu çırıldar
Pencereler camsız tipi vızıldar
Ocakta ateş yok baca gürülder
Koyma bizi ahuzârda yardım et

Âşık Müdâm'ım gamlar çabadan
Nasibim yeller estir badı sabadan
Kuluna müttefiksin ana babadan
Dertliler halini sor da yardım et

-147-

Akşam namazını kılmıştır İsa
Rahi Rabbaniyle uç dedi uçtu
Arif olan alır kıssadan hisse
Akşam zamanıyla uç dedi uçtu

Dört Nebî hakkında nişanı
İsa İdris Nebi terzi cinanı
İlyas ile Hızır emri sübhana
Emr ü fermanıyla uç dedi uçtu

Şair Müdâm her sözünde bir divan
Bir mahkeme bir kadıdır bir divan
Kanadı Cebrail turu merdivan
Kıldı şükür ile uç dedi uçtu

-148-

Parlar hallerinde zühre yıldızı
Cemalin benziyor güne gözlüklü
Bilmem melek misin yoksa huri kızı
Güzellikte eşin yok sana gözlüklü

Öğmüşte yaratmış sizi ol kadir
Gök kubbe altında emsâlin nadir
Şirin sözün hastalara şifadır
Garip ve bikese ana gözlüklü

Hasret ciğerimi yakar da ağlar
Gözlerimin yaşı akar da ağlar
Dört yavrum yollara bakarda ağlar
Rahmin esirgeme bana gözlüklü

Murgul'dayım bir gün çıktım madene
Gören dedi benzer tunçtan bedene
Arızasız ağrı geldi dideme
Boyandı gözlerim kana gözlüklü

Neylesin Müdâmî bilmiyor adın
Nur olsun büyüten ata ecdadın
Mevlam versin kalbindeki muradın
Koyma bizi yana yana gözlüklü

-149-

Eğer talip isen hakkın rahınâ
Teşvik ne lazımdır özünden yürü
Sıdkın bütün eyle şahlar şahına
Gerçek erenlerin izinden yürü

Tarikat ayrılmış on iki yoldur
Beher yollar bize bir nice kuludur
Bu derya derindir kim dedi daldır
Sonra çıkamazsın yüzünden yürü

Ey şair Müdâmî Ceddine rahmet
Şeriat Sultanı Hazreti Ahmed
İnişte yokuşta çekersin zahmet
Şeri’atin asvalt düzünden yürü

-150-

Yolda yol uğurusun tanıyan arif
Keşköre külaha abaya bakmaz
Koluna mağline olmuştu sarraf
Hediye armağan çabaya bakmaz

Getir bir nevaruz eve yeğenim
Kurmalı bir mes'ud yuva yeğenim
Güzel odur gönül seve yeğenim
Boysuza inceye kabaya bakmaz

Müdâmî sıdkınan Hakka tapar-a
Garip kuş yuvasın Mevlâ yapar-a
Yiğit odur ela yarın apar-a
Derler vuran oğul babaya bakmaz

(10-3-1958 Varzına)

-151-

Riya ziya kara cümlem noksandır
Ben bilirem üç içinden beş çıkmaz
Git o martavalı başkaya kandır
O mısradan yelek olur peş çıkmaz

Merd olan zevatlar gün gibi parlar
Namerd Karun olsa yüzün teperler
Dıştan tatlı söküp atarlar
Ağruyupta oynamayan diş çıkmaz

Müdâmî Türk için söyler bu türkü
Sözüm murad olana meram odur ki
Atalardan kalma misal var ki
Zemheride bir gülünen kış çıkmaz

-152-

Sağlık sıhhat veren o pervedigâr
Halıktan mahlukâ şikâyet olmaz
Sabrıyla mihnefe düşersen eğer
Sonu selamettir hilafın olmaz

Bazı lafı tekrar eylerim yine
Pek de ümid tutma dişi ehline
Nakıştır emvala fikre dine
Meseldir avrattan sadakat olmaz

Mü'minler kardeştir hükmü Kur'an'ın
Emirinde evvel Müdâm varsa vicdanın
Hubb-ü dünya nefsini şeytan düşmanın
Özgesinden sana hıyanet olmaz

-153-

Kadir Allah sana döndüm yönümü
Senden ayrı halim bilenim olmaz
Hayra çevir hastalığın sonunu
Ağlarım gözyaşım silenim olmaz

Felek gazabın bize çalanda
Ümit sefiremi bahre dalanda
Gurbet elde başa bir hal gelenek
Sıhhat haberimiz alanım olmaz

Kulun Müdâmî sen ol korucu
Latif ismin eyle halim sorucu
Yakın hastalara gelir görücü,
Garibim yanıma gelenim olmaz

-154-

Bir fakir bus etse beg damanını
Anı tahkir etmek bir şana düşmez
Emniyetle emin kalsa canını
Hakaret eylemek vicdana düşmez

Bülbülün gülşende virdi olmasa
Feryadını bais birdi olmasa
Bir yiğidin yaman derdi olmasa
İlaç arzusuyla Lokmana düşmez

Müdâmî mürşidin kesb-i ifa kemali
Şirktir maazallah aksül-ameli
Emmiyet adalet hayat temeli
Olmasa boyunuz bu yana düşmez

(02.07.1956 Ardahan)

-155-

Güzeller sultanı dağlar ceylanı
Güneş parlar kabağında sarıkız
Belkıs-ı devranın Zalhayı şanı
Gül açılmış yanağında sarı kız

Hicap verir açan güllere yüzün
Kipriğin can alır neşterdir gözün
Merde canlar için sefadır sözün
Ballar akar dudağında sarı kız

Boyu servi dalı leblerin gonca
Vermiş ağzıma memen doyunca
Kabul et Müdâmî bari bir gece
Yatsam kalsam kucağında sarı kız

-156-

Bir metelik görmüş devranı felek
Geşt edeli mahv-i sali sarı kız
Ya Mecnun'a döner ya olur helâk
Seni sevenlerin hali sarı kız

Terlemişsin terin atmış buhağa
Sanki çise düşmüş güle yaprağa
O şirin dillerin benzer kaymağa
Lebinde var oğul balı sarı kız

Müdâmî Mevlâ'ya arzıhal eyler
Sevgin canevin paymal eyler
Bir ben değil nicesin del eyler
Cilali yanağın alı sarı kız

(03.10.1956 Damar köyü)

-157-

Bade vesiledir aşk ruzi ezel
Elestten bu sırra ermişlerdeniz
Eltaf-ı Hüda'dır bahşi Lemyezel
Anda vechüllahi görmüşlerdeniz

Âşık oldum bir mevlanın aşkına
Anın dostu Mustafa'nın aşkına
Hem Ali'ül-Mürteza'nın aşkına
Baş eğip ikrara düşmüşlerdeniz

Şair Müdâm'ım bahtı siyahım
Muayyeni destgir piri penahım
Mermeri de deldi gülleyi ahım
Aşuk-u settaraya varmışlardanız

-158-

Teveccühünüze teşekkür hocam
Bizde dil ehlinin nalânlarıyız
Serhaddi bekleriz büyük
Erlik meydanın merdanlarıyız

Aslımız neslimiz dilimiz birdir
Uslüb-u erkânımız halimiz birdir
Ülkümüz fikrimiz halimiz birdir
Ulu Türk soyunun arslanlarıyız

Şair Müdâm rahmet oku atana
Bu yolda ebedi temel atana
Hangi hain yan bakarsa vatana
Öyle bedbahtların düşmanlarıyız

-159-

Getirdi Hak bizi ketmi-ı Ademden
Kâfi nun aslının burhanıyız biz
Dost ile dost idik geçtik odundan
Sırr-ı künt ü kenzin ilanıyız biz

Bizdedir gönüller bizde şemsimah
Bizde sekiz uçmak bizde yedi cah
Bizdedir Muhammed bizdedir Allah
Kur'anın ta'annisi tıbyanıyız biz

Bizdedir münteha bizdedir Cebrail
Bizde kayzı ervah bizde Azrail
Bizdedir Mikail sur-u İsrafil
Kıyamet mahşerin mizanıyız biz

Bizde Adem İdris bizde Nuh Halil
Bizim bu sözlere Kur'an' dır delil
Bizde mizanı hadd zic-i İsmail
Hakikat yolunun kurbanlarıyız biz

Bizde arş-ı azam bizde semavat
Bizde kab-ı kavseyn hicab kat kat
Bizdedir çar-ı didar bizde şeş cihat
Nokta-i ummanın nihanıyız biz

Bizde seb-i zemin bizde felekler
Bizden bize vahı gelir melekler
Bizdeydi derya gelir semekler
Hakikat bahrinin ummanıyız biz

On sekiz bin âlem bir iç oluruz
Müdâmî hem mim hem danfic oluruz
Bize bizden gelir biz hiç oluruz
Bu sebil ürreşad kervanıyız biz

-160-

Denildi mi istikamet Urama
Seninle bir bayram toya gideriz
Yediden yetmişe cümle bayrama
Dere tepe soya soya gideriz

Açıkgöz ol çünkü alan alandır
Günahlığı yalnız arta kalandır
Senle otuz dörtte geçen talandır
Hem süvari hem de yaya gideriz

Neylesin yalnız bir şair Müdâm
Halime kefildir yaradan Hüdâm
Yaylarda çöp başına bir adam
Dağları feth ettik köye gideriz

-161-

Şura-yı devletten umum-i efkâr
Mukaddes vatana lise isteriz
İki yüz elli bin nüfusu neki var
Hepsi yan yana lise isteriz

Şu yazık milletin derdinden kanak
Bizde bülbül isek gülşrene konak
Göle Çıldır Poshof Ardahan Hanak
Düşmüşüz fiğana lise isteriz

Bize bu yardımdan gelmez mi sıra
Ülkümüz gayemiz birliktir zira
Maasüf güneşi doğmuş Iğdır'a
Bizde Ardahan'a lise isteriz

Değiliz bu yolda sa'y gayretsiz
Bu iş başa varmaz siz hükümetsiz
Yılda on bin fidan kurur rahmetsiz
Bahcivandan şebnem çise isteriz

Kırk yıl esarete almıştı yağı
Aslan Mehmetçikle kesti bu bağı
Haylaz mı büyüsün vatan uşağı
Sor pir ve civana lise isteriz

İlme hayatını bahşet demişler
Cehâletten doğar vahşet demişler
Cehli canavardan işit demişler
İşte budur mana lise isteriz

İçi sızlayarak yanar Müdâmî
Hayalinden kurar yazar Müdâmî
Anayurtlarında gezer Müdâmî
Olumsuz pervane lise isteriz

-162-

Küntü kenzen mahfiyadan başlayan
Keşki sırrı men arifi biliriz
Ademden Adem tohum aşılayan
Nihandaki nurli kâfi biliriz

Sırrı Adem dedi ezeli ebed
Varlık murad etli vahüdül-ahad
Evvela halk oldu nuru Muhammed
Mebde-i âlemdir rafi biliriz

Çünkü anı sevdi hazreti Allah
Dört göz dörde böldü nurunu ol şah
Terinden halk oldu bilcümle ervah
Meydanı vahdetde safi biliriz

Mürid ismin ayan eyledi basir
Ol nurdan halk oldu bu çar anasır
Ateş su yel toprak hilkati asıl
Bahşolman hubb-u eltafı biliriz

-163-

Kara gözden kar basmadan alemi
Çok niyetim vardı Ardahan'a arz
Ab-ı danem pend eyledi yolumu
Çare bulamadım bir imkâna arz

Sonra alakadar oldum ne ile
Yahud sermeşd oldum hangi meyile
Geçti üç beş ayım mahkeme ile
Semt-i hilaf oldu bak duyana araz

Mektup kanadın aç ver Ardahan'a
Bağdaol, Konık,Gölebest, Sarzep'ten yana
Bizleri özleyen dost yavansa
Selam tebliğ eyle çevre yana arz

Uğra Pişeskom'a yarı sor name
Bulamazsan git Sarzep'te gör name
Payandan evvel yüzün bire sor name
Bin derdimi yitür bir Lokman'a arz

Şair Müdâm'ım gaf efkarımdan
Arş-ı zemin taciz ahuzarımdan
……
Perçem zülfü devr-i efsane arz

-164-

Bizler aşk bülbülü vatan bağında
Ötmek için bir hizmete gelmişiz
Çok harikalar var sol ve sağında
Ne kutsal bir vilayete gelmişiz

Bu kutsal yurdumun ismidir Konya
En eski çağlarda yeridir derya
Bizim için oldu beriki dünya
Sadıkam bağlı sadakate gelmişiz

Bin dokuz yüz kırk dört yılları
Ekim son baharının gülleri
Yurdun her yanında aşk yılları
Toplanıp bir muhite gelmişiz

Hazreti Mevlâna Şems-i Tebrizi
Şem 'i şair Muhammed bırakmış izi
Alâaddin Selçuki evliyamızı
Kutbu gavsı ziyarete gelmişiz

Şair Müdâm bunu Hakdan diledi
Bu cennetin delil gerek belledi
Âşıklar bayramı oldu bir adı
İmtihan var bu jüriye gelmişiz

(06-10-1966 Konya)

7.1.5. Destanlar

-1-

Dertliyim kapına dermana geldim
Gamlı gönlümü kıl handan beybaba
Yüksek vicdanımızdan ihsana geldim
Bir mürveti asta neden beybaba

Bin lira borç aldı Işıklı bizden
Yılbaşından evvel ta kara güzden
Şimdi de bahseder üç bin üç yüzden
Nedir bu isteği benden beybaba

Dört saat ter döküp eylerim emek
Ahbap oturdu ta sahura dek
Çay satar alırdı hesabı tek tek
Kuruş kuruş hatta den den beybaba

İşittim uça sanki kalmışım dona
Kırk sekiz yataklık borcum var ona
İki bin üç yüz de gösterir buna
Kurudu damarım kandan beybaba

Şimdi ki bizlere göründü gitmek
Bunun hayâli çitle etmek
Gayesi şu bizim beni çürütmek
Gel bizi kurtar bu kandan beybaba

Ben bir garip kanadım yok kolum yok
Uçabilir mahşer sual ölüm yok
Evvel Allah sizden başka yolum yok
Merhamet umarım senden beybaba

Geceler gözlerim kaybetti habı
Şair Müdâm ayağımın türabı
Teşrif buyur gidek kesek hesabı
Çekip gidim Ardahan'dan beybaba

(18-4-960 Ardahan)

-2-

Bir gecede konser verdik
Sultan Aziz sarayında
Mazi esrarına erdik
Sultan Aziz sarayında

Hanedanın yok kimsesi
Duvarlar andırır yaşı
Şimdi Kabataş Lisesi
Sultan Aziz sarayında

Devreyleymiş vakti zamanı
Bir canibi bahri umman
Sümme hükümdara iskân
Abdülaziz sarayında

Onu tahtan indirmişler
Bu saraya göndermişler
İntiharı kandırmışlar
Sultan Aziz sarayında

Hele duyun dostlar netmiş
Küsüp kullarını atmış
Güyali intihar etmiş
Abdülaziz sarayında

Müdür Adnan Bey hallerin
Söyledi bu afalların
Makasla kesmiş ellerin
Sultan Aziz sarayında

Hikmetin sorulmaz Hüda'm
Ders-i ibret bu dam
Sende bak ibret al Müdâm
Sultan Aziz sarayında

-3-

Hak sevgisi damar kanda
Yanar Hazreti Mevlâna
Cezbesinden her zamanda
Döner Hazreti Mevlâna

Âşk cezbesinden cuş eden
Manevi bir sarhoş eden
Pay alasından nuş eden
Kenar Hazreti Mevlâna

İlmi ledünni irfanı dil
Payan doz ol dizmedin bil
Hırkasında nurdan kandil
Yanar Hazreti Mevlâna

Mürşidin Şemsi Tebriz-i
Oldu bir ilham denizi
Duyan rahmetle sizi
Anar Hazreti Mevlâna

Sana verdik kuşumuzu
Siz eylen teftişimizi
Hızır izniyle işimizi
Onar Hazreti Mevlâna

Hakka kul Resul'e ümmet
Sizden olmadıysa himmet
Bir gün bize de bir muhabbet
Sunar Hazreti Mevlâna

Bendeniz eksikli kuldur
Bize doğru rahı buldur
Derunum aşkıyla doludur
Yanar Hazreti Mevlâna

Şair Müdâm'ın ha keza
Ziyarete geldik size
Koy himmetin üstümüze
Konar Hazreti Mevlâna

-4-

Ey gönül arzın çekerdin
İşte gör bu rüyadır Hopa
Çok şükür gözünle gördün
Medhi bir riyadır Hopa

Meşesi var gürgeni var
Hoş manzara gürgeni var
Motor vapur yelkeni var
Sahili deryadır Hopa

İçi türlü yemiş bağlar
Doğusu ormanlı dağlar
Yanı Karadeniz çağlar
Madeni kimyadır Hopa

Genç ihtiyar gürbüz gibi
Çarşı asfalt dümdüz gibi
Geceleri gündüz gibi
Nur ile ziyadır Hopa

Ta küçükten beyleri
Sanat ilim emekleri
Gelir okul melekleri
Hayali uluyadır Hopa

Göz vatanın öz balası
Maariftir meşgalesi
Şarkımızın iskelesi
Cennet-i âlâdır Hopa

Karadeniz yine marşlar
Haber verin beyaz kuşlar
Karadan makine işler
Misli bir hem tadır Hopa

Deniz beşik gibi sallar
Vapur ihraç eder mallar
Birbirin iter hamallar
Hoş bir temaşadır Hopa

İskele boyunca yalı
Kayıklar ışık misali
Fındık mısır yurt malı
Her yüzden ihyadır Hopa

Sahilin boldur açıkçası
Evler önü çay bahçesi
Saksılarda gül bahçesi
Gör misli dünyadır Hopa

Koyun kuzu Mart Nisan'a
Gelince çıkar meydana
Yazın çıkar Bülbülane
Bir zevk-i safadır Hopa

Mahsul hariçten alınır
Her vasıtayla gelinir
Kuş sütü desen bulunur
Her yüzden gınadır Hopa

Hopa şarkta limanımdır
Karadeniz öz canımdır
Nice sevmem vatanımdır
Yusuf Zeliha'dır Hopa

Bir yandan gelir vapuru
Bir yandan kayık motoru
Şarkımızın gözü nuru
Kenzi la-yenzadır Hopa

Methi var her bir lisanda
Dil acizdir tercümanda
Bu gelişime az zamanda
Bir hayret nümâdır Hopa

Arazi bağlı meşeli
Halkı sıhhat hem neşeli
Her yanı mamur döşeli
Şeffaf bir ciladır Hopa

Fikri yükselmede birlik
Bir arada eder dirlik
Bulunmaz girgin derlik
Maksadı alâdır Hopa

Vapur gelir Trabzon'dan
Motor satar çevre yandan
Sana meftun oldum candan
Müşfik bir anadır Hopa

Öyle sevdi ki Müdâmî
Sende olan çekilmez gamı
Bir de rıhtım yapıldı mı?
Nuru mücelladır Hopa

(08.10.1956 Hopa)

-5-

Yüz dördün beşincisi bu
Görünce âlemdir sopa
Şeriatın incisi bu
Temeli muhkemdir sopa

Kur'an asiye vurdurur
Azgın köpeği durdurur
Âleme nizam verdirir
Sanmayın ki kemdir sopa

Hak yolundan sapıklar
Hovardaya kopuklar
Münafık fasıklar
Mürşidi intizamdır sopa

Sopa gerektir arsıza
Vicdanında ayarsıza
Yalancıya hem hırsıza
Seksen beş zamdır sopa

Doğruluğun manâsı bu
Adaletin binası bu
Terbiyenin anası bu
Ahlaksıza tamdır sopa

Çocuk korkmaz sopadan
Terbiye almaz babadan
Ezanı okur tepeden
Yedi ekremdir sopa

Dünyada uzun dirliğe
Son verirken kibirliğe
Her toylukta birliğe
Çözülmez eklemdir sopa

Dinsizi dine getirir
Adamı yola getirir
Cennetten bile getirir
Gör ne muhteremdir sopa

İster sor hoca hacıya
Yolsuz gezen her bacıya
Büyük bir terbiyeciye
Her şeyden elzemdir sopa

İslâmlıkta bezginindir
Şeriatta dizginindir
Müdâm sopa azgınındır
Usluya haramdır sopa

-6-

Aziz vatandaşa yaren yoldaşa
Haddim olmayarak var sözüm birkaç
Gücenmesin hâşâ ne bey ne paşa
Biraz iktisattan örtünelim taç

İbret nazarıyla bir bak her yana
Ağlanacak halde aziz vatana
Düşman gibi girme zümrüt ormana
Kenzi kanaatten bulalım revaç

Hem kanun emridir hem din diyanet
Yediğin nimete olma hıyanet
Dört zümre yüzünden kopar kıyamet
Oklar sordu düğüne Mansur-u Hallaç

O odur biridir harikü'l hacer
Bayi'ül beşerdir zabicü'l bakar
Bir kana bedeldir gatirü'l şecer
Hele körpe fidan kestiğin ağaç

En samimi candan sırdaşındır o
Hem evladın hem kardaşındır o
Ana baba sadık yoldaşındır o
Kundağın durağın merteğin ağaç

Şu ufukta yeşil dala bağlayan
Baltayı görende sessiz ağlayan
Ağaçtır zi-ruha hayat sağlayan
Ecza-i kâinat çok nev ilaç

Ağaçla süslenir dağ sahra cadde
Kurgan direk bile odur serhadde
Nefis cisimlerden kırk sekiz madde
Fabrika ağaçtan eyliyor ihraç

Neden düşman gibi kıyarsan yahir
Lüzumsuz budarsın soyarsın yahir
Peygamberlerini sayarsın yahir
Gaflet uykusundan hele gözün aç

Her ağaç bir aziz kardaşa benzer
Ona rahmetmeyen kalp taşa benzer
Ağaçsız bölgeler kel başa benzer
Onunla süslenir ova kır yamaç

Bu hakikat sözü söyler kul Müdâm
Ağaçsız ey dostum yapsana bir dam
Şu sözlerden ibret almayan adam
Cennette yoktur ona imtizaç

-7-

Bir celâdet eseri var
Şecaat Selimiye'de
Aslan Muhammed neferi var
Cesaret Selimiye'de

Gören düşmanı alır dehşet
Yapan üstadına rahmet
Yaptıran bulsun cennet
Metanet Selimiye'de

Dört cihette dört kapısı
Sanki kudretten yapısı
Vatan bekçisi hepisi
Keramet Selimiye'de

Her köşede bir kule var
Muhafız bölüğün bekler
Yedişer kat bin karar
Bu hizmet Selimiye'de

Dolansan her bir köşesi
Görenin artar neşesi
Birinci ordu paşası
İkamet Selimiye’de

Muhafız bölük amacı
Merasimde giyer tacı
General Memduh Taşmacı
Ziyaret Selimiye’de

Komutan Hayri Yüceler
Buradadır gündüz geceler
Gelen evrakı inceler
Tetkikat Selimiye’de

Şefkatli baba âmirler
Halis niyet pak zamirler
Orduna gelen emirler
Bidayet Selimiye’de

Bu hizmette hevesim var
Ne kederim ne yasım var
Akşam sabah merasim var
Nekâhât Selimiye’de

Cümlesi disiplin perver
Gelen bir emre seferber
Yağ döksen yaranır her yer
Nezafet Selimiye’de

Baba oğul asker olmuş
Yedi yıl bu yerde kalmış
Terhiste birbirin görmüş
Rivayet Selimiye'de

Gelen gidenden örneği
Alırda eyler emeği
Ordumuzun göz bebeği
Maharet Selimiye'de

Bu ordu kabesin gördü
Can feda et aziz yurda
Bende çavuş oldum burda
Talimat Selimiye'de

Bin dokuz yüz altmış
Asker ocağına düştüm
Birkaç vilâyet dolaştım
Selâmet Selimiye'de

Peygamber ocağı dinîn
Vatan borcu hem anın
Sitanlı ordu disiplinin
Tamâmet Selimiye'de

Kışlanın üç kat inşası
Yedi kat imiş esası
Var sayısız penceresi
Kıyas et Selimiye'de

Bölüğe kıymet biçilmez
Yâda bu kapı açılmaz
Gözünden bir kuş kaçırmaz
Nezaret Selimiye'de

Selimiye'yi ettik tarif
Vazife mukaddesi şerif
Destan yazar Hikmeti Arif
Hıtamet Selimiye'de

Ataman eyledi divan
Müdâm hak bozmasın liva
İstanbul'da bu şen yuva
Bu cennet Selimiye'de

(18-04-1967 Pazar Soğanlı)

-8-

Dost elinden gelen beğim
Batı ellerine âlemde
Söyle açılsın yüreğim
İhtimaller ne âlemde

Kimin yoklaması olur
Kimin asker emri gelir
Kimisi teskere alır
Bu hayaller ne âlemde

Bir yaygara kapladılar
İhtiyatı topladılar
Ok misali hopladılar
Yâd eller ne âlemde

Biz yüklendik gider yası
Varmış Rus'un favrası
Mümin dest gir Mevlası
Bu misaller ne âlemde

Teçhizatı bağladılar
Çoruh gibi çağladılar
Çok analar ağladılar
Çıkan fallar ne âlemde

Hak korusun devletimi
Bu şerefli milletimi
Can aziz memleketi
Arzuhaller ne âlemde

İlm-i Zülfikâr'ın alır
Müslim Battal Hamza gelir
Gaip erenler hazır olur
Bak ricaller ne âlemde

Hacı Bektaş Horasan'dan
Doksan bin er çar yandan
Kemal Atabaş kumandan
Mareşaller ne âlemde

Bir ulu pena hımız var
Dosta giden rahımız var
Müdâm bir Allah'ımız var
Görür kullar ne âlemde

(14.12.956)

-9-

Doğu Türkiye'nin son hududunda
Bir eserdir Göztepe'de Bozkule
Badele köyünde hudut dibinde
Şaheserdir Göztepe'de Bozkule

Taşları alınmış bilçevreyandan
Dört saatlik yoldan tahir samandan
Düşman oku mahfi değil düşmandan
Muteberdir Göztepe'de Bozkule

Kuzeyine bakan Orcoşan köyü
Doğu cenubunda Badele suyu
Manevi kükremiş bir aslan huyu
Aşikârdır Göztepe'de Bozkule

Yerden göğe şükür ey bari Huda
Bıraktın düşmanı gayet korkuda
Bir buçuk yıl geçe gelmiş vücuda
Hoş nazardır Sabzara'da Bozkule

Vasfa sığmaz manen ruhu siması
Sanırsın hazreti Nuh'un gemisi
Görülmeli tek Özziyalı'dır hamisi
Çamlıbel'dir Sabzara'da Bozkule

Sekiz ay mimarlar planın kurmuş
Bütün hudut boyu kanadın germiş
Her gelen belaya göğsünü vermiş
Fedakârdır Göztepe'de Bozkule

Mamurdur her yanı viran değildir
Bülbülü bağları hozan değildir
Hınzır yan bakacak mekân değildir
Şahuvardır Göztepe'de Bozkule

Sabah ona vurur zafer güneşi
Hiçbir karakolda yoktur bir eşi
Atomda kar etmez polatdır döşü
Nakışkardır Göztepe'de Bozkule

Bir fikiriz şazım uygun şazına
Benzer kulelerin şahbazına
Yumruğun sokmuş Rus boğazına
Dilâverdir Sabzara'da Bozkule

Gayesi zaferden nişanı gözler
Göz hedefte doğru düşmanı gözler
İçinde dürbünü her yanı gözler
Dosta yardır Göztepe'de Bozkule

Hali hareketi düzgün görüşü
Harbe müheyyadır sever Barışı
Kükremiş aslana benzer duruşu
Yayı serdir Göztepe'de Bozkule

Eski ismi Badele Sabzara
Yağı olanları getirir sana
Düşmanlara karşı benzer şahmara
Dilfikardır Sabzara'da Bozkule

Hainlere ecel yoluna benzer
Biz için cennetin gülüne benzer
Kayarmış nevbahar seline benzer
Mahsur'dur der Göztepe'de Bozkule

İlkin çukurdaydı kulübe gibi
Ne başı görünürdü ne dibi
Şimdi ziya verir bir güneş gibi
Âşıkârdır Göztepe'de Bozkule

Şair Müdâm aşk bahrine dalmadır
Yeter hayalin eşkine salmadır
Üsteğmenim Özziyal'dan kalmadır
Yadigârdır Göztepe'de Bozkule

(31.03.1952)

-10-

Yine dalgalandı hicran deryası
Bu nasıl Nuh tufan idin Güldane
Bizlere yükledin kederi yası
Merhem almaz hicran idin Güldane

Hasret gözlerinle yollara baktın
Firakınla nice yürekler yaktın
Anasız yavruyu kime bıraktın
Büyük yerden ferman idin Güldane

Nişanlı mektubun kimler okusun
Esen yelden bekler idin kokusun
Allah'ı sevenler rahmet okusun
Acınacak bir can idin Güldane

Terk eyledin fani cihan mülkünü
Çözen ağlar saçlarının bürgünü
Yavrun giydi ben tek yetim kürkünü
Ne ateşli şivan idin Güldane

Mert derler muradını yormadı
Uçtu gitti bizim bağda durmadı
Gelinliğin iki yıla varmadı
Nevreste bir fidan idin Güldane

Ne kimseyi incitmiştin elinen
Ne acı laf söylemiştin dilinen
Ağlar görümlerin sağı solunan
Gelinlere sultan idin Güldane

Bir buçuk yıl sesin kimse duymadı
Kaynanan kaynın senden doymadı
Bu ateşli ölüm sana uymadı
Taze tıfl-ı civan idin Güldane

Bu haberi duyup sezen ağladı
Suların ısındı hazan ağladı
Mezar tahtaların yazan ağladı
Hakiki bir insan idin Güldane

Kem haberin kâinata dağılır
Cenazen her taraftan yığılır
Anan ağlar vay civanım çağırır
Şehitlere nurşen idin Güldane

Ne ettim de geldi bu kara haber
Ramazan on yedi eyledin sefer
Hizmete çağırdı kaynatan Cafer
Sen huri gılman idin Güldane

Huri kızlar zülüflerin tarasın
Fatma Ana sarsın sinen yarasın
Rasim gelsin seni nerde arasın
Uçup giden tarlan idin Güldane

Libasın sandıkta sarılı kaldı
Altının gümüşün dürülü kaldı
Yetim yavrun boynu bürülü kaldı
Ona hıfz-ı eman idin Güldane

Bin dokuz yüz elli sekiz yazı
Vefatın kaydetti sekiz nisanı
Ramazanı tuttun bayramın hani
Cennette mi mihmen idin Güldane

Akar didem yaşı ciğerim kanar
Sâbit Müdâm herkes sen gibi yanar
İsmini işiten rahmetle anar
Gülden nazik civan idin Güldane

Bağışlat yüz kişi tahlukatından
Dile suçlarını Hak hazretinden
Unutma Müdâm'ı şefaatinden
Unutulmaz bir can idin Güldane

(8-4-1958 vefat eden Güldane'ye)

-11-

Pek ağır bastırdı geçim şartları
Yardımcımız olsun hadi bu sene
Dermanda yok def edelim dertleri
Bozuldu bağların badı bu sene

Gör neyledi bu tersin calusu
Nice adamların tutmaz bolusu
On üç lira sarı yağın kilosu
On beşe ulaştı cadi bu sene

Yirmiden otuza çardi tütünü
Yüz elliye altı pulun otunu
On altı liraya unun bütünü
Kalmadı yaşayış tadı bu sene

Buhranlık hududundan fazla ha keza
Muhtekirler kibrit suyu köksüze
Eşittik mi saman putı sekize
Adaletin dilde adı bu sene

Der Müdâmî Başbakan'ın haltıdır
Arpa ile hemen tartı tartıdır
Tarih bin dokuz yüz elli altıdır
Çetin ki görelim şadı bu sene

-12-

Yine bir derdimiz bine yetüptür
Göç etti pederim saadet tacı
Ab-ı dane şundan şundan aşıptır
Ayrılık derdinîn yoktur ilacı

Helâl eyle Hakkı ceransesinden
Gerek yar muhabbetini ihvansesinden
Pir ile gök inler şivan sesinden
Sağ iken ayrılık ölümden acı

Müdâmî'n ahvalin görmedi peder
Ailesi sözünü kırmadı peder
Yalvaran çok lakin durmadı peder
Kadirallah sen ol bana duacı
(17.06.1937)

-13-

Allah göstermesin hastaneyi
Kuluna dert vermesin ne de bir acı
Bir kere düştünse yedin naneyi
Selam ver merhaba iğnenin ucu

Bir iğneyi vuram derken damardan
Yan kaçırdı canım çıkar tomardan
Faide yok Yusuf'tan Kamil Ömer'den
Yetiş dar haldeyim hemşire bacı

Yetişin imdada hangizse yeğin
Bu acı görmedim şu ana değin
Gözlerime kan getiren zulmetin
Yakılsın sarayı tahtıyla tacı

Şakası yok can bedenim ağrıttı
"Aman Allah medet" diye çağırttı
Vallah beni dana gibi bağırttı
Lazım değil bana bunun ilacı

Yetişiniz Şair Müdâm çıldırır
Sar-ı salan değil adam öldürür
Düşmanları üzerime güldürür
Mahşerde oluram size davacı

(26.10.1956)

-14-

Kadir Mevla'm hikmetinden sorulmaz
Bu dert benimle başa baş kaldı
Akar didem yaşı asla durulmaz
Dilde gam kervanı gözde yaş kaldı

Kimse felek ile başa çıkmadı
Bu dert benden her hemişe çıkmadı
Attı ecel okun boşa çıkmadı
İşte yüreğimde bu ateş kaldı

Tipiden bir yana çıkabilmedik
On üç gün kapandık akabilmedik
Hastalandı yavrum baka bilmedik
Bütün ümitlerim keşmekeş kaldı

Günden güne sarpa uğradı yolum
Budandı kanadım kapandı kolum
Meğer Sartleldeymiş muradı ölüm
Akşam dolu beşik sabah boş kaldı

Evet, dünya fani burada kalan yok
Köşke temel kurun bina saran yok
Tipiden bir yana gidip gelen yok
Evde anam babam pür telaş kaldı

Şemseddin ahile figanı bulduk
Bir de Müdâmî'den destanı bulduk
Düşündük sonra fizanı bulduk
Erimde dikili iki taş kaldı

(12-2-959 Erim)

-15-

Bin liramı inkâr eyledin kaçar
Kaşarlanmış kurt imişsin Işıklı
Alemde bulunmaz sen gibi feccâr
Dört mezhepten tard imişsin Işıklı

Muhammed ismi garîm olsun canına
Seni insan diye geldim yanına
Yakıştırdın şöhretine şanına
Yamyamlardan berd imişsin Işıklı

Bir gün Işıkların söner inşallah
Otelin alt üst döner inşallah
Ocağına baykuş konar inşallah
Aztekler'den ferd imişsin Işıklı

Şeytan bile aciz fitne-i felen
Seni takdim etti iç yüzün bilen
İsmini öğrendim maskeli yılan
İnsanlıktan mürd imişsin Işıklı

Şair Müdâmî'den eşitip kansın
Allah'tan korkmuyor kuldan utansın
Hem İslam hem Türklük düşmanı sensin
Tam yezidi kürd imişsin Işıklı
(19-4-1960 Ardahan)

-16-

Derdim çoktur hangi birini söyliyem
Eğer tabip isen gel gör yaramı
Felek ile aram açık neyleyim
Kimi dost bildimse hak'dı haramı

Şaşırdım azizim kalmışım dona
Bakalım nice olur encamı sona
Bir namustan başka her şeyim ona
Felek ile kim bulursa aramı

Bin liramı gavat eylesün inkâr
İki bin üç yüz de istiyor tekrar
Binin suyun çekmek ondaki efkâr
Niçin abes yere yesin paramı

Düşündüm efendim çekilmez bir kat
İş böyle giderse tarlaları sat
Dürzü Işıklı'mız koyu demokrat
Ben Halkçıyım diye vermez paramı

Şair Müdâm akar gözden yaşlarım
Gam gördürdüm kasavete başlarım
Duysun ibret alsın vatandaşlarım
Hükmü mutlakta versin çaremi

-17-

Ne mutlu Türküm diyene
Güven size Türk gençliği
Şu toprakta buyuruna
Hayran size Türk gençliği

Sizde olan sadakattir
Kanınızda şecaattir
Atalardan emanettir
Vatan size Türk gençliği

Türkün elleri sizindir
Ümit gülleri sizindir
Sağlı solları sizindir
Meydan size Türk gençliği

Ceddimiz Asya'dan gelmiş
Şanımızla cihan dolmuş
Birçok defalar kul olmuş
Düşman size Türk gençliği

Asırlarca sınırın var
Yıldız ile kamerin var
Cengiz Fatih damarın var
O kanında Türk gençliği

Bakışından şimşek çakar
Rast gelen düşmanı yakar
İşte bu ümide bakar
Her can size Türk gençliği

İstikbalin günleri siz
Adaletin ünleri siz
Yavuzun torunları siz
Hayran size Türk gençliği

Duvarda asil kanın var
Temiz yürek vicdanın var
Sarsılmaz bir imanın var
Şükran size Türk gençliği

Ecdadından bu talimdir
Yetmez kan kalbin selimdir
Büyük mürşidin ilimdir
İrfan size Türk gençliği

Öğren ilim, fen ve sanat
Hünerini göster kat kat
Haykırır topraktan ecdat
Her an size Türk gençliği

Dosta dost ol niyetini
Koru Cumhuriyetini
Şanı büyük milliyetini
İhsan size Türk gençliği

Yâda verme malın diyen
Parlat istikbalin diyen
Koru istiklalin diyen
Atan size Türk gençliği

Büyüğüne hürmetin var
Küçüğüne şefkatin var
Şerafettin izzetin var
Kurban size Türk gençliği

Haklı millet Hakk'a tapan
Düşmanı gözünden çarpan
Kürre-i arzın kutru çapın
Her yan size Türk gençliği

Her canibe seferin var
Aslan Mehmet neferin var
Tarih boyu zaferin var
İnan size Türk gençliği

Bindiğin o zafer atı
Yıldırımdandır sürati
Emrindedir doğu batı
Her yan size Türk gençliği

Kimdir seninle cenk ede
Dünyayı başına teng ede
Atomun parlar süngüde
Unvan size Türk gençliği

Sende varken çatal yürek
Düşmanın yapamaz kelek
Yerde ecdat gökte melek
İhvan size Türk gençliği

Dünya sana savaş diyor
Çatan varsa savaş diyor
Hepimiz bir kardeş diyor
Kur'ân size Türk gençliği

Tarihi yazdı ecdadın
Utandırmasın ahfadın
Oğuz, Atilla bun yâdın
Burhan size Türk gençliği

Âşıklar gençliği öğer
Ne kadar methetsem değer
Şair Müdâm'dan yadigâr
Destan size Türk gençliği

(09.09.1956 Artvin)

-18-

Bizim şeker hastalığın sebebi
Dişsizlikte buldum bidayetini
Bağrımız olmuştur hicran kibası
Allah hayra yorsun nihayetini

Sorarsan bu derdin halleri nice
Sanma ki bir fertten bir ferde geçe
Kalmadı takatim su içe içe
Aldı kol bacağın her takatini

Her hususta bulun ihtiyatlıdan
Faide bekleme yayan atlıdan
Gayet bir perhiz lazım ekmek tatlıdan
Tutmalı doktorun diyabetini

Yediğin yemekte farkın lazımdır
Tatlılara veda dargın lazımdır
Ünselin sakarin her gün lazımdır
İster isen başın selametini

Şair Müdâm bu devayı yürütsem
Yedi deryaları aşsam kurutsam
Ben bu derdi diş taktırıp unutsam
Söndürmek içmek hararetini
(13-2-1962 Ramazan)

-19-

Bugün gördüm bir türlü dostumu
Derdinî bizlere açtı da gitti mi
Sordum ablam hanım pinti Rüstem'i
Hasret gözyaşların saçtı da gitti

Dedi sorma âşık dağlıdır sinem
Uçurdum gölümden yeşilbaş sunam
Felek bir top vurdu yıkıldı binam
Hayatın binası uçup da gitti

Bize de yüklendi gamlar kaygılar
Ah ettikçe akar didemden sular
Gezer boynu buruk yetim yavrular
Her birin bir bina yana saçtı da gitti

Can dayanmaz ayrılığın dağına
Rahmet olsun sağlık sağına
Bir kaç fidan dikti hayat bağına
Yemeden meyvesin geçti de gitti

Bizi bülbül gibi koydu nalede
Yavruların çoğu yoktur sılada
Kimi İstanbul'da kimi Göle'de
Her birin bir bina saçıp da gitti

Ciğerlerim kebap oldu közdedir
Derdim elli altmış değil yüzdedir
Bir hayat fedayım Kılavuz'dadır
Bilmem dünden nasıl geçti de gitti

Bize miras kaldı yardan hüznü gamı
Lokmandan bu derde bulunmaz merhem
Çağırdı yanına pederi Rüstem
Sinem üste yara açtı da gitti

Yirmi yedi yıllık emektir bir eş
Eski yaraları deş yüreğim deş
Dokuz yüz altmış bir Nisan yirmi beş
Saadet güneşim uçtu da gitti

Büküldü belimiz döndü kadide
Bizleri bıraktı hicran vadide
Bir salı gününde saat yedide
Yârim ecel camın içti de gitti

Gitmez yüreğimden dağı hasretin
İlacı bulunmaz bu dert pek çetin
Yıkılaydı evi mele kül mevtin
Ömür gülşenimi biçti de gitti

İşittikçe yavruların zarını
Başım aldı Arsıyanın karını
Yarsız ben neylerim dünya varını
Gözümüze güller saçtı da gitti

Dertli dilim bülbül gibi şakısın
Yüce dünyanın kim görmüştür bakisin
İşidenler bir hâlim okusun
Gönlümün bülbülü uçtu da gitti

Şair Müdâm'ın sadık kardaşı
Sabreylemekti her ilmin başı
İsmail beyimin hayat yoldaşı
Kervanı dünyadan göçtü de gitti

(3-5-1961/Posof)

-20-

Bir niyazım vardır eşsiz tabibim
Müsaadenle âşk söze gelecek
Eğer niyazını buyursan kabul
Hak da peygamber de rıza gelecek

Bize lazım bu umura tanlamak
Size düşen dibaceyle anlamak
Müstakbelde cinayeti olmak
Yoksa birçokları dize girecek

Lâkapsız yok sözümde şüphe şek
Düşmelere dest girsin ederek
Yarın sabah bir kız ile bir erkek
Yaş tashihi için size gelecek

Bir hafta evvel kız kaçırmış oğlanı
Kızın yaşı küçük nüfus beyanı
Babası savcıya vermiş oğlanı
Barutla oynayıp göze gelecekler

Yazıktır bir gence nasıl kıyarsın
Lütfeylesen bir yoluna koyarsın
Kızı görsen yirmi yaşında diyersin
Yarın bu hakikât göze gelecek

Başka ne yazayım ferman senindir
Bu ateşe su serpmek şanındır
Müdâmî yalvarır koç kurbanındır
Yoksa kavga çıkarınıza gelecek

-21-

Gurbet el kahrını çekmeyen bilmez
Hele bu hususta kara yolculuk
Garip bir bilmek hem yüzü gülmez
Hayalinden intizara yolculuk

Usandım canımdan bizara geldim
Şem-i pervane tek bu zara geldim
Gurbet sayılmaz mı kapandım kaldım
Çeker Mansur gibi dara yolculuk

Ne sürur bıraktı ben de ne neşe
Mevsimi kapladı bu kara kışa
Bin meşakkatle Ardahan'dan gelişe
O diyardan bu diyara yolculuk

Soğuk olur Ardahan'ın ovası
Fayat kırlarını başka havası
Top yolun geçti mi poyraz davası
Zor geçer mi bu dağlara yolculuk

Şair Müdâm bu hayale uyarız
Her gelenden bir havadis duyarız
Gözün aydın geçmiş olsun diyeriz
Kavuşturdu yavrulara yolculuk

(14.12.1956)

-22-

Yine hiddetlendin Hakkın aslanı
Esrarın idrakı sığmaz bir hayal
Hatrına mı geldi Nuh'un tufanı
Nedir bu azamet nedir bu celâl

Dün sakindin bugün kaplandın sise
Bulup senden alır yağmurla çise
Bir kere kükreyip uçurdun ise
Tufandan halası bulman la-muhal

Başladınsa vapur ile savaşa
Felek de çıkmaz seninle başa
Çarparsın karaya vurursun taşa
Yüz binde bir selâmeti ihtimal

Sakininde seyran doyulmaz senin
Gelir her taraftan vapur yelkenin
Motorlar kayıklar sarar dört yanın
Büyük gölde manda üzüyor misal

Çıkan yolcu şükür eyler Halik'a
İskele kaplanır kalabalığa
Uşaklarda olta atar balığa
Çıkar bir uskumru barbunya kefal

Denize kurulmuş sanki medayın
Parlar albayrak da yıldızın ayın
O gün ne hoş olur seyri sefayın
Hasretler kavuşup bulunca visal

Ey Müdâmî sen bu seyre doymasan
Mevla'm garip garip elde koymasın
Kimsenin gözünü yolda koymasın
Ol kadr-ü kıymetim gani Zül-celâl

(08.10.1956 Hopa)

-23-

Dokuz yüz elli altıda
Cest eyledim elin Murgul
İnşallah yarın atide
Bulunmaz emsalin Murgul

Gecelerin gündüzlenir
İniş yokuş dümdüzlenir
Her tarafın yaldızlanır
Parlak istikbâlin Murgul

Çıktım iskab madenine
Baktım boyuna enine
Akıllar ermez fennine
Hel fününde elin Murgul

Vagonlar peş peşe kaçar
Gökte kartal gibi uçar
Günde bin servis geçer
Hava hattı bulur Murgul

Maden çalışır yaz ve kış
İhraç eder altın gümüş
Bağlarında türlü yemiş
Açar gonca gülün Murgul

Bakır toprağı pençeler
Gür gür öter tabancalar
Bir tonu birden geceler
Dağıtır cebelin Murgul

Sade bir tırmığın işi
Yapamaz belki yüz kişi
Lokumu dağın gelişi
Katarlanmış malın Murgul

Ezkaza dan kopa laşka
Göreydin gelirdin aşka
Vardiyalar başka başka
Kayaları delen Murgul

Zümrüt yeşil her yana bak
Alma armut ceviz kırak
Fasulye mısır kabak
Dolu sağın solun Murgul

Murgul çayı çılgın akar
Sönmez elektrik yakar
Fabrikadan maden yıkar
Çağlar coşkun selin Murgul

Gece gündüz Hak'dan dilek
Yaman gün vermesin felek
Kız gelinin huri melek
Saçı sırma telin Murgul

Sakinin hoş hasalı
Güzeller çalkanma misali
Genç yiğitler misali
Aynı Rüstem-i Zal-in Murgul

Sensin yurdunun habibi
Çaresiz derdin tabibi
Seni sevdim ana gibi
Şair Müdâm kulun Murgul

-24-

Yine hatırladık şen bir ülkeyi
Dağ ve taşlarına Şavşat'a selam
Sıdk u sadakatte bayanı bazı
Vatandaşlarıyla Şavşat'a selam

Kalbim çarpar her aklıma gelince
Göz önümde tüter fikre dalınca
Ek eyledim bula gelen dalınca
Saldım peşleriyle Şavşat'a selam

Anayurdun sevgisiyle aşılandım
Hal hareket her tavrına hoşlandım
Geceleri yıldızlara seslendim
Uçan kuşlarıyla Şavşat'a selam

Saygıdeğer cümle ferde her yere
İsmin bilip bilmediğim baylara
Mecid Tokdemir'e Adil Özder'e
Ay güneşleriyle Şavşat'a selam

Bay Seferle bir ara oturduk
O mesut yuvayı akla getirdik
Şair Müdâm menhuz sırça bitirdik
Yârân eşleriyle Şavşat'a selam

-25-

Bugünde rastladım Ahmet Beyim'e
Bilir misin bende niçin yanaram
Sordum ahvallini gam yüreğini
Dedi sorma için için yanaram

Dedi âşık gene dumanlı başım
Dahi bundan böyle genç olmaz yaşım
Kırk senelik benim hayat yoldaşım
Hasret gitti onun için yanaram

Leylü nehar derdi bunda kalmayım
Kalırsak da Ardahan'da ölmeyim
Münacat eylerdi gidip gelmeyim
Yükledi dünyadan göçünü yanaram

Bari bende yâr yanında olaydım
Hastalığı derdi nedir bileydim
Son deminde helalliğin olaydım
Ahım odur onun için yanaram

Şimdi gamla geçirdim vaktimi
Gene felek bozdu gönül tahtımı
Bizleri özleyip yola baktı mı?
Ahım odur onun için yanaram

Hamşızade Ahmet beyim hicranda
Gönlüm mahzun olmuş dide giryanda
Yavruların her birisi bir yanda
Ahım odur onun için yanaram

Yüreğimde ayrılığın dalıdır
Evet yalan dünya gam otağıdır
Her birimiz bir diyara dağıdır
Ahım odur onun için yanaram

Bülbülü ağlatan gonca har derdi
Kimi devlet derdi kimi dâr derdi
Hasret derdi firkat derdi yâr derdi
Ahım odur onun için yanaram

Şair Müdâm'ın Hakkın kemteri
Bu ölümden ne cin kalır ne peri

Mevlâ'm nur eylesin yattığı yeri
Ahım odur onun için yanaram

-26-

Sende deden Fatih Yavuz gibi mert
Namınla müsemma gör Cemal Paşam
İstibdadı inkılâba ettin tard
Şu zulmün kökünü kır Cemal Paşam

Karun gibi güdenlerin varına
Ümitleri yok da tarumarıma
Kör kadıyla zafer baş pazarına
Bellerine zumba vur Cemal Paşam

Hele görün dört gözlünün halefini
Çevirmek yurdun üste altını
İki yüz seksen altı ton altını
Nere sarf etmişler sor Cemal Paşam

Kabineyle bir puraz akmışlar
Nazlı yurda akar gibi bakmışlar
Her bakanda kaç fabrika takmışlar
Hainler cezasın ver Cemal Paşam

Masum yavrularla durup davaya
Nemrut gibi ok attılar havaya
Hamsi tehin hepsi girdi tavaya
Dünya durduğunca dur Cemal Paşam

Kimisi hocaydı kimisi hacı
Cümlesinin çıktı koynundan haçı
Yirmi altı milyon sana duacı
‘İla yevmil-kıyam’dır Cemal Paşam

İki buçuk ile giren meclise
Hazineden tan işi ermiş kısasa
Yurt teslim olur mu habise
Şunların defterin dür Cemal Paşam

Saymak icap etmez adı şanların
Şu vatan hain kalpazanların
Yurdumuzu satmak isteyenlerin
Postunu güneşe sar Cemal Paşam

Sen oldun son veren bu iktidara
Kalksın orta yerden menhus idare
Evvel Allah sonra senindir çare
Yeni bir idare kur Cemal Paşam

Demokrat bakanlar buyara tabi
Su gibi hazineden doldurmuş kabı
Hamdi ta Osman gibi
Yurdu güve gibi yer Cemal Paşam

Neden ofis üç liraydı Şavşat’ta
Hudut oysa bizde hudut Sovyet’e
Her seçimde milyar gitti rüşvete
Bunların hesabın sor Cemal Paşam

Her mecliste eksik olmaz patırdı
Muhtekirler ortalığı batırdı
Allah sizi yurda Hızır yetürdi
Hainler boynunu vur Cemal Paşam

Sakal tarağım vurdu dimete
Her zaman keşişler yapamaz kete
Niyetleri Şarkı satmak Sovyet'e
Amma geçti amma er Cemal Paşam

Callu pallu gelüp yurda doldular
İpsizler sapsızlar ağa oldular
Seksenlik kocalar boğa oldular
Haktır cendereye bur Cemal Paşam

Kodamanlar muradına ermişler
Nazlı yurdu felakete vermişler
Penisi kalksın diye hediye vermişler
Moruklar halin gör Cemal Paşam

Kimi Yahudi'ydi kimi Ermeni
Hiçbirinde asla yoktu nurun kanı
Niyetleri kaçmak satup vatanı
Amma geçti amma er Cemal Paşam

İnkılap da Atatürk'ün eşisün
Milli birlik komitesi başısun
Kutsal şarkımuzun bir güneşisun
Şuleni her yana saç Cemal Paşam

Sıdkı Yırcalısı sözde midir der
Hasan Polatkanı yüzde midir der
Hamit Has'la şu Kars bizde midir der
Hayalinde neymiş sor Cemal Paşam

Yetmez şükranesi Müdâmî balan
Canu başım feda mukaddes yolan
Aban ecdadın yedi sülalen
Yağsın mezarına nur Cemal Paşam

-27-

Kutsal ziyaretin mübarek olsun
Niyaz –ı dergâha varasan paşam
Kalbiniz saadet hasret dolsun
Menzil-i maksuda varasan Paşam

Amel defterini yazan mühasip
Siz içinde berat-ı mührünü basıp
Çoklara bu hayır olmaz ya nasip
Dünya durduğunca durasan Paşam

Maiyetin ile ey Türk hakanı
Mevla her kazadan korusun seni
Derler geldi Türkün büyük erkânı
Görenler kalsınlar horasan Paşam

İnşallah hep maksuduna erip de
Kara donlu Beytullah'ı görüp de
Hacerül –esved'e yüz sürüp de
İhtimamla vakfeye durasan Paşam

Mina’da tekbirle tehlil başlanur
Bu sedayı duyan can ataşlanur
Cemreye vardık da iblis taşlanur
Şeytan sesini kırasan Paşam

Kurban gerek Arafat’ta Minâ’ya
Mevla’m üstünüzden bozmasın asaya
Nurun İslam dinîni Sâbit dünyaya
Yanlış bilen varsa yeresen Paşam

Size duacıdır zeminle sema
Paşam sözlerime riyakâr deme
Safa’dan Merve’ye damar gelüp zemzeme
Nuş edip murada ersen Paşam

İslamlık menba-ı Mekke Medine
Ahmet Ali hizmet eden bu dine
Sizin bu ziyaret Türklük adına
İşin temelini arasan Paşam

Bazı rastlanıyor cahil insana
Asla vakıf değil dine imana
Çöl kanunu isim vermiş Kur’an’a
Bu tabiri nice yorasan Paşam

Ziyaret edenler Beytü’l –Haramı
Varır tavaf eyler Fahri-i Âlemi
Saadetler vermiş darü’l islamı
Orda da tahtını kurasan Paşam

Hesapsızca nebi mürsel gelmişler
Hepsi bir kıbleye ta’zim kılmışlar
Server –i âleme ümmet olmuşlar
Nur-u seccadeye onda sarasan Paşam
Mekke Medine’de daire-i hanemiz

Elhamdülillah İslam Türk'dür binamız
Cidde'de yatıyor Havva anamız
İnşallah onu da göresen Paşam

Uhud dağındaki o savaş meydanı
Orda şehit düştü nice nevcivan
Ümmi Resulullah Hamza pehlivan
Ziyaret kabrine varasan Paşam

Haşa öğretecek değilim size
Yolumuz uğrarsa Kerbela düze
İmâm-ı Hüseyin'den Şâh-ı İmam Rıza
Boş değildir hak-i horasan Paşam

Kainat beğendi hoş niyetini
Yaradan korusun maiyedinî
Aziz yurdumuzda Türk milletini
Bu kafilede ilk sırasan Paşam

İçi temiz olmasada dıştan tayyip olmaz
Bir sözüm var söyler isem ayıp olmaz
İslamlıkla medeniyet kayıb olmaz
Bilmeyen olana sorasan Paşam

Çoklar albuz meme bulmuş emiyor
İman ehli haram lokma yemiyor
Bazı cahil bize İslam demiyor
Ağzını burnunu kırasan Paşam

Âşık Müdâm kısa kes sen kelâmı
Bize de ziyaret nasip olamı
Tavaf eyleyince fahri alemi
Bizden de salâvat veresen Paşam

(22-01-1968 Soğanlı)

-28-

Madem ki bir gülsün şitâ çağında
Gülün bahar yazlarına ne diyem
Rakiplerin varsa solu sağında
İhtiyatlı sözlerine ne diyem

Sen rakip can dese bana hoş gelmez
Sevda olmayınca dalga cûş gelmez
Can acımayınca gözden yaş gelmez
Kan ağlıyor gözlerine ne diyem

Ben de üç yaşında kalmışım yetim
Felek şâz günümü eyledi ketim
Döküldük söküldük gâh olduk şetim
Derdim ortak sözlerine ne diyem

Çaresiz bir derde neylesin tabip
Sergüzeşt malımız cidden pek acip
Âşıkın feryadı misli andelip
Goncaların nazlarına ne diyem

Şazlık taksiminde bahtım karalı
Gülmedim firakım zulme türabı
Demekle ben dertli senden yaşadı
Kebap oldun gözlerine ne diyem

Ben de bildim memleketi özledim
Bir gelenim olur diye gözledim
Ben derdinî sordum sen de gizledin
Pinhandaki zerlerine ne diyem

Şimdi bu saruşun birkaç dal açar
Âşıklar saz ile vasf-ı hal açar
Elin bağı günde üç beş gül açar
Gazel döken gözlerine ne diyem

Ezel baştan sordum gam efkârım
Gülüm dedin söylemedin harını
Merak etme var bugünün yarını
İstikbalin izlerine ne diyem

Şair Müdâm derdi senden artıktır
Elli altmış değil binden artıktır
Âşıkların kalbi bağrı yıtıktır
Derd bilmezin yüzlerine ne diyem

-29-

Yüzüm sürüp hakipaya gelmişem
Çekerler Mansur tek dara başkanım
Mevlâ'nın âşkına hak kolayına
Dil şişirmez para para başkanım

Ol Hüda yaradanı seversen
Fahr-i âlem şah sultanı seversen
Altı okta şeref şanı seversen
Şunun bir tetbirini ara başkanım

Zabıtalar yazmış yirmi beş günü
Reva mı ağlatmak biz tek şaşkını
Zelil sefil garip elde kış günü
Sokmasınlar bizi kara başkanım

Yetmiş lira ceza vermiş dalımden
Söylerimde haber yok halimden
Cüda düştüm vatanımdan elimden
Attı kader bu diyara başkanım

Zaten yüz yetmişi ondan çaldırdım
Elli lira saz tamiri aldırdım
Şimdi nerde ise aklım kaldırdım
Evvel Allah senden çare başkanım

Eşittim şişi kurudu kanım
Hicri gam kasavet aldı dört yanım
Sensin Eflatunum hem de Lokmanım
Müddet tazelendi yara başkanım

Şair Müdâmî'den budur son dilek
Bunca meşakkate dayanmaz yürek
Mecnun çöllerinde Leyla diyerek
Yakman Kerem gibi nara başkanım

-30-

Bir istirhamım var yüksek huzurdan
Kabul et müsaade göster efendim
Deki niçin ayrılmadın sen burdan
Bir çok kahveciler sesler efendim

Gör mekân eyledi Muhammed Işıklı
Geliyor yemeğe pek alışıklı
Gören zanneyler kim hem yakışıklı
Vallah böyle olmaz misder efendim

Yılbaşından evvel bin lira ödünç
Aldı burnumuza koklattı bir punç
Şimdi de gösterir bin üç yüz on üç
Hem de yakam tutmuş kızar efendim

Benim ona borcum kırk sekiz yatak
Hâl böyle giderse Poshof'u satak
Sıradan başka dal yok mahkemeye düşek
Sor bizden bu neyi ister efendim

Gurbet ellerinde ömrümüz çürür
Düşünün efendim hâl neye varır
Hem borcu vermez hem borçlu çıkarır
Bunun bir icabın göster efendim

Müdâm hayret denizine dalmışam
Yeksan olup özüm hake salmışam
Evvel Allah sizi deyip gelmişem
Yok başka tanıdık desinler efendim

-31-

Memleket ayanı vilayet sırrı
Bir arzım var sizden yana getirdim
Kapınızdan sail boş dönmez geri
Ümit edip asitane getirdim.

İlham kaynağımız siher yolundan
Tutarsanız biz Fakirîn elinden
Bir eser yazmışız gönül telinden
Kabul buyur alişâna getirdim

Bastırmağa imkân olur efendim
Murad alır murad verir efendim
Sizden bir yadigâr kalır efendim
Tetkik buyur imtihana getirdim

Ta ezelden felek bizi küstürmüş
Perişanlık dipten dibe kıstırmış
Birçok âşık eserini bastırmış
Bende görüp galeyana getirdim

Ey velinimetim sözüm hatamı
Destgir ol bize şefkatli hami
Kitabım bastırmağa Müdâmî
Sizi diye yana yana getirdim

(18-7-959 Ankara)

-32-

İfadem var kabul olsa sözümüz
Meraktan gül benzim solacak beğim
Altı aydan beri ağlar yüzümüz
Ne zaman lütfünle gülecek beğim

Manendi şeydâyım her şam-ı seher
Namertler yüzünden çok çektim kahır
O sonbahar idi bu da ilkbahar
Bu işlerin sonu n'olacak beğim

Düşün düşün ağardı saçlar
Lütfün gözün benim gibi muhtaçlar
Cami bu kerestedeki mehbus ağaçlar
Ne zaman çilesi dolacak beğim

Bilemem sonu hayır mıdır şer midir
Bendeye lütfünüz beraber midir
Acaba götürmek mukadder midir
Yoksa kıyamete kalacak beğim

Bazı sözler karışdır midemi
Teessürler kan ağladır didemi
İş böyle giderse şair Müdâmî
İflâs borusu çalacak beğim

-33-

Çıkıp Bozkule'den seyran eyledim
Doluktu yüreğim zar mıdır beğim
Yetişe fazlıyla ihsanı kadim
Biz bunca nale zar mıdır beğim

Şu kızıla ne ülkeler verilmiş
Gelip Badele'den Korgan kırılmış
Bahtım sana bütün belim kırılmış
Boynun bükmüş ağlar yar mıdır beğim

Uzun söz istemez bu hulasası
Affetsin yaradan olduk asi
Kimin bağı kalmış kimin tarlası
Koymaz bunu o cabbar mıdır kim

İslam köylerinden kalmamış eser
Gayib olmuş yerinde samyeli eser
Dikenli örgüyle her yanı hisar
Bülbülyuvasında mar mıdır beğim

Aslan yatağına çakallar gelmiş
Mor koçlar yerini domuzlar almış
Nevbahar da açan güller sararmış
Kurumuş Gülşenler har mıdır beğim

Şair Müdâm der ki elaman pirim
Kalsın mı Moskof'a bu cennet yerim
Af etsin Hak varsa sözde taksirim
Gürce söylemesi ar mıdır beğim

-34-

Yüz yirmi dört bin nebi hikmettir
Hakikati yaradandan bilelim
Üç yüz on üç de mürsel olmuştur
Yirmi sekizin Kuran'dan bilelim

İmanın şartıdır bilmesi ispat
Kim seni kemale olursa raşit
Evvel Adem safi tanı oğlu Şit
Çulhacılar yeri ondan bilelim

İdris-i nebi hâlâ cennette gezen
Tedrisatta odur ilk yazı yazan
Terzilik sanatın odur ilk düzen
Nuh-nebiyi biz tufandan bilelim

Altı ay gezdi Nuh derya yüzünde
Hüd nebinin hilaf yoktur sözünde
Salih de düçârdı taşın ağzında
Mucizâtı o sübhandan bilelim

İbrahim'i Nemrut attı ateşe
Hak peygamber nebi yakar mı haşa
Dinsiz kâfir taaccüb kaldı bu işe
Ateş söndü gülşenden bilelim

Kâbeyi bünyad etti İbrahim Halil
Tevekkül babını eyledi delil
Sevgilin kurban etti celil
İsmail'i kaç kurbandan bilelim

Nesli pâkindendir İshak'la Yakup
Yetmiş yıl hasrette yollara bakup
Gözlerinden yaş sel gibi akup
Yusuf'u Mısır'a sultandan bilelim

Halik'ın hikmeti dünya dopdolu
Kıldan da incedir İslam'ın yolu
Lut nebinin şehri oldu Lut gölü
Kavmindeki isyanından bilelim

Firavun'un İsrail çok görmüş zorun
Geldi intikama Musa'yla Harun
Emizadesiydi şu melun Karun
Yere geçti bühtanından bilelim

Musa'yı damat etti nebi Şuayb
Derdiyle meşhurdur Hazreti Eyyüb
Haline âgâhdır allâmü'l guyûb
Secer-ü bedir İmtihandan bilelim

Onlar da ecel şerbetin içtiler
Zekeriya'yı hızar ile biçtiler
Yahya'nın al kanın yere seçtiler
O sultanı şühedadan bilelim

Eyyüb'ün kurtları sülükle zambur
Tevrat Musa'yadır Davud'a Zebur
Tunca el vursaydı olurdu hamur
Demirciler pirinden bilelim

Kaftan kafa hükmeylerdi Süleyman
Emrine mutiydi cem'i insan can
Tahtını yel götürdü Süleyman
Adaleti Süleyman'dan bilelim

Cümle nebilerden halkı razı
Bunu Kur'an söyler yok itirazı
At Camii su içible kıldı namazı
Yunusu bahr-i ummandan bilelim

Deryada karada İlyas'la Hızır
Sıdkınan çağırsan imdada hazır
Elyasa Zülküfil emre muntazır
Camisayı biz Lokman'dan bilelim

Semaya ref olalı İsa Ruhullah
Üçünde ihtilâf denildi her gâh
Hakikati bilir hazreti Allah
Bunu kavl-i tercümandan bilelim

İskender dünyayı gezdi temamet
Anın icadıdır ayna-ı beraat
Önde nur yürüdü arkadan zulmet
Bunu büyük kumandandan bilelim

Bu tarihler eski çağa dayandı
Aziz yüz sene yandı uyandı
Lokman kulu hükemeda beyandı
Danyal'ı biz simandan bilelim

Muhammed Mustafa hâtemü'l enbiya
Odur müminlerin mağfiret babı
Kıyamete değin emrine tabi'
O sultanı dü cihandan bilelim

Kur'an-ı indirdi Cebrail-i emin
Namı şanı rahmetü'l-lil-alemin
Hürmetine oldu eflâki zemin
Bize lütfü yaradandan bilelim

Şair Müdâm o sultanın ümmeti
Ümmetiysen terk eyleme sünneti
Anı sevenlere hazır cenneti
Hepsinin sevgisin candan bilelim
(15.12.1958)

-35-

Şu âşıklık hülyaları
Eğri büğrü büklüm büklüm
Kabul etse duaları
Siz ne dersiniz baş gediklim

Şurdan gitse kızıl Moskof
Başlıca bu yürekten of
Cennete dönse Posof
Hoş olmaz mı baş gediklim

Sıhaltbila'nın havası
Vale,Nahreb ilavesi
Hoş olur Hırtız elması
Bilesin baş gediklim

Sözümde yoktur la-ibam
Revirde öğretmiş babam
Meşhur derler abastuban
Bizim olsa baş gediklim

Yaradan nazırız olsun
Dar günde hazırız olsun
İsmiyle hafızız olsun
Mehmetçikle baş gediklim

Ümidmar maksudum yete
Gine bağda bülbül öte
Sarı Moskof burdan yite
Biraz bekle baş gediklim

Şair Müdâm'î seferber
Onbaşı arslar neferler
Nasibi şanlı zaferler
Bu dileğe baş gediklim

-36-

Dokuz yüz kırk iki yirmi iki şubat
Halkevi Bayram'ın letafet gördüm
Toplantı da tam on iki vilayet
Her birinden birer maharet gördüm

Bu gelen ekipler yüz dört vatandaş
Saz davul dümbelek nakşı münakkaş
Kimi efe olmuş kimi de dadaş
Her birinden birer kıyafet gördüm

Evvela Erzurum bari temaşa
Kuşak belde seyret dadaşa
Sayın Milli şef'im sende pek yaşa
Sayenizden birçok vilayet gördüm

Trabzon lirik keman havası
Bir horon oyununda hoş provası
Parladı meydan da yıldız palası
Bu sırada hayli liyakat gördüm

Hoş temaşa Kars'ın alaca barı
Eski kıyafette Azeri varı
Gene hatırladık ata diyarı
Şeyh Şamil oyunu'nda metanet gördüm

Geldi Sivaslılar sahne yerine
Seyrimiz git gide daldı derine
Kimleri benzer biri birine
Köroğlu oyununda çok lezzet gördüm

Geldi Çorumlular sahneye dizi
Bunlarda çok memnun eyledi bizi
Hatırdan çıkar mı şu Türkmen kızı
Bu oyunda beraber bir avrat gördüm

Geldi Kastamonu hepsi kuşaklı
Çıktı bir ihtiyar seksen beş çağlı
Saz davul bestesi Sepetçioğlu
Davulcu da hayli maharet gördüm

Geldi Urfalılar yani pençler
Her taraf alkışlar sözlü gülünçler
Sıyrıldı kınından eski kılınçlar
Bu harp oyununu pek dehşet gördüm

Heycanla herkesun çarptı yüreği
Davulun sadası kapladı göğü
İzmir Ödemiş'in şanlı zeybeği
Yalnız çok sürmedi nakasat gördüm

Bu seyri tarifte diller kabardı
Alkış vura vura eller kabardı
Gözlerim yaşardı seller kabardı
O kadar bu cazı zarafet gördüm

On sekiz milyonun atası önde
Şanlı Türk ulusu anası önde
Saylavlar bakanlar cümlesi önde
Binlerce Türkî bir cemiyet gördüm

Ankara halkevi methini inan
Sana bünyad etmiş Mimarı Sinan
Öyle bezenmiş ki manendi Cihan
Noksansız her şeyi tamamet gördüm

Çok şükürler olsun sana ey barı
Sakla afatından sen bu diyarı
Dokunmasın adulerin şerri
Kahhar ismin ile kahret küffarı

Verme yâd ellere bu güzel yarı
Haşre değin dursun Türklüğün varı
Şair Müdâm der ki söz menhusası
Cumhuriyet çağında adalet gördüm

-37-

Gine bir derdimi bine yetürdün
Ne zulümdür başa gelen kardeş can
Feryadınla ahuzarım arturdun
Hasret kayasına kalan kardaş can

Gölebertden çıktı on iki kızak
Anne helallaşak yolların uzak
Zalim felek kurmuş yoluma tuzak
Firkati bağrımı delen kardaş can

Anne çocuklarım kalacak yetim
Felek şaz günümü eyledi ketin
Anne evim elek alam hasretin
Başa geleceği bilen kardaş can

Sağ salim Posof'a geldik meraya
Hain arkadaşlar döndü geriye
Dağda boğulanı kimler arıya
Sahipsiz dağlarda olan kardaş can

On iki kızaktan önce giderdik
Halince Halik'a şükür ederdik
Hayır şer devlet malı nederdik
Dünyanın her işi yalan kardaş can

Çıktın mütrücana hava patladı
Arkadan gelenler atladı
Oldu bir Nuh tufan o dem çatladı
Bahar gülü gibi solan kardaş can

Atlar bata çıka yürümez oldu
Azıttı kar tipi görülmez oldu
Karanlık Nuh tufan durulmaz oldu
Ecel yetti vade dolan kardaş can

İki Türkmen oğlu koştu yardıma
Ne bilemki ecel düştü ardıma
Lokman yok ki çare bula derdime
Çaresi Mevla'ya kalan kardaş can

Dedim kardeş gidin burada kalmayın
Bana sebep sizde boşa ölmeyin
Sefineyi gam bahrina salmayın
Zulmet girdabına dalan kardaş can

Meğer onları da avlamış ecel
Kırk elli metreden vermiş mecal
Bizlere buraymış takdir-i tecel
Yalnız başına dolan kardaş can

At bir yanda kalmış kızak bir yanda
Sigara elinde uzak bir yanda
Ecel kemsiz kırmış tuzak bir yanda
Kapanıp tuzakta kalan kardaş can

Kırk elli aracı çıktı dağlardan
Yoldayız kapandı düştüler tardan
Amanım kesildi borandan kardan
Hakka teslimi ruh kılan kardaş can

Ayrıldın da bir servete konmadın
Gençliğinde yavrulara kanmadın
Sağ geldin de geri salim dönmedin
Oldu ömür bağı talan kardaş can

Geldim Göleber'de canım ordadır
Gözlerim göremem kardaş nerdedir
Dil varmaz söylene kara yerdedir
Ateşi kalbine delen kardaş can

Cacunlu Rıdvan'a felek inkıraz
Müdâmî bu gence bir mersiye yaz
Kan töker gözleri bacın Selvinaz
Cennette Rıdvan'ı bulan kardaş can

(18.02.1959 Erim)

-38-

Mektup gider isen bilad-ı Kars'a
Huzuru konsere hidayetinden
Emniyet-i dahili soran kim derse
Selam getir hürmet her cihadından

Size birkaç kelam yazmak isterem
Tekellim babını çözmek isterim
Müsaade olursa sayın komserim
Arz etmek isterem haddi devletinden

Dinle bir acizin bu ifadesin
Teşden mektubumun ver iadesin
Bir asili necipsin asilzadesin
Anladım ilk görüş mülakatından

Düşmüşe lestgir dad radlarımız
Üftadegan peder oludunuz
Bizim işe alakadar olunuz
Ümidimiz yüksek şerafetinden

Himmet beğin himmetinden ihsana
Bir emriniz varsa bizlerden yana
Mazharı eltafı sığmaz bayana
Bildir tereddütsüz talimatından

Arada bir engel varsa halletmek
Asilzade asaletin belletmek
Bir yazığın müşkülünü halletmek
Sevaptır Kâbe'nin ziyaretinden

Şair Müdâm yazar harf-i imlâyı
Baki selam hürmet methi senayı
Arifler bir harften seçer manayı
Kemalında belli kemalatında

-39-

Helaldir rençperlik haddi zatında
Yar ne hoş var işi de çalışkan
Öyle görmüş hîn-ı sabavetinde
Uşağı da dirisi de çalışkan

Hizmetkârı nahırcısı çobanı
Sürüler süsletir yüksek obanı
Kızlar tırpan vurur sürer sabanı
Sorma artık hurisi de çalışkan

Görün her insanın şavkın erişir
Vatana nöbetçi yavru verir
Yaylada ot yığar yükler getirir
Değil erkek karısı da çalışkan

Biz âşıklar bilir destan koşmayı
Abdal olan bekler kuru çeşmeyi
Bizimkiler bilmez öküz koşmayı
N ‘olur olsa birisi de çalışkan

Sıdkı sadakatle Mevlâ’ya dayar
Müdâmî istersen gel birin ayar
Her sene bal kovanında bal yapar
Halkı gibi arısı da çalışkan

-40-

Kalplerde dehşet yaratır
Şerefli namın Alparslan
Saygı ve hürmet yaratır
Mülke nizamın Alparslan

Malazgirt Diyojen Rumun
Yazdı tarih altun hamun
Veziri Azam Hasan Paşa
Kalplerde daimi yaşa

İç Anadolu baştan başa
Alplığın dünyada tektir
Azmin yurt için emektir
Dünyayı Türk eylemektir

Beş kentten ettin hareket
Düşmana oldun felâket
Sana minnettar memleket
Hassû avamın Alparslan

Her canibe kol açmıştın
İskender tek dolaşmıştın
Avrupa ‘ya yol açmıştın
Olmuştu ramın Alparslan

Ânli fetih oldu cilânda
Kars’da Türklük şekillendi
Bizans tahtında sallandı
Döktükçe samın Alparslan

Sultanlığın edâ etti
Burada canın fedâ etti
Hayata elvedâ etti
Almadan kamın Alparslan

Müdâm kadeh kârın olsun
Hûri gılman yarim olsun
Cennetü ala olsun
Ebedi makamın Alparslan

(18-06-1966 Kars)

-41-

İstibdadı inkılâba çevirdik
Bu temeli kuran 23 Nisan
Mutlağı meşruti devir devirdik
Zulmün kökün kırdı 23 Nisan

Altı yüz yıl mutlakıyet yaşadık
Son Reşat devrinde bunu boşadık
Cumhuriyet umdesini kuşadık
Yetmezledik yurdu 23 Nisan

Altı yüz senelik mutlak idare
Son meşrutiyet geldi bir ara
Dokuz yüz yirmi üç tarihe göre
Nevbahara erdi 23 Nisan

Her yandan ecnebi dolmuştu yurda
Vatanı paylaşmak hem gele yurda
Agcaceran tembih verdi bozkurda
Defterlerin dürdü 23 Nisan

Her kim yurdumuza baktı kim nazar
Kovuldu vatandan yabanda gezer
Düşmanlar oldu Akdeniz'e firar
Dünyaya duyurdu 23 Nisan

Azmiyle çalıştık murada erdik
Göğüsler ilerde kafalar dimdik
Acuna şan verdi aslan Mehmetçik
Bizim çelik ordu 23 Nisan

İzmir Yunanlı idi Mersin'de Frenk
Kadınlı erkekli biz eyledik cenk
En küçük Mehmetçik oldu bir peleng
İmtihanın verdi 23 Nisan

Nisan ayı kutlu aydır bizlere
Bayram edin sürme çekin gözlere
Saadet güneşi çaldı yüzlere
Kalktı şitaberdi 23 Nisan

Nisan yağmurunda var bin bereket
Deryada balıklar eyler hareket
Bu ayda doğmuştur fahri kainat
Gör iş nereye vardı 23 Nisan

Beş yüz yetmiş bir milattan sonra
Âlem şaşkın ne din kaldı ne şura
Bu ayda kâinat gark oldu nura
Zulmeti giderdi 23 Nisan

Bizce mukaddestir şu mübarek ay
Gel tarih boyunca bildiklerin say
Çalınsın davullar çekilsin halay
Gamı hicran dardı 23 Nisan

Bugün kalplerimiz bürüsün şazı
Mehter boru çalsın âşıkta sazı
Yurdu esaretten kurtardı gazi
Egemenlik kurdu 23 Nisan

Emek boşa gitmez say-i gayretin
Eğer insanlıkta varsa niyetin
Bize yadigârı cumhuriyetin
A,be dedik durdu 23 Nisan

Şair Müdâm dalgalanır cevşen gibi
Gençlikte kalbi olsun hun gibi
Nuru yurdumuza bir güneş gibi
Her gönüle vurdu 23 Nisan

-42-

Hilkati ahsen-i takvim
Kamudan aladır insan
Haber verdi elif lam mim
Alemü'l esmadır insan

Nutuk sende kelam sende
Arşı kürsi levh-i kalan sende
On sekiz bin âlem sende
Nüsha-i kübrâdır insan

Ay gün sende yıldız sende
Gece sende gündüz sende
Cümle âlem dümdüz sende
Görünce eşyadır insan

Sırrı men arafa sendedir
O Cevher-i şeref sendedir
Otuz iki harf sendedir
Çözülmez manadır insan

Görüştün hem gören sende
Yedi tamu niran sende
Cennet huri gılman sende
Sanat-ı Mevla'dır insan

Cansıza biner koşturur
Şarktan garba konuşturur
Uçar havada koşu vurur
Sırrı mazhardır insan

Arı senin bal alırsan
Bahçe senin gül alırsan
Senden sana yol alırsan
Maksadı aksadır insan

Sen sen ol her var sendedir
Gizlisin aşikâr sendedir
Tükenmez gevher sendedir
"Kenzi la yenfi"dir insan

Müdâmî arzı ademdir
Diyen kelamı kadimdir
Kâinat sana hadimdir
En kavl-i akvadır insan

-43-

Ağlaşalım müslümanlar
Bir aziz mihmandır giden
Gözlerimiz döksün kanlar
Feyz-i alişandır giden

Bu ayda paylamıştır din
Geldi çün Kur'an'ı mübin
Her iftarda altıyüzbin
Affeder Gufrandır giden

On bir ayın sultanıdır
Kafirlerin zindanıdır
Asilerin gufranıdır
Şef'i isyandır giden

Resulullah gördü kuşlar
Tüysüz kanadın yolmuşlar
Halka yol bulamamışlar
Görünce sultandır giden

Bu ramazandır kan değil
Hadd yetendir yanlış değil
O sebep gönlün hoş değil
Dedelerden kandır giden

Bir fakire yedirsen aş
Yarın olur sana şebaş
Haberde silahlı yoldaş
Gelen ramazandır giden

Acep bizden nice gider
Etsek yüz bin rica gider
Civan geldi koca gider
Ten içinde candır giden

Halik'a şikayetimiz
Nardan azâd beratımız
Mahşerde şefaatçimiz
Böyle bir canandır giden

On günü nuru derler rahmet
On kişi olur mağrifet
Son on günü nardan beraat
Kaydeder sultandır giden

Bu geceler nur gecesi
Bin ay değer bir gecesi
Leyle-i Kadir gecesi
Buyurmuş sübhandır giden

Bu aydır mağrifet mahı
Buyurdu nebiler şahı
Bağışlar nice gümrahı
Şefi'imizdir giden

Her kim giderse muhtacı
Yahut doyursa bir acı
Defterde ismidir acı
Eltafı bizdendir giden

Müdâm'i bundandır maksud
Kabul eylediyse ma'but
Azersizce yayan Nemrut
İspat Kur'an'dır giden

-44-

Elli altı onun yigirmi üçünde
Göründü zişanı hastahanenin
Kan dolandı gözlerimin içine
Dediler imkânı hastahanenin

İlacı döktüler azıttı hepte
Göz tehlikelidir her bir sebepte
Murgul madeninde idim iskapte
Söylendi ilanı hastahanenin

Bir yandan karnı bir yandan kalleş
Git gide beni de aldı bu telaş
Dostlar söylediki Artvin'e ulaş
Var göz tabibani hastahanenin

Erkenden soluğu Murgul'da aldım
Saat dörtte idi Artvin'e geldim
Akşam karanlıkta doktoru buldum
Tababet sultanı hastahanenin

Yer gösterdi koltuğa oturun
Muayene yaptı dedi götürün
Kâğıt verdi göz evine batırın
Bu da bir mihmanı hastahanenin

Bir bekçiyle darüşşifaya vardık
Usul-u edapla kapuyu vurduk
Müsaade verildi içeri girdik
Sorduk kumandanı hastahanenin

O akşam nöbetçi Aziz Ağa
Babasının mezarına nur yağa
Buyurun etti bir temiz yatağa
Lütfü bol ihsanı hastahanenin

Sabah doktor hanım yanıma geldi
Yaptı muayene derecem aldı
Malum reçetesin tebek saldı
Yetişti Lokmanı hastahanenin

Pavyonlar dolu yüzlerce kişi
Alt katta erkekler üst katta dişi
Kimi kol bacağı kiminin başı
Sarar pansumanı hastahanenin

Harici dâhili verem doktoru
Pijama giymiş cümle neferi
Hamamı banyosu kaloriferi
Hoş bütün planı hastahanenin

Kızılaya yardım eden öğünde
Muhakkak karşılar kara günde
Yağ döksen yalanır kapu önünde
Nezahet her yanı hastahanenin

Dolmuş hastahane gelinler kızlar
Kimisi ah çeker kimisi sızlar
Bakıcılar karnizonu temizler
Latif sakınanı hastahanenin

Sabah tatlı çayı zeytun ekmeği
Öğle akşam üçer kaptır yemeği
Deden mi görmüştür böyle emeği
Bol nimeti nanı hastahanenin

Pavyonda çiçek gibi yataklar
Temiz çamaşuru dolapta saklar
Kalaylı sahanlar çini tabaklar
Bulunmaz noksanı hastahanenin

Hasta bakıcılar sanki melekler
Kimi yara sarar kimisi paklar
Gece nöbet tutar sıraynan bekler
Vardır pansumanı hastahanenin

Sabahtan sabaha vizite yazar
Doktorla hemşire beş saat gezer
Revişinden anlar hastayı sezer
Mütehassis anı hastahanenin

Anlamazsan bu olaylar işinden
Koş yardıma Kızılay'ın peşinden
Bir gün bu felaket gelse başından
Yetişir dermanı hastahanenin

Sarf etme paranı kumarhanaya
Hayrı sorsan ver Kızılay'a
Bir gün düşer yolun hastahanaya
Dokunur ihsanı hastahanenin

Kimileri hasta geceleri sayıklar
Müzminleri tecrid eder ayıklar
Küçük havuzunda oynar balıklar
Buda bir seyranı hastahanenin

Yaşasın hükümet var olsun devlet
İçtimai sıhhat hem muavenet
Yanan gün vermesin hak ilelebet
Bulunmaz akranı hastahanenin

Sayın doktor hanım sayın hemşire
Barekallah sizin ümidiz yeşere
Rahmet sizi yetiştiren ol pire
Sizler Mihribanı hastahanenin

Yusuf Ömer hem İbrahim Ağalar
Muhammed Pertev Kamil cümleten bulur
Her muralız versin ol perverdügâr
Cümle muhibbanı hastahanenin

Çamaşırcı kapıcı bakıcı kızı
İşçi hadimleri hep cümlenizi
Gani Mevla'dır versin muradınız
Eşraf a'yânı hastahanenin

Müdâmî çok şükür sağ aldı gözüm
Doktor hemşireye medyumdur özüm
Ayaklar altına turabdır yüzüm
Kadir bilene mücevher sözüm

İlim Kars Poshof'tur ilçemiz bizim
Aşağı Varzın'da salindir özüm
Acı gün hatırası yadigâr lazım
Söylenen destanı hastahanenin

(31.10.1956 Artvin)

-45-

Hemşire Meveddet Hanım
Bir latif cana benzersin
Öğmüş yaratmış sübhanın
Huri gılmana benzersin

Birden kanat açışların
Keklik vari kaçışların
Burçtan burca uçuşların
Sülün-ü tarlana benzersin

Teşrifin hangi canandan
Suyun Yusuf'u Kenan'dan
Rahmetine kumandan
Kösem Sultan'a benzersin

Okşarsın huri kızına
Şeker mi kandın sözüne
Kıyabakılmaz yüzüne
Şemsi tabana benzersin

Dalgacının hasısın
Cevahir haznesi misin
Saba melikesi misin
Belkıs-ı devrana benzersin

Kaşların yay yanağın gül
Dudak yakut dilin bülbül
Halin nergis saçın sümbül
Boyu reyhana benzersin

Saç ondüle beyaz gömlek
Seni gören diğer melek
Sine mermer billur belin
Aynı vildana benzersin

Halîk nurundan yaratmış özün
Kirpik siyah ala gözün
Hastaya şifadır sözün
Hekim Lokman'a benzersin

Kalbinizde hüsn-i niyet
Müşfik bir anadır şefkat
Sadrındaki nurdan kümbet
Fağfur fincana benzersin

Azerin vurdu ahmerden
Said züccace mermerden
Diş inci dihanın dürden
Lebi mercana benzersin

Sıhhat bahçesinin barı
Her ödevinde başarı
Hükmünüzde olan çarı
Emr ü fermana benzersin

Turnadan almış sesini
Humadan yükselmesini
Otuz iki simasını
Lütfu yezdâna benzersin

Müdâm der Hopa yerindir
Fikr-i hayalin derindir
Diyesin hanım torundur
Bir lütfu cana benzersin

(27.10.1956 Artvin)

-46-

Dokuz yüz elli altıda
Yolum düştü bizim Artvin'e
Hem doğuda hem batıda
Bir Methiye yazam Artvin

Bir ismindir Çoruh eli
Ana yurdun şen güzeli
Hopa Borçka Yusufeli
Benin iki gözüm Artvin

Şavşat'a Ardanuç bağlar
Çevresi hep maden dağlar
Enginde Çoruh çağlar
Akar dizim dizim Artvin

Her mahsul sende yetişir
Bağ-u bahçende yetişir
Eyi duhan da yetişir
Perestiştir özüm Artvin

Portakal limandan başlar
Türlü yemiş hep ağaçlar
Meyve sebze kır yamaçlar
Alma armut üzüm Artvin

Evvel çıkar tut kirazı
Vişne erik ışgın bazı
Şeftali zerdali hazi
Zeytun incir yazam Artvin

Kavun karpuz ceviz hurma
Domates patlıcan hurma
Pamuk pirinç daha sorma
Ekstra bizim Artvin

Fasulye mısır kabak
Arpa buğday zegana bak
Marul mağdonos sarımsak
Soğan her ne lazım Artvin

Dükkânında koyun malı
Hem ağaçtan yağı balı
Koçakların Rüstem Zâl'ı
Hayran koyar bizim Artvin

Hesapsız okur yazanı
Fennen uygun her düzeni
Memuru tartı mizanı
Adalette gözüm Artvin

Her fünûnda malûrin var
Ferhat Şirin Tahir'in var
Huzuru tek şairin var
Yok diyecek sözüm Artvin

Keşfi izni hem suzanı
Kamil muhibbi ozanı
Hıfzı Mahirî yazanı
Hangi birini yazam Artvin

Sıtkı efkâr şöhreti var
Cismi elfaz dehşeti var
Rica ile firkati var
Firak-ı şahbazım Artvin

Şair Müdâm bu methi
Hak korusun devleti
Bu şerefli milleti
Hem aziz memleketi
Şanlı cumhuriyeti

(13.09.1956)

-47-

Dediler Borçka'dan iki saattir
Gör dendi dumanlı başı Murgul'un
Vardığımda sandım bir vilayettir
Memuru, esnafı, işçi Murgul'un

Pansiyonu fabrikası düzeni
Hiç kimsenin yetmez aklı ezanı
Adalette kaim tartı mizanı
Yok içinde keşmekeşi Murgul'un

Tarihle beraber çağları vardır
Türlü sebze yemiş bağları vardır
İçi maden dolu dağları vardır
Bir altundur bir karışı Murgul'un
İhtiyarı genci gürbüz neşeli

Arazi dalgalı bağlı neşeli
Çarşısı pazarı asfalt döşeli
Asra uygun her revişi Murgul'un

Fabrika faalde tüter dumanı
Can bağışlar şu zümrüdü çimeni
Hesapsız pansiyon apartmanı
Fenne uygun yutak şoşu Murgul'un

Yazda kışta madenleri çalışır
Çalışanda sevgi ile alışır
İşte yurtta halkım böyle hekişir
Terakkiye bu gidişi Murgul'un

Üç fabrika gece gündüz yandırır
Ameleyi naksi ile göndürür
İstanbul'da Galata'yı andırır
Maden yolu köprübaşı Murgul'un

Yüz apartman var üçer dörder kat
Gine her tarafta bin bir inşaat
Netice mahsulüdür iş bu varidat
Yükselmedir her buluşu Murgul'un

Otelinde çalar radyo keman saz
Halkı cana yakın temiz terandaz
Ne kuru poyraz var ne keskin ayaz
Mutedildir yazı kışı Murgul'un

Müdâmî sayımız gayrete döner
Bu yerde hasta yok sıhhate döner
Emin ol her taraf cennete döner
Yurtta olsa birkaç eser Murgul'un
(21.09.1956 Murgul)

-48-

On muharrem sağ olmayan bir yara
Bulunmaz bu derde devalar bugün
Onulması kaldı rûz-ı mahşere
Görülmez bu mühim davalar bugün

Bin üç yüz on dokuz seneden beri
Her sene bu matem kaplar her yeri
Yağlaşuban yeriyle nevalar bugün
Bu günün hüznüyle insi sırrı

Bu gün sayha eder arş-ı muallâ
Muğarreb melekler okur essela
Şehit düştü Hüseyin şah-ı Kerbela
Musibet birbirin kovalar bugün

Bugün dinle ehl-i beytin ahını
Masum yavruların dad-ı fizzahını
Şerr-i melun yaktı hayma gahını
Yüklendi dımaşkda devalar bugün

Şehitlerin cenazesin çöllerde
Düştü Kerbelâ'da garip ellerde
Sine üryan ciğer püryan yollarda
Aksi kabul oldu dualar bugün

Şah Hüseyin'in yere düşünce seri
Feryat eder iki cihan serveti
Sekene Zeyneb'in ah ile zarı
Doldu dağ ve sahra ovalar bugün

Yedi zemin yedi sema kan ağlar
On sekiz bin âlem dünya kan ağlar
Bu mateme arş-ı âlâ kan ağlar
Değil Hatice,Fatma,Havvalar bugün

Elli gün şehitler kaldı yazıda
Had hazeran lanet nesli Yezide
Misli görülmemiş asr-ı mazide
Darmadağın oldu yuvalar bugün

Yezid duymuş sarani bizedir
Hiç demez ki gideceği sezâdır
Müdâmî onlara lanet sizedir
Çalar matem görümü havalar bugün

-49-

Hali etvârını kıldım tecessüs
Ben tarif edem sende say üstün
Dilersen memnun ol diler isen küs
Bu devri âşıklara muktezay Üstün

Gönülde titizsin zahirde durgun
Zekâ da Eflatun bulunmaz firavun
Güllaptan bir yosmaya olmuşsun vurgun
Bana inkar etme Fevzi bay Üstün

Gahi tecil gâh işinde
Fikrin gezdir kaç hayal peşinde
Orta çağın devlet kuşu başında
Sonun bahtiyardır demez vay Üstün

Şikar evin kurtarırsan la candan
Yardım bekle eskisinden üçünden
Bir arzuyla korunuşum içinden
Bu da zaman gelse pek kolay Üstün

Düşün dediklerimi tahlil itirazım
İçinden ilham verir saklı sazım
Hayatta yiğide sadık yar lazım
Bir kaşı tuba kaşı yay düşün

İtirazsız kelâmlarım tapasan
Ehl-i hâl sözüne onbür uyarsan
Bu hususta yanlış yola saparsan
Neticeyse de halın arzu Üstün

Şair Müdâm aşk bahrine daldığım
Kirpiklerin erenlerden ilham aldığım
Allah bir resul hak benim bildiğim
“İllâllah”dır büyük Üstün

-50-

Perestişim sana deruni dilden
Her etvârın benzer canana Sarzep
Söylerim methini can-ı gönülden
Hele güşun yetür bu yana Sarzep

Ziyaret günü vermişsin döşün
Bir zaman esaret yaslıydı başın
Yirmi üç Şubat’ta çaldı güneşim
Son verildi gam-ı hicrana Sarzep

Kırk bir yıl düşmana esarette idin
Hainler elinde hasarette idin
Şafağı atmayan zulumette idin
Karargah olmuştun düşmana Sarzep

Ben söylerim halin sen tabirin yor
Sakinin yad eyledi lilikor
Selam ver isterdi merhaba bonjur
Çıkmıştın haritadan nisyane Sarzep

Bu dünya yuvarlak dönen tekirdir
İnce düşünene derin fikirdir
Halaskârın Halid, Karabekir'dir
Minnettarlığın sal ilana Sarzep

Kahraman ordumuz alanda tedbir
Her yanda duyuldu sada-yı tekbir
Kutlu saldır bin dokuz yüz yirmi bir
Yirmi üç Şubat'tan Nisan'a Sarzep

Bu kurtuluş ile murada erdin
Kalmadı kederin merakın derdin
Hınzır sürüsünü koğdun çıkardın
İkametgâh oldun arslana Sarzep

Matemli caminde okundu ezan
Yüzde yüzü geçtin okuyup yazan
Türk oğlu evladın üstünde gezen
Kavuştun ilme irfana Sarzep

Cami okulun var ilim irfanın var
Kopratifin var kahvehanen var
Çarşı boyu çeşm- i abı revanın var
Akıt güle güle bostana Sarzep

Gitsen bir sahadır sağ ile solun
Şavşat Ardahan'a trensiz yolun
Mart Nisan ayında açılır gülün
Mayıs'ta dönersin gülşene Sarzep

Halkın misafirperverdir gözü tok
Zahiren hayvanın çok
Servete yağına balına söz yok
Kavuştun her türlü imkana Sarzep

Binan şehir vari çarşıdır plan
Gençlerin münevver ve kadir bilen
Hoşnut gider garip misafir gelen
Lûlfûn esirgemen mihmana Sarzep

Sarzep'i bilmeyenin nesidir
Cennet-i alânın bir hücresidir
Şirin Ardahan'ın şirin karyesidir
Vasfın yazasım destana Sarzep

Sürülerin yaylalarda yürüdün
Lale sümbül çevre yanın bürüsün
Kadir Allah her beladan korusun
Duam budur Halik-i yezdane Sarzep

Vatandaş Sarzep'e hain kin gütme
Yazda kışda lalesini kurutma
Şair Müdâm evladını unutma
Kutsal bir Kâbesin şen ana Sarzep

-51-

Bir tavr-ı vahiydir Muhammed Ali
Ziya kandilinde yanandır Haydar
Kahrına lütfuna demiştir belli
Müşkülün dadına yetendir Haydar

Din-i Muhammed'dir tapmışım tapu
Şejr-i ilim resul-ü âlidir kapu
Muammed maşrıktan attığı topu
Diyar-ı mağribde tutandır Haydar

'Haddi la-yuhassi'dir anlarda nezep
Sultanı görünenle ol şah-ı Necef
Sırr-ı künt ü kenzullahdan menaref
Keşif edip sırrına yetendir Haydar

İki sultan idi ezel çağında
Meğrib maşrıkta solve sağında
Cennet-i alada hurma bağında
Boz deveye bendinî çatandır Haydar

Üçler uçtu beşler penç Ali abâ
Yedi kırk bunlardır canımız fedâ
On yedi bin sıfattır Murtaza
Bin bir ismin kan-ı vatandır Haydar

Halık kudretin kula bildir Hak için
Küfrün zulmetini kaldırmak için
Fazlı borcundan aldırmak için
Özünü kul edip satandır Haydar

Elest bezminde ikrar demden
Ahdine vefası şair Müdâm'dan
Cihan var olmadan ketmi Ademden
Zevrakın ummana katandır Haydar

-52-

Kün deyip âlemi var eden Mevlâ
Sizi mismar etmiş cihana dağlar
San-i kâinat hallakul verey
Bağlamış bir kudret-i imkâna dağlar

Nevbaharda çimenlerin ayılır
Yaz gelince koyun kuzu yayılır
O zaman cennette köşe sayılır
Sizi mesken etmiş her cana dağlar

Gelincik çiçekler püskül düzende
Çaylarında ala balık yüzende
Kız gelinin seyranında gezende
Tamamen dönersin cinana dağlar

Berkarar olunmaz devri alemde
Ne yazmışsa odur levh-i kalemde
Yaz gidip sonbahar fiili gelende
El göçer dönersin virane dağlar

Kadim değil yeşillenmek allanmak
Mali hülya imiş çok hayallenmek
Bir daha ya kısmet sende sallanmak
Gider her birimiz bir yana dağlar

Samyel esüp kuruyunca göllerin
Kapanır her taraftan yolların
Soğuk çeşmelerin yeşil çöllerin,
Kaplanır kar tipi borana dağlar

Nerde kaldı cennet vari o yazlar
Basar kar tipiler keskin ayazlar
Artık ne sıra nikalı ne gelin kızlar
Kalır kurda kuşa ceyrana dağlar

Anam dağlar bende senin gibiyim
Kibrim yok türabıyım iyiyim
Boynu bükük mukaddese tabiyim
Muntazır ebna-ı devrana dağlar

Dünyanın sevdiği katli samdır
Bir günü şad ise beş günü gamdır
O sebep dil mahzun gözlerim gamdır
Meskenin derdile hicrana dağlar

Dilde hasret odu kalbimi yakar
Gözlerim yaşlıdır yollara bakar
Nemide başıma yağdı beyaz kar
Çevrildi pür pusu dumana dağlar

Hilkat-i Adem'den beri bugüne
Kalan yok ki zevk-i safan o güne
Şahidisin hesapsız bayram düğüne
Döner çarh-a devr-i zamana dağlar

Nece kavim geldi senden geçtiler
Ab-ı hayat sularından içtiler
Kervansaray gibi konup göçtüler
Çadır yerlerinden nişane dağlar

Bugün yarın taksimatın bileriz
Çifte kesik tırpanların yaylarız
Müdâm gitse destanını söyleriz
Çadır yerlerinden nişane dağlar

(URAMA 27.07.1960)

-53-

Ta kadimden davalıdır Urama,
Ezel Hemşinlinin kalk davası var,
Sonra Ahaldaba attı paramu,
Gelüp sallaparttan Hak davası var.

Bu nasıl dağ ise her yetendiler,
İsmini işiten dişlerin biler,
Onları atlattık geldi Hamşiler,
Mahkeme basılır çok davası var.

Bir zamanda hakim oldu askerler,
Sarı yağı ismine beyaz taş derler,
Para mukabili satılır yerler,
Kimler aç kimi tok davası var.

Benarhevli almış bir planına,
Sinsatibde girmek ister yanına,
Dönmüş Hasan soktu değirmenine,
Feradenin çahaçah davası var.

Şair Müdâm bu ahvali bilemez,
Altı yılda bir kez belki gelemez,
Erkekler peçenin yerin bulamaz,
Abla hanımların bok davası var.
(12.07.1960)

-54-

Katar katar olmuş insan kervanı
Hele sorun dostlar nereye gider
Habil olmuş süren ilk bu treni
Nerden gelmişse oraya gider

Hani Adem İdris hani Nuh Şit
Heykelin altından yaptıran Cemşit
Hüd Salih tut Şuayb hallerin işit
İbrahim Hacer'le Sare'ye gider

İsmail İshak'la Şuayb'a bakup
Musa bir tabutta Nil ile akup
Nerde Harun Kenan İsa ile Yakup
Oku Tevrat'ı bak nereye gider

Zekerya'yı hızar ile bitçiler
İsa'nın al kanın yere seçtiler
İsa'yı çarmıhtan sonra açtılar
Davud'la İlyas'ım nereye gider

Eyyüb ne sebeple belaya düştü
Yunus nebi neden deryaya düştü
Aziz Zülküfil ermeye geçti
Lokman Eflatun'la nereye gider

Yüz yirmi dört bin nebi zişana
Sorunca ayan fahri ekdana
Hızır İlyası kalmış ahir zamana
Ya bunun seveni nereye gider

Kahramanı katil Zal oğlu Rüstem
Hamza-yı cihanır buncanın nam
On yedi kemer best on iki imam
On dört masumu pak nereye gider

Hani Sokrat bilen asla Calinus
Eshab-ı Kehf-in yeridir Tarsus
Adede sığmayan milyarca nüfus
Bunlar nerden gelmiş nereye gider

Hani Şeddad Nemrut Firavun heman
İskender Pikyanus nerde Süleyman
Hani Yusuf Züleyha Belkıs-ı devran
Terk etmiş tahtını nereye gider

Karun zenginlikte koysa şanın
Bir faidesini gördü mü anın
Adalette meşhur Nuşirevan'ın
Haznesi defnesi nereye gider

Demek ki kalan yok işbu fanide
Adlamış Husrevi nerimanide
Gafil olma bir gün kıyar senide
Bilir misin yolun nereye gider

Tatmayan yok şu yemeğin tuzunu
Hiç soran yok astarını yüzünü
Hırs tama kaplamış insan gözünü
Bilmez attığı taş nereye gider

O demden bu deme hiç de kalan yok
Nasıl yerse giden çok da gelen yok
Şu denizin ötesini bilen yok
Bu yolda her gemi karaya gider

Üç nefis dünyaya handan olur da
Uslanmaz derbendi zindan olur da
Evdeki bulgurdan denden olur da
Revan'a pirince kiraya gider

Bulut gölgesidir aduşan vermek
Sırat köprüsüdür burda can vermek
Mezarda münkire imtihan vermek
Ne rüşvete ne de paraya gider

Hiç bunları alır mısın fikre
Kıl ibadet özün bağla zikire
Cevap veremeyen münkir nekire
Yer topuzu tahtı şüraya gider

İsrafil sur çalar toplanır canlar
Müşrikler nolduğun ol zaman anlar
Üç fıkraya taksim olur insanlar
Bir kısmı tamuda dereye gider

Allah'ı tanıyup resulü bilen
Hem elli dört farzı tutupta kılan
Onlardır behişte gârubân olan
Cennet-i cemala saraya gider

İnsan olmalıdır recada havfta
Sadık ol tevbende kalma hilafta
Altı türlü mahluk kalır A'râfta
Bunlar yoz mal gibi araya gider

Ey Müdâmî senin nerde nasibin
İşiyle seni de bilsin habibin
Kör olup görmeyen göz tabibin
Baytar hükmüne çareye gider
(11-4-960 Ardahan)

-55-

Dinlesin Zafer'in baş yazarı
Demokratlar neler icat ettiler
Elli ton yalanı yüz ton düzeni
Dağıtıp milleti ifsat ettiler

Dolanıp köyleri aldılar reyi
Kimi baba dedi kimisi dayı
Vatana ucuzluk getirek deyi
İhtikarcıları abat ettiler

Buhranlık kışında yaz bulamayız
Şeker şöyle dursun tuz bulamayız
Altmış beş liraya gaz bulamayız
Acep hangi yoldan irşat ettiler

Sorsan demokrata adın bulamaz
Nasıl yemek ise tadın bulamaz
Köylü yakacağı odun bulamaz
Kendiler binayı Şeddad ettiler

Namus ve vicdan üzre içtiler andı
Meğer hepsi post kapmağa davrandı
Artık martavalın sonu döğündü
Propagandayı ta'dad ettiler

And içtiler yurdu düzlük deyi
Demir yol her yana uzaldak deyi
… Pek fazladır azaldık deyi
Planlar dolanlar irad ettiler

Kendiler yer baklava kete böreği
Köylüyse bulamaz yavan çöreği
Hangi bir fakire yanmış yüreği
Acep kimden kime imdat ettiler

Yol parası nakliyata yüklendi
Mal parası kim üzere eklendi
Kalkınma bir masal gibi beklendi
Hepte derdimizi müzden ettiler

Vurguncu hazineyi çaldı yürüdü
Süfli sefahate daldı yürüdü
Rezalet alemi aldı yürüdü
Fuhuş kapıların küşad ettiler

Yetmiyor mu şu vatanın havası
Amerika'dan gelir Bayar'ın sesi
Ne hoş olur yosması
Kenedi'yi Şirin'e Ferhat ettiler

Her yandan vatana doldu ecnebi
Dolarla frankla doldurmuş cebi
Batakhanelerde besleme gibi
Yatarlar kabuklu nevzat ettiler

Moda diye Paris ile yarıştı
Mösyö mistır bayanlarla sarıştı
Kapuklular ile tohum karıştı
Mezdeki mezhebi icat ettiler

Bu olan olaylar kimlere nihan
Söylemeye bile varmıdır dihan
Serhaddi Rus iken Kars'la Ardahan
Konuru serhad ettiler

Güya bize şöhret oldu şan oldu
Kore sahraları kızıl kan oldu
Nice Mehmetçikler koca kurban oldu
Kızıl Çini bize cellat ettiler

Dünya üstümüze almışken tedbir
Milli şeftir onu eyledi tağyir
Ne kemlik iş yaptı şol mübarek pir
Bin türlü İftira isnad ettiler

Dört büyüktür yurdun temelin tutan
Altun kalem ile beratın yazan
Ne tez unutuldu fatihi Lozan
Onu tarihlerden imar ettiler

Millete verdiler ötmez bir boru
Her parti öğüne çekiyor kuru
Bir gün patlak verir bu işin zoru
Hangi bir yoksulu abad ettiler

Artık martavalın surunu bitti
Yeter bu milletin canına yetti
Hazinenin altunu nereye gitti
Mukaddes vatanı berbat ettiler

-56-

Balığın kanından yetişir kavak
Kavak yaprağından kopar sinekler
Bir yelpaze getir şunları kovak
Hudutsuz her yere sapar sinekler

Akıllar hayrette sırr-ı Süphan'dan
Hoşlanır meyveden tatlıdan kandan
İlla memnun olur hasta insandan
Hastalanmış yüzüm öper sinekler

Akrep iğnesin vurur canlara
Cellad gibi ki susamıştır kanlara
Ne durmak var ne dinç olmak bunlara
Kuduz köpek gibi kapar sinekler

Kendi ufak amma insanı haşlar
Nereye konarsa anında dişler
Hasta mikrobunu sağlama aşlar
Zaman geçmez hasta yapar sinekler

Yaz bahar ayında meydana gelir
Cenkli Fatih gibi merdane gelir
Birin kovarsan bin dane gelir
Uzanmış katır gibi beter sinekler

Bir DDT yapsak birini komaz
Cezaya layıktır böyle bir gammaz
İnsaf kabul etmez sözden anlamaz
Bilmem hangi dine tapar sinekler

Tırnağında mikrop iğneleri ok
Adedi hesapsız yıldız miktarı çok
Gebertmemiş kurtuluşa çare yok
Sineğe milli cayar sinekler

Hele bir gayretle bu hengamcı bak
Mükesserde olan serencama bak
Sabahtan camı sil bir akşama bak
Elvan renkte leke yapar sinekler

Kapı pencereden yoldan da girer
Sağ yanı kaparsan soldan da girer
Cibinlik olmasa telden de girer
Zapt eylemez hiçbir çeper sinekler

Cismi küçük amma asla yorulmaz
Bu gidişle bu mekânda durulmaz
Gündüzün meydanda gece görünmez
Tavanlar da alır siper sinekler

Sinek dolmuş sarayımız
Uğraşmaz mı boş emeğimiz
Biz milliyet getirsin İlhan Bey'imiz
Başına kıyamet kopar sinekler

(13-7-956 ANKARA)

-57-

Vatan sevgilimdir aşığım yurda
Onu sevmek din imana yakışır
Gerekirse can baş feda uğrunda
Türklükte ki temiz kana yakışır

Vatansız bendeyle yakışmaz ziynet
Vatan için hizmet cana minnet
Vatan sicin olsa yada ülke cennet
Gine bizden medhü sena yakışır

Bir cennet misaldir Türk ülkeleri
Cenubu batısı yurdun her yeri
Gelelim bir söz var yıllardan beri
Tekrar etmek her lisana yakışır

Sarıkamış Selim Kağızman nice
Posof ile Digor durur gizlice
Göle çıldır Arpaçay'ı Tuzluca
Vilayetin Ardahan'a yakışır

Müracaatımız bu mebusanlara
Yurt için çalışan hep bakanlara
Şükrana merkezim güzel Ankara
Birlik ilkin o divana yakışır

Gelelim yurdumun tertip düzeni
Memuru esnafı tartı mizanı
Milli Eğitimi okur yazarı
Maarif sima ilim irfana yakışır

Yaradan Şefkatle eylesin nazar
İhtikâr bulunmaz adalet Pazar
Çelik Türk ordusu üstünde gezer
Kahramanlık alişana yakışır

Zabıta orayı cümlesinin nam
Emniyet terakki yürür bir devam
Tababet hadakat mir kaymakam
Hükmü zâtı adil hânâ yakışır

Umumun devârından köy ve kazası
Sevgi saygı ile hüsnü rızası
Hakimi savcısı ağır cezası
Adaleti Süleyman'a yakışır

Reis-i Sâbit bunu medhü senası
Nur olsun büyüten ata anası
Elyevmü'l –kıyam dursun binası
Meserretle cavidâna yakışır

Bu yurt nice âlişanlar yetiştirmiş
Arif-i kâmil sühendamlar yetiştirmiş
Bir kılı kırk yarar canlar yetirmiş
Ölmezlikten bir nişâne yakışır

Baş müddei umum Oğuz Türkmeni
Hıfzında saklasın yaradan temenni
İçim sızlar irte düşmüş vatana
Kıbrıs'ta Türklerden yana yakışır

İşletme müdürü Kemal Saatçi
Nusretzade oğlu ecdadı hacı
Başından gitmesin saadet tacı
Görevinde her zamana yakışır

Ardahan vilayet neyin değildir
Sözümüz laf olsun diye değildir
İyileri methetmek riya değildir
Medholunmak doğru cana yakışır

Öperim yurdumu anavatanı
Hafızı ummanında saklasın gani
Dokunmasın adulerin ziyanı
Vatanda şairlik şana yakışır

Kahhar kahreylesin kahpe düşmanı
Vermesin yadlara cennet mekanı
Şair Müdâm derki sözden mani
Vatanda şairlik şana yakışır

(22.06.1956 Ardahan)

-58-

Fazla gururlanma aslanım deye
Başlıca belli ki tasan avrattır
Taptı bakalım sultânım deye
Köşkü sarayı sarsan avrattır

Harabatı harabata benzemez
Hayâlâtı hâyâlata benzemez
Bir saati bir saatine benzemez
Mart havası gibi esen avrattır

Muhtelif elvandır kadın milleti
Tarif edemez bin inan kötü
Bir buğdaya değiştiren cenneti
Adem'in ağzına basan avrattır

Aşkı sevdayı birbirine ekletip
Kalbinde muhabbet bağını kökletip
Yedi yıl Yusuf'a zindan bekletip
Arkadan gömleğin yırtan avrattır

İptida aldanan Adem Nebiydi
Müslüman da ceradeye tabiydi
İmansız götüren bir kısmı abiydi
Batalı koyup basan avrattır

Nice Fakirîn aklı fikrini çaldırdup
Nice Ferhat'lara kayalar deldirtip
Hamza gibi kahramanı öldürtüp
Ciğer böbreğin kesen avrattır

Büyük İskender'e aman dediren
Resûl'a oğula kuzu yediren
Şehir vilayete lakap dediren
Sonunda katili has avrattır

Zülfüne ben olmuş sahibi kıranlar
Aşkın kelamını arifler anlar
Katerine Hürrem Kösem Sultanlar
Osmanlı hazinesini ezen avrattır

Müdâmî yetilmez avrat sırrına
Sadakat beklenmez binde birine
Allah düşürmesin karı şerrine
Zincirle tavandan asan avrattır

(24-07-1966)

-59-

Kadimi emektar karagöz emi,
Bozuk süngerlere ayar nerdedir,
Söyle yüreğimin dağılsın gamı,
Hazineyi satıp yurdu sayen nerdedir.

Yediler dul avrat yetim hakkını,
Şeytan bile şerlerinden sakını,
Harami kaşıyla Zümrüt takımı,
Menderesle Celal Bayar nerdedir.

İçi karayılan yüzünde peçe,
Bağlanmak olur mu böyle piçe,
Gedik gitmiş gediğine it sıça,
Yurdu al kanıyla Bayar nerdedir.

Memlekete dikmemişken bir çalı,
Kimi Romanyalı kimi Borçalı,
Hamid ağa oğlu Sıdkı Yırçalı,
Kars gine bizde mi diyar nerdedir.

Şair Müdâm derki hazineyi soyan,
Şu cinsi Asuri miyan,
Milli şefe vatan haini diyan,
Ya o hıyar oğlu hıyar nerdedir.

-60-

Çok da mırıldansın cengerli ayı
Kurada Mehmetçik yaran bizimdir
Çinden sonra niyet kızıl elmayı
Delik taştan kurgan kuran bizimdir

Orta Asya'dan coşuverip taşan
Tarihte adları nişan be nişan
Boz atlar üstünden yalçınlar aşan
Doğudan batıya varan bizimdir

Mehmetler Meydanı harbe gelince
Allah deyip aç kurt gibi salınca
Yüz yirmi dört bin nebi dalınca
Fahri âlem vech-i nûran bizimdir

Gaziler kılıncı arştan asılır
Nice bin kamunun başı kesilir
Tekbir sadasından dağlar sarsılır
Ordu bozup saflar yaran bizimdir

Sizden olan boylar cehimi cahı
Bizden olan bulur yüce dergâhı
Erenler serveri evliya şahı
Hamza Ali sahipkıran bizimdir

Müminlerin Hakk'a geçer niyâzı
Hakk'da peygamberde erenlerden razı
Müslim Horasanî Battal gazi
Allah deyip teber duran bizimdir

Hacı Bektaş Veli emre muntazır
Doksan bin eriyle geliyor hazır
Deryalar bekçisi İlyas'la Hızır
Hududu İslamî kuran bizimdir

Biz mümin Türkleriz sizlerde riya
Bize cennet hayırsızlara gayya
Yüz kırk dört bin meşayihler müheyya,
Abdulkadir Geylan Şirvan bizimdir.

Müminlere yardım Halıkinbahşi,
Sizlere yaman gün bizlere yahşi,
Mevlana Rufai Hazret-i Nakşi,
Gelen gayb-ı erenler serran bizimdir.

Bir yandan Oğuzla Cengiz Han gelir,
Bir yandan Fatihle Alparslan gelir,
Timur Yavuz Selim kahraman gelir,
Hedef on ikiden vuran bizimdir.

Atam kalkar giyer kırmızı çizmeyi,
Fevzi Çakmak bilir düşman ezmeyi,
Yunanlar bilir suda yüzmeyi,
Hepsinin defterlerin düren bizimdir.

Melekler çerisi tepişür darda,
Bin kızıl direkler bizim bir ferde,
Arkanı dağa ver deyip minberde,
Elli günlük yoldan getüren bizimdir.

Dalgalanan şanlı Türk'ün rayeti,
Zafere müjdeci en nihayeti,
Hafızlar dilinde nusret ayeti,
Hıfzının ezberi Kur'an bizimdir.

Aslan oğlu Aslan olur sayınca,
Mehmedciğe bayram kavga duyunca,
Doğudan batıya serhad boyunca,
Düşmana göksünü geren bizimdir.

Türk oğlu Müdâmî söylüyor destan,
Suriye Irak İran hele Hindistan,
Teke Türkman Kırgız tamam Türkistan,
Bunların hepsi şer'an bizimdir.

-61-

Muhammet Mustafa Arşu Âlâda
Çekildi Mirâc'a Aksândandır
Nuru selsebilden doldurdu bâde
Getirdi dihane durdanedendir

Muhammet Mustafa gitti Mirâc'a
Bu dağvet Cenab-ı Kibriyâdandır
Aksada toplandı ruhu enbiya
Bir ismi imamı enbiyadandır

Aksayı yaptırdı Süleyman Nebi
İnsü cin onun emrine tabi
Seraser bünyadı burcu mihrab
Yâkutu sim mercan dürdenedendir

Selsebil Zencebil dört ırmak akar
Hepsi bismillah gözünden çıkar
Birinden nûş eden birinde yıkar
Aslı nurdan nurdânedendir

Emirel mümine yetişti hitab
Nurdan külah örtü altansa itab
Gökten yere indirtiler dört kitap
Bu kitabın aslı cüzdanedendir

Emril Müminine giydi kızıl taş
Yeşilin sahibi sahibül Miraç
Cümlemiz zordayız lütfuna muhtaç
İsmi Nebi zatı birdanendir

Dört değildir yüz dört kitap gelmiştir
Sekiz Peygambere taksim olmuştur
Adem İdris Şit İbrahim almıştır
Yüz dördünde aslı sırdanendir

Hepsinin mânasını saldı Kuran'a
Kur'an-ı Yasin'de aldı bu mâna
Yasin cemi etti Sebul Mesâna
Bâ-i Bismillah'ta bu mânadandır

Hak zamana göre âyet buyurdu
Cibril ile Peygamber duyurdu
Hükümlerin birbirinden ayırdı
Tefsiri Mûctehit evliyadandır

Sâbit Müdâmî'yim abdi Kibriaya
Yüz on dört sûredir altı bin âyet
Altı yüa atmış altı'daki ğaye o
Nasihi mesuhi Furkan'dadır

-62-

Dinle ey demokrat emi
Bu gün dünya sizlerindir
Millete yükledinîz gamı
Ferah feza sizlerindir

Bir yaygara kandırdınız
Âlem-i dünya nedir deniz
İktidarı dörderdinîz
Zevki sefa sizlerindir

İblis olduz gündüz gece
Yurdu gezdiz uçtan uca
Hani on guruş yenice
Böyle dava sizlerindir

Şeytan rolleri sizdedir
Servis malları sizdedir
Devlet yolları sizdedir
Kara hava sizlerindir

Rey topladınız demokrata
Hep işleriniz bütün hata
Seksen beş lira bir matara
Kumaş giye sizlerindir

Bu öçleri Allah alsın
İstemem mahşere kalmasın
Müesses seslerin yansın
Hep fabrika sizlerindir

Altında yok iken karısı
Sultan oldu cimri tersi
Gezdi dünyayı menderesi
Badı hava sizlerindir

Neler yaptınız bu uğurda
Sürü teslim ettiz kurda
Yapar gider hülle verirda
Melek sima sizlerindir

Yokluktur bizi bağırtan
Katıra kulun doğurtan
Dönmezseniz bu uğurdan
Bütün bela sizlerindir

Öğünürsünüz demokratız
Hem Süleyman adaletiz
Uçup birer çift öküz
Satın da lüfer sizlerindir

On paraya bir çift terlik
Bizde yok fazla rençberlik
On üç lira buğday dirlik
Satın arpa sizlerindir

Yirmiden elli tütün
Yok içinde sıdk-ı bütün
Altı lira kurtlu zeytun
Satın hâlâ sizlerindir

Nerede bu soyha para
Yüzde doksanı fukara
Kaşar pendir on üç lira
Kara Borsa sizlerindir

Kandırıp topladız reyi
Milleti bulduz enayi
Yüz yigirmi lira çayı
Attız hala sizlerindir

Altı fabrikayı kurduz
Yurda hangi faida verdiz
Sabunu dörde çıkardız
Çün fabrika sizlerindir

Talan ettiz eski bağı
Yüz kırk üç ton altın tonı
Altmış liraya gazyağı
Hüküm ferman sizlerindir

Halka verdiz birer mizan
Düşünde deli ol bezen
Yirmi beş guruşdu pazen
On bir lira sizlerindir

Bacakta yok iken tuman
Yalanla çevirdiz dümen
Her nerde kaç apartuman
Tak-ı muallâ sizlerindir

Dünya size kalmaz calu
Bir gün çıkar humuslu
Dört liraya pirinç kilo
Trakya sizlerindir

Bir de Müdâmî 'ye sorun
Beklenen cevabı görün
Kimiz Şeddad Kimiz Karun
Yarın gayya sizlerindir

(06.07.1957)

-63-

Namusun vicdanın edebin arın
Etmek ister isen tepeye yanaş
Borç için validen hemşiren karın
Satmak ister isen DP'ye yanaş

Olursan dört gözlü Bayar'a tabi
Eninde sonunda yutarsın habı
Bir çığ deryasında Menderes gibi
Batmak ister isen DP'ye yanaş

Demokrat'tan kim umarsa bir paye
Bilki onda ne abur var ne haya
Her adım başında yüz bin belaya
Çatmak ister isen DP'ye yanaş

Haramilik ile oldular ağa
İster saltanatı semadan yağa
İslam dügesine kabuklu boğa
Katmak ister isen DP'ye yanaş

Aldanma birader sinsi yalana
Bir gün gine seni verir talana
Âlem lanet okur DP olana
Yutmak ister isen DP'ye yanaş

Halktan kaçan gaib eder hakkını
Gel yüklenme Firavunun…
Dul avratın yetim mazlum hakkını
Tatmak ister isen DP'ye yanaş

Sen bakma bunların boy ve bosuna
Ne dört gözlü ne Menderes'ine
Tepe üstü cehennem deresine
Gitmek ister isen DP'ye yanaş

DP demek komünizmden bir daldır
Ben-i asfer Menderes dört göz deccaldır
Altı cife necis üstünde baldır
Tatmak ister isen DP'ye yanaş

Yüzde on zamlanan bozuk ayarın
Hazine hırsızı tersi Bayar'ın
Koraltan'ın kesilmemiş hıyarın
Tutmak ister isen DP'ye yanaş

Onlar gibi gulyabani olup
Fil kulağı deve tabanı olup
Hınzır sürüsünün çobanı olup
Gütmek ister isen DP'ye yanaş

Onlar Türk değiller onlardır kansız
Hemi rahmetsiz hemi imansız
Sende bu diyardan namsız nişansız
Yetmek ister isen DP'ye yanaş

İstifa ver dostum varsa dönerin
Niyeti başkaydı Kenan Öner'in
Deki al atını s…tımarın
Sürtmek ister isen DP'ye yanaş

Haramidir bunlar yekûn tomarı
Ne kıratı lazım ne de semeri
Alnındaki hayâ namus damarı
Bir… İster isen DP'ye yanaş

Onların haysiyetin niyeti bozuk
Acıram haline kardaşım yazık
Kıçın ortasına çitle kazık
Dürtmek ister isen DP'ye yanaş

Sakın yeme dört gözlünün kandını
Çözemezsin hiselesinin fendinî
Gedik misal pencereden kendinî
Atmak ister isen DP'ye yanaş

Şair Müdâm destan yazar ovada
Sen alışma o lezzete odada
Ömrün olduğunca Yassıada'da
Yatmak ister isen DP'ye yanaş

(27.07.1960)

-64-

Bugün esen yelden aldım bir haber
Bahtül-basar cehenneme zırt gitmiş
Yaltakçılar neyi etti derbeder
İmansız Kuransız sade mırt gitmiş

Nice masumları ettirdi şehid
Nesli Mervan idi dedesi Yezid
Şemr-i melun gibi bu alçak pelid
Paldır küldür tepe üste tırt gitmiş

Dünyada bilmezdi haydi aburdan
Şu mel'unu gözlen hurşlar kabirden
Tepe üste canı çıkmış dübürden
Bir kavara bilesince dırt gitmiş

Nice ahda su bağladı ocağa,
Üşümüştü Fırat gitti sıcağa
Aslan Mehmet ne sarıldın bacağa
Şu hınzırı pencereden dürt gitmiş

Nasıl kıydın Türk gençliği merdine
Ateş edin diye emir verdine
İlim irfan yavrusuna yurduna
Bir düşman misali bakan kurt gitmiş

Anladı ki çıktı meydana foya
İnsan suretinde maskeli sıya
Yiyeceği zakkum mekânı gayyaya
Şu Nemrud'a Cehennemden furt gitmiş

Öğrendin evsafın nenin nesin
Belirtmeyin nelaşesin ne senin
Darısı başına kabına ne senin
Ben sanardım hainlerden dört gitmiş

Zebaniler narda yerin düşesin
Mezarına köpek domuz işesin
Aziz millet çelik ordum yaşasın
Türk'e düşman sırtlan oğlu sırt gitmiş

İşidenler lanet ile kılar yad
Mukaddes vatanı ettiler berbat
Kimi han oldu kimi şeddad
Hele bugün içlerinden fert gitmiş

Müdâmî düzlendi gedik vadiler
Saf necip milleti nasıl avladılar
Gereğini hazzım içten yaptılar
'Külli sağır yaktel sinesi kurt gitmiş

-65-

Posof'dan Aydın'a yetişmez sadâ
Bir selam yazalım biz Ali Çavuş'a
Bekle bir gün olur gösterir Hüdâ
Vuslat nasip eder tez Ali Çavuş

Erime geldikçe gözledik sizi
Görmeyince düştü kalbime sızı
Belki Ruşen çavuş tanımaz bizi
Tarifle bildirin siz Ali Çavuş

On beş gün misafir oldum hanene
Rahmet ecdadına atana anana
Bereket kileren sağlık canına
İlelebed Şeb-i rûz Ali Çavuş

On beş gündür otağında kalırım
Belki kısmet olup yanan gelirim
Fotoğraftan hasretini alırım
Arar gördünüz göz Ali Çavuş

Dönmez mi yuvaya ayrılan kuşlar
Ne gibi netice evdeki işler
Resmi geldi nûr-u Ruşen Çavuş
İçinde yokdunuz siz Ali Çavuş

Mehmet Ali çavuş gelmekte meram
Gelinler çocuklar hep eyler selam
Hep düşünce sizsiniz hasılı kelâm
Yok yaramazlıktan söz Ali Çavuş

Deli küçük kuyruğunu salladı
Dedesi nerde varsa gürledi
Dünyanın kışını buraya yolladı
Bekleriz gelmedi yaz Ali Çavuş

Hava derin bozdu daha açılmaz
Kuş olsan da bir tarafa uçulmaz
Yirmi günde köyden köye geçilmez
Her taraf kar, tipi, buz Ali Çavuş

Ne oldu orda ki söylenen sözler
Ehl-i iyâl candan hasretin özler
Masum yavrucaklar yolların gözler
Bir mektup bir fotoğraf tez Ali Çavuş

O da mal davardan kaydın olmasın
Hiç kimsenin gözü yolda kalmasın
Mektubun geç kaldı sende gelmesin
Yetiş bu muammayı çöz Ali Çavuş

Şair Müdâm'dır yazan destanı
Kars Doğu Otel'de görmüştü seni
Düşüncemiz senin kurt aslanı
Merak bir değildir yüz Ali Çavuş

-66-

Çift öküz üç bin liraya
Bu sözlerim fukaraya
Bir fırsat geçti araya
Neyi satacan eşek oğlu

Dünya zenginlikle dolsa
Senin kara bahtın solsa
Öküzün birisi ölse
Sen batacan eşek oğlu

Olmasa yedi bakır maden
Halin ne olurdu nadan
Öküzümüz bin liradan
Kapacaksın eşek oğlu

Zengin olan gider hacca
Baksalar yoksula aca
Çay kahve oldu bilmece
Duyacaksın eşek oğlu

Demokratın torlak tayı
Size yutturdu naneyi
Bu gidişle sen zar-ı tacı
Atacaksın eşek oğlu

Söylesem gider derine
Dokanır iktidarına
Partileri birbirine
Katacaksın eşek oğlu

Döner isen altı oktan
Daha başın kalkmaz boktan
Yıllarca gurbette çoktan
Yatacaksın eşek oğlu

Demokratdan kes gümanın
Var ise din ve imanın
Borç için karın tumanın
Satacaksın eşek oğlu

Müdâmî sözün tuş gibi
Demokrata na tuş gibi
Viranede baykuş gibi
Öteceksin eşek oğlu

(13.06.1957 Kars)

-67-

Dokuz yüz elli üç altı ikide
Çıkmıştı seyrana Türk Havakuşu
Saat onu gece otuz ikide
Geldi Ardahan'a Türk Havakuşu

Bir gürültü duydum dedim gök midir
Dediler uçaktır dedim tel'emidir
Acep yarın gine gelecek midir
Sordum çevre yana Türk Havakuşu

Dedim gelin ziyarete varalım
Tavaf edip Kâbeyi görelim
Çelik kanatlara yüzler sürelim
Koyuldum seyrana Türk Havakuşu

Koşarak sevincimle vardım yanına
Payandaz döşendim estanına
Dedim göregirse koca kurbanına
Gelmişem kurbana Türk Havakuşu

Hanumanım olsun yoluna helâl
Nakşolmuş gerdanda yıldız hilal
Süvari birliği çıktı istikbal
Mailim o şana Türk Havakuşu

Sevinç dalgasıyla çürüdü yürekler
Sedasından çın çın öter felekler
Fırladı içinden şanlı melekler
Bin şükür yurdan Türk Havakuşu

Şerefli ordumun mert subayları
Gözden geçirdiler çelik yayları
Belde-i Ardahan yalcın köyleri
Geldi asitane Türk Havakuşu

Bir saat seyrettim karşıya karşı
Kadın erkek cümle boşandı çarşı
Rikkati kalbinde sevinç gözyaşı
Döktüm kana kana Türk Havakuşu

Dedim vatandaşlar toy düğün etsin
Çalsın davullar şadlık gün etsin
Taalallâh birinizi bin etsin
Bu aziz vatana Türk Havakuşu

Barışın ve sulhun birisi sizsiz
Göklerin meleği hurusi
Gayb elinden yardım çerisi sizsiz
Saldırın düşmana Türk Havakuşu

Bulutlardan aya gitmek muradın
Asla bozulmasın çelik kanadın
Gölgende soyununca yatar evladın
Minnettarızdır sana Türk Havakuşu

Şair Müdam medhin tezden olmalı
Ey vatandaş yardım bizden olmalı
Elli altmış değil yüzden olmalı
Fitreye kurbana Türk Havakuşu

-68-

Pek üzüldüm bir gün olursa kısmet
Bu gözlerim seni göremi Oltu
Hayalimde seni sanırım cennet
Andırırsın bağ iremi Oltu

Evet sana bu ana dek varmadım
Bağda açan derde terin dermedim
Âşık gördüğün söyler görmedim
Bilmem al yeşil mi kızıl mı Oltu

Sana olan iştuyalım sorulmaz
Temaşagâh varılmadan görülmez
Yakın değil bir saatte varılmaz
Kimin yüce dağlar Oltu

Biçareyiz senden merhem olurmuş
Garibe bikes hemdem olurmuş
Hayatta öğrenmiş elzem olurmuş
Bol üftâdesine Keremî Oltu

Tarih bilince müddef çağı var
Sende her madenin bir kaynağı var
Siyah kehribarı Tuzla dağı var
Sordum bilenlerden ora mı Oltu

Mevlâ'm izin verse oraya varsam
Yârânın yoldaşın halini sorsam
Onulmazdır demek çaresin görsem
Sarmaz mı sinemde yara mı Oltu

Riyalar sanmayın hulüsum Allah
Kem nazardan Iıfzeylesin ol Allah
Kar yağmadan nasip ola inşallah
Müdâmî her zaman karamı Oltu

-69-

Cumhuriyet çok planın değişmiş
Özde güzel namı Düzenli Köy'ü
Bir nice zamanlar esaret düşmüş
Çoktur serencamı Düzenli Köy'ü

Doğu güneyi Saharanın dağıdır
Yeşil orman sekiz cennet bağıdır
Yaslı gönüllerden kör dağıdır
Dindirir hem gamı Düzenli Köy'ü

Daim yükselmeğe doğru niyetin
Çok da gariplere ihsanyetin
Keremî yetişmiş Cumhuriyetin
Sururi eyyamı Düzenli Köy'ü

Halkı her hususta medeni birlik
Günden güne yükselmede bu dirlik
Misafirperverlik hayırseverlik
Lütfü bol ikramı Düzenli Köy'ü

Yazın hoş manzara gürgeni vardır
Her vasıta için imkânı vardır
Meşesi ladinî gürgeni vardır
Elma armut çamı Düzenli Köy'ü

Hem medeni hem kanun asaya
Ali server hürmeti yok asiye
Canı gönülden bağlı demokrasiye
Hem kuyusu namı Düzenli Köy'ü

Feyiz alıp hakikate tapmıştır
Mazi müstakbelden hisse kapmıştır
Bir ilim kaynağı okul yapmıştır
Yanı sıra cami Düzenli Köy'ü

Bir temaşagâhtır sol ile sağlı
Ünsiyetle birbirine bağlı
Necip Mevlüd Bey'in vezir Köroğlu
Zevatı kiramı Düzenli Köy'ü

Yeni camine olan hizmete
Gören düşer bir şayân-ı hayrete
Müsebbip vasıl olsun cennete
Kim olduysa hami Düzenli Köy'ü

Bir noksanın vardır vilayete yaz
Olmaz ise sıdk-u sadakate yaz
Şurayı devlete diyanete yaz
Bir vaiz imamı Düzenli Köy'ü

Hususuyle emsalin nadir
Her beladan hıfz eylesin ol kadir
Öyle sandım kendi köyüm Varzına'dır
Çok sevdi Müdâmî Düzenli Köy'ü
(14.12.1956)

-70-

Esaret elinde ne melûl kalmış
Akmış gözlerinden sel Yavuz Köyü
Hain kızıl Çarın kan emmesinden
Görmüş vesait yol Yavuz Köyü

Tarihi çağlarda ne merdaneler var
Aslı necip nice kahramanlar var
Yurt uğruna fedaileşenler var
Şüheda menbal el Yavuz Köyü

Kanı temiz sirayete girer mi
Açık elin hacalete girer mi
Mayesi Türk esarete girer mi
Kükremiş aslandır sel Yavuz Köyü

İşte bunun bir misali Sahara
Azgın Rus saldatın boğdurdu kafa
Vatanı vermemek için ağyara
Çalışıp mensubun bol Yavuz Köyü

Azlık iken çokluğuyla döğüştü
Şehit düşen Mevla'sına kavuştu
Yedi Martta zafer güneşi düştü
Kurtul ağlamaktan gül Yavuz Köyü

Neler çektin bir eylesen fikiri
Bir yerde yerine versin şükürü
Unutma Atayı Karabekir'i
Ruhlarına dua kıl Yavuz Köyü

Gelen derdi bari gün yapar yolus
Abazdı davarın pagmargı marcus
Çökmüştü sırrına böyle bir kabus
Yedi Mart'ta bunu sil Yavuz Köyü

Bundan önce kara idi güllerin
Ne çeşme vardı ne şose yolların
Cumhuriyet kurdu bu okulların
Minnettarlığın bil Yavuz Köyü

Fazla bilgim yok tarihi bahta
Anın için Müdâm söyledi kıssa
Vatan baştan başa bir bahçe ise
Sen de içinde bir gül Yavuz Köyü

(17.12.1956 Şavşat)

-71-

Namını duyarak severim candan
Güşun…bu bayana Tosun Bey
Size gamlı gelen dönermiş handan
Müftehirim bu ihsana Tosun Bey

Gönül yapanların günde sacı var
Sayısız medh eder hem duacı var
Garip yurdun daim ihtiyacı var
Sizin gibi arif ana Tosun Bey

Nur olsun büyüten validen peder
Dü cihanda görmesinler bir keder
Namın duyan hayr ile yad eder
Bahş olunmuş her yana Tosun Bey

İlm-i marifette ehli hazsın
Sofrası meydanda er oğlu ersin
Huda her muradın azmince versin
İlel-ebed cavidana Tosun Bey

Asilden necipsin hem de merd oğlu
Kutsal sevginizle vatana bağlı
Emredersen yazan Ülkü'ye doğru
Destanı çevre yana Tosun Bey

Her kiminle yolun düşer Hamaş'a
Alicenâplığan gözler kavaşa
Şavk Allah şavkın benzer güneşe
Göle, Çıldır, Ardahan'a Tosun Bey

Şair Müdâm'ın naçiz sözüdür
Görmeden söyledin şavkın gözüdür
Çoban armağanı çam sakızıdır
Kabul eyle armağana Tosun Bey

-72-

Yarın Lokmanın tabibim
Kurtar şu ben yazık genci Doktor Bey
Vasfınız okuyan bir andelibim
Söyler bilmem hiç usancı Doktor Bey

Azrail susanmış doymaz kanımdan
Eceli tutturmuş gir yanımdan
Bu akşam sabaha dek dad figanımdan
Usandı kahveci hancı Doktor Bey

Sizler bu vatanın eşsiz tabibi
Lütfunuzdan esirgemen garibi
Şu mide ağrımız yetmezmiş gibi
Dalımdan da girdi sancı Doktor Bey

Bu müzmin bronşit her yana sardı
Melekü'l mevt daldan fırsat arardı
Nefes almam bile müşküle vardı
Kalbe giriş oldum hancı Doktor Bey

Şair Müdâmî kurtar bu ahdan
Feyziniz ulaşsın her bir cenahdan
İlaç sizden olsun yardım Allahtan
Hayat bahşeyle bana cancı Doktor Bey

(26.06.1956 Ardahan)

-73-

Riyâkâr sanmayın söylerse âşık
Vasfınızı alişana Talat Bey
Yerir nece evsaf-ı tab'a muvafık
Zahir olsun nümâyana Talat Bey

Seha ve keremde ''Hatemi Sani''
Şerefli ordunun genç komutanı
Hıfzında saklasın Yaradan gani
Hizmetin çok bu vatana Talat Bey

Bir melek tabiatın tıynetisin
Seçer dost düşman gelse ruberu
Pençe-i kahrında ola her adu
Vazifeniz adilane Talat Bey

Ömrüm olsa bin yıl bir müddetiyle
Her an yazam evsafını mehdiyle
İftihar etsek yurt hem kerametiyle
Senin gibi kumandan Talat Bey

Nur olsun büyüten ata anası
''İla yevmü'l kıyam'' dursun hanesi
Olmasın bir keder renç ü danası
Hükmün olsun rayıkane Talat Bey

Sadhezâran medh eylesem yeridir

Gine evsafımın binde biridir
Adalette ömür bile geridir
Benzer hükmet-i Süleyman'a Talat Bey

Muazzez vatanın iftiharısın
Atatürk İnönün onun yadigârısın
On sekiz milyonun şah damarısın
Vasfın sığmaz her lisana Talat bey

Bir aslı necipsin hemde merdoğlu
Kutsal sevgiyle vatana bağlı
Emredersen yazam ülkün doğru
Bahşi olunsun çevreyana Talat Bey

Şadan olur şemligen giden yanına
Şu naciz methim alişanına
Sıhhat evladına sağlık canına
İlelebet cavidana Talat Bey

Şerafetin günden güne yüzelsin
Adevviyi bedkârın ömrü pucalsın
Methi ''yevmi'l-kıyam'' haşirden kalsın
Harc olunsun ehli irfana Talat Bey

Şerafetin günden güne yücelsin
Adevviyi bedkarın ömrü pucalsın
Mehdi "Yevmil-kıyam" haşirden kalsın
Hare olunsun ehli irfana Talat Bey

Şair Müdâm derki sözün bencesi
Mukaddes vatanın ey ter goncasi
Kalbimde yer tuttun pençesi
Bir ben değil Ardahan'a Talat Bey

(05.02.1950 Ardahan)

-74-

Maarif güneşi eğitim gülü
Şu naçiz methim sana Mehmet Bey
Ata yadigarı vatan sümbülü
Güşun yetür bu beyana Mehmet Bey

Ben âşıkım emret dilde nazım yok
Reklamı olsun diye böyle yazım yok
Sizi methetmeğe layık sözüm yok
Halik öğmüş çevre yana Mehmet Bey

Şerefli yurdumun yüce insanı
Sahavet madeni mürüvvet kânı
Kaza-i Posof'a ilmi irfanı
Bahşeyledin cavidana Mehmet Bey

Virane gönüller abâd eyleyen
Gamgin kalplerini pürşad eyleyen
Binlerce öğrenci irşa'd eyleyen
Minnettardır alem sana Mehmet Bey

Şükranımız bakanlıklar arzına
Milli eğitimin şahbazına
Yumruğun sokmak için Rus boğazına
Göndermişler bak bu yana Mehmet Bey

Hallak-ı alemden bu niyazımdır
Her Mehmet siz gibi olmak lazımdır
Varlığınız bir nimet-i azimdir
Kenar bölge bu vatana Mehmet Bey

Yarının büyüğü sizden yetişir
Kimi erkek kimi kızdan yetişir
Elliden altmıştan yüzden yetişir
Mürşit oldun bu nice cana Mehmet Bey

Bölge Karadeniz bilâdı Rize
Mukayyeti erkân hep sizden rıza
Posof anayurttan bir küçük kaza
Hoş geldinîz bu vatana Mehmet Bey

Tatilde köyleri gezmek lazımdır
Posof tarihçesin yazmak gerekir
Şairde methiye düzmek lazımdır
Sizcileyin alişana Mehmet Bey

Canımız bir kanımız bir bir seriz
Bu birlikte ayrı gayrı ne deriz
Zamanla rençperiz zamanla askeriz
Gerekirse kaç kurbana Mehmet Bey

‘’Hubbül-vatan mine’l iman ‘’ değil mi
Bu fikri aşılamak sizden değil mi
Kurada Mehmetçik bizden değil mi
Hepsi merbut bu imana Mehmet Bey

Sizle şereflenir aziz yurdumuz
Evvel Allah sonra çelik ordumuz
Sizler var oldukça olmaz derdimiz
Döner buçuk kâmurana Mehmet Bey

Mevla'm hıfz eylesin cumhuriyetim
Şanlı Türküyle aziz milletim
Göstermesin esaretle zilletim
Duamız bu simaza Mehmet Bey

Destan yazar şair Müdâm biliniz
Tarihler gül açmış sağ ve solunuz
Şerefli vatanda kutsal yolunuz
Başarılar her zamana Mehmet Bey

(16.04.1954 Posof)

-75-

Bir matem kokusu değdi burnuma
İçim kan ağlıyor neziklenmişiz
Her dertten yüz dirhem dolmuş karınca
El sanır ki şişip maziklenmişiz

Bunca derdi saklamağa in ister
Dayanmağa bir can polatdan din ister
Bin lira borç alan iki bin ister
Para ve eflâke yazıklanmışız

Utanırım söylemeye arıme
Bilmem nasıl gelir adil kerime
Bin ödünçtür iki bende cerime
Çitle kazıkla kazıklanmışız

Biz yazığın geri döndü tekeri
Kem talihim zehreyledi şükürü
Işıklı,felaket oyun pokeri
Kumarda yutturub yazıklanmışız

Şair Müdâm havfum bir candan değil
Yerinci şîr peleng sırtlandan değil
Korkum islamdandır yâd-ı candan değil
Dostum bu sebeple yazıklanmışız

(13-4-1960 Ardahan)

-76-

Bazı yolculara edersin oyun
Vermezsin vapura yol Karadeniz
Kükremiş arslana benziyor huyun
Ber karar değilsin sel Karadeniz

Hak'tan başka kimse bilmez sırrını
Ne kadardır kasrı çapın derini
Kavar dalgaların birbirini
Yine hiddetlendin gül Karadeniz

Eşittim âşıkın perverdigar
Girdaba Cem olup akarsın nara
Ufuktan görünmez ne dağ ne kara
Bir uçsuz bucaksız çöl Karadeniz

Vapur gelir kayıklarda inen var
Yolcu alıp İskeleden binen var
Ayrılık oduyla bağrı yanan var
Akan gözyaşların sil Karadeniz

Müdâmî seyrettim Karadeniz'i
Yabancı görmeyin bu bendenizi
Senin Türkiye'min mavi göz kızı
Bende bir yavrunum bil Karadeniz
(08.10.1956 Hopa)

-77-

Bin dokuz yüz elli on dört Mayıs'ta
Çırpınıpta kaldı yüreklerimiz
Bunaldı serimiz dumanlı siste
Aksi kabul oldu dileklerimiz

CHP yerine geldi demokrat
İktidarı ele aldı demokrat
İşimiz suya saldı demokrat
Darmadağın oldu derneklerimiz

Bizim millet yaptı büyük hatayı
Bugün deyip unuttular öteyer
Gücendirdi Milli Şefi atayı
Gama tebdil oldu ahenklerimiz

On dokuz Mayıs'ta bayram olurdu
Her taraftan gençlik duyar gelirdi
Pehlivan meydanda merdan alırdı
Açılırdı elvan çiçeklerimiz

Bir türüdü geldi çıktı meydana
İkilik bıraktı bezm ü cihana
Soyu cibiliyetsiz bir kaltabana
Nasıl aldandılar yeleklerimiz

İstersen yat ister düğün kim anlar
Yaş yerine gözler dökmeli kanlar
Bir gün idi yurdumuzda düşmanlar
Leş ile doldurdu hendeklerimiz

Düşman bizi almış iken ortaya
Atam Çakmak İnönü'nün yetti vartaya
Bir adam ölürdü bir yumurtaya
Nerde kaldı tavuk ördeklerimiz

Düşünsene hey Allah'ın şaşkını
Nankörü ekmek bilmez ahlak düşkünü
Zeliller sefil it dağlar kış günü
Sökük yırtık ceket yeleklerimiz

Sağaldı arifin yarası
Evvel Allah dört büyükte çaresi
Onlarla ak oldu bahtın karası
Ne tez oturdular beşiklerimiz

Türkiye olmuştu baykuş kümesi
Palavradır demokratın demesi
Kesilirken gelenlerin memesi
Mama der ağlardı bebeklerimiz

Zavallılıkta yok iken işimiz
Zalim düşman olur iken peşimiz
Evvel Allah dört büyüktür başımız
Ağlarken doyuran gülmeklerimiz

Niçin iğfalata orasın yahu
Hainler sözünü duyarsın yahu
Baba ekmeğini yaparsın yahu
Vallah bunu yapmaz köpeklerimiz

Bir misal vardır ki baba satılmaz
Doğru iş içine hile katılmaz
Yediğin sofraya tekme atılmaz
Nerde kaldı kanlı emeklerimiz
Acep neden sağalacak bu yara

Bugün gelir Hak yerine o yara
Aldandılar sivri burun Bayar'a
Birtakım serseri zevzeklerimiz

Müdâmî sabreyle sonu hayırdır
Kadir Mevla'm karıncasın doyurur
Gün gelirki Hak batıldan ayurur
Bulur hedefini eşşeklerimiz

7.1.6. Divan

-1-

Bugün bize yol göründü güzel doğum elveda
Bir daha gelme ya kısmet şen otagîm elveda
Helâl eyle çok-nûş ettim ab-ı hayat çeşmeni
Erguvan Jale çenenzâr ser-bulağım elveda

Kederliyim akar yaşım aslâ …silmek istemem
Dünya bayram seyran olsa lahza gülmek istemem
Sen benim şefkatli anam hiç ayrılmak istemem
Muhabbetin bağlamış gitmez ayağım elveda

Şair Müdâm Yaradandan daima eyler dilek
Hemişe dünya gözüyle daim şen yüzün görek
Bu firakın ateşine tahammül etmez yürek
Ben giderken kan yaş ağlar oğul uşağım elveda

-2-

Vefasız kestün alâkan konuşmaksızın beninan
Bitmedi zulmü taadin doldu didem kanınan
Yarın öyle dava açem ehl-i mahşer cem' ola
Ol divan-ı kibriyaya gireceğim seninla

Gerek ma'şûku aşkın her dem gönlün hoşlıya
Gördün mü ben gibi bir fert yolan can bağışlaya
Davamıza ehl-i mahşer parmağını dişleye
Hakkımda bin türlü dava göreceğim seninla

Gece gündüz dâdu figanım bitmesi ile mâhi tuta
Bilmez misin mazlum âhi tahtında şahî tutar
Güldür Âşıkın Müdâmî ağlatma ahı tutar
Hayalinde zevk-i işret kuracağım seninla

-3-

Geldi kaçma yıldönümü eserlendi azdı dana
Azıcık gördükde gözü sineklendi tezdi dana
Bahar çıktı çıkar çıkmaz hile hurda düzdü dana
Evden kopardı kazığı beyabanda gezdi dana

Halimi sorman komşular derdim büyük dağ götürmez
Ölüler bir yana dursun hasta değil sağ götürmez
Atalardan bir misal var it kursağı yağ götürmez
Yedi bişi lokum kete yağlılardan bezdi dana

Kendinîn evi kaz pini eyvan köşkten otağ ister
İşin öküz tarla tohum bir senelik kıtâ ister
Çul yok babası evinde kuş tüyünden yatağ ister
Kaptı evlenme cüzdanın gör ki neler yazdı dana

Hele işidin yaranlar dana bize nidecekmiş
Toplayıp evi barhanıyı gine dönük gidecekmiş
O vaktı Ebu Cehil'ler kör kazınan didecekmiş
Allah hıfz etsin bizlerin niyetini bozdu dana

Bin dokuz yüz altmış iki kaplan yılı zimmetine
Otuz Mart bir Cuma günü kopardı evde fırtına
Döküldü lâyra kumu cengi cidal niyetine
Tüyü bozuk beni asfer kızıl ordu düzdü dana

Sabah kalkar kuzu gibi yüz kapuya denk vurur
Bir söz desen hulük gibi tekleri karşısında durur
Şumûlû olun olmasın her osuruğa boyun verir
Şeytanlıkta hazır cevap bir senelik yozdu dana

Danayı besledik nazıyla hep emekler boşa gitti
Eyledik bunca terbiye çünkü geldi boşa gitti
Çift çıkmadan bir gün önce kocasıyla taşa gitti
Yarın çiftin çıkarsın geceleyin sezdi dana

Dananın âmizâdesi can getirdi muhtar âzayı
Her gün halim budur dedi ben çekemem bu cezayı
Ona benden zeyl poşu olup varup dolandı kazayı
Bunların manıklamasından hâkim savcı bezdi dana

Başvurup ol savcıya sevk oldu gitti doktora
Yarası yok beresi yok bu bana nasıl rapor vere
Ey Müdâmî senin işin kadir Allah hayra yora
Âşık gördüğün söyler bu destanı yazdı sana
Gör bizi kandan damardan yoğurt gibi süzdü dana

-4-

Şemsinurum her poyraz akma Allah aşkına
Seni sevdim kem nazarla bakma Allah aşkına
Divanı kırklarda gördüm yedi yaşımda seni
Nikâhım kıydı erenler korkma Allah aşkına

Kuruldu mizan terazi cem oldu mahlûkata
Solda Osman Zinnureyn sağda fahr-i kâinat
Verdiler aşkın kitabın okudum ayet ayet
Yalan deyip bir kenara çıkma Allah aşkına

Murad yaylası namında bir dağın başındasın
Yedi yaşında ben idim on iki yaşında sen
Evvel uzaktan göründün sonra baktım karşımdasın
Canıma çengel-i aşkı takma Allah aşkına

Benden önce aşk ocağın yakan sensin sevdiğim
Uyudup nice yorgan açıp bakan sensin sevdiğim
Dizili dizili gözyaşların akar senin sevdiğim
Yâr çekip ip ucuna çıkma Allah aşkına

Cemâlen Musa olanlar erenidir Turda'dır
Sevilen Hak sevdiren Hak temaşâyı nurdadır
Niyetin ne ise derdin akibetin ordadır
Kâbe-i aşka namahrem sokma Allah aşkına

Der Müdâmî zehir ettin ekmeğimi aşımı
Diyar diyâr tünden tüne attın garip başımı
Otuz beş yıldır yanarım alan yok ateşimi
Yok mu insaf merhametin yakma Allah aşkına

-5-

Aşk Hüdâdan mukadderdir demek ki akmalı bed
Zahir olmuştur Adem'den gelmektedir ced beced
Âşıkla bildi Hüdâyı cümle bilenler kamu
Âşık oldu nur-ı hazâya ezeli tâ'ebed

Âşıkıyla cümle ne bilir oldu Hak'a keşfi râz
Âşıklar dizgâr semâda cevelân eder kış ve yaz
Âşkıyla dil Kur'anı eyledi azm-i hümayân
Âşkıyla Ahmedi zemci giydi eynine lebed

Âşkıyla ol Nebi İlyas-ı Nebevidir oddan oda
Azmışlar yolun gösterir erince kıyameta
Âşkıyla erdi erenler Rabbine Mevlâsına
Âşkullah olanlar sunar mı harama yed

Âşkıyla bahr-i muhitler bimaran tuğyan eder
Celâlin cemâlin gözünü anın aşkına gider
İsmim olması muhaldir bu mu yoksa kader
Âşkı Hakk'a döndü zâtı oldu ol tabani kad

-6-

Âşkıdır necm-i Teâle itiraz etmem
Odur yanmaz zekât halis olmaz bir de nâz eylemem
Söz özün gider feyzdir bir sual etmen
Âşkı ar görmüş Müdâm'a "Vahidü-l arda ehâd"

Murg-u ruhum şane gibi olalı zülfüne bend
Bizleri ettin ferâmuş yâd oldun yâri nümâr
Kalbin olmuş rikkâti senin te'sir etmez nush yine
Can-u dilden müptelayım sana ey serv-i bülend

Canu dilden müptelayım şuh-i mümtâzım sana
Terk-i serisim vezir mi bilmem ne lazım sana
Hadd-i hezar feryad kalsam geçmez avazım sana
Kâfir imana gelirdi eylerim sana pesend

Olmuşum akranı Mecnun meskenim sahra
Yok mu merhamet merezet sende ey kaşı hilâl
Ta kıyamı haşrolunca gözlerim senden visal
Âşık-ı sadıkundır Sâbit Müdâmî derdimend

-7-

Bâr-ı ilahım derd-idile afiyet gelmez niye
Bu tedbire bize bir keşşakiyet gelmez niye
Çün buyurdun Furkanında asırsız ey Çalap
Dert veren sen dermanına hamiyet gelmez niye

Çarh-ı gerdiş ola bile uymadı derim pazarım
Şemsimin nurlu yüzünden hiç ayrılmaz nazarım
Kırk senedir Mecnûn gibi Leyla deyip gezerem
Bu zalimin kalbine merhamet gelmez niye

Kulundur Sabît Müdâmî gün gece ahu vah
Dîde giryan sine püryân kadrimiz oldu bitebah
Yarımı ağyar ehlinden kurtardın ya ilahi
Dergâhı uluhiyete icabet gelmez niye

-8-

Vadi-i hayrette kalmış sergerdan derler bize
Genci aşkın kapusunda pazıband derler bize
Kars vilayeti elimdir Poshof kazamız bizim
Varzına-i süflâda sakin şairân derler bize

Naşi hayrat meclisinde kıymetsiz bir yol olan
Zümre-i irfan içinde tut-i bülbül olan
On dokuz yıl Şemsi nurun ateşinde kül olan
Bağrı yanık bahtı kara na-tüvan derler bize

Hamdülillah dinîm İslam aslı nurun ecdadımız
Mürşidim aşk rehberim aşk bahusus üstadımız
Hin-i sâbavetten sorsan Sâbit'tur öz adımız
Mahlasım Şair Müdâmî Ataman derler bize

-9-

Alınması gayrı muhal sen dilbere meyil verdim
Eyledin kaddimi keman neçare ise ahın sardım
Kimseye sır açmadım ayrıbdan fazladır derdim
Yıkıldı gönül kal'ası viran oldum Anı gibi

Terk eyledim vatanımı canan aşkın belasından
Saadet burcu bağlandı çıkamam gam kal'asından
Kafir görse dine gelir ben yazığın nalâsından
Aşka böyle zulûmkâr görmemişim sen gibi

Muhabb-etin yad edince Müdâm'a ver cezâ
Nuş ettim aşk badesin …….oldu feza
Befasızlık etme böyle merhamet yok mudur bize
Ne Mecnun ne Ferhad olur ne değerim ben gibi

Vasfı halin arz eyledi görün canan ne söyledi
Vefasız sen gibi olur görmedim rahmını senin
Eyler idim pare pare geçse ele gird-ü banın
Horoz ağzında bir inci ne bilir kadrini anın
Bir adem kim anın için inci yakut deni gibi

Kesti ta bu tüvanım himmetin gizlemekte
Deryalarda kimin yana men ağlayıb sıralamakta
Yakup gibi gözden oldum senin Yusuf'u gözlemekte
Kurudu dalım budağım taze gül fidanı gibi

Şemsinuru mislihanım sabrım yok öz halimden
Mukadderât böyle imiş uçtu bülbülüm dalımdan
Canımı kılâm sadaka, yansam bir kâfir elinden
Düştüm kadersiz eline cevahir madeni gibi

Yedi yaştan beridir ki bi-kararım salumah
Olmuşum yaralı ceyran garib ahlar gibi
Gah iner ziri dolaşır gahi balaya çıkar
Ki aciptir mürgu gönül şol peristülar gibi

Bineva kulun Müdâm'a eyle tevhıkın
Ol habibin hürmetine bakma aduler gibi
Tehi dostum ruyi siyah sana yarar yok amel
Çekerim vicdan azalan ulu kaygular gibi

-10-

Hayalimden gitmez bir an Şavşat'ın eğlencesi
Beraber geçen günümüz kadir bayram gecesi
Yaradılıştan bellidir necip asaletiniz
Kalbime şöyle birleşmiş sevginizin pençesi

Kükremiş aslana benzer şubat ile zemheri
Kuş uçmaz kervan geçmez kaplamıştır her yeri
Kadri Adem gör şinâset kadri zikir gevheri
Ruh'ül-hayatta musiki can bülbülü goncasi

Davete icabet gerek mefhumunu bileyim
Asilzade kapısında nöker değil köleyim
Arsiyân cellâda benzer aman vermez geleyim
Biraz te'hire buyurulsun kul Müdâm'ın ricasi

-11-

Deli gönlüm dalma haba daim doğru râhâ bak
Mevcudatı mahlûkatı halk eden Allah'a bak
Ger azarsan Azazil veş eylersin hüsrana
Bizim için yaratıldı tamu caha bak

Ömrün oldukça şâd olsan akıbet nalân olur
Dünya kadar varın olsa bir günü talan olur
Mülk olmasun yakalarsa hepsi yalan olur
Nice kumaş beklemez kefensiz yatan şâha bak

Tedbirsiz bu menzilde maksuda ermesi çetin
Güneş görmeyen cesed hak içre girmesi çetin
Ömrü oldukça kişinin devran sürmesi çetin
Bedir olur hilâllanır semada ki maha bak

Sen bilmezsin melekül mevt sana mevti can ezer
Ebed-ül baki kalan kim eyle zira hem nazar
Var iken mülk sağı solunda hüccetin yazar
Amel defterin doldu yaptığın günaha bak

Yiyip içip baharım desen zalime gaflet naime
Hiç değil borcun eda kıl beş sâlat-ı kaime
Tevbe bab-ı kapanmazdan istiğfar et daime
İşle senet kıl ibadet daim ola dergâha bak

Ey gönül bakar şalı kalma gaflet uykuda
Mevt sana katı yakındır sen anı bilme cüda
Batah dağın altun edem ana defşegin Hüdâ
Arpa çöreğini yedi ol Resûlüllaha bak

Deli gönül bunca nushu bir gün etmesin niçün
Bin nasihat versem gönül birin tutasın niçün
Bu denli bellediğin Müdâm amel etmezsin niçün
Verip pendi tutmaz kendi Müdâmî gümraha bak

-12-

Gör ne irade buyurmuş takdir-i sübhâna bak
Kün emriyle var olunan bu kevn-ü mekâna bak
“Külli şeyin halikün”dur baki bir Mevla kalır
Ani inkar eden varsa mübarek Kur’an’a bak

İbrahim ki İsmail’i alıp A’râfa gitti
İsmail’e İblis gelip ol zaman iğva etti
Gazapla gelüp mübarek Hacere taşın’atdı
Kör etti şeytan gözüni zebimi zişâna bak

Aslını bir katre sudan Hak nümâyan eyledi
Dokuz ay bir zulûmat makamda mekân eyledi
Ahseni takvimiyle öğdü bir latif can eyledi
Ab-ı hâke bad-ı gülden halk olunan insana bak

“Maie“ ile “tin“ den yoğurmuş asl-ı temellik senin
Nur-i meknundan yaratmış akl-ı kemalin senin
Bak kaç oynaktan yaratmış ayağın elin senin
Var mı bir azanda noksan sahibü’l-ihsana bak

Ey Müdâmî seni yetmiş hab-ı gaflet duyuyor
Günde bak çark-ı felek ömrümü hebaya satıyor
Bastığın yerleri düşün altında kim yatıyor
Devri Adem'den beri handa yatan mevtana bak

Ta ezelden böyle imiş bize takdiri tecel
Pervaz edip uçsan bile yoktur ölümden mecal
Bir gün derler Sâbit Müdâmî yakalamaya ecel
Çevre yeni sed çekilmiş şol mezar mezaristana bak

-13-

Ey gönül gaflet habından aç gözün dünyaya bak
Nazar eyle mahitaba sema kevkeb aya bak
Düşünüp Hak korkusundan bir lahza ağlamadın
Üç yüz yıl ağladı atan Adam Hava'ya bak

Mürşid-i kâmile yüz sürenden kesb eyle kemâl
Var mıdır ömrün boyunca Haka yarar bir amel
Üç yüz altmış altı azâsında kurmuştur temel
Var mı birbirinden noksan halk eden Mevlâya bak

Ey Müdâmî seni nasıl hab-ı gaflet tutuyor
Günde bak çark-ı felek ömrün hebaya satıyor
Bastığın yerleri düşün altında kim yatıyor
Devr-i Adem'den beri hâkta yatan mevtaya bak

-14-

Hasta gönlüm şifa bulmaz sevilmezdin tere bak
Erdim aşk ateşiyle yürekteki nâra bak
Aklımın varyeti yağmaladı hicrân leş geri
Ziyanım berkârım birdir hâlesin şevgâna bak

Ya ilahi işbu sevda deli poyraz zil gibi
Dedim yaşar bahr-i muhit abı umman sel gibi
Her kim rabbin der tesbih her günüm yağız yel gibi
Tecemmuya kıl hele gecem dizde olan fere bak

…….. yurdum virandır pervaz tek tartanım
Gonca gülüm zatım ayardı bülbül neki zarardayım
Kula yardımı ta geridir yoksa ben kenardayım
Aman Mevlâm yeter fazlın Müdâmî kemtere bak

-15-

Ey arkadaş gel seninle yaradanı zikredek
Altı günde halk eyledi şu cihanı zikredek
Yedi kat yer yedi kat gök yedi can üstündedir
Kendince halk eyleyen o sultanı zikredek

İlk yarattı yeşil gevher gördün derdin ya
Nazar eyledi gevher eridi oldu derya
Gidenlere yedi çar anasırdan gaya
Ateşten aslı dizilen nesli canı zikredek

Nesli can asi ki oldu gönderdi Azazil
Yaktı yıktı helak etti kandaki varazil
Âşık se se der her gelen adı ile yazılı
İnad eder yalan dersen gel Kur'an'ı zikredek

-16-

Kenzül-arşı yüz on dört sure otur karşı zikredek
Akan çaylar dağlarındır dîde yaşı zikredek
Ezeli yarattı gevher yeşil renkte taş idi
Taş eridi derya oldu dalga cûşî zikredek

Ezel ayet ikrâ indi sonu simde seridir
Asiler kendi aşın yer içer kan irindir
Yedi canlı cansız üste yaratanın sırrıdır
Altındadır sihrini Allah cansız taşı zikredek

Âşıkı ta ezel Hakka kıldı şikâyet
Can cin sinli asi idi kırıldı nihayet
Sende gel say seksen üçtür ya sendeki ayeti
Yazısı salis hazardır hattı noktasın zikredek

-18-

Seni seven her an için ismin anar sevdiğim
Hayalin yâda gelince bağrım yanar sevdiğim
Çok çalıştım murad âlem kadere engel mi var
Sevdire bülbül yerine konma konar sevdiğim

Hin-i sâbavetten açtım kişveri âşk babını
Kaldır Şemsim nur yüzünden fetheyle hicabını
Murad yaylasında içtim âşkın şarabını
Hala sarhoşum anımla başım döner sevdiğim

Şair Müdâm yaz ayında basıverdi kışım benim
Yirmi dört yaşında azımdan döküldü dişim benim
Senin hasretin ağarttı akında reşin benim
Korkam çerağını akıbet bir gün söner sevdiğim

-19-

İlkbaharı yazı geçin gözünü fark edelim
Yolumuz döndü yokuşa düzünü fark edelim
Gâhi şirin gâhi acı yedik hayat aşını
Bir at gibi geldi geçti tozunu fark edelim

Siftahı girdâba düşmüş pek ihtimalle yürür
Tufandan kurtulması güç bir kırık halle yürür
Ten kocaldı gönlümüz genç civana hayalle yürür
Nâdânın kalmakalından sözünü fark edelim

Şair Müdâm bu viranda üşürüz bum gibi
Gözü yaşlı gönlü gamlı ruhumuz mağmun gibi
Sakitim kırk altı kilo vermişiz mum gibi
İçimde yana bu ateşim közünü fark edelim

-20-

Alem-i ervâhta cânâ muhabbet balasıyım
Alemi mülke geleli hicr u gam kal'asıyım
Bir nadanın sormasından demiş tenge hizmetkar
Neye yalan dersen dostum aşkının güllesiyim

Bende suç yok kara gözlüm yazmamış ruh kader
Otuz beş yıldır gezerim aşkın ile deripdir
Olur ki vâr gaib olur nam-ı nişânın gider
Haşre değin bağı hüsnün solmaz bir lâlesiyim

Bülbül feryâdı aşktır nâlesi gülde değil
Gülde gördü Hak cemalin tehemmüt bülbülde değil
Neylesin Şair Müdâmî sevilmek elde değil
Benim nigâhın hande duyun çılgın kıblesiyim

-21-

Mümin olmaz günde beş nail-i mîrac olmadan
Hamis salât gözde nuru başında taç olmadan
Her günahın anası dünyayı sevmektir beğim
Çün dünya sevgisinden meyli ihraç olmadan

Geç geçenle kal kalanla işini birin eylemek
Ol habib-i kibriyanın hadisinden eylemek
Her ibadetin binası dünyayı terk eylemek
Hastanın feryâdı dinmez derde ilaç olmadan

Zahiri gözün değildir açmalı canın gözün
Ruhu hayvani değildir aç o sultanın gözün
Bir avuç toprak doyurur ancak insanın gözün
Talib-i dünya olur mu zahir göz aç olmadan

Korkma haktan gayrisinden sahib-i sübhândır sana
Emrini tut nehyini koru işte burhandır sana
Hubb-u dünya laini şeytan ulu düşmandır sana
Hasma mukabil durulmaz seyfü amaç olmadan

Ey Müdâmî berkarar dâr varmaz devran felek
Kifafı mikdarı malını beyhude çekme emek
Kalırsa düşman kalsın dişe muhtaç olma tek
Ölüm bal-ı şerbetidir namerde muhtaç olmadan

-22-

Talihi kem hatrı nâşad ararsan işte ben
Dide giryan sahibü'l-feryâd ararsan işte ben
Hicrân mektebine girdim yedi yaştan beri
Gamdan dersini alan üftad ararsan işte ben

Ayıplaman Mecnûn sahradaki kaldığını
Esen yelden Leylâ'nın selâmını aldığını
Namus ar şişesin kırıp taşlara çaldığını
Aşk ile dağlar yaran Ferhad arasan işte ben

Ey Müdâmî sana lûtfun bahşeyleye Zülcelâl
Keremînden yakıştıra yadına kurban …sâl
Otuz beş yıldır gönül dağında gezer bir maral
Sevda çöllerindeki sayyad ararsan işte ben

-23-

Ey gönül sıdkın bütün kıl Hazret-i Mevlaya sen
Valsı dildâr olasın maksadı âlâya sen
Hilkâti aslın düşünki bir katre sudur ezel
Boy göstermeye gelmedin âlem-i dünyaya sen

Şevket-i iclâl idbâr ber korur namdır sana
İçin dışına uyarsa derler İslâmdır sana
Halk olan mahlûk-u mevcud hepsi huddemdir sana
İbret-i çeşminle nazar kıl görün eşyaya sen

Ey Müdâmî geç sücâdan Ahmedi Muhtari sev
Dü Vara iman çarzda Masum Haydari Kerrari sev
Halâyıkdan meylini kes hakikati bir yâri sev
Yâr sana yar olduğunda hoş bulasın saye sen

-24-

Can u dîlden mübtelâyım bir çeşm-i âlâya men
Sözleri kant leb-i sükker kameti bâlâya men
Kendi menden ol vefâsız ağyara oldu refik
Ol sebeptir hasret kaldım sılaya men

Geceler tâ subh olunca halimiz dü çeşmime hâb
Her kaçan yardıma gelse katre katre akar ab
Yana yana âşk oduyla cigerim oldu kilâb
Ya ilâhi dûçâr oldum kurtulmaz belaya men

Sâbit Müdâm derd-i gamdan kalmadı asla gücüm
Yaşamaz oldu gönülde iddeti misli nücum
Hicran ordusu cem' olup eyledi birden hücum
Kaldurup râyet giderem Yemen kalaya men

-25-

Bir buçuk sene çalıştım ve ihlâli Musa'ya men
Geçti ömrüm muhannet ile düştüm ahirzâya men
Yitirdin tohlu diyerek vermedi hiç paramı
Bilmenem ne g… ettin bu haramzaden men

Bu hacıgile giren şahsı girerse kız çıkar dul
Çalıştırır müddetince daha fazla eder kul
Çalış çalış bir buçuk yıl ahirinde bu çul
Hey ağalar sabredemem böyle bir yâraya men

Hak yaradan cümle a'dâlası ihlâk eylesün
Ah edüben zârı kılsın yakasın çak eylesün
Âlemi yoktan var eden hakkımı pak eylesün
Her ömrüm tefrik eyledim dahi Hüdâya men

Terk-i hane kıldım adı yok sayılır sahılımız
Ta ezelden benzeriz serde yokta aklımız
Bir buçuk yıl çobanlıkta kâin oldu üç tohlumuz
Sattın kestin yedin diye düştüm deftere men

Hey efendim kan yaş ağlar Müdâm'ın gözü
Bu haranda da harikler görünce yaktı bizi
Bu fenanın hakimleri göremez davamızı
Ruz-u mahşerde şikâyet ederim Mevlâya men

-26-

Kul rızkına mani olmasa zor görür zor eyleyen
Anafor işe tutulur bil anafor eyleyen
Avcı misal her tarafa kurmaktasın ağını
Etme bulma dünyasıdır tor olur tor eyleyen

Beni naçar koydun bunda kalasın sende nâçâr
Zehir dilin sinem üste sadhezâr yara nâçâr
Âşık âhi mualla taşından tâ arşa geçer
Getirir senin başına yokları var eyleyen

Çünkü kılmadın merhamet Müdâmı'n endişesin
Gidip alırım …….. cumhuriyet yaşasın
Seni Hudâ'dan dilerim şundan şuna düşesin
Ekmeğin alsın elinden yokları var eyleyen

-27-

Ey Hak ne günahkâr oldum bana yarı kıymadın
Kelamı hoş özü ranâ dil-fikârı kıymadın
Ahsen-i takvimde beni talihi kâm eyledin
Aleme verdin iki üç bana biri kıymadın

Zira sayrakıb kulların sevgili candan senin
Haşa takdirin sorulmaz gam senin handan senin
On sekiz bin âlem içre bu asi benden senin
İltica kıldı zatından gine yâri kıymadın

Sâbit Müdâm anasırdan yazılan bu yazıydı
Yazan keleği kaza idi yazdıran Hak özüydü
Benim verdin sayra kıba hele beg kızıydı
Hasretinden bi-tâb oldum Şemsinur'u kıymadın

-28-

Halikin envârısın hab-ı yârin dildârısın
Himmetin serverisin rehberisin serdarısın
Müftehirim zatına ümmetliğim devlet
Dinîmin izharısın aşikârısın mi'yarısın

İsminde dü cihanda intizam sendedir
Damar kanda can bunda şehsüvârım sendedir
Tercümanda dil dihanda hep ezkârım sendedir
Dilimin rüzgârısın inkârımın ikrârısın

Zaman ile mekan ile ḫâlıkım ögdü seni
Cânân ile gülman ile ḫâlıkım öğdü seni
Kur'an ile ihsan ile ḫâlıkım öğdü seni
Lütfunun mazharının esrârın nigarısın

Kevn-ü mekân hep kün fekan Hak Muhammet Ali'dir
İnsi ile cân-ı emin aman Hak Muhammet Ali'dir
Şeş cihet yan âşka diyen Hak Muhammet Ali'dir
Sen anın Haydarısın görürsün çar yarısın

Her lugatta kâinatta öğmüştür Mevlâ seni
Vilayette kerametde makamın â'lâ seni
Zebur Tevratta ayetinde ism-i hal olsa seni
Sâki kime sunsun eserisin basar isen

Devr-i yektâ kalmam şekte çün ezber mahareti
Kah yürekte her dilekte yalvarırım Hakka
Şâd-ı mülkte nuh-ı felekte senden ayrı lafeti
Fatihi çizersin berberisin ta berisin

Kulluk umar haniha penç abasın el-feyyaz
İbn-i amm Mustafa sın müctebâsın el-feyyaz
Şah-ı cihan şir-i Hüdâsın müttakisin el-feyyaz
Cimcime gögersin kabzasın abzasın

-29-

Bugün egemenlik bayram yirmi üç nisan için
Nice bayram düğünler sağ olan insan için
Müminin beş bayramı var kavl-i tefsirde yazar
Gör iman ile giderse affu olan isyan için

Hem üçüncüsü Hüdâvend gör mağfiret kaldıysa
Münkür nekir sualine cevap âsân aldıysa
Sorgu hesap defterinde sevap ağır geldiyse
Zümre-i mahşer yerinde tartılan mizan için

Şair Müdâm dördüncüsü cisri sırata geçene
Mevlâ müyesser eylesin pervaz edip o cana
Hem beşincisi şaraben tâhir Kevser içene
Neam acerül amelindir huriyle gılman için

-30-

Her kimin kalbine Mevlâ salsa aşkın pençesin
Ol saatte yağma eder aklın evvel necesin
Bütün dünya ‘’vemafihâ la tekabbel aynine”
Canânsız cennet de görür tamunun işkencesin

Kâinatın ana deseler bu hayalden meyli kes
Bir lahza gitmez yâdından ta verince son nefes
Bülbüle kahrı zişândır gün altun kafes
Bağ-ı canân değişmez bir dikenin goncasin

Âşkın sinesi yanar ateşi süzân gibi
Kalbi ağlar çeşmi çağlar bir fener- kazan gibi
Ey Müdâmî öyle sanma her âşıkı senin gibi
Herkes öz başına kefil ben diyerem bencesin

-31-

Hânene oldum misafir gel nihâlim nerdesin
Gözlerim yollarda kaldı servi dalım nerdesin
Hayalin gitmez yâdından çağırırım Şemsinur
Sesime ses veren yok kaşı hilâlim nerdesin

Senin âşkın tapu etti erenler pirler bana
Olmuşum akranı mecnun sevdakâr derler bana
Bir mazi hatırlatır gezdiğin yerler bana
Gu'şeme aks eder sesin leb-i balım nerdesin

Bezm-i elestten kurulmuş aşkına bünyâdımız
Müdâmî mahlası verildi Sâbit iken adımız
Kün fekân ellerinde Mevlâ yeter muradımız
Şam-ı seher çeşmeme oldun hayalim nerdesin

-32-

Şair mi mutırıb mı hanende mi ya çengi misin
Hele bir göster cemâlin meydanın dengi misin
Ercemde bahadansın buyur âşk meydanına
Şah İsmail'e mukabil arabi dinli misin

Keramet demek hatadır sanmadın sahirine
Bu nücûma mücevher sayılmaz sıratın Mahirîne
İnsanın uymalıdır batnı hem zahirine
Her çeşitte birinin alan bu kumun rengi misin

Ey Müdâmî yanlış değil bu gör düşünde senin
Esrarengiz hayalet var budur düşünde senin
Bir celadet eseri var budur düşünde senin
Celallenme bre kuzum asrın pelengi misin

-33-

Bizlere nefretmisin nefretlenenlerden misin
Sözüme dikkat misin dikkatlenenlerden misin
İşte er meydanı kuzum arada bul caddeni
Çaresiz avrat mısın avratlananlardan misin

Bahar geçer yaz geçer geçmez dağın haydutluğu
Gül, bülbülden vazgeçer geçmez bağın haydutluğu
Burada sözle saz geçer geçmez dağın haydutluğu
Zorbalık şiddet misin şiddetlenenlerden misin

Cevri mestan çok kafesten söyle destan a kuzum
Kalp şikesten varsa kaştan yolla düşün a kuzum
Müdâm başta bağ bostan tanı ortan a kuzum
Birine mert misin mertlenenlerden misin

-34-

Kaba koysun kaşlarının yayına dilber senin
Vedduha velleyli isbat ruyuna dilber senin
On sekiz bin alemin sen evveli hem ahiri
Halk-ı azim medh olundu huyuna dilber senin

Men neyim vasfın yetürem dü cihan sultanına
Hamiyetim yine uzundur halikin ihsanına
Levlaka levlâk buyurmuş Hak uluvv-i şanına
Hâşâ kim tay alabilur muyuna dilber senin

Bir işaret emrin dile ey oldu iki pare
Peyandaz oldu payına gördü âlem Âşıkâre
Sırr-ı pâkin havf olmuştur kavmin tahtel feralim
Kametin nuri mücellâ boyuna dilber senin

Men günahkâr ümmetinim asilerden biriyim
Kul senin ferman senindir keyfe kemteriyim
Kabul et ya Resûlallah babın kıtmırıyim
Meni af etmek kalmıştır bir rayınâ dilber senin

Çün senin merkadi kosun buse gâhi abnıya
Şehri valama daimadır nazargâhi Kibriyâ
Payı na'lin turabın gözlerime tuniya
Hak nasib etse güzârım gözüne dilber senin

Mahlukâtta bi-bedelsin yok bulan bir dengini
Nûh-u felek bile beğenmiş meydanda kül bengini
Senin renginden almıştır erguvan gül rengini
Miski anberde yetişmez boyuna dilber senin

Red etme o muhabbet gülünden bu niyâzımdır benim
Bu nefsi şumçarlu gerdün hep garazımdır benim
Armağan dilde tilâvet elde sazımdır benim
Oku âşıkın Müdâmî kitabın dilber senin

-35-

Miskini gurbet misin gurbetlenenlerden misin
Dilleri şirret misin şirretlenenlerden misin
Eye ey kötüye kötü her cevaba asıla
Serenser hiddet misin hiddetlenenlerden misin

Ka'külünden sümbülünden bir güzellik olmalı
Bülbülünden ya gülünden bir güzellik olmalı
Ya elinden ya dilinden bir güzellik olmalı
Âşıkı hoyrat mısın hoyratlananlardan mısın

Der Müdâmî duy sadamı ayağın bozma sakın
Üftâdami şehzademi dudağın bozma sakın
Ey Ademi nurun bademi su dağın bozma sakın
Ey başı cennet misin cennetlenenlerden misin

-36-

Nice yıldır dil gireli zârına canân senin
Şane tekcan asılıdır dârına canân senin
Âşkıyla aşkların arşa tanır nâlesi
Gitti şeydâ zâğyer aldı harına canân senin

Seni sahradan gelen sadâ aşkının zârıdır
Sıdkıyla ah etse âşık,dağı taşı eridir
Dil içinde yanan ateş yedi şiddet nârıdır
Hayal et nice dayanak nârına canân senin

Şişkin âşıka hayalin hadi yâr handan eder
Çekilir sinirde damar iki kandan eder
Derinde Hak Taâla sinede candan eder
Zerter tek canın abına yarına canân senin

-37-

Hak mekâmın ma'mur etsin Molla Mevlüd Altunun
Dârında mesrûr etsin Molla Mevlüd Altunun
Al evladın kılsın her beladan salmun
Düşmanım mehcûr etsin Molla Mevlüd Altunun

Baki da kalanlar yine hak vere ömrü mezit
Devlette meşhur etsin Molla Mevlüd Altunun
Defteri mentâki olanı kıla Mevlâ sâid
Her günahım mağfûr etsin Molla Mevlüd Altunun

Ziyaretgâhı melâik eylesein hak kibrin
Yoldaşlığa gılmam kur etsin Molla Mevlüd Altunun
Sahibi haşre değin evlâdın müzdâd eyleye
Hem sa'yini meşkür etsin Molla Mevlüd Altunun

Karye-i pitenmaz Kerem içre oturdu işte bu zat
Her canibden me'cur etsin Molla Mevlüd Altunun
Evliya mıydı desem gel etmeyin sizler inad
Hak cemala mazrur etsin Molla Mevlüd Altunun

Sâbit Müdâm Fatiha'yla yad et rûhî pakin
Bahşet günün buhur etsin Molla Mevlüd Altunun
Yoldaşına şefi olsun Fatıma hayrül nisa
……. nura nur etsin Molla Mevlüd Altunun

-38-

Altı günde son verildi kainâta Cuma gün
Nereden ta Süreyya ya hitama Cuma gün
Cümle yer…… aldı her işin buldu âlemin
Geçti kanunu ilahi tertiban Cuma gün

Böyle buyurdu taâla ol nebi hatime
Ademi misâl yarattı on sekiz bin âleme
Nefahat canımız ruhı nefh edince Ademe
Kalbi bi-can iken erdi hayata Cuma gün

Âlemü'l-sema Mevlâ talim etti Ademe
Hep melekler secde kıldı çekildi iblis bir yana
Seyreder hep zemin semayı emrolundu canâna
Cennat'ül-neml''dir içre girdi Adem ata Cuma gün

Seyreder hep temaşa kaldı uçmağın ol her yanın
Bir garip sırlan bürüdü yoktu hem cinsi anın
Kendisinden kendisine talip oldu Havva'nın
Olup Rıdvan sağducu erdi halvete Cuma gün

Kalıp beş yüzyıl cananda zevâkı işrette meyle
Cennetin günü yarım günlük geçen ey yâmile
İkindi den sürgün olup Havva'yı Adem ile
Akledüp dane-i hunt oldu hatta Cuma gün

Coşkun seller gibi yaşlar gözlerinden çağladı
Cennetin firkat adıyla ciğerini dağladı
Havvasından ayrı düşüp üç yüzyıl kan ağladı
Lütfu hakla vasıl oldu mağfirete Cuma gün

Yine Cuma günü basdı dar-ı ukbaya kadem
Cuma günün evsafından kurtardın Sâbit Müdâm
Yarın uçmağından nasib eyle Bari Hüdâm
İrem vaslı sığınacağım gün ziyafete Cuma gün

-39-

Yine aldı bir hâyâlat ne hâle kaldım bugün
Gögermiş âşkın ummam kahrına daldım bugün
Derd-i arzım iştibakım her merakım bir yâra
Zülfikarım şimşirden bir ceza aldım bugün

Nazlı yarın her muyuna asılı bir can gider
Her kaçan yâdıma gelse ciğerimden kan gider
Devr-i Adem'den beridir kız oğlandan yan gider
Beyhude yüz bin belâya başımı saldım bugün

Sâbit Müdâm gönül elçimiz ferâgat eyleyem
Kurtulup zindanı gamdan biraz rahat eyleyem
Ey efendim takdiri kime şikâyet eyleyem
Amma hal biçare elinden âmâna geldim bugün

-40-

Orhan Şaik Beğe mihmen beş altı ozan bugün
Ol sazın ele alup ettiler düzen bugün
Buradır irfan meclisi kılı kırk yaran bugün
Dikkat gerek tel kırmayan var şiiri yazan bugün

Ey gönül dikkat eyle cevahir kân buradadır
İlim irfan hazinesi var la'l-i irfan meclisi buradadır
Başkurdun cumhurbaşkanı Zeki Toğan buradadır
Hamdulillah meclisimiz arifi irfan bugün

Şair Müdâm bu memleket asmasın surda bizi
Şaik Ata Ferhunda Ana Zeki Toğan yerde bir
Kadıköy Beşev durağı yüz yigirmi derde bir
Cemiyet-i Kübra gibi bir ulu divan bugün

-41-

Sebâvattân kara düştüm yoktur şâzı gönlümün
Senelerce kar içinde bahar yazı gönlümün
Bağlanmıştır bir …. bakmıyor özgesine
Hümaveş irtifağında gam-ı pervâz gönlümün

Âşkını alan şimdi gizli pinhân eylerim
Rûz-u şeb zinnûr misâli ahı figan eylerim
Bir canım var Hak yolunda lâşen kurban eylerim
Kabul olsa dergâhında bu niyazı gönlümün

Sâbit Müdâm nâr-ı hasret tamu odundan beter
Çekmişim bunca meşakkat yeter ey felek yeter
Fışkırır aşkın dumanı dem durursa kan tutar
Gâhi ipsem gâhi cereyan bazı bazı gönlümün

-42-

Elif Allah ism-i celâldır derde derman girdigâr
Be benim başımda gamlar binihayeyi bi-şamar
Te Taâlallah tecelli müşkülüm asân buyur
Se sûmme esteğfirullah zi sümme perverdügâr

Cim Cenabım feyzi mutlak gün künfekân emrindedir
Ha Haya iman derisi nur-u İslâm dindedir
Hı Hüda hilkati eşya lafzı kafi nundadır
Dal Devasız derde düştüm derde derman sende var

Zal Ze benim ziyade zevki ziyneti dünya için
Ra Rahimsin rahmin i'tâ kıl bu bengeda için
Za Zabun eyledi git gide beni bu çerhden
Sin Senin simanı âlem yerde gökte neki var

Şın Şanına layık olan mağfirettir ya hakîm
Sat Sığındım sakla dertten bir garibanı çâ-kim
Dat Zaifim tapu serdân bu anadek ğına kim
Tı Tıfıl iken yuva mı kıldı felek tarumar

Zı Zahir batın bilmesimin Keşşâfu-ı kerup
Ayn Âlimsin her işte müddet Settarü'l-uyûb
Gayn Gaybı sen bilirsin ismin Gaffarü'l-zünûb
Fa Firdevsi a'lâ içre bizi eyle ber-karar

Kaf Kadir kıymetim kavi kahrın etmez ül-celâl
Kef Kiramen katibin kağıdım doldurdu dalâl
Lam Liva-yı Mustafa'dan redetme derim zeval me'âl
Mim Muhammed hürmetine bizi etme ehl-i nâr

Nun Ne bilir serveri ol Muhammed aşkına
Vav Vahdaniyet senindir beş bin erin aşkına
He Havaya Allah diyen halisi ibadın aşkına
Lamelif La demem illa derim perverdigâr

Ye Yirmi dokuz harf içinde Kur'an aşkına
Ye Yasin Taha ismiyle fahri ekvân aşkına
Ye Yüz yirmi dört bin beni alişan aşkına
Ye Yarın mahşer günü etme Müdâmî şer-misâr

-43-

Hak aşkı olan âşıka dilinden gevher saçar
Deli deliyi görende yolunu bulsa kaçar
Adet midir küheylân ile yarışa merkep olsa
Zırvalatır gelse yokuş dübüründen kan sıçar

Saçma saçan bir fikirdir sendeki bu gaile
Bizlere artır konuşmak bir zamm-ı dıga ile
Görülmüş müdür buzağı vuruşa boğa ile
Rakibinden sıkışınca götün atar yan sıçar

… Zir şu hakkı âşıkı nerdedir sen nerdesin
Edebiyat nerde kaldı âlimi irfan nerdesin
Bu sene bir deli çıkmış fakir Osman nerdesin
Rüyada bade yerine ağzına sırtlan sıçar

Dokuz yüz kırk sekiz model çıkmış burda bir deli
Namı kurşum… aklı noksan zırdeli
Kendinî Eflatun sayar kasaphâne hurdası
Geçse aç kurdun eline pantola hemen sıçar

Bu laflarımdan kanar mı divane melâni kaba
Uslanır mı işititise sözlerimi acaba
“Küllü taytayrım” ol ziri yoh odu bad-ı sâba
Şair Müdâm sencileyin götle pek uzun sıçar

-44-

Zülfüyare bend olunmuş nice nice kareler
Düşmüş hicran vadisine âşık-ı biçareler
Vasl için bey’ etse canan eylemez canın diriğ
Zerrece merhamet bilmez şu dideme pareler

Ya da vechin gösterir uşşakka nikaba çeker
Âşık mektebinden çıkmış hilebin dubaralar
Bu muhabbet deryasında geçti kervan çeker
Hulasa çare bulunmaz gark eder gaddaraler

Aşkın Sâbit Müdâm’a cevr etme Allah için
Hazne sahibi olur haliyle o muamma hareler
Bencileyn herkes dursa mihenge ol nigâr
Ol zaman belli olurdu yâri kim ağyarı kim

-45-

Ben ki aşkın bülbülüyüm gülşenim kaftanlılar
Yedi yaştan derde düştüm dermanım kaftanlılar
Nece devran geldi geçti biz murada ermedik
Boş geçen kara günüm pişmanım kaftanlılar

Cahil idim işbu devran böyle sandım elâman
Otuz yıldır bu hayalle oyalandım elâman
Çılgın pervane misâli oda yandım elâman
Hayatımı zehirleyen yılanım kaftanlılar

Ha durmayıp sîtem taşın âşıka atmaktadır
Yüzbeyüz gelende canan kaşların çatmaktadır
Cilve et şöyle dursun bir de naz satmaktadır
Kara bağrım ney misâli delenim kaftanlılar

Bülbüle goncanın dibi har ölüsü bir zulüm
Sülûn tarlan ona handa sar oluşu bir
Hepisinin ağyar ile yar oluşu bir zulûm
Ölûrsem kanıma sebep olanım kaftanlılar

Şehveti hırs değil mi damarda kanda gezer
Adam öldûrmek meramı kasdı bu canda gezer
Eski şeytan avrat olmuş şimdi meydanda gezer
Adem cennette anılır şeytanım kaftanlılar

Her cinayet sizden doğar tedkikat her yanda siz
Tiğ-i gamzeyle öldüren çarpıcı ceryanda siz
Taç daire ne lazımdır hubanda siz şeytanda siz
Yedi mushaf telsir etmez fettanım kaftanlılar

Yusufu zindana salan Zeliha-i zamanda siz
Der Müdâmî görsem Hürrem Belkısı devranda siz
Suyuza bulgur çalınmaz dostta siz düşmanda siz
Yüzde on dost doksanında düşmanım kaftanlılar

-46-

Bu şeb sevdiğimi gördüm düçeşmimdan akar kanlar
Bize kaderi berât eder o yar ile geçen anlar
Bülbül gülden cüdâ düşse altun kafesi zermişandır
Rişte-i sevdâya bağlı esirdir nice merdanlar

Çok âşık etmiş ömürden firâğ olmaz gönül bu ya
Sagir mesaya sendedir nice hurî gılmanlar
Bu aşkda bir misal vardır Yusuf ile Züleyha'dan
Dahi meftuni balıktır nice taht-ı Süleymanlar

Şair Müdâmî sadık ol yarından gayra meyletme
Hezârân can verir dosta kişver-i aşka mihmanlar
Çûn âşıklar visali yâr eyle dertden şifaya yedir
Ve illa emden acizdir Felatûn nice Lokmanlar

-47-

Öyle bir sel afat olmuş her yana akar kumar
Nerde bir topluluk görse burnunu sokar kumar
Kumarbaz kumarbazım arar dakkada bulur
Hele dalkavuk zümrenin burnunda komaz kumar

Yar İlahım kimse bu derde giriftâr olmasun
Kim icâd ettiyse anı ahiret iman bulmasun
Öyle bir emir gelse kimi ehli müyesser kalmasun
Hangi taşı kaldırsan altından çıkar kumar

İstifadem varsa dostum göster bendedin hem
Canına sıkıntı gelse otur bir la-havle de
Paran cepte dürter ise kendin afiyetle ye
Hak Peygamber nehy etemiştir adını yıkar kumar

Kalbinde iman olanlar sözümü candan duyar
Yok tekrarım merhamet kıl bizi gafletten uyar
Çoluk çocuk yetim kalır aileni dul koyar
Ecel kemendinî bir gün boynuna takar kumar

Ey Müdâmî düşün dostuna adavet bundadır
"İnneme'l-hamr vel-müyesser" nehyi ayet bundadır
Kavganıza döğüş boğuş her cinayet bundadır
Âkibet bir gün mezara başın tıkar kumar

-48-

Ey birader hiç sönmeyen aşk ateşi canda var
Sadhazerân hicr u gamdan hep kamusu bende var
Leylünehâr işi zardır âşık-ı sadıkların
Bence milyonlar biz gibi ciğeri büryanda var

Pervâne oldum bu şem-i nâr elinden ağlarım
Bülbülüm gül karşısında hâr elinden ağlarım
Gitti takat bir vefasız yâr elinden ağlarım
Haldan bilmez yüze gülmez öyle zalim kande var

Ta'n etmen şair derdime ağladığım ar değil
Ciğer evim kebap eden aşk odudur nâr değil
Doğru dünyada güzel çok illâ hepsi bir değil
Cinsi hır var cinsi kelp var dünyada insan da var

-49-

Yaradılmış hâkkı bilir kevn ü mekan hu diyar
Yedi zemin yedi eflak çark-ı devran hu diyar
“Beyti’l-haram beytü’l- ma’mur beytü’l-kuddusi“ de bile
Sidretir seyre melekler arşı rahman hu diyar

Bir zamanlar mekân tuttu cennetin yarısını
Kibir ettiği çün koğdu dergâhından harisini
Halk olan cümle mevcudat bir bilir Tanrısını
Sudasın göktesin dağda ceyran hu diyar

Der Müdâmî bu fenada minnetim yok beş güne
Hu diyerek can boyanmak ister anın meşkine
Gördü bir kez cemalin akıp gider aşkına
Cümle sular seylab olmuş bahr-i umman hu diyar

-50-

Âşıkın feryâdı ahı mualla kandan geçer
Yükselir saat be saat sidre ve ömründen geçer
Bu muhabbet meydanında varıp esrarı ala
Görmemiş pervaneyi yanar ateşten geçer

Altun kafesi derkenardır büllbüle hâr bir bana
Goncasız vuslat isen el atar her bir yana
“Vema fiha” bir yanadır âşıka yâr bir yana
Verseler cenneti yârsız bağı behişten geçer

Şair Müdâm açıkladın bu muhabbet sesin
Ana bir misâl verelim Ferhad ile Şirin
İşitemem yârsız diye güllerine verdin nesrin
Niceleri bu uğurda canıyla baştan geçer

-51-

Şu şeytan tuzağına bak gençliği teşvik eder
Sıyırır beyaz baldırın şehveti tahrik eder
Her an derim Allah'ım "Ahfazna fi şerri'n nisa
Ekseri zan ehline verir hadisi tasdik eder

Saç tuvalet kurdeleli yazması oyalıdır
Etekli kirşan pudra çalmış dudaklar boyalıdır
Kol bacak gerdan açıkta neresi hayalıdır
Görenler desin maşallah neremi tefrik eder

Böyle bahçivan dağıtır yabancıya korusun
Şu hayata alışanlar çalar iflas borusun
Ey Müdâmî bunların şerrinden Allah korusun
Hassas güllerini tut duaya gençliği tazyik eder

-52-

Sevdiğim yâda düşende ciğerden kanım gider
Çekilir dizdan medarım tâbi tüvânım gider
Hatırı canana değme ey mülevves-i kalb rakip
Gönlüne dokunsa hazan ruhi revânım gider

Dil dilimi dildâra yandı olmuştur divane desen
Ciğerde bir iz bıraktı sevda da divane desen
Şem-i ruhsarı cemâla dolaşır bir dane desen
Her kaçan görerim cemalin çeker canım gider

Sevgilimin derd-i aşkı oldu kalbinde rabıta
Yirmi dört yıldır Müdâmî hemdem olmuş Sâbite
Bir misal var ölmese eşek yaz gele yonca bite
Göllere su gelince dek devri zamanım gider

-53-

Hemrâh ol bir sanat ile kisbükâr elden gider
Hazır var güvenme sim ü zer elden gider
Bazı bülbül gül beğenmez konar yâd goncasına
Aşına gonca beğenmezken aşına hâr elden gider

Bir kâsib olur aşkımın ezeline
Nigâhtan samıyla değdi gönlümün gazeline
İtibar olmaz birader zamane güzeline
Her güzele meyil verme nâmdâr elden gider

Müdâmî fitnedir avrat getirme yârân güzel
Âşıkı candan bezdirir cehliyle nâdân güzel
Aldatarak atar bir gün yakın kayadan güzel
Ecrin verir havan can-ü ser elden gider

-54-

Ey peridîl hanesine şemsi rü'yetin yeter
Münevver eyler kalbimi nur-u tal'atın yeter
Otuz beş yıldır hayalinden başka yok munisim
Çık canan göster cemalin bunca hasretin yeter

Şu kelp rakipten bir ara meylini döndürmesin
Hasreti aşkla taşan kalbi söndürmesin
Bir selama kâil oldum anı da göndermesin
Bu kadar hırçınlık olmaz yok mu mürüvvetin yeter

Kaldır hicab perdesini bir şerefyâb olalım
Buse-i leb armağanından kâmyâb olalım
Yetişüb biz mi likaye bir rahtı hab olalım
Aşkın Sâbit Müdâm'a ilmimin zekâtın yeter

-55-

Ey İlahım sen penâh ol bize şefaatin yeter
“Erhamürrahim “ sıfatın guzzatı zatın yeter
Hitabı bizim elestten tasdik etmişsiz
Hamdi bi-had şükür ve-ment iman devletin yeter

Hikmetin sual olunmaz kimse bilmez fikrini
“Tasaddiki bi’l-cenan”ile vird ederim zikrini
Haşra değin ömrüm olsa bituramam şükrümü
Kalem olmaz hesap olmaz nurlu nimeti yeter

“Lehü’l-hamd lehül menne”sana rabbül halak
Nutfeden insan yarattın nutfe ve’kıldın alak
Mahfa azam lemim şemim el ayak hem göz kulak
“Men arafe nefse”de olan ibretin yeter

Zulmeti kalbim içinde parladı envarı Hak
Her nesne ondan ayandır görünür yazar Hak
Zahidin meramı cennet Âşıkın didârı Hak
“İrci’i ila rabbin “ razı ettin yeter

Kul Müdâm’ın ne gam sen padişâh var iken
Anadan babadan eşfâk sen penâhım var iken
Hem şefi’ül müzeyyen ol kıbdegâhım var iken
Ayırma gıl katarından kâni vuslatın yeter

-56-

Bugün gördüm sevdiğimi gam efkârım fazladır
Dem durur aşkı sinemde iştiharım fazladır
Ne bilirim akıl serde ne bilem tiğındadır
Elesin var bu çağda aşk-ı nârım fazladır

Andelibim gülşen içre çevresi gül hariken
Mecnun oldum gam kühûnda Leyla der pezer iken
Viranede bum misâli asım esasım lâl iken
Bülbülüm gül karşısında nâle zarım fazladır

Der ki Müdâm bunca dert olması sine kârı yok
İsterem ki yâra varım dizlerimin feri yok
Ne Emrah ne Kerem'de derdimin binde biri yok
Nigâhından derde düştüm gam gübârın fazladır

-57-

Ey dünyayı dost bilenler bildiğin dost fenadır
Her gelen konuğu amma iki gün mihmanadır
Nece cihan kahramanı elleşirse aniyla
Maksadı menba'a varmaz hak ile yeksânadır

Zerre kadar düşünenler gidenden ibret alır
Nece mûhr-ü Süleymanlar şark ve garba hüküm salır
Külli şey'in halikdendir bakî bir Mevlâ kalır
Kişi bin yıl ömür sürse de neyin üryânadır

Hani Danyal bulmuş idi ecel için merhemi
Ab-ı dâne tükenince oda nûş etti semi
İş bu dünya bir denizdir halk-ı âlem bir gemi
Biz içindeki yolcuyuz azimet sultanadır

Yüz binlerce misal gösteren insanın cahiline
Cahil gene laftan alır söz geçmez kâhînine
Pek de selâmet varılmaz bu bahrın sahiline
Rüzgârı ters eserse bir Nuh-i tufanadır

Ey birader dikkat eyle meramı sözümde yalan
Cildinen kitabı yutsan yoktur nasihat alan
Gelen konar konan göçer yok bu menzilde kalan
Kim dünyayı bâki bilse akıldan divanedir

Cehd ile elden bırakma kanat rişte seni
Sil süpūr istiğfar eyle kalbin çar köşesini
Ey Müdâmî ne çekersin dünya endişesini
Çūn bekâsı yok bu halkın ‘’Min aleyha tânâ’’dır

-58-

Ey gönūl aldanma dehre çünkū renç-i anâdır
Ta ezelden pūr-cefâdır be-hem darı fenâdır
Kuvvetine mağrur olma hani Şeddâd ibn-i’ ad
Cenneti miras bırakdı hak ile yeksânadır

Gayri dile verme fırsat çünkü dilbazdır arap
Fehm eyle gel ahīr şârdır cihanın sonu harab
Sad hezarân ömūr sūrsen açar ahir turab
Yıkılası fani dünya her cefa insanadır

Sâbit Mûdâm arif isen “Kün fekândan” ibret al
Kaftan kafa hükmederdi Süleymandan ibret al
Bahususl haniya noldu famildandan ibret al
Dün anlar göçtü dünyadan bu gün sıra sanadır

-59-

Kalp nazârgâhı Hudâdır onu Sübhani bilir
Günde yetmiş kez nazarda zahir pinhanı bilir
Bir misâl var ki üzüm üzüme bakar kararır
Mürşidine hizmet eden ta'dil erkânı bilır

Kal-u belâdan beri gelüp geçenü bu hana sor
Bu umuru kâinatı aynay-ı devrana sor
Neler gelmiş neler geçmiş arif-i irfana sor
Şu denizim fırtınasın Nuh-u geçtibânı bilır

Ey Müdâm ibretnümâdır kiminki dinler gûşî
Zill-ı zâildir fenânın hep hayalidir cümbüşü
Hasıman davaya düşse Hak yana hak bir kişi
Elin göğsüne koyanda varsa vicdanı bilır

Kıldığım nâlâ figanlar bir dil-i dildâradır
Anın aşkı bu sinemde sadhezârân yaradır
Kays'a Leylâ'nın yüzünden mekânın dağ etti Hak
Benim derûnumda yanan ateşi küberâdır

İşbu cami gam şarabı eyledi melâl bizi
Neş'eli bir bülbül iken kıldı esim lâl bizi
Eyle kapudan müberrâ kerim-i Zülcelâl bizi
Kestim senden ümidi hâl sana aşikâradır

Mevcudâta nazari ibretle bakan görmedim
Kahrı Hudâdan havf edip yurun yakan görmedim
Günde bin can hake girer geri çıkan görmedim
Felek payı nâlenin de insan bir gubârâdır

Sundu felek gam şarabın kase dolusuynân
Ağlamaktan hali kalmaz iken dedim namiynân
Sabâvattan bu ana dek geçti ömrüm gamıynân
Ey Müdâmî kırk dört yıldır ki talihim karadır

-60-

Anasır sabavetimden ikbalim karalıdır
Lokman nice merhem etsin ciğerim pârelidir
Leylünehâr kesilmedi figanım zambur misâl
Ta'n eylemiş bana dostlar yüreğim yaralıdır

Te'sir etmez yâre-nalâm sözlerime kan deyu
Leblerin âb-ı hayatı hazığı Lokman deyu
Umarım zehri o cahı yarama derman deyu
Zarım her gördüğümü derdime çaralıdır

Derki Müdâm kaf misâli çöktü ameller dalıma
Yaradan rahmet versin hâldan bilmez zalime
Ey ilâhi en korkmaz zalim rahmet kıl halime
Billah bu cilve nazın ömrümün zârâlıdır

-61-

İşbu âlem kün emrinden bir nişana bağlıdır
Hilkat-i Adem ve Havva zer nişana bağlıdır
Yaratmasaydı habibi yaratmazdı âlemi
Demek ki bugünkü varlık âlişâna bağlıdır

Bu ulûviyat ve sufliyat altı günde oldu var
Yerde gökte hem denizde canlı cin ne ki var
Velekad kerremna beni Adem'edir aşikâr
Mesele döner dolaşır nûr-i zişâna bağlıdır

Sâbit Müdâm insan olduğuna eyle şükür
Çek elini masivadan şeytana lanet şükür
Bir gün fikrin olacak bunu da eyle fikir
Tarih doldu devran döndü bir nişana bağlıdır

-62-

Bu gelen hub merde cimri ruhi sultanı mıdır
Barekellah bin maşallah cismi canı mıdır
Kırk senelik bu ateşe cini polat da erir
Bir şerit kanalı geçen devri zamanım mıdır

On iki yaşından terk ettim sıla saadetin
O gün bu gündür çekerim gurbet el mihnetin
Kırk yılda çektim yetmiş yıl Yakub'un hasretin
Elhamdulillah şu gelen zat Yusuf Kenanım mıdır

Sâbit Müdâm kısmet oldu görmek karşımda bunu
Gelerse baş tacı kılam saçım başımda bunu
Murad Yaylasında gördüm yedi yaşımda bunu
Nikahım kıydı erenler Şemsinur canım mıdır

-63-

Selvi boylum bir hubdur aşkın mecaz mıdır
Bu aşkına güftügülar cilve midir naz mıdır
Bir güzele bir yâr olur senin kaçtır sevdiğim
Kafanızda esen rüzgâr dağıyla poyraz mıdır

Bana nisbet rakibe göz süzmenizde ne sebep
Her görende bana dudak büzmenizde ne sebep
Yeter artık beni candan etmenizde ne sebep
Habu gören her yerin diye atlattığın az mıdır

Neden tanıyamadın yine yücelirsin sevdiğim
Hayalinde her kıraldan baç alırsın sevdiğim
Vaktin geçer sende bir gün kocalırsın sevdiğim
Bahar yazda açılan gül yazda solmaz mıdır

-64-

Senelerce hasretinle ağlayan gülmez midir
İblise kötülük herkesi ettiğin bulmaz mıdır
Usr-i yüsra buyurmuştur Hak Çalap Kur'anıyla
Bana ettiklerin bir gün başına gelmez midir

Her ismin andıkça gözüm yaşarırdı sevdiğim
İki gönül bir olsaydı başarırdı sevdiğim
Senin bu yaptığın çevre taş erirdi sevdiğim
Derbeder halime bir kez merhamet olmaz mıdır

Âşıkın Sâbit Müdâmî derdinle olmuş zabun
Dil şikeste ruhun hastadır giryân bağrı hûn
Bakın belki davacınım ben senin yarınki gün
Kıyamet sorgu suâldar hiç insan olmaz mıdır

-65-

Mey içip sermest olanı aşkı dîldâr ağlatır
Hayali gitmez gözünden her dem her bâr ağlatır
Aşkıyla âşıkların arşa dayanır nâlesi
Herkese derdin açmaz gizli esrâr ağlatır

Kimi ekmek davasında çünkü mülkü malı yok
Binbaşı mamur değil ya gevheri yok lâ'li yok
Çekmiştir derdi sineye söylemeye mecâli yok
Sehvi noksan derdi hicran çâru naçar ağlatır

Sâbit Müdâm her dem ağlar geleli bu faniye
Adam odur kendin durup râhi hakkı tanıya
Bu ne gam dünyası derler gamsız insan haniya
Bir kula talihi baştan olmasa yâr ağlatır

-66-

Hakkın yüz bin hikmeti var tecelisi kulda bir
Düşünen divâne olur cebel dâdı çölde bir
On sekiz bin âlem dâhil mevcudu Ademdedir
Gerek âlim gerek ümmi sana'at sağlam gül de bir

Ne ararsan sende ara arayan hakkı bulur
Pir elinden bade içen mi bulur sâki bulur
Yalnız insan ilmi irfan ile terakki bulur
İnkişafsız bir nâdâna atlasta bir çul da bir

Hak Taâla gün gün zekâ verir kuluna
Kimi uçmağa sa'y eder kimi toy yoluna
Cennetten çıkma bir huri geçse nâdân eline
Horoz inciden ne anlar bekârda bir dulda bir

Gör kemali kudreti kimde var böyle haz
Şarka garba ziya verir yarattı şemsi kamer
Üç yüz altmış altı gündür bunca insanda damar
On iki mah çar mevsimde devran eder yılda bir

Hak taâla murad etse bir nutfeye can verir
Dokuz mah bir zulûmatda ilik damara kan verir
Sâbit Müdâm bu divânın âlemlere şan verir
Anlamayan beyvaneye cevherde bir yolda bir

-67-

Kâmil insan merd-i irfan yerli kürdü lazda bir
Naşir hoyrat kim ne davan davul zurna sazda bir
“Alâ meraetbihim” insan halkından bellidir
Anadan doğma bir köre yeşil sarı bozda bir

Halkı hilkatindendir istinad etmez suya
Deliye her günde bayram gitse bayrama toya
Avrat yoksulluğu dağda atın … zırtaya
Def'i zardur ihtiyacı gelinde bir kız de bir

Ey Müdâmî döndü dünya aksi devreyler zaman
Kadir bilmezler elinden elâmân sad elâmân
Eşek hoşaftan ne anlar yahşidir araba sevmam
Şekli insan fiili hayvan şeker de bir tuz da bir

-68-

Hamdi bi-had aynayı ecla benim gönlümdedir
Kâinatın haliki Mevlâ benim gönlümdedir
Kandilde mer'iyet etmiş iken anın zâtı
Kaba koysan ol ah edna benim gönlümdedir

Çar anasırdan yarattı Ademi perverdigâr
Hep melekler secde kıldı yerde gökte neki var
“Velekad keremna ben-i Ademe” dir aşikâr
“İlmül esma” benim zira benim gönlümdedir

Çün Adem çıkandı çıktı cümlenin ervahından
Bir zaman bezm-i eleftte kaldı seyrangâhları
Çar kitabın yüz suhufun manası miftahları
Hepsi bir noktada ol nokta benim gönlümdedir

Hem nice yıl hem dem oldum Adem ve Havva ile
Gezer kâinatdan semayı cennet’ül mevâ ile
Yedi zemin yedi derya hem yedi masiva ile
Sekiz uçmak dilde nur havra benim gönlümdedir

Sâbit Müdâm matlubum had hem Resul-i Ahmedî
Yüz yirmi dört bile renc-i abâ açmadı
Müminin kalbi geniştir kâinattan ol dua
Öyle il'aa sanmayı kübra benim gönlümdedir

-69-

Yine doldur dil şiması zorlu sepkar mendedir
Başın meydanda top atma bekle çevgân mendedir
Öyle bend oldun ki dostum her tarafın sımsıkı
Kuş olsa pervaz aşamaz hatap dükkân mendedir

Bülbülün sedasın duymaz kim güş sağır gelir
Kantar çekmez her sözümü ağrıdan ağır gelir
Ne mekânda düşsen sıdkınan çağır, gelir
Müşkülde imdâd isen İbn-i mülkan mendedir

Şair Müdâm her kelamın gergin, polat yay gibi
Her fenden mana saçılır bedirlenmiş ay gibi
Çok başlu âşık gördüm çifteler ham tay gibi
Edep ile uslanmayanı bağlar erkân mendedir

-70-

Bugün bu ahvali âlem bir şikâr üstündedir
Herkes nefsî nefsî olmuş kisbkâr üstündedir
Kimiler harami olmuş yol keser aç kurt gibi
Kimi taksime razi helâlkâr üstündedir

Kimi bir kez baktığında istiyor göz kirasın
Kimisi canına kıymaz saklar kefil lirasın
Ya güzel ya zengin ol ki işini aşırasın
Rütbe-i vâlâ-yı mansıp sim-ü zer üstündedir

Ey Müdâmî kalp gözünü hab-ı gafletten uyar
Zengin oldunsa Allah da sana her eyilik kıyar
Kesende papel var ise herkes merhaba diyar
Buyur beğim şah efendim itibar üstündedir

-71-

İş bu dünya halikin bir cilve-i nakkaşıdır
Gadabından korku çekmek her hikmetin başıdır
Yerde gökte her ne varsa hizmet-i Adem için
Şu yediğin şirin hurma Ademin kardaşıdır

Sana yedirdiği ballar tecel semi sayılır
Devr-i âlem bir denizdir zaman gemi sayılır
Ademe kardaş olunca bize emmi sayılır
Balçıktan atan toprak Ademin kardaşıdır

Bitirir hâkdan hububat Ademoğlu anı yer
Lahm-ı meşem sebze asıl lebin sükker nanı yer
Ey Müdâmî gafil olma bir gün dünya seni yer
Aldanıp bel bağlayanlar nefse uyan yastadır

-72-

Ey arkadaş elim Kars'tır aşk kemâli bizdedir
Nisanı devr-i mücevher yakut lâl bizdedir
Sizde Ferhat Şirin varsa bizde Bahri Ceyhun'i
Çağlar nevbahar misâli aşkın seli bizdedir

Cihana şöhret nâm koymuş Kars'ı sanatkâr Mahirî
Hütâbanın üdebârın fevkindedir cahili
Muhterem musikişinasi Hamdi Hamid şairi
Kurbani'den aşk havası irticali bizdedir

Şair Müdâm bu hususta haklıdır benliğimiz
Âleme şöhret nümâdır dirlik düzenliğimiz
Fakir Feryadı dedemdir hem baba Şenliğimiz
Hala berhayat Afyonda bak Zülâli bizdedir

-73-

Âşıka aşkın ezeli şebap çağından gelir
Mevsimi buy-ı cinânın sevda bağından gelir
Dolanır vuslatı bârâ rûz-û şeb pervane desen
Görmez misin anda gül budağından gelir

Yevmi mahşerden kapanmaz bu aşkın münhânesi
Nazaninim şema olmuş biz anın pervanesi
Yek nazarda bin kan eder dü çeşmi mestânesi
Sevdiğim hıraman olmuş naz otağından gelir

Sevda tabirinden aciz nece erbâb-ı seneminen
Bunun ile mektebi irfanı kurmuş zaliminen
Akıbet Şair Müdâmî eyleyūp terk-i vatan
Olmuş bir kaysi zamana leyli dağından gelir

-74-

Okula canın fedâ ki yediği nânı bilir
“Feman ye’mel miskâle zerretin” ihsanı bilir
Çok bilgin var kuru cahil saçma ağdan karayı
İnsân-ı kâmil odur ki düşü düşmanı bilir

Diyojen baş indiremedi ölse de İskendere
Dedi İhsanîn istemem gölge etme bir kere
Zihni sarrat demek ardır hurde-i ahengire
Hıfzi dür dihân olanlar la'l-ı mercanım bilir

Ey Müdâmî işbu hasta yemesinden bellidir
Fırtına ile eyyamı semâsından bellidir
Nikbed her türlü insan simasından bellidir
“Ya' rufü'l-mücrim” olanlar bakar insanı bilir

-75-

Tiyneti ahsen olanlar gör ne hâlet gösterir
Kem olmaz asilzadeler bir asalet gösterir
Varıp da bir mûrûvvet desen haneden bağışlarız
Ya gelip yoldan sıyana istikamet gösterir

Bina taşı yerde kalmaz bu ki ihtimallidir
Kemliğe kemlik eylemez kim ki hûb kemallidir
Gerek âlim gerek zalim hilkatinden bellidir
Değil sultan gedâ olsa bir sahâvet gösterir

Ey Müdâmî türlü maden Adem’in hakindedir
Hulku azim medh olunan sırr-ı levlakindedir
Ebeveyninden ise terbiye işi südün pakindedir
Haramzade şah olsa da bir zillet gösterir

-76-

Semada olan kevkebler aya baş endirir
A'layı görmeyen aşınmas adıyla baş endirir
Aşkı gürühândan yedi yıl oldu kays terk-i vatan
Bak bu aşkıyla Mecnun Leylâ'ya baş endirir

Çokları aşkı gerduhandan terk etti tahtı tacı
Bu bir ağudurki nûş edene zehirden acı
Cümle derde nabatâttan düzdü Lokman ilacı
Her derde deva nebâtat kimyaya baş endirir

Fitne felü dolar periler zıttır İslam dinîne
Biz turâbı anlar nâri kinin uymaz kinine
Yılan eğilir bükülüpdür çekilir inine
Kâfile munda ne varsa Mevlaya baş endirir

Gam yağma eyledir Müdâm serde aşkın dârını
Âşık talep kılar yârı istemez ağyarını
Halk olan mevcud u mahlûk bir bilir gaffarını
Kıble beştir lâkin İslam Kâbeye baş endirir

-77-

O kadar kan aldılar ki gözlerim karalıyor
Ben dertten kurtulam derken dert beni arıyor
Yanlarımla kollarımın cümlesi delik deşik
İğne vücuda girince ciğerim yaralıyor

Gecelerde ter veriyor başlıyor hem yanmalar
Çektikçe Hak vermesin gör ne dayanmalar
Hem ciğerde bulantı var hem başımda donmalar
Bir sıkıntı bir üzüntü yek canım daralıyor

Şair Müdâm kan vermekte damarda kan kalmadı
Şimdi halsizlik vücudda dizde derman kalmadı
İş bir ilaha kalmıştır başka ihsan kalmadı
Limon portakal misali benzimiz saralıyor

-78-

Mızrabım tele dokunsa bütün fezâ sızlıyor
Bir inilti bir uğultu makezâ sızlıyor
Lerzenân eyler bu nağme vücudum iklimini
Üç yüz atmış altı damar cümle a'zâ sızlıyor

Ben çalarken nazar ile çeşmimin sellerine
Murğ-i gönül pervaz açmış gider aşk ellerine
Koca sofi gel kulak ver sazımın tellerine
Allah Allah sadasından arş-u âlâ sızlıyor

Şair Mûdâm senin gibi feleğin küskünü bu
Hîcran ile yeksân olmuş gamların baskını bu
Âşıkın aşkın arıyor fasıkın fıskını bu
Kirde gördi uşaklar dil-i derya sızlıyor

-79-

Meclis-i irfan içinde kurduk divanı budur
Zikredelim evvelinde zî-şerefi şanı budur
Kefi nundan kün demekle var eyledi âlemi
Hem anı zikredelim hem fahr-i ekvanı budur

Görüben zatı didârın seyelân oldu akrab
Bize ihsanın ita kıl eyle Yarab feth-i bâb
Bin bir ismin hürmetine kıl duamı müstecâb
Feyzi lütfundan ita kıl rahmı bol gani budur

Sâbit Mûdâm dâd elinde kastımız oldu şibah
İstedim bir murad alam tanyeri oldu sabah
Dilerim avnın temennasından ey rabbü'l-felâh
Dalgalansın dilde aşkın bahr-i ummanı budur

-80-

Ey gönül arzu çekerdin işte o canan budur
Kaddi arar buy-ı anber lebleri mercan budur
Ger Müdâmî olur ise kasteder can almağa
Zerrece merhamet bilmez afâtı devran budur

Varın söyleyin o canana kararı böyle midir
Gonca gülleri açılmış derilmek arya mıdır
Aşkı çeker yara sebeptir vuslatı derman mıdır
Hasta gönüller şifası hâzıkı Lokman budur

Serseri değil Müdâmî sevdamın abdalıdır
Kevkebi bahtı nahr şu âşıkların halidir
Âşık bir kovana benzer maşuku da balıdır
İnanın ki yok hilafım ten içinde can budur

-81-

Bu devir Müslümandan Hristiyan doğrudur
Medet ya Allah diyenden Asvas diyen doğrudur
Bin üç yüz yetmişe vardı hicretteki sâlimiz
Akrabalar akrep oldu yılan çıyan doğrudur

Türedilik girdi ruha damarda kanda çalar
Kimi dağ başında çalar kimi ormanda çalar
Köylü değirmende çalar esnafa dükkânda çalar
Vallah böyle müslümandan domuz yiyan doğrudur

Şair Müdâmî İslamlık hani göster nerdedir
Her nerde doğruluk varsa Müslümanlık ordadır
Hani hak hukuk tanıyan komşu hakkı nerdedir
Gine derim böylesinden Agap Miyan doğrudur

-82-

Hak ırkdan ders alanlar arif-i irfân olur
Nûş eder vahdet meyinden ta ebed sekerân olur
Pâk eder gîllını doğuştan gönlünün miratını
Mürşidî Hazreti Muhtar rehberi Kur’an olur

Nice Hüsrev nice Rüstem geldi iş bu faniya
Akilu dane ger gider râhî Hakkı tanıya
Ey azizim bunca selef bunca ecdâd hanıya
Dünyaya bel bağlanır sinni minni aleyhafan olur

Sana kâse zehri sunup lezzetin bal eyleyan
Kendüyi ziʾnete çeküp sihrile âl eyleyan
Oyalama harbi eyle seninle cidâl eyleyan
Biri dünya biri nefsin biri de şeytân olur

Okunur bunca kitaplar var mı içinde yalân
Var mı Adem'den beriye dünyaya meskên salan
Gelen konar konan göçer var mı bu yurtta kalan
Her gelen konuğu amma birkaç gün mihman olur

Ey Müdâmî akıllıya ol olma hemrâh bunlara
Yönünü hazrete çevir olma gümrah bunlara
Nakşına aldanma ey ile eyle ikrâh bunlara
Safın Hakka kıl tökülen saçın süphân olur

-83-

Canân ismi yâr olanda yanar bağrım hun olur
Per perişan hale gelir gözyaşım Ceyhun olur
Sevda hali bilmeyenler bir su sesi zanneder
Başına bu hal gelmeyen ölünce memnun olur

Nerem yandı aşk oduna andan hicret eline
Terk etti tahtı tacı meyil yok dünya malına
Bu bir ateş gömleğidir kim giyerse dalına
Hem kendi olmasa da gine derdi bin olur

Şair Müdâm fiğanımdan yandı deryada semek
Nidem takdir yok imiş yaz ile baharda emek
Silinmaz bendan bu sevda ta kıyam-ı haşra dek
Sine saf naki meram bilmenem ne gün olur

-84-

Yâr bağında ötmek istersen gönlü alçak yürür
Mecnun oldunsa Leyla'ya su gibi berrak yürür
Âşıka aşk güzârında eksik olmaz cefalar
Ne çare katlanmak gerek dişlerini sıkar yürür

Bir melek simayı sevdim tende arzular canım
Ah ettikçe dü çeşmimden akar hunu giryânım
On dokuz yıldır görmedim gitti sabi şirvânım
Gine derler düşe mihman olmağa ayık yürür

Ne selâm ne alem baki kalmaz bu cihân
Sâbit Müdâm birin alır takdir kün fekân
Ya ilâhi yakma nara eyle duhulül cennat
Şol kim ki dedi illallah ko mümin müminât
Etmez hana muhalif müstakim tarîka yürür

-85-

Âşıklarda eksik olmaz keder matem ile yas
Çari unsur terkibinin biri hicrandan esas
Geceler tâ subh olunca eyler efgân ile ah
Arzular vuslat demini eyler Hak'tan iltimas

Âşıkta var iki haslet biri rahmani dürür
Müstakiminden çıkarsa, biri şeytani dürür
Verir kendin nefsini şuh fiili zulmanî dürür
Vara vara perde kaplar gönül aynasını pas

Evvelde sonra da işbu sevda temelden yıkar meni
Ecel hazır başucunda kemende takar meni
Şair Müdâm aşkın ahdı durmadan yakar meni
Geçmişim öğünme gamdan ateşten bir libas

-86-

Sefil ayaklar ne çeker olunca serseri baş
Yirmi bir yıldır ki sunmaz can evinde bir ateş
Tedbirimde noksanım dar eylerim aczim beyân
Ah edince seylâba olur didelerden kanlı baş

Yoksa ta levh-i kalemi bu idi yazın senin
Kadere engel mi olur hümâ pervazın senin
Her telinde bin kan eder cilve-i nazın senin
Zatına olan oldu selvi boylum bir yavaş

Sâbit Müdâm takatim yok bu dağ-ı hicranlar
Sarmısak fidan değildi bu bağ-ı gülşenlere
İnşallah merd olanlar yer açılmaz anlara
Sebep olan cazilerin gori gorhanesi taş

-87-

Bir meslektaş şarkı ziyarete gelmiş hoş gelmiş
Yârân eyleyeymiş dem sohbete gelmiş hoş gelmiş
“Mine’l ekremü’l- … ” fahr-i ekremin dedi resûl
“El –kelâmü yahzü’l-kelam” ülfete gelmiş hoş gelmiş

Mezhebi Caferîdir Hüseynidir Haydaridir
İlmi irfan haznesin madeni gevheridir
Şehr-i İstanbul’un radyo şair sanatkârıdır
İcra-yı san’atla ticarete gelmiş hoş gelmiş

Şair Müdâm meslektâşa muhabbet mu'tadidir
Geruhu Naci'ye mensup selef ve ecdadıdır
Mahlası Âşık Selam Davud Sular adıdır
Selahiyettardır tetkikata gelmiş hoş gelmiş

-88-

Hilkati ervâhda atdım sevdayı nâra hamuş
Anda gördüm dost cemalin oldum dildara hamuş
Âşıklar alüde değil ziyneti dünya ile
Zannımca dara kadar yok devlet-i vara hamuş

Varmış yokmuş bizde yoktur hevesi dünya mal içün
İsterim miktar-ı kifafa fazlası hamal içün
Görmez misin anda lebi aşkınadır güzel içün
Meyl-i gülşân olmasa eyler mi ol hara hamuş

Ey Müdâmî bu sözlere âşık gerektir kana
Kanılmayan bir manzum neş'e vermez insana
"Vema fiha" bir yanadır âşıka yâr bir yana
Yine der ki fazladır vuslatı yara hamuş

-89-

Beni yüz bin derde saldı befasız yâr akîbet
Geniş dünyamın öz başıma eyledi dar akîbet
Çün çalıştım bu firkattan azad olmağ için
Bulamadım derde çare kaldım naçar akîbet

Bunca yıldır bir dilberi diledim Hak'dan dilek
Takdirim kara yazılmış zafer yok bir dem gülek
Beni ağlattı dünyada eli güldürdü felek
Şarab-ı aşka etti beni mest-i hoşyâr akîbet

Müdâmî yanmasın oda ben gibi ihrak olan
Gün matlubuna dilrubası Hak olan
Mekânında karar etmez güruhu uşşâka olan
Binip aşk atına oldur terk-i diyar akîbet

-90-

Dünya sakin olduğunca yaşasın Cumhuriyet
Hükmün olsun şarka garba aşasın Cumhuriyet
Vermesin Mevla zavâlden asla mükedder sana
Tarih-i Türkte müthiş bir neşesin Cumhuriyet

Bulmasın düşmanların hiç dest-i kahrından rehâ
Ger ziyanız kevkeb ise şulesi dinsün maha
Günbegün şöhreti şanın âlemi tutsun şahâ
Bahr-i muhitler misali coşasın Cumhuriyet

Sâbit Müdâm âlem duysun gönlünün gayesini
Tir misali tayyarınan uçursun yayasın
Bozmasın Hak başta ki olanların sayesini
Yaşasın şanlı milletim,yaşasın Cumhuriyet

-91-

Akıt akıt ey gözlerim kanlı yaş şimden geru
Ne ile barınacaksın dertli baş şimden geru
Gitti bugün saltanatım hem mebde-i devletim
Yine gördü can evinden bir ateşimden geru

Bu sene bizim bacada baykuş yuva bağladı
Saltanatımın firâkı cigergâhım dağladı
Öleceğini bilip de insan gibi ağladı
Sürme çeksen gözlerine çok kalleş şimden geru

Şair Müdâm dost bakmadı felek sana doğrusu
Bu merak bu matem ile geçmez canın ağrısı
Ölümü emr-i Hak'tır yetim kaldı yavrusu
Kimi bulak ana diye buna eş şimden geru

-92-

Görmedim nevrest çağımda şâdu handan bir günü
Usandım darı fenâda gam çekmekten her günü
Gitti tenden iktidarım kalmadı sabra mecâl
Halime rahm eyle Yârâb bir buluttan çar günü

Narı hicrân aşkı sûzla bunaldım gayet kati
Rüstem-i Zâl olsa bile kesilüpdür takati
Salma Yârab bu günüme yarattığın milleti
Gösterme hiç bir kuluna bu kaldığım dar günü

Sâbit Müdâm hicr-i gamımda ciğerim oldu kebab
Müsebbibül esbâb sensin aç görülmezden bir bâb
Bu duruma cazi loplop analığımdır sebep
Dilerim hakkımı andan kıyamı mahşer günü

-93-

Bir tabib-i hazık asa yaralar bağlar bu saz
Hasta hicrâna ağuşun açar sağlar bu saz
Tellerinden yükselen sedası sığmaz göklere
Allah Allah çağıru ben durmadan ağlar bu saz

Her ne denlü görünsem gam efkârım dağıtır
Sözü dilinden çıkan sesi sinesinden dağıtır
Ben ağlarsam bu da ağlar derdimin ortağıdır
Deniz gibi dolar taşar özünden çağlar bu saz

Şair Müdâm duymadığım gün olmasın sesini
Tuba dallarından almış ahengi namesini
Hekim biraz Davud nebiden almış asasını
Nice bin yıllar geçirmiş nice bin çağlar bu saz

-94-

Ya ilâhi yoktur çare işbu derde el-feyyaz
Lütf edüp bizi bırakma ara yerde el-feyyaz
Bir kesle seni çağırsa birisin imdadına
İsmin hürmeti koymazsın anı kârda el-feyyaz

Ya ilâhi senden ayrı bileceğim kimse yok
Hem temenni hem tercih kılacağım kimse yok
Nere varsam mülk senindir kalacağım kimse yok
Hem mizanda hem sıratta hem mahşerde el-feyyaz

Ya ilâhi bir sailmem gelmişim ihsanına
Boş döndürmek yakışır mı sen keremler kânına
Kul Müdâm bin bir hatayla düşmüş astânene
Fahr-i âlem merhametin yakma narda el-feyyaz

-95-

Derdimiz bir iken oldu nazar ile bin bu kez
Meta'ım gam u kaygu etti derildi hicran bu kez
Ra andan ettin yanardım çıkmaz idi duhanım
Eyledi mesken gülde ateşi suzan bu kez

Gör felek saıldı başıma nice tasa gamları
Ekser-i âzam diyerek sundu kâse simleri
Akıtırken iki dedim katre katre gamları
Ab-ı çeşmin çağlamakta oldu kızıl kan bu kez

Âşkın ezel çağlarında murg-ı dil memnun idi
Âşık maşuk birbirine cânu dil meftun idi
O yâr ile geçen günler kurban bayram günü idi
Günümüz daldı küsüfe atmaz oldu tan bu kez

Ey Müdâmî yüz bin öğüt verseler uslanmadın
Her ne denlu bend olursa hem birine kanmadın
Ezel fırsat elde iken göz açıp davranmadın
Şimdi kerem gibi sende âşık oduyla yan bu kez

-96-

Derdi aşka mübtelâ uşşakı ferahlardanız
Tekebbür hasma püsküllü belayı ahlardanız
Surata bakma kişinin birde bak siretine
Bâtın ilmi ledünni sanma gümrahlardanız

Geşt edüp gezdim cihânı âb-ı danem vesile
Hu çeküp de beni bu râha girmişim hevesiyle
Himmeti kutbu erenler yaradan sayesiyle
Ezelden nasibin alan tarik-i râhlardanız

Sâbit Müdâm divanında dürri mercan nazm edüp
Elde saz dilde niyazım meclise dem bezm edüp
Uzun yollar milli şefi Ankara'yı azm edüp
Şark doğu tâ Kars elinden gelen seyyahlardanız

-97-

Tuba katli bir gisu gınabeye müptelayız
Aşkın yeli bâd-ı seherim sabaya müptelayız
Eyleriz bülbül misali her seher figân zâr
Severek bir huyu bir anâyı mahitâbana müptelayız

İlmi irfanda var sadhezarân lezzet halâvet
İlm-i dinde say eyle Hak kelâmın kıl tilâvet
Hemişe usanmayıp leylü'nnehar sad salâvât
Fahri kâinat ruhuna hubaya müptelayız

Müdâmî müdâm hazır kılsın bu sırr-ı felek cesur
Var Müdâma matlubun çark-ı felekten bin küsür
Hasenattan bir ecrem yok eyledim bi-had kusur
Zine estağfirullah tevvâba müptelayız

-98-

Hitabı bezmi elestin sadasın olalı biz
Beli delinip tasdik ettin kadr-i Zülcelâli biz
Olunca"nahnü kesemne" her ervah bir yol tutup
Sakin camı vahdetten nûş ettin Zülcelâli biz

İptida " üktüb ya kalem" deyince faslıl-hitab
Kime kitab-ı Tevrat ona verilen cevab
Mürşidim hazret-i muhtar rehberim Ümmü'l kitab
Hazret-i kur'an 'la bildik haramı helali biz

Müdâmî aşk bize varlık murad kalu beladan
Ol hemail el çırptırır Hak Taaladan
Halka şikâyet etmeyiz çektiğimiz çileden
İki ağladınsa bi güldün dünyaya geleli biz

-99-

Fariğ ol bu masiyetten ey gönül uslaneyiz
Cürm-ü isyan hadden aştı nüna yaslaneyiz
Bivefadır bu cihanın noktasına aldanmagıl
Nasihat isterse ölüm şol giden kervaneyiz

Maili dünya olanın kararır kalp şişesi
Gitmez ehl-i hâk olandan ahiret endişesi
Doğruluk Hak kapısıdır ol kanaat pişesi
Eğer zengin ölem dersen kanaat büryaneyiz

İrtikâb ettin menâhi ne sebebden yılmasın
Geçti gaflet ile günün ne acep ayılmasın
Üç gizli düşmanın vardır ne yazıklar bilmesin
Biri dünya biri nefsun şeytan da düşmaneyiz

Ki bir doğru yoldaş olmuş nefsiyle şeytanıyla
Kuşanıp soyun silahın cihâd eyle anıyla
Leylünehâr musahip ol Hazreti Kur'an ile
Hücceti sadık akrandır mubarek Kur'aneyiz

Ey Müdâmî bin yaşasan madem ki sonu firak
Zulmeti kabrinde yandır nurdan edin bir çırak
Emrini tut Hüdânın kaç nehyinden ol ırâk
Ana babadan şefkatli sahibin süphaneyiz

-100-

Dört ay oldu ne ki vatan memleket firalıyız
Küçükler beşiğe yaygın bir bahtı karalıyız
Bu günler kâbus içinde hava bozuk yok para
Merhamet eyle nazar kıl bu günde buralıyız

Bir ateş var can evinde yanan ceset çağıdır
Yedi yaştan beri yanar sönmez volkan mıdır
İsrafil sur mu üfürdü yoksa Nuh tufanı mıdır
Kesildi her yandan yolum bu gün de buralıyız

Ey Müdâmî gaza basma bu dönülmez bir viraç
Ne bağ olur ne de bostan susuz yalçın bir kıraç
Min sabre zafere el-sabr miftahü-l mügarreç
Bu ümide gönül tuttum belki bir çareliyiz

-101-

Âşıka yârla mülakât sekri nandan leziz
Vema fîhada bulunmaz tatlı canândan leziz
Maşuka erince âşık bilmez şebi yeldâyı
Bir saat yârla geçen vakit bin yıl zamandan leziz

Gayri yerde durmaz gönül bağlansa da tufeyla
Cenneti ona verseler bağ-ı kasrı sevkıyla
Bir tenhada geçen demi müşevvik-i âşkıyla
Çalı dibi mesken olsa ona cennettan leziz

Sâbit Müdâm meyil verdim bir saçı Leyla'ya men
Gece gündüz yalvarırım vasl için Mevla'ya men
Hâsılı vermem canam tâ iki dünyaya men
Anda bulduğum lezzeti huri gılmandan leziz

-102-

Berkarar olmaz bu dehrin bi-kararın görmüşüz
Nice Hüsrev tahtgâhından firarın görmüşüz
Bu mekân da dest-i zinde bir kalaylı kâse var
Üstü bal altında dolu zehr-i narın görmüşüz

Şu gelip geçenler ile eylesin bir irtibat
Mey dökülmüş cam şikest olmuş ne sürur ne neşât
Her kimin yüzüne gülse var dalınca bir tokat
Pençe-i kahrında yeksansa sadhezerân görmüşüz

On bir ay matemli bekler bağ bülbül bir güle
Çile dolup gele vuslat çağı bülbül bir güle
Serden geçer de kondurmaz zağ-ı bülbül bir güle
Ey Müdâmî bi-vefa gülşende harın görmüşüz

7.1.7. Muhammes Divan

-1-

Kaza-i Şavşat'a varsam yollar çamur dediler
Noksanı var şairliğin olur tamir dediler
Okumuş ilm-i ledünni ihbar de kayıkları
İlm-i irfan kaynağın ta mecrâsı andadır
Muhammed Recai nurunu vartum demir dediler

Belde-i şayestede meskun bulunan faikleri
Saygı değer şayeste hürmete layıkları
Okumuş ilm-i gahından ahyâr dekayıkları
Sitayiş mihenge vürdurur her gün âşıkları
Üdebâ tahtı nişili Şamil Zamir dediler

Bunların methü senâsı ta Derbent'ten gelmedir
Teke Dağıstan'da Hive Taşkent'ten gelmedir
Atila Cengiz Temurlenk işbu kentten gelmedir
Mecid Tokdemir aslı da Semerkand'dan gelmedir
Aslı ırkı mayası Tûrk halis çamur dediler

Mûnşi'-i ruhaniye hayret fezadır doğuşu
Şiirinin medh ü senası semalara ağ'ışı
Kurban mücevher kelâmın ne haddi sağışı
Andırır dolu havada mayıs nisan yağışı,
Zülâli feyzi rahmetten yağan yağmur dediler

Riya değilmiş isem böyle zatlar methini
Her gelen mihmana karşu sıdku sadakatini
Kudreti şiiri Rabba olan hidayetini
Zihni lâ'l-i zer yıgnagı eder iki eflatuni
Nice harabat gönüllerimiz etti ta'cir dediler

Yine coştu deli gönlüm aşkı geldi hevese
Medhimiz ahfada değil ilan olsun herkese
Lâinlabâlıdan tecerrüd kimse durmasın bahse
Sâbit Müdâm'ın bu medhi kala yevm-i Baase
Her medhiye meyanında ola emir dediler

-2-

Hep eşitsin Türk'e yağı ateşi sızam budur
Yurduma hain bakanın beynini ezen budur
Hangi dağdan kopsa bir sel bu olur Nuh-u Tufan
Yedi yıl kararlı cepheyi hamlede bozan budur

Bir zamanlar binden fazla aşmış iken derdimiz
Teslim olmuştur silahlar kalmamışken ordumuz
Silinirken Türk'ün adı taksim ile yurdumuz
Beşeriyet i'lân etmeyüp temeli düzen budur
Gaziyle el ele durup harta çizen budur

Bende-i Sâbit Müdâmî düşün eski halini
Padişahlar öz keyfinde el alırdı malını
Fevzi Çakmakla Atatürk berk tuttular elini
İngilize iskemle vuran fatih-i Lozan budur
Altun kalemle bu varlık beratın yazan budur

7.1.8. Yedekli Divani

-1-

Ol Rasulù kibriyâdan parladı bu lâ'l-i din
Gelmemiştir dünyaya İslâm'dan â'lâ âli din
Nass-ı Kur'an eyle Sâbit var mı bir emsâli din
Cümle lezzetten lezizdir tattın ise bâl-i din
Kim sanı tekzib edenler oldular cehâli din
İşbu anlar seyridir fi cehennem hâlidin

Çar bari Mustafa Sıddık Ömer Osman Ali
Cennet ile müjdelenmişdir bu şahıslar belli
Bir ziyafet sofrasında gördüler bir tas balı
Her birisi bir müşâbih söylediler ikmâli
Kim anı tasdik edenler oldular ikmâl-i din
"Selâmün aleyküm tıbdüm fedhulu hâlidîn"

Gör ne buyurdular anda muazzam dört veli
Birisi der tatlıdır bu baldan İslâmlık balı
Birisi der işbu tastan nur İslâmdır celi
Birisi der incidir bu kıldan İslâmlık yolu
Kim anı tekzip edenler oldular cehhâlidin

Bu tarikatlar ki geldi dört veliden geldiler
On ikidir cümlesi şahı Necef'te buldular
Kimi nakşi kimi kadir hem rufa'i oldular
Herkesi halince nasbın on ikiden aldılar
Anlardan ayrı değildir hem '' müd'î halidin ''
Biz diyarız Rasulüllah aleyhim ecmâ'în

Ey Müdâmî on ikiden iştigâlin var mıdır
Bu muhabbet gülşenin de ya bir dalın var mıdır
Yapış bir dostu mürşide kıyl-u kalin var mıdır
Yarın ührâya manâsı bir ef'âlin var mıdır
İntisâb etsen olursun hulazâ lâ-â'li din
"Tecri min tecriha lehünnehâr " cennet içre halidin

-2-

Ey kerem ıssı Çalabım şefaatinden etme dur
Hep senin lûtfuna muhtaç canlı cinli marûmur
Eksiklüğ bir bendenüm var kulluğumda çok kusur
Hiç kese değmem dolaşmam sanarlar etmez fütûr
Dünya kahrı el sitemi kalmadı gözümde nur
Geçme gündüz çağırıram ya rahim ve ya sabur

Aylarca mahkûm misâli evimde dursam bile
Hırsı tama'kibrü gurur boynunu vursam bile
Her ne denli menhiyattan kendimi kırsam bile
Turab olub ayaklara yüzümü sürsem bile
Günde bir çirkin hadise biz için eyler zuhur
Çağırıram gece gündüz ya rahim ve ya sabur

Âlemi yüzümü vahdetten bir isyana gelmedik
Verdiğim ikrârı ahdi biz nisyana gelmedik
Adularla döğüş boğuş imtihana gelmedik
Bir saadettu zamanda biz cihâna gelmedik
Cevr-ü mihnetle dünü gün ömrümüz etti ubur
Çağırıram gece gündüz ya rahim ve ya sabur

Eylesem bin yıl ibadet çıkmaz evimden nifak
Uymadı câru civarla birbirine ittifak
Bizim için mesud yuva merih yıldızdan ırak
Döndür bu bahsi saadete keremler kânı Hak
Üç yaşımdan beri böyle günümüz etti mûrur
Çağırıram gece gündüz ya rahim ya sabur

Gâhi eller kapusunda geçti günüm ahile
Gâhi terk-i vatan olup gezdik Salu mahile
Üç beş günlük dünya geçti ömrümüz kütâh ile
Çıkmadı gam deryasından sefinem bir sahile
Girdâbı mihnete düştüm yok mu eyyâm-ı sürûr
Çağırıram gece gündüz ya rahim ve ya sabur

Ya İlâhi bunca kahra bir saadet yok mudur
Ağlattığın kullara gülmeğe adet yok mudur
Darımız beytü'l hüzündür hiç ferâgat yok mudur
Yoksa Yarâb haznende cây-ı selamet yok mudur
Kulun şair Müdâmî şefkatinden etme dur
Gece gündüz çağırıram ya rahim ya sabur

-3-

Dokuz yüz altmış ikide on iki Ağustos gün ay
O günü çaldık felekten Hakka kıldık hamd Şenay
Hamdsiz geçen günlerin her saati sengi bin ay
Gör dinlendi âşk ocağı temeli attık yeni bin ay
Bir hûb gördüm kaşların yay mahbubzâde ismi Şenay

Gül cemâlin allanışı etrafı halhallanışı
Şirin dilin ballanışı lebleri zülallanışı
Lâle renkte lâl'lanışı hıbluğun kemallanışı
El kişi sallanışı hüriye misallanışı
Hatırlattı merhum zay aklım aldın güzel Şenay

Tekellüm de tuti gibi bed bülbül olmuş giftâr eder
Mülk-ü suret şemsin sırrı her canibe reftâr eder
Yüz yaşında hacı görse cemalinden iftâr eder
Bizi hicran alanın sancağına safdâr eder
Seslesan gelir yanına nela nela nanay nanay
Seni gördüm tazelendim aklım aldın güzel Şenay

Uykum elvadâ eder seni gören mettûn cavlâr
Her siherde ah edince ağzından çıkar alavlar
Düşürse dağ ve sahraya tutuşur yanar salavlar
Mevlâ nasib etmedikçe hepsi hayâl belavlar
Katardan ayrılmayasın korkarım ki şahin avlar
Gözedir şikârgâhında senin gibi telli suna
Ağladırsın hanım anay kızlar şâhi güzel Şenay

Müdâm mahbub dostu musun meddâhî oldun kızların
Hayâl âleminde geçer gecelerin gündüzlerin
Ağzında kalmadı işin yine de yanar gözlerin
Mevlâm hüsnü yüzden cüdâ etmesin gözlerin
Dil getir bir başa belâ ifşâ eyleme sözlerin
İşitirse durmaz kaçar nezdirsin fırtınay
Geldiği olmadı onay sebep olur dilber Şenay

Dünya da misli bulunmaz gez cihânı İdil tunay
Şikârgâhında gözetir tülün terlan telli sunay
Güzeller piyango olsa alırdım bende bir bunay
On iki yaşından beri terk etmişem köyü hanay
İnan ki yoldan çıkarır Molla Penah Behlü-i Danay'ı
Ne cennet akla getirir ne cehim dar-ı fenay

(12.08.1961)

7.1.9. 14'lü Divani

-1-

Ey karemler kânî Hak sana halim ayandır
Çağırıram seni Hak şeksiz belli beyândır
Bu öyle bir ateş ki burhan yola sana dayanmaz
Ya vergil sevdiğimi ya sabır ver dayandır

Bir ismin basar senin,göreceksin âlemi
Bir ismin de semi'dir gizli sesler duyandır
Alemül-gayb sıfatın kudreti vasf-ı zatın
Acizlere gabaet kâinata şayandır

Giribanı kullara gurebâya yoksullara
İstediğin kullara eltafın bi payandır
Senin işitüp duyan âlim her ışkın yuyan
Otuz beş yıl uyuyan kara bahtım uyandır

Men günahkâr kulunam Şemsinur kardeşin
Beni yakan âşk ile yârimi de yandır
Şu kaç günlük dünyada nolur yetür murada
Ötesi bellü başlı yılan akrep çıyandır

Yigirmi dört yaşında girdi kilit ağzıma
Otuz iki demezden beyaz turu numayândır
Otuz sekiz demezden ağızda diş kalmadı
Kırkı devirince kendim günden ziyândır

Seni öğdü yalvardı firavun gibi düşman
Yüzünü kızartmadın tarihlerde beyandır
Ona fit düşman idi şerik olurdu sana
Men bir aciz kulunam hâlim sana ayandır

Kırk beş yıl oldu ağlar Şair Müdâm gitmezik
Bundan sonra ki ömrü zâvkı şevka buyandır
Yaşınız bilmeyenler bize dede diyorlar
Ne nezir armuduyla ağzımızı sulandır
Kabul eyle hacetim bihakkı ali aba
Bir yaşayak bir olak bir karardan uyandır

09.01.1960 Ardahan

7.1.10. Beyitlerle Divan

-1-

Ey dillarâ te'sir etmez bunca niyazım sana.
Ne müddetten beri ağlar sinede sazım sana.

Eyledikçe nâle'i sen bizi ettin feramûş,
Gerek i'zaz gerek ikrâm bilmem ne lazım sana.

Hayli demdir iştiyâkım yâr dîdârın görmeğe.
Öyle bağlanmış bu gönlüm mürg-ü şehbâzım sana.

Derdinîn mecruhuyum uşşakına sensin tabib,
Gönder vaslından şifayı gelse bir yazım sana.

Sâbit Müdâm dil hastayı eyledin sen serngûn.
Te'sir etmez bunca nalâm ey servinâzım sana.

Öyle bağlanmış bu gönlüm la-muhal olmaz cüdâ,
İstesen canım efendim yok itirazım sana.

-2-

İnsan insana bu kadar yahu hiç olur mu zıd
At binip düştün peşime ey Yezidoğlu Yezid

Etme bulma dünyasıdır ettiğin başan gelir
İbn Mervan cinsi Nemrud nesli Firavn-ı şedid

Kurban olasın adın elçine yazık adına
İsm-i Ahmed cismi iblis lânet sende pelid

Müddet-i ömründe cem eylediğin devlet-ü mal
Karun teki servatinle tâ olasın na-bedid

Der Müdâmî varlığından yokluğun çok isteyan
Hiç kişi razı değildir senden ey ruy-i said

Eylesin yevmü'l-ceza Hak meskenin nâr-ı sekr
Laa şey-i murdârını kılsın cananından ba'id

-3-

Ey Hüdâ senden dileğim dü cihânda yüzüm kıl ağ
Sana bağla bu meylimi masivadan eyle ırağ

Berü kıl kibrü riyadan silinsin gönül aynası
Senin aşkını eylesin zulmeti kalbinde çerağ

Esti bir muhalif sarsar harap oldu gönül mülkü
Kavradı cümle eşcârı ne bostan kaldı ne hod-bağ

Gülşeni bağ nihâla sarmısak fidan anladı
Revâ mıdır çelebisi olun andeli bin yerinde zağ

Müdâma aşk şarabın ver açılsın bağ-ı sinem dağ
Düşür deryayı sevdaya görünmesin ona kırağ

Diler sana misli pervane nebi yâd şemin ervâhına
Ne sözünden ayrılsın ne ben andan olim ferağ

-4-

İptidâ halk olundu nuru şecerde mekân eyledi
A…ldan hicâbından kendin seyrân eyledi

Anın hikmeti hicâbından damladı şeş damlatır
Çar yâr nurlarıdır hep gel pirinç nân eyledin

Yedi canlı cansız üstü vân temel oldu cihâna
Güm güm öküz hem ferişte semek umman eyledi

Dört kitaptır dört mezheptir düde olur çâr yâr
Etsen şu yel durağından halk insan eyledi

Hışmından yarattı tamu lütfûnden uçmağım
Şeceri Tubadan nice huri gılmân eyledi

Der Müdâm Adem künnünden bitti buğday şeceri
Kudretûllah emri öyle bizlere nân eyledi

-5-

Âşıklar bayramına Konyalı pek özendi
Operlo verdi yayın kütüphane bezendi

Bunların emeğinen paşasından beyinden
Turizm derneğinden davetiye yazandı

Her cânip âşıklar biz tek bağrı yanıklar
Gafletten uyanıklar bu yollara uzandı

Geldi yigirmi dört ozan şiir ve destan yayan
Jüride namı mizân bir heyettir ruzandı

Âşıklar kurdu pazar atışır azar azar
Teypler harfin yazar jüri manâ sezendi

Çağrıldı falan falan saz ele alalı pelen
Rumuz ve işaret bilen manâları çözendi

Yuvanı yazdılar Allah'tan söz diler
Paytonla gezdiler bunu ne hoş görendi

Toplandı şehrin varı hem ricâlı kibarı
Kızdırdılar Âşık Efkârî o eski bir ozandı

Derdi dinlemeyena düşüp inlemeyena
Sözden anlamayana âşk ile yüzendi

Müdâm bunlar çattılar birbirini oynattılar
Çok attılar tuttular şarkıcılar kazandı

-6-

Mü'min olan bu duaya gelsin illâllah diyerek
Özün deryayı rahmete salsın illâllah diyerek

Cûşa gelir damar kanda her lahzâda her mekânda
Hak Muhammed aşkı canda kalsın illâllah diyerek

Anınladır yüzün ağı anınla bulun uçmağı
Kalbinde tevhid tokmağın çalsın illâllah diyerek

Kul çağırır Mevlâsınâ Mevlâ bakar ihlâsına
Ruhun âşkın deryasına dalsın illâllah diyerek

Ey muhterem din kardaş nefsin ile kıl savaş
Gözüm de yas mermer taşı delsin illâllah diyerek

Bırak iblis iğvasını vesvâsını hannasını
Kalbindeki kin pasını silsen illâllah diyerek

Kalbinde zikrin zatın dilde eyle ispatını
Müdâm hak emanetini alsın illâllah diyerek

-7-

Aman Mevlâ yetür fazlın bu mihnetten ferâgat yok
De madem artar eksilmez sabru takât yok

Garik-i bahr gam oldum hülâsa çare yok asla
Medet ya Râb sen âlimsin bunaldım istirahat yok

Vekâlet bunu emretmiş saatte on üç dakika
Vekâlet orda bu burda hiç emrine itaat yok

Hemen bir mertebe bulun şâhi eihan oldum sanur
Dev aynasında görünür avrattan başka selâhât yok

Şairdim şaşkın döndüm yedirmedim bu kilukal
Bu âlem nefsi nefsi olmuş kime gidem şefaat yok

Şom kadem bed feâlimiz derçâr eyledi bu derde
Yine taksir kamu bende hiç kimsede kabahat yok

-8-

Bir dili dildâra yandım yedi yaştan beri tam
Uyku gelmez gözlerime lâ-cerem ta subh-u şam

Kalbe düşen bezmi aşk ol bir tane idi
On iki pençe kol açtı temelleşti ben nidem

Derd ile mihnet elinden kaddimiz oldı hilâl
Ümidim artar serimde âşk-ı sûzan hicrânım

Halime rahmet eyle Yâ Rab ey kerim-i Zülcelâl
Senden özge yoktur hâşâ senin gibi Kâni kiram

Gam leşkeri serde ömrümü varını yağmaladı
Geçti dil mülküne anda dikdi sancak ve âlem

Mende sevdanın ucundan olmuşum Mecnun'u Kays
Dediler bana divân cümle âlem hâssı amem

Dolandım kırk üç vilâyet hâlâ dolanmaktayım
Gönülde huma misâli tutmaz bir yerde makam

Ginede gâhi durulup gâhi bulanmaktayım
Sinnimiz kırk dördü geçti gel yeter Şair Müdâm

-9-

Men bu aşkın bendesiyim sırrım izhâr olmadan
Yâdıyla yâr olmuş idin yarı ağyâr olmadan

Ta ezel lebbeyk nidâsın söyleyân ervahdanız
Yer ve gökler arş-ı ferşu kâinat var olmadan

Gâh cananın lezzetin gâh tamu o dun görmeden
Halk olup vildanu hur-i cennet ve nâr olmadan

Âşık ve maşuk eden ol sarayı vahdette biz
Künt'ü kenzin bürdesin keşfeden esrar olmadan

Mürşidimiz Mustafa'dır rehberim şahi Necef
Boş gönülde cezbe doğmaz şems-i envar olmadan

Çile nefehat ……..ruha buyurdun ey Çalab
Verdiği emaneti al tabib murdar olmadan

Bende-i Sâbit Müdâm'a eyle tevfik'in Refik
Murg-u ruha yok sükûnet dil âli dildâr olmadan

-10-

D.P'ye asla yanaşmaz damarda Türk kanı olan
Çünkü başkanlığa geçen zümre-i şeytan olan

Dilde gümrük yoktur kuzum aldanma boş vaadine
Bol keseden and içerler tabii Mervan olan

Kalkınmayı vaad ederse kalkınanlar kendiler
Bunu künhüyle bilmiştir dağdaki çoban olan

İslamlıktan dava eden kızın vermez müşriğe
Kabukluya kız verir mi kalbinde iman olan

Bir inek boğaya gelse gine hem cinsin sorar
Yanına yabancı almaz ibret al hayvan olan

Bunların hepsi sattı namusu arın paraya
Paranın ne kıymeti var düşünse insan olan

Dünyaya çıka demişler talip olan kilâp
Çağ aya baş indirir mi düşünse insan olan

Hem emanete hıyânet kâfir ve müşrik işi
Tasdik eder sözlerimi hafız-ı Kur'an olan

Hem vaad etti on guruşa içirirdi Yenice
Yirmiden âlâya çıktı en adi duhan olan

Sekiz liraya kumaşın ekstra metresi
Sekizden seksene çıktı bilmez mi irfân olan

Otuz guruşa şeker kandırdı saf milleti
Propagandaya çıktı fitne-i devrân olan

Dahası kodamanlar yetişti vadine
Çitle kazife geçti hak ile yeksân olan

Mal bulmuş mağribi gibi bunlar hazineye daldı
O emanete el sürmez temiz vicdânı olan

Ey Müdâmî bunca sözler kâr etmez beyinsize
Söylemeye hususa ala beyinde iz'ân olan

-11-

Salınıp işve nazıyla otağından gelen sultan
Asılmıştır bahr-ı muyunda bir uşşâkı sergerdân

Hayâlin hem demi oldum bist penç saldır ey cana
Visâlınla şeref yâbet olalım mazhar-ı ihsân

Ne gece günde harap var ne günün var sabrına takat
Diyeceksin gönül vazgeç bunada eser yok imkân

Yedi yaştan seni gördüm Murat yaylası başında
On iki de yüzün görüp aşkına eylerem ilân

Yüzün görmeksizin aşkın kalbime pençe salmıştır
Sözüm de zerre yok hilâf Hak kadirdir ve yeksân

Bizim âşkımızın bendi âlemi mülkte değildir
Dokuzu âlem-i ervâh ilâ ta mahşeri mizân

Âşık ve Maşuk olmuştuk biz ol vahdet sarayında
Bize denildi Müdâmî size de misli han-ı sultan

Âşkımız bezm-i elestten erişti bezm-i dünyaya
Şecerden anı ana Allah deyince arttı bir volkan

Yedi derya âşkımın bir zerresin sevendir Rabbimiz
Cehennem kaynar içimde sözümde ateşi sùzân

Bence Sokrat Aristolar oradır dese de çâre
Visâlden başka yok çâre dirilse sadhezâr Lokman

Âşıkın Sâbit Müdâmî okur aşkın kitabın
Nicesi mantık izhârı kelamı sevdaları mercan

Benim İlham perim senin gibi aşkın serâbın
Olalım mest-i Müdâmî hayra bave de ez kurban

-12-

Ne mümkün senden ayrılmak akıl yâdı olur serden
Meşâmı zülfü muyun pes Muattar miskü anberden

Dihânın hâke-i lâ'l lebin âb-ı hayat cana
Dişindir lâ'l-ı dürri dudak yakut ahmerden

Tenin yumuşaklığı cana bi-ayni misl-i şemmama
Sedef sine melek simâ belin züccace mermerden

Ki-koynun içidir cennet Hak eylesün bana kısmet
Sadrındaki iki künbet aselden mai kevserden

Güzellikte beraber tutarım Yusuf'u Züleyhâ'ya
Fevkası huruç eyler baharan meddâhın yerden

Aciptir sen gibi bir mahı dilhunu kale almamak
Değildir İbn-i beşer o ne farkı var anın hardan

Senin vaslın nail olmak ne mümkün bizlere cana
Iraktır bize dünyada olursa rûzî mahşerden

Ya ben anda sana nidem ki herkes nefsi nefsi der
Güneş bir mil kadar yakın bu halk bunalcak terden

Hüdâya abidi miskinim rahmın eyle nazar eyle
Şerefyâb et meni bunda murad olan bu dilberden

Habibin hürmeti benden diriğ etme bu dil cuyu
Niyâz bu rûz'u şeb sana kulun Müdâmî kemterden

-13-

Azizim Davud Sularî sen hâzâ yalancısın
Yalancılar hep kırılsa dünya da yalancısın

Dostum imân ile yalan bir arada duramaz
Pervâz edip arşa uçsan semada yalancısın

Evlad-ı resulde olmaz ne kibir ne de yalan
Familyen tasdik edildi gine de yalancısın

“Mir feserretü’l-Kur’an feleyse bî-tefsirin”
“Fakat kefere” buyurdu imlâda yalancısın

Beş şart İslâm üstünde ne savm ne salât
Ne haccın var ne zekâtın ortada yalancısın

Âşıksın âşıklığına yok diyeceğim Müdâm
Mahşerde cennetlik olsan orda da yalancısın

-14-

Tehi dostum kapunda rahmetin râcîyim ey gaffar
Hatamı itiraf edip ita’gını gözlerim her bar

Zanubun çok ve lakin rahmetin bahri nihayetsiz
No’lur o bahri rahmetten huruc edince bir ahtar

Nagah gam leşkeri girip gönül kasrın gıldı ğaret
Komadı hiç yıkıp yaktı ne kim var insana red’ar

Gülşen-i bağu nihâle zâr-ı misâk-ı mizan eğildi
Revâmıdır çalis olsun inde lebin yerinde mâr

Bu denlu çektiğim lanet senin hükümündedir Mevlâ
Yakılmış kasr-ı gönlümü aşkınla eyle gel mi’mâr

Dilerim sil bu gönülden hırsıyla mı dünyayı
Bu hubb-ı dûnya bağından ne namus kaldı ne hûdâr

Şeb-i rûz feryad içinde Müdâmî'nin derdi çün efzun
Şikeste dîl karar almaz şeb-i rûz daima ağlar

-15-

Huzurî reisimizden azim bir maruzatım var
Makâsıdım husûlüne ümid-i külliyâtım var

Bilâd-ı halkı Poshof'un mukadderatı sizdendir
Düşüncemi beyan edem ne uyku ne rahatım var

Bizim hava kurumun gelirâtı ne kayıdır
Değil mahî bir saldır basit bir varidatım var

Cenâb-ı hazretinizden ümidim dest-i res olmama
Olup cemiyet-i ekber yalnız müfredatım var

Atalardan misâl var ki taş taş ile duvar olur
Tek elden bir sadâ çıkmaz malumudur meşruhatım var

Bu mukaddes kuruma öncü olmak alişânındır
Halka bu fikri atikten kendimce acizatım var

Hata değil ya efendim hem dinî hem vatani borç
Sevabı ecri azimdir müddet-i kudsiyetim var

Kelâmı acizanemden hıtam-ı tariki nazar eyle
Ki namım Sâbit Müdâmî tanınmış bir sıfâtım var

-16-

Ey dilara tir-i ahım ta şeriadan geçer
Fevc –u fevc eyler su'ud arş-ı âıladan geçer

Yedi yaştan beridir aşkınla Mecnun olmuşam
Hangi raviden eşittin Kays-ı Leylâ'dan geçer

Emn' olmaz zenhıranın canlara ab-ı hayat
Şarabı lâ'lini lebin kandı ehillâdan geçer

Vemafiha bir yanadır senin aşkın bir yana
Kâ'külün bağlanan ruh iki dünyadan geçer

Pes sana meftun olanlar huri gılman neylesün
Oyalanır âşkın ile nece ranadan geçer

Müpteladır aşkına Sâbit Müdâmî derdimend
Arzular vuslat demini nice hülyadan geçer

-17-

İkide bir bugün dilber açar babın küşad eyler
Esir-i aşk nice üftâdi gamdan azâd eyler

Bihamdillâh teselli oldu bu hatırı mahzunum
Mahzara eyleyüp zira yanan uşşak-ı yâd eyler

Şeb-i rûz zulmet içinde yanardı kalbi mahzunum
Viran idi gönül kasrı yükün mimar abâd eyler

Tefahhur eylerim bu dem doğuşundan bu mehtabın
Tad etmiş meyl-i ağyarı hûlûsûn inkıyâd eyler

Müdâmî sende hatırdan çıkarma hiç bu dilcûyu
Verile emri harfi harf yerine çün imad eyler

Niyazım sana Mevlâdan hayatın gülü solmasın
Neceki beni şâd ettin Allah'da seni şâd eyler

-18-

Ey keremler kanî Hak sana halim ayandır
Çağırırım seni Hak şeksiz belli beyândır

Bu od ile bir ateşini cinni polat da dayanmaz
Ya ver gel sevdiğimi ya sabır ver dayandır

Bir ismin Basar senin görücüsün halimi
Bir ismin de Semi'dir sızılı sesler duyandır

Alimü'l–gayb sıfatın kudret-i vasfı zatın
Acizlere necâtın kâinata şayandır

Ger yabani kullara ger baya yoksullara
İstediğin kullar elzafın bi-payandır

Senin işitip duyan elim her işten yuyan
Otuz beş yıl uyuyan kara bahtım uyandır

Men günahkâr kulunum Şemsinur kardeşin
Beni yakan aşk ile yârimi de güyândır

Şu kaç günlük dünyada nolur yetür murada
Ötesi belli başlı yılan akrep çıyandır

Yigirmi dört yaşımda girdi kelpeten ağzıma
Otuz iki de ferdân beyazlattı nümâyândır

Otuz sekiz de mezdan ağızda diş kalmadı
Kırk devir eyleyince günüm günden ziyândır

Seni andı yalvardı Firavun gibi düşman
Yüzümü kızartmadın tarihlerde beyandır

O kâfir düşman idi şerikin olurdu sana
Men bir aciz kulunam halim sana ayândır

Kırk beş yıl oldu ağlar Sâbit Müdâm kemterin
Bundan sonraki ömrü zevki şavka büyândır

Yaşımız bilmeyenler bizi dede çağırır
Nenezir armuduyla ağzımızı sulandır

Kabul eyle hacetim aşkı penç aba
Bir yaşayak bir olak bir mezardan uyandır

-19-

Sahi götür cennette sırrı Hüdâ Ali' dir
Nuru vahid dediği server -i Mustafa Ali'dir

Ana dedi sen bana Musa'ya Harun gibisin
Mühammed-ül – Hamdin'dir Mustafa Ali'dir

Yüz dört kitap gönderdi dünyaya Cabbâr-u Celil
On Zebur ve Tevrat,İncildeki Elya Ali'dir

Hem bu yüz dördün manası sebu 'l- mesânidedir
Bayi Bismillâhdaki ol gizli nokta Ali'dir

Her lisânla her kitapta iki zikr olunur bir lisânda
……Kur'an 'daki hal ata Ali'dir

Yer ile gök arasında Cibril'in dediği ad
Alaya eyyühe'l- uşşak ki lafz-ı Ali'dir

On yedi bin sıfatıyla darı bin bir ki zâtı sîma
Kaşların burnun dü cihandaki Ali'dir

Ebü’l-beşer cennetteki gördüğü beş asma
Resul-ü Hatime Hasan Hüseyin mücteba Ali’dir.

Kulun Müdâm’a penc abasın el-feyyaz
Fahr-î âlem buyurduğu râhı Rıza Âli’dir

Sadbased la’net olsun ol süfyani Yezide
Bilmediği sen melec-i me’va Ali’dir

-20-

Âşıkın ilhamı aşkı boyu canandan gelir
Yenisi bad-ı muhabbet feyzi rahmandan gelir

Miftahı kenzi Hüda'dan şu ara al sinesi
Tüketmez hazana kelamı lal-ı mercandan gelir

Zerresi galip olur… bürhan üstüne
Bade-i aşkı hakiki bağı rıdvandan gelir

Gâh olur katresi derya gahi derya katre su
La cerem ardı kesilmez söz ummandan gelir

Silse tevhidin cilâsı ile gönül aynasını
Doğar kalbinde şemsi nur cazibe andan gelir

Âşıkı maşuka öyle kim zahid eyler misin
Mebde-i bahri muhabbet fahri ekvandan gelir

Sevilen Hak sevdirir Hak seven Hak bilmez misin
Münkir olma soyha kim bir özge kândan gelir

Vasika hem Rabbihim hamr içen ervaha sor
Elcevap şunu alırsın şir-i yezdândan gelir

Ey Müdâmî hangi asırdır senin bu dediğin
Eline bir… alan baksan her yandan gelir

Gerçek Âşıkı ararsan bulunmaz milyonda bir
Kimini ecinni …kimi şeytandan gelir

-21-

Sen bu yeşil Ankara'yı nevbahar olsun da gör
Açılıp lâle benefşe bâğçebâr olsun da gör

Nevreste tazecivânlar çıksın bağ sefâsına
Her bucakta ayş-u işret çeşm sâr olun da gör

Çıkıp hengâmı şitadan açılsın çubuk bir eser
Fevc fevc seyrâna mahluk rekzâr olsun da gör

Doyulmaz temâşasından çiftliğinin atanın
Şir-ü peleng gergedan fil mur-u mar olsun da gör

Ey Müdâmî hele vardın mı stadyum seyrine
Elleşerek pehlüvanlar toz gubar olsun da gör

Hâsılı cennet misâli her taraftan nâmeler
Tutî kumrular ötüp bülbül zâr olsun da gör

-22-

Soysuzdan mertebe bulan bir hûnkâr oldum sanur
Karınca simurgu ankayla beraber oldum sanur

Merkep atlası çul giyinse gine merkep farkı yok
Kaplumbağa kendisini şirden oldum sanur

Nökerlikden âzâd olmuş satılmış gülledi
Katrandan zifte düşmekle bahtiyar oldum sanur

Bugün bir efsane sarhoş anlamış meyhane
Bir iki kadeh devirince ne medâr oldum sanur

Ey yaradan akıl ermez senin sırr-ı hikmetine,
Bak şu zebûn kertenkele şahmar oldum sanur,

İki üç guruş maaşla ta'n eder İskender'e
Kişveri Süleyman üste tacı ser oldum sanur

Bir cebelde üç beş ardıç raksederek dem çeker
Beğenmez bağ-ı iremi bahçebâr oldum sanur

Bulmuş üç beş mazlum eri buyurur arslan gibi
Sanki düşman şebhun etmiş payidar oldum sanur

Der Müdâmî gözü çıksın sana rütbe verenin
Arayıp çarh-ı devrana bir adam buldum sanur

Bâr-ı ilâhim sen nazar kıl ağzının şoğurduna
Gönülden geçirir dehre İskender oldum sanur

-23-

Yedi kardaşın etim her binan hamdır sanur
Çıktı canım darboğaza cümlesi tamdır sanur

Elâman bizâra geldim yaradan senden meded
İbn Mervan işbu mel'un zulmü bir namdır sanur

Rahmet olmasın senin ismine Ahmed diyene
İsmini işiten adam seni islamdır sanur

Mezhep itikadı bozmak güya taslar sofuluk
Eş olur ibn Sinâ'ya hakkı avâmdır sanur

Der Müdâmî karğaya ki kaldı gülşen bağlar
Savt-ı mekruh ile zirlar gülleri çamdır sanur

Ervahından lâ demiştir verdir ahbabı hep
Kendisi müptezel olmuş eli bunalıdır sanur

-24-

Halikım sıkmaz kulunu açıldı havam çok şükür
Gösterdi kim yolunu halloldu devam çok şükür

Neler geçirdi zamirden yarısı gitti ömürden
Kurtulduk kâmla çamurdan etmedi devam çok şükür

Taraflar boşu boşuna herkesin gelir hoşuna
Çiftçi sarıldı işine fasıla avam çok şükür

Güneş çaldı cana geldin yeniden cihana geldik
Damlada ummana geldin şeneldi yuvam çok şükür

Müdam... anı azar olalı kırk yılda bir yüzü güldü
Ben değil alam şad olalı icabı duam çok şükür

-25-

Kanı bir merd sahi kim sadakatte ola kardeş
Bu âlem nefsi nefsi olmuş kamu birbirine kalleş

Şehirli köylü kafesler köylü esnafa kin biler
Çoğu evliyalık taslar bakarsın kalbi katı taş

Ne vaizin sözü doygun ne vaiz söze ne uygun
Dağlarda kalmadı soygun sokakta vermiş başa baş

Her kime zorluk basarsa demir nefsin keserse
Görülecek işi varsa o da bir lokma dane aş

Ev reisi yeni yetme ya Muhammed'dir ya Fatma
Oyunu işe katma ne ayak belli ne hod baş

Sâbit Müdâm ne bu efkâr atalar olduysa nöker
Oğlu kahvede keyf çeker atar tavlada penç şeş

-26-

Kimi kullarına Mevla Kerem-i lütfun beziletmiş
Kimin yoksul eyleyüp benim gibi rezil etmiş

Kimin meskenet bege çıkarmış zirden balaya
Kimin baladan olup salup hake azil etmiş

Mimine hazine verip Yakup bin yetmiş yıl ağlatmış
Yusuf Yusuf diye diye iki gözden âlil etmiş

Mimine dünyanın varın verip azar cahile
Kimini devran gibi soyup cismin meliletmiş

Kimine istidrac verip alutmış Nil'i yokuşa
Kelimullah gibi zatı nas içinde hacil etmiş

Kimine hastalık verip kurt daramış yarasına
Kimin iki bil yasıyla her muradın salil etmiş

Kimin hükümran kılıp yağdırmış cenneti irem
Kimin nârı Nemrud'a atup sonra Halil etmiş

Kimin kıpkızıl kafiş başarup son nefesinde
İman nasip edip ana uçmaklığa delil etmiş

La sebilü asa yoksul bu esrara akıl ermez
İrâdat kudret anındır ne etmişse celil etmiş

Ey Müdâmî aklın ermez diyar-ı imtahandır bu
Gelen konmuş konan göçmüş ecelde zersebil etmiş

-27-

Yedi yaştan beri hayli aşka olmuşum berbat
Mesken oldu gönül mülkü döşedi anda ispat

Çün bu esrarı hakkıyla bastık sırra kadem
Kuruldu hunu-ı mecazı çekildi gamımdan sıhhat

Cümlesim oldu özümden beri anlı şarabımız
Kefb olundu levh dilde asud ikbali hattat

Dem be dem çünd-i gam sinem şehrine eyler akın
Bi-şimardır leşkeri anın muazzeb ihtiyat

Ey Müdâmî ne ararsın zahm-ı sevdâya tümar
Bulmadı anın ilacın nice Lokmanı Sokrat

Yandırır yere emin aşk-ı suzândan …al
Sündüremez aşk odunu ister olsun bahrişat

-28-

Görmeyeli cananı ben bu candan eyledim nefret
Cananı canda buluban cennatten eyledim nefret

Cananın canıma kasti cihan durdukça varimiş
Bu can yarsız huban arsız cihandan eyledim nefret

Tenhada gösterir vechin çeker izhârda sığaya
Fark etmez yârı ağyârı hubandan eyledim nefret

Zamanın geçti zâr ile mülâki olmadım yârâ
Usandım tatlı canımdan zamandan eyledim nefret

Diyarlar şair Müdâmî gene sever misin yâri
Dilde bir nâzenin buldum men andan eyledim nefret

Hakikatte ümitsizlik insanı intihar eyler
Ruhum çün gördü bir kâbus her yandan eyledim nefret

-29-

Ey biz yoktan var eden bârı Hüdâ himmet et
Namı ümmül ervah olan dost Mustafam himmet et

Yüz yigirmi dört bin nebi tersil ettim size
Nur-u vahid lemimin ellemim şah-ı Murtazam himmet et

Kandil-i arşı nuru çeşmi Murtaza ve Mustafa
Hatice Fatma gülü has hülki rızam himmet et

İki cihan güneşinin Sâbit 'i evladını
Sertac-ı ümmet Hüseyin şah-ı kerbelam himmet et

Sadhezarân lanet olsun ol Yezidin canına
Ayırmağıl katarından Zeynel A'ba'm himmet et

Şah Muhammed Bakır'ın bir gulam –ı kemterim
Şah-ı imam Cafer-i Sadık nuru hüdam himmet et

Canı tenden yek severem şah imamı Kazım'ı
Gel dinîm imanım Ali Musa el-Rızam himmet et

Rüknü İslam din-i iman şah Muhammed Takimiz
Cedd-i resul Ali el-Naki haki valam himmet et

Şah-ı Hasan el-Askeri'm askeri olsam Hüdâm
Şah-ı Muhammed Mehdi Zaman sahib-i livam himmet et

Çar Dede masumu pakin Hâk payı. . .
On yedi. . .olan râhi Hüdâm himmet et

Guruhi ervahı naci hemde kutbu evliyâ
Şehri Yemen köyü karnesil babam himmet et

Esselatü vesselâm ey cümle beni evliyâ
Kadir-i Ahmed Rufa 'i Gavsı a'zâm himmet et

Ser çeşme saptı nebin Hacı Bektaş'lım
Molla hünkâr Nakşîbendi gavsı büdlam himmet et

Müdâmî aşk defterinden silmeyin kaydım ricam
Balım Sultan Beyazıdı Bistam kızıldanem himmet et

-30-

Kalmadı yaylada lezzet görmeliyiz şimden geri
Her taraf damla o rezalet kaçmalıyız şimden geru

Başladı dağların karı neneler çekmekte zârı
Sona kalan tarlaları biçmeliyiz şimden geru

Öğlen dağların huyunu istersen ölç boyunu
Ala çamların suyunu içmeliyiz şimden geru

Dağlar kalır beyaz tülüne gül kaldı ne biline
Ocakta oturup göle seçmeliyiz şimden geru

-31-

Sen-ü benlik davasından geçtin ise gel berü
Hakkı batıldan muhakkak seçtin ise gel berü

Hakka yaraşır kibirle azamet-i Kibriya
Gaflet uykusundan gözün açtınsa gel berü

Müyesser kıl en Şemsinur sırrına mazhar olup
Öz elinin öz kefenin seçtin ise gel berü

Enaniyette kalam bil iblisin serdarıdır
Riyadan kibre gururdan kaçtın ise gel berü

Hab-ı dünya meyli ukba yerde derler âşıka
Hüri cinandan dü cihandan geçtin ise gel berü

Bu sevdadan el çekip minnet uman âşık değil
Ey Müdâmî bu pirinci saçtın ise gel berü.

-32-

Sırr-ı hakikât kelamın aklı noksan anlamaz
Küntü kenzin manasın binde bir insan anlamaz

Nice bilsen hakkını kendi nefsin bilmeyen
Basiret çemş-i âmâdır ehl-i tuğyan anlamaz

Tutu habla etme şu serine mazhar bilir
Benliğin terk etmeyince yahşi yaman anlamaz

Cerb ile cami elestten düşen eden anlar bizi
Cami hamiyyet ile meyhar kalb-i sekerân anlamaz

Küllü meclisi tegal gel yeter Sâbit Müdâm
Şu denizin fırtınasın her keştibân anlamaz

Harir ve marin söylediğin Davud oğludur bile
Bu muamma kuşdilidir her Süleyman anlamaz.

-33-

Küntü kenzin ilan etmek diledi mennanımız yezdânımız
Ol sebep oldu nümâyân zahir inhanımız

Habibin nurun yarattı üç yüz altmış bin yıl…….
Emul ervah nam buyurdu ol keremler kânımız

Altı günde halk eyledi on sekiz bin âlemi
“Kün“ emrine kaldı merbut halika menanımız

Çar anasırdan yarattı hem atamız Adem’i
Nefhi temen ruhi ile nefh olundu canımız

Yüz yigirmi dört bin bin nesli pakidir anın
Yüz suhuf dört kitap eyle şahidi burhanımız

Hem bu yüz derdin manasına Fatma’da gizledi
Besmele ba noktasındadır bizim beyanımız

Gitdi Adem geldi Şit hem… dile Nuh nebi
Altı ay dünyayı tuttu andaki tufanımız

Ol tufandan beri derler dünyaya ahir zaman
Gör nice yıldan biridir devr eden devranımız

Yüz on dört surede mevcut değil “şeyin halikûn“
Ecelden hulasa olmağa yok bizim imkânımız

Ey Müdâmî ruh-ı insan künh-ü yezdan kesinedir
Yerişmaz sırr-ı hikmetine aklıyla iza’nımız.

-34-

“Elestü birebbikum” de duyunca nidayı biz
Beli Yarâb deyu Hüdâyı biz

Ruhlardan alınan sened hicrül asüdedir
Secde kılmakta sebeb budur vermişiz imzayı biz

Nefehat men ruhu ile nefholundu canımız
“Ebü’l –beşer” tanımışız Adem ve Havva’yı biz

Yetmiş iki buçuk millet oldu ondan aşikâr
Öğrendik Adem-i Safiden ilmü-l esmayı biz

Buyurdu “nahnu kasemnâ”ol “Halik kün-fekân”
Ta ezel vahdet meyindan nûş edip süphânı biz

Yedi tamu sekiz uçmak hepsi birde âşık
Fikre safiye virdin almışız sevdayı biz

Yedi ha mim sure temdir yüz dört kitab mendedir
“Sennerihim” ayetinden almışız fetvâyı biz

Kaf ve el-kur’an “seb’ul-mesân“ kevnümekân” bendedir
Ba’yı Bismillahta bulduk şol gizli noktayı biz

Men ‘arefe lafınsa fakat arz-ı rabbi
Seyri küntükenz Allah’tan öğrendik künyayı biz

Ey Müdâm vahdetinden gelip tuttuk kesrette tugam
İki kapulu han-gördük yalancı dünyayı biz.

7.1.11. Satranç Divani

-1-

Ey birader gafil olma iş bu dünya fanidir
Gafil olma bir sihirbaz köhnezen fettanidir
İş bu dünya köhnezen bir cazıdır canlar yakar
Fanidir fettanidir canlar yakar düşmanıdır

Yok bunun mihrü vefası bî vefâ bir kaltaban
Mührü vefası hayalidir zîl zail mülkū cihan
Bî vefa bir dîl zail var mı böyle cana kıyan
Kaltaban mülkü cihan cana kıyan bir canidir

Her kimin yüzüne gülse vur dalına bir tokat
Yüzüne gülene inanma eyleme hem i'tikâd
Vur dalına etme gel hem i'tikâd hem harabat
Bir tokat hem i'tikad hem harabat meydanıdır

Takmaz mir-ü gedayı şarka garbe hükmeden
Mür-ü gedayı katleder boynun vurur bir noktadan
Şarka garba boynun vurur bir noktadan sahip kıran
Hûkmeder bir noktadan sahip kıran bû fanidir

Ey Müdâmî bu divanın cümlesinden bêr hûner
Bu divanın şaîrane bir mihenk muhtasar
Cümlesinden bir mihenk hem muhtasar hem muteber
Bêr hüner hem muhtasar hem muteber divanıdır

-2-

Âşk şarabın içen âşık söylemesi ar olur
İçen âşık sermest olup derdisad hezar olur
Söylemesi derdi sad hezar olur biseyyar olur
Ar olur hezar olur biseyyar olur bîdâr olur

Âşk mülkûne geçme diyen yolları pek dar olur
Geçme diyen bu cebelden aciz ve nâçar olur
Yolları pek aciz ve nâçar olur hemgar olur
Dar olur naçar olur hemgar olur dūşvar olur

Ey Müdâmî bu çektiğin zahmet yanan kâr olur
Bu çektiğin derde nisbet yâr sana ağyâr olur
Zahmet yanan yâr sana ağyâr olur mekâr olur
Kâr olur ağyâr olur mekâr olur tehar olur

-3-

Hak Tââla murad etse nice yoklar var olur
Murad etse bir taneden bin tane izhar olur
Nice yoklar bin tane izhar olur aşîkâr olur
Var olur izhar olur âşîkâr olur eksar olur

Neftihât min ruhî ile nefh olunan cana bak
Ruhî ile cesediyle halk olan insana bak
Nefh olunan halk olunan insanda iz'âna bak
Cana bak insana bak iz'âna bak şehvâr olur

Ey Müdâmî kırk dört yıldır geçti günün ah ile
Kırk dört yıldır bir gülmedin hemişe ey vah ile
Geçti günün hemişe ey vah ile sabah ile
Ah ile eyvah ile sabah ile yazar olur

7.1.12. Sicilleme

-1-

“Yevmüla-yenkati” dedi Halik bu dünya halına
Akıl olan mağrur olmaz ne evlâda ne malına
Cezasını tertip eyler herkesin a’yâline
Ani bir haber duyurur işçisine hamalına tamalına
Serteser dünyayı kaplar değil bu suhufa tamalına
Çıkar bir kahraman Gürsel satır atar temeline
Şükür Mevla’m kavuşturdu celâlinden cemâline

Dişinden parlak görünür içi necâsıdır Menderes
Gümüşten kal’a zannetme belki zihasıdır Menderes
Gider Konya’da hu çeker kalaylı tastır Menderes
Atina’da çeker şarap gör ne hannastır Menderes
Yüze gülen hain dosttur içi kin pastır Menderes
Muaviye Celâl Bayar Amr İbni As’dır Menderes
Çıkar bir kahraman Gürsel satır atar temeline
Şükür Mevlâ’m kavuşturdu celâlinden cemâline

Yurdu talana seferber yarıştadır hep bakanlar
Beyin oğlu Fatih Rüşdü Şem’i erken Polatkanlar
Namık Gedik Argüç dâhil döktü nahak yere kanlar
Har vurdu harman savurdu nice Refik Koraltanlar
Yircalı ağa oğlunda sayısız apartumanlar
Bağ bozumu sefere gibi yağmadadır kodamanlar
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâ’m kavuşturdu celâlinden cemâline

Bursa’nın Umurbey köyü sanki İsviçre’den şehir
Aydına baraj yapıldı faale geçti çok nehir
Yazık kara günlü şarkım yolsuzluktan çeker kahır
Demokratçı kodamanlar siyaset ilminde mahir
Onlar yer bakla börek zavallı köylüler zehir
Fatih Rüşdü nerde buldu beş buçuk kehlü cevâhir
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâ’m kavuşturdu celâlinden cemâline

Gençlik galeyana geldi yaktı eczâhânesini
Polisin cop silahına karşı tuttu sinesini
Niyetleri harap etmek fakültenin binasını
Ağlattı nice yavrunun şu zalimler anasını
Bununla da baş olmayup attılar sis bombası
Yetiş aslan harbiyeli …… zalimin nenesini
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâ’m kavuşturdu celâlinden cemâline

Bazı menfaat güdenler sabıklara oldu tabi
El yatup anı çatmayan çektiler vicdan gadabi
Vurguncu gazabını taladı çeşmeden doldurdu kalbi
Masum şehidler mezarı on makine buzdolabı
Kurulacak adil divan versinler görem hesabı
Atatürk’ün yâdigârı çevirdi bu inkılâbı
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâ’m kavuşturdu celâlinden cemâline

Altı yüz yirmi üç çağlık kodamanların başına
Âl-i Osman’ın hazinesi kâfi gelmez haracına
Bad-ı hevâ taşanlarla ulaştı çini maçine
Göz değmişti nerde ise dara Kisra’nın tacına
Kalbimin her yanı keser çıkan yoktu yamacına

Menderes'in çiftliğinin sekiz saat bir ucuna
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâ'm kavuşturdu celâlinden cemâline

Şu yazık saf vatandaşlar gül teslim etti zağa
Kargalar gülistana hâkim bülbülü koymazlar bağa
Bacakda donu olmayan oldu samur kürklü ağa
Her seçimde milyarlar girdi şu bak çanağa
Milli çete teşkilatı şimdi osurdu y…….
Bunlar yetmiyormuş gibi niyeti halkı kırmağa
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Mevlâ'm kavuşturdu celâlinden cemâline

Bizim sabık iktidarın çoğu şeddât karun oldu
Kimi firavun kimi Nemrud bahis olanlar torun oldu
Kardaşın öldüren zalim belki Kabil pırın oldu
Kırk sekiz yılda sağalmaz bu yaralar derin oldu
Gördünüz mü öllümünde yediginiz kan irin oldu
Çankaya'ya sığamayan yassı ada yerin oldu
Yetişti kahraman Gürsel satır attı temeline
Şükür Müdâmî kavuştu celâlinden cemâline

-2-

Aya şûh sitem kâşım aşkın hayâlime ekdir.
Kimine âşkı yok canda anın bil yakını şekdir.
Ra'-id bahar gibi sevda damarım dolu şimşektir.
Bir berk-ı hatf gibi gürler sesi ne top ne tüfektir.
Serim aşkın rubatıyla bağlı sanma ki köşktür.
Çözülmez haşredek ister Mansur gibi dara çektir.
Bir an gitmez hayalimden kâinat eylesem tektir.
Pervane nârdan ayrılmaz demişler Hak görecektir.

Denizler tuğyana geldi sırr-ı şeki asyabımdan.
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir.

Sanarım yar yanındasın uyansam râhtı habımdan.
Günüm oldu şebi yelda ayrıldım afîtâbımdan.
Senin sadânı ben guş eylerim cenki rübânımdan.
Aktı gitti didem yaşı yeriz ciğer kebabımdan.
Gâhî kalbe tezelli eylerim gör gil hitabımdan.
Sehi mantık-ı îzharı okurum aşk kitabımdan.
On iki yaşta ayrıldım pederden hane babımdan.
Binbir türlū serzenişler söylediler gıyabımdan.
Hayâ perdesini yırtdım eser yoktur hicabımdan.
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir.

Ezel aşkın başlığını aldım Adem ve Havva'dan.
Maşuku sık sık karaladım Yusuf ile Züleyha'dan.
Biraz çık sende alaydın aşkı hadime öğreten.
Sana insaf vere Mevla Rabia aşinadan.
Okudun işve naz korusun şerrinden saçı Leylâ'dan.
Derdi dîlden bihabersin malumun yok mu sevdadan.
Şerrin lebinden nişan et kelâmı kandı ahladan.
Merde canım hayat bulsun mīsali nefh-i İsa'dan.
Müdâmî Şemsinur ile yazılmıştır musammadan.
Cananım başka cūrmūm yok günahım seni sevmektir.

7.1.13. Müstezatlar

-1-

Künt ü kenzin ilan etmek diledi Mevlan
Kün dedi vaktan
Altı günde var olundu kubbe-i eflâk
Hem bu seb hâk

Bir yeşil cevher yarattı hazret-i Mevla
Oldu bir derya
Çalkalandı buharından yarattı eflâk
Göğünden hâk

“Sübhâne men yetaherrifi sana’l-ukul“
“ya’cizü’l-fuhul“
Esrarı Hüdâya ey dil yetişmez idrak
Eyle hilkatın fâk

Haşirde hezâr alem erin başı Ahmet
Hazreti ahid
Buyurdu şanına Kur’an levlake levlâk
Lemmâ halak tül-eflak

Sual olunsa şu dünya Hakkın nesidir
Bir tarlasıdır
Bunda eken anda biçar ey merdi çalar
Eyleme şikhâk

Atlııdan misâli ayır coşkun Müdâmî
Şaşkın Müdâmî
Şu yarayı her bir merhem eylemez imsak
Zehrine tiryak

-2-

Ta elest bezmindendir bizdeki efkâr
Emr-i girdigâr

Ol ezel murg-u ruhumu eylemiş şikâr
Kalmış yadigâr

Bizden evvel Adem baba çekti bu derdi

Ona gösterdi

Tam üç yüz yıl süründü bir de kaldı ah-ı zâr
Feryad ü avtera

Her kimki yâr olursa feyzi ilahi
Mes'ud kemâhi

Hem onun destgiridir hazret-i muhtar
Analı kız

Tevessül eylerim ona hem evladına
Kurban adına

Ben günahkâr ümmetini bırakmaz naçâr
Ona olur âr

Dünya kurulandan beri geçen kavimler
Deryada kumlar

Adedince salâtü selâm ruhuna her bâr
Günde Sadhezâr

Sâbit Müdâm dosta gitmeye dizde medar yok
Tende gider çok

“Lutfi la-yuhassi” Kerem'den kalsa bir medâr
Açar rehgünder

-3-

Yine bugün doldu canıma bir nar-ı himmet
Bir asârı muhabbet

Yağmaladı ömrümdeki olan varı muhabbet
Olduk canı muhabbet

Şâm-ı sihr Mecnun gibi çağırdım Leylâ Leylâ
Gel bir çare eyle

Mecruh etti sinemi oldum biçare muhabbet
Yok şümârı muhabbet

Başladım feryad-u zârâ yine manendi bülbül
Arz-ı iştiyakım bir gül

On bir ay beklettiran yazık hari muhabbet
Şu gülzârî muhabbet

Dahlin diriğ etme uşşakınâ ey hali halhal
Ey muyları sünbül

Yedi yaştan beri oldum giriftâr-ı muhabbet
Ben düçâr-ı muhabbet

Sâbit Müdâm ne vakte beklesin vasl-ı rikkati,
Ya hû ömrümüz fâni

Arzoldu sinen yağında ki bârî muhabbet
Hayva narı muhabbet

Yoksa iki elim mahşerde tuttukta yakanı
Gör âşıkın tanı

Rüsvay olursun beni titretti arî muhabbet
Ey ömrüm vâri muhabbet

-4-

Sine-i mecruhâ bir lokman gelür elbet
Açan güldür elbet

Dertli dile Hakk'tan bir derman gelür elbet
An gelür elbet

Vasla feryad eder âşık manendi şeydâ
Gül olur peydâ

Bizi yakan öyle zaman gelür elbet
Şan gelür elbet

Sil süpür dil sarayını eyle terendaz
Çün keşf olaraz

Öyle ma'mur bir saraya han gelür elbet.
Yan gelür elbet

Çoktan ol hüma soydına misal-i şahbaz
Sen ol dilnevaz

Sabret gönül bu da heman gelür elbet.
Tan gelür elbet.

El-sabrü miftah ferc buyurdu Resul
Ol kâni Resul

Sabrıyla her müşküle imkân gelür elbet.
Kân gelür elbet

Mukadderat ki yerine hem olup baş rasal
Bu en baş rasal

Arzuladığın baslahata Lokman gelür elbet
Yan gelür elbet

Nefret edip bab-ı aşkdan kaçma rucuâ.
Seni ki su'â

Usûl-i telkinât bir burhân gelür elbet
Dan gelür elbet

Ayaktan su içme gönül yanar nev'â
Gelür rüku'â

Feyyaz-ı mutlakdan beri ihsan gelür elbet
Nân gelür elbet

Sâbit Müdâm arş ahından oldu ruznân,
Tirde kaldı han

İki atın yana bir handan gelür elbet
San gelür elbet

Gal ğayşden dürüni gel eyle hem yan
Kalmasun şikân

Bir eşref saati Azman gelür elbet.
An gelür elbet

-5-

Bizi bir hab-ı aşka saldı dü çeşmi afet
Yosma kıyafet

Çengelini taktı cana müjganı hırat
Bu ne zerafet

Her kaçan yadıma gelse şûh dilaram
Etmez dil ârâm

Sevgin cana bedeldir hüsn-ü melahât
Değil şikayet

Murat yaylası başında gördüm cananı
Sevdi can anı

Yedi yaştan aşkın tende kurdu bidayet
Bilmez nihayet

Hayatta görmedim böyle zenanı
Züleyhâ'yı şanı

Dil şehd-ü şeker sözü aynı kerâmet
Kahm-ı ferâset

Kırk beş yıldan beri yakar şair Müdâm'ı
Canlar feda mı

Bir göz görmek nasip olsa kopar kiyamet
Fariki alamet

Hasretinden akan yaşlar bozdu didemi
Eşliyle demi

Çıkmaz damar asla ölüm hitamet
Değil horâfet

23-2-1967 Kars

7.1.14. Muamma

MUAMMA (SUAL)

-1-

Ezeli ervâhta evvelki safta
Kimdir ervâhında durdu dağladı
Nedir bağışlane kim bağışladı
Kim kimin halini sordu ağladı

O nedir düşmandır kendi soyuna
O nedir fiğan eder boyune
O kimdir ki kimin haki payına
Vechini de madem sordu ağladı

Müdâmî sevdiği bir şâhi duhter
Kalbim kilidine odur anahtar
Hutbe okur iken Hazreti muhtar
O nedir sahabe gördü ağladı

-2-

Benden selam olsun o şad olana
İnzal- i Kur'an'dan haber isterim
Sırr-ı hikmet küntü kenzi belana
Halkı kavmi candan haber isterim

O kimdir mimberde eyledi vefat
Nuh kaç yaşda gemi kıldı inşaat
Hangi gün cennete girer bu ümmet
Ezel yeyilenden haber isterem

Ne gün selamet verildi Yunus'a
Ne gün göge gitti Hazreti İsa
Ne gün anasında doğmuştur Musa
Babası olandan haber isterem

Nedir görmez söyle ömründe gumum
O kimdir evvela kaldı yetim
Ne gün haklı oldu mihr ile nücum
Kemer şemsi tabandan haber isterem

Ne günü halk oldu semada melek
Neden bitti yerde nohut mercimek
Tamu ehli evvel yiyer ne yemek
Hali müsmerlikden haber istirem

Ne mahlukda yoktur el ayak gözü
Ne yerde saklıdır anların özü
Hakk neden yarattı zeminde tuzu
Bu lütfu ihsandan haber isterem

Müdâm ezel kim çekmiştir firakı
O kimdir haşre dek sönmez çerağı
Ehl – i cehennemin zerre varakı
Şelatı hüsrandan haber isterem

Cevabı Muamma

-3-

Aleykümüsselam sual sorana
Ezel indi ikra haber vereyim
Can kavmi halk oldu nar- ı şemumdan
Ol halkı candan haber vereyim

Davuldur mimberde eyledi vefat
480'de Nuh kıldı inşaat
Cuma gün cennete girer bu ümmet
Balıktır ezel nan haber vereyim

Muharrem'de selamet Yunus'a
Dördünde semaya çekildi İsa
Beşinde doğmuştur Hazreti Musa
Pederi ümrandan haber vereyim

Hakk çalaptır görmez ömründe gumum
Nuh nebidir ezel kaldı yetim
Çarşamba halkı oldu mihr ile nücum
Kamer şemsi tabandan haber vereyim

Düşenbe halk oldu semada melek
Bakırdan bitmiştir nohut mercimek
Tamu ehline evvel talaktır yemek
Kaldığı fiğandan haber vereyim

Cesedi mildir yoktur el ayak gözü
İkinci yerdedir onların özü
Kâfur buhurdan halk yarattı tuzu
İhsan – ı Halil'den haber vereyim

Şair Müdâm Adem çekti firahı
Güneştir haşre dek sönmez çerağı
Sahibindedir ehl-i cehennem varakı
Gaşiye ağzı mesken haber vereyim

Muamma Divan

-4-

Semavâtü'l-arzı ihyâ ol sübhândan ver haber
Kangı gün nüzul-ü cibril ol furkandan ver haber
“Leyse ümmülem” bildi vakıf ol manasına
Dokuz bağdan bir su gelir o bağbandan ver haber

Heft sema yarattı Mevlâ hakkı miftahı nedir
Heft cehimdir heşt cinandır bunun essahı nedir
Azmi semâ ruhullah cevap verir ahı nedir
Aza cesettan müberra ol candan ver haber

Ezel hakkın kullarına ne idi Hüdasını
“La takazzü” fermanında buyurdular gayesi
Beynehüma bir ecrindir lafzı kelamatını
Der Müdâmî Zülâli ustam eller himmetinden ver haber

Muamma Divan

-5-

Bir acayip nesne gördüm eğilmemiş düz nedir
Bu yollar bu her itlik amma âlem ucuz nedir
Hesap ettim ebcediyle noktası beştan çıkar
Ayağı kırk başı yüzdür gövdesi üç yüz nedir

Sureti Adem misali her lisânda dili var
Önünde engel olmasa şarka garba yolu var
Kükrese Nuh tufanı olur derya gibi gölü var
Kışın değil yazın doğmuş anda olan buz nedir

Der Müdâmî gömen gibi oda bir gün dolunur
Yetmiş yaştan on ayaktan hem ikiye bölünür
Hurufatla hesap etsen altı harften bulunur
Altı yüz elli ikidir yoksa yalan söz nedir

Muamma Divan

-6-

Bir muamma tasnif ettim her kelâma yapışur
Mesa'a olunca bil muhakkak levh-i kaleme yapışur
Halk olan kevnü mekanda canlı cinli neki var
Her ne görse bu alemde ol aleme yapışur

Yemesi içmesi yoktur hem yoktur ana zevâl
Her neyi görürse derhal olur üstüne hem vâl
Yevm-i mahşer olsa meylim yoktur bil ana zevâl
Ma-i zemzem beyt-i âzam hamd-i aleme yapışur

Ne yaksan ateşte yanar ne silersen silinir
Ne yıldız misâli parlar ne gün gibi dolunur
Der Müdâmî beş hassayla bu muamma bulunur
Beni deli narinur hallak-ı âlema yapışur

Muamma

-7-

Sual
Bir acaip nesne gördüm haki insan can değil
Var yigirmi başı ehmalimi azmi kan değil
İki yüz yaşındadır beş tamam anın yaşı
Cümle ömrü altı aydır fazla ve noksan değil

Cevap
Bu dediğin muamma canlı bir hayvan değil
Mayası topraktır amma hilkati insan değil
Yigirmi başı dediginiz ebcedle “kef“den çıkar
Hem iki yüz harfi “ra“dır bahsimiz yalan değil

Sual
İki yüz ayağı var herkes yürümez bir adım
Dikkati gelince bire bir pervaz eder teyyare değil
Hep mecazidir kelamım yoktur asla hilaf
Tuğu varsa buha vardır kendisi sultan değil

Cevap
Ömrü altı ay deyince iki mana ayrılır
Biri belli başlı beşi şecerdir duman değil
Hem birisi teli birdir altı ay yerde yatar
Vakti gelir erir uçar kendisi tiran değil

Bu sahipsiz muammanız kendir ile bağlıdır
Canlı canlı ve ecinni olması imkan değil
Der Müdâmî işbu lafız hububat olsa gerek
Çözen Âşık Âşıkızdır belli ki çoban değil

(31.12.1959)

7.1.15. Nazireler

-1-

Nebi
Bugün ben bir şehir gördüm dünyada dilleri üç
On iki cesedi vardır kanadı kolları üç
Üç yüz altmış altı çay gider anın cesedinden
Binası bir kurulmuştur çeşmesi gülleri üç

Müdâmî

Gördüğün şehir namazdır vasfedem halleri üç
On iki ay şart-ı salât kanadı kolları üç
Üç yüz altmış altı günde devr eder vakt-u zaman
Farzı vacip senet iledir bunun dalları üç

Nebi

Hem ikidir hem dörttür on yediye kadarı
Ezber ettim baştan başa penç talat pazarı
Dört bin yedi yüz küsur attım hem elli sekizleri
O kapıya yazulupdur yüzünde halleri üç

Müdâmî

İki sabah dörtte ekle tam on yedi farzları
Beş vakte taksim olmuş çar fasıl namazları
Dört bin yüz elli sekiz bunun elfâzları
İki farz bir niyet ile teyammüm halleri üç

Nebi

Ben ustadan ders okudum eksik olsa birisi
Orasını ben diyemam zarinci çıkar sesi
Gel biçare şair Nebi bu gönlümün ülkesi
Bir mezhebe kulluk eylesen de yolları üç

Müdâmî

Beş dediğin şart-ı islâm namaz şartın birisi
Bir namazın sakıt etsen yol bulur nefsin çerisi
Gel biçare şair Müdâm çaresizin gerisi
Al teyemmüm kıl namazı gusulün yolları üç

-2-

Hasta Hasan

Bari ilahım sene beni bir nana muhtaç eyleme
Bülbülü gülden ayırıp hara muhtaç eyleme
Yüz yirmi dört bin nebinin yüzsuyu hürmetine
Meni hasta düşürüp tere muhtaç eyleme

Müdâmî

Ya ilahi sen beni ağyara muhtaç eyleme
Bab-ı lütfundan kerem kul kara muhtaç eyleme
Bin bir ismin hürmetine ey Hüdâ-yı lemyezel
Dün cihanda düşün edip vara muhtaç eyleme

Hasta Hasan

Bir gün olur bu faniden sorarlar gücüm menim
Denk olup tünâb etmende dökülür saçım menim
Sen bir adil padişahsın affeyle suçum menim
Öldürürsen özün ölür kula muhtaç eyleme

Müdâmî

Bir misal var Mehdi doğsa ağzı var yemek diler
Melek değildir insan da daima yemek diler
Akrabalar akreb oldu bir yerin yemek diler
Hâldan bilmez yüz gülmez çara muhtaç eyleme

Hasta Hasan

Hasta Hasan diye divanında yüzüm karadır
Her endamım baştanbaşa ayup yaradır
Kula gizli olan sırrım sana ki aşikâradır
Öldürürsen özün öldür kula muhtaç eyleme

Müdâmî

Kâinat olsa Semâger yok bize bir intifa
Zemheride bir gül açsa boş yaza bir intifa
Der Müdâmî sağ gözden sol göz yok bir intifa
Ne ataya ne anaya yara muhtaç eyleme

-3-

Şenlik

Buyur bu sözleri hakka Alî Muhammed
Kanatsız semadan uçan kim idi
Şol sekiz cennetin kilitli kapusun
Acep anahtarsız açar kim idi

Müdâmî

Bizde deriz sallu ala Muhammed
Hakkı batılından seçen bu idi
İsa İdris Nebi bir de Muhammed
Kanatsız semaya uçan bu idi

Düzeltir noksanı naçarı tevhid
Yetmiş bin himayeden geçeri tevhid
Çift kapusun açarı tevhid
Miraç pecesinde açan bu idi

Şenlik

Mübarek özünden şirin sözünden
Bir kitap halk olmuş ateş közünden
Kendi çayır çimen derya yüzünden
Ayakları temiz geçen kim idi

Müdâmî
İnkâr etmek münafık sıfatıdır
Taştan da münkirin kalbi katıdır
Kitap değil İlyas Nebi Atidir
Ayakları temiz geçen bu idi

Kırk arşın diyorlar anın boyunu
Haftada bir defa yemek oyunu
Hazır ile ab-ı hayat suyunu
Gidip zûlmatta içen bu idi

Şenlik
Senin hakkın hikmetinden söyledi
O kim idi hastalık görmedi
Gövdesi çıplak kefeni geçdi
Selamsız mezardan geçen kim idi

Müdâmî
Deminki Müdâm aklı ermedi
Cemşidi Firavnu sanki sormadı
Dörtyüz sene hiç hastalık görmedi
Musa davetinden kaçan bu idi

Şair Müdâmım söylerim elhak
Eğer inanmazsan aç Kur‘ana bak
Adem mezarından gövdesi çıplak
Selamsız geçen Ezâzil idi

-4-

Şenlik
Ademden evvela fani dünyada
Şeriat babında nazır kim idi
Müşkülde kalanın dadına yeten
Ol vakit Hazreti Hızır kim idi

Müdâmî
Adem'den evvela iş bu cihandan
Şeriat Nazırı Azrâil idi
Altı kudüm geldi geçti dünyadan
Hızırı Cebrail idi

Şenlik
Ol vakitte hangi padişah var idi
Ne yerde eklendi tahtgâh kurdu
Nice yıl hükmünde saltanat sürdu
Onun etrafında vezir kim idi

Müdâmî
İblisi çün Halik padişah kıldı
Gah zemin semagah cennette kaldı
Ademden iki yüz altmış bin yıl tamam oldu
Engihi veziri melekler idi

Şenlik
Şenlik der ol vakit yok idi ayet
Neyle kılarlardı Hakka ibadet
Ne sebepten Hakka gitti şikâyet
Onun tertibinde nazır kim idi

Müdâmî
Müdâm der ol vakit yok idi ayet
Esmai Hak ile kılarlardı ibadet
Zeminden halka gitti şikâyet
Toprak kabza nazır Azrail idi

-5-

Şenlik'e Nazire

Âşık isen güle düştüm sarı telden konuşak
Gir muhabbet meydanıma ta temelden konuşak
Mantık izhârımla câmi bunları da vaize sat
Kalem kaştan sırma saçtan ince belden konuşak

Âlayı da ednâyı da kul yaratmış tanrısi
Halis müselman kullarına vardır cennet hurisi
Bir misal var aldı oğlan koptu kızın gerisi
Al yanaktan gül bu haktan nazın aldan konuşak

Ey Müdâmî Hak seni kılsın güzelle hem civâr
Arada ne perda olsun ne hicap ne bir duvar
Madem Allah'ım güzeldir hem de güzeli sever
Etli sütlü neme lazım biz güzelden konuşak

Yalan mal aynen haram biz helâaden konuşak
Açıp kelâm kadim-i zülcelâl'den konuşak
"Fa kur'ema yeteserru mine'l -Kur'an " dedi çalap
Etti derka sunulan arzuhalden konuşak

Kün buyurdu var olundu cümle zerrât-ı cihân
Altı günde yerin aldı hakikat zîn-u asumân
Geçti Adem'den ileri nize eyyâm-ı zaman
Hem bugüne devr olunan mâh-i hâlden konuşak

Ey Müdâmî başında bir tüye döksen malikun
Öyle ise râh-i Hak'dan olmalısın salikun
Kur'an'ından Hakk buyurdu " küllü şeyin halikun"
Bir gün fikrin olacak izmihlâlden konuşak

- 6-

Şair Nebi

Bir acaib nesne gördüm hâk-i insan can değil
Var yigirmi başı amma lehm-i arzı kan değil
İki yüz yaşındadır hemsin gam anın başı
Cümle ömrü altı aydır fazla ve noksan değil

Müdâmî

Bu dediğiniz muamma canlı bir hayvan değil
Mayası topraktan amma hilkati insan değil
Yirmi başı dediğin ebcedle keften çıkar
Hem iki yüz harfi radır fazla ve noksan değil

Şair Nebi

İki yüz ayağı var herkes yürümez bir adım
Vakti gelince yer verir pervaz eder kendisi tayran değil
Hep mecâzidir kelâm yok durur imla hilaf
Tuğu var sancağı var da kendisi sultan değil

Müdâmî

Ömrü altı ay deyince iki mana ayrılır
Biri belli başlı beşkişecer roman değil
Hem birisi belli bir dâd altı ay bir dâd yeter
Vakti gelir erir uçar kendisi tayran değil

Şair Nebi

Şair Nebi der tabiat ahkâmındandır luğaz
Küremin her semtine var herkese mihman değil
Arifân anlar bu remzi cahile kaldım nihân
Bulan ebced ile bulsun kavlimiz yalan değil

Müdâmî
Bu luğazın istinadı kendir ile bağlıdır
Canlı canlı ne ecinli olması imkân değil
Der Müdâmî iş bu luğaz hububat olsa gerek
Çözen âşık şuaradır belki çoban değil

-7-

Zülâli
Açılır ilk emelim hangi sahrada
Çiçeklerin nurundan ver haber
Nasıl olur ay gün döner semada
Gecesinden gündüzünden ver haber

Müdâmî
Açılan ilk emelim hatt-ı üstüva
Yirmi bir Mart nevruzundan al haber
Ay gününde meması kudreti Mevlâ
Gecesinden gündüzünden al haber

Ay gün hizmetinde yetmiş bin melek
Bir gün gelen gelmez kapanmış dilek
Seb‘a-i seyyarede râydır felek
Anlarladır şer rûzûndun al haber

“Veşşemsi seceri“den belli düz var
Sanatı Mevlâda nice hünerdar
Mağrib maşrıka üç yüz altmış şikârvâr
Batar çıkar her gözünden al haber

Yirmi bir Mart oldu bahara mekân
On iki saattir her yerde imkân
Cehalette dinî bayram yok iken
Çiçek bayram nur rüzundan al haber

Filozofça güneş Sâbittir amma
Sağ söz Kur‘an‘dadır gayriye kanma
Keşişler lafına sakın inanma
Peygamberin her sözünden al haber

Ay döner görenin etrafın peşin
Gün döner etrafında güneşin
İlkbahar sonbahar yaz ile kışın
Gecesinden gündüzünden al haber

Zülâli
Söyle bana anlat çark-ı felekten
Yer gök nasıl elenecek elekten
Ne kadar güzeldir gönülde melekten
Hurilerin mah yüzünden ver haber

Müdâmî
Ne zaman ki güneş üç gün tutulur
Dervişi görüşüne babı çatılır
Yer ile gök pamuk gibi atılır
Dere tepe dümdüzünden al haber

Hurilerden biri uzatsaydı el
Ay gün olamazdı şevkına bedel
Melekten huriler bin defa güzel
Yanağının yaldızından al haber

El filozof destin tutuyor kimi
Karnın yarsan çıkmaz noktanın cimi
Eğer inkâr eder cennet cehennemi
Dinsizlerin şu yüzünden al haber

Filozoflar bu kusura bakmaya
Onlar havrasına bizde camiya
Biz inandık cennet ile tamuya
Hem tadından hem tuzundan al haber

Çünkü batıl filozofun dinleri
Batıl ana göre hep anıları
Bize nisbet tekzib eder bunları
Astarından hem yüzünden ver haber

Zülâli
Ne zaman olacak dünya tertemiz
Bir şerbet var içecektir cümlemiz
Sonra ne olacak anlat bu rumuz
Ahiretin iç yüzünden ver haber

Müdâmî
Kıyamette olur dünya tertemiz
Ölürüm şerbetidir içer cümlemiz
“Velba’sü ba’del mevt“ olacak rumuz
İman şartı sen özünden al haber

Kıyamet erdirir akıllar ziya
Artık lüzum kalmaz güneşe aya
Filozofça yeldir çarpar dünyaya
Bonbarduman sen tozundan al haber

Mizan kurar günah sevap tartılır
Çürük amel defterleri yırtılır
Halis mümin her beladan kurtulur
Münafıklar mızmızından al haber

Ahiret ahvâlin eylemem bi-cihan
İşte deli gönül gafletten uyan
Kalmaz cihanımda illallah diyen
“Lâ-takantu“ içyüzünden al haber

Kemdeki bulunmaz elaman ile din
Bak ne buyurmuştur Kur’ân-ı mübin
“Fisıkun“ “gayyâ“dır “halidin“
Yapar odlu topuzundan al haber

Zülâli

Zülâli birinden almıştır öğüt
Bu muammayı gel okudam ey yiğit
Ne için dönmüyor yerinde nâbit
Sen şu kutup yıldızından ver haber

Müdâmî

Hepsin aldılar demesi yektir
Avrupa âlemi biraz düşüktür
On bin defa dünyamızdan büyüktür
Sende kutup yıldızından al haber

Gör ki kadir Allah neler yaratır
Bazı olayları ap-Âşıkârdır
Bu kulda farziyata göredir
Yolun küçük çok azından al haber

Ey Müdâmî boşa gitmez emekler
Sırrı kudretullah bir eseri bekler
Sâbit değil dönücüdür felekler
Hem Kur’an‘dan hem özünden al haber

-8-

Şenlik
Asılsız adama itibar olmaz
Eğri yola girme düzden ver haber
Masiyet kışının vardır manası
Bahar rengi nedir yazdan ver haber

Müdâmî
Benlik edenlerde hüner safirdir
Gölgeyi çiğneme özden al haber
Kışı cehennemdir baharı cennet
Lâle-i çemenzar yazdan al haber

Bu sırrı izhâr oldunsa arif
Dahi istemezsun ayrıca tarif
“Nahyi ani’l-münker emr-i bil ma’ruf”
Anın yokuş bunda düzden al haber

Şenlik
Âşıkın sinesi benzer ambare
Bezistan dükkanı miski ambare
Adem çıktı yedi ayak mimbere
İptida dediği sözden ver haber

Müdâmî
Ademin sıfatı zatı zıllullah
Ahsen-i takvimde halk etti Allah
İlk sözki demiştir elhamdülillah
Budur konuştuğu sözden al haber

Minberde okudu hamd ü senayı
Hamdinden halk etti hamd ü levayı
Hem ana bildirdi ala esmayı
Şahidi Kur’an’dır cüzden al haber

Şenlik
Şenlik‘in gülzârı daldı nereya
İmtihan için geldin buraya
O nice kubbedir içinde derya
Şecerden murgdan tuzdan ver haber

Müdâmî
Müdâmî ‘nin halince bu bulmacası
Cebrail’de her ilmin hocası
Muhammed Mustafa miraç gecesi
Gördüğü kubbeyi bizden al haber

Ağaç bu dünyadır deryası rahmet
Tuz kulun günahı murgide ümmet
O tuzla derya bulunmaz elbet
Şecer murgü budur tuzdan al haber

-9-

Hasta Hasan
Ab-ı çeşmim güllerinde suna da bir kazda bir
Lale sümbül mor menekşe bülbül öter yaz da bir
Vakf-ı dertten bi haberdir gevherin kıymeti yok
Kavl-ı Kur’an’ı kara yazılan âşıka ömür söz de bir

Müdâmî
Kamil insan merdi irfan yerli kürdü laz da bir
Naşi hayrat geç nadana davulu müdana saz da bir
"Ala merre'ti- bihim insana halketin" den bellidir
Anadan doğmadır köre yeşil sarı boz da bir

Hasta Hasan
Molla halis hayalinde içti aşkın badesin
İrfanı yede verildi hem ondan ziyadesin
Güftarı deryayı ummandır geçmez olmaz arasın
Çün Kerem alıştı nara ayda da birdir güzde bir

Müdâmî

Ahlak yaradılıştandır istinad etmez köye
Deliye her günde gene bayram gitse bayram
Avrat yokluğudu dağda eşek ... zırtaya
Def-i zordur ihtiyacı gelin de bir kız da bir

Hasta Hasan

İçmişim aşkın badesin hem okurum hem yazarım
Böyle geçmez bu zulmat elbet ulu birer eyyam
Sene bin iki yüz on yedi kim sayayım
Çok âşıkları geldi geçti yolunda bir

Müdâmî

Şair Müdâm devir döndü aksi devrilir zaman
Kadir bilmez yâr elinden elemun haddü'l avam
Eşek hoşaftan ne anlar yahşi der ar hemen
Şekli insan fiili civan şekerde bir tuzda bir

-10-

Hasta Hasan

Gönül ustam hayr alan gevheri kâr mendedir
Yüz bin açarken açmaz bağlı dükar mendedir
Gözler gördüğünü ister bak bu gönül sevdiğini
Üstadımdan öğüt aldım edeb erkân mendedir

Müdâmî

Hamd-ü bi-had künt-ü kenzden mahfi bir mekân mendedir
İnci mercan lâ'l-i yakut her ne derkân mendedir
Ahsen-i takvim yarattı nüsha-i küberâ menem
Hatırda hazar âleminde ulu mekân mendedir

Hasta Hasan

Şükür olsun bizde giydik beylerin hilatini
İhtiyar çağımda bindim gine aşkın atını
Ger açarsam metâ'ımı bilmezsin kıymetini
Kendine bakıp lâl'-i zümrüt inci mercan mendedir

Müdâmî

Ne.....ne benlik isbatı Kur'an sözüm
"Velekad keremna" emri tacını giydi özüm
On iki burç çar fasılda gece eyle gönder gündüzüm
"Sümme üstevi alel-arşi rafad" mekân mendedir

Hasta Hasan

Hasta Hasan al sazı çağır yoldaş gel deyu
Sorsun sünbül mor menekşe boyun eğmiş gül deyu
Çok âşıklar gördüm satar kargayı bülbül deyu
Kendi sülün tarlan amma şirli nihan mendedir

Müdâmî

Sâbit Müdâm her kelâmın gergin polad yay gibi
Her fenden mana saçılır bitirilmiş ay gibi
Çok âşık gördüm çifteler ham tay gibi
Edeble uslanmayanı bağlar erkân mendedir

-11-

Hasta'ya ve Keremî'ye Nazire

Hamd-u bi-had küntü kenzdan cevherikan mendedir
İnci mercan lâl-i yakut her ne dürkan mendedir
Ahseni takvim yarandım nusha-ı kübra benim
Hejde hezâr âleminden ulu makân mendedir

Neler gurebâdır, ne benlik ispatı Kur'an sözüm
"Velekat keremna" emri tacını giydi özüm
On iki burç çarka saldıkça gece ile gündüzüm
"Sümme üstüvayı alel-arşı" rahat mekân mendedir

Şair Müdâm işbu remze "saddakna"dır arifân
Silinüp kalbi görenden mazhar-ı rahman olan
Açılıp âşkın ummanı olsa gör Nuh tufan
Geçti bandır anda sabrım sağlam yelken mendedir

-12 -

Fuzili'ye Nazire

Sun ey saki başın için men aciz bimâra su
Kurudu dilim damağım serap için çare su
Bilmez misin ezel hayat başlamıştır su ile
Süleyman merhemi gelir şu yangın ciğere su

Ezel sudan halk olundu sekiz cennet aliyât
Gine sudan halk olundu altı yüz bin mahlukât
Yağmasa baranı sema yerde bitmezdi nebat
Hem sulardı derim seyri bağban gülzara su

Ey Müdâmî kesilir budur can bedenden takatım
Yedi cehennem gibidir içteki hararetim
Bir yudum suya mal olur hayat ile memâtım
Dünya zindan oldu çöktü gözlerime kara su

-13-

Hasta Hasan
Dediler ki bu dünyayı beş gündür
Men bilirem beş günümde kara hey
Men azizem kara hey
Okudursun kara hey
Ezeli kim çalmıştır
Ağ üstüne kara hey
Sağlık haberimi verseler yâre
Dost sözünü düşman giyer kara hey

Müdâmî
Bu dünyanın çar etrafın dolaşan
Bil üç kısmı sudur biri kara hey
Men azizem kara hey
Yağmura hey kara hey
Ezel örsün çalmıştır
Ağ üstüne kara hey
Yârı görmiyeli otuz senedir
Var mı menim gibi bahtı kara hey

Hasta Hasan
Hasta düştüm döşek üste ter saldım
Cefa çektim dünya için ders aldım
Men azizem ders aldım
Eşiğine der saldım
Derler sır yağup gelir
Onun için ders aldım
Ehli kâmil bir üstâddan ders aldım
Okumuş elif ebced kara hey

Müdâmî
Hasta üşür döşeğinde ter solar
Çektikleri cevr-ü cefâ ter solar
Men azizem ter solar
Virdi aşınca ter salar
Sayrâkib gelse bile
Bu bir ibret dersi olur
Yakın belki dersten üstün ders olur
İlm-i ledün ilmi hikmet kara hey

Hasta Hasan
Hastanın halini yara demezler
Dökse kan hicranı yara demezler
Azizim yara demezler
Baygu yara demezler
Sizlerde ne adettir
Derde yara demezler
Ahir hasret ölem yara demezler
Yâr girer mezarım giyer kara hey

Müdâmî
Sâbit Müdâm halin yara desinler
Düşmüş bir çıkılmaz yara desinler
Men azizem yara desinler
Hasret yâra desinler
Aşk-ı dil-i zarım
Sinem yara desinler
Çekmem Şemsinur yara desinler
Gözün nedir o kaşları kara hey

7.1.16. Atışmalar

Müdâmî – Pakize Karşılaşması

-1-
BİRİNCİ FASIL
Müdâmî
Hâb-ı gaflet rüyasına
Yattığında neyi gördün
Sayha-i Hakkın sevdasına
Yeter keyfinde neyi gördün

Pakize
Yattığım bir mezar idi
O yer ne de güzel idi
Bu âşıklık ezel idi
Vallah kardaşün gördüm

Müdâmî
Aşkın deryasını boyla
Gönül evin temiz eyle
O gördüğün nedir söyle
Getir yanında neyi gördün

Pakize
Bir ateş var çağdadır
İlik damar kandadır
Ev sacı yağdadır
Ne anladım neyi gördüm

Müdâmî
Madem hâlin müşkül gibi
Bağrın olmuştur gül gibi
Âşık olup bülbül gibi
Otağında neyi gördün

Pakize
Bülbül gibi ben öterim
Hem yanarım hem tüterim
Leyli Mecnun'dan beterim
Vallah kardaş onu gördüm

Müdâmî
Âşıka iftira bühtandır
Ola gelmiş ola gider
Gözlerinden yaş eyleyen
Dula gelmiş dula gider

Pakize
Kan ağlarım gece gündüz
Gözyaşlarım sele gider
Dünyayı görürüm demiyoruz
Âşık hali böyle gider

Müdâmî
Madem ki çektiğin zardır
Seni yakan âşkı nardır
Elbet bir sevdiğin vardır
Anlat hangi kula gider

Pakize
Ben bir kanayaklı görem
Âşkın firakıdır perverem
Âşık olduğumda konuşurum
… yetti kula gider

Müdâmî
Şair Müdâm değil nâşi
Niçin akar gözün yaşı
Merak etme dünya işi
Yola gelmiş yola gider

Pakize
Kimse halime bakmıyor
Bu dert canımdan çıkmıyor
O hacı bırakmıyor
Elbet bülbül güle gider

-2-
İKİNCİ FASIL
Müdâmî
Ta ezelden âşıkların
Gamlı bahtı karalıdır
Bir tek bağrı yananların
Ciğeri pek yaralıdır

Pakize
Her gördüğümü sınarım
Ki derdime çarelidir
Kesildi sabrım kararım
Sorma yürek yaralıdır

Müdâmî
Han-ı dünya kime yardır
Gerçi söylemesi ardır
Sakın bir sevgilin vardır
Söyle ablam nerelidir

Pakize
Aşkın ateşi çatımda
İlik damarda kanımda
İşte sevdiğim yanımda
Bilmez misin buralıdır

Müdâmî
Öğün Sâbit Müdâm öğün
Taş alıp sineni döğün
Galiba senin sevdiğin
Yedi yağlı karalıdır

Pakize
Yeni âşık bu düzene
Sen beni vurma mizana
Kurbanım yazı yazana
Yazmış amma karalıdır

-3-
ÜCÜNCÜ FASIL
Müdâmî
Bu âşıkların efkârı
Dünya bir yana düşer
Serde sönmez aşkın narı
Şem' ine pervane düşer

Pakize
O nar ile ben yanarım
Bir ateş midir cana düşer
Kesildi sabrım kararım
İlik damar kana düşer

Müdâmî
Derdine vakıf olurum
Belki bir çare bulurum
Yoksa meraktan ölürüm
Sevdiğin ne yana düşer

Pakize
Ciğerimde âşkın közü
Yaktı kül eyledi biz-i
Elin öpem ört bu sözü
Sükût etmek bana düşer

Müdâmî
Müdâmî âşkın neferi
Gittik bu yolda seferi
Haindir renkmiş cemali
Ot saman meydana düşer

Pakize
Yeni Âşıkın işine
Çok hâller geldi başına
Düşmanın sitem taşına
Sabreylemek bana düşer

-4-
DÖRDÜNCÜ FASIL
Müdâmî
Alma sakın sen ilacı
Almam seni kim yolladı
Teze mi sapla mı bacı
Eymem seni kim yolladı

Pakize
Elmanın yeri Badele
Koymuşlar mahsen kuvale
Yiyen çağırır hu dele
Elmayı ablan yolladı

Müdâmî
Elmam ağaçta üç idi
Teklifsiz yemek suç idi
Yedim dadı meyhoş idi
Elmam seni kim yolladı

Pakize
Elma al kırmızı hurdum
Bir medhiye istiyorum
Elmayı getirdi doktorum
Sana da ablan yolladı

Müdâmî
Elmam ağaçta dört idi
Bize getiren mert idi
İnkâr eden namert idi
Elmam seni kim yolladı

Pakize
Elma sepette yaz idi
Dile getiren saz idi
Kusura bakma az idi
Elmayı ablan yolladı

Müdâmî
Elmam ağaçta on idi
Bize gelen en son idi
Dişledim biraz don idi
Elmam seni kim yolladı

Pakize
Elma yeter destim deste dosta
Armağan yolladım dosta
Çoğunu Allah'tan iste
Elmayı ablan yolladı

Müdâmî
Elma dostların başı için
Yaran için yoldaş için
Sâbit Müdâm kardaş için
İhtimal ablam yolladı

Pakize
Şanlı Pakize'nin aslını
Sor da bir öğren neslini
Bitirak alma faslını
O elmayı ben yolladım

-5-
BİRİNCİ FASIL
Davud Sularî
Yar bağında öten bülbülü şeydâya bak yürü
Mecnun olup ol sahraya doğru yanacak yürü
Âşık isen âşk yolunda varsa derde devalar
Hırsı tamah nefsi kibir ve gururunu yık yürü

Müdâmî
Yar bağında ötmek istersen gönlü alçak yürü
Mecnun olduysan Leyla'ya gönülde bırak yürü
Âşıka âşkın güzârında eksik olmaz davalar
Biçare katlanmak gerek dişlerini sık yürü

Davud Sularî
Bir meleksin behey melek sima nazlı cananım
Çok şükür sevmişim seni yoktur şen kemanım
Sükür Hakka ayan bilir ki pirim ağlayanım
Bir zühre yıldızı misalinde haba çık yürü

Müdâmî

Bir melek simayı sevdim tende arzular canım
Ah ettikçe çeşmimden akar hun-i giryanım
On dokuz yıldır görmedim gitti tab-ı tüvânım
Gine derler dosta mihman olmağa ayık yürü

Davud Sularî

Baki kalmaz fani cihan selamı derde derman
Yardım eyle âşkın pinhan gerek mübarek sudan
Malumdur gel gör halimi behey yaradan Hüdam
Bana derler şu fani dünyada cihandan külli bık yürü

Müdâmî

Ne Sularâ ne Müdâm'a baki kalmaz bu cihan
Bari ilahım yakma nara eyle duhul ol canan
Şol kim ki dedi illallah kamu mümin-i mü'minân
Etme rızana muhalif müstakim tarik yürü

-6-

İKİNCİFASIL

Davud Sularî

Derdimin dermanı Müdâmî Baba
Figan gülü var mı sizin ellerde
Derde derman verse Hak etse eda
Zişan gülü var mı sizin ellerde

Müdâmî

Derde derman verir Hazret-i Mevlâ
Lokman gülü vardır bizim ellerde
Ne günkü kavuşur Mecnun Leyla
Derman gülü vardır bizim ellerde

Davud Sularî
Sizin elin mor menekşe gülleri
Acemi Farisi Gürcü dilleri
Gözleri gözler mi yarın yolları
Nişan gülü var mı sizin ellerde

Müdâmî
Âşık maşukunu anmak dilerse
Pervane şem'a üzere yanmam dilerse
Nâşî bülbül güle konmak dilerse
Kurban gülü vardır bizim ellerde

Davud Sularî
Bağlarızda öten tûtî bülbül
Dağlarızda açan şitayol sünbül
Herkese yar deyi bu gönlüm değil
Eftan gülü var mı sizin ellerde

Müdâmî
İsterse bey olsun isterse ağa
Bir gün yolu düşer aşılmaz dağa
Bülbül sahip olsa bahasız bağa
Hoşman gülü vardır bizim ellerde

Davud Sularî
Nazar ettim yârin yüzünü gördüm
Batın pirlerinin vasfına erdim
Müdâm'cığım çok düşünem dedim
Pişman gülü var mı sizin ellerde

Müdâmî
Elbet maşuk gözler âşık yolunu
Geçmek gayri mümkün aşkın gölünü
Garip bülbül arzularsa gülünü
Reyhan gülü vardır bizim ellerde

Davud Sularî

Sularî bu derdi verendir o yâr
Gönlüm âşk işine eyledi sayar
Derde çare olmaz yadan ağyar
Eşik gülü var mı sizin ellerde

Müdâmî

Müdâmî bu derde olduk giriftâr
Mukadderatı Hak emri girdigâr
A'lâsı ednası mikdarınca her
Keten gülü vardır bizim ellerde

-7-

ÜÇÜNCÜ FASIL

Davud Sularî

Yar bağında boyladığım gölü emrine
Yadanı yine
Gerek Hakdan bir kısmeti cismine değe
Hünkâra beğe

Müdâmî

Yar bağında niyetinse gülü dermeğe
Vasla ermeğe
Gerek pinhan varma lebin bağban görmeye
Hatrın kırmaya

Davud Sularî

Biçare gönlümde vardır böyle bir hicran
Olmaz pişman
Gerek âşkın zehri yok mu sineme değe
Kaddimi eğe

Müdâmî

Gönlünde olan hicran değilsen pişman
Gör ne düşman

Gerek sıtkın bütün eyle elife beye
Mim dala heye

Davud Sularî

Sencileyin bir düş gibi sevdiğim yarsa
İster hep zarsa
Âşkın ateş gömleğini özüne giye
Bir devran deye

Müdâmî

Yâr yârından yad olur mu çün ezel yardır
İşi hep zardır
Ateşi âşkla yanıp düşman katreye
Misli zerreye

Davud Sularî

Dertli gönlüm bayram etse daim yaş ile
Gam savaş ile
Gerek muhabbet bağlasın elif-i eye
Tiğ-i temren yine
Menzil oldum dost bağından aldı gülü zar
Sureti settâr var
Sen seversin nazlı yârı ey nâdan niye
Seni soran niye

Müdâmî

Dertli olan bayram etmez gam telaşıyla
Gözü yaşıyla
Deliye her gün bayram gider acıya
Merakı niye
Dost bağından gül koparan hardan çekinmez
Nardan çekinmez
Bir tane dost için hazır can vermeye
Vasla ermeye

Davud Sularî
Gülistan bağında sen bülbül Selami kul
Bilmeyene yol
Canını vakfetmiş dosta en son vermeğe
Muhabbet kime

Müdâmî
Dost vasfetme Şair Müdâmî bülbül
İştiyakı gül

Nişangâhı tüter sine al getirmeye
Yani mahına

-8-
DÖRDÜNCÜ FASIL
Davud Sularî
Yâr bağında öten bülbülü şeydâ
Ağlar feryad eder durmaz nedendir
Sıdkü'l-mürselin hem rüşd-ü Hüdâ
Benim matlubumu vermez nedendir

Müdâmî
Dosta müştak dost bağının bülbülü
Ağlar da feryadı durmaz ondan yine
Hara karara bağlamıştır her kulu
Herkesin işine gelen vermez ondandır

Davud Sularî
Bir nesne seyrettim arşı semada
Dördüncü kat gökte hükmü Hüdâda
Kendi mihverinde şevki ziyade
Devredip daima durmaz nedendir

Müdâmî
Şem'e yanmayınca bir dane gelmez
Sonra hiçbir mevsim imkâna gelmez
Güneşsiz hiçbir zat meydana gelmez
Devri daiması durmaz ondandır

Davud Sularî
Selamiyim yara kurbandır serim
Bana imdadcı olsun manâyı pirim
Andan bağlanmıştır kıl-ü-kal ez'arım
Lokman da bu sırrı bilmez nedendir

Müdâmî
Şair Müdâm vasfım beyandır
Sadık bir yar için can armağandır
Yar hüküm Lokman'dır vaslı dermandır
Lokman'da bu sırrı bilmez nedendir

-9-
BEŞİNCİ FASIL
Davud Sularî
Dertli deva yara çıkar
Bu âşk bir gün yıkar
Külhi can cesetten bıkar
Gönlüm yâr eline akar

Arif olan vasfım kaçar
Yaralıyım ben yaralı
Takdir bahtı karalı

Müdâmî
Gönüller bir şikâra çıkar
Yol zulümât târâ çıkar
Kem talihim kara çıkar

Ne müşkül pazara çıkar
Sinem üste yârâ çıkar
Firakım zulme varalı
Kalmadı sabrım karalı
Yetiş gönlümün maralı

Davud Sularî
Sema bülbülleri gibi
Dostun sünbülleri gibi
Gülşen gülleri gibi
Yârin zülüfleri gibi
Takdir-i bahtım karalı
El vurma sinem yaralı

Müdâmî
Âşkıyla küle dönmüşem
Hâl-i müşküle dönmüşem
Bi-neva kula dönmüşem
Süryan sünbüle dönmüşem
Şeydâ bülbüle dönmüşem
Firakım zulme varalı
Kalmadı sabrım karalı
Yetiş gönlümün maralı

Davud Sularî
Selami sen şükreyle dur
Bir sözünü fikriyle dur
Gece gündüz zikriyle dur
Yârı yâra Hakkıyla dur
İnce beli bu keriyle dur
Yaralıyım yaralı
Takdir-i bahtım karalı

Müdâmî
Müdâmî sabret bu hale
Gerek takdir birin ala
Söz geçmez kaşı hilâla

Sim bilekli selvi dala
Yalvarırım Zül-celâla
Firakım zulme varalı
Kalmadı gönlüm karalı
Yetiş ömrümün maralı

-10-
ALTINCI FASIL
Davut Sularî
Yarin elleri sizlere yakın mı
Ana babasını gören yok mudur
Acep o nazlı yâr benim hakkım mı
Yârin kazasına giren yok mudur

Müdâmî
Derdinî gizleyen derman bulamaz
Söylesen derdine çare bulunur
Ah vah etmek ile canan bulunmaz
Belki bir teselli veren bulunur

Davud Sularî
Babası Ali'dir anası Leyla
Bu dert bana baki yok başka evveli
Yardım et kuluna hey gal-û bela
Beni yare kurban veren yok mudur

Müdâmî
Takdir tağyir olmaz nedir neylesen
Gavvas olup bahr-i âşkı boylasan
İşte böyle yer yerince söylesin
Arayıp ahtarup gören bulunur

Davud Sularî
Kardaş Hüseyin bu yere durasın
Yetmiş iki millet mihenge sürsün
Şemsi gibi doğmuş alemler görsün
Benim bu derdimi soran yok mudur

Müdâmî
Dost bağında öten bülbül gibi
Çar kulağı gerek zarını duya
Eğer hakikâtsa gördüğün rüyâ
Düşünü hayra yoran bulunur

Davud Sularî
Karşı mahalleden çıkanda özü
Cana hayat verir mübarek sözü
Muhabbet nurundan halk olmuş özü
Derde dermanı soran yok mudur

Müdâmî
Evet dertsiz adam gurbete düşmez
Hayâl pilav eder kolayca pişmez
Kul sıkışmayınca Hızır yetişmez
Sıtkıylan çağırsam eren bulunur

Davud Sularî
Selami şükreyle sabrım kesme
Gayetli engin ol el gibi esme
Hak irfan yerinden gelir neşe
Meta' ımı zülâli devrin yok mudur

Müdâmî
Müdâm olmak için vaslı hedef
Olmalı vakıf sırr-ı men aref
Dar günde yetişir ol Şahi Necef
Batnında ahvâlini gören bulunur

-11-

BİRİNCİ FASIL

Beyhanî

Ben bu âşkın memesinden
Eme geldim eme gittim
Yedim zağlı kamasından
Kana geldim kana gittim

Müdâmî

İçtim âşkın mey tasından
Kana geldim kana gittim
Ruz – i şeb yâr hülyasından
Yana geldim yana gittim

Beyhanî

Bize çekile bu kalem
Ahımdan usandı bu âlem
Şu dünyadan murad alam
Sana geldim sana gittim

Müdâmî

Yâr yeşil baş suna gibi
Boy sürahi mina gibi
Şem üzre pervane gibi
Yana geldim düne gittim

Beyhanî

Beyhanî seni öz yarı sev
Yolunda can vermeye ev
Dünya iki kapulu ev
Hana geldim hana gittim

Müdâmî
Müdâmî kalbim şikeste
Can armağan sadık dosta
Âşıklardanız son posta
Sona geldim sona gittim

-12-
İKİNCİ FASIL
Beyhanî
Biz gibi aciz kullar içinde
Hoş nazarda gösteren Hak gözün Hak
Bir gonca sevmişim güller içinde
Sevilen Hak sevdirir Hak seven Hak

Müdâmî
Âşkın miratında şeş görünürsün
Görün Hak gösteren Hak gören Hak
Bana nazar etsen görünürsün
Görünen Hak gösteren Hak gören Hak

Beyhanî
Âşkın pazarından girdim içeri
Kudret nazarından girdim içeri
Felek azar sinden girdim içeri
Döğünen Hak döğdüren Hak döğen Hak

Müdâmî
Uyuma birader gafletten uyan
Hak söyledin Hak işittin Hak duyan
Hak olmuştur her bir simada ayan
Öğülen Hak öğdüren Hak öğen Hak

Beyhanî
Beyhanîyim âşkın dolusun içtim
Küntü kenzden dersim okuyup seçtim
O yârin uğrunda canımdan geçtim
Yâri bana gösteren Hak gören Hak

Müdâmî
Bir acip nesneye kıldım tefekkür
Menbaı dört kenzin dörde bölünür
Asayiş biline hezar teşekkür
Bilinmez mekanı nerde bulunur

Eminiz mümkün değil olmaz resahil
Kâfir anama olur dahil
Andan infak alır şecere nahil
Amma bir eseri şerde bulunur

Bazı andan gelir imiş hazin sud
Bir emre amade asla etmez fert
Canlıdır akibet o da görürsün
Ecel zehrin açar zarda bulunur

Müdâmî Mevlâ'dan matlubu müddet
Hamd 'ü şükür olsun ona biddet
Gece arz altında ilelebet
Gündüzden bakarsın yerde bulunur

-13-

22.07.1948 BİRİNCİ FASIL

Davud Sularî

Arz eylediğim bir dostu cana
Gördüm gözlerimle görüştüm şükür
Candan sevdiceğim Sâbit Müdâm 'a
Yüz sürüp didene eriştim şükür

Müdâmî

Sizi gördüm gitti tasa kaygular
Böyle mes‘ud güne yerişti şükür
Riyâkar zannetmesin Davud Sular
Aldım deraguşa sarışdım şükür

Davud Sularî

Sanma ki hayaldir rüyâda gördüm
Batında dostumun hâlini sordum
Müdâm‘cığım çoktur şu benim derdim
Yâra can baş feda veriştim şükür

Müdâmî

Bir sis çöktü dili habli silinmez
Gurbette yiğidin kadri bilinmez
Bu fani âlemde dertsiz bulunmaz
Dedim küskün idin barıştım şükür

Davud Sularî

Ne hikmettir aklım ermedi buna
Gerek cismi candır hasrete yana
Pirlerim üç mahlası verdiler sana
Yüzümü tozuna sürüştüm şükür

Müdâmî

Hani arkadaşın Hasan Beyhanî
Nerde çilede bıraktın anı
Yad ettik mi Gürcistan‘ı Lokman‘ı
Bazı ahvâlinden soruşdum şükür

Davud Sularî
Hikmetim ledünde oldum cavidân
Bağdat Basraymış vasfı Dağıstan
Gönlüm bir çöl oldu gül ve gülistan
Nevrestte gül buhah dürüştüm şükür

Müdâmî
Bu hayatta bir murada erdin
Dost eline bir bergüzar verdin
Dedim gene meslektaşını gördün
Bazı rüyânıza karıştım şükür

Davud Sularî
Davud Sularî'yim son mahlası bir muş
Mestane suyunda cismini yumuş
Âşk eyini ana aşine imiş
Divanı kırklarda buluştum şükür

Müdâmî
Hab içinde vardım kırklar babına
"Tahirül ugul" her hesabına
Sâbit Müdâmî'yim âşk kitabına
Kaydolup bir yana iliştim şükür

-14-
İKİNCİ FASIL
Davud Sularî
Künt-ü kenzullahtan ruhun temeli
Yâr ile birlikte yâr olmuş idin
Men arefa sırrında iken ileli
Sırrı hakikatte dar olmuş idik

Müdâmî
Gizli bir hazinedir künt ü kenzullah
Bir ile birlikte bir olmuş idin
İspatım delilim “sümme vechellah “
Nokta- i a‘mâda sır olmuş idik

Davud Sularî
Biz cihan mülkünün çün temeliyiz
Fasık olan bilmez ki bedeliyiz
Biz Velid nesli Abâ Ali’yiz
Gönül yaylasında tur olmuş idik

Müdâmî
Gencin izhâr etti “Allahu ehad”
“Fesübhanellezi ezel ebed “
İptida var oldu nuru Muhammed
Biz ezel nur ile nur olmuş idik

Davud Sularî
Âlem bilmez kâinatın varını
Biz seyrettik hakkın gizli sırrını
Adem yaylasında mığıllarını
Gönül şehrinde yer etmiş idik

Müdâmî
Nur için yarattı bu kâinatı
“Levlake levlake” dir bunun ispatı
Buna mushaf oldu gönül miratı
Gonca bitürmekçün har olmuş idik

Davud Sularî
Biz la-mekân değil ehli “rızvallah”
Mensubun şahi peyvaç “ feth-i seyfullah”
Birliğine söz ettik biz “ barullah”
Hakikât rahında daralmış idik

Müdâmî
Ruhumda Sâbittir kaydı “aşkullah “
Zahir ecdadımız ol “safüyullah “
Haseb-i nebim Muhammed “resulullah “
Âlem-i ervahda car olmuş idik

Davud Sularî
Davud Sularî ‘yim harfi yektada
Sultanıyım mireva rahmet-i Hüda
Ahir verdim ehli neylere heye
Bu nazlı süryanı ar olmuş idik

Müdâmî
Şair Müdâmî’yim bir kemter-i Hüda
Kulum Sultanıma bin canım feda
Yârın şefaatinden etmesin cüda
Liva-ül hamdında yer almış idik

-15-
ÜÇÜNCÜ FASIL
Davud Sularî
Ala gözlüm bu derdinî çekerim
Çekme deyu bana desene dilber
Senin için külli candan geçerim
Leblerin ağzıma versene dilber

Müdâmî
Kadan alam kömür gözlü salatan
Derdimend halinden bil sana dilber
Cuş edip ayinimde abı hasretim
Zülfün teliyle silsene dilber

Davud Sularî
Sen güzeller şahı merhametsiz yâr
Güzellerin şemsi kamer ziyası izhâr
Bana bir sevgili gel eyle teber
Kollar arasına alsana dilber

Müdâmî
Sen bilirsin ben bu elde garibim
Gonca güle hasret bir andelebim
Hicran hastasına şifatabım
Vaslınla bir çare kılsana dilber

Davud Sularî
Sen benim yârimsin canda cananım
Utanırım senden diyemem halim
Seni sevmek elde bu niçin kârım
Naz etmeyip yanıma gelsene dilber

Müdâmî
Güzeller şahısın ruhları âlim
Hâlime merhamet lebleri balim
Gece gündüz sensin fikri hayalim
Öyle ki bağlanmış dil sana dilber

Davud Sularî
Boyun elif leblerin Kevser uyar
Söyle seni seven âşık mı doyar
Merhamet kıl derdin sinemi oyar
Benim ile sohbet kılsana dilber

Müdâmî
Güzellerde ikrar gerek sultanım
İkrarında ısrar gerek sultanım
Bir güzele bir yâr gerek sultanım
Ağyarı defet vaslın sana dilber

Davud Sularî
Davud Sular sana kul sen Allah'ım
Kapunda kıtmırım ya râh-i râhım
Sen derdin layıkı oldurur gâhım
Yanına yâr yârdır al sana dilber

Müdâmî
Sâbit Müdâm derki sultanım hanım
Ecelsiz öldürme sorulur kanım
Hasretinden akan huni giryanım
Biri Ceyhun biri Nil sana dilber

-16-
DÖRDÜNCÜ FASIL
Davud Sularî
Men biçare hicranıyla çektiğim efkârıdır
Kapuna gelmişim ki ben alamaz mısın ki sen
Sergerdan rah olmuş mesti merdan bir kulum
Rahına ser kurban ettim bilmez misiz ki sen

Müdâmî
Mâşuk âşıkın çektiğini bilemez olur mu hiç
Rahma gelse gözyaşların silemez olur mu hiç
Bir misal var güzelde naz-ı âşkda niyaz gerek
Yağmacıdır gönül şehrin talamaz olur mu hiç

Davud Sularî
Men âşıkı divanınım sen sultanı rabbü'l hakka
Derdin ile ölüyorum göremez misin ki sen
Yanmış sinem hicranından gör ki olmuş henrakan
Çokça ezme gönlüm alsan gülemez misinki sen

Müdâmî

Yâr ile bir davamız var mahşere kalsa gerek
Azim etse vaslıyla gönlüm alamaz olur mu hiç
Bir misal var murad veren muradın olsa gerek
Muradın alsa bir kişi gülemez olur mu hiç

Davud Sularî

Davud Sular dost içindir bu haliyle zarımız
Yedi narı sevindirir bu âşkı efkârımız
Tuba dalı gibi dal veriştir bulmak dârımız
Her yaprağı hüsne yazar bilemez misin ki sen

Müdâmî

Sâbit Müdâm bir yara bend oldum teşne ben
Rahım eylese nahlışanım sulamaz olur mu hiç
Bunca feryada dilara gûşûn vermez mi acep
Ahir mi ve ebkemde gelen alamaz olur mu hiç

-17-

BİRİNCİ FASIL

Müdâmî

Bir meslektaş şarkı ziyarete gelmiş hoş gelmiş
Yâran ile ayş'den sohbete gelmiş hoş gelmiş
"Men ekremül-zayfe faket ekremen " dedi resul
"Elkelamu bahri'l-kelâm " ülfete gelmiş hoş gelmiş

Davud Sularî

İstanbul 'dan sizi ziyarete geldim hoş bulduk
Birkaç gün mihnanına hulus geldim hoş bulduk
Göz gördüğün arzular gönülde sevdiğin
Yâran ile hoşça bir hasta geldim hoş bulduk

-18-

İKİNCİ FASIL

Davud Sularî

Yedi ayet ile yazılsa gördük
Sen sad reye yakın olanlar gelsin
Çar köşe dünyayı gezdik dolandık
İcazeti şahdan alanlar gelsin

Müdâmî

Yedi ayet yazılıdır alnında
Tasdikinde sadık olanlar gelir
Çar köşede olan aynı insanda
Hallu atadan ders alanlar gelir

Davud Sularî

Kandili kudreti gören ayrıdır
Uçan kuşun deliline neyidir
Hakikâtin sırr-ı şöhretin cayıdır
Katreden katreye dolanlar gelsin

Müdâmî

Kandili kudreti gören anladı
Uçan kuşun deliline kanadı
Hakikât şehrindesin eyle hadi
Sinesinde nihan kılanlar gelir

Davud Sularî

On dört hadan on yedi yay çıkdıysa
“Hayyü’l-hay nahnü ale takdise “
Râyı hakkına şûle-i erca kaddise
Gönül aynısını silanlar gelsin

Müdâmî

On iki on dörtten on yedi çıkar
“Hayyül –hayyi nahnü ala’yı“ yıkar
Hayat ender hayat gönüle akar
İsyanından tahir olanlar gelir

Davud Sularî

Sularî ne ile ayine yazıldı
Hangi nesne işaretle çizildi
Hangi şahsı neyi için yüzüldü
İşte şunu açık kılanlar gelsin

Müdâmî

Gönlü fezâ ile ayet yazıldı
Ay karanlık işaretle çizildi
Seyyid Nesim derisinden yüzüldü
Şişkin âşık açık kılanlar gelir

-19-

ÜÇÜNCÜ FASIL

(Davud Sularî’ye veda 06.02.1960 Ardahan)

Davud Sularî

Uyandım gafletten açtım gözümü
Azm-i rah eyledim yola bu seyyah
Doğru döndüm kıbleye ana yüzümü
Mülk sahibi himmet kıla bu sabah

Müdâmî

Bir arzuhâl sundum şahlar şahına
Çilemiz hicrandan dola bu sabah
Rahmileye men yazığın ahına
Ağlayan yüzümüz güle bu sabah

Davud Sularî
Açmaz lalem açmaz nergis menekşe
Hicranım var benim açılmaz neşe
Şiddeti şitâdan yollara düşe
Kuluna yardımı kıla bu sabah

Müdâmî
Atadan anadan şefkatlı ganım
"Kün fekan" emrinde kadir yeksanım
Lütfi nihayetiz ol kerim kânım
Beşarat buyurmak kula bu sabah

Davud Sularî
Yeni iz vurulmuş belli yollardan
Aşacağım isimsiz çün bellerden
Düşerim kıymetten ehkânım hallerden
Azm ederim elden ele bu sabah

Müdâmî
Tevessül eylerim ey nur-ı ayinim
Ne bilir sertacı şahî giryanım
Âşkın ataşında kaynayan benim
Vasleyle ferah bula bu sabah

Davud Sularî
Yeri göğü mülkü yoktan var eden
Âşıkı maşuka sadık yar eden
Mümine canan fikre nar eden
Haberdarım kimdir bile bu sabah

Müdâmî
Kün emriyle kâinatı var eden
Dertli âşıkları sitemkâr eden
Yunus'u şemdan derkenar eden
Bize de bir şefkât kıla bu sabah

Davud Sularî
Bahşetsen hâlimi Şah İmam Rıza
Delili rehberim hem Ali Gaza
Elim yakandadır yarûz-i cezâ
Sen beni düşürdün dile bu sabah ,

Müdâmî
Şefkat et kuluna fahri risalet
Ey sahibi kevser şahi vilayet
İsmin haremine lütf-u kerem et
Bülbülüm kavuştur güle bu sabah

Davud Sularî
Davud Sularî'yim Allah eyvallah
Azm-i rahım dardır bazen lillah
"Settarül-üyübun" halk eden Allah
Yola düştüm bile bile bu sabah

Müdâmî
Müdâmî hasretten cigerim bişti
Takdirde tebdilim tegayir düştü
Hep hasretler muradına kavuştu
Biz kulada nevbet gelem bu sabah

-20-
DÖRDÜNCÜFASIL
Davud Sularî
Gönül ister dost yüzünü görmeye
Elinden bir name sal peşimsıra
Yollar kırcılıdır dağlar karlıdır
Ey onca benim gelişim sıra

Müdâmî
Gönül ister senden hiç ayrılmaya
Değilki bir nam salam peşinden
Kalpten kalbe yol var kemdir bilmeye
Açılır muhabbet lâ'lem peşinden

Davud Sularî
Deli gönül düşmüş hicrana nârâ
Can kuşum azm eder o nazlı yârâ
Esen yelden uçan kuşlardan sonra
Daim cezâdârım ol peşim sıra

Müdâmî
Gönlüm hicran dolu yoktur kararım
Yâr yitirdim yana yana ararım
Esen yelden uçan kuşlardan sorarım
Dağları çınlatsan nâlem peşinden

Davud Sularî
Konaktan aşmış olam çöl ovalara
Göle Merdinîk kaymağı tere
Demir kapudan geçsen Zavodlara
Esmektedir ılgıt yel peşim sıra

Müdâmî
Poshof yağı Ardahan'ın balıyla
Hem bir eski giyim çuha şalile
Artvin Borçka Hopa Rize yoluyla
Derin deryalara dalam peşinden

Davud Sularî
Asaletten yolcumuz var değil
Haberdardır dünya başa dar değil
Yolum emriyledir zulüm şar değil
Uzar kudret dostu ol peşim sıra

Müdâmî

Asaletten güzel huyla necâbet
Hak nefsi canda her zül-hecabet
Sizden davet gerek bizden icabet
Gel dendiği zaman gelem peşinden

Davud Sularî

Davud Sularîyim söze oturdum
Müdâmî'yi çeke çeke getirdim
Derdim çoktur merhemini yitirdim
Cerrahım ilacım kıl peşim sıra

Müdâmî

Sâbit Müdâm kalp evinden rahda bir
Hak katında geda da bir şahta bir
Aziz dostum söz de bir Allah da bir
Gel dendiği zaman gelem peşinden

-21-

ÖĞRETMEN BİNALİ – MÜDAMİ

BİRİNCİ FASIL

Binalî

İrfan meclisine katıldın gönül
On üç yıl evvelki emini gördüm
Bir gül bahçesine atıldın gönül
Hak'tan yaratılmış zemini gördüm

Müdâmî

Gönül yaradana hamd ü bi- kıyas
Bugün düşlerimin cemini gördüm
Gitti hüznü matem keder ile yası
Muhabbet çağının demini gördüm

Binalî
Tekrar barıştır Hak'dan kevserini
Doyulmaz kanar şu tatlı leylasını
Kendinî bilmeyip gökten esini
İlmiyle indirir fennini gördüm

Müdâmî
Unutulmaz bu muhabbet haşredek
Hak katında zayi olmaz bu emek
İlim bir deryadır beşerde semek
Tamucu ilmin yemini gördüm

Binalî
Husn-ü terinesi dünyayı aşmış
Haka yüreginden bağlanıp coşmuş
Misafir buyurmuş vatana düşmüş
İlim irfan nemini gördüm

Müdâmî
Garip değilsen yoldaşı sizsiz
Hem kara gün dostu kardaşı sizsiz
Maarif yurdunun güneşi sizsiz
Zulmete aydınlık şem'ine gördüm

Binalî
Tunç bilek koluyla vuran sazını
Çokta arz ettiğim duydum sözünü
Yenice çevirdi bize yüzünü
Şu Bozok meclisinde kimini gördüm

Müdâmî
Nurca tenezzüh hem kalbi soğut
Eflakı hamide yüce meziyet
Hem vatanı görür vatan hizmet
Hazine-i irfanın fennini gördüm

Binalî
Binali sizlere hoş geldin düşer
Tartısız kıymeti yurduna aşar
Onun şirin dili kalbinde yaşar
İlmi kudretinin yemini gördüm

Müdâmî
Müdâmî hoş bulduk asaletiniz
Gün bugün yücelsin şerafetiniz
Ecdadında olan necabetiniz
Sağ almaz yaramın emini gördüm
(26.07.1956)

-22-
BİRİNCİ FASIL
Efkârî
Kırk beş yıldır avcısıyım bu âşkın
Ateşsiz tüfenkle av yapıyorum
Ben olmuşam tam tellalı bu âşkın
Bazen oyalayıp hav yapıyorum

Müdâmî
Attında turnayı vurdun gözünden
Ateşsiz tüfenkle avan maşallah
Âşık bilir âşıkların sözünden
Haram et yağlamış tavan maşallah .

Efkârî
Binilmeyen sanar ki bir yügrek attır
Yandırır öldürmez çekilir derttir
Yolum kısalttır tütünüm serttir
Boşa çakmam çakıp kav yapıyorum

Müdâmî

Bizden evvel âşkın ocağı yakmak
Sonradan sonradan ihracı akçe basmak
Hiçten ise bize çakılmaz çakmak
Durmadan tutuşur kavan maşallah

Efkârî

Feryad etsem ahun çıkar semaya
Artık uydum bayram dedim cumaya
Alıştım da evet teni demeye
Hatır ıçin zar-ı dev yapıyorum

Müdâmî

Devlet ya attadır ya avrattadır
Zamana göre yeni yurttadır
Tün ateşi yalanla odu kandadır
Hatırçin yapdığın devan maşallah

Efkârî

Ey Müdâmî sen bu âşkın verdin
Sanamazsın müşteri yok derdin
Hayat yaylasının gördum ardını
Sanma ki yaşar men hav yapıyorum

Müdâmî

Seyyah için pervaz etmişsin amma
Hayal semasında uçmuşsun amma
Hayat yaylasını geçmişsin amma
Dahi dinç haldesin havan maşallah

Efkârî

Sesimi kim duyar etsem de feryad
Köşede kalmışım olmazsa had
Şirin için kaya deldiyse Ferhad
Efkârîyim ben de ev yapıyorum

Müdâmî

Şair Müdâm mülakata gelirsen
Yazan ile hoş sohbete gelirsen
Yeni yurda ziyafete gelirsen
Bizde deriz yeni even maşallah

-23-

BİRİNCİ FASIL

Efkârî

Ey arkadaş güzel yurdun bilirim ki Çoruh ili
Bizdedir cem bağları cennete benzer bülbül dili bizdedir
Leyla ki Mecnun'u yaktı Ferhad'ı da Şirin'i
O yakıcı sevdaların bir emsali bizdedir

Müdâmî

Ma'haza elim Kars'tır âşk Kemâli bizdedir
Lisanı dürr-ü mücevher yakut lâ'l bizdedir
Sizde Ferhad Şirin varsa bizde Bahri Ceyhuni
Bahri Ceyhunlar misâli âşkın seli bizdedir

Efkârî

Nam almıştur Anadolu'da Mustafa'nın Alisi
Bedri ismi keşfidir o devranın velisi
Duymadın mı sen Huzurî zamanın Fuzulî 'si
Ona senlik benlik geçmez arı balı bizdedir

Müdâmî

Cihâna şöhret nam koymuş Kars'ı san'atkâr Mahirî
Hutabanın üdebanın fevkindedir cahili
Muhterem musikişinası adı Hamid şairi
Kurbani'den âşk havası irticalı bizdedir

Efkârî

Der Efkârî uzun gider bu gece sıhhatimiz
Arûz ilminde yektâ'dır dedemiz şöhretimiz
Gör ne âşıklar izinden almıştır rehberimiz
Durmadan çağlayıp giden âşkın kemali bizdedir

Müdâmî

Şair Müdâm bu hususta haklıdır benliğimiz
Acunda hayret nümâdır dirlik düzenliğimiz
Feryadı, Fakirî dedemdir mühterem Şenliğimiz
Hâlâ berhayat Afyon'da bak Zülalî bizdedir

-24-

İKİNCİ FASIL

Efkârî

Adı kalmış Nüşirevân oğlundan
Bu namı tarihten çıkar Şavşat'ın
Arsiyan Cin dağı durmuş bir yandan
Karış hallar üstünden bakar Şavşat'ın

Müdâmî

Hayli demdir eşya fen cigerden
Hasreti canımı yakar Şavşat'ın
Doğu illerinde cennet sayılır
Dudusu kumrusu öter Şavşat'ın

Efkârî
Yaz olanda obaları açılır
Göç yüklenir yaylalara göçülür
Çimeninde kök pınarlar içilir
Lalesi sümbülü kokar Şavşat'ın

Müdâmî
Irkı Dede Korkud oymaklarından
Oğuz Atilla'nın kaynaklarından
Arsiyan Cin dağı yaylaklarından
Çağlayup sebili akar Şavşat'ın

Efkârî
Efkârî öğren güzel yerleri
İş başında akar alın terleri
Çıkar her yuvadan koçak erleri
Yıldırımlar gibi çakar Şavşat'ın

Müdâmî
Sâbit Müdâm burda lezzetli hayat
Sevgisi yerleşti canıma ğayet
Elma armud üzüm bin bir zerzavat
Miski anber gibi kokar Şavşat'ın

-25-
ÜÇÜNCÜ FASIL
Efkârî
Lugat parçalama gel konuş Türkçe
Kaza-yı Şavşat'tır Baba Müdâmî
Üstâdlarla tanış konuş arifçe
Bu bir muhabbettir Baba Müdâmî

Müdâmî
Türküz Türk diliyle türkü söylemek
Bizce hoş adettir Baba Efkârî
Bilmediğin bir bilenden bellemek
Bahşi meziyettir Baba Efkârî

Efkârî
Müşkülün yerine götürenlere
Şükranımız vardır yitirenlere
Bak sağa solunda oturanlara
Ne hoş nezakettir Baba Müdâmî

Müdâmî
Çünkü Türküz her bir fiilimiz birdir
Usûl ü erkânımız yolumuz birdir
Ülkümüz fikrimiz halimiz birdir
Yek vücud millettir Baba Efkârî

Efkârî
Ben hiç kulak vermem atup tutana
Yurtta ekmek yoktur iş istemeyana
Şavşat'ı bağlayan Anavatan'a
Atatürk İsmet'tir Baba Müdâmî

Müdâmî
Altun kalem ile berat yazanlar
Hem koca tepeler feth-i Lozanlar
Onların yaptığı işi bozanlar
Şayan-ı hayrettir Baba Efkârî

Efkârî
Bu babda çok yerde dernek olmuştur
Aslan Mehmetçikler neler görmüştür
Atatürk bu işte örnek olmuştur
Âlem-i şöhrettir Baba Müdâmî

Müdâmî
Bu hususta nece gözler yaş oldu
Hainlerin kara bağrı taş oldu
Millet gövde oldu onlar baş oldu
Toylar cemiyettir Baba Efkârî

Efkârî
Çok şükür sende sağaldı yâra
Ne zaman ki bulduk bu derde çare
Şu vatanı verin Moskof'a Çara
Köhne saltanattır Baba Müdâmî

Müdâmî
Tutup can damarın yılana vermek
Yağma gönül şehrin talana vermek
Kesüp de vatanı düşmana vermek
Büyük hamakattir Baba Efkârî

Efkârî
Der Efkârî aşk bahrine dalması
Derûnundan la'l-i gevher alması
Aziz seyircilerin buraya gelmesi
Vatana hizmettir Baba Müdâmî

Müdâmî
Sâbit Müdâm mısra-ı azim üstüne
Gelenler hoş geldi gözüm üstüne
Her emre amade yüzüm üstüne
Bizlerden hürmettir Baba Efkârî

-26-

DÖRDÜNCÜ FASIL

Müdâmî

Biz ki bu tekkenin dervişanıyız
Külah olsa da bir olmasa da bir
Kader meydanının pehlivanıyız
Silah olsa da bir olmasa da bir

Efkârî

Şahısı doğru yola çağırak
Yola gelse de bir gelmese de bir
Ne dertten korkarız ne de hicrandan
Bela gelse de bir gelmese de bir

Müdâmî

Mey içüp mest olduk gaflet habında
Bir kahır dalgasın aşk şarabında
Öğütdük un olduk gam dolabında
Felah olsa da bir olmasa da bir

Efkârî

Zati geçirmişiz mürüvvet çağı
Soldu gazel döktü gönlümün yağı
Lüzumu yok bize gayret kuşağı
Bele gelse de bir gelmese de bir

Müdâmî

Şair Müdâm der ki kıştır yazımız
Geşt eyler âlemi gam poyrazımız
Kader kucağına attık özümüz
Talih olsa da bir olmasa da bir

Efkârî
Efkârî vasfedem bu halimizi
Başımızdan geçen kil-ü kalimizi
O ki uçurmuşuz bülbülümüzü
Güle gelse de bir gelmese de bir

-27-
BEŞİNCİ FASIL
Efkârî
Gel seninle biraz çirkinleşelim
Yannuşa benzersin Baba Müdâmî
Galiba Poshof'ta ayran aşından
Kanmışa benzersin Baba Müdâmî

Müdâmî
Şirin sohbetimiz neden değişti
Dönmüşe benzersin Baba Efkârî
Âşk oduyla yandı ciğerim pişti.
Sönmüşe benzersin Baba Efkârî

Efkârî
Yirmi demeyince adam olunmaz
Kafa üşümezse akıl savlanmaz
Yahû insan bu kadar da tavlanmaz
Şişmişe benzersin Baba Müdâmî

Müdâmî
Hele bu manâya ermemiş misin
Hayat bağlarını dermemiş misin
Yahu sen hiç insan görmemiş misin
Şaşmışa benzersin Baba Efkârî

Efkârî
Yüce dağ başında duman değilsin
Harmana savrulan saman değilsin
Ud desem değilsin keman değilsin
Cümbüşe benzersin Baba Müdâmî

Müdâmî
Yüce dağ başından coşup akmayan
Âşık değil ciğerini dağlayan
Çobanlar elinde sesi çıkmayan
Kamışa benzersin Baba Efkârî

Efkârî
Ezel bu âşk ile ciğerim yandı
Dad-ı fiğanım vardı arşa dayandı
Demiş gücendinse o kim şimdi
Kömüşe benzersin Baba Müdâmî

Müdâmî
Ezel bu âşk bize Hakdan dindir
Sözü idrak edin açık bendir
Dilin dost ve lakin kalbin haindir
Camuşa benzersin Baba Efkârî

Efkârî
Efkârî'nin hata yoktur dilinde
Çok âşıklar geldi tezdi yolunda
Benim gibi bir şahinin elinde
Bir kuşa benzersin Âşık Müdâmî

Müdâmî
Müdâmî ednâdır Mevlâ'ya karşı
Aşılmaz bir dağım a'dâya karşı
Şahin ne halt eder âşkan karşı
Baykuşa benzersin Âşık Efkârî

-28-

ALTINCI FASIL

Efkârî

Hurufat usulü tekellüm açak
İrifânlar seyretsin bizi bu gece
İnci mercan la'l-i cevahir saçak
Arslan pençesinde kuzu bu gece

Müdâmî

Ay başımı sıktı gene sapıttın
Karıştırma aray kuzu bu gece
Dedim eski deliliği unuttun
Doladım başına bezi bu gece

Efkârî

Dalga gelmeyince coşulabilmez
Bizim dağ yüksektir aşılabilmez
Dana öküz ile koşulabilmez
Yorulur meydanda mevzi bu gece

Müdâmî

Yüce dağ başından indirem sizi
Ateş vermeyip o da yandıram sizi
Çok mevzi devirir koca öküzü
Seyreyle dumanı özi bu gece

Efkârî

Hele yeniyim var süfl-i sazda
Seninle konuşak harf-i mecazda
Gerek hakikatte gerek dem sazda
Okutayım çocuk sizi bu gece

Müdâmî
İmtihan olam dersen hâlin yok
Yokladık meta'ın değer malın yok
Kovanına baktım ki hiç de balın yok
Nerden yolladın bu çorapsızı bu gece

Efkârî
Senin bu sözlerin sahlıyım bakam
Sanma bu hususta haklıyım bakam
Getir cümle kesem yoklayım bakam
Var mıdır çorbanın tuzu bu gece

Müdâmî
Gel yeter Efkârî takılma bize
Ağır yük yükledim gelirsin dize
Nallatır ayağın yollaram tuza
Senin gibi sırtı bozu bu gece

Efkârî
Âşıklarda bazı tekellüm açar
Yarenlik dediğin böylece geçer
Haçan ki Efkârî yelkenin açar
Seyreylersin bir denizi bu gece

Müdâmî
Arifler her işe hikmet ile bakar
Âşıklar da bazı imlayı çakar
Denizler girdaptan cehime akar
Sönmez kıvılcımı gözü bu gece

-29-

YEDİNCİ FASIL

Efkârî

Bir tekellüm açtık kara heceden
Hamamda çifte mim Âşık Müdâmî
Sizin camilerde var mıdır acep
İmamda çifte mim Âşık Müdâmî

Müdâmî

Tekellüm açtığın kaçıncı parti
Yemem de çiftemim Âşık Efkârî
Bizim camilerin on iki şartı
Tamam da çifte mim Âşık Efkârî

Efkârî

Âşıklar sözünü söyler ezberden
Âşkın ataşıdır dem vurur serden
Manâsını öğren Adil Özder'den
Zimamda çifte mim Âşık Müdâmî

Müdâmî

Âşıkların sözü mücevher taştır
Altun yüzük üste pırlanta kaştır
Arebde himayeye muhtaçtır
Hümamda çifte mim Âşık Efkârî

Efkârî

Efkârîyim fikrim kendi işime
Her kelamı kabul etmem guşuma
Nerden geldin bela oldun başıma
Kumamda çifte mim Âşık Müdâmî

Müdâmî

Şair Müdâmî ‘nin halidır umudu
Yanar içerimde cehennem odu
Başımızda dönen hicran bulutu
Gamam’da çifte mim Âşık Efkârî

-30-

SEKİZİNCİ FASIL

Efkârî

Ezeli ervahde yaradılıştır
Elifin yanında sadım var benim
Kalem ki kebt etti ibtida bay
Bak levhe yazılı adım var benim

Müdâmî

Ezeli ervaha yaradılışa
Bin hamd olsun itikadım var benim
Bade buldum yüz dört kitap manasın
Cem eyleyen bir feradım var benim

Efkârî

Guş eyle sözümü Müdâmî balam
Yazda kışta solmaz açılan lalem
Hayberden tenk olmuş muhkem kalem
Üstünden aşılmaz badım var benim

Müdâmî

Kimden aldın sen Hayberin tapusun
Gayet hazinmiş derler yalusun
Gelir Şahi Merdan yıkar kapusun
Ma’şuy ‘dan kol kanadım var benim

Efkârî

Çocuk Efkârîyle gel etme niza
Şahin pençesinde tıfıl bir taze
Otuz üç vilayet seksen dört kaza
Mahlasım söylenir adım var benim

Müdâmî

Müdâmî nin pir-i alişanı var
Otuz üç devlette Türkün şanı var
Seksen dört bayrakta bir nişanı var
Her dimağa değmiş tadım var benim

-31-

DOKUZUNCU FASIL

Efkârî

Eğer âşık isen cenk meydanında
Hesap eyle harf-i imlamı say benim
Kudretullah kubbesinden akaram
Fırat benim Tuna gibi çay benim

Müdâmî

Saydım isim dört harfiyle okunur
Kadr temranına gizli yay benim
Kudretullah kubbesidir bu acun
Bin kıt'a dane yok mu sandın bay benim

Efkârî

Atlas gibi Kasımlarda coşarım
Cihanda söyleyiz turfanım şarım
Sene de bir defa kaynar taşarım
Ceyhun benim Nil ırmağa tay benim

Müdâmî

Şahin isen hem ankayı görmedin
Hele yutacağın yayı görmedin
Bahr-i Muhit o deryayı görmedin
Ceyhun Nil'i kabıma alan may benim

Efkârî

Efkârîyim esen yelden aldım haber
Âşıkların mi'yarım tartısını
Zarbım yiyan men ederiz Akdeniz
Düşmana çağırdan day day benim

Müdâmî

Şair Müdâm meydan olayım asla
Âşıklar başına olurum bela
Ecdadım Cengiz 'dir soyum Atilla
Ankara'da doğan güneş ay benim

-32-

ONUNCU FASIL

Efkârî

Va'azdan ne anlar beş man kafa
Akılsızlar nasihatten avaz almaz
Ne cefadan yılar ne bilir sefâ
Kısa akıl çekmek ile uzalmaz

Müdâmî

Görgüsüz duygusuz boş olan kafa
Bin yıl ona öğüt versen söz almaz
Akla nazar değmez balı eski lafa
Hakikatte doğru imiş göz almaz

Efkârî

Derman bulsa tez sağalır yaralar
Memur attan ne zevk alır mur'alar
Sel bulanda coşar küflü dereler
Gönlü sular akmağıyla azalmaz

Müdâmî
Çaresiz bir derde neylesin hazık
Emek boşa gider ilaca yazık
Bir boya aslında olmasa bozuk
Yıkansa silinmez kalsa bozalmaz

Efkârî
Efkârî bülbüldür gül olan bağa
Laf koysan durur mu delik kulağa
Lak lak ile abad olmaz kurbağa
Bozuk çene altun dişle düzelmez

Müdâmî
Şair Müdâm bu söz apaşıkârdır
Dil yarası melhem almaz yaradır
Münkirin mu 'tadın kalbi karadır
Müminlerin kalp aynası toz almaz

-33-
ONBİRİNCİ FASIL
Efkârî
Akışımız bakışımız doğrudur
Bayır deyi bir bakmazık düzlere
Bize hayırsız diyen kendi uğrudur
Biz ölmüşüz oyulacak izlere

Müdâmî

Zincirden boşalan bir takım deli
Almış başını gider deli düzlere
Hele fark eylemez zehrinen balı
Kulak vermez hakik kelam sözere

Efkârî
Karga bülbül olsa güldür doruğu
Uçar mezbelede alır soluğu
Eteklik budur güzel etmez moruğu
Sürme ne lazımdır kara gözlere

Müdâmî
Sözü fark eylemez bir beni kaba
Uslanır mı işitirse acaba
Terimli Kırımlı eylemiş yaba
Yedi ahar gibi bakar özleri

Efkârî
Efkârî el kişiyse kare kalır mı
Tabib aramağa çare kalır mı
Geniş bankalarda yer kalır mı
Maaş bağlanaydı boş boğazlara

Müdâmî
Müdâmî bahis açsa nun ile kafdan
Boşboğaz ayrılmaz geveze laftan
Ne gibi zevk alır isen hoşaftan
Arpa saman yetiş sırtı buzlara

-34-

BİRİNCİ FASIL

İnanî

Erenlerin elinden bir dolu içtim
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir
Âşkın kazanında kaynadım piştim
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî

İki gözüm nûr-u âşık İnanî
Bu felsefe çok insanı huyladır
Dünyaya gelenler hep bilir hanı
Kanuni ilahi hükmü böyledir

İnanî

Nesimi derisin yüzdürür derler
Yoksulluk Fakirî bezdirir derler
Nasip sahibini gezdirir derler
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî

Dünyaya gelenler elbette göçer
Can bülbülü bir gün yuvadan uçar
Âşıklar badeyi ustadan içer
Hakikat kelâmı Hak'dır söyledir

İnanî

Mecnun'da Leyla'dan düşmüştü sabra
İsa'yı çarmıha veren beyhüde
Takdiri taksimi eyleyen Hudâ
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî
Âşıklar dünyaya nefret demişler
Sevdayı ağyardan azlet etmişler
Var âşık da iki haslet demişler
Bilmem sizi hangi kudret söyletir

İnanî
Zaman mı değişti beşer mi azdı
Âlimler pes dedi cahiller yazdı
Herkesi seyahatte mahir cambazdı
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir.

Müdâmî
İyi anla dostum iş bu manayı
Âlimler noktadan seçer dünyayı
Kays Leyla yüzünde gördü Mevlâ'yı
Bilmeyenler sanar aşkı Leyla'dır

İnanî
Hastalık çoğaldı fen migeri de
Felsefe gaflette din ileride
Mühür Süleyman 'da haşmet Pen'de
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî
Âşk yiğidi vatanından tezdirir
Gün gele ki öz canından bezdirir
Minnet Hak'a âb-ı dâne gezdirir
Birgün olur haldesin boyladır

İnanî
Kara yel satılır laf pazarında
Karga bülbül olmuş öz nazarında
Habercisi duramadı hiç mezarında
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî
Cevher baha etmez girmiş bohçaya
Kara tunç satılır beş bin akçaya
Eline saz alan koşar bahçaya
Tımarhanelikler hali böyledir

İnanî
Yakın bırakdım uzağa kaçtım
Lokman görmeden yaramı açtım
Meclisi arifte çok darı saçtım
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî
Arifler dünyaya cefa demişler
Talibi güllapdır altun gümüşler
Bir cilve-i rabbanidir bu işler
Karışma hikmete inan şöyledir

İnanî
Mazhar-ı muhabbet işte Müdâmî
Âşkın teşnesinde hasta Müdâmî
Namdar-ı cihanda Kars'ta Müdâmî
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî
Şimdi ki insanlar sanma geride
Unutuverdi şeytan cin peride
Kaptan odur gemisini yürüde
Bugünkü âlemde devran böyledir

İnanî
Bu Âşık İnanî sanki şânedir
Diyarı gurbette bir kâşanedir
Bu dostan Yalçına ki nişânedir
Öyle midir Sâbit Müdâm öyledir

Müdâmî

İnanî tutarsan Müdam'a kulak
"La-yüs'el amma ni'mel" dedi Hak
Eğer inanamazsan aç Kur-an'a bak
Karışma hikmete inan şöyle der

-35-

BİRİNCİ FASIL

Müdâmî

Bin nazarda aklım aldın başımdan
Candan meftun idim sana Ziynetim
Şebi rûz hayâlin gitmez karşımdan
Acı gençliğime bana Ziynetim

Ziynet

Okudum namını can ataşlandı
Yandırma bu nara getür götür beni
Yüreğim doluydu didem yaşlandı
Salma bu efkara getir götür meni

Müdâmî

Âşk ateşin bu canıma salmışsın
Güzellikte kemâlini bulmuşsun
Eşittim ki taze gelin olmuşsun
Kırma beni yana yana Ziynetim

Ziynet

Maşuk âşıkından düşerse cüdâ
Hâli hoş gelmez ikbâli şadâ
Gelmesin bu yana ne sesi ne sedâ
Bir özge diyara götür git beni

Müdâmî
Dünya işi nasıl olsa görülür
Mukadderat kısmetine varılır
Yakin bil ki benim alnım sorulur
İşi bozan şol babana Ziynetim

Ziynet
Sende acı bana merhamet eyle
Fırsat elde iken yâr dikkat eyle
El elden ……. mürüvvet eyle
Verme yâd-ı ayare götür git beni

Müdâmî
Acı gençliğime canan halime
Yad bülbülü sen kondurma gülüme
Rahme gelüp versin elin elime
Getürerem Ardahana Ziynetim

Ziynet
Gönülde mert isen sözünden dönme
Eğer bülbül isen yad-ı güle konma
Nolup nolacağım artık düşünme
Bakma namus ara getür git beni

Müdâmî
Müdâmî yürekten çıkmaz sözlerin
Beni mahveyledi cilve nazların
Keman ebruların ahu gözlerin
Değişmenem bu cihana Ziynetim

Ziynet
Ziyneti düşürme hicran gölüne
Nâşi bülbül kondurmanam gülüme
Düşmüşem deryaya ……. elime
Çıkar bir kenara getür git meni
07.10.1947

-36-

BİRİNCİ FASIL

Müdâmî

Ateşen yandır beni
Yakmış bu nâra sevdiğim
Hayalim arzular seni
Düşünme zara sevdiğim

Kız

Ezel baştan gerek tedbir
Evvela bir çare sevdiğim
Sözüm de Allah'ım da bir
Değil dubara sevdiğim

Müdâmî

Boyun selvi saçın sünbül
Yüzün gül hallerin fil fil
Kan ağlar bi neva pelil
Bağlandır hara sevdiğim

Kız

Pervanen nardan
Gülşen hardan çekinmez
Âşıklar yardan
Olsa biri pare sevdiğim

Müdâmî

Müdâm almak mı istersin
Ya da kalmak mı istersin
Ben olmak mı istersin
Ay çeker kara sevdiğim

Kız

Kuş dalından uçandan sonra
Şems-i Nur köşemden sonra
Ay baçayı aşandan sonra
Mum yak da ara sevdiğim

-37-

BİRİNCİ FASIL

Sual

Şeytan ezel melek hası
Secde etmez oldu asi
Gökten mucizat sofrası
Hem toka hem aca indi

Sual

Hey ağalar efendiler
Elif mi indi hece mi indi
Nerde yazıldı dört kitap
Gündüz mü indi gece mi indi

Cevap

Evvel yüz üç kitap geldi
Sonra Kur'an-ı beca indi
Hıra dağında ilk sure
"İkra" dedi nice indi

Sual

Melekler saf saf düzüldü
İblisin bağrı ezildi
Dört kitap nerde yazıldı
Yoksa gökten hoca mı indi

Cevap
Dört kitap geldi husüle
Cebrail oldu vesile
Yirmi üç yılda resule
Hem gündüz hem gece indi

Sual
Melekler yel inende
Hızıra selam verende
Hazet-i Adem ölende
Genç mi öldü koca mı öldü

Cevap
Adem'e secde emr oldu
Melekler saf saf dizildi
Dört kitap levhe yazıldı
Cebrail de hoca indi

Sual
Melek meleğin hası
Kim idi Mevlâ'ya asi
Kudretten hazır lokması
Toka mı indi aca mı indi

Cevap
Atar henek dil navrıdır
Çektiçeği ah u zardır
Beytullah'ın üstü nurdur
Şama mı indi haca mı indi

Cevap
Melekler bezedi arşı
Safını Adem'e karşı
Bin yıl ömür süren gitti
Genç sayılmaz koca öldü
Sual

Şair Müdâm bu bilmece
Çoklası düşürdü lace
Habibin doğduğu gece
Nur-u şam değil hece indi

-38-

BİRİNCİ FASIL

Müdâmî

Dost elinden gelen lâlezâr bacım
Bacı muhal gördün nâzlı yarımı
Söyleki dağılsın görem acım
Bacı nasıl gördün dilfikârımı

Bacı

Dinle şimdi bende haber vereyim
Ağlar gülmez gördüm nazlı yengemi
Her yaz başı çıkar idik yaylaya
Hiç yüzünü gülmez gördüm yengeyi

Müdâmî

Bacım kurban olam o güzel adan
Hiç ben kardaşını saldın mı yadan
Sormadın mı yarın gitti neden
Bacı nasıl gördün şemkarımı

Bacı

Daim yanda idi kalkmazdı başı
Ağuya dönmüştü o tatlı aşı
Ol zaman alamam bilmezdim işi
Daim yaslı gördüm nazlı yengeyi

Müdâmî
Söyle bacım söyle dilin var olsun
Yârdan haber veren berhudar olsun
Yârim ağladanlar halisar olsun
Söyle nice gördün Şemsinurumu

Bacı
Ben görmedim onun yüzün güldüğün
Anlamayıp gözün yaşın sildiğin
Bilmez idim acep neden olduğun
Daim ağlar gördüm nazlı yengeyi

Müdâmî
Müdâm kerem gibi alıştım narâ
Neylim yok dünyada devlete vara
Bari bir tanışlık vereydin yara
Aman nice gördün Şemsinurumu

Bacı
Bu bacın der bende şimdi bilmişim
Şimden sonra her sırrına ermişim
Dertli ağlar burada seni görmüşüm
Senden beter gördüm nazlı yengeyi

-39-
İKİNCİ FASIL
Müdâmî
Gider isen dost köyüne
Bacı yara selam götür
Kabilesine soyuna
Dilfikâra selam götür

Bacı
Selamın gönderdin yara
Gider isem götürürüm
Bir name olsa elinden
Ben yerine yetürürüm

Müdâmî
Yad var ise mektup almaz
Âşık ahı yerde kalmaz
Mektup saldım cevap gelmez
Şikâra selam götür

Bacı
Selanı Allah'ın selamı
Götürürem bu kelamı
Düşünme acep Mevlâ'mı
Ben yerine yetürürüm

Müdâmî
Bak Müdâmî'nin sözüne
Bir su serip kalbim gözüne
Molla Mevlüd'ün kızına
Şemsinur'a selam götür

Bacı
Bacın der ki bu âlemde
Ne varsa tek bu kelamda
Hata olmaz bu selamda
Ben gidince götürürüm

-40-

ÜÇÜNCÜ FASIL

Müdâmî

Sözde hilafım yok hasbetenlillah le
sana diyem işim hemşire
Kırklar onu bana ettiler nikah
Yedi yaşda gördüm düşüm hemşire

Bacı

Mevlâ'ya niyazım eylemek dilek
Her muradın versin senin ağabey
Hiç kimseye yar olmuyor bu felek
Düşmanların kahreylesin ağabey

Müdâmî

Düştü zalim felek inkirazıma
Ak talihte kara çaldı yazıma
Yirmi dördünde kerpeten girdi ağzıma
Kalmadı ağzımda dişim hemşire

Bacı

Senin bu sözlerin derde dert katar
Bu ayrılık zalim ölümden beter
Yeter ağladığın bu kadar yeter
Allah kavuştursun sizi ağabey

Müdâmî

Âşkı sevda yüreğimde dağ oldu
Ben ağlaram güle hemde zağ oldu
Otuz dedim başım Ağrı dağ oldu
Ağardı saçlarım başım hemşire

Bacı

Dedin yaşı bu canıma kâr etti
Demek takdir seni yabana attı
Bir yar için baban yadlara sattı
Tanrı âsân etsin işin ağabey

Müdâmî

Müdâmî ah eder dil yaralanır
Değer zağ pençesi gül yaralanır
Yâr ismin andığıma can paralanır
Akar durmaz çeşm-i yaşım hemşire

Bacı

Son sözüm budur ki eyleme keder
Yazan kalem yazdı bu imiş kader
Elinde ne varki bacın ne eder
Götürürüm selamını ağabey

-41-

BİRİNCİ FASIL

Davut Sularî

Zir-i zabun olmadınsa olmaması âlâdır
Dürlü külfet kalmadınsa kalmaması âlâdır
Çeşit millet çeşit âlem her birinde her şeyi var
Çeşit lisan bilmedinse bilmemesi âlâdır

Müdâmî

Derdi aşka dalmadınsa dalmaması âlâdır
Başı derde salmadınsa salmaması âlâdır
Çeşit çeşit dert var amma dert aşka benzemez
Harâluynan solmadınsa solmaması âlâdır

Davut Sularî

Münafıklar ne dahl eyler kâmilin kelâmını
Anlar ile ülfet etmeyip etmemesi âlâdır
Şer'i küfre sayar kişi vakıfı Allah'a değil
Onlar ile hakikate dalmaman âlâdır

Müdâmî

Hiç kimse dahl eylemez kâmilin kelâmını
Malayani çalmadınsa çalmaması âlâdır
Şer'i küfre saymaz asla vakıf-ı esrâr olan
Gel bu kozu bulmadınsa bulmaması âlâdır

Davut Sularî

Dört kitabı dercetsen ya riyaya cazip dirler
Meclis-i mükerremeye almaması âlâdır
Gerçi Davud Sularî'den sorma ilm-i imlâyı
Her nâdânın sözün kabul kılmaması âlâdır

Müdâmî

Kuvve-i hafıza gerek dört kitabı cem' ede
Fazla yüktür almadınsa almaması âlâdır
Evet şair Müdâmî der şöylece cevap verir
Yalan yanlış bilmedense bilmemesi âlâdır

-42-

İKİNCİ FASIL

Davut Sularî

"İnnelezine yüdmenun sadakal mürsel" diye
"Yuhrik nahni alistete emel" diye
"Kün erhâmü'l-rahimine yuhibbul kamere"
"Halakal-insane" beyanı ki "celle celâl" diye

Müdâmî

Çeşm-i â'var kabul eyler nakısı ekmel diye
Acemi bostancı satar tereyi fecmel diye
"Halkü'l-insan fî… takrim" dedi Hakk
"Yuhibbu'l-tevvab"ındır "tathir-i efdal" diye

Davut Sularî

Kaf vel kur'an "sub'u'l-mesân" tevrat incildedir
Elif lam mim dedi "yemma sekahi'l –cebel" diye
"Yüridün bera hamseti'l-leffakahi" fetva değil
"Sübhullahi mükerrem zî-zelil efel" diye

Müdâmî

Kaf'da "Elkur'ani subhil-mesân" hazret-i fermanda bir
Yedi hamim suretindir merih ve zuhal diye
On sekiz bin âlemde ne var ise insandadır
Sübhü isme rabbin âlâ-yı bî-bedel diye

Davut Sularî

Sure-i İbrahim'de Davud Davudî sadâyı
Gerçi Davud-u Sularî'yım üstada Halil diye
Şarkı garbı bu dünyayı sorma yetiş bendedir
Ol kanaat künzül-arşı setre muhal diye

Müdâmî

Sure-i İbrahim'de yok Davud diye sada
Yanlış mana veren kâfir anda ahel diye
Ey Müdâmî gözün aç bin dokuz yüz altmıştayız
Bazı açıkgöz yutturur katranı asel diye

-43-

BİRİNCİ FASIL

Öğretmen Kurbanî– Sâbit Müdâmî - Karşılaşması

Kurbanî

İki bülbül figan eder bir gül için bağımda
Hayran kaldım iltifata belki Cuma gecesi
Kabil değil vasfınızı izah etmek çağımda
İbret alır sizden gördüm âlim müftü hocası

Sâbit Müdâmî

Dost bağında bülbül olan aşkına gül goncası
Feryadına hayran olma bir gönül eğlencesi
‘’Şifahim rabbihim hamr ‘’ lezzeti damağımda
Âlem-i ervahta görmüş cana âşkın çeşmesin

Kurbanî

Erenlerin himmetinden âşık mahitabına
Volkan gibi coşup taşar asla sızmaz kabına
Mana verir İncil Tevrat Zebur’dan kitabına
Takdir eder hakikattir bir ben değil necesi

Sâbit Müdâmî

Elest-i bezminden giren kişveri aşk babına
Âlem-i mülkte kaydolur levh-i dil kitabına
Söyleten batında kudret-i Hak kendi hesabına
Arifi irfan olam ma’rufa arûz hecesi

Kurbanî

Şair Müdâm Davud Sularî kurdu burda savaşı
Ağlar mefhum gönülde vaslın dinmez gözyaşı
Bulunmaz demek lazımdır hiçbirimizin eşi
Levh-i kalemden hatt çekmiş yücelerin yücesi

Sâbit Müdâmî

Aziz dostum Hoca Kurban ey maarif güneşi
Sopasıyla hele değildir bu muhabbet savaşı
Âşıkın gözünde su sesidir akan hasret gözyaşı
Karınca kaderincedir herkesin neticesi

Kurbanî

Kurbani der zatınızdan himmet olsun hatıra
Şerefiniz daim olsun Hudâvendi artıra
Sayfı boştur meziyettir dokunmak hatıra
Hafızdır gören noksan varsa kafiyesi hecesi

Sâbit Müdâmî

İslamiyet şanlı devlet aziz millet bin yaşa
Demokrasi hem hükümet cumhuriyet bin yaşa
Şimdiye değin âşıkdan ne Serdar ı ne paşa
Dedikodu çıkarmayın kul Müdâm'ın ricası

-44-

BİRİNCİ FASIL

Ağrârî

Merhaba ey âşık-ı sadık aşkıyla bütün müsün
Âşk binasını durduran ortada sütun musun
Ağyar gözünde Havva uyur masivadandır…
Hem içerisi nur olan kandili zeytun musun

Müdâmî

Merhaba ehlen ve sehlen cemale meftunlarız
Derdu-gam kale burcuna yaslanan şunlarız
Âşık,ariften dileriz hab-ı nisvandan değil
İkrarı kalu belaya sıdkı bisütunlarız

Ağrârî

Hakk-ı aşka mübtela kılar kuluna sadıkları
Men ariften dersi alırlar kendine layıklarız
Ruzu mihenge dururlar her gelen âşıklarız
Sarraftır mihengi olan sikkeli altunmusun

Müdâmî

Şems-i irfan doğdu kalpte nuri zatı kibriya
La basızdır bu sözüm nushu hürriyeti riya
Buyurmuştur ……
Mihenge irfan olana sikkesi altunlarız

Ağrârî

Müyesser eylesin bari hakkı merdan anmağa
Kavas derler bu meyanda aşk bahrine dalmağa
Leylünnehar intizâr dayar cemalin görmeğe
Söyle âşık sende Ağrar ki bir meftunusun

Müdâmî

Şair Müdâm niyetim yok yârı mezil kalmağa
Kahpe felekde kıskanır özmuradım almağa
Görgülü gurrası gerektir bu denize dalmağa
Salamura konulmamış belki ham zeytinleriz

-45-

İKİNCİ FASIL

Ağrârî

Subh dem gülzar içinde aldı Ağrarî çaldı bülbül erganun
“Eyyühel uşşak garremü enaküm latesmaun”
Erganun çaldı Piyala bostana doldu cam
Mızraban çal nağmeyi yâ eyyühel müştakun”

Müdâmî
Subh demde iki arşı şayha eder ya gafilün
Üz kurul Allah-ı taala eyyühal müstahfirûn
Eyleye bizi Hüdâvenal hâb-ı gafletten ikazen
Yiyüp icüb bihâyım düş olmayalım nâ e'mûn

Ağrârî
Gözlerin sarhoşluğundan bâde hem lâ-havf olur
Ziri leb altundadır sakidir hem la –yahrinun
Gördü zâhid feyzi ruhsarını yarin dedi.
"Hâze cennâti adnin fedhulaha halidin"

Müdâmî
"Leyle-i muzlimi Pamal eyledi nuri şafak
"Subhussemarabbin el-âla derya"hep"yahlikûn"
"Velâ tensi nasibin Fere'd-dünya derreti Hakk"
"Leysel insane illâ ma-sa'yidir"yahderûn"

Ağrârî
Ağrarîn kasdı bu kim yolunda can kurban ede
İşedenler diyeler kim ona "İleyhi raci'ûn"

Müdâmî
Ey Müdâmî derdi dildari haberler naçize
Güvenir devleti mâlâ pendimiz "la-yesme'ûn"
Şahi güneş gale "ledünya" merre'il-uhra"
Talibi dünya olanlar cümlesi"la-Yasirrûn"

-46-
ÜÇÜNCÜ FASIL
Ağrârî
Yüz çevirdim masivadan çekmezem kayguları
İstemem saz u muhabbet kıl u kaldan geçmişem
Kenzi la-yağniyi buldum kanaat geçindim
Aramam varı cihânı yam-ı hayalden geçmişem

Müdâmî

Masivaden yüz çeviren ağyar a meyl eylemez
Kanaat genci menimdir mülkü maldan geçmişem
Ezel muhabbet balıyla yoğrulmuştur balçığım
Benki kudret arısıyım özge baldan geçmişem

Ağrârî

Nûş edip aşkın şarabın bilmezem havfu reca
Bakmazam ağu karaya her kemâlden geçmişem
Mustafa'nın âşıkıyım âşkıyla mestâneyim
Eylerim seyrü seyahat berru baladan geçmişem

Müdâmî

Nûş eden vahdet meyinden ta ebed şandan olur
Cami cemşidiyle "meyhûr lâ-gabâl"dan geçmişem
Mustafa'nın âşkına perdedir iki cihan
Neyler ol hurî cinanı hadd-i halden geçmişem

Ağrârî

Seksen bin hicabdan geçtim eyledin beni havfa
Bilmezem devri zamanım sin-i saldan geçmişem
Ağrarî geldim cihana görmedim zevk-i sefâ
Arzu kılmam müstakbele mazi halden geçmişem

Müdâmî

Beyti tavâf eylemektir şikeste kalbi iman
İncitmem asla bir canı cenk-i cidâldan geçmişem
Görmezmisin dünya vâri gene dünyada kalır
Neylerim inci cevâhir yakut lâ'lden geçmişem

Ağrârî

İsmime Kasım derler mahlasım Ağrarî'dir
Beni yakıp ihrak eden âşk ateşi narıdır
Zahidin meramı cennet âşıkın dîdârıdır
Semâvâtı geçti ahım arşı âladan geçmişem

Müdâmî

Şair Müdâm gerçek aşk hep bir izden gelir
Tariri dünya olalı iştigaffen geçmişem
Gönlümün ilham-ı âşk mahı denizden gelir
İsterem asûde sar-u aldan geçmişem

-47-

BİRİNCİ FASIL

Ümmanî

Dinle bu sözümü Âşık Müdâmî
Sözlerime cevap verebilir misin
Ağzında diş yok sendede iş yok
Hele bu mânayâ erebilirmisin

Müdâmî

Nezaket bâbında olursa bir söz
Onu avn-i hakla cevap verenlerdeniz
İster hece olsun isterse aruz
Manâyı esrarına erenlerdeniz

Ümmanî

Ey tongaya saldım seni bir yerde
Kim çare bulacak sinemde ki derde
Gözlerine çekersem dumanlı perde
Acep dört yanını görebilimisin

Müdâmî
Uygun adım yürü gel çıkma saftan
Meclis hoşnut olmaz boş boğaz laftan
Âşıklar yanında verâi kaftan
Perde arkasını görenlerdeniz

Ümmanî
Çağın geçmiş cilve nazın bozulmuş
Diş dökmüşsün her elfazın bozulmuş
Perde düşen almaz sazın bozulmuş
Bir usta gibi kurabilir misin

Müdâmî
Senin de çağın geçer olursun bedhor
Karşındaki kimdir bilenlerden sor
Hem âşık hem mülâyım hem doktor
Çok bozuk Kur'an'a kuranlardanız

Ümmanî
Yalan yanlış anlatırsın masalı
Bugün de görürüm biraz tasalı
Körün taşı gelen baş misali
Attığın hedefi tutturabilirmisin

Müdâmî
Aldanırsın nefsin iştiyakına
Sözümüz meclisten uzak sakına
Temrin fişkini imlâ hakkına
Koyup on ikiden vuranlardanız

Ümmanî
Dostlar seni görmeseydi bu günde
Selim kazasında kahve önünde
Beş dakika ummanın önünde
Acep dört elli durabilirmisin

Müdâmî
MAdem Müdâmî'den yoktur safın
Al Ümmanî bu dersinin layığın
Her tımarsız terbiyesiz âşığın
Ön değil arkasında duranlardannız

-48-
İKİNCİ FASIL
Ümmânî
Ben gibi içtinse bâde
Mâşukun bil yardan söyle
Bir misli yok bu dünya da
Sermayesiz kârdan söyle

Müdâmî
Bâde içtim elestan
Ezeli ahrardan söyle
Yâr hakiki olan dosttan
Yok olmayan yârdan söyle

Ümmanî
Binelim âşkın atına
Çıkalım gönül katına
Yetmiş iki milletine
O kafası çarda

Müdâmî
Şair Müdâmî haberdardır
Az çok mâlûmâtım vardır
Açılmayan yer mezardır
Münkirden Nekirden söyle

Ümmanî
Âşık Ümmanî'nin zatına
ihsanlar gelir metine
Girelim bizler altına
Açılmayan yerden söyle

-49-
Müdâmî
Kadir Mevlâ'm sana tuttum yönümü
Senden ayrı halim bilenim olmaz
Hayra çevir hastalığım sonunu
Ağlarım göz yaşım silenim olmaz

Evden Cevap
Nazlı yârim senden ayrı düşeli
Ellerim koynumda gezer ağlarım
Eller ala giyinmiş hepsi neşeli
Ben kara libası düzer ağlarım

Müdâmî
Felek gadabın bize çalanda
Ümid sefinemiz bahra dalanda
Garip elde başa bir hâl gelende
Ne hâlde olduğum bilenim olmaz

Evden Cevap
Gece gündüz bakıyorum yollara
Yârim kurban olam şirin dillere
Hasta dedim gitti gurbet ellere
Eski hayalleri süzer ağlarım

Müdâmî
Müdâmîni Mevlâ'm sen ol korucu
Zahir ve batından halim sorucu
Yakın hastalara gelir görücü
Garibim yanıma gelenim olmaz

Evden Cevap
Hasret ateşiyle ciğerim pişti
Bu zalim ayrılık bize mi düştü
Gine hasta dedim yadıma düştü
Yar sana mektubu yazar ağlarım
(26.06.1959)

7.2. TASNİF ETTİĞİ HALK HİKÂYELERİ

ALİ ŞİR İLE GÜL HİKÂYESİ

Hikâyeye başlarken âşığın söylediği sersuhane yada döşeme (temel arma) denen bölüm.

Evvelâ iptidâ be-nâm-ı Hüdâ
Onunla başlansın bidâyetimiz
Salavât Resul-i Ali Müctebâ
Evvel âhir ondan şefaâtımız.

Târih-i mâziden buldum bir varak
Mütâlâ, eyledim çok ettim merak
Zülmet-i kalbimde yandı bir çırak
Dedim neşrolsun bi hikâyetimiz.

Feyz-i İlâhî ‘den eyledim gümân
Mübâşeret ettik neşrine heman
Bâis-i telefi Boratav Teğmen
Yetişti Hüdâ ‘dan inâyetimiz.

Tarih-i sergüzeşt gör nere vara
Selâtin-i Türkten Hüseyn Baykara
Vefâtını bulduk bin beşyüzbire
Gelir andan beri rivâyetimiz.

Şanal ulusuma olsun can fedî
Tarih bin dokuz yüz kırk birde idi.
Gün perşembe şubat yiğirmi yedi
Oldu hikâyete nihâyetimiz.

Tâlihim yok ilm-i hikmet kimyâdan
Zati bir gün felek siler künyeden
Der Müdâmî biz gidince dünyadan.
Bir yâdigâr kalsın hikâyetimiz.

Ey yârân-ı mehdûh-i safâ! Olasız gam hânesinden cüdâ! Kesende ola fermanınız! Nerşrolsun destanımız! Ne kadar aç olsak kuru nân yemeyiz biz. Güllâb-ı şekerli helvayer kahve-i Yemen, duhân içeriz; bulursak içeriz, bulmazsak vazgeçeriz. On sekiz bin âlem derler bir dünyanın hepisi. Maşrik' ten Mağrib' e valevlâsız yer olmaz.

Râviyân' ı ahbâr, nakılân' ı asâr, mühaddisân' ı rûzigâr şöyle rivâyet ederler ki:

Zaman-ı mâzide, eski Türk Hakanlarından, şehr-i Semerkant' te Hüseyin Baykara namında, adaletli, devletli, saltanatlı bir padişah oturdu. Varını, devletini deryaya döksen deryânın önünü bögerdi. Adâlette ise Cemşîd ve Nûşirevân gibi idi. Vaktının eli altında hükmettiği yerler daima refahta, zevk u safâda, ıyş u işrette, dem ü sohbette idi. Eli altında bir çok göçebe beyleri vardı. Bunlardan Mir Ali isminde bir Bey de, yazları Semerkant vilâyetine merbut Sebzvâr denilen bozkırda oturur, kışın sahillere giderdi. Yine bir yaz başı yaylası olan Sebzvâr Bozkırı' na mesken kurup birkaç ay oturduktan sonra bir mal sürüsü celep toplayıp Semerkant' e geldi.

Mal sürüsünü gören Semerkant ahâlisi tacirler, esnaflar, etlik mal alsak diye koşarak müşteri olmaya geldiler. Mîr Ali ise, cömertlikte Ali Murtaza gibi… “Mallarımı fukaraya hediye edeceğim.” demeye utanarak, “zenginle alış verişim yok, sırf fukaraya satacağım.” diye dellâllar bağırttı. Bunu işiden Semerkant yoksulları Mîr Ali’nin başına cem olup, her birisi haddine göre, birer mal aldılar ve “bunun ücretini ne zaman vereceğiz?” diye sordular. Mîr Ali dedi ki: “Ben malımın ücretini sizden peşin olarak istemem. –Ya ne zaman istersin? –Ne zaman ki Sultan Hüseyin Baykara vefat eder, o zaman gelir, hakkımı alırım.” kimse bunun ne demek istediğini anlamadı. Herkes sevinerek, dua ederek malını alıp çekildi.

Gel haberi öteki yüzden verelim! Meğerse Sultan Hüseyin’ in hafiyeleri Mîr Ali’ nin sözlerini kâmilen bir varaka zaptedip derhal Şah huzuruna ilettiler. Şah bunları okuyup gözden geçirince pür hiddet oldu; libastan tüyleri bir karış dıraşı yalman durdu. “Kakın inzibat bulup huzuruma getirin!” diye ferman buyurdu. Kavvaslar; “Semi’ nâ bulup ve ata’ nâ” diyip revân oldular. Mîr Ali Şir’ i yakalayıp Şah divânına getirdiler. Mîr Ali divândan içeri girince kaddinî dal edip yedi yerde temennâ, sekizinci zemin bûs edip, tac öpüp, el kavuşturup divân durdu. Sultan Hüseyin Baykara bu gencin tâzimini ve nezâketini son derece beğenmişti; yer göstererek oturmasını buyurdu. Mîr Ali yine yer öpüp Sultan Hüseyin’ in gösterdiği yere varıp oturdu. Sultan Hüseyin baş kaldırıp dedi ki: “İsmin nedir?” Mîr Ali dedi ki: “Şevketlim! ismimize Ali Şir derler.” Hüseyin Baykara güldü: “Ali, Ali… Şir neresi? Şirliğin de var mı?” “Sultanım! küçükten ismimizi öyle tesmiye etmişler.” “_Pek âlâ! ...Çarşıya sığır sürüsü getirip ehl-i fukarâya dağıtan sen misin?” “__ Evet bendeniz!” __ “ Peki niçin benim vefatımı öne attın? Yoksa benden bir fenalık veya bir zulm ü filân mı gördünüz?” diyince Mîr Ali Şir zemin bûs edip: “ Affedersiniz Şevketlim! Benim bu yaptığım size karşı bir adâvet nişânesi, bir kötü niyetli hareket değildir. Duyduğunuz doğrudur ve lâkin ben onun için sizin vefatını mühlet koydum ki: Fukara bana olan borcunu tezden vermiyecek, her gün Şahımın ömrü uzun olmasına dua edecektir. Bunun için biz böyle söyledik.

Baki ferman Şahımındır" Mîr Ali bu sözü söyleyince Sultan Hüseyin Baykara bu cevaptan çok hoşlandı; Ali Şir' i yanına vezir tayin etti.

Mîr Ali Şir, Şah divânında hükümeti icrâ etmekte olsun… Sultan Hüseyin, Mîr Ali'nin kır havasına alışkın olduğunu düşünerek Semerkant surlarında dışarıda büyük bir bağı ona bağışladı. Mîr Ali Şir münasip Otağ kurdurup, gündüzün Şah divanında durur, yatım zamanı bağdaki konağında istirahat ederdi. Bazan da ata binip ava kuşa

çıkardı.

Yine bir cuma günü cuma namazından sonra ata binip avgâha gitmişti; dönüşünde, çamaşır yıkamış, asmakta olan bir güzel kıza rasgeldi. Bu kız o kadar güzeldi ki, gün bile şûlesini onun yüzüne vurmaktan utanırdı. Mîr Ali Şir kızı görünce, sanki üç yüz altmış altı damarından girmiş, yanmaya başladı. Ne halse, güçlükle aklını başına toplayıp, aldı bakalım, içine aşk odu salan güzele ne söyledi, kız ne cevap verdi? Biz ne diyelim, cemaatımız ne dinlesin? Damağınız çağ olsun! Merd yakanız namerd elinde giriftâr olmasın!

Mîr Ali Şir:

Zincir-i aşkına ettin giriftâr
Kâş ki görmeseydim dilrübâ seni
Mürg-i rûhumu eyledin şikâr.
Can alıcı gördüm mehlikâ seni.

Mîr Ali Şir' in kendisi için söylediği bu sözleri işiden Gül dal gerdanda yayılmış kırk dört örüğünden birini sine üzerine aldı; sine beyaz, zilif siyah! ...Aldı bakalım, Mîr Ali Şir' e kız ne söylüyor:

Gül:

Kad-ı Allah yazıları yazanda
Eylemiş aşk ile âşinâ seni
Ruhlar aşk meyinden bâde süzende
Sâki almış meydan başına seni,

Mîr Ali Şir:

Yaraşır sülbüne zerrin kemerden
Cemâlin şûlesi şems ü kamerden
Ateş verdin üç yüz altmış damardan
Ne mümkün unutmak ebedâ seni.

Gül:

Her kul feyiz aldı Hak emyezel' den
Alem-i ervâhtan bezm-i ezelden
Meylin yâd olur mu gören güzelden
Çünkü aşk eylemiş rûşenâ seni.

Mîr Ali Şir, kızın renginin güle okşatıp, adının da Gül olduğunu bilmeden, aldı bakalım ne dedi:

Mîr Ali Şir:

Ali Şir de taptı tayin dengi gül
Sana benzer gülistanda hangi gül
İsmi de Gül cimside gül rengi gül
Öğmüş de yaratmış ol Hüdâ seni.

Gül:

Gül ismim kem talih kalkmaz aradan
Duymasın seg râkip bu maceradan
Kulu kula sebep vermiş Yaradan
Kader varsa yakmaz boşuna seni.

Söz tamamına vardı. Mîr Ali Şîr evine dönüp gelmekte iken komşulardan bu kızın kimin kızı olduğunu sordu; Öğrendi ki kızın babasının adına Hoca Salih derler. Ne hâl ise, evine döndü, o geceyi düşünmekle geçirdi, uyuyamadı; sanki nerde aç bit, kuduz pire, Ali Şir' e üşüştü.

Aradan bir hafta geçti. Mîr Ali Şir, utandığından meseleyi ne Padişah' a, ne de öteki vezirlere açamadı. Bir Cuma akşamı, " Öksüz çocuk göbeğini

kendi keser.” mefhumunca, kendi başına elçilik tertibatını görüp Hoca Salih’ in konağına vardı. Kapıya gelip tıklattı. Hoca Salih kimdir diye kapıyı açanca baktı ki, ne görsün, Sultan Hüseyin Baykara’nın Veziri Mîr Ali Şir… Hoca bu büyük misafiri hezârân tâzile konağa buyurun etti. Hâline münasip döşenmiş konağında sadra oturttu; kahve, tütün, yemek ikrâm etti. Yeme, içmeden sonra kelâma mübâşeret ettiler. Mîr Ali Şir dedi ki: “ Hoca Efendi, benim böyle gelmemin sebebini niçin bana sormadın?” Hoca Salih dedi ki: “Hoş geldin, sâfa geldin gözüm üzre yerin var. Gelene derler mi ki niye geldin?” Mîr Ali Şir dedi ki: “ Evet doğrusun Hocam! Fakat yeri olur ki sormak icap eder.” Hoca Salih: “emret görelim!” dedi. Bunun üzerine Mîr Ali Şir dedi ki: “Ben
vasf-ı hâlimi dilimden söylesem tâkat getirmez, müsaade olursa telden haber vereyim’’.

Aldı Mîr Ali Şir:

Geşt ü güzârımdan haber al Hocam
Hiç demezsin neme hâle gelmişem
Ne gündüzüm belli, ne dahi gecem
Aşk elinden yaman hâle gelmişem.

Hoca dedi ki “Eğlen Vezirim! Tek atın menzili olmaz, atına at koşayım!”

Aldı Hoca:

Hoş kademin didem üste yeri var
Ben de bildim ne hayâle gelmişsen
Her çiçeğin matlabında arı var
Bildim ki arısan, bala gelmişsen.

Aldı Mîr Ali Şir:

Evvel bu ki ola kadarden yazı
Kazıyıp kapından red etme bizi
Serde tuğyan eyler aşkın denizi
Tâ baştan ayağa dola gelmişem.

Aldı Hoca:

Aşk-ı hakîkâtle olanlar demsâz
Kimi Hak'tan söyler kimi de mecaz
Sen gelen yollara yüzüm pey endâz
Gözüm üste mihmân kala gelmişsen.

Aldı Mîr Ali Şir:

Bu sevdâ aklımı getirdi zây'a
Günüm yıla bedel, saatim aya
Kondu mürg-i rûhum Gül-i hamrâya
Nâlekâr bülbülem Gül'e gelmişem.

Vezirin ne demek istediğini anlayıp, kızına elçiliğe geldiğini bilen Hoca Allah'ın emrine munkad olduğunu söylemek istiyerek:

Aldı Hoca:

Râh-i Hak'tan kim eylerse içtinâb
Yeri nâr-ı cahim, şedîd-ü'l-kâb
Vird-i ter kıymetin ne bilir ukâb
Sen ki bülbül-i zâr Gül'e gelmişsen.

Mîr Ali Şir bu sözden çok memnun olarak bir daha söyledi:

Hâl ehli olana bellidir hâlim
Ferhâd sevdâsında Mecnûn hayâlim.
Gözüme görünmez devletim malım
Satıp dünyayı bir pula gelmişem.

Aldı Hoca:

Emret bilek kalbindeki niyâzı
Ülkeler serdârı Şahin şahbâzı
Belki Hüdâ' dandır mukadder yazı
Arayı arayı bula gelmişsen.

Aldı Mîr Ali Şir:

Ali Şir Nevâyi mihmândır size
Ferman Hüdâ' dandır kadere rızâ
Muradım yar olmak Gül adlı kıza
Allah'ın emriyle ala gelmişem.

Aldı Hoca:

Salih der Adem' den âdet dünyaya
Gerekse yoksula gerekse baya
Bir evlât değil mi götür at çaya
Ben ne desem ne meâle gelmişsen.

Söz sonuna vardı. Hoca Salih dedi ki: '' Ben Allah'ın emrine ve Vezirin teklifine karşı zerrece itirâz etmem. Ve lâkin müsaadeniz olursa gidip kızıma da sorayım. Onunda gölü olsun. '' Mîr Ali Şir: '' İrâde sizin, sizin, buyurun Hocam! '' dedi. Hoca Salih harem konağına gelerek meseleyi evvelâ karsına. Sonra da kızına beyan etti. Kız güzelliğine göre son derece akıllı idi. Biraz düşündükten sonra; ''Bir vezir, ben gibi bir ayağı çarıklının kızını isteyince değil nikâhlığa, köleliğe bile yüzüm üste, gözüm üste yeri var'' diyerek kabul etti; bidâyetten Mîr Ali Şir' i görüp beğenmişti.

Hoca Salih kızından cevabı işitince memnun oldu, misafirinin yanına geldi. Allah'ın emri anılarak nişan şerbeti içildikten sonra, Mîr Ali Şir de konağına davet etti; yavaş yavaş düğün tedarikine bakmakta olsun… Biz haberi başka yönden verelim:

Meğerse bir gün Sultan Hüseyin Baykara şehri seyran ederken Ali Şir'in nişanlısı Gül'ün kapısı önünden geçmekte idi. Gül de sevgili nişanlısının Sultanın maiyetinde olduğunu düşünürken, padişah ve birden gözüne çarpan bu genç kıza bir gönülden bin kere aşık olup sanki sülfü teline gönlü berdâr oldu. Birinden bu evin sahibinin kim olduğunu sorduktan sonra yoluna devam etmeyip sarayına döndü. Şeyhülislâmı olan Kadı Kelân-ı derhal elçiliğe gönderdi. Meğerse Mîr Ali Şir'in sergüzeşti ve ahvâlinden Şah bîhaber idi.

Kadı Kelân, Hoca Salih'in konağına gelip kahve, tütün içip keyifleri bütün ettikten sonra, Padişah tarafından Gül için elçi geldiğini Hoca Salih'e beyan etti. Hoca Salih neye uğradığını bilmiyerek hayretle kadının yüzüne baka kaldı: ve mülâhaza etti ki: " Şâyet desem ki kızımı göçürdüm, soracak: Kime? O zaman lazım Şahın Veziri Ali Şir'in ismini vermek. Belki de bu gencin hayatı tehlikeye düşecek. En iyisi gidem kızıma danışam. Ömrünün sonuna kadar beraber yaşıyacak odur; onun meyli olmadıktan sonra, vezir olmuş, sultan olmuş ne manâ çıkar? Sultan Süleyman'a sormuşlar ki: tatlıdan tatlı nedir?-" Er avrat"- Acıdan acı nedir? Yine demiş ki " Er avrat" Kızım da eriyle tatlıdan tatlı olmayıp acıdan acı olursa, mahşer gününe dek bana bedduacı olur." Ve bu düşünce ile kızına keyfiyeti sormaya geldi. Meseleyi açınca kız biraz düşündükten sonra dedi ki: " Sebeb-i hayatım, sevgili babam! Ben deve değilim ki iki defa boğazlanam Ve bu hangi kitapta vardır ki, bir kıza bir er için Allah'ın emri anılsın ve bu hayatta iken, emri sıyıp bir diğeri için Allah'ın emri anılsın. Ben Padişahın emrini geriye reddediyorum. Hüseyin Baykara yitiğini başka yerde arasın" Hoca Salih kızının bu cevabını Kadı Kelân'a bildirdi. Lakin kızını Ali Şir'e nişanladığını söylemedi. Kadı Kelan da dönüp vak'ayı Sultan Hüseyin'e bildirdi. Sultan Hüseyin büsbütün efkârlanıp, Âşıkların darb-ı meseli.

"Ok değimiş Mahmud'a yaralı gibi
Yatmadı bir yana döndü bu gece."

O geceyi, hastlı, uyumayıp düşünmekle geçirdi.

Sabah oldu; cümlemizin üstüne hayırlı sabahlar açılsın! Gün kulle-i Kaftan baş gösterip, dağlar caba donunu giyip " Lebbeyk! Lebbeyk!" çağırdıktan sonra, her kuş mahbûbunu yâd ettikten sonra… Padişah meselenin hâlline çâre, veziri olan Mîr Ali Şir' e beyân etti. Ali Şir iki deryâ arasında kalmıştı. Yârdan mı geçsin, ârdan mı? Yoksa serden mi geçsin? Biraz düşündükten sonra kendi kendine şöyle dedi: " Eğer murâdı İlâhî bize olsaydı, bu meselenin ortasına Şah karışmazdı. Kadere rızâ gerek!"

Ve Sultan Hüseyin' e de: " Pek âlâ Sultanım! MAdem ki ben kulunuza bu meselenin hâllini buyurdunuz, baş üstüne! " diyerek Hoca Salih' in konağına yöneldi. İçeri girip, kahve, tütün içtikten sonra Hoca Salih' e meseleyi açtı. Kendisinin velinimeti olan Sultan Hüseyin Baykara, Gül' e sâhip olmak istediği için artık ondan, kalple değilse' de hâl ile geçmek lâzım geldiğini söyledi. Hoca Salih biraz düşündükten sonra dedi ki: "Gidem, bir kez kızıma soram!"

Hoca Salih Mîr Ali lir' in yanından çıkıp kızına geldi, meseleyi anlattı; hülâsa dedi ki: " Mîr Alir Şir seni kendisine hemşire ederek Şaha diliyor; kızım senin fikrin nasıldır?" Kız, akıllı, düşünceliydi. Kendi kendine dedi ki: "Ben bugün Padişaha aile olabilirim. Fakat ölünceye kadar, ne Ali Şir benden geçer, ne ben ondan!" Biraz düşündükten sonra, netice şunları söyledi: "Sebeb i hayatım, baş tacım, pederim! Mîr Ali Şir' i benim yanıma gönder, bir iki söz diyeceğim. Ondan sonra, Allah'ın emrine benim de itirâzım yok!" Hoca Salih, Ali Şir' in yanına döndü ve onu kızın yanına gönderdi. Gül aradan perdeyi kaldırıp, Ali Şir' in yanına girip oturduktan sonra dedi ki: "Mîr Ali Şir! bu nasıl iş? Ben deve değilim, iki defa boğazlanam. Bu işin olamıyacağını anlamadın mı?"

Mîr Ali Şir' in kaddi artık yay olmuştu. Dedi ki: "Gözümün nuru! Gerçi baştan aramızda bir nişan değişildi; fakat bu meselenin içine Sultan Hüseyin girince artık sen benim, dünya ve ahiret, hemşirem oldun. Ben ne yapayım?" Kız biraz düşünüp dedi ki: "Ben senin teklifini kabul ettim. Fakat benim de iki teklifim var. Kabul edersen ne âlâ! Kabul etmezsen, geldin bir, dersin iki!" Mîr

Ali Şir: “ Emret görek!” dedi. Gül bir kâğıt yazıp bir zarf içerisine koydu; diğer bir kâğıt kazıp bir zarf içine koydu; her ikisinin ağzını kapadı ve dedi ki: “ Birinci şartım budur ki: bunların açmaksızın filân attara götüresin ve ne verirse alıp getirirsin. İkincisini de geldikten sonra söylerim. “ Mîr Ali Şir kâğıtları alıp doğru atara gitti; kâğıtları atara verdi; atar, birini açıp okuyunca güldü, diğer zarfı açıp kâğıdı okuyunca gözlerinden cûy-i bârân gibi yaş akmağa başladı. Her ne ise, atar, yazmış oldukları nesneleri tamam edip birer şişe içinde Mîr Ali Şir’ e teslim etii. Mîr Ali Şir, şişeleri alıp Gül’ ün yanına geldi ve onları teslim etti. Gül dedi ki: “ Bak Ali Şir, ikinci teklifim şudur ki, bu şişelerin birini ben, diğerini sen içeceksin!” Mîr Ali Şir, böyle bir güzelin elinden zehir bile olsa içeceğini söyliyerek şişenin birini içti; ötekini de Gül içti; Ali Şir bir şey sormadan, dışarı çıkmakta iken Gül seslendi: “ Mîr Ali Şir! az dur! Dilime bir iki söz geldi, söyleyim de ondan sonra git!”

Aldı bîçâre kız; görelim Ali Şir’ e ne diyecek? Mîr Ali Şir, gafil, ne cevap verecek? Biz de diyelim, cemaatımız dinlesin!

Aldı Gül:

Dur eğlen Ali Şir bir sualim var
Attar dükkânından aldın ne idi?
İki şart ki koydum senin boyununa
Birin ben, birin sen aldın ne idi?

Aldı Ali Şir:

Ey dilrübâ! bu rümuzun bu râzın
Merhumu nicedir bilemedim ben
Attar güldü evvel okuyup yazın
Sonra da ağladı bilemedim ben.

Aldı Gül:

Düşündün Ali Şir ne derin böyle
Artar günden güne kederin böyle
Yazılmış ezelden kaderin böyle
Gül hayatın fedâ kıldı ne idi?

Aldı Ali Şir:

Çarhı gec-mâdere basaldan kadem
Bir gülse biri kan ağlar didem
Nevâyî nâlâm artar dem ha dem
Ömr-i ikbâlimden gülemedim ben.

Söz tamamına vardı. Gül dedi ki: “ Bak Ali Şir! senin yolunda ben canımdan geçtim. Benim içtiğim kırk günlük bir zehir idi, senin içtiğin de seni züriyetten kesecek bir ilâç! Ben artık, kırk gün, gerek bu dünyaya, gerek sizlere misafirim. “ Mîr Ali Şir, bu acıklı sözleri işidince, gözlerinden kanlı yaş Nil ve Ceyhun gibi seylâb olup akmağa başladı ve melil muhzûn oradan çıkıp şah huzuruna geldi. Kızın bu emri kabul ettiğini Şaha söyledi.

Şah artık, kendi fikrince, ömrünün en mesut gününe kavuştuğuna seviniyordu. Acele düğün hazırlığı görüp, akdinî, nikâhını edip şekerini şerbetini içip Cuma akşamı Gül’ ü saraya getirdi. Zifaf konağı al makat, Burusa yastık, koç başı kuşanmıştı. Kırk tane yenge, sağından solundan, nâz unezâketle getirip: “ İşte amânetin, Sultanım! “ diyip, Gül’ ü içeri zifafhâneye verip gerisin geri çekilip yerlerine vardılar. Gül o akşam bir mâzeret gösterip Şah’ tan ayrı yattı. Niyeti bu ki: “ Madem ki ilk nâsibimden oldum, Padişah beni arkasıyla Cennet’ e de götürse, zaten kırk günlük ömrüm var, ben buna lâ’ l-ı visâlimden vermem! “. Diğer gün, yine başka mâzeret gösterip, elhasıl dedi ki: “ Şevketlim, sertâcım, Sultanım! Benim ahdım bu idi ki, size vardıktan sonra, kırk ve niyâzım budur ki bana kırk gün el uzatma! “ Kızın son derece güzelliğinden, Şah her ne teklifi olsa kabul ediyordu, bu kırk günü de kabul etti.

Günler otuz ikiye varınca zehir içerden, üç yüz altmış altı damarına yayılmaya başladı; Gül bir hastalığa tutuldu. Bunu haber alan Sultan Hüseyin ne yapacağını şaşırmış, kararsız kalmıştı. Günler geldi otuz beşe dayandı: Gül' ün hastalığı ise gittikçe fazlalaşıyor; daha Türkçesi, hayata doğru dönmek değil, Gül, günden güne ölüme yaklaşıyor. Bunu gören Hüseyin Baykara ne yapacağını bilmiyordu. Netice, birgün, kendi kendine: " Ava gideyim, belki biraz gönlüm eğlenir! " diye atını hazırladı. Bunu haber alan Gül, el altından hâfiye olarak bir hizmetçi Ali Şir' e ki: "Sultan Hüseyin bugün ava gidecek, seni de beraber götürecek, bir mâzeret gösterip ava gitme! Artık bir daha seni göremeyeceğim, hiç olmazsa son nefesimde bir kez göreyim! " Bu haberi alan Mîr Ali Şir yatağını serip, hasta oldum, diye yattı. Sultan Hüseyin Baykara hizmetçisini gönderip Mîr Ali Şir'i yanına istedi; berâber ava gidelim diye… Gelen hizmetçi hasta görüp, meseleyi, gelip Sultan Hüseyin' e anlattı. Artık atlar hazırlanmış olduğundan, Sultan Hüseyin: " Daha geri dönmeyim, biraz gezeyim, tezden dönerim! " diye atlara binip ava çıktılar.

Gül bir kat kadın elbisesi gönderip Mir Ali'yi kadın kıyafetine sokup konağına getirdi. Mir Ali Şir içeri girince Gül-i rânâyı o hasta halinde görünce gözlerinden seylâb ı hasret dökülmeye başladı. Bunun üzerine aldı bakalım Gül, Mir Ali Şir'e ne

söyledi, Ali Şir cevap verdi, biz ne dedik, cemaatımız ne dinledi:

Aldı Gül:

Elvedâ sevdiğim işte dünyadan
Son demde hatırım sor yavaş yavaş
Artık felek bizi siler künyeden
Açılır mezâra yol yavaş yavaş.

Ele mi harayından
Su gelir sarayından
Günde bir kerpiç düşer
Ömrümün sarayından.

Ali Şir Nevâyî, gözlerinden kanlı yaş saçarak, adlı görek ne diyor:

Bana mert yahşıdır bu gün görmeden
Seninle görürdüm gün yavaş yavaş.
Solar Gül'üm muradına ermeden
Vücudun terk eder can yavaş yavaş.

Bu handan:
Kervan kalkar bu handan
Göçen konar, konan göçer
Kalan var mı bu handan.

Aldı Gül:

Ben senin yolunda olmuşam tebah
Eyledim ölümü kendime mubah
Üç İhlas'la bir Fatiha, her sabah
Oku da ruhuma ver yavaş yavaş.

Elemi ya nazdır:
Ya cilvedir ya nazdır
Yana yana kül oldum
Yine derler yan azdır.

Aldı Ali Şir:

Bu sözlerin cana kâr etti gayet
Be-Hak'kın Furkan'ı otuz cüz ayet
Senden sonra bana haram bu hayat
Sâlikim rahında ben yavaş yavaş.

Yandım Allah!
Bezdim usandım Allah!
Deryada bir gül bitmiş
Der susuz yandım Allah!

Aldı Gül:

Civan iken razı oldum ölüme
Yâd bülbülü konduramadım Gül'üme
Hayatta değmedi elin elime
Tabutum altına gir yavaş yavaş.

Aldı Ali Şir:

Zebânım od tutar kılamam dua
Yevmü'l-gazâ benden eyleme davâ
Kurudu göz yaşım Ali Şir Nevâ
Akar yaş yerine kan yavaş yavaş

Elemi neden ağlar
Akılsın nâdan ağlar
Gelen geçen sormaz ki
Bu dertli neden ağlar.

Söz tamamına erdi. Gül dedi ki: "Bak Ali Şir, seni buraya getirmekten maksadım şudur: Sen de bilirsin ki ben artık ömrümün son günlerini yaşıyorum, ve son nefeslerdeyim. Sana ricam bu ki: evvelâ, ben öldükten

sonra, dünyada elin elime değmedi, onsuz tabutumu kaplayan cesedimin altına gir de, hiç olmazsa elin tabutuma değsin! İkinci vasiyetim bu ki: ömrün oldukça, her sabah namazından sonra, ruhuma üç ihlâs bir fatiha oku. Üçüncü vasiyetim bu ki: ölünceye kadar beni hatırından çıkarma! ”

Bu sözleri duyan Ali Şir Nevâyi’nin ağlamasının tarifini insan değil, melek bile beyân edemez.

Onlar bu hâl ile ağlaşmakta iken dışarıda kalabalık ses peydâ oldu… “Ne haber?” diye sorduk da. Padişahın avdan dönmüş oldu olduğunu söylediler. Ali Şir ne yapacağını şaşırıp, hareketsiz dururken, Gül’ün yanında bulunan hizmetçilerden birisi dedi ki: “Mir Ali Şir Şah seni bu vaziyette görürse fena bir düşünceye varıp seni mahveder; meşhur darb-ı meseldir ki: deryaya düşen yılana sarılır; sen de şu köpeklerin aşlarının piştiği kazanın içine gir!” – Çünkü orada bu kazandan baka saklanacak yer yoktu.- Biz de kapağını örtüp çıkarırız. Şâyet Şah sorarsa deriz ki: köpeklerin yiyeceğidir. Şah içeri girer, sen de çık git!” Çarnâçar, Mir Ali Şir kazanın içine girip oturdu. Kapağını kapadılar. Üç dört cariye kazanın kulplarından tutup dışarı çıkmakta iken Şah da içeri geliyordu. Bunun ne olduğunu sorduk da: “Köpeklerin yiyeceğidir!” diye cevap verdiler. Sultan Hüseyin: “Acaba köpeklere ne gibi yiyecek yapmışlar?” diye meraklanıp görmek niyetiyle kapağı açınca bir de ne görsün, Mir Ali Şir kadın kıyafetinde kazanın içerisinde… Sultan Hüseyin, Mir Ali Şir’i son derece sevdiğinden hiçbir şey sormadan, yine kazanın kapağını kapayıp: “Haydi götürün!” dedi.

Mir Ali Şir dışarı çıkınca ârından ne yapacağını şaşırıp, doğru “Derviş Tekkesi” ‘ ne vardı, dervişlerle görüşüp birisine dedi ki: “Derviş baba! Gel bana ya, seninle elbiselerimizi değişek!” Derviş sevinçle elbiselerini değişip, Ali Şir Nevayi derviş elbiselerini giyinip doğru Beytullâh diye gide dursun… Biz gelelim Sultan Hüseyin Baykara’ya. Sultan Hüseyin içeri girip sevgilisini ölüm vasiyetinde bulunca artık kendinî zaptedemedi; Mecnun olup dağlara düşücek hale geldi. Bir mikdar ağlayıp oradan çıktı. Divanına gelip, dert yoldaşı Ali Şir’i yanına istedi. Vatan hizmetçileri Mir Ali Şir’i bulamayıp Şah huzuruna gelince bu defa Şah’ın merakı iki katlı oldu. Veliler, evliyâlar

kerametiyle izini keşfedip kalender haneye vardığını söylediler. Varıp oradan sordular. Dervişler: “Evet Mir Ali Şir gelip buradan câme tebdil edip Mekke-i Mükerreme’ye gitti!” diye cevap verdiler. Bunu duyan Hüseyin Baykara, acele bir mektup yazıp, o zamanlar “bâdpây” denilen şimdi hâlâ “bello” denilen, çok süratli koşar sâillerden birini verdi ve emretti ki: “Bu kağıdı Mir Ali Şir’e ulaştıracaksın!”

Bâdpây kağıdı alıp dağdan, dereden, tepeden aşıp giderdi; derken ıraktan bir adam gittiğini görerek, yakinen bildi ki Mir Ali Şir’dir. Onun görmeyeceği bir yoldan Mir Ali Şir’in önüne gelip göstermeden kağıda yol üstüne koyup kendisi bir çalı arkasına gizlendi. Mir Ali Şir kağıda yaklaşınca kağıdı görüp yazılı olduğunu anlayarak “Bakalım nedir?” diye aldı kağıdı açtı… Bakalım Şah ne yazmış, Mir Ali Şir ne okuyor biz de diyek, cemaatımız dinlesin:

Nefretin menden mi ey sâdık ihvân
Aczin mi var yoksa şikâyetinden?
Hod bilirsin sensiz duramam bir an
Niçin terk olursun vilâyetinden?

Gel görem:
Derde çare bul görem
İşte can yaman bu halde
Bir Lokman’ı bul görem.

Bâis ne habersiz vatandan çıkmak
Dalga cûş gelmeden çağlayıp akmak
Kâbe kadar günah bir gönül yıkmak
Mervidir Resul’ün rivayetinden.

Ele mi talan gez
Talan tutup talan gez

İsteme gurbet beyliğin
Öz yerinde dilen gez.

Kara kem talihim misâli
Bayı da zerk ettin özle Hüseyni
Gel şikeste kalbim sen et teselli
Sevaptır Mekke'nin ziyaretinden.

Ele mi hal çağında
Hak gönül alçağında
Yüz bir Kâbe yapmaktır
Bir gönül al çağında.

Bunun arkasına şu sözleri de yazmıştı: "Mir Ali Şir! Biliyorsun ki ben sensiz durmam. Benim kalbimi kırarak Mekke'ye gitmek neye yarar? Bu mektubumu aldığın gibi gel ve kalbimi teselli et. Bu Kâbe'yi tavaf etmekten daha sevaplı olacaktır. Bâki selamlar!"

Mir Ali Şir bunları okuyunca düşünceye vardı. O esnada bâdpây karşısına çıkarak âdabıyla selam verdi. Ali Şir selamını aldıktan sonra: "Bu mektubu sen mi getirdin?" diye sordu. "Evet, ben getirdim!" Ve Mir Ali Şir'in fazla yol yürümekten takatı tâk olmuştu. Bâdpây: "Benim geriye dönecek ve seninle beraber gelecek halim kalmamıştır. Seninle nasıl gelem?" diyince, bâdpây cevap verdi ki: "Sultanımın fermanı böyledir. Gel dalıma, seni en arkamda götürürüm!" Bâdpâydır, Ali Şir'i arkasına alarak tabanı kaldırdı. Gelip Semerkant'a dahil oldu.

Mir Ali Şir Sultan Hüseyin'in hücresine girince iki sadık ihvan birbirini görür görmez, yekdiğerinin boynuna sarılarak öyle ağladılar... Beraberlerinde olan halk da ağladı, konak bile ağladı. O geceyi öyle ağlamakla geçirdiler.

Sabah oldu. __ Cümlemizim üzerine hayırlı sabahlar açılsın! __ Artık Sultan Hüseyin'in daha dışarıda gezecek hali kalmamıştı. Zir-i zeminde bir

konyak bünyâd ettirmiş, ismini “Dârülfigân” koymuş, oraya girip gece gündüz ağlamakta…

Günler tamam oldu. Gül, yüzünü Hak hazretine yönelterek, gözlerini, bir daha açıp dünyayı görmemek şartıyla yumdu, “ Kalûinniiâlillâhi ve innâ ileyhi râc’iûn” Artık sarayda öyle bir figan koptu ki maazallah, sanarsın İsrafil Surunu üfürmüş, Haşır Neşir kurulmuş! Bunu böyle gören Mir Ali Şir meyus, mükedder, hazin, melil, ağlar halde Sultan Hüseyin’in kapısının önüne gelip, kapıyı açmadan, içeriye Sultan Hüseyin’e bakalım ne diyor, Sultan Hüseyin ne cevap veriyor:

Elâ ey Şah-ı Semerkant kandi zahr etmek gerek
Çünkü fanidir bu cihan her gelen gitmek gerek
“Küllişey’in hâlıkındır” baki bir Mevla kalır
Servi dalı gölgesinde Gül soldu n’etmek gerek.

Zira Gül’ün yattığı konağın önünde bir servi ağacı vardı; altında da güller açmış Ali Şir de bu beyitlerle Gül’ün öldüğünü beyân ediyordu. Bunu duyan Sultan Hüseyin Baykara, kara bağrını döğerek ve gözlerinden bâran gibi yaş dökerek, görek ne cevap veriyor:

Olacak olur ne çare n’eylemek netmek gerek
Serv dalından tabutun gül kefen etmek gerek
Çün anâsır hâke merbut âhiri hep hâk olur
Tez yuyun tez kaldırın ki mezzile yetmek gerek.

Aldı Mir Ali Şir Nevai:

Hayf oldu bağ u nihâle esti sârsâr samları
Sâkiler göçtü meclisten şikest oldu camları
Erdi mevsim-i zemistân geçti yaz eyyamları
Bağ u gülşen viran oldu bülbül de gitmek gerek.

Aldı Hüseyin Baykara:

Bivefâ çarhın elinden kaddim odlu lâm gibi
Nûş ettiğim kâse camlar şimdi oldu sem gibi
Ter eyleyip taht u tacı İbrahim Edhem gibi
Saltanat tahtığahımda baykuşlar ötmek gerek.

Aldı Ali Şir Nevâî:

Lâlezâr, gülzâr figânda hep nâlezâr oldu gel
Esti mevt yeli ömür bağı tarümar oldu gel
Yetiş ey Şah-ı Semerkant goncalar hâr oldu gel
Ali Şir bayguş misali binevâ ötmek gerek.

Aldı Şah:

Fenâdan bekâ mülküne kervanı göçtü Gül'ün
Mukadder alır yerini gayreti boştur kulun
Toy gününde sen bulunun huy gününde sen bulun
Dört kişinin birisi sen tabutun tutmak gerek.

Söz tamamına varıp her ikisi birlikte Gül'ün cenazesinin yanına geldiler. Bîçâre Hüseyin Baykara, sevgili Gül'ünü o hâlde görünce haykırıp üstüne düştü bayıldı. Şahın yüzüne gül suyu vurup ayılttılar. Bîçare Hüseyin Baykara aldı, görelim sevgilisinin ölümüne ve kendisinin nâmurâd olmasına ne söyledi, Ali Şir ne cevap veriyor:

Aldi Hüseyin Baykara:

Ahsen-i takvim'de, bahş-ı atâda
Kaybolmuş levh üzere irAdem kara
Hüzn ü gam başladı Adem Ata'da
Geleli cihana bünyâdım kara.

Aldı Ali Şir Nevâî:

Siper olmaz Hak'tan gelen kadere
"Nahnü kasemnâ" da yazdıysa ilâh
Sebreyle belâya düşme kedere
Buyuruş " e's-sabrü miftah u'l-ferah"

Aldı Hüseyin Baykara:

Bugün kan ağlıyor mülk-i can ili
Girdi gam leşkeri yıktı temeli
İstedim bir Gül'ün olam bülbülü
Soldu verd-i terim murâdım kara.

Aldı Ali Şir Nevâî:

Hani bizden evvel bura gelenler
Köşkü saray yapıp temel salanlar
Sağ olsun öz kellen, geri kalanlar..
Elimden ne gelir "el-hükmü lillâh!"

Aldı Hüseyin Baykara:

Kaldım harabtta bir bayguş misâl
Şarâb-ı lâ'line bulamadım visâl
Kara ile geçti günüm, mah ü sâl
Bir adım Hüseyin Bay, bir adım Kara.

Aldı Ali Şir Nevâî:

Ezel Hak yarattı Adem, Havva'yı
Üç yüz yıl ağladı kıldı duâyı
Ezel den bahtı kem Şir-i Nevâyî
Devrân-ı âlemde kem bahtı siyah.

Söz tamamına vardı. Vezir vükela: “Elhükmü lillâh! Ne yapalım şevketlim? Kulun elinde değil. Hepimiz o yolun kervanıyız. Cenab-ı vâcib ül-vücud sizlerin vücudunuza sağlıık ve uzun ömürler muammer eylesin! Ve son deminizde kelime-i şahadeti nasip eyleyip âhirete imanla göçürsün!” diye teselli ettiler. Her ne ise, olacak olur nâçar, ister kalbin geniş tut isterse dar! Gül’ün teçhiz ve tedfinini yapıp cenaze namazını kıldılar ve onu gelmez yola götürmek için dört adamın omzuna verdiler ki birisi de Ali Şir Nevâyî idi. Zavallı Ali Şir, O Gül-i rânânın dünyada nâmurâd gittiği ve kendi yolunda canını feda ettiği her ân hatırından çıkmıyordu. Gözlerinden dolu danesi gibi yaşlar dökerek şu beyitleri okudu:

Ey dilârâ bir bakışla ne hâle soktun beni
Şâme gibi berdâr edip zülfüne taktın beni
Sürükledin gam bahrinin düşürdün kenarına
Yâr çekilip bir kenara dalımdan kaktın beni.

Kimden kime dâd eyleyim kaderim karasına
Lokman da yok ona varam bu derdin çaresine
Bir söyünmez od düşürdün ciğerim yarasına
Ta kıyam-ı haşre değin ateşe yaktın beni.

Göremedin genç çağında şâd u hândân bir günü
Göstermesin hiç kuluna Mevlâ böyle dar günü
Eylem benden şikayet yarın ol mahşer günü
Divan-ı Kübra’da Hak’ka eyleme takdim beni.

Arka verdiğim dağlara meğer yağmış kar bugün
Noldu şakıyan zebânın goncan oldu hâr bugün
Ziynetin görmem cihânın dünya başa dar gugün
Mal u mülkü hanümandan temelden yıktın beni.

Ali Şir-i bînevâyım kurtulmadım guşadan
Ömür yükü girân oldu, büktü kaddim tasadan
N'olur bana da verseydin nûş ettiğin kâseden
Gonca iken soldun Gül'üm kahra bıraktın beni.

Biçare Gül'ü götürüp kara toprağın bağrına teslim ettiler. Sultan Hüseyin aylarca siyahlar giyip yas tuttu. Ali Şir-i bînevâ, bir hafta her sabah Gül'ün ruhuna bir Yasin-i Şerif, üç ihlas, bir Fatiha okudu. Bir haftanın sonunda, bir Cuma gecesi, evinde sabra tahammülü kalmadı; Kelâm-ı Kâdim'ini koltuğuna alarak Gül'ün mezarına gelip bir müddet ağladı ve şunları söyledi:

Gülüm gonca iken soldu revnâkın
Açılsın lâleler gül mezarında
"Cennet'ul-Me'vâ" da olsun durağın
Gülmedin dünyada gül mezarında.

Gül'üm feryâdımda kulağın olsun
"Heşt-i cinân" senin yolağın olsun
"Şarâben tahûr" da bulağın olsun
Kevser'den çağlasın sel mezarında.

Ebvâb-ı Cinânı evvel açasın
"Naim"den "Firdevs"' e tayran uçasın
Ol "Sicn-i" sıratı'ı sâlim geçesin
Açılsın "Behişt"e yol mezarında.

Mekanın "Huld" olsun durağın "Karar"
"Hûr-i Ayn"lar gelir kâkülün tarar
Mezarın başında ruhum yer arar
Bana da bir konak bul mezarında.

“Tûba” dan inesin “Ab-ı zülâl”e
İçip de varasın “Dârü’l- Celal”e
Orda yaklaşasın Hak zül-Celâl’e
Cenâb-ı Kibriyâ’yı gör mezarında.

Havva Ana hülle giydirsin şalın
Fâtıma zer kemer bağlasın belin
Gül’üm yattığın yer olsun nur gölü
Mesrûr şâd u handân ol mezarında.

Ali Şir Nevâyî dâd eyle Gül’ün
Oku bin Fatiha şad eyle Gül’ün
Hâtırından çıkarma yâd eyle Gül’ün
Dök kanlı yaş ağla Gül mezarında.

Gece sabah ezanına kadar Gül’ün mezarında Kur’an okumakla meşgul oldu. Sabah namazını da orda kılıp konağına döndü. Ve ömrünün sonuna kadar her sabah, Gül’ün ruhuna Kur’an okuyup diğer ümmet-i Muhammed’e sevabın bağışlamağı adet edindi. Derler ki, Ali Şir ölünceye kadar evlenmemiş ve zürriyet sahibi olmamıştır.

Hikâyelerimize erdi hâtimei rahmet olsun gelmiş, geçmiş cümle kara toprakta yatana. Gerek Gül’ün, Ali Şir Nevâyî’nin ve Hüseyin Baykara’nın ruhuna ve gerek nâmurâd ölmüş Âşıkların ruhuna Fatiha, Hepsini Mevlâ gârik-i rahmet eyleye! Amin! (Bu halk hikâyesi Pertev Naili Boratav’ın “Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği” adlı kitaptan alınmıştır).

ÖKSÜZ VEZİR HİKAYESİ

(Müdâmî' nin anlattığı şekil aynen muhafaza edilmiştir.)

Ey yaran-ı memdüh-ı safa, olasınız gam hanesinden cüda. Allah hiç kimseye gam vermesin. Yaşadığımız gaç günlük dünyada kendisinin müsadesiyle birez gamsiz yaşayah gabul eylerse. Eylemezse ne eyleyeh?

Kesinde ola fermanımız, neşrolsun destanımız. Ne gadar aç galsah guru nan yemeniz biz. Laib-i güllaç, sükker ü helva, kahve-i Yemen, Yenice dühan içeriz. Eee verirseniz içeriz, vermeseniz vaz geçeriz. On sekkiz bir alem derler bu dünyanın hepisi, Mağrıptan Maşrığ'a adsız yer olmaz. Aziz dinleyicilerim, her yerin her şarın bir adı var.

Aşıhlar hikâyeden evvel bir ser suhana diyer. Ondan sonra hekata başlar. Biz de onların gittiği yoldan gidelim. geçmiş aşıhların ruhuna dua edelim. Allah sizin geçmişlerin de ruhunu şad eylesin, ahirete imanla giden aşıhların da ruhunu şad eylesin. Hasal hasından, mimya tasından, pir sayesinden, görelim aşıh ne demiş:

Ecdadı selçuktan aslı Türkoğlu
İkinci sultan nesli Alpaslan
Peder Mir Davut soyadı Çağrı
Selçuk' un torunu aslı Alpaslan.

Akla fikre sığmaz hikmet-i Gadir
Tohumuna göre fidan yaradır
Asrında bulunmaz emsali nadir
Tanıdı düşmanı dostu Alpaslan.

Bu fidan büyüyüp aslan olunca
Erlik meydanında merdan olunca
Otuz yaşlarında sultan olunca

Dünyayı fetetmek gasdı Alpaslan.
İlk hedefi “Bizans! ...” diye yürüdü
Harabında dağlar taşlar yer idi
Nizamülmülk Hasan Vezir var idi
Gasırga misali esdi Alpaslan.

Şecaat görünmez binde bir ferdde
Fetihler göründü mert oğlu mertte
On altı ağustos bin altmış dörtte
Ani galasını bastı Alpaslan.

Şerefi İslamla yaptırdi cami
Fethiye isminde mabedin nami
Beşinci gündeydi onun itmami
Küffarın zünnarın kesti Alpaslan.

Yani camisi beşinci günde bitti. beşinci günde Cuma namazını gıldi.

Bunun üzerine yedi yol geçti
Dört cenaha, her tarafa ulaştı
Malazgirt’te Diojenle savaştı
Yerleri kökünden sarstı Alpaslan

Mahdumu Melik Şah dokuz yaşında
Silahla mücehhez ordu başında
Erlik meydanında cenk savaşında
Düşmana bükülmez desti Alpaslan.

Bunlar hagigatdir değildir ruya
Eşinden ceddinîn şanını duya
Doğudan yürüdü Tiflis, Baku’ya
Küffara matemli sisdi Alpaslan.

Aldı doğu, bati, Gürcistanı da
Aşıg odur ecdadını tabıda
İki camisi var hala Ani'da
Eski bir asar-ı hastı Alpaslan.

Maksadi ülkeler istilasına
Müdâmî, fatiha ruh-i hasına
Doguz yüz yıl önce Gars galası'na
Şanlı Türk bayrağın asdı Alpaslan.

Evet aziz dinleyicilerim bizim Türk alemi öteden beri erlik meydanında, mertlik meydanında, at üstünde Orta Asya'dan göç verip taşan, tarihda adları nişan be nişan, boz atlar üstünde Apları aşan, doğudan batıya varan Türkleriz. Eşg-i ihtilat, seyr-i meşgulat, vasf-ı hikâyet, izzetli iltifat, yaşasın devlet, varolsun millet. Hak'tan hidayet, erenlerden himmet, Peygamberden şaffaat, Mevla'dan imdat, ruh-u Peygambere selavat.

Gel size haberi nerden verek aziz dinleyicilerim! Mevzuumuz tarihi bir unsur. Yani saçma sapan, sellemü hüsselam bişey değildir. Tarih şurdan başlıyor. Yani hikâyemizin tarihi. Timurlenk'le Yıldırım Bayezid'in muharebesinden.. evet bunlar şükür Allah'a aşağı yukarı yüzde dohsan doğuzunuz tarih bilginisiniz. Timur'la Alpaslan, Alpaslan dedi ki Yıldırım Bayezid'in harbında, Yıldırım bayezid mağlup ki düşüyor ya, Timur çoh katliam yapıyor. Hele Bursa'da kırılan gırılıyor, kırılmıyan gorhudan artıh, ne ana evladına bakabiliyor, ne gardaş gardaşına… Bu meyanda bizim Yıldırım Bayezıd'ın tarafından bir paşa o harpde şehit düşüyor. Bunun ailesi, bir yaşında yavrusunu gucağında gaçırırkene, bu da bir zalım oha gurban gidiyor; iki dalın arasından oh yeyince bir yaşındaki yavrusunu galdırıp bağa atıyor. O da orda şehit düşüyor. Allah, görmedik gine harp göstermesin temennamız göstermesin. Arzettiğim gibi netekim şair söylenmiş:

Atılan topları davul mu sandın?
Al yeşil bayrağı gelin m sandın?

Bir çok şahıslarımız ah bir gavga olsa diyor. Ulan oğlu gavga yoh neye varmış halın ki gavga olanda neye çıhasın? Temennimiz Allah yurdumuza zaval vermesin, ordumuza zaval vermesin, devletimize, milletimize zaval vermesin.

Evet gırılan gırılıyor, gaçan gaçıyor. Buni müteakip de bir hastalıg goğuyor. İnan buna da; harp hastalığı govar, hastalık harbi. İnan ki, memleketimizden irah, yirmi nufuslu evde üç nufus galıyor. Bu yavrucuh, o bir yaşında yavrucuk, o bahçede ne gader galıyor bizce meçhul, Allahu alem…

Artıh ortalıh biz nebze sükütleyince sağ galanlar; memur dairesine, esnaf atöylesine, tüccar mağazasına, çifçi çiftine… Amma, arzettiğim gibi yirmi nufuslu ev üç nufusa inmiş. Bu yavrucuğun düştüği bağ Mehmet Emin Beg isminde Bursa'nın eşrafından birinin. Bir ailesi. bir kendi galıyor. Üç tane sırma buyuh deliganlı evladi bu harpte gidiyor. Evet, sırma buyuh deliganlı evladi bu harpte gidiyor. evet, ailesinin ismine Heyrünnisa derler ve Âşıklar meyanınca Heyransa diyoruz. Kendinîn ismi Mehmet Emin Beg. Bunu şehre, o zamanlar; şehir emini dermişler, yani belediye reisi, Mehmet Emin Beyi şehre belediye reisi seçiyorlar.

Bir gün eşi Heyrünnisa Hanım diyor ki "Bey gidende bağlar hepsi güzel çiçekteydi. Hele gel gidek acaba o çiçek töküldi mi? Bişe meyva var mi?" Bunlar bahçayi dolanmağında, bu yavrucuğa rasladiler. Öldürmiyen Halik öldürmemiş. Yağmur yağmiş ıslamiş, rüzgar vurmiş üşütmiş, güneş vurmuş ısıtmiş, Mekke arabına dönmüş. Eynindeki elbisesi çürümüş. Dedim ya ne gader galdığını biz bilmeyiz.Yaradan bilir. Heyransa Hanım bu yavruyu ki gördü, ağladi. Dedi ki "Bey! Bu bir felaketzededir." Yani tabdıh gibi, lafım meclisden bin defa dışarı bazar gecesinin çocuğu değil, yani piç değil de… "Bu çocuk harp felaketinin kalan ir asarıdır." Heyransa Hamın bastı yavruyu

bağrına. dedi ki “Bey! Musade edersen bu çocuğu götürecem . Halig Allah bize üç tane aslan gibi evlat vermişken onlari de, erkek guzu emrolunmuştur biçağa, can feda edecek zamandır bugün” deyip de kurban ettik. Bu yavruyu götürecem.” Çocuğa el attilar elbiseler çürüyüp dökülüyor. Ama vaziyetinden belli ki, eski devirde, muhteremler, şehzadelerin böyle paşazadelerin birer işareti olmuş. Ne gibi? Mesela, şehzadelerin bir el ennilikde sari misden manavra gayışi gibi. Eee paşaların da mesela bir barmah sari misden manavra gayışi gibi süsü varya Bu çocuğun paşazade olduğuni bu elbise biçiminden bildiler. Fagat kimin?.. Maalesef onu bilmiyor. Hanım aldu çocuğu getirdi. Evvela bir gazan su banyo halına getirdip çocuğu çimdirdi. Buna elbise giyindirdi. İsmini bilmedikleri çin bu yavruya dediler “Öksüz Bala”. Aşağı Öksüz Bala, yuharı Öksüz Bala.

Aşıh atı yegin olur, at ayağı külünk olur, tez vurur tez getirir.

Tabi Mehmet Emin Bey bu yavruyu kendisine oğlu yazdırdi. Hani ortalıh ki sakinleşti ya nüfus sayisi, sayım olup da bu yavruyu da kendisine oğul yazdırdi, Öksüz Bala yedi yaşına çıkınca, eski tabir, çocuğu mektebe verdi. Çocuh o gader güzel, o gader uslu, o gader kamil, ağıllı ki… Çocuk mektepden paydos olup mesela evine geldikleri zaman, herhangi bir tüccar, belediye reisinin oğludur deyin çağırıyor, ya bir hesap yaptırıyor, ya bir şiir söylediyor, hoşuna gidiyor. Zengin ise bir altun, orta halli ise yarım altun, fagir ise bir mecidiye çocuğa peşgeş veriyor. Çocuk da bunu kendisine bir kumbara yığıyor. Evet yedi yaşında mektebe girdi. Bu yavru on sene içerisinde on iki ilimden icazet aldı. Netekim acizana Âşık Müdâmî şeyle bişey söylemiş:

Bina daşı yerde galmaz bu ki ihtimallıdır
Kimliğe kemlik eylemez kim ki hulk hasallıdır
Gerek halim gerek zalim hilkatinden bellidir
Değil sultan geda da olsa bir necabet gösterir.

Yani bina daşi yerde galmaz. Evet on iki ilimden icazet aldi.Şehir halgi gerek terbiyece gerek efendilikçe bir parmah mum gibi gösteriyor.

Bir gün Öksüz Molla çarşıya aşağı gelir. Yani Pirenur Mahallesi'nden aşağıya doğru geliyor. Gördü ki bir çatı altında yaşıyan iki gonşunun kendi emsali gençler birbirine gapmışlar sopa "senin anan, senin avradın! …Basa gala gidiyor. Demek ikisi de pazar gecesinin çocuğu. Aralarına geçti ki güya bunları hani " Karadeşim ayıptır, yazıksınız. Bakınız ikiniz bir çatı altında yaşıyorsunuz. Yarın birbirinizin yüzüne ne yüzle bakacaksınız? Bir çatı altında yaşıyorsunuz. Şimdi ki bu malayani kelimeler istimal ediyorsunuz… Yarın nasıl birbirinize ahbap olacaksınız?" Öteden ağzına gücü yetmiyen birisi, yani o döğüşenlerden birisi "Ula" dedi "Hele bu bahçada bulunana bah ula! Ula bu da gelmiş bize ahıl hocalığı ediyor. "Ee bu söz, mektebe girerken Öksüz Bala idi şimdi oldu Öksüz Molla, bu söz, Öksüz Molla'ya zehirli bir gılıç gibi değdi. Ağlamak derecesine geldi. Soğuganlılığını zapdetti, şöyle gözlerini tutarah Eve geldi. Eve geldi ki annesi, tabi büyüten anneden de daha eşreftir bir yaşında bir yavruyu bağrına basıp besleyip. Annesi Heyransa Hanım bir tatlı yapıyor. Baktı gördü ki Öksüz Molla'nın gözleri yaşarmış. "Aman yavrum hasta mısın?" Ses yok. "Oğlum kimse bişey mi dedi?" Gine ses Yok, "Yavrucuğum derdin nedir?" deyince Öksüz Molla dedi ki " Anne, ant veririm seni güzel Allaha! ...Bir iki bend söz dilime geldi söyliyecem. Ganarsan doğru cevap ver".

Aziz mühteremler şimdi bu, Terekeme deyişi, özünden şiir söylemek varya, bu aşıhlığa şayeste değil yalnız. Üç gonu söylenir. Yani kendinden türkü üç gonu üzerine söylenir. Bunun birinci başta gelir aşk, o tükenmez bir deryadır. İkinci ilim. Mesela, bugün gerek ilkokulda gerek ortaokulda öyle zekası geniş talebe var ki galemi eline aldı mı güzel bir goşma yazıyor. Bu aşıhlıhdan değil zekanın edebiyata geniş yer almağındandır. Bir de gamdan. Mesela, adamın birisini efkar alar, atar el gulağa ama onda kafiye vezin arama. O dere boyu dümdüz gider. Yani ta ki o gamini söndürinceye gader söyler. Acemi ateşi gibi havaya, garavanaya atar. Onda kafiye vezin arama.

Şimdi Öksüz Molla'da ise aşk yoktur lakin ilim halına göre tamam hal ise, o gün o da halina göre… Öksüz Molla elini gulağına atıp görelim Heyransa Hanım'a ne söylüyor, Heyransa Hamın ne cevap veriyor. Her ikisini Âşık Müdâmî gulluğunuza arz etsin, aziz muhterem cemiyetimiz dinlesin. Daima devranımız şad olsun. Allah devletimize, milletimize, yurdumuza, çelik ordumuza zeval vermesin. Hariçten yurdumuza, ordumuza hain bahanın gözlerini kör eylesin. Desin kim desin? Öksüz molla. Onun ıvazından kim desin? Posofli Şişman Müdâmî, mamafih şimdi Nazik Müdâmî söylesin sizlerde dinleyip hoşbaht olasınız.

Aldı öksüz Molla:

(Of of! ...)
Canım ana gözüm ana
Bu gün yürek yaralıdır
Niçin Öksüz dediz bana
Benim alsım nerelidir?

Niçin Öksüz dediz bana
Benim aslım nerelidir?

" Canım anne gözüm anne, bugün yürek yaraldır, niçin Öksüz derler bana, benim aslım nerel dir?"

Annesi bir an için yıldırımlarla çarpılmışa döndü. Fakat derhal kendisini toplarladi. Aziz muhteremler eski devir insanlarının yüzde dohsan dohuzu keremet ehli olurdi. Bu devrin insanlarının da yüzde dohsan dohuzu elli iki kâğıdın elli iki oyununu bilür. Gusura bahman.

Aldı görelim ne diyor Heyransa Hanım:

(Of of!)
Şaşma yavrum bu ne sözdür
Aslın neslin buralıdır
Annen benim baban özdür
Künyen hatti turaladır.

Annen benim baban özdür
Künyen hatti turalıdır.

Yani inanmazsan git nüfusa yoğla. “Şaşma yavrum bu ne sözdür, aslın neslin buralıdır, annen benim baban özdür, künyen hatti turadır.” “inanmazsan git nüfus defterinin yohla” deyir, “Hayır!” desin Öksüz Molla:

(Eeeyy! ...)
Anne benim anam nerde?
Dert ortağı yanam nerde?
Malım, mülküm, binam nerde?
Babam kimdir, nerelidir?

Evim, bargım, binam nerde?
Babam kimdir nerelidir?

Heyransa Hanım:

Şaşma yavrum anan benin
Derden ortah yanan benin
Baban belli Mehmet emin
Künyen hatti turalıdır.

Aldırma düşman sözüne
Aslın neslin buralıdır! ...

Aldı Öksüz Molla:

(Deyir ana can! ...)
Bugün duydum bir kelam ben
Osandım reng-i alemden
Ta ezel levh ü kalemden
Öksüz bahtım garalıdır.

Ta ezel levh ü kalemden
Öksüz bahtım garalıdır! ...

Aldı Heyransa Hanım:

(Of of! ...)
Heyrünnisayım özümden
Takatım kestin dizimden
Öksüz yavrum bu sözünden
Ciğerlerim paralıdır.

Öksüz yavrum bu sözünden
Ciğerlerim paralıdır.

Dedi ki “Anne! Her cevabı söyledim doğru cevap vermedin. Ant veririm seni üstümüzdeki hazır nazır durana. Doğru söyle ben senden mi doğdum?” Eski zamanın insanı, bugünkü gibi yemin papatisin gabuğundan daha ehven değildi ya… Dedi ki “Evet yavrum ben seni doğumadım. “ “Topal Timur’un bu havaliyi işgalından, gırılan gırıldı, gaçan gaçtı. Biz de gaçmıştıh Geldiğimizde seni bizim bahçada bulduk. Evet yüksek bir aile evladı olduğunu teyagguz ettik, fakat ismen bilmiyoruz kimin oğlusun.” Öksüz Mola goşup Heyransa Hanım’ın elini ayağını öptü. “Sen, benim hagigi öz annem, anneciğim ahiret haggını helal et, emeğini helal et.” “Aman yavrum neriye? diye sarıldı boynuna başladı ağlamaya. Dedi ki “Valla öyle memlekete gideceğim ki benim kimse kim olduğumu bilmesin… Yarın bir gaz otaran gahsın bana: ‘Bahçede bulunmuş’ desin bu benim çoh ağırıma dokandi.”

“Aman oğul, zaman oğul,etme oğul, getme oğul” … Bu esnada Mehmet Emin Bey geldi “Ne o Hanım? Neyin nesi?” dedi. Valla bizim Öksüz Mola’ya ağzına güci yetmeyenin birisi gelmiş, ‘bahçada bulunmuş’ demiş. Bu yüzden Öksüz Mola memleketi terk ediyor.”

“Aman etme oğul, gitme oğul!” Her ne gader söyledise… O gader yalvardıler ki, o gece çamaşırını değişmeğ için eyliyebildiler. Sabahtan Öksüz Molla gurbet çantasını omuzladı. “Allah ısmarladık sizi, unutman duadan bizi. Sağısak inşallah görürük birbirimizi.” “ Oğlum ne yana ?” Dedi ki “Ben de bilmem ne yana. Mukadderat, içecem su, yatacam toprak nerde ise o yana. Vadediyorum inşallah bir iş sahibi olsam sizi de burda eylemeyip sizi de alıp götürecem” .

Öksüz Mola gurbet çantasın omuzlayıp da “Al Allah gulun sen sakla dedi”… Az gitti çok getti, azın çoğu mevla bilir. Altı ay bir menzil yürüdü. Yalnız kendisinin yığmış olduği gumbarasını aldi. Mehmet Emin Bey’den on para almadı. Verdi para, vermedi değil, fakat dedi ki “bugüne gader ben sizin evde yeyip, sizin evde yatıyordum. Ne iş gördüm ki size, ne haggım geçti ki ben sizden para alim…”

Bir beyaban dağa düştü; öyle ki su diye hu çekiyor. Su diye hu çekiyor: “aman Allah! Bir yudum su olsa da nefesimi çevirsem!” diye… Bizim dağlar gibi değil ya ki adım başına su ola. Tam artıh dizinin tağadi kesileceği bi sırada bahdı ki yolun üstünde üç tane devriş oturuyor yolun altında da altun gurna ile bir su ahıyor. “Selamünaleyküm derviş babalar!” “ Ve aleykümüsselam, Öksüz Molla!” “Ade, ben altı aydır bu isimden gaçıyorum gine de bu ismi bize verdiler.” Hele susuz olduği için vardı, bir elini yüzünü gapayıverdi suya, bir gana su içti. Tekrar geldi bunların yanına. “Selamünaleyküm, Baba Sultanlar.” “Ve eleykümselam, Öksüz Mola, “Hesabetti ki” Bu altı aylık menzil gelmişim, bunlar beni nerde gördi, nerde tanıdi? Ama suratlarına bahtı ki, Nur parlıyor, bahılmıyor. Yüzlerine bahamıyor. Eee, annadı ki bunlar iyi bir kişilerdir. Gurbet çomağını saz

eyleyip, bahalım ki Derviş babalara ne söylesin? Derviş babalar buna ne cevap versin? Her ikisini min gayri haddin Âşık Müdâmî söylesin, aziz muhterem ve heyetimiz dinlesin, Allah cümlemize kederli gün vermesin. Deyir Öksüz Molla:

(Ah canım,)
Yol üstünde duran Derviş Babalar
Baba ben garibe bir yol öğredin
Yeri göğü yaradanın aşgına
Baba ben yazığa bir yol öğredin.

Birinci Derviş “Dur evladım, alem-i ervah’da biz de aşıhdık.” Cübbenin altından bi teber çıhardı. “Hü ya Allah” diyende teberde de “Hü ya Allah” sesi geldi. Teberi saz deyin verdi göğsüne. Desin ikinci Derviş Baba:

(Ah cananım)
Kevkeb-i bahtını sordum felekten
Bir eyyam gösterir izmihlal sana
Usanıp da dilin çekme dilekten
Yagında parlahtır istikbal sana.

Usanıp da dilin çekme dilekten
Yagında parlağtır istikbal sana.

Diyor “Semaya baktım, semada senin yıldızın gördüm. Biraz garışıh gösteriyor. Lakin usanıp ümidinî Allahdan kesme, istigbalin gayet parlahtır.” Ola inşallah bu iyi kişilerdir. Zaten Öksüz Molla “ bana bir yol öğredin dediği… yani” Dağda yolu yitirdim de bana yoli öğredin demiyor. Annadı ki bunlar iyi bir kişilerdir. Hag’ga yakın, ermiş bir kişilerdir de bunlardan istikbal için bir yol öğrenmek istiyor. Yohsa dağda yol… Araba devrilmeyecek ya, o yanı gitme o yanı git…

(Ah canan!)
Altı ay mekanım oldu çöl, yaban
Dedim imdat eyle bana Yaradan
Size canım feda üç tek dervişan
Baba ben yazığa bir yol öğredin.

Size canım feda aziz dervişan
Baba ben yazığa bir yol öğredin.

İkinci bir cüppenin altından teberi sığındi “Yavaş evladım men de gelem, Tek atın menzili olmaz.”

(Ah gel ey!)
Havadaki mürgu yerde garınca
Emrine rabıttır arşa varınca
Gul yazısın görür başa gelince
Böyle emreyleyip Zülcelal sana.

Gul yazısın görür başa gelince
Böyle emreylemiş Zülcelal sana.

Deyir üçüncüye Öksüz Molla:
Bir öksüz bendeyim döndüm şağına
Rahmeyleyin men tek aciz düşküne
Sizi, beni yaradanın aşgına
Baba ben garibe bir yol öğredin

Sizi, beni yaradanın aşgına
Baba ben garibe bir yol öğredin.

Deyir üçüncü derviş:

Men pir-i faniyim gördüm bu dahri
Bir eyyam çekersin zincirli gahri
Akibet mekânın bil Delhi şehri
Hûb açılıp Hindistan'dan gül sana

Mekânın olacak o Delhi şehri
Açılıptır gonca gül ile sana.

Yani sizin annıyacağınız Soğuk Pınar'dan durup evet bizim merkezi gören gibi karşısında Hindistan'ın payitahtı olan Delhi şehrini gösterdi: "Yavrum senin için açılan gonca Hindistan'dadır. Evet, seni bekliyor."

Biraz daha susuzluğu var. Dedi ki " Hele biraz daha gedem su içem." Geldi ki suyu nereye göydün, nerede bulasın? Geriye döndü ki o üç tane dervişin hiç birisi de yoh. Yeni annadı ki, bugün de çarşamba idi, ama neden sonra…

Yavaş yavaş ordan endi şehere. Aziz muhteremler, eskiler demiş ki " elgaribu kel ama velevkânı basira" Kör kimdir? Garip, isterse gözleri olsun… Eğer cebinde paran varsa şeher senin gulundur. Eğer cepte pul yoğısa çarşı senin yolundur. Gez aşağı gez yukari... Dünya derin derviş, parayınandır her iş, paran varsa giriş paran yohsa siviş. İş yerin bilmez, ticaret yerini bilmez, cepde de mangır nanay dedi. Bir guruş galmadi cebinde. Bir çarşiyi dutmiş geziyor. Nihayet bir böyük bina gördi. Dedi ki " Eskiler der ki büyük gapıdan adama ziyan gelmez." Bu kapıyı doruttu gelmeğe. Bereket versin ki arha semtten geliyor. O gapı kimin? Hindistan hükümdarı Ekber Şah'ın. Ekber Şah o gader sinirli bir adamdır ki bir pireye elli bin yorgan yahsa vız geçer. Çok adaletlidir fagat çok da asâbîdir. Bunun sarayının arha gısmından gelmiş bereket versin. Yoksa ön gısmından gelse tilki fermânı ohuyana gadar postunu zatan boğazına yığacaklar.

Şöyle yokuşuna bahmahta yuhardan bir pencere açıldı. Bahtı ki o pencereden zümdürü anga gibi bir çehre göründü. Yani bir gız siması göründü. Eee ne diyeceksin: “Âşık bu ne oluyor?” Ne olacak gardaş garnının açlığını söyliyecek. Yuharıya bakıp kızı görünce zatan Marifetnâme sahibi İbrahim Haggı Hazretleri buyuruyor ki, bunu da şu ayetten almışdır ki saz elimizdedir, günâhdır da, “ Yuruful mücrûmûne bi simahum.” yani arif olan bir adam şöyle bir adama bahtımidi eğer arif-i billah ise onun galağan mıdır, solağan mıdır, gaçah mıdır, goçah mıdır, yiğit midir, namert midir, simâsından belleder. Ama ona da arif lâzım.

Evet Öksüz Molla on iki ilimden icâzet almıştır. Elindeki gurbet değneğini saz eyledi. Görek burda ne söyledi yuhardan bakan nevcivâna. Onun tarafından min gayri haddin Şişman Müdâmî söylersin, bizim aziz muhterem cemiyetimiz dinlersin. Allah cümlemize ve cümlenize kederli gün vermesin.

Güzel Allah’ı seversen acı bana yan bana
Takâtım tâk oldu yetir ver bir lokma nan bana
Düşmüşüm gurbet kânına el uzak vatan uzak
Hak’dan ayrı bir destigir yokdur acıyan bana

Düşmüşüm gurbet kânına el uzak vatan uzak
Hak’dan ayrı bir destigir yokdur acıyan bana.

“Cenabı Hak Öksüz Molla’ya öyle bir sedâ vermiş ki EuzuBesmele çekip Kur’an’a başlasa, göğden guşlar tökülür Kur’an’ını dinler. El gulağa atıp bir gazel okusa aynı, kezâlik… Bizim Posoflu Âşık Müdâmî’ nin yorgun öküzün sesine benziyen sesi değil ya!.. Sedâ bunu öyle çekti ki nerde ise pencereden aşağıya düşecek. Aziz muhteremler, nitekim kelâmı kibar var: “ Es-savtu nısiuf-ilmi”. Yani ses ilmin yarısıdır. Neyse bırak onu kulak Öksüz Molla’ya Aldı Öksüz Molla:

Deyir, ikincisini:

El bilir âlem de bilir sahâvet kânısın
Behişt bağları içinde huriler sultanısın
Hâlü haddi nazeninim hurşid-i râhşânısın
Bedir yüzün gül cemâlın Yusuf-u Kenan bana

Hâlü haddi nazeninim hurşid-i râhşânısın
Bedir yüzün gül cemâlın Yusuf-u Kenan bana

Gız âdeta büyülenmiş gibi pencereden asılmıştır. Kırk dört örük saç daldan dala gara bulut gibi asılmış. Bu zamanın kakata kuşlarının saçi gibi değildi. Aldı Öksüz Molla:

Sen bilmezsen özüm deyim ben bir Öksüz bendeyim
Kul senin fermân senindir emrine âmadeyim
Açlıktan bitkin haldeyim takatim yoh gideyim
Başın için kıl merhamet yetiş ey Lokman bana

Açlıktan bitkin haldeyim takatim yoh gideyim
Başın için kıl merhamet yetiş ey Lokman bana.

“Kültürlü gız, derhal pencereyi gapadı geriye çekildi. Geldi ahçı kadına dedi ki “ Hala!” “Can yavrum.” “Hala hiç… yemek filan yohdu mu?” “Eee,” dedi “Yavrum demin yedin yemegi. Ne oldu?” “Hala benim için demiyorum.” “Bee, ne diyorsun?” “ Bir garip yiğit gelmiş de açlığından şikâyet edir.” “ Eee,” dedi “Dert yesin!” Diyer “ Dolapda helva var, pastırma var, sucuh var, zeytin var, peynir var. Götür dertlensin! ” Erzurum işi bir lavaşa helva dürdü, birbirine dürdü. Alt kapıden getirip yine arha gısımdan kapıyı açtı “ Buyurun!” dedi.

Eey deliganlı yuharda burdan yuharını görüyordi.Şimdi tam manası ile gaddi gametini gördi. Eme eee daha garni doyduği yoh baba. Gönül bu ya…

Nasıl gızın iki gaşının arasından çıkan sevdâ ohu Öksüz Molla'nın gelbine yerleşti. Dedi "Keşke öleydim, acımdan da öleydim. Bacağım da gırılaydı gelip bu yeddi belâyı görmüyeydim. Ey on sekiz bin âlemin sahabi! Benim garipliğim benim bikesliğim bana kâfi gelmedi mi ki bu yeddi belâyı benim garşıma çıkardın." Abe ekmek mi oni yedi, o mu ekmeği yedi bunu ben diyemem.

Bir yol dutmuş o yanı gidiyor, bu yanı geliyor. Meğerse bir nene üç günden beridir bunu dikiz ediyor. Bunun vaziyetinden annadı ki bu çocuk garip bir kimsedir. Geldi bunun yanına " Yavrum galiba garipsin." " Evet anne," dedi " Bu şehrin garibiyim." "Anam ölsüm oğul.Gel buyur bize gideh." Eee biraz çekindi. Malûm ya gariplik var. " Acaba bu nene dostdu mu düşmandı mı?" Ulan hesap etti ki gırh harâmi bir çıplağı soyamamış. "Nene beni öldürüp neyimi alacak?" Neneyinen beraber, doğru gitti nenenin evine. Bu nenenin de üç dört dane oğli var imiş, harpler dolayısıyle gitmiş. Evli oğullarının aileleri eve gitmiş. Nene de galmiş tek ü tenhâ. Nenenin iki göz damı var. Dedi "Oğul! Aha bu odada sen yatarsın aha burda da ben. Aha bu ocağda da, Halik Allah ne gısmetimizi vermişse pişürürük. Ben ana sen oğul."

Nenenin elini öptü. Nene bunu gömleğinden geçirip kendisine evlât edindi. Nene var iman bula, nene var yılan vura… Ama bu yılan vuracah nenelerden değil. Diyesen eyi nenelerden. Evet tabi ki nene oranın yerlisi olduğu için iş mahallerini biliyor. Götürüyor, diyelim bugün çalışıyorsa yüz guruşa, yarın çalışıyor iki buçuk liraya.Ama ne aldi? Diyelim yüz guruş. ellisinen eve bişeyler alır, elli guruşu da cebine sahlıyor.

Aradan geçti üç ay aziz muhteremler. Bu üç ay içinde belki üç yüz defa gittisa da o gapıya doğru, daha o simâyı göremedi. Vurdu bunun yüreğine de bu düştü hasta. O hasta düşmağında Öksüz Molla bir sabah yatahdan doğrulamadi. Nene sabah yemeğini hazırlamış geldi. "Galh yavrum, Öksüz Molla! Gah yemeğin hazırladım. Yemeğini ye işine get." Dedi ki " Anne!" " Can yavrum." " Anne sen telden annar mısın?" Elbet annarım oğul. Hali teli de annarım, kilim teli de annarım, cecimliği de annarım. İşleme telini de

annarım.” “Anne o telden değil.” “ Eee oğul! Bura o zaten otel değil, bura nenenin evi”. “Anne gönül telinden annar mısın?” “Oğul böyle bir tel işitmedim. Onun bilse bilse postacılar bilir.” Meselâ ha gurban ha!.. “Anne dinne-“ dedi.Öksüz Molla söylüyor, nene dinniyor. Bakalım Öksüz ne diyor, nene ne dinniyor, ama annar mı, annamaz mı? …

Aldı Öksüz Molla:

Ah amman aman! Gel ağla yarali gönül
Bir meçhul güzele meylim düşeli
Eylenip bir yerde duramaz oldum
İçim kan ağlıyor dıştan neşeli
Sevda zincirini kıramaz oldum

O’ da yansın,
Odun vur oda yansın
Gidin söylen canana
Ben yandım o da yansın.

Töbeler olsun nene cim bir nohta garnında. Hiç bir şey annamadi.

Aldı bir daha

Hindistan’da açan, benim gülümdür
Acır bağrım başı büyük zulûmdür,
Bilmem takdirimdir, yoksa talimdir
üç aydır yâr yüzün göremez oldum.

Yar içerden,
Kes bağrım yar içerden
Gözüm sokakda galdı
Çıhmadı yâr içerden.

Nene diyor “Anan ölsün oğul, nerelerin çorağını yiyem.” Çünkü nene oğlanı kendisine Âşık sanıyor. Güzel annıyor cağısmanlı nene.

Bir Öksüz bendeyim âlemde naçar
Açsa bu gapıyı bağlayan açar
Ne tâbiri mümkün ne gören seçer
Ben de bu düşleri yoramaz oldum.

Düşen ağlar,
Atlanıp düşen ağlar.
Atdan düşen ağlamaz,
Sevdâya düşen ağlar.

Nene töbeler olsun hiçbir şey annamadi. Nenedir ordan ağlıya ağlıya çekildi. Belediyeye, geldi belediye reisine ağladı ki “ Bir zengin hasta olsa, beş, on tane değil yüzlerce dohtor gönderirsiz. Ben fagırım da Allah’tan gayri gapımı açan kimse yoh.” Belediye reisi çağırıp bir dohtor dedi ki “ Sizin hakkel gademiniz bizim belediyece ödensin. Şu nineyinen beraber git. Bunun bir oğlu hastaymış. Gereken ilâç ne dutarsa onun bedeli de bizden.” Nene dohtor beyi aldı geldi. Geldi ki Öksüz Molla sargında, yani koma halinde. Seslendi “ Yavrum Öksüz Molla gözlerini açti.” Dedi “ Anne!” “Can yavrum.” “ Anne dalımdan bir yastıh ver. Özün de dalıma gel sarsmaya. Dohtor bey çıgar galem kâğıdını.” Dohtor bey çantadan galem, kâğıdını çıkardi. Görelim, dohtor bey öyle biliyor ki hastalığını söyliyecek ben de mesela yazacam, ona göre reçete veririz ilâç alsın. Görelim Öksüz Molla ne söyledi. Eskiden dohtorlara hekim derdiler. Hâkim değil hekim. Nitekim bugün gine baş hekim diyorlar meselâ ser tabibe. Söylesin Öksüz Molla yazsın dohtor bey, Görelim ne söylüyor. Dinlesin bizim aziz cemiyetimiz, söylesin Âşık Müdâmî. Allah cümlemize kederli gün vermesin.

Aldı Öksüz Molla:

Al kalemi öz hattınla yaz maceramı hekim
Güzel Allah'ı seversen açma yaramı hekim
Öyle bir derde düştüm ki gayri ben ilâcı lâ
Sende yok derdim çaresi sorma çaremi hekim!

Dohtor da yazıyor. Deyir ikincisini:

Yakup gibi zara düştüm, Eyyüp derdi bendedir
Pervaneyim aşk oduna aşkın nâri tendedir.
Ne veremim ne zatülcemp sevda şeri tendedir
Yaradan Mevlâ'ya kaldı bulmak çaremi hekim!

Allah heç kimin evlâdnı gurbette hasta düşürmesin. Rahmetli Tokatlı Nuru'nun bir sözü var bu hususda

Affeyle Nuru'nun bu isyanını
Akıtma gözümden yaşla ganını
Kimsenin gurbette alma canını
Varıp sılasına gavuşmayınca

dediği gibi Öksüz Molla da Ey aziz, aziz Allah'ım aziz! diye dua eder başlar söylemeye

Öksüzem ben bu illerde yok ulusum il benim
Bağ-ı hicr-i derd elinden didem yaşı sel benim
Şu vefasız çarh-ı gerdün işime engel benim
Ümit bağına hâr düştü kesti ârâmı hekim.

Doktor bey dedi ki : " Nene, bu hava çalgınlığına uğramış. Bunu biraz söğüt yaprağınnan yoğurda yatır, geçer. Hadi," Doktor Bey tabi döndü gitti. Öksüz Molla yatıyor. Bizim nene de sabahtan, ahşamdan… eee fagir ne

yapsın… Hazret-i Peygamber buyurmuş ki “ El fakru eşeddün min azabül cehim.” Fakirlik cehennem azabından daha kötüdür. Fagirlik cehennem azabından eşeddir. Allah sizin geçmişlere de rahmet etsin, Âşık Kerem’e de. Kerem Baba bir goşmasında der ki :

Bu dünyada üç nesneden gorkaram
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
Hiçbirinden benim gönlüm hoş değil
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.

Evet, nene de iş sahibi. Kiminin çamaşırını yıhıyor, kiminin fanelesini örüyor. Onunan maişetini temin ediyor. Malûm şehristan. Öyle zaman oldu ki nene üç gün gelemedi. Aç, susuz, hasta, bikes yatıyor Öksüz Molla. Üçüncü günü nene bir feryâdınan geldi ki Öksüz Molla sargındayken ayildi. “ Anne ne haber?” “Günün tükensin oğuuul, oğuuul, oğuuul.” “ Allah, Allah nene ne haber?” “ Yavrum nasıl dil gelür de bunu söyler? Anan ölsün oğuuul,oğuul.” “Halam ne oldi, bi söyle.” “ Ah yavrum bu üç gündür Hindistan ili garalar geydi oğuuul,oğuuul,” “Nene ne oldi?” Ne olacah oğlum? Dil gelür mi söyleye? ... Bizim Ekber Şah’ın gızı var idi. İsmi Gülendam, cismi gülendam, haza gülendam. Keşfedilmeyen bir hastalığa tutulmuş. Bu üç gündür gara toprağın bağrına verdiler oğul, oğul! ... diyende Ah! ... edip de kendisini goyverdi. Ama nene annamamıştı ki bu genç bu gızı seviyor. Lakin malûmunuzdur ki bir hastanın yanında diğer birisinin ölümünü söylemek o hastanın guvve-i mâneviyesini mahvetmek demektir. Hastayı ilâçtan fazla telginat eyledir.

Evet, nene de ağlıya ağlıya çekti gitti. Öksüz Molla az yatti çok yatti, azın çoğun biz bilmeyiz Yaradan bilir. Gecenin bir faslı gözünü açtı ki zifiri zulmat. Yetindi galhmağa galhamadi. Dizde meder yoh. Aziz muhteremler, ufak bir iki kelime fıgra dilime geldi. Erhamuürrahimin olan Hazretli Allah müminler için herhangi birisini hasta etmek niyet ederse, bu din kitabında yazar yani öyle sapa sungu kelime değil, evvelâ emreder meleklere o gulun üzerindeki günahi galdırır. İkinci ağzının tadını galdırır, üçüncüsü

gelir sıhhatını galdırır. O hasta o derdi çekmekte günâhsızdır. Hastanın duası Peygamber duası gibidir. Yeter ki hastadan beddua almayın. Çünkü hasta o anda günahsızdır hastalığı müddetince. Hastalığı bittiği gibi eğer ömrü vadesi tamam olmamışsa evvela emreder ağzının tadını götüren melâike ağzının tadını getirir. Sihhatini götüren melâike sıhhatini getirir. Günâhını götüren melâike der ki " Yarâb ne yapım?" Der ki "Benim şânıma yakışmaz ki bir bedenin dalından günâhı galdirim de tekrar üstüne verim. Götürün onu da denizlere dökün," Bunu din kitabı yazar aziz dostlar. Bu bizim serseri gafanın mahsulü deyil hâ! Yani hasta, o hasta olduğu müddetçe günahsızdır.

Öksüz Molla attı elgulağa görelim Hüdavend-i Kerim'e ne yalvarıyor:

Göz açtım ana görmedim attın viran dağa beni
Gahr-ı mâtem sefaletle getirdin bu çağa beni
Sarardım zağfiran gibi döndürdün yaprağa beni
Sıhhatim aldın akıbet bıraktın yatağa beni

Kerem kânım, ya al canım mihman et toprağa beni
Ya ver bu canıma kuvvet ya kaldır ayağa beni,

Felekle imtihan oldum nice ceng-ü cidâl ettim
Aşk bir hümâ uçar idi yetip daldan anı duttum
Nâmus âr şişesin gırdım varlığım yokluğa sattım
Sana malûmdur ahvâlim dergâha arzuhâl ettim.

Kerem kânım, ya al canım mihm'an et toprağa beni
Ya ver bu canıma guvvet ya galdır ayağa beni

Bir öksüz bedenim yâ Rab sana kıldım münâcâtı!
İsm-i Azâm hürmetine kabul et arz-u hacâti

Eyyüb'u dertden kurtarıp Nuh'a verdin sen necâtı
Halil'i nârdan kurtaran galdır bizden beliyyâtı

Kerem kanım, ya al canım mihman et toprağa beni
Ya ver bu canıma kuvvet ya galdır ayağa beni.

Söz tamam, Ol Gâziyul hacât olan Hazreti Allah, Aziz muhteremler belki size bir savsata gibi gelir, fagat haddi zatında öyle değil. Allah sizin geçmişlere de rahmet etsin Tufarganlı Abbas'a da… Tufarganlı Abbas bir sözünde der ki:

Ey ağalar!
"Ne belâlı sayyadam ben terlan için tor gurarım sar gelir
Bir yiğidin itigatı tam olsa Cennet bağlarından ona nar gelir."

Bunlar yegâne itigattan doğar. O anda dizlerine bir gudret; Hıraman keklik gibi yerinden fırladi. Elbisesi baş altında. Entari başına, pantoli bacağına bir kapılı dam. Dedi ki " Bir eşiğe atım kendimi biraz ferahlanım." Yani dışarı atam kendimi. Öyle garanlıh ya gapıyı açam derken adamların gündüzün çalıştığı gazma, kürek eline geldi. Kazma, kürek eline ne geldiyse beyin tabakalarina vurdi. " Ula bu nene belki beni gandırdi. Ben gider açar o mezari baharım ki o midur başhasi midur." Gecenin hayli zaman vahdı geçmiş.

Gazma, küregi verdi omuzuna da yürüdü gabristana. Malûmunuzdur şehristannarda gabristan şehirden dışarda olur. Vardı ki ateş nerde ise sönmeye yüz tutmuş. Hani ateş yahallar ki yabani gelip de, lâfım meclisten bin defa dışari, ölüye eziyet vermesin. Ateşi biraz ışıhlatdırdi. Bir diz çöküp ordaki yatan elh-i iman ruhuna bir Yâsin-i Şerif okuyandan sonra seher bülbülü gibi, guşlar gibi feryâd edip de görelim ki burda ne çağırıyor. Issız gece. Allah'tan başka hiç kim yoğ orda… Öksüz Molla gözlerinden dane

yaşlar dökerek söylesin. O orda söylesin, acizane Şişman Müdâmî huzurunuzda arzeylesin. Allah cümlemize kederli gün vermesin.

Cümle ümmet-i Muhammed'in ölüsüne gariki rahmet eylesin. Sağlarına uzun selâmet versin.

Deyir, Öksüz Molla deyir:

(Ah amman aman!)
Gülüm gonca iken soldun (ay aman ay aman ay aman!)
Açılsın laleler, gül mezarında, (ey vah ey, hey!)
Firdevs-i âlâda olsun durağın
Gülmedin dünyada gül mezarında

(Firdevs-i âlâda olsun durağın)
(Gülmedin dünyada gül mezarında)

Gül demedi,
Elinde gül demedi
Nice dünyada gülek
Felek ki gül demedi.

(Ah amman aman!)
Gülüm feryâdımda gulağın olsun
Sekiz cennet senin yolağın olsun
"Şaraben tahura" bulağın olsun
Kevser'den çağlasın sel mezarında

Âşık der ki gül menem
Bülbül sensin gül menem
Kimdir bana gül diyen
Ben dertliyem gülmenem,

(Yâr Yâr ey!)
Öksüz Molla sen de bağ eyle gülün,
(ay aman ay aman ay aman! ...)
Ogul bir Fatiha şâd eyle gülün, (ey vah ey, eyyy!)
Hatırdan çıkarma yâd eyle gülün
Geç kanlıya sakla gül mezarında…

Elemi yarım alma
Yemeğçün yarım alma
Ezrail kölen olam
Canımı al yârim alma.

Evet, o anda beynine vurdu ki " Bu nene belki beni gandırdı." Girişdi gazma, küreginen mezara. İndi tahtalara. Sögdü tahtalari atti. İndi mezara, gucahladi cendegi, eline bişiy bulaşdi. Çıhardi ateşin ışığında bahtı ki gandur. " Ola bunu doğramışlar bir de…" Gucahladi cendeği çıhardi mezardan. Açti bahdı ki gan burnundan sökmüş.

Aziz dinleyicilerim, eskiler der ki bir gabristana varırsan "Yarısı nazardan, yarısı gandan, yarısı ecelden." Yemin itse bir adam yeminine kefâret icâbetmez. Bazı insanı gan kitler. Öldü diye götürür goyarlar. Toprağa gonuldu mi işte meselâ toprak onun ganını çeker boşaldur. Fagat her adam gidip de mezarı açıp bidaha onu şetmez ki… Bu yavru on iki ilimden icâzet almış bir adam demiştik. Bahdi ki gan şöyle atarcasına. Şimdi meselâ herhangi bir mali kesersin, eğer o mal sağ ise gan atar, o mal ölmüşse gani duru halında ahar. Bahtı ki bunda hayat var. Gucahladi cendeği de Allahaısmarladık nenenin evine. Nenenin evi de şehrin gıyısında bi köşede. Zatan fagırların evi ne olcah şehrin ortasında apartuman olmıyacah ya…

Aziz muhteremler, bir ateş yahti. Abdest aldi iki rekât hacet namazi gıldi. Başladi hem bunun yüzüne, meselâ, su vurmağa; çünkü soğuh su değdi mi artıh gan daha şey olur hani, hem suni teneffüs yaptırmağa, hem

yalvarmağa. Görelim Hüdavend-i Kerim'e burda Öksüz Molla ne yalvarıyor. Üç vazifede birden.

Bu Azerî'dir. Kerem Dede'nin Yanıh Kerem havası.

(Deyir bala can:)
Ey keremler kânı, hanlar süphânı
Ağlattığın bende gülse ne olur
Yûnus'u deryadan kurtaran Gani
Sevdiğim de hayat bulsa ne olur.

Umudum umudum umudum umudum
Umudum umudum umudum umudumm

Gazan ağlar
Od yanar gazan ağlar
Böyle bir nevcivânın
Kabrini gazan ağlar,(hayranım.)

Seher bülbülü gibi feryâd ediyor.

İlâhi bin bir esmânın aşgına
Çaryâr sâdâ enbiyânın aşgına
Dost Muhammet Mustafa'nın aşgına (Sallâllahu aleyhi ve selem)
Sevdiğim de hayat bulsa ne olur…

Bu dağlar
Çiçekli, sulu dağlar
Böyle bir nevcivân ölse
Göğ dolar bulut ağlar
(Azizim, umudum, yanarım bir tanem!...)

Öksüz Molla'm der ki hâzır nazırsın
Her nerde çağırsam onda hazırsın
Sene güç nesne yoh Hân-ı Gâdirsin
Sevdiğim de hayat bulsa ne olur…

Sene galdı
Ay değil sene galdı
Masivâdan fayda yok
Umudum sene galdı.
(Umudum, umudum!...)

Evet, Cenab-ı Hak, (saz elimdedir âyetini okıyamam, şu gadar işâret verebilirm, Guran 'da buyurmuş ki "Yuhurucu 'l hayye minel meyyiti" (Dilse öldürür dilese dirildir. Öldürmeye de gâdirdir, diriltmeye de gâdir.)

Evet muhteremler, bir saat bunu sun 'i teneffüs yaptırmağa başladı. Yavaş yavaş gökus alkıp enmeye başladi, nefes devreye başladı. Kalktı iki rikât şükren billah namaz kıldi… Nefes devreyi başlayınca gözler yumuh sesleniyor "Gıiızz pembe! Gıiızz Hacca, Fatma, Anaşa!" Öksüz Molla seslendi "Ey dilrûbâ! Ey melek simâ! Hani senin Anaşan, hani senin Fatman? Hani senin sevgili anan hani senim baban? Hepsi senden bezdi. Seni götürdü gara toprağın gara bağrına verdi. Senden usanmayan bir aşgın kölesi var. O geçmedi senden…"

Başını galdırdı ki bizim saraya benzemez bir ocahta ateş yanıyor. Bir adam da orda. dedi "bura neredir? Sen in misin cin misin, nesin?" Dedi ki "Ben insan oğlu insan, senin aşgın kölesi. Bura da işte o kölenizin ikametgâhi". "Beni buraya kim getirdi?" Dedi ki " Ben getirdim." "Niye getirdin?" Dedi "Hele bir yuhardan aşağı eynine bah." eynine bahinca nerdeyse ürkeceği geldi. Dedi ki "Ey melek simâ! Sen öldün." "Eee?" "Annen de baban da senden bezdi. Götürdü gara toprağın bağrına bastı. Senden bezmeyen şu aşgın kölesi senden geçmedi. Seni, gittim ben mezardan

çıhardım, getürdüm. Gan sökmişti. Bildim sende hayat var.” Gız yuhardan aşa bahdı tasdik etti.

(Eee bir hükümdar gızi, bizim gibi bir fukaranın ölüsü ölüyo gine bir iki gat kefine sarıyor.) Bunu yetmiş iki gat Hint gumaşına sarmışlar. Dedi “Demek ki benim halâskârım sensin.” “Eh yuharda Allah, aşağıda ben.” “Öyleyse” dedi “Beni senden ölüm ayırır.” Sabaha gadar daha göze uyhu mu gelir. Güvercin balası gibi gonuşmağa başladılar. Sabah oldi, cümlemizin üstüne hayırlı sabahlar. Gün Gulle-i Gafdan baş göserdi, dağlar caba donuni geydi, caba çağırır, her kuş mahbûbunu yâd eyledi.

Haber gitti hükümdara ki ahşam mezarı ketler küski açmış cenâzeyi yemiş. (Eskiden öyle derdiler baba ketler küski derdiler. (Gülüşmeler) Biz de uşağıdık zanederdık ki gerçek o adamın elinde küski var da küsktünen açıyır.

O birçâre, kızın annesi oylum oylum olup ağlıyor ki “Yavruma toprahda bile mekân galmadı. Kim bilir hangi canavarın garınında yatıyor? ...” Oylum oylum ağlıyor.

Gel haberi beriden verek şimdi. Gülendan Sultan o eynine sarılan kefenlerin kimisini entâri yaptı, kimisni külot yaptı. Hasılı bir köylü moda biçimi,elbisesini dikindi geyindi. Nene de üç gün sora dedi “Gidem, ölürdü de belediyeye haber verem de belediye galdursun Öküz Molla’yı. “ Nene eve geldi ki evde bi güvercin geziyor. “Oğlum Öküz Molla bu ne?” Dedi ki “Ana da he!” “Oğul he! nedir?” dedi. “Ana da he!” “ Peki oğul sen ki ne diyorsun ben de he diyorum. “Hükümdarın gızı. İnsan bunu…” Büyük evlâdında tekebbürük olmaz. Adetâ bir köylü edâsile gelip o nenemin kirli ellerini öptü. El pençe divân durdu. O güne gader Öküz Molla bilemedin iki buçuk liradanfazla para alamıyordi. Sıhhatına da gavuşandan sonra o günden sonra gidiyor yevmüye aşâğı yuharı beş, yedi buçuk on… Zaten kitapda da yeri var ki bekâr adamın nasibi birdir, evlinin nasibi ondur. İnanmasan gidin hocalara danışın oğul.

Aziz muhteremler! Üç ay böle, amma yani bacı gardaş gibi, bir yatahda yatmıyorlar. Tabi istikbâlda bir ümidi var. Öküz Molla gidiyor çalışıyor. Getiriyor. Ne aldı diyelim meselâ beş lira. İki buçuğunan masraf, iki buçuğu ya bir sağan alıyor,ya bi tava alıyo,ya bi tencere alıyo. Hasıli kelâm yeniden ev düzüyor tabi…

Bir gün Ekber Şah'ın gızı Gülendam Sultan seslendi. Dedi ki "Efendi nerde çalışıyorsun?" Dedi "Vallah Şah Bağlarında." "Ne iş yapıyorsun?" "Meyva topluyom." "Yahu bu çetin bir iş değil. Sen ağaçtan sepede doldurursun aşağıya sallarsın. Ben götürür harman yerine tökerim. Sen alıyursan on lira ben den alırım beş lira." Bu gorkdu ki "Giderse orıya gaçırırım. Bu daha ele geçmez." Dedi ki "Bana bah! Sende olan hayâl bende yoh. Puu, tamam, bitti, söz ağızdan gelür. Beni senden Allah ayırır. Başka kimse ayıramaz." "Eee!" dedi " Öyleyse müsaade et de bugün gidem bahçivandan keseme bir yer alım da yarın beraber gideh." "Olur," dedi.

O gün gitti çalıştı. Akşam dönerken bahçivana dedi ki "Gardeşim işte meselâ şurdan şu kısmı biz iki kişi gelip toplıyacaz. Meyvesini hani…" "Olur," dedi "gardeş."

Sabahdan bunların ikisi de bağa gittiler. Öküz Molla ağaçtan meyvayı toplayıp gabınen aşağıya asıyor, o da götürü tığ yerine dökülüyor meyvayı.

Size haberi kimden vereh? Ekber Şah'ın hanımından. Malûmunuzdur ki bir evde hasta oldu miydi hepsi hasta. Bir ağılıyan oldu miydi hepsinin ciğeri parça parçadır. Şah da ortah can hırtlağa dayanmış. Dedi ki "Hanım! Ağlıya ağlıya seni de mahvettin, beni de mahvettin. Gel bu gün saltanat arabasına binelim de bahçaları biraz gezelim. Belki gönlün gözün açılsın." O zaman devrinde "Tahtı revân" dermişler, böyle hükümdarların bindiği saltanat arabasına. Biz de Türkçesini paytun diyelim. Tabi o zaman bugünkü gibi tahsi, otobüs, gapti-gaçti böyle bi şeler yoh.

Evet, saltanat arabasına binip de geldiler bağa. Ee bağ bizim bilgiğimiz Bâdelenin Papuların üç buçuk ağacı gibi değil. Hindistanda Şah bağlari… Belki bizim Posğof' un arazisi gadar. Vallahben bilmem öyle diyirdirler Evet, Ekber Şahla hanımı dön dolaş o ki bunların yanına yahlaşdi hanım sultana gızı görür görmez "Şahım Şahım!" Şah ki böyle bahdi "Lâ havle velâ guvvete illâ billâhil aliyyül azim!" Eğer şah buni el ile mezara goymamış olsaydı "Gızım!" diye hitabedecekti. Hanım dedi ki "Şahım!" Yüksek şerefinizden istirhamım şu ki bugün bu yavruyu da herhal, o ağaçdaki de bunun eşidir, bunnari götürelim bizim saraya. Ahşama kadar şöyle bir doyasıya yüzüne bakıp ağlım da, yarın da ben ölürsem daha Kuran' a da ihtiyaç yohtur."

Ekber Şah seslendi "Oğlum, oğlum" "Buyur şevketim." "Düş aşağa bakalım." İndi aşağa, ğoşarak geldi. Yedi yerden temennâ, sekizinci zemin öpüp dokuzuncu el pençe divân durdu. "Şu yavru senin neyin yavrum?" Düşündü ki "eşimdir" desem gız bireden bire dese ki: "Yalan baba, "kelle purabbal kelle gitti… Ee "Bacım" desem o da olmaz. "Efendim câriyenizdir," "Yarın, bir gün ganuna da yaslanır efendim. Alem sizin köleniz, cariyez. "Şah bundan annadı ki bunun eşidir. "Yavrum neye çalışisiz burada?" "Efendim gulunuz on liraya câriyeniz de beş liraya." "Bugün size iş yoh." "Emir, şahım" "Yoh, oğlum, yanış anama. Bugün senin de yevmiyen on altun, bu yavrumuzun da… Toprağınca yaşasın, bu yavrumuz şekli şemâyilinde bir gızımız var idi. Üç aydır toprağa verdik. Toprahda da galmadı. Hanım diyor ki "Yavrumun hasretini bu yavrudan alım." Bugün şöyle garşımızda dursun. Bir doyasıya hanım nazar etsin buna. "Eee ne diyebilir. Gız işâret ett ki "Metin ol, puu, tamam!" "Emir şevketlümün." Yoh dedise olmaz gine. Bunların hepsi doldı faytuna, geldiler çıhtiler saraya. Şah geçti mevine oturdı. Hanım sağına oturdı. Öküz Molay' yı soluna aldılar. Gülendam Sultan da bör köylü gelini edâsile, yedi yerde temennâ, sekizinci zemin öpüp, doğuzuncu el pençe divân durdu. Şöyle garşıda su isteyene su, sıgarasına ateş isteyene ateş. Hanım artıh yağlıhtır galmadı ki ıslattı cebinde. Bahıp gözlerini siliyor. "Şah! Hele o mahmûr bakışa bak: Nasıl Gülendam Sultana benzer. Anan ölsün

oğul!” oylum oylum olmuş ağlıyor. Bir ara hanım çağırdı “Kızım yakın gel!” Varıp tahdın eteğini bus edip el pençe divân durdu. Hanım elini beline atıp bir altun zincirine bağli üç tane açar. “al gızım şu açarlari. Şu merdivenden yuharıya çıhtın mi sağ kol üzerinse bir, iki, üçüncü gapı. Anan ölsün gızımın yatı odasının gapısıdır. Ahan bu açar onın gapısıdır, bunu aç. Ahan bu açar sandığının gapısının, açarıdır. Ahan bu açar da bavulunun. Kızımın ne ki elbisesi, altun emareti, inci mücevherâti var geyin, guşan gel garşıma. Bir dosyasiye ağlım da, yarın ölürsem gözler gapalı gidem, dünyadan daha gözüm açıh gitmem. “Gine bi köylü edasile zemin bus edip açarları aldı, gıçın gıçın geriye çekilip çıkdı.

Ne zaman ki o çıkdı getti Ekber Şah döndü Öküz Molla’ ya. Dedi “Yavrum!” “Emret, şevketlim.” “Yavrum senin ne lehcen bizim Hindu lehçesine benziyor, ne simân bizim Hindu simâsına benziyor. Sen aslen nerelisin?” Öküz Mola sıçrayıp oturduğu yerden zemin bus edip el pençe dîvân durdi. Dedi ki “Ey benim adâlet şâhım, ey gıpleğâhım! Mürvet şâhım için, adâlet başın için öyle derde giriftarım ki derdimi dilinen izah edemem. Müsâde buyur, telle müsaade buyurursan.” “Oğlum şâir misin?” “Hadi söyle bahim!” deyince adlı Öküz Molla söylüyor. Ekber Şah ve sultanı dinîyor. Müdâmî söylesin, bizim aziz, muhterem cemiyetimiz dinesin. Allah cümlemize ve cümlemize kederli gün vermesin. Devletimize, yurdumuza, çelik ordumuza zaval vermesin. Öküz Molla’ nın ağzından Müdâmî söylesin.

Ey veli nimetin adâlet şâhım
Lütfûn bahşolunmuş cümle cihâna
Hindistan elinin sensin penâhı
Şöhretin yayılmış kevn-ü mekâna

Dinle men yazığın hayat faslını
Sıtk-ı selâtin diyerler aslını
Suâl etsen âciz kulun neslini
Bursa şeherinde geldim cihâna

Kul olanın neler geçer başından
Asiyâblar döndü didem yaşından
Timur istilâsı cenk savaşından
Bir yaşında annem atmiş yabana

Bir eyyâm galmışim o bağ içinde
Şama pervâne tek sürağ içinde
Lüylü nehâr gam-u firag içinde
Sonra oğul oldum oldum ben o bağbana

Bursa' da eyledim ilmi ezberi
Bir gün Öküz dedi yoldaşdan biri
Ta o günden terkeyledim o yeri
Anladım ki bana vatanım ana

Altı ay mekânım oldu çöl, yaban
Dedim imdâd eyel bana Yardan
Önüme rasladı üç tek dervişân
Gösterdi ylumu bu hindistan' a

Bu buraya gelmeğinde olsun destanında, hanım gız merdivenlerden yuharı çıhıp gapısını açıp sandığını, bavulunu, elbisesini, altun emâretini, imci mücevherâtını boydan aşağı takınıp içeri girdiğinde nerdeyse Şah da, hanım da aklını oynatacak. Öz özüne sabır çekip "Lâ havle velâ guvvete illâ billâhil aliyyilâzim." Dedi. Şimdi Şah' ın da, hanımın da gözleri gızda, gulağı Öküz'de.

Evet, Öksüz devâm ediyor:

Üç gün şeherinde galdım aç, susuz
Günüm gece idi, gecem uykusuz
Bâb-ı Hümâyuna geldim gorkusuz
Sonra da rasladım şu Mâh-ı tâbânı

Gız da garşısına gelmişti.

Şu mâhtâban taam getirdi yedim
“Bu ne güzelliktir yâ İlâh!” dedim
Aşkın ocağını kalbime kodum
Alışarak döndüm nâr-i süzâna.

Talih kem yüzünü bize biledi
Mukadderde bu vaziyet diledi
Sevdâ deni sim elekten eledi
Esir ferâş olup düştük yorgana

Hasta olduğunu anlatıyor. Yâni esir-i feraş.

Şahım sevdâ kalbde bırakdı izi
Ah vâhla geçirdim şeb ile rûzu
Bir gün nene dedi “Öldü şâh gızı.”
Bir âh edip düştüm hâk-i yeksâna.

Sevdâ zayıf etti bizdeki canı
Nerdeyse çekildi damarım kanı
Münaacât eyledim ey Kerem Kânı
İsmin hürmetine sıhhat ver bana.

Şahım neler gördü sevdâlı başım
Gece gabrisdana yokdı bir işim
Bir kazma bir kürek eşin ha, eşin
Endi tahdalardan yerde yatana.

Şah'ın hanımının da gözü gızda, gulağı öküz Molla' da.

Gan bürümüş gördüm yerde yatanı
Unuttum silâyı, Bursa, vatanı
Münaacât eyledim dedim "Ya Gani!"
İsmin hürmetine hayat ver buna.

Hayat verdi sevdiğime dirildi
Bu mucizât İlâhi' den görüldü
Çağlar iken didem yaşi duruldu
Hamdü şükür kıldım Gâni Yezdân'a

Cidden Şah efendim hâlık pek yaman
Sevdâ kâmetimi eyledi kemân
Üç ay müddet ile geçti bir zaman
Bir gece sevdiğim sesledi bana.

Dedi ki "Düşündüm eski çağları
Babamın var idi şen otağları
Lâle, sümbül, mor menevşe bağları
Galk biraz gidelim bağa seyrâna!"

Bağda toplar iken gülü, nergizi
Tahtı revân ile raslayıp bizi
Aciz köleniz ile câriyenizi
Alıp da getirdin bâb-ı ummânâ.

Bu hayat destâni ben Ökzündür
Bundan böyle emir, fermân sizindir
Şu karşında duran dilber kızındır
Gülendam yavrundur bah gana gana…

Neler geldi neler geçti felekten
Deve de un oldu geçti elekten.

Gız ki birdenbire “Baba!” dedise, anası bir yandan “Booyy yavrum!” babası bir yandan “Vuy yavrum!”. Her üçü de düşti bayıldi. Öküz Molla himetçi gızlara seslendi. “Balam su getirin!” su getirdi bunların yüzüne çaldı. Bunlar ayıldi. Üçü birbirine öle sarıldı, ağladı ki saray berâber ağladı.

Aziz muhteremler, malûmunuzdur ki insanlar iki yönden ağlar.
Biri sevgiden, bir kderden. Dedi “Yavrum demek ki bu yavrumun halâskâri, sen?” “Acizler, efendim.” “Peki oğlum!” emretti, Öküz Molla berbere, berberlendi. Hamama, hamamalandı, baş vezir ünüformasini geyindirdi. Yahışmaz mi? O zaman Öküz Molla bir mekdüp yazdi Mehmet Emin Bey’ e. Olan olayı bildirip de Mehmet Emin Bey de Bursa’ daki emlâk, arazisini satıp dao da Öküz Molla’ nın yanına geldi. O neye, buna sahibelik eden neneye kırk tane câriye maiyetine. Hökümet gibi oturuyor, el pençe divânında duyorlar.

Emretti Şah “Yerler yarılsın, gazanlar gurulsun, pilavlar vurulsun.” Yerler yarıldı, gazanlar guruldu, pilavlar vurldi, pilavların buğu asümâna direk oldi, şkerin gırığı dize çıhdı. Kögenbazlar bir yandan, guşbazlar bir yandan, cingözler bir yandan, hokkabazlar bir yandan… Tabi ki düğüne gelenleri duymuşsunuzdur. Ama duymayanlar da var. Düğüne gelenler Emin Ağa, Cimin Ağa, Boz Binişli, Beli Şişli, Gındılıh Başlı, Zımbırık Sakallı, Zımba Bacaklı, Çebiş Saşaklı, Garnı İçeri, öti dışarı, Gazan Gıran, Mutbah Batıran, Musmudar, Körtopal, Bencileyin, benden beter, Hardoyanın, Dolma Yutmaz, Hendek Atlamaz, Biber Hüseyin, Çahçah Feyzullah, Mantıcı Mehmet, Gosgos İbraham, Tirit Halil, Allah’tan Korkmaz, Yerinden Galhmaz bunlar düğün davetlileri. Yemeklerini bir bilseydinîz ne idi? Etli, sütlü, dutli, datlı; gonklıyan, goli haşub, ha belesıhduğum, yanı gabarmış, golu gendinden, hersinden atan, pek çetin bişen, yani, soğan, yerde doğan, ağaca cıhan bacağını sallayan, beyazı beyaza gattığım, soğukta üşüttüğüm, sıcahda düşünen, goltuhtan gaşınan, harmanda eşinenide kesmiştirler. Düğün büyük düğün idi. Kırk gün kırk gece toy düğün oldu. Kırk birinci Cuma akşamı gecesi. Mulûmunuzdur ki eskiden Cuma akşamı gecesi mübarek, İslâm

âleminde mukaddes. İşte Cuma ki Pazar' a döndü, ya onun için bu uşahlar da, bazı, Pazar gecesinin çoçuğu oluyor. Sen diyorsun ki yenişe, o da diyor ki yoh yokuşa. Guş tüyü döşek, al mahat, koç başı kuşandı. Öyle yatah serdiler ki sarraf gıymet vuramaz. Ne benzer bizim şiltelere. Sabah kalkarsın iki belin gınsı gırılmış. Sanki içerisinde gemi daşı dolu o soyhanın.

Öküz Molla'yı verdiler zifafa. Öküz Molla zifaf namazını gılandan sonra gırh dane yenge sağından, solundan getirdiler Gülendam Sultanı: "Al Öküz Vezir". Öküz yavru iken Öküz Molla oldu, şimdi de Öküz Vezir. "Biz bu yavruyu sana emânet ediyoruz, her ikinizi de Allah'a! "O zaman benim gibi bir soğuk döğen âşıhtır geldi, tabi toydur daha ha! "Ey gidi vezirim böyle günü Allah'tan gözlüyordum, hele dinne, hele dinne!" Görelim âşıh ne desin:

Evliler varsın bucağa
Ah yâr ey ey!
Ay ağlar baba gaziler
Çekilmez nazi güzelin
Çok yiğit beyhuda yanar(Benim gibi)
Dalınca bazı güzelin.

Gezer iken men olaydın
Ayağı tozı güzelin
Açılmış lâle sümbülü
Dalına gurban güzelin

Talipler gider mektebe
Aldığı dersi heceler.
Sana beş dakka olacak
On altı saat geceler.

Diyersin ki işi yok mu
Ezan okudu hocalar
Bir alaydın busesinden,
Çekilmez nazı güzelin
Ay yâr ey!

Turunç memeler goynunda
Her biri bir yan eğiyor
Her ikisi bir yakada
Gerdânı seyran eyliyor

Heçbir yana el götürmez
Aşkdadır figan eyliyor
Açılmış lâle sümbülü
Dalına gurban güzelin.

Aşığın peşkeni verdiler âşıh ğitti. Öküz Molla sıçradı gızın kemerinden sarıla. Gız bir dalâvere töküp sıçradı garyolanın üzerine çıhdi… “Gız bu tabatı yeni mi öğrendin?” Dedi ki: “Buna derler oyun kimi” “Vermesin boooyuuunn kimi! Daha sonra? Galırsın ortalıkta serserigoyun kimi. Da nasıl olacah? Dedi ki “Pehlivan gibi dolaşıp goç gibi güleşecez. Sen beni yıhdınsa tam vazifen. Ben seni yıhdımsa sabaha kadar altta sen yatacahsın” dedi “Gız ele zannediyorsun ki bunin cani mani getti. Gel bahalım.” Dolandiler bunlar. Halbuki ikisi de bi ippek gömlek boğazında, gerisi dısdıbıl, dısdıbıl. İkisi birden dolandi, birbirine gel gel ettilerse gız gine bir güleglüg tutmak istedi. Bunun belinden ki darahladi… Halbuki Kayseri’ nin mesi, Horasan’ ın halısı, dört yastığın arası, dutar mı onun orası? Ayahları gayıdır da düştüğü döşeğin üzerine, arhası üstü bindirdi.

Desdi abayından gelir
Gerdan zilfin yücasıdır.
Ohudum alfadesini
Anladım ki hecesedir
Gel bu gece sıh sarılah
Gece cuma gecesidür.

Her ikisi golaşdi, birbirine dolaşdi. Posğof' un sineği gibi, Ardahan' ın gayışı gibi, Çıldır' ın peyniri gibi, Şavşat' ın, Şörel' in, Kars' ın lavaşı gibi, Iğdır' ın bozbaşı gibi, Erzurum' un dadaşı gibi sarmaş dolaş oldular. Araya bir pire düşti aman efendim sıhma ki canım cıhiyir. Sana kim dedi ki gel de buraya gir. Bunun üzerine şâir Müdâmî de gitti oraya bahah ne söylesin:

Hekâyemiz sona erdi
Gitmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.
Saat yürüdü tam birdi
Yatmanın zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Garafil koydum tabağa
Heyırlı cıkak sabaha
Uyhular geldi gabağa
Yatmanın zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Sarmalı gerdan gucağa
İsli güğümü ocağa.
Dürtmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Neylesin dullar, bekârlar
Ben gibi tasa çekerler
Yorganı başa çekler
Yırtmanın zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Herkes gider hanesine
Selâm söyler sunasına
İhtiyâr amcalar nenesine
Sürtmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

İslansın guru havlular
Sevinsin eşi tavlılar
Gelelim iki evliler
Netmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Âşıklar bezginler candan
Didelerim dolup kandan
Gâh o yandan gâh bu yandan
Öpmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Âşık söyler rumuz gibi
Gece olur gündüz gibi
Yeni evliler horoz gibi
Ötmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Kuluna yardımcı Allâh
Şefaat kâni Habibullah
Şâir Müdâmîdan eyvallah
Etmenin zamanı beyler
Muhteremler güle güle.

Olsun deminiz, olmasın gamınız, heyre dönsün serencamınız. Şirin geceler, mesut geceler, bahtiyâr geceler. Eyvallah dostlar. (Bu halk hikâyesi Bekir Sami Özsoy'un tezinden ve Müdâmî'nin ses bandından alınmıştır).

KELOĞLAN

Bir Keloğlan masalının, Posoflu Âşık Müdâmî tarafından hikâyeleştirilerek anlatılmasıdır:

Bir keloğlan var idi. Keşmir adında bir şehirde yaşar idi. Bu keloğlan orada zengin bir ailenin kızını ister idi. Bunun kafasında bilhassa yazın bir gemi sinek berâber gezdiği için çok sakardı Bir ağa kızına âşık oldu. Şehrin en zengin ağasının kızına birkaç defa elçi gönderdi ise de kızın babası; Yahu ben bu havuç kafalının nesine kız vereyim. Kafasında bir gemi sinek beraber geziyor, evinde bir kuyruklu malı yok diyor. Evet, nihayetü'l-kelâm keloğlan daha öyle adamlar gönderiyor ki bu adamların sözünden çıkamayan kızın babası bundan ağır bir miktar para istiyor. O tarihin devrinde meselâ on bin altın getirirsen kızımı sana veririm. Keloğlan efkâra düştü ki bu on bin altın nereden temin edilir. Düşün ki bizim pay-i tahtımız olan şehre gidelik orası bütük şehirdir. Eskiler öyle derlermiş ki bir deve üç günde bir başından bir başına çıkarmış. Tabi biz gitmediğimiz için yalan mı gerçek mi bilmiyoruz. Öyle işitirmiş ki Keloğlan: " Bu şehrin yani Isfahan 'ın bütün sokakları para doludur. " Keloğlan İsfahan'a varır, görür ki öyle bir şey yok, değil o kadar para ekmek parası bulmadan aciz aşağı yukarı gezdi dolandı hiç bir yeri bilmediği için iş de bulamadı. Nihâyet ayıptır söylemesi bir abdes bozmak

iktizâ etti buna. Bir harâbeye çekildi abdest bozdu üstünü de kepirdi. O anda karşıda bir evde paralı, zengin bir dul hanım oturur du. O bunu gördü. Hizmetçisine seslendi; “Git bak ora keloğlan bir şey sakladı. “ Hizmetçi geldi. “Kızım ne buldun.”Kız dedi ki, “Bir şey yok abdest bozmuş üstünü kepirmiş” “Çabuk sesle gelsin o Keloğlan” dedi Hanım. Kız koştu Keloğlan’a yetişti.”Dayı dayı dur hele” dedi. Keloğlan durdu “Ne var?” dedi.” “Bizim hanım sizi çağırır” “Ne yapacak senin hanım beni?” diye sordu. Keloğlan, Kız; “Valla bilmem alacağımı vardır nedir?” Keloğlan düşündü ki, ben bu şehre yeni gelmişem, kimseyi tanımam ne borcum olsun ki. Hele bunda bir iş var gidelim bakalım dedi ve hizmetçi kızın peşinden yürüdü. Keller açık göz olur ya. Yukarı çıktılar. Hanım dedi ki: “Gel bakalım Keloğlan hoşuma gittin şimdi sana bir iki soru soracağım iyi bir cevap verirsen seni bu sineme saracağım eğer iyi cevap vermezsen bak şu bağı görüyor musun o bağı sana adam boyu bellettireceğim”. Keloğlan düşündü ki iş içinde iş var. “Hanım dedi ben mektep medrese görmedim soruyu ne bileyim cevabı ne bileyim”. Hanım: “ Olmaz yoksa karışmam” dedi. Keloğlan kafasını kaşıdı kurtuluş yok. “Eh! Sor bakalım hanım” dedi. Bakalım hanım ne sordu Keloğlan ne cevap verdi. Onların ağzıyla Müdâmî söylesin siz dinleyin.

Aldı Hanım:

Ay kekal! Vay kekal!
Bağrı yanık vay kekal!
Bizim kapıda alca koyun
Taptığın nedir ay kekal?
Boyunca var alca kuzu
Taptığın nedir ay kekal?
Cansız gelir canlı doğar
Taptığın nedir ay kekal?

Keloğlan sağa baktı sola baktı anladı ki bu kitap işi değil, kapının önünde bir şeyler gördü.”Dur Hanım dur o turşu suyundan bende bâde içmişem”dedi ve bakalım ne söyledi.

Aldı Keloğlan:

Ay hanım! Vay Hanım!
Bunu bilmeye ne var Hanım!
Seni sarmaya var canım!
Sizin kapıda alca koyun
Toyuk değil mi Hanım.
Boyunca ki alca kuzu
Civcivi değil mi Hanım.
Cansız gelir canlı doğar
Yumurta değil mi Hanım.

Hizmetçi kız :"Hanım bu keloğlan bu soruların hepsini bilir yandın sen "dedi. Hanım."Sen karışma bak şimdi daha çetin soracağım"dedi. Bakalım ne söyledi ?

Aldı Hanım:

Ay kekal! Vay kekal!
Bağrı yanık vay kekal!
Bizim kapıda birca kuyu
Taptığın nedir ay kekal?
İçinde var zemzem suyu
Taptığın nedir ay kekal?
İçinde var birca yılan
Taptığın nedir ay kekal?
Ağzında var birca gevher
Taptığın nedir ay kekal?

Keloğlan biraz düşündü anladı ki bu da kitap, kötek işi değil karşıya baktı bir çırapka (Lâmba) gördü."Dur hele Hanım dur! Bizde içtik o turşu suyundan "dedi. Görelim ne söyledi.

Aldı Keloğlan:

Ay hanım! Vay hanım!
Onu bilmeye ne var hanım!
Seni sarmaya vat canım!
Sizin kapıda birca kuyu
Çırapka değil mi hanım.
İçinde ki zemzem suyu
Beziri değil mi hanım.
İçinde ki birca yılan
Fitili değil mi hanım
Ağzında ki birca gevher
Işığı değil mi hanım.

Hizmetçi kız dedi ki: Hanım Vallah bu Keloğlan sana bindi, bırak sen bu işi.”Hanım. Sus kız, git sen işine bak, şimdi daha çetin soracağın bakalım ne edecek.”Görelim ne söyledi.

Aldı Hanım:

Ey kekal! Vay kekal!
Bağrı yanık vay kekal!
Bizim kapıda birca çınar
Taptığın nedir ay kekal?
Dalları yere sarkmış
Taptığın nedir ay kekal?
Şöhreti âleme yeter
Taptığın nedir ay kekal?

Keloğlan yine düşündü, sağa baktı, sola baktı bir şey yok anladı ki Hanım bunu kendi özüne söyledi. Yavaş Hanım Yavaş! Biz de içtik o turşu suyundan “dedi. Bakalım ne söyledi.

Aldı Keloğlan:

Ay Hanım! Vay hanım!
Bunu bilmeye ne var hanım!
Seni sarmaya var canım!
Sizin kapıda birca çınar
Boyun değil mi Hanım.
Dalları yere sarkmış
Muyun değil mi Hanım.
Şöhreti âleme yeter
Yüzün değil mi Hanım.

Hizmetçi kız:”Ben sana demedi mi hanım bu Keloğlan’da iş var.”Hanım kıza çıkışır:”Sen git banyo suyu hazırla”der. Kız gider suyu hazırlar. Keloğlan’ı bir güzel yıkarlar.

Sonra alır hanım Keloğlanı yanına Keloğlan anladı ki bu iş tamam, peh peh hem böyle yüz bin tane görmüşem, olmaz der. Hanım :”Etme eyleme Keloğlan Allah’tan kork “ “yok olmaz her gün yüz altın verirsen tamam.”Hanım: Bu çok bu Keloğlan bari biraz indir “. “Yok, Hanım yok olmaz “.Böylece keloğlan her gün para çekti bu hanımdan. Nihayet alacağı kızın başlık parasını biriktirir. Yola çıkar ki gidip kızı alacak.

Memleketine gelir bir de bakar ki babası kızı başkasına vermiş, hatta kız kocasının evine gitmiş. Keloğlan o parayla kendisine büyük bir mağaza açar. Bir gün baktı ki kız suya inmiş, hal hatır sorma bahanesiyle kızın yanına vardı. “Ulan vicdansız ulan Allahtan korkmaz ben senin için yanıp tutuşuyorum senin hiç umurunda değil ki!” “Ne yapalım Takdir-i İlahi olsaydı olurdu ”Keloğlan dedi ki :”Sen şimdi kız değilsin ara sıra görüşsek olmaz mı?” “Yok” dedi kız “Kocam çok kıskanç beni bir yere salmaz, kendisi de bir yere gitmez “.O zaman Keloğlan kıza :”Ben biliyorum senin kocan parayı çok sever sen dersin ben bir yalan işittim, bilmem gerçek bilmem yalan bir şehir varmış adına Tilbeşer derlermiş bu şehirde köpekler çok para edermiş, siyahlar yetmişe kırmızılar altmışa, alacaklar kırk beşe, beyazlar kırka

satılıyormuş, falan ağa gitmiş şu kadar ticaret yapmış diye anlatırsın, kocan bu işe gidince biz de rahat ederiz".Meğer kızın da gönlü vardı. Keloğlan'a:" .Ee dur bakalım bir deyeyim"dedi. Suları aldığı gibi doğru eve… Gülerek içeri girdi, kocası"Hanım niye gülersin noldu ki?" "Hanım, Keloğlanın anlattığı gibi kocasına bir bir anlattı. Bu iş kocasının aklına yattı, Hanım dedi hemen bana yol hazırlığı yap ben hemen yola çıkayım".Hanım hemen hazırlıkları yaptı ertesi gün adam yola çıktı.

Eh! Keloğlan da dadandı arı balına bunlar gününü gün ede dursun biz adamdan haber verelim.

Civar köyleri dolaştı üç yüz kadar köpek topladı geldi evine, bir gece evinde yattı hanımına yiyecek erzak hazırlattı, ertesi gün, köpekleri birbirine zincirle çattı yola çıktı, o gidince Keloğlan geldi sevgilisinin yanına, biz yine adamdan haber verelim. Her nasılsa bu Tilbeşer on günlük yol imiş, yol boyunca bir adam, üç yüz köpek bütün erzak bitmiş bu Tilbeşer'e yaklaşıp da et kokusunu, ekmek kokusunu alan köpekler zinciri kırıp dalmışlar şehre, başlamışlar ne varsa talan etmeye, kasaplardaki etlere, fırıncının ekmeğini, bakkallar da ne varsa kimini yemiş, kimini de dağıtmışlar. Şehir halkı köpeklere binmiş. Bu arada köpekleri kaçıran adam şehrin girişinde bir ağaca dayanmış başlamış ağlamaya. Meğer oradan ihtiyar bir köylü geçmiyormuş. Ne oldu ağa neye ağlarsın "dedi Köylü… Adam başından geçenleri bir bir anlatmış, ihtiyar gülerek :"Demek bu köpekleri sen getirdin buraya ha, bak seni bir yakalarsalar öldürecekler, hem seni kim ettiyse iyi kandırmışlar".Adam;"Yok yok benim ailem böyle bir şey yapmaz.""Peki" dedi ihtiyar"Şimdi gider de aileni zamparasıyla basarsak bana ne verirsin, mesela 40 altın verir misin".Adam:"Peki ya böyle bir şey yoksa sen bana ne vereceksin".Köylü:"Bizim köyün yağı, balı meşhurdur iyi para eder. Ben de sana yağ ve bal veririm"dedi. Anlaştılar. Önce ihtiyar'ın köyüne gittiler köylü bir devenin bir yanına yağ diğer yanına bal doldurdu çıktılar yola. Tam Keşmir'e girecekleri zaman ihtiyar "Ağa" dedi." Biz böyle girersek şehre senin geldiğini anlarlar o zaman da onları yakalayamayız sen şimdi bana adresini ver.Şu torbanın içine gir."Adam ihtiyarın söylediğini yaptı.İhtiyar torbayı da

deveye yükledi doğru adamın evine vardılar.İhtiyar seslendi:”Konak sahibi,konak sahibi,”Kadın çıktı pencereye:Ne var ne istiyorsun” diye sordu.İhtiyar:”Tanrı misafiriyim hem satacak yağım balım var.Müsade ederseniz evinizde konaklamak istiyorum”.Kadın:”Ben bilmem dur kocama sorayım”dedi içeriye gitti.Keloğlana.,”Bir adam gelmiş Tanrı misafiriyim diyor ne yapalım hem satacak yağı ve balı varmış ne diyorsun?”Keloğlan uyanık ya :”Hemen al içeri diyor” diyor.

Kadın ihtiyâr köylüyü içeri alıyor, o zamanlar misafire çok önem verilir ve ondan çekinmezlermiş. İhtiyâr içeri girer, deveyi ahıra çeker, yükünü indirir, yalnız hanım “ Şu torbayı yanımdan hiç ayırmam onu da içeri alayım “ dedi. Birlikte içeri girerler. Keloğlan köylüyü karşılar buyur eder, yedirirler, içirirler, başlarlar sohbete nerden geldin nereye gidiyorsun. Keloğlanla hanım bir şeyler fısıldaşırlar. Keloğlan köylüye döner.”Amca der bizim burada ir âdet vardır. Biz misafir gelince sazımızı alır onunla karşılıklı söyleşiriz. Gelip gelene hediyeler verilir ne dersin amca ?”İhtiyar:”Oğlum ben âşık değilim ki ne çalarım, ne söylerim ama mademki bu âdettendir, hay hay söyleşelim peki ama ne alıp vereceğiz”.Keloğlan:”Sen yenilirsen yağ ve bal verirsin, biz yenilirsek biz de sana bir iki değerli bir şey veririz herhal” der ve sevgilisine bir işaret eder kız dolaptan sedef işlemeli defini çıkarır, hem çalmaya, hem oynamaya hem de söyleşmeye başlar. Onların ağzıyla Âşık Müdâmi söylesin siz de dinleyin görelim ne söylerler?

Aldı Hanım:

Ağamı yolladım Tilbeşer’e,
Avrat burada iş başara…
İtleri satar altmışara,
Siyahları yetmişere,
Kırmızısın ellişere,
Beyazları kırk beşere…

Sat ha ağam sat sat…
Dön ha hanım dön dön…
Gel ha hanım gel gel…
Vay ha hanım vay vay!

Keloğlan açıkgöz ya tabiî ki o da bir şeyler söyleyecek bakalım Keloğlan ne söyler?

Aldı Keloğlan:

Ya biz nedek nice yapak,
Getirdiğin yağını satak,
Yağı getir helva yapak,

Ye ha hanım ye ye!
Dön ha hanım dön dön…
Gel ha ağam gel gel!
Vay ha ağam vay vay!

Sıra misafire gelir, durumu anlamış ya bakalım o ne söyler.

Aldı Misafir:

Atlı gelir atlı olur,
Datlı gelir datlı olur.
Bacaklarda datlı olur…
Kelle oynaş datlı olur…

Dön ha hanım dön dön!
Gel ha ağam gel gel !
Vay ha ağam vay vay!
Vay ha ağam vay vay!

Devam eder.

Misafir.

Vur zilleri parmak ilen,
Sohbete dalar saz ilen,
Gör köpoğlu gör gözünen…
Gör ha ağam gör gör!
Gel ha ağam gel gel!
Vay ha ağam vay vay!
Vay ha ağam vay vay!

Evet, ihtiyar bu sözleri deyince hanım süklüm püklüm olur, zanneder ki bu adam Keloğlan'a bak ne oynak hanımın varmış demek istiyor. Tam köylüye kızıp bağıracaktı ki bu arada hanımın kocası torbadan fırladığı gibi eline bir sopa geçirir. Önce Keloğlan'a sallar denk getiremez. Sonra karısının kulağı tozuna vurduğu gibi çırasını söndürür. Ertesi gün köylünün yağını, balını satıverir adama da 40 altın verir. Evet, hikâyemiz burada sona erdi cümle dinleyenlere arz-ı hürmetler ederim Eyvallah.

7.3. MÜDAMİ 'NİN DUA MECMUASI

Dua Mecmuasının İçindekiler Kısmının Numaraları Müdâmî'nin el yazma defteri esas alınarak oluşturulmuştur.

İÇİNDEKİLER

1-Sabah namazının ahirinde okunacak dua
3-Diğer dua,sabaha mahsus
5-Yasin ve hatim duası
14-Namazın ahirinde okuması sevap
15-Namazda âmin duası
19-Sofra duaları
21-Hayratlarda ve mevlüdlerde okunacak dua

23-Tövbe istiğfar

27-Hazreti Peygamber buyurmuş: Akşam,sabah üç kere bu duayı okuyan iman ile gider

29-İmam-ı Âzamdan mervi meşhur tesbih

31-Sabah namazının sünnetle farzı arasında okuması sevap dua

32-Bu salavat-ı şerifei üç kere okumak otuz altı bin salevat-ı şerife yerine kaimdir.

33-Ramazanda teravih duası.

34-Şaban ayında berat duası ve leyle-i kadir duası.

35-Ramazan-ı şerifte iftar duası.

36-Bu dua üç kere okuyan lisanı küfürden mahfuz olur.

37-Cuma ahirinde bazen bu duayı okursun.

39-Cenaze devir beyanında.

43-Cenaze namazı niyeti.

47-Kabir üzerinde Yasin ve hatim duası.

60-Kabir üzerinde telkın.

65-Mevtayı definden sonra kapuda dua.

67-Yine kapuda diğer dua.

69-Nikah tertip dualarını beyan.

74-Zifaf duası.

75-Bazı aşır yerine okuması sevap olan.

77-Yağmur duası beyanı.

85-Yağmur dusında kesilen kurban duası.

88-Ezan hıtamında okunacak dua.

89-Mevta için ahidname.

91-Düşman üzerine galip içün dua.

93-Ekin ve ağaç dikmek duası.

95-Sabahtan hane ve dükkan kapularını açmada okuması meşhur dua.

96-Karınca duası.

98-Bab-ı sıtma içün.

99-Bab-ı sarılık içün.

100-Bab-ı taun içün.

101-Kulunç yıkmak duası.
107-Bir hatun veled üzerine darıgsa.
108-Tarla anız kısmına haşerat zarar verirse.
109-Hastalık içün dua.
110-Bir kimsenin dili tutulsa.
111-Korku, gam,gasâvet ve emraz-ı illetler içün.
115-Koyun,kuzu kırılsa hastalık içün.
117-Yedi besmele-i şerife getirse başına ne……

Sabah Namazının Ahirinde:

Euzü billahi-s semiil aliimi mine-ş şeytani-r raciim. Esteıızü billahi-s semi il alimi mineş şeytaanir raciim.Fe neuuzü billahi ssemii il alimi mineşşeytan il merduudi l-metruudi r- raciim.Bismillahi hayril esmaai.Bismillahi rabbu l-ardi ve rabbu s-semai. Bismillahi ş-şafii hüvellahi.Bismillahil kaafii hüvellah.Bismillahil muaafii hüvallah.Bismillahil haafizu min külli şey'in hüvallah.Bismillah illezi laa yedurru maa smihi şey'ün fil ardı velaa fissemaai ve hüvessemiiul alim.Allaü hayrul faatihiin.ve Hayrun naasıriin.ve Hayrul haafizıiın.Bi fezail bismiilahirrahmaanirrahiim.Laa yestevii eshabünnaari ve eshabül cenneti…ila ahirihi.

Diğer Dua.Sabaha Mahsus Meşhur Dua:

Allahümmec al sabaahanaa sahaaha s-saalihiin.ve Elsinetenaa elsinete z-zaakiriin.ve Kulüübenaa kulüübel haaşiın.ve Ebdaanenaa ebdaanel mutıîin.ve taa atenaa taâtel muhsiniiin.Allahümme innii es'elüke Hayra s-sabaahi ve hayra-l mesai ve hayra-l kazaai ve hayra-l kaderi ve hayra maa ceraa aleyhi bil kalemi.Allahümme innii euuzü bike min şerri s-sabaahi ve şerri l-mesaai ve şerri l-kazaai ve şerri l-kaderi ve şerri maa ceraa aleyhi bi-l kalemi.Allahümme innii neuuzü bike min şerri iblisi ve cünüüdihii ve min şerri-l emmaareti bi-s süüi.allaahümme yaa hafiyyel eltaaf neccinaa mimmaa nehaaf.ve Salli ve sellim alaa eşrafi ve ekmeli nuuri cemi il enbiya-i vel murseliin vel hamdü lillaahi rabbil aalemiin.

Yasin Ve Hatim Duası:

Euzu billahi min eş şey aanirraciim .Bismillahirrahmaanirrahiim. Elhamdü lillaahi rabbil aalemiin.Vessalaatü vesselaamü alaa rasüülinaa muhammedin ve alaa aalhii ve sahbihii ecmaiin.Allahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin fii evveli duaainaa,allahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin fii vesati duaainaa, allahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin fii ahiri duaainaa,Allaahümme rabbenaa tegabbel minnaa inneke entessemiiul alim.Ve entettevvaabürrahiim.Vehdinaa ve veffignaa ilel hakkı ve ilennecaati ve ilel mağfireti ve ilaa tariikın müstekiiim.bi bereketil kur'an il azim.ve bi hurmeti habiibikee ve rasüülikel kerim.Va'fü annaa yaa kerim va'fü annaa yaa rahim vağfir lenaa zünuubenaa bi fazlike ve cuudike ve keramike yaa ekramel ekramiin ve yaa erhamerrahimiin.Allaahümme zeyyinnaa bi ziineti hatmil kur'an.Ve ekrimnaa bi kerameti hatmil kur'an.Ve şerrifnaa bi şeraafeti hatm-i lkur'an ve elbisnaa bi hılati hatmil kur'an. Ve aafinaa min külli belaai d-dünyaa ve azabil aahirti bi hurmeti hatmil kur'aanil aziim.Verhamnaa cemiia ümmeti muhammedin bi hurmeti hatmil kur'an.Ve edhilnal cennete bi şefaat-il hatmil kur'anil azim.istecib duaaenaa yaa allaahü bi hakkı-t tevraati vez-zebuuri vel-inciili ve-l kur'anil azim.Ve bi hurmeti nebiyyinaa muhammedin sallellaahü teaalaa aleyhi ve selem.Ve bi hurmeti azze celaalike ve cemaalike yaa ilaahel aalemiin.Allaahümmecallil kur'aane lenaa fiddünyaa kariinaa ve bil kabri muunisa ve fil kıyamet şefiiaa ve alessıraati nuuran ve ilel cenneti refiigaa ve minennaari sitraten ve hucaba ve ile-l hayraati küllehaa delilen ve imaamea bi fazlike ve cüüdike ve keramike yaa ekramel ekramiine ve yaa erhamerraahimiin.Allahümmerzuknaa bi külli harfin minel kur'aani halaaveten.ve bi külli kelimetin kerameten.ve bikülli ayetin seaadeten.ve bi külli suretin selaameten ve bi külli cüzin cezaaen.ve saalellahü alaa seyyidinaa muhammedin ve alaa aalihii ve sahbihii ecmaiine-t tayyibiine-t taahiriin.Allaahümme zekkirnaa minhü maa nesiinaa ve allimnaa minhü maa cehelnaa verzuknaa tilaavetehüü ve enaae-l leyli ve etraafe-n nehaar ve cealna hucceten yaa rabbel aalemiin.Allaahünmme yaa ma'dene-l cüüdi ve Keremî ve yaa haalika-l levhi ve-l kalemi ve yaa caailennuri ve-z

zulemi, hallisnaa min külli hemmin ve gammin ve musibetin ve elemin ve min külli belaai-d dünya ve azaabi-l aahireti ve bi hürmi-lş arşil kursiyyi-l levhi ve-l kalemi ve bi hurmeti-l mekketü-l mükerremeti ve-l mediineti ve-l haremi ve bi hurmeti nebiyyinaa muhammedin sallellaahü teaalaa aleyhi ve sellem.ve bi hurmeti azze celaalike ve cemaalike yaa ilaahel aalemiin.

Hakk celle ve alaa hazretleri iş bu okuduğumuz ayet-i kerimden hasıl olan ecir ve mensuubaatı evvelen bizzat resüülü Ekremin ,paak, münevver ve mutahhaar,aziz,şerif,lâtif ruhu için,evladı için ve ehli beytin ervahları için ve eshaab-ı kiramın ervahları için ve eshaab-ı kiramların,ehl-i beytin ervahları için ve cemi peygamberlerin ruhları için ve analarımızın,babalarımızın ruhları için ve hazırda olan cemaati müslimin metalarının ruhları için ve cemi akraba-i taallukatımızın ruhları için ve bu camii şerifin binasına sebep olanların ruhları için ve bu camii şerife hayrat verenlerin ve yardım edenlerin ruhları için ve köy derununda ve civarında metfun olan ehli islâm olanların ruhları için ve ehli iman ve ehli islâm olanların ruhları için hediye eyledik.Rabbim iisaal eyleye.Rabbim taksiiraatlarını af eyleye .seyyiaatlarını hasenata tebdil eyleye.Kabirlerini pür nuur eyleye.Meskenlerini bağı cinaan eyleye.Bilaa suaalin velaa hısaabin duhuulin evvelin ile cennaatı aliyaatına ithal eyleye.Baakiide olanlarımızı tuuli ömür ile muammer eyleye.Vücutlarımıza sıhhat ve afiyetle daareyn de selametler ihsan eyleye.Hakk celle ve alaa hazretleri cümlemize son nefesde iman-ı şerifle müşerref eyleye.Şeytanın şerrinden muhafaza eyleye.Görünür görünmez kazalardan belâlardan cümlemizi hıfzu emin eyleye.Allaahümme salli ve sellim ve alaa şerafi ve ekmeli nuri cemiiil enbiyaai vel murseliin ve-l hamdü lillaahi rabb-il aalemiin.

Namazın Ahirinde Okunacak Dua:

Euuzü billahimineşşeytaanirraciim.Bismillaahirrahmaanirrahiim.

Elhamdü lillaahi rabbil aalemiin.Vessalaatü vesselaamü alaa rasüülinaa muhammedin ve alaa eelihii ve sahbihii ecmaiin.Allaahümme innaa neselüke-l hayra küllehüü.Allaahümme innii neuuzü bike min şerri küllehü.Allahümme innaa neselüke-l afve ve-l afiyete fi-d dinî ve-d dünya ve-l

aahireti.Rabbenaa zalemnaa enfüsenaa ve in lem tağfir lenaa ve terhamnaa leneküünenne minel haasiriin.allaahümme rabbenaa aatinaa fiddünya haseneten ve fil aahireti haseneten ve kına azaabennaar.Allaahümme ğfirlii ve li vaalideyye ve lil müminine yevme yekuumül hisaab.

Namazda Âmin Duası:

Âmiin.Allahümme rabbenaa yaa rabbenaa tekabbel minnaa saleetenaa ve sıyaamenaa ve kıyaamenaa ve kıraaetenaa ve rukûüenaa ve sücuudenaa ve tesbihanaa ve tahmedenaa ve teşehhüdenaa ve temim taksaranaa ve laa tadrib bihaa vücuuhenaa istecib duaaenaa yaa allaaü birahmetike yaa erhamerraahimiin.Allaahümme rabbenaa yaa rabbenaa tekabbel minnaa inneke ente-s semiiul alim.Ve tüb aleynaa yaa mevlaanaa inneke ente-t tevvaabürrahiim.Vehdinaa ve veffikna ilel hakkı ve ilenneccati ve ilel mağfirati ve ila tarikin müstakim. Allaahümme ağnii bil ilmi ve zeyyinnii bil Hilmi ve ekrimniibil âfiyeti.Allahümme sellimnaa ve sellim diinenaa velaa tüsallit aleynaa men laa yehaafüke velaa yerhamnaa verzuknaa hayra-d dünya ve-l aahireti inneke alaa külli şeyin kadir.Allahümmeğfir lenaa ve li vaalidenaa ve li üstaazinaa ve li meşaayihinaa ve li akrabaainaa ve li mütallikaatinaa ve li ciiraaninaa ve limen lehi hakkun aleynaa ve limen vessaanaa bi-d düaail hayr. Allaahümme laa tahrucnaa mineddünyaa illa maa-ş şehadeti ve-l iimaani ve-l kuraani birahmetike yaa erhamerraahimiin.Allaahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin salaaten tünciinaa bihaa min cemiiil ehvaali ve aafaat.Ve takzii lenee bihaa min cemiiis-seyyiaat.Ve terfeunaa bihaa indeke a'ladderecaat.Ve tübelliğunaa bihaa aksa-l gaayaat.min cemi-il hayraati fil hayati ve b'adel memat birahmetike yaa erhamerraahimiin.TEMMET.

Taam Duası:

Elhamdü lillaah, Elhamdü lillaah, Elhamdü lillaahi rabbil aalemiin.Elhamdülillaahi hamden , yüaafii niamehüü ve yükaafii meziidehüü ,verham aakilehüü ,veğfir saahibehüü.Niğmeti celiilullaah,berekaati haliilullaah,şefaat yaa rasüülallaah.Allahümmerham sahibe hezettaami ve

aakiliin.Allaahümme ‘tıl berakete li mali sahibi heezettaami ve-l aakiliin.Allaahümme zid velaa taklil bi hurmeti seyyidil murseliin.Ve-l hamdü lillaahi rabbil aalemiin.Reddi kaza içün,def’i bela içün,sağların selameti içün,mevtaların ruhu içün rızaaen lillaah içün faatha. TEMMET

Hayratlarda Ve Mevlüdlerde Okurlar:

Euuzübillaahimineşşeytaanirracimm.Bismillaahirrahmaanirrahiim.

Hak celle ve alaa hazretleri işbu okunan kur’an-ı kerim ve yeyilen nan-ü ni’metden hasıl olunan ecru ve mesuubaatı işbu haneden merhum olan falan efendinîn ruhuna hibe ve hediye eyledik rabbim iisaal eyleye. Rabbim taksiratını afv eyleye.seyyiaatını mahv eyleye.Kabrini pür-nur eyleye.Meskenini bağı cinaan eyleye.Bilaa süaalin velaa hisaabin cennaatı aaliyaatına idhaal eyleye.Bakide olanları tuuli ömür ile muammer eyleye.sabrı cemil,ecri ceziil ihsan eyleye.Vücutlarına sıhhat ve afiyetle daareynde selâmetler ihsan eyleye.Allah cümlemizi son nefeste iman-ı şerifle müşerref eyleye.Salli ve sellim ve alaa cemiii eşrafi enbiyaai vel murseliin ve-l hamdü lillaahi rabbil aalemiin elfaatiha. TEMMET.

Tevbe İstiğfar:

Diyelim cemi günahlarımıza Estağfirullah Estağfirullah elazim el kerim ellezi laa ilahe illa hüve-l hayyü-l kayuume ve etüübü ileyh.Ve neselhü-t tevbete ve-l mağfirete ve-l hidayete lena innehü hüve-t tevvabü-r rahimVe-l cuudel kerim.Tevbete abdin zalimin linefsihi la yemlikü li nefsihi nef’an vela zarran ve laa mevten ve laa hayaaten ve laa nüşüüraa. Yaa rabbi yaa rabbi yaa rabbi ilahi yaa rabbi eğer benim elimden ve dilimden ve ağzımdan ve gözümden ve sair aazaai cevaarihimden kelime-i küfür ve hata-i ve isyan ve tuğyan amden ve sehven ve sıran ve alenen hasebü-l beşeriye hıyni bülüğumda bu güne gelinceye kadar gerek günah-ı sağair ve gerek günah-ı kebairsenin rıza-i şerifine muhalif ve muğayir her ne ki sadır ve vaki oldu ise ben anların bilcümlesinden tevbe ittim.rucuu ittim.pişman oldum.bir dahi işlememesine azmü ve cezmü kasd eyledim.nedimtühü nedaameten.tübtü il-allaahi ve raca’tü il-allaahi tevbeten nasuhan .3 kere.İlahi yaa rabbi âhir

zaman nebisi peygamberimiz ve efendimiz Muhammd-enil Mustafa sallellaahü teaalaa aleyhi ve sellem hazretleri senin caanib-i maneviyenden gerek i'male müteallik her ne getürdi ise ve her ne haber verdi ise ben anların bilcümlesini senin murad-ı şerifin üzere inandım iman getürdüm.Hakkdır ve gerçektir asla ve ka'aa şüphe yoktur.AAmentü billahi ve bi maa caae min indillaahi amentü bi rasüülillaahi ve bi maa caae min indi rasüülillaahi mücmelen ve mufassalen. AAmentü billahi ve melaaiketihii ilaa aahirihi.Hakkun Eşhedü en laa ilaahe ill allaah.Ve eşhedü enne muhammeden abdühüü ve rasüülühüü.Maa emeraniy allahü kabiltühüü.Ve maa nehaaniy allaahü teaalaa inteheytü anhü.Allaahümme innii iceddidü-l iimaane ve-n nikaha tecdiidenbi kavli laa ilahe ill-allaah muhammedün rsüülüllaah.ve bi kavli eşhedü en laa ilahe illallah muhammedün rasüülüllah.Hâlâ taht-ı nikahımızda olan hatunlarımızın nikahında eğer şüphe arız oldu ise hatunların tarafından vekâleten ve kendi tarafımızdan asaleten evvelki mihr-i minval-i meşru' üzre kabul ittik.zevvectü zevcetii imraetii iyyaaye (üç defa).Sübhaane rabbike rabbil izzeti amma yesıfüün ve selâmün alel murseliin.

Hazret-i Peygamberden Merviidir Ki Her Sabah ve Ahşam Üç Kerre Herkim Bu Duayı Okursa İman ile Gitmesine Sebep Olur. Dua Budur:

Bismillâahirrahmaanirrahiim.Laa ilahe illallaahü-l mevcuud-ü bi külli zemaanin. Laa ilahe illallaahü-l mezküüru bi külli lisaanin. Laa ilahe illallaahü-l ma'rufu bi külli ihsaanin. Laa ilahe illallaahü-l ma'budu bi külli mekaanin. Laa ilahe illallaahü külle yevmin hüve fii ş'nin.Laa ilahe illallaahü-l emaanü-l emaani min zevaalil îmaan ve min şerri-ş şeytan.yaa kadime-l ihsan.yaa ğafüüru yaa ğufraan.Ve ahfazhü alaa hayati ve inde vefaati ve ba'de memati bi-rahmetike yaa erhamerraahimiin.yaa men hüve yaa allaahü yaa ehadü yaa allaahü yaa samedü yaa allaahü yaa hannaanü yaa allaahü ya burhaanü yaa allaahü yaa sultaanü yaa allaahü zel-iimaani yaa zel-ihassani yaa zel-emaaniyaa laa ilahe ill-allaahü muhammedün rasülüllaah.

İmam-I A'zam Yüzüncü Defa Cenab-Ü Rabbü-L Alemiini Rüyasında Gördükde Ümmet-İ Muhammedin Ahiret Azabından Hâlâs Olmasını Niyaz Eyledikte Cenab-I Allah Bu Tesbihi Emir Ve T'alim Buyurduğu Kütüb-Ü Mu'teberede Mukayyetdir,Azabdan Affına Dair:

Sübhanel ebediyi-l ebed. Sübhane-l vaahidi-l ehad.sübhaane-l ferdi-s samed.sübhaane raaf'i-s semai bi gayri amed.sübhaane men besetal arza alel maai fe cemed.sübhaane men halega-l halga ve ahsaahüm adedee. Sübhaane men gaseme-l erzaka ve lem yense ehadee.Sübhaanellezii lem yelid ve lem yüüled ve lem yekün lehüü küfüven ehadee.Sübhaanellezii lem yettehiz saahibeten ve laa veledene.sübhaane men yeraanii ve ya'rifü mekaanii ve razeganii ve laa yensaanii TEMMET.

Hazret-İ Peygamberden Mervidir Ki Sabah Namazının Farzıyla Sünneti Arasında Her Kim Bu Duâyı Okusa Âhir Nefesde Îman İle Gitmeğe Sebep Olur. Mu'teber Kitaplarda Mezkûrdur. Üç Defa Okumalı:

Yaa hayyü yaa kayuumü yaa ze-l celâli ve-l ikram.Yaa bediia-s semavaati ve-l arzi eselüke en tuhyiye kalbi bi nuuri ma'rifetike ebeden yaa allaahü yaa allaahü yaa Allah.

Bu Salevaat-I Şeriifeyi Üç Def'a Okumak Otuz Altı Bin Salevaat-I Şeriife Yerine Kaim Olduğuna Delil Çoktur:

Allaahümme salli alaa muhammedin ma-htelefe-lmelevaani ve teaagabe-l asaraani vekerrara-l cediidaani ve stakbele-lfergadaan. Ve beliğ ruuhahüü ve ervaha ehl-i beytihii minna-t tahiyyete ve –s selaame ve baarik ve sellim aleyhi ve aleyhim tesliimen kesiiraa.

Teraavih Duâsı:

Allahümme rabbenaa tekabbel minne-t teraaviiha bi hurmeti şehr-i ramezaan ve bi hurmeti nebiyyinaa muhammedin fii âhiri-z zaman ve bi hurmeti –t tevraati ve-z zebuuri ve-l incili ve-l furgaani fiihi-l bereketü ve-l furgaan ve-n necaati minen-niiraan ve minel cahiimi lebbanin ve gadraanin ve minel azaabi-l vaani bi rahmetike yaa erhamerraahimiin.yaa hannaanü

yaa mennaanü yaa deyyaanü merhaben yaa şehr-i ramazan.Allaahümme rabbenaa tekabbel minna-t teraaviiha ve-d duaaü fe cealnaahümaa makbuuleten velaa türaddü aleynaa ma'a-n noksan bi rahmetike yaa erhamerraahimiin ve-l hamdü lillaahi rabbil âlemin.

Şa'ban Ayının On Beşinci Berat Gecesi Bu Duayı Okuyanlar Cennette Suada Defterine Yazulur İnşaallah Teaalaa:

Allaahümme in künte ketebte ismi şagıyyen fii diivaanil eşkıyaai Femhuhüü vektübii fii diivaanis süedaai. Ve in künte ketebte ismi saiiden fii diivaanis süadaai fesbithü fe inneke gulte fii kitaabike-l kerim yemhullaahü maa yeşşaü ve yüsbit ve ındehü ümmü-lkitaab.TEMMET

Leyle-i Kadir Gecesi Bu Duâyı Okumalı:

Allaahümme inneke afüvvün keriimün tühibbül afvu fa'fü annii.

Ramazan-I Şerifte İftar Duası Okuya:

Allahümme yaa vaasial ma'firati iğfir lii.Elhamdü lillaahillezii aafaanii fe sumtü ve razeganii feftartü.Allaahümme leke sumtü ve bike amentü ve aleyke tevekkeltü ve alaa rızgıke eftartü ve savme gadin neveytü.

Kalbine Fitne Fesat Gelen Kimseler Bu Duayı Okuyalar Gaflet Olunmaya:

Aamentü billahi ve rasüülihi.Hüvel evvelü vel aahiru vezzaahiru velbatınü ve hüve bi külli şey'in alîm.

Hazret-i Peygamberden Mervîdir Ki Her Kim Bu Duâyı Günde Üç Kere Okuyanı Allaahü Teaalaa Lisaanını Kelime-i Küfürden Saklaya:

Allaahümme innii euuzü bike min en üşrike bike şey'en ve en a'lemü ve estağfiruke limaa laa a'lemü inneke entel alaaamül guyüüb.

Cuma Ahirinde Bazen Bu Duayı Okursun:

Allahümme veliyyül evliyaai ve yaa kaatifeddurri vel belaai. Ve ektif anaa ddurra vel Kahta vel fagra vel veba.Allahümme hfaznaa ve hfez emvaalenaa ve evlaadenaa min kazaain ve bellaa.Allahümmahfaznaa vahfaz emvaalenaa ve evlaadenaa ve cemi ümmeti min aafaatil arzı vessemmaa.Bi hakkı Muhammedenil Mustafa.Ve bi hurmeti Ebubekrissafaa.Ve bi hurmeti Ömerzil vefa.Ve bi hurmeti Osman-ı zil haya.Ve bi hurmeti Aliyyil murteza.Ve bihurmeti Hasanırrza.Ve bi hurmeti Hüseyni şehiid-i Kerbela.Ve bi hurmeti Fatıma-tüzzehra.ve bi hurmeti Ayşetüzzühdaa.Ve bi hurmeti Hatice-tül Kübra.Ve bi hurmeti sairil enbiyaai vel murseliin.ve bihurmeti sairissahhabeti yaa ilaahel aalemiin.Ve bi hurmeti izzi celaalike ve cemaalike yaa ilaahel aalemiin.Allahümmec alna minennaailiin bi şfaa ati muhammedin aleyhisselam.Allahümme ekrimnaa bi ru'yeti cemalike yaa ilaahel aalemiin.salli ve sellim ve alaa cemil enbiyaai vel murseliin vehamdü lillaahi rabbil aalemiin.TEMMET

Devir Beyânına Dair:

…….elinde hiç olmasa bir aylık fıtra olur.Meselâ bir mevta 52,12 sabiliği çıkar 40 bâki, ay otuz gün,günde altı vakit namazın 180 fitre bir aylık,kadınların 9 yaşı sabiliğine çıkar,sine göre hesap edilir.

Eûzü besmele,tevbe istiğfar,Elmerhum elmağfur rahmetün lillaahi aleyhi rahmeten vaasiaten, elâan merhum olan Hasan oğlu Ali üzerinde kalmış,bir aylık,yaa üç aylık,yaa altı aylık yahut senelik senelik paraya göre iskaat-ı salât-ı içün şu eşyaları alıp kabul ettin mi? Kezalik sana verdim aldın kabul ettin mi?

Eğer kadın ise Elmerhametü-l mağfuretü rahmeten lillaahi aleyha rahmeten vaasiaten elâan merhuhe olan Hsan kızı Meryem üzerine kalmış bir aylık,Yahut altı aylık,yahut senelik ıskat-ı salat için şu eşyaları alıp kabul ettin mi?kezalik sana verdim.Iskat-ı salât,hukuk-u ebeveyn edası için,hukuk-u zevce için,mevta kadın ise hukuk-u zevc için,üzerine kalmış nezr-i kurban ve nezr-i savm için,üzerinde kalmış komşu hakların edası için ,üzerinde kalmış hayvânâtın ıskatı için,üzerinde kalmış kefaret-i savm ıskatı için,üzerinde

kalmış kefaret-i yemin sözlerin ıskatı için,üzerinda kalmış hukukullah,hukuku fii rasülillah ve hukuku ibad iskatı için,üzerinde kalmış sair maa vecebe aleyhi ıskatı için.

Cenaze Namazının Niyyeti Er Kişi Olursa:

Euzü, besmele. Yaa rabbi niyet ettim er kişi cenaze namazına .Namaz Allah için, dua şu hazırda olan mevtanın ruhu için salât selâm,ahir zaman peygamberin ruh-u şerifi için uydum şu hazır olan cemaatın imamına.Cenazede fatihadan sonra fatihadan sonra imam cemaate dönüp bu duayı okur:Hakk celle ve alâ hazretleri işbu okuduğumuz Fatiha-i şerifden hasıl olan eri ve mesuubatı evvelâ rasülü Ekrem ruh-u şerifine ve saniyen şu hazır olan mevtanın ruhuna hediye eyledik rabbim îsal eyleye.Ey camaat-ı müslimiin bu mevtayı nasıl bilirsiniz.Ahirete müteallık olan hak hukukunuzu ve komşu hakkını helal ettinizmi?Bu mevtadan razımısınız?Hakkında nasıl şehadetlik edersiniz.Hakk celle ve alaa hazretleri şehadetlerinizi kabul eyleye.Hakk celle ve alaa hazretleri bu meyyitin taksiratını af eyleye.seyyiaatını mahv eyleye.Kabrini pür nur eyleye.Meskenini bağ-ı cinan eyleye.Münkeriin hazretlerini Ahsen suretle irsal eyleye.Rabbim suallerine cevabın sehil iisan eyleye.Defteri a'malini canib-i yemininden i'ta eyleye.Mizanını sakil hasenatını yesir eyleye.derecatını âlii eyleye sıratı şimşek gibi geçmek nasip eyleye.Biâ sualin velaa hisaabin duhul-ü evvelin ile cennaat-ı aaliyaatına idhal eyleye.Bâkide kalanlara tul-ü ömür ile muammer eyleye.vücutlarına sıhhat ve afiyetle daareynde selametler ihsan eyleye.cümlemize Allah dareynde selametler ihsan eyleye.Bizler dahi bu hal ile hallendiğimiz vakitte Allah-ü Zülcelal hazretleribizlere dahi selamet-i iman şerefi ile müşerref eyleye merhumun ruhuna lillah için fatha.

Kabir Üzerinde Yasin-i Şerif Yahud Hatim Duası:

Euzübillahimineşşeytaanirraciim.
Bismillaahirrahmaanirrahiim.Elhamdü lillahillezii deaanaa-l iman.Ve hadaanaa bil kur'an.Ve ecaabe Da'vetenaa bi-l fazli ve-l ihsan.Vessalaatü vesselaamü alaa rasüülinaa muhammedin hayral halgı ve alaa eelihi ve

sahbihii ecmaiin.Allaahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin fii evveli duaainaa. Allaahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin fii evsati duaainaa. Allaahümme salli alaa seyyidinaa muhammedin fii âhiri duaainaa.Allahümme rabbenaa yaa rabbenaa tegabbel minnaa inneke entessemiiulaliim.Ve tüb aleynaa yaa mevlaanaa inneke ente-t tevvaabürrahiim.vehdinaa ve veffignaa ilelhakkı ve ila-n necaati ve ile-l mağfirati ve ilaa tariikin müstekiim.Bi bereketi hatmi-l kur'anil azim.ve bi hurmeti habiibike ve rasüülike-l kerim.Ve'fü annaa ve an abdikel medfüüni yaa kerim.Kadın olursa:Va'fü annaa ve an emetike-l medfüüneti yaa kerim.Er olursa:va'fü annaa ve an abdikel medfüüni yaa kerim.Kadın olursa:Va'fü anaa ve an emetike-l medfüüneti yaa rahim.vağfir lenaa zünüübenaa ve zünüübehü (haa)yaa gaffaaru.ve kefir annaa seyyiaatihii(haa) yaa settaar.vestur uyuubenaa ve uyuubehü (haa)yaa settaar.Allahümme zeyyinnaa ve zeyyinhü(haa)biziineti hatmil kur'an.Ve ekrimnaa ve ekrimhü(haa) bikeraameti hatmi-l kur'an.Ve şerrifhü(haa) bi şeraafeti hatmi-l kur'aan.Ve elbisnaa ve elbishü(haa) bi hılati hatmi-l kur'an.Ve aafinaa min külli belaaiddünyaa ve azabil aahireti bi hurmet hatmi-l kur'an.Verhamnaa verhamhü(haa) ve cemiia ümmeti muhammedin bi hurmeti hatmi-l kur'an.ve edhilnaa ve edhilhü(haa) bi şefaati hatmi-l kur'ani-l azim.İstecib duaaenaa yaa Allah.bi hakkı-t tevrati ve-z zeburi ve-l incili ve-l Furkan.Ve bi hurmeti nebiyyinaa muhammedin sallallaahü aleyhi ve sellem.Ve bi hurmeti azze celâlike ve cemalike yaa ilâhe-l aalemiin.Allaahümmecalil ku'ane lenaa fi-d dünya kariinaa ve fil kabri lenaa ve lehü (haa) müniisa.Ve fil kıyameti lenaa ve lehü(haa)şefiiaa.Ve alassıraati lenaa ve lehü(ha)nuuran.ve ilel cenneti lena ve lehü(ha)rafikan.Ve minennari lena ve lehi(ha) sitran ve hicabea.Ve ilel hayraati küllihaa delilen ve imanen bi fazlike ve cuudike ve keramike yaa ekramel ekramiine veya erhamerraahimiin. Allahümmerzuknaa bi külli harfin minel kur'aani halaaveten.ve bi külli kelimetin kerameten.ve bikülli ayetin seaadeten.ve bi külli suretin selaameten ve bi külli cüzin cezaaen.hayran kesiiraa.ve saalellahü alaa seyyidinaa muhammedin ve alaa aalihii ve sahbihii ecmaiine-t tayyibiine-t taahiriin.Allaahümme zekkirnaa minhü maa nesiinaa ve allimnaa minhü maa cehelnaa ve verzuknaa tilaavetehüü

enaae-l leyli ve etraafe-n nehaar ve cealnaa ve lehü(ha) hucceten yaa rabbel aalemiin.Allaahümme belliğ ve evsil misle sevaabe maa kara'naahü ve nura maa televnaahü ve maa semi'naahü ba'de-l kabul-i minnaa bil fazlı vel ihsan .Hediyyeten vaasıleten minaa ve rahmeten minke naazileten ruhu nebiyyinaa muhammedin sallallaahü teaalaa aleyhi ve selem.Ve ilaa erhaahi aalihi ve evlaadihii veezvaacihii veeshaabihii ve etbaaihii rıdvaanüllaahi teaalaa elynaa ve aleyhim ecmaiin.Ve ilaa ervaahi ihvaanihii minennebiyyine vel murseliin.Salevaatüllaahi ve selaamühüü alaa nebiyyinaa ve aleyhim ecmeıyyn.Ve ilaa ervaahi usuulinaa ve füruuinaa.Ve ilaa ervaahi aabaainaa ve ümmehaatinaa ve ceddinaa ve ceddaatinaa ve amminaa ve ammaatinaaa ve haalinaa ve haalaatinaa ve ihvaaninaa ve ahavaatinaa ve ciiraaninaa ve üstaazinaa ve li üstaazi üstaazinaa ve limen lehü hakkun aleynaa ve limen vassaanaa bil hayr.ve limen düfine fii heezihil makbereti el'aan hassaten. ve limen düfine fii heezihil makbereti el'aan hassaten. ve limen düfine fii heezihil makbereti el'aan hassaten.Allaahümme ravvih ruuhahü(ha) Ruhan ve rahmeten ve rayhaanen minke ve selâmen minnaa yaa erhamerraahimiin.Allahümmecal kabrehü (ha) ravzaten min riyazil cinan.Ve laa tecal kabrehü(ha) min huferin niiraan.allahümmeftah fii kabrihi (ha) baaben min ebvaabilcinaan.Velaa teftah fii kabrihi(ha) baaben min ebvaabinniiraan.Allahümmefraş fii kabrihi (ha) firaaşen min firaaşil cinaan ve laa tefraş fii kabrihi(ha) firaaşen min firaaşin niiraan.Ve ilaa ervaahi-l mü'miniine ve-l mü'minaat ve-l müslimiine ve-l müslimaat E-l ahyaai minhüm ve-l emvaat birahmetike yaa erhamerraahimiin.Allaahümmağfir abdeke vebne ümmeti rasüülike sallellaahü aleyhi ve selem sellimnaahü (ha).Kadın olursa:Allaahümmağfir heezihi emetüke bebnü ümmet rasüülike sellimnaahü(ha) ilaa cennabi izzetike ve lütfike feriiran vehiiden laa müünise lehü(ha) ve laa tefiia lehü(ha).Allaahümme enis vecdehü (ha) ve ferric kürbetehü(ha) ve lekabine huccetehü(ha) ve sehhil cevaabehü(ha) an suaalil münkeriine fii azyakı-l mekân.Allahümme enis vahdehü(ha) ve ferric kürbetehü(ha) ve leeggin huccetehü(ha) ve sehhil cevaabehü(ha) an suaali— münkeriine fii ezyakıl mekan.allaahümme caafil arzı an cenbeyhi(ha) yaa erhamerraahimiin.Allaahümme iz cema'tenaa fi-l mevaagıfi fe ezellenaa ve

iyyaahü(ha) tahte zılli arşike yevme laa zıile ilaa zıike yaa rabbel-aalemiin.Allaahümmecalnaa ve riyyaahühaa yemürruune alessıraati ke-l bergıl hatifi.Ve yedhulüüne-l cennete bilaa sualin ve laahisaabin yaa rabbe-ssemaavaati vel arz.Allaahümmesgınaa ve iyaahü(ha) min havzı nebiyyike ke'sen laa nazmaaü ba'dehü ebeden yaa rabbel aalemiin.Allaahümmecalnaa ve iyyaahü(ha) minennaailiine bi şefaati muhammedin aleyhisselaami yaa rabbel aalemiin.Allaahümmecalnaa ve iyaahü(ha) fi-l cenneti civaari nebiyyinaa muhammedin aleyhisselam.Allaahümmerzugnaa ve iyaahü(ha) bi lutfi meşaahidike yaa rabbe-l aalemiin.Allamümmeekrimnaa bi lutfi cemaalike yaa ilahe-l aalemiin.Allaahüümeftah bil hayr.vahtim bil hayr.teveffenaa müslimiine ve elhıknaa bissaalihiin.Allahümme laa tahrücnaa mine-d dünya ilaa maa-ş şehadeti ve-l îmaani ve-l kur'aani-l azim.Ve salli ve sellim ve alaa eşrafi ve ekmeli nuuri cemi i-l enbiyaai ve-l murseliin ve-l hamdü lilaahi rabbi-l aalemiin.lillaahil faatiha.

Kabir Üzerinde Telkin Okuya:

Esselaamü aleyke yaa abdellaah.Kadın olursa:Esselaamü aleyki yaa emetilaaah.Bismillaahi ve billahi vezafnaake ve alaa milleti rasüülillaahi sellimnaake.Elhukmü lillaahi-l aliyi-l kebir.Kaalellaahü tebaareke 'küllü nesin zaaigatü-l mevti sümme ileynaa türceuun' .İnneke meyyitün ve innehüm meyyitüün.Minhaa halegnaaküm ve fiihaa nüiidüküm ve minha huhricüküm taareten uhraa.Yaa Ahmet ibni Meryem (3 defa).Üzkürul ahdellezii haracte aleyhi mine-d dünya şehaadeten en laa ilahe illa-allahü vahdeke laa şerike leke ve enne muhammeden abdüke ve rasüülük.Yaa Ahmet ibni Meryem Fa'lem. Eğer kadın ise:Fa'lemii : inne-l mevte hakkun ,ve-l kabre hakkun,ve suali-l münkeriine hakkun,ve-l haşra hakkun,ve-n neşra hakkun,ve-l miizaane hakkun,ve-s sırata hakkun,ve-l cennete hakkun,ve-n nara hakkun,ve maa vaadena-llaahü ve rasüülühüü hakkun,ve enne-s saa-ate le aatiyetün laa raybe fiihaa,ve enne-llaahe yebasü men fi-l kubur.Yaa Ahmet ibni Meryem heezee evvelü menzilike min menaazil-il aahireti-l baakiyeti ve ahiri menzilike min menaazili-d dünyeviyyeti-l faniye.Yaa Ahmet ibni Meryem izaa caaeke-l melekaani-l ekberaani-lbeşşeraani-n neziirani ve hümaa min

kablilmelikirrahmaan.Kadına:niki,rabbiki.Ve hümaa yeselaanike(ki) an rabbike(ki)ve an diinike(ki)ve an nebiyyike(ki)ve an iimaanike(ki)ve an kıbletike(ki)an ihvaanike(ki) ve ahavaatike(ki) laa tehaf velaa tahzen minhümaa.Kadın ise laa tehafii velaa tahzenii minhümaa.fe kul fii cevaabihimaa.Kadın ise:fekulii fii cevaabihimaa.bi kavlin kerimin ve lisaanin fesiihin ve kalbin selim.Kul allahü rabbi ve-l islaamü diinii(3 defa). Kadın ise:kuulii.Ve bi muhammedin aleyhi-s sallatü ve-s selaamü nebiiyii ve-l kur'aanü iimaanii ve-lka'betü kıbletii.ve nu'maan-ü bnü Sâbit mezhebi me-l mü'minüüne ihvaanii ve-l mü'minaatü ahavaatii.Yaa Ahmet ibni Meryem. Kul laa ilahe illallah muhmaamedün rasüülüllaah.Kadın ise: kuulii .Kemaa kale aleyhisselam:külli hayyin siva-llaahi yemüütü vallaahü hayyün laa yemüütü.Rabbi laa tezernii ferden ve ente hayru-l vaarisiin.Merhumun ruhuna e-l faatiha.

Mevtaayı Definden Sonra Kapıda Okunacak Dua:

Amiin.Elhamdü lillaahi rabbil aalemiin.Vesaalaatü vesselaamü alaa rasüülinaa muhammedin ve aalihii ve sahbihii ecmaiin.Allahümme yaa malike-l memaaliki, neccinaa minel mehaaliki,ve ente-allaahüü-l vaahidü-l baakii,ve maa sivaake haalikün,ve rafa2na ale-l eraaiki,ve zeyyinnaa bi sıfati-l melaaiki,ve ekrimnaa bi ru'yeti cemaalike yaa ilahe-l aalemiin.allaahümme laa tüsallit aleynaa cebbaaran aniden,ve şeytaanen meriden,velaa insaanen hasuudee.ve laa beerran velaa faaciran velaa faasigan ve laa abiden velaa aniidaa.Allaahümme faariha-l hemmi,kaşife-l ğammi,müccibe da'vete-l mütezarriine,rahmaane-d dünya ve-l aahiteti.Ente terhamünaa ferhamnaa birahmeti tüfniinaa bihaa an rahmetin minsivaak.Merhumun ruhuna faatha.

Yahud Bu Duayı Okumalı:

Hak celle ve alaa hazretleri işbu hâneden merhum olan falan efendinîn taksiratını af eyleye ,seyyiatını mahv eyleye,kabrini pür nur eyleye,meskenini baağ-ı cinaan eyleye,bilaa sualin vela hisaabin duul-i evvelin ile cennat-ı aaliyaatına idhaal eyleye,baakiide olanları tul-i ömür ile muammer eyleye,vücutlarına sıhhat ve afiyetle daareynde selâmetler ihsan eyleye,Allah

cümlemizi iki cihanda aziz eyleye,Allah cümlemize son nefeste iman şerefi ile müşerref eyleye.Ve salli ve sellim alaa eşrafi ve ekmeli nuur-i cemil enbiya-i ve-l murseliin velhamdü lillaahi rabbil aalemiin.Merhumuın ruhuna lillah için faatiha.

Nikâh Tertib Duaları Beyan Olur:

Tevbe-i istiğfar ilaa aahirihii.Euuzü besmele.Elhamdülillaahillezii zevvece-l ervaha bi-l işbaahi ve ehalle-nnikaha ve harrame-s sifaah.Essalaatü vesselaamü alaa rasüülinaa Muhammedi –n illezii beyyene-l haraame ve-l mubahave alaa aalihii ve eshaabihii –lleziinehüm ehli-ssalaahi ve-l felaah.Euuzü besmele.Ve enkihu-l eyaamaa minküm vessaalihiine min ibaadiküm ve imaaiküm in yeküünüü fukaraae yuğnihimüllaahü min fazlihiivallaahü vaasiun alim.sadakallaahül azim.Kaale rasüülüllaahi sallellaahü aleyhi ve selem:Ennikaahu sünneti femen rağıbe an sünneti fe leyse minnii,sadeka rasüülillah.Bismillaahi ve alaa sünneti rasüülillaahi. Allah-ü teâlâ hazretlerinin emri şerifi ile peygamberimiz muhaamed-enil Mustafa sallellaahü teaalaa aleyhi ve selem efendimiz hazretlerinin sünnet-i seniyyesi ile ve imamımız imam-ı A'zam hazretlerinin içtihadı ile ve hazırda bulunan cemaat-ı müslimiinin şehaadetleri ile ve iki tarafın rızalarıyla vekil olduğun ali kızı Âişe nam bikr-i baliğa-i üçbin bir kuruşa mihir ……..ve beynehüma larında malum mihr-i muaccel ile hakklığa ve tezevvüc lüğe talip ve raağıp bulunan şerif cevri'ye vekâleten hasebiyle verdin mi? (3 defa).Hafiyyen agadtü diye ,oğlan vekiline döne,Ali kızı Ayşe nam bikr-i baliğa-i üçbin bir kuruşa mihr-i bakiyle ve beynehümalarında ma'ruf ve malum olan mihr-i muaccel ile haklığa ve tezevvüçlüğe talip ve rağıp bulunan vekil olduğun şerif oğlu cevriye vekâleten hasebiyle alıverdinmi? (3defa).Aagadtü keza hafiyen.Aamiin.

Euzü besmele.Allahümme haaze-l akde meymuunen mubaareke,vecal beynehümaa üfleten ve muhabbeten ve karara,velaa tecal nefreten ve fitneten ve firara.Allahümme elif beynehümaa kemaa ellefte beyne Adem ve Havva,ve kemaa ellefte beyne aliyyin ve Fatıma-tüzzehra radıyallaahü anhümaa.Allaahümme ea'tı lehümaa ömran taviile,ve evlaaden Saliha,ve

rızkan vasia.Rabbenaa heblenaa min ezvaacinaa ve zürriyyaatinaa kurrate ea'yünin cecalna lil-müttakiine imama,rabbenaa aatinaa fi-d dünya haseneten ve fi-l ahreti hasene,ve gına azaabe-n naar,sübhaane rabbinaa rabbi-l izzeti amma yesıfüün.

Zifaf Duası:

Euzü besmele,Allahümme heze-z zifaafe zifaafen mubareken ve muhtara,vecal beynehümaa üfleten ve muhabbeten ve karara,velaa tec'al beynehümaa nefreten ve fitneten ve laa firara.Allaahümme A2tı lehümaa veleden saliha,ve ömran taviile,ve bedenen sabira,ve evladen alima,ve rıgan vasia.Rabbenaa heblenaa min ezvaacinaa ve zürriyyyaatinaa kurrate ea'yünin vec'alnaa lilmüttekıiine imama,rabbenaa aatinaa fi-d dünya haseneten ve fi-l aahireti haseneten ve gına azaabe-n naar,sübhhane rabbike rabbi-l izzeti ilee ahirihi temmet.

Bazı Aşır Yerine Okuması Sevap Olan:

Euzübillaahimineşşeytaanirraciim.Bismillaahirrahmaanirrahiim.Elhamd ü li-llaahi rabbi-l aalemiin.Müsebbebü-l esbaab,errahmaanirrahiim,raahimül mü'miniine vemünzilül kitaab,maliki yevmiddiin,mülkühüü laa yefnaa,vehüve şediidül ıkaab,iyyaake na'büdü ıbaadete abdin haaifin miminennekami ve şddeti-l azaab,ve iyyake nesteıyyn,et istiaan billahi abdin mütevekkilin alaa rabbi-l erbaab,ihdinessıraatal müstakim,hidayete davuudillezii gute fii hakkıhii 'ni'me-l abdü innehüü evvaab'.sıraatalleziine enamte aleyhim naimü-d dünya makruunün bi niami yevmi-l hisaab,ğayri-l mağduubi aleyhim hümül kaafiruune ve-l caahidüün binnutkıi ve-l hitaab,veleddaalliin elleziine daleltüm hatta laa ya'rifüünel baab.amiin.Elleziine aamenüü ve amilüssaalihaati tuubaa lehüm ve husne meaab.Sadekallaahülaziim.Sübhhane rabbike rabbi-l izzeti amma yesıfüün ve selaamün alelmurseliin.

Hezee Dua-i İstigaa:

Allaahümmesgınaa ğaysan muğiisan heniien meriien meriiaa.Ğadegan mücellen sayhan ammen tabekaa.Allaahümmesgınaa-l

gayse ve laa tecalnaa min-el gaanitiin.Allaahümme inne bi-l biladi ve-l ibaadi ve-l halkı mine-l aavaai ve zannüke maa laa neşküü illa ileyk.Allaahümme enbit lene-z zer'a,Ve skınaa min berekaatissemaai ve enbit lenaa min berekaati-l arzı.Allaahümme inaa nestağfiruke inneke künte ğaffeeraa.fe ürsilüssemaae aleynaa midraaraa.Allaahümme sgınaa ğaysan meriien meriian tabekan naafian ğayra daarrin acilen ğayra daaisin yemleü bihii-zzar'a ve tahyii bihi-l arza ba'de mevtiha ve kezaalike tuhracüün.Allaahümme zaahat bilaadenaa ve eğzet arzına ve haanet devaabbenaa.Allahümme enzele-l berekaati min imaakinihaa ve naaşirirrahmeti min muaadinîhaa ente-l müstağfiri min illa lehaam.Fe nestağfiruke lil cemaati min zenbinaa ve netüübü ileyke min aziimin hataayaanaa.Allaahümme ersilissemaae aleynaa midraaraa,vaakıfen mağzüüran min tahti arşike,min haysü yenfeunaa ğaysan,müğiisen,vaadian,raaian,mümra'an,tabikan ammen hıisbee,tesrüu lenaa bihi-n nebaatü,ve teksürü lenaa bihi-l berekaat ve tekabbelü bihi-l hayrat.Allaahümme inneke gulte fii kitaabike "ve cealna mine-lmaai külle şeyin hayy"Allaahümme laa hayaate lişeyin huliga min-el maai illa bil maai.Allaahümme vegad ganeta-n naasü ev men ganeta minhüm ve saae zannehüm ve haamet bihaaimühüm ve acebe aciice-ş şekli alaa evlaadihaa.iz habeset annaa kadrassemaa-i fe Dakka lizaalike azmihaa ve zehebe lahmihaa va zaabe şahmühaa.Allaahümm-erham enini-l aanete ve hanini-t taanete ve men laa yahmilü rizgahüü ğayrake.Allaahümme –erham elbehaaime elhaaimete ve-l en'aami-s saaimete ve-l itfaali-s saaimete. Allaahümmerham –elmeşaayiha-l kiram ve-l itfaali-r raazı'ıi ve-l behaaimi-r raai'ıi.Allaahümme zidnaa kurraten ilaa kuvvetinaa velaa teruddenaa mahruumiin inneke semiiu-d duaa,birahmetike yaa erhamerraahimiin.İnne indeke sehaaben ve inne indeke maaen fenşüru-s sehaabe sümme enzele minhü-l maa,sümme enzele aleynaa , veşdüd bihi- asla ve etale bihi-fer'a ve edri bihi-zzar'a.Allaahümme şefeganaa ileyke ammen laa mentaka lehü min behaaiminaa ve enaamenaa .Allaahümme eskınaa segıyen vaadiaten baaliğaten tabegan mücibee.Allaahümme laa nerğabü ilaa ileyke vahdeke laa şerike leke.Allaahümme innaa neşkürü ileyke seğabe külli saağibin ve udme külli adimin ve cüüi külli caa'ıin ve araa külli arin ve havfe külli haaifin

ve tekabbel düaaenaa yaa allaahü bi hurmeti ismike-l azıiym,ve bi hurmeti kur'aani-l azıiym,ve bi hurmeti habiibike-l kerim .Allaahümme celellenaa sehaaben keşifen kaniifen zelüülen mahlüüfen zebrehan,temtüru naa minhü razeezen katkaten mishalen süaakaa yaa zel celali vel ikram.Allaahümmeskı ibaadeke ve behaaimike ve-n şür rahmeteke ve ahmii beledeke-l meyyiti bi hürmeti cemii'ı-lenbiyaaike ve-l murseliin ve bi hurmeti melaaikete-l mukarrabiin yaa allaahü yaa allaahü yaa allaah yaa rahmaanü yaa rahiimü yaa allaah, Allaahümme ğaysan muğıiisen merriiee,vessiu bihi li-ibaadike tüazzir bihizzer'a ve tahyii bihizzer2a yaa ze-l celali vel-ikraam.eskınaa.Allaahüümerzuknaa rizkan vaasian ve semenen ve lebenen ve şahmen ve lahmen birahmetike yaa erhamerraahimiin.

İstika da Kesilen Kurban Duaası:

İlâhi fazlı Keremînle ve habiib-i Ekrem hurmetine işbu kesilen kurbanlarımızı dergah-ı uluhiyetinde kabule karin eyle yaa rabbi.Lutf-u Keremînle sen bizlere meded-ü inayet eyle yaa rabbi.Suurii ,manevi,dünyevi,uhrevi hertürlü müşkilatımızı hall-ü aasaan eyle yaa rabbi.Bil cümle aafaat-ı semaviye ve araaziyeyi ism-i a'zamın hürmetine ve furkaan-ı kerim hürmetine ve cümle peygamber ve sahabiiler ve evliyalar ve salihler hürmetine ve şehitler hürmetine üzerimizden def-u ref eyle yaa rabbi. Arş ,kürsi,levh-u kalem ve melaike-i mukarrabiin hurmetine yerler ve gökler aafaatından sen muhafaza-i hıfzında muhafaza eyle yaa rabbi. Fil cümle gusur ve küsurlarımızı habiib-i Ekrem hürmetine af ve mağfiret eyle yaa rabbi. İlâhi yaa rabbi kılınan namazlar ve okunan kur2an hatmine ve makbul kurbanlar hürmetine bu acizlerin kurbanlarımızı ve dualarımızı dergah-ı uluuhiyyetinde kabule karin eyle yaa rabbi. Sübhaane rabbike rabbi-l izzeti amma yasifüün ve selaamün alel murseliin velhamdü lillaahi rabbil aalemiin.

Hazret-i Peygamber Buyurmuş: Bu Duayı Her Kim Ezan Hitamında Okusa Şefaatım O Kimse Üzerine Helâl Oldu:

Allaahümme rabbe haazihi-d d'avet-t taammeti vessaleetü-l kaaimeti ,aati muhammeden-il vesiilete ve-l fazilete ve-d deracete-r rafiiate veb'ashü makaamen mahmud-enillezii ve'atehü inneke laa tuhlifü-l miiaad.

Bab: Ahidnameyi Yazup Mevtanın Sağ Canib Göğsü Mukabiline Koyalar:

Euzü bi-l laah min eş-şeytaan-ir-raciim. B ismi-l laahi-r rahman i-r rahiim. Allaahümme faatır ı-s semaavaati ve-l arzı, alime-l ğaybi ve-ş şehadeti,innii e'ahedü ileyke fii heezih-l hayati-d dünya bi ennii eşhedü en laa ilahe ilaa ente vahdeke laa şerike leke, ve enne muhammeden abdüke ve rasüülüke,felaa tekilnii ilaa nefsi tarfate aynin fe inneke in tekilnii ilaa nefsi tügarribnii mine-ş şerri ve tübaa mine-l Hayri ve innii laa üşiggu illa bi rahmetke fec'al lii indeke ahden tüveffini yevme-l kıyameti inneke laa tuhlifü-l miiaad.

Düşman Üzerine Galip Olmak İçin Bu Duayı İhlâs İle Okumalı:

Allaahümmensurnaa ale-l ea'daai bi hurmeti-l enbiyaai ve-l murseliin,ve bi hurmeti ibaadike-l fukaraai ve-l mücaahidiin,ve-l hamdü lillaahi rabbi-l aalemiin.

Düşman Şerrinden Emin Ve Mahfuz Olmak İçün Okuyalım:

Allaahümme innii ehafüke ve haafü mimmen laa yehhafüke ve ahfaznii min şerri men laa yehaafüke bi hurmeti men yehaafüke yaa hafiyyel eltaaf neccinaa mimmaa nehaaf.

Bir Kimse Ekin Ekse Ve Ağaç Dikse Afatdan Hıfz Olmak İçün Bu Duayı Eken Zamanda Okumalı:

Euzü bi-l laah min eş-şeytaan-ir-raciim. B ismi-l laahi-r rahman i-r rahiim. "e feraeytüm maa tahrusüün ve entüm tezraüüne hüü em nahnü-z zaariuun e entüm enşe'tüm şeceratehee em nahnü-l münşiüün bel-illaahü-

zzaariu ve-l münbitü ve-l mübliğu.Allaahümme salli alaa mıhammedin ve alaa aali muhammedin verzugnaa semerahü ve cennibnaa zarrahüü ve cealnaa li enumike mine-ş şaakşriin.

Dükkan Ve Hane Kapularını Sabahleyin Açarken Bu Duayı Okumalı İnşaallah Şeytan Kapusu Kapalı Rahman Kapusu Açılı:

Euzü bi-l laah min eş-şeytaan-ir-raciim. B ismi-l laahi-r rahman i-r rahiim.Allaahümme yaa müfettihal ebvaab iftah lenaa hayral baab.Allaahümmerzugnaa rızgan vaasian bi rahmetike yaa erhamerraahimiin,ve laa havle ve laa guvvete ilaa billaahil aliyyil azim.

Bu Karınca Duasını Her Sabah Okuyanların Müşterileri Başına Karınca Gibi Cemi Olur Bi İznillah:

Allaahümme rabbe Cebrail ve Mikail ve İsrafil ve Azrail ve Yakup ve münzilel berekaati ve münzile-t tevraati ve-l incili ve-l furgaani laa havle ve laa guvvete ilaa billaahil aliyyil azim.Laa ilahe illallaahül melikül hakkul mübiin.Muhammedün rasüülüllaahi sadıkul v'adül emin.İnnallahe hüve-r razzagu zül kurrati-l metin yaa allaahü yaa allaahü yaa Allah.Yaa rabbi, yaa rabbi, yaa hayyü ,yaa hayyü,yaa kayyüümü yaa zel celali vel ikram,es-elüke bi ismike-l azim en terzugnii rizgan halaalen tayyiben bi rahmetike yaa erhamerraahimiin.

SONUÇ

Âşıklık geleneği, Türklerin tarihî ve edebî süreçleri dâhilinde yüzyıllar öncesinden günümüze kadar sözlü ve yazılı kültür ortamlarında varlığını sürdürmüş ve bir gelenek hâlini almıştır. Âşıklar, geniş bir coğrafyada yüzyıllardan beri sazlarıyla ve sözleriyle halkın duygularına tercüman olmuş, halkın anlatamadıklarını anlatmış, kimi zaman halkın önüne düşerek kanaat önderi olmuş, kimi zaman da halkın önde gelen kahramanları arasında yer almışlardır. Oğuzların şair-müzisyenleri olan ozanlar, Dede Korkut destanlarında görüldüğü gibi toplum içinde saygın ve kutsal bir yere sahip olmuştur. Türk kültürünün yaşadığı ya da izlerinin görüldüğü coğrafyalarda ozanla birlikte kam, oyun, şaman, tadıbey, baksı, buğu vb. unvanlarla anılan bu temsilciler Türkiye sahasında âşık olarak adlandırılmış, 16. yy'dan itibaren de bu adla anılan bağımsız bir edebiyat şubesinin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Ozandan âşık'a geçiş serüveninden sonra Anadolu'da bu gelenek neşvünemâ bulmuş ve özellikle de Kars-Erzurum-Sivas üçgeninde âşık muhitleri oluşmuştur. Bu bölge, âşıklık geleneğin yön veren âşıklar yetiştirmiştir. Kars'ta Âşık Şenlik, Erzurum'da Âşık Sümmanî adeta âşıklığın genel geçer sözlü kurallarını oluşturan iki önemli şahsiyet olmuşlardır. Bunlardan ilham alan Anadolu âşıkları günümüze kadar seslerini ulaştırmış ve sazlarıyla sözleriyle güçlü bir şekilde Türk'ün yaşadığı her muhite hitap etmişlerdir. İşte bu geleneğin 20. yüzyıldaki en önemli temsilcisi çalışmamıza konusu olan Usta Âşık Üzeyir Fakirî soyundan gelip birçok âşığın yetişmesinde, Türk kültürünün ve âşıklık geleneğinin nesilden nesle aktarılmasında, büyük rolü olan Âşık Müdâmî'dir.

Müdâmî 1914-1968 yılları arasında memleketi olan Posof'ta yaşamış, on ve on dört yaşında gördüğü aynı rüyanın etkisiyle âşıklığa adım atmış, rüyada kendisine hafızlık bahşedilmiş, medrese tahsili görmüş güçlü bir Âşıktır. Müdâmî yaşadığı çağda Âşıklığının yanı sıra iyi bir halk hikâye musannifi ve anlatıcısı, bir dua mecmuası yazabilecek kadar nitelikli bir din adamı, halkın dertlerine derman bulmaya çalışan bir halk hekimi ve halkın

zora düştüğü durumlarda danıştığı bir kanaat önderi olmuştur. Çalışmamız uzun süren bir emeğin ürünüdür. Müdâmî hakkında tetkik ve telif eserler titizlikle incelenmiş ve daha önce hiçbir araştırmacı tarafından görülmemiş, yirmi iki el yazması defteri Osmanlı Türkçesinden transkrip ederek günümüz alfabesine aktarılmış ve "Âşık Sâbit Müdâmî" her yönüyle incelenmeye çalışılmıştır.

Bu incelemenin sonucunda tekke tasavvuf, divan ve halk edebiyatının hemen her türünde eserler veren bir Müdâmî karşımıza çıkar. Müdâmî, dinî-tasavvufî geleneği ile Âşıklık geleneğini kendinde birleştirmiş az sayıda âşıktan biridir. Medrese kültüründen derin bir şekilde etkilenmesinin sonucu olarak şiirlerinde yaklaşık olarak Türkçeyi %48, Arapçayı %39, Farsçayı %13 oranında kullanarak bu üç dile hâkim bir Türk münevveri ve sanatkârı olduğunu göstermiştir. Müdâmî, devrin sosyal ve siyasi hayatına şiirleriyle ışık tutmuş, eserlerinde o devir hakkında bilgiler sunmuştur. Müdâmî, İslâmî konuları başarılı bir şekilde işlediği gibi vatan, millet kavramlarını da özümseyerek Türklüğe ve Türk kültürüne önem vermiştir.

Müdâmî'nin dinî ve tasavvufî kimliği ön plandadır. Şiirlerinde işlediği konuların başında Allah ve peygamber sevgisi gelmektedir. Tespitimize göre Alevi-Bektaşî geleneğinin temsilcisi bir âşık olmamasına rağmen şiirlerinde duvaz, maktel-i Hüseyin, selam-nâme, medet-nâme gibi türleri çok kullanmakta, ehl-i beyte ve on iki imama karşı devamlı olarak derin bir saygı göstermektedir.

Müdâmî'nin bir diğer önemli yönü de bilim adamlarıyla olan ilişkisidir. Çalışmamızın ilgili bölümlerinde de bahsettiğimiz gibi, Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu, Prof. Dr. Pertev Naili Boratav, Prof. Dr. İlhan Başgöz, Orhan Şaik Gökyay, Behçet Kemal Çağlar, Kutlay Doğan gibi halk kültürünün ve biliminin önde gelen isimleri ile yakın bir arkadaşlık tesis etmiş ve bugüne onlarca hikâye ve Âşık edebiyatıyla ilgili notların gelmesine vesile olmuştur.

Müdâmî'nin bir başka tarafı da halk hekimliği yönüdür. El yazma defterlerinden onun doğal ilaçlarla halkın sıkıntılarına deva olmaya çalıştığını görmekteyiz.

Bu çalışmanın birçok çalışmaya kaynak olabileceği kanaatindeyiz. Müdâmîi bir âşıklık kolu oluşturmuş ve bugüne kadar varlığını hissettirerek âşıklar arasında hatıraları anlatılan, türküleri okunulan bir şahsiyet olmuştur. Bu çalışmanın sonucunda halk arasında Âşık Garip ile Şahsenem, Sümmanî ile Gülperi nasıl biliniyorsa Müdâmî ile Şemsinur da o derece bilinecektir. Müdâmî, döneminin ve sonrasının eşine rastlayamayacağımız engin bilgi ve tecrübesiyle üretken bir âşık olmasının yanı sıra duyduklarını, düşündüklerini, anlattıklarını, atışmalarını defterler halinde tutması ve eli kalem tutan bir âşık olması sebebiyle de bu devir âşıklarına örnek olmuştur. Biz günümüzde ve gelecek nesillerdeki âşıklar üzerinde Müdâmî'nin tesir edeceği inancındayız. Âşık Müdâmî'nin XX. yüzyılda Dede Korkut geleneğinin bir temsilcisi olduğu kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

AKDAĞ, Y., **Bugünkü Halk Şairlerimizden Ali Kazaklı, Ardahanlı Mahzûnî, Posoflu Müdâmî**, Doğuş Dergisi, 18 Haziran 1939.

ALKAN, Naim: **Türk Halk Edebiyatı**, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara 1973.

ALPTEKİN, Ali Berat, "Ölümünün 19. Yıl dönümünde Posoflu Âşık Müdâmî", **Erciyes** C.10, Kayseri, Aralık 1987.

……**, Palandöken'in Zirvesindeki Âşık "Erzurumlu Emrah"**, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

……, **Âşık Veysel,Türküz Tütkü Çağırırız,** Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

……., **Halk Bilimi Araştırmaları,** Akçağ Yayınları, 2011.

ALPTEKİN, Ali Berat, Şimşek Esma, **Müdâmî Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Ankara 1993.

ALTUN, Işıl, **Âşık Mevlüt İhsanî'nin Aşk Konulu Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma**,Halk Bilim Kütüphanesi,İstanbul 2007.

ALYANSOĞLU, Rüstem, "Müdâmî'ye Şiirler", **Karseli** C.5. Kars, Ocak 1969.

……, "Âşık Müdâmî", **Çağrı**, C.13, Konya, Nisan 1969.

ARASLI, Fuad "Çağlar Gecesi" , **Kars Gazetesi,** Kars, Nisan 1942.

ARSEVEN, Veysel, "Kars Kahramanlık Türkleri:1", **TFAD**, 228, Temmuz 1968.

……, "Kars Kahramanlık Türkleri:2", **TFAD**, 230, Temmuz 1968.

……, "Kars Kahramanlık Türkleri:3", **TFAD,** 234, Temmuz 1968.

ARISOY, M. Surullah, **Türk Halk Şiir Antolojisi**, Kurtuluş Ofset Basımevi/ Bilgi Yayınevi ,İstanbul 1985.

ARTUN, Erman, **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**, Ankara 2001.

……, **Dinî Tasavvufi Halk Edebiyatı,** Ankara 2002.

ASLAN, Ensar, **Çıldırlı Âşık Şenlik, Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri, (inceleme-Metin-Sözlük)**, Sevinç Matbaası ,Ankara 1975.

……, **Doğu Anadolu Saz Şairleri**, Erzurum 1978.

…….., **Halk Bilimi Araştırmaları,** Diyarbakır 2003.

ÂŞIKOĞLU, İsmail "On Dokuz ve Yirminci Yüzyılda Karslı Halk Şairleri", **Türk Folklor Araştırmaları**, C.7. İstanbul, Kasım 1962

……, **Âşık Şenlik,** İzmir 1964.

ATİLLA, Osman, **"Halk Şairleri Atatürk'ün Yanında",** Ankara, Kasım-Aralık 1946.

AYDIN, Oğuzhan, **Günümüz Âşık Geleneğinde Atışma ve Atışma Örnekleri**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

……, **Erzincan'da Yaşayan Çağdaş Âşıklar**, Bitirme Tezi, Erzurum 2006.

BALİ, Muhan, **Ercişli Emrah ile Selvi Han Hikâyesi, Varyantların Tespiti ve Halk Hikâyeciliği Bakımından Önemi**, Ankara 1973.

BANARLI, Nihat, **Edebi Bilgiler, İstanbul 1948.**

BARANSELİ, Zerger Mahir, “Bir Atışma”, **Kars Eli Dergisi,** 3Mart 1967.

.....**.....,** “Müdâmî için”,**Kars Eli Dergisi**,5 Ocak 1969.

BAŞGÖZ, İlhan, **Folklor Yazıları**, Adam Yayınları, Anadolu Yayıncılık A.Ş. ,İstanbul 1986.

……, “Türk Halk Hikâyelerinde Düş Motifi Zinciri”, **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,** 1973.

BİRDOĞAN, Nejat, “Türk Halk Edebiyatında Divandan Sızmalar”, **Türk Folklor Araştırmaları**,9 Ekim 1961.

BORATAV, Pertev Naili, **Halk Edebiyatı Dersleri**, İstanbul 2000.

……..,,, **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği**, Adam Yayınları, Anadolu Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1988.

……..., “Yaralı Top Efsanesi” ,**Ülkü** (Yeni Seri),1 Şubat 1942.

CAFEROĞLU, Ahmet, **Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar 1**, İstanbul 1942.

CEMİLOĞLU, Mustafa, “Azerbaycan ve Anadolu Halk Hikâyelerinde Kahramanların Âşık Olmasıyla İlgili Motifler ve Bunların Yapısı”, **Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi,** Ankara 1997, 62-91.

CUMBUR, **Müjgan,Başakların Sesi/Saz Şiirleri Eserleri ve Hayatları**,Şark Matbaası, İstanbul 1988.

ÇAPAN, İbrahim, "Âşık Müdâmî ve Âşık", **Hüryurt Gazetesi,** 28 Ağustos 1989.

ÇETİNKAYA, Haydar, “Ölümünün 8. Yıl Dönümünde: Poshoflu Âşık Sâbit Müdâmî”, **Türk Folklor Araştırmaları**,17 Ocak 1977. Aralık 1968.

ÇOBANOĞLU, Murat, "Müdâmî", **Serhat Kars Gazetesi**, Kars, 20 Mayıs 1982.

ÇOBANOĞLU, Özkul, **Türk Dünyası Epik Destan Geleneği,** Ankara 2003.

……, **Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü,** Ankara 2004.

……., **Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları,** Ankara 2003.

ÇORUHLU, Yaşar, **Türk Mitolojisinin Anahtarları,** İstanbul 2001.

DEMİRAY, M. Güner; Gemerekte Halk Hekimliği, **Sivas Folklörü Dergisi,** Eylül, 1976.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Sevinç Basımevi, Ankara 1983.

DİNİ TERİMLER SÖZLÜĞÜ, C.1, Türkiye Gazetesi Yay., Tarihsiz.

DİZDAROĞLU, Hikmet, **Halk Şiirinde Türler**, Ankara, 1969.

……, "Huzurî ,Hayatı-Şahsiyeti-Şiirleri", **Ulus Basımevi**, Ankara 1949.

DURBİLMEZ, Bayram, "Kars Âşıklık Geleneği ve Âşık Murat Çobanoğlu" , **Kayseri:Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyat Bölümü Yüksek Lisans Tezi(Bastırılmamış)**, 1993.

DÜZGÜN, Dilaver, **Erzurum Kahvehaneler ve Âşık Kahvehanesi Geleneği**, Ankara 2005.

ERGİN, Muharrem, **Dede Korkut Kitabı,** Ankara 2011.

EKİCİ, Metin, "Dede Korkut Kitabı ve Sözlü Gelenek", **Bilge Dergisi,** Ankara 1998, 18-23.

……., "Halk Bilimi Çalışmalarında Metin (Text) Doku (Texture) Sosyal ve Çevre Şartlar (Konteks) İlişkisinin Önemi", **Milli Folklor Detgisi,** Ankara 1998, 25-34.

ERCİLESUN, Ahmet Bican, **Kars İli Ağızları/Ses Bilgisi**, Ankara 1983.

ERKAL, Abdulkadir, **Âşık Sümmanî Divanı,** Birleşik Yayınları, Erzurum 2012.

GÖKALP, Mehmet, **Artvin Saz Şairleri 40 Şair 170** Şiir, İstanbul, Tarihsiz.

GÜNAY Turgut, Sakaoğlu Saim, **Halk Şiirinde Atatürk**, Erzurum 1974.

GÜNAY, Umay Âşık, **Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yay.,Ankara 1999.

GÜNEY, Eflatun Cem, **Folklor ve Halk Edebiyatı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1972.

GÜZEL, Abdurrahman-Ali Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Basım-Yayım, Ankara 2004.

HALICI, Feyzi, **"Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri", Güldeste**, Ankara 1992.

HINÇER, İhsan, "1. Âşıklar Bayramı", **Türk Folklor Araştırmaları**, Cilt. 10. İstanbul 1967.

IŞIK, Mevlut, **Posoflu Müdâmî**, Ankara 1979.

İNAN, Abdulkadir, **Tarihte ve Bugün Şamanizm,** Ankara 1954.

KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyat Tarihi,** İstanbul 1973.

KAFTANCIOĞLU, Ümit, "Halk Ozanları Sorunu", **Folklor Araştırmaları Kurumu Yıllığı,** Ankara 1975.

KARTARI, Hasan, "Âşık Sâbit Müdâmî'den Bir Damla", **Karseli**, C.5. Kars, Aralık 1968.

……, **Doğu Anadolu'da Âşık Edebiyatın Esasları**, Ankara 1977.

……,,, "Âşık Feymani'den Bir Mektup Aldım" C.5. **Kars**, 1969.

KAYA, Doğan, **Şairnameler**, Ankara 1990.

……..**, Âşık Edebiyat Araştırmaları**, İstanbul 2000.

……., **Âşık Ruhsati**, Sivas 2010.

KESKİN, Özgen, **Türk Saz Şairliği ve Ardunuçlu Efkârî**, Ömer Matbaası – Ömer Dağıtım, Bursa 1984.

KIRZIOĞLU, Budak, **Müdâmî'nin Şairliği,** (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Erzurum 1970.

KIRZIOĞLU, M. Fahrettin, "Kars'ın İlk Sırada Geldiği Hususlardan Biri: Halk Edebiyatı Zenginliği", **Kars Gazetesi**, Kars 4 Ağustos 1859.

……, "Karslı Genç Halk Şairimiz Âşık Müdâmî", **Kars Gazetesi,** Kars 8 Mayıs 1949.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, **Saz Şiiri Antolojisi**, Ankara,1963.

KOZ, M. Sabri, "Âşık Edebiyatımızda Tarih Bildirme Geleneği", **2.Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri**, Eskişehir, 1987

KORKUT ATA DERGİSİ, Erzurum 2002-2007.

KÖPRÜLÜ, Mehmed Fuad, **XVII Asır saz Şairleri**, İstanbul 1940.

KÖZ DERGİSİ, Erzurum 1979-1980.

MAKAL, Tahir Kutsi, "Âşıklar Şenliği-Altınsaz Yarışması", **Türk Folklor Araştırmaları**, C.13 İstanbul, Eylül 1971.

OĞUZ, Öcal vd., **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Grafikler Yayınları, Ankara 2011.

ONAY, Talât Onay, **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i**, Akçağ Basım-Yayım, Ankara 1996.

OY, Aydın, Şiir **Dünyasında Atatür** , Ankara 1989.

ÖZBEK, A. Mehmet, "Kars Yöresi Âşık Makamlarının Ezgisel Çözümlemesinde Metod", **Türk Halk edebiyatı ve Folklorunda Yeni Görüşler,** Ankara 1985.

ÖZDER, Mustafa, **Adil Doğu Anadolu'da Âşık Karşılaşmaları**, Bursa 1964.

ÖZDER, M. Adil, Konya'da yapılan İkinci Âşıklar Bayramı, **Türk Folklor Araştırmaları,** Aralık 1967.

……, Yitirdiğimiz Bir Değer; "Poshoflu Âşık Müdâmî ve Bendeki Anıları", **Türk Folklor Araştırmaları**,12 Aralık 1969.

……, "Konya'da Yapılan İkinci Âşıklar Bayramı", **Türk Folklor Araştırmaları**,11 Aralık 1967.

ÖZKAN, İsa, "Köroğlu Destanında Kahraman ve Atının Doğuşu İle İlgili Motiflerin Tahlili", **Türk Dili Dergisi,** 1997/II,S.549, Eylül Ankara 1997, s.223-233.

ÖZKIRIMLI, Atilla, **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi** ,Cem Yayınevi, İstanbul 1984.

ÖZSOY, Bekir Sami, **Posoflu Âşık Sâbit Müdâmî Hayatı Sanatı Eserleri**, Kayseri 1993.

ÖZSOY, Bekir Sami-Ataman Halil İbrahim, **Posoflu Âşık Sâbit Müdâmî Eserlerinden Seçmeler,** Kayseri 1993.

PALA, İskender; **Ansiklopedik Divan Şiir Sözlüğü,** İstanbul, 2000.

RAYMAN, Hayrettin, **Ardanuçlu Âşık Efkarî,** Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzincan 1998.

SAKAOĞLU, Saim, "Müdâmî'ye Dair", **Karseli,** C.5. Kars Nisan 1969.

……., "Kayıpların Ardından;Müdâmî Üzerine Bazı Dikkatler", **Kars Eli Dergisi,** 5 Şubat 1969.

……..,**Masal Araştırmaları,** Akçağ Yayınları, Ankara 1999.

ŞAFAK, Âşık Mevlüt İhsanî, "Müdâmî'ye Destan" **Karseli**, C.6. Kars 1969.

ŞAHİN, Salih, **Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri**, Yorum Matbaacılık Sanayi, Ankara 1983.

TAN, Nail, **Folklor Genel Bilgiler,** İstanbul 2008.

TANRIKULU, Nazım İrfan, **Âşıklar Divanı,** İstanbul: Güven Matbaacılık 1997.

TAŞLIOVA, Mete, **Kars'ta Sözel Hikâyecilik ve Hikâyeler,** Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2006.

TAŞLIOVA, Şeref, Posoflu Âşık Müdâmî ile Geçen Hatıralarım Ve Neler oldu, **Kars Eli Dergisi**, 5 Ocak 1969.

……, Posoflu Âşık Müdâmî'ye, **Çağrı Dergisi**,13 Nisan 1969.

TATÇI, Mustafa, "Âşık Şirlerinde Sahısları Telmih Eden Bazı Tesbitler", **Türk Folklor Araştırmaları,** Ankara 1988.

TURAN, Ahsen, AYDIN, Oğuzhan, **Sazın ve Sözün Sultanları**, VIII. Cilt, Ankara 2011.

ÜÇER, Müjgan; Şifalı Bitkiler, **Sivas Folklörü Dergisi,** Ağustos, 1974.

YAKICI, Ali vd.; **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri,** Ankara, Gazi Kitabevi, 2011.

YEMİŞ, Mustafa, **Milli Kültür Hazinelerimizden Feyzi Halıcı,** Manisa 2010.

YILDIRIM, Dursun, **Türk Bitiği Araştırma İnceleme Yazıları,** Ankara 1998.

……., **"**Dede Korkut ve Yunus Emre'de Hayat, Tabiat, Tanrı ve Ölüm", **Milli Folklor Dergisi,** S.37, Ankara 1998, 17-22.

YILDIZ, Naciye, **Manas Destanı (W. Radolff) ve Kırgız Kültürü İle İlgili Tespit ve Tahliller,** Ankara 1995.

ZEYREK, Yunus; **Hanaklı Mazlûmî Hayatı –Sanatı-Eserleri,** Ankara 2011.

…….., **Posof'un Çizgileri**, Ankara 2004.

……, **Posoflu Zülalî**, Ankara 2004.

Müdâmî'nin 22 Adet El Yazma Defteri.

EKLER

Ek 1: SÖZLÜK

A

Ab(Fars.) Su.
Abat(Fars.) Bayındır.
Abanmak(Ar.) Yaslanmak, dayanmak.
Abes(Ar.) Gereksiz,yersiz,boş.Akla ve gerçeğe aykırı.
Acaba(Ar.) Merak uyandıran, kuşku.
Acemi(Ar.) Bir işin yabancısı olan.
Acep(Ar.) Acaba.
Aciz(Ar.) Güçsüz,güçsüzlük.
Acizane(Ar.) Acizlere yakışacak biçimde.
Acizat(Ar.) Güçsüzlük.
Açar(Fars.) Anahtar.
Adalet(Ar.) Hakkın gözetilmesi ve yerine getirilmesi,hak ve hukuka uygun.
Adam(Ar.) Erkek kişi.
Adem(Ar.) Dinî inanışlara göre dünya üzerindeki ilk insan.
Adil(Ar.) Adaletle iş gören, adaletten ayrılmayan, hakkı yerine getiren.
Adet(Ar.) Görenek, alışkanlık, töre.
Afat(Ar.) Afet.
Afak(Fars.) Ufuklar.
Afitab(Fars.) Güneş.
Ağyar(Fars.) Başkaları, yabancılar.
Ah(Ar.) Kardeş, dost.
Ahir(Ar.) Son.
Ahiret(Ar.) İnsanların öldükten sonra dirilip, sonsuza dek kalacağı, Tanrıya hesap vereceği yer.
Ahsen(Ar.) Çok güzel olan,hoş.
Ahu(Fars.) 1. Ceylan. 2. Güzel, ince, zarif (kadın).
Ahval(Ar.) Durum, vaziyet,hal.
Akıbet(Ar.) Bir iş veya durumun sonu.
Akıl(Ar.) Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.
Akraba(Ar.) Kan veya evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler .
Akreb(Ar.) En yakın.
Aksa(Ar.) En son.
A'la(Ar.) İyi, çok iyi.
Alem(Ar.) Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün evren, bayrak.
Alem-i ervah(Ar.) Ruhlar alemi.

Aleyfahan(Ar.) Aleyhine.
Ali(Ar.) Büyük, yüksek, ulu.
Ali cenap(Ar.) 1.Cömert 2. Onurlu
Âlim(Ar.) Bilgin.
Alimül gayb(Ar.) Gaybı iyi bilen.
Alişan(Ar.) Herkes tarafından tanınan, ünlü.
Aliyül(Ar.) Yüksek.
Allah(Ar.) Kainatta var olan, her şeyi yaratan yüce varlık.
Amade(Fars.) Hazır.
Aman(Ar.) Yardım istenildiğini anlatan bir söz.
Amel(Ar.) Yapılan iş,fiil.
Amma(Ar.) Ama,2. Yanına getirildiği kelimenin anlamına aşırılık katarak Şaşma.
Amir(Ar.) Bir işte emir verme yetkisi bulunan kimse.
Amber(Ar.) Güzel kokulu bazı maddelerin ortak adı.
An(Ar.) Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza.
Anasır(Ar.) Elemanlar.
Andelip(Ar.) Bülbül.
Anka(Ar.) Masallarda adı geçen ve gerçekte var olmayan büyük bir kuş.
ApÂşıkar(Fars.) Görünen, apaçık ortada.
Ar(Ar.) Namus,utanma,utanç duyma.
Araf(Ar.) İslam inancına göre, cennet ile cehennem arasında bir yer.
Arif(Ar.) Bilgi sahibi, meşhur, çok anlayışlı ve sezgili kimse.
Arş(Ar.) İslam inanışına göre en yüksek katı,gökyüzü.
Arşın(Ar.) Yaklaşık 68 cm.uzunluk ölçüsü.
Arş-ı ala(Ar.) Yüksek gök.
Arş-ı mazide(Ar.) Geçmiş asır, yüzyıl.
Arş-ı muallâ(Ar.) Yüksek gök.
Arş-u ala(Ar.) Yedi kat gök.
Aruz(Ar.) Aruz vezni.
Arz(Ar.) Yeryüzü, bildirme.
Arzu(Fars.) İstek, dilek.
Arzuhal(Ar.) Dilekçe.
Asan(Fars.) Kolay.
Asayiş(Fars.) Bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik.
Asi(Ar.) Başkaldırıcı.
Asiyab(Fars) Değirmen.
Asla(Ar.) Hiçbir zaman hiçbir şekilde.
Asude(Fars.) Rahat, sakin.
Asalet(Ar.) Soyluluk.
Asıl(Ar.) Bir şeyin kendisi.
Asım(Ar.) Yasak.
Asır(Ar.) Yüzyıl.
Asi(Ar.) Ahlakı bozuk,baş kaldırıcı.

Asilzade(Ar.) Soylu.
Asla(Ar.) Hiçbir zaman,sakın,zinhar.
Asr-ı feraş (Ar.) Yatağa esir olmak
Asud(Ar.) Sakin,sessiz.
Aşk(Ar.) Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.
Âşık(Ar.) Çok seven, tutkun, saz şairi.
Âşıkâr(Fars.) Açık, apaçık, belli, meydanda olan.
Aşina(Fars.) Tanıdık.
Aşk-ı Suzan(Fars.) Aşk ateşi.
Aşura(Ar.) Onuncu.
Aşure(Ar.) Buğday, nohut, vb tanelerle kuru yemişlerin bir arada şekerlerle kaynatılıp yapılan tatlıdır.
Attar(Ar.) Güzel koku ticareti yapan kimse
Ateş(Fars.) Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.
Ati(Ar.) Gelecek.
Avare(Ar.) İşsiz, güçsüz, başıboş.
Avam(Ar.) Herkes.
Avrat(Ar.) Kadın,eş.
Ayan(Ar.) Açık anlaşılır.
Ayar(Ar.) Bir aygıtın gereken işi yapabilmesi durumu.
Ayet(Ar.) Kur'an surelerini oluşturan cümlelerin her biri.
Ayin(Fars.) 1. Dinî tören, ayinle ilgili. 2 Mevlevi tekkelerinde okunan bestelerin tamamı.
Ayna(Fars.) Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam, gözgü, mirat.
Ayş(Ar.) Yeme,içme,hayattan zevk alma.
Aza(Ar.) Üye.
Azâd(Fars.) Mezarlıklarda bulunan meşe ağacı.
Azad(Ar.) Özgür bırakılmak.özgür olmak.
Aziz(Ar.) Ermiş,eren,sevgide üstün tutulan.
Azletmek(Ar.) Bir kişiyi görevinden almak, uzaklaştırmak.

B

Bab(Ar.) Kapı.
Bab-ı aşk(Ar.) Aşk kapısı.
Bad(Ar.) Sonra.
Bad(Fars.) Rüzgar.
Bade(Fars.) Şarap,içki.
Bad-i(Fars.) Muhabbet.
Badel(Ar.) Değer, kıymet.
Bağban(Fars.) Çoban giysisi.
Bağçebar(Fars.) Bağ , bahçe.
Bahis(Ar.) Konu, konuşulan şey.
Bahre(Ar.) Satır,balta.
Bahri(Ar.) Denizle ilgili.

Bahr-i aşk(Ar.) Aşk denizi.
Bahşi(Ar.) Bilgin, öğretmen, saz şairi.
Baht(Fars.) Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahî iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader.
Baki(Ar.) Sürekli.
Bar(Fars) Meyve
Baran(Fars.) Yağmur.
Basir(Ar.) Görüp anlayan .
Basiret(Ar.) Uzağı görme,sezgi,uyanıklılık.
Batın(Ar.) Gizli, görünmeyen.
Batın(Ar.) 1. Karın. 2. Kuşak.
Batınî (Ar.) İçe ait, içle ilgili
Baytar(Ar.) Veteriner.
Baza(Ar.) Bazen.
Bedir(Ar.) Dolunay.
Behişt(Fars.) Cennet.
Bela(Ar.) İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.
Belkıs(Ar.) Süleyman peygamber zamanındaki sabah melikesinin adı.
Bend(Fars.) Bağ, mafsal, boğum.
Bende(Fars.) Kul,köle.
Berat(Ar.) Bir buluştan, bir haktan yararlanmak için devletçe verilen
Bergüzar(Fars.) Anmak için verilen hatıra, armağan, yadigâr.
Berhayat(Ar.) Hayatta olan, canlı.
Beriye(Ar.) Salim, kurtulmuş, aklanmış, arı, temiz.
Berk(Ar.) Şimşek.
Berkarar(Fars.) Karasız.
Beşer(Ar.) İnsan.
Bereket(Ar.) Bolluk,gürlük,ongunluk,feyiz.
Beyaban(Fars.) Çöl.
Biat(Ar.) Bir kimsenin egemenliğini tanıma.
Bi payan(Fars.) Sonsuz.
Bizar(Fars.) Tedirgin.
Beyan(Ar.) Söyleme, bildirme.
Beyhude(Fars.) Yararsız, anlamsız.
Bezm(Fars.) İçki Meclisi
Bezm-i Elest(Ar.) Rabbe yemin, konuşma.
Biçare(Fars.) Çaresiz, zavallı kimse.
Bihamdillah(Ar.) Allah'a şükürler olsun.
Bilcümle(Ar.) Hep, bütün.
Buğ(Fars.) Kucak.
Buhran(Ar.) Bunalım ,kriz.
Buhtan(Ar.) Kara çalma, iftira.
Burç(Ar.) Gözetleme amacıyla yapılan kale duvarlarından daha yüksek dört köşeli kale çıkıntısı.
Burhan(Ar.) Kanıt, delil.

Buse(Fars.) Öpücük.
Bülbül(Ar.) Ötücü bir kuş, sesi güzel olan kimse.

C

Cabbar(Ar.) Zorlayan, cebreden.
Cabbar-u celil(Ar.) Allah'ın sıfatlarından biri.
Cahil(Ar.) Eğitim görmemiş insan.
Cami(Ar.) Müslümanların ibadet etmek için toplandıkları yer
Can(Fars.) İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık.
Canan(Fars.) Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili.
Canip(Ar.) Yan, taraf.
Cavidan(Fars.) Sonrasız, sonsuz.
Cebel(Ar.) Dağ.
Cefa(Ar.) Üzme eziyet etme.
Ceh(Ar.) İtibar.
Cehalet(Ar.) Bilgisizlik, bilmemezlik.
Cehennem(Ar.) Dinî inanışlara göre günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer.
Celi(Ar.) Açık,belli
Celil(Ar.) Çok büyük.
Celal(Ar.) Büyüklük, ululuk.
Cellat(Ar.) Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
Cem (Ar.) Toplanma.
Cemal (Ar.) Yüz güzelliği.
Cemi (Ar.) Bütün, hep.
Cemiyet (Ar.) Dernek.
Cemşit(Fars.) Mitolojide, İran'ın efsanevi dördüncü şahı.
Cenah (Ar.) Taraf.
Cendere(Fars.) Pres, manevi baskı.
Cenk(Fars.) Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş .
Cennet (Ar.) Çok güzel huzur veren yer.
Cenub (Ar.) Güney.
Cep (Ar.) Genellikle bir şey koymaya yarayan giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılan parça.
Cerime (Ar.) Suçludan alınan para cezası.
Ceset (Ar.) Ölü beden, naaş.
Cevahir (Ar.) Elmas, yakut gibi değerli mücevher.
Cevap (Ar.) Bir soruya , yazıya, söze ve isteğe verilen karşılık.
Cevher(Ar.) Bir şeyin özü, maya, gevher.
Cevr (Ar.) Üzülme ,haksızlık.
Ceza(Ar.) Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan yaptırım.
Cibiliyet (Ar.) Huy, yaradılış.
Cibril (Ar.) Cebrail.

Cidal (Ar.) Savaşmak, cenk.
Ciğer(Fars.) 1. Akciğerlerle karaciğerin ortak adı. 2. Hayvanlarda akciğer, yürek ve karaciğerin oluşturduğu takım.
Cihet (Ar.) Yan, yön .
Cilve (Ar.) Hoşa gitmek için yapılan davranış kırıtma, naz .
Cim (Ar.) Arap alfabesinin 5. Harfi.
Cin (Ar.) Dinî inanışa göre yaratık.
Cinan (Ar.) Cennet .
Cinayet (Ar.) Adam öldürme.
Cins (Ar.) Tür.
Cisim (Ar.) Gövde, beden, vücut.
Cism-i çereği(Fars.) Işık veren araç.
Cumhuriyet (Ar.) Milletin kendi kendinî yönettiği yönetim biçimi.
Cüda(Fars.) Yurt, baba ocağı gibi çok sevilen şeylerden ayrılmış olan, uzak kalmış olan.
Cümle (Ar.) Herkes.
Cürüm (Ar.) Suç.

Ç

Çar (Fars.) Rus hükümdarlarına verilen ad.
Çar(Fars.) Dört.
Çare(Fars.) Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.
Çarh(Fars.) Kurnazlık, tuzak.
Çaryar(Fars.) Hz.Muhammed'in 4 arkadaşı;Ebubekir,Ömer,Osman ve Ali.
Çarmıh(Ar.) Suçlunun öldürülmek amacıyla çivilendiği dar ağacı.
Çerağ(Fars.) Işık veren.
Çerop(Fars.) Mum kandili.
Çeşm(Fars.) Göz.
Çeşmin nur(Fars.) Göz nuru.
Çeşmiser(Fars.) Çeşmesi bol olan yer.
Çifayda(Fars.) Ne fayda.
Çini(Fars.) Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan pişmiş balçık .
Çuha(Fars.) Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.
Çün(Fars.) Gibi,nasıl.

D

Dadu(Fars.) Dadı.
Dahi(Ar.) Olağanüstü zeki ve yetenekli kimse.
Daim(Ar.) Sürekli, sonsuz.
Dakika(Ar.) Bir saatin altmışta biri.

Dan(Fars.) Tane.
Dane(Fars.) Kuşyemi.
Dar(Fars.) Sahip.
Dara(Fars.) Hükümdar.
Dar-ı fena(Ar.) Bu dünya.
Dava(Ar.) Korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarına
Davetiye(Ar.) Bir yere çağırmak için yollanan belge,çağrılık.
Defa(Ar.) Kez, kere.
Defetmek(Ar.) Kovmak.
Defter(Ar.) Genellikle hafif bir kapak içinde yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kağıt yaprakları.
Dehşet(Ar.) Bir tehlike veya korkunç bir şey karşısında duyulan ürküntü
Delil(Ar.) Yol gösteren, kılavuz.
Dem(Fars.) Hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu.
2. *hlk.* Pişirilen yemeklerin yenecek kıvamda olması.
3. *esk.* Soluk, nefes. 4. *esk.* Zaman, çağ 5. *esk.* İçki.
Derbeder(Fars.) Yaşayışı ve davranışı düzensiz.
Derbent(Ar.) Geçit.
Dergah(Fars.) Saray,tekke.
Derkenar(Fars.) Sayfa kenarına kaydedilen yazı, çıkma.
Derman(Fars.) 1. Güç, takat, mecal. 2. İlaç. 3 Çıkar yol, çare.
Dert(Fars.) Üzüntü.
Derviş(Ar.) Muhtaç, fakir.
Derya(Fars.) 1. Deniz. 2. Bilgili kimse. 3. Bir şeyin bol olduğu yer.
Dest(Fars.) El, yad.
Destan(Fars.) Halk edebiyatına özgü halk şiiri türü.
Destgir(Fars.) Yardımcı.
Deva(Ar.) Derman, çare.
Devir(Ar.) Bir malın mülkiyetini veya bir mal üzerindeki hakkı başkasına geçirme.
Devran(Ar.) Dünya.
Dıkka(Fars.) Rüzgârın savurduğu toprak
Dicüyu(Fars.) Gönlün aradığı.
Didar(Fars.) Yüz, çehre.
Dide(Fars.) Göz.
Didem(Fars.) Gözüm gibi sevdiğim anlamına gelen söz.
Dilaver(Fars.) Yiğit, yürekli.
Dilâra(Fars.) Gönül alan, gönül okşayan, gönlü dinlendiren.
Dilber(Fars.) Alımlı, güzel kadın.
Dildar(Fars.) Birinin gönlünü almış, sevgili.
Dil-i derya(Ar.) Dil denizi.
Dil-güşa(Fars.) Gönül açan, ferah veren.
Dil-ruba(Fars.) Gönül kapan.
Dimağ(Ar.) 1. Beyin. 2. Bilinç, zihin.

Diyar(Ar.) Ülke.
Divan(Ar.) Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.
Dolap(Ar.) Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan kapaklı mobilya.
Dost(Fars.) Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen
Dua(Ar.) Yakarış.
Dubara(Fars.) 1. Oyunda, atılan zarlardan ikisinin de iki benekli yüzünün üste gelmesi. 2. Oyun, hile, aldatmaca, düzen.
Duçar olmak(Ar.) Uğramak,yakalanmak,tutulmak
Dudu(Fars.) 1. Kadınlara verilen bir unvan, hanım2. Yaşlı Ermeni kadını. 3. Papağan.
Duhan(Ar.) Kuran'da bir sure adı.
Duhul(Ar.) Girme, giriş.
Dü(Fars.) İki.
Düçeşmi(Fars.) iki göz.
Dümbelek(Fars.) Ağzına deri gerilmiş,çanak biçiminde,darbukaya benzer bir tür çalgı,dümbüldek,anlayışsız,sersem.
Dünya(Ar.) Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler.
Dürüşt(Fars.) Kaba,iri,kalın..

E

Ebced(Ar.) Arap alfabesinin özel bir düzeni
Ebed(Ar.) Sonu olmayan zaman sonsuzluk
Ebeveyn(Ar.) Anne ve baba
Ebkem(Ar.) Dilsiz, konuşamayan, söz söyleyemeyen
Ebru(Fars.) Kâğıt süslemeciliğinde kitre, kola vb. yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine, neft yağı ile sulandırılmış yağlı boya damlatılarak yapılan ve kâğıda geçirilen süs
Ecdad(Ar.) Atalar, cetler
Ecla(Ar.) Kısa dudaklı ve miskin adam
Eda(Ar.) Davranış, tavır
Edip(Ar.) Edebiyatla uğraşan,edebi eser veren kimse
Edna(Ar.) Çok aşağı, en alt düzeyde
Efkar(Ar.) Dert, hüzün
Eflak(Ar.) Sema
Eflatun(Ar.) Açık mor renk
Efsun(Fars.) Büyü
Ehilla(Ar.) Bir işte yetkili olan
Ehl-i beyt(Ar.) Hz. Muhammed'in soyundan gelenler
Ekber(Ar.) En büyük
Ekrem(Ar.) 1. Çok cömert, eli çok açık. 2. Çok onurlu
El aman(Ar.) Acıma isteme, bezginlik
Elbet(Ar.) Kesin olarak
Elem(Ar.) Acı, üzüntü, dert, keder

Elfaz(Ar.) Sözler
Elhak(Ar.) Gerçekten, doğrusu
Elim(Ar.) Acıklı olan
El Sabur(Ar.) Yaradanın isimlerinden biri
Eltaf(Ar.) Latif olan
Emir(Ar.) Buyruk, komut, Bir kavmin veya şehrin başı
Emin(Ar.) Güvenilir
Enaniyet(Ar.) Bencillik
Enis(Ar.) Arkadaş
Erkan(Ar.) Bir topluluğun ileri gelenleri, yol, yöntem
Ervah(Ar.) Ruh
Eşçar(Ar.) Ağaçlar,dallar
Eşref(Ar.) Çok onurlu, şerefli
Eşya(Ar.) Taşınabilir insan yapısı cansız nesneler
Etraf(Ar.) Yanlar, çevre
Evliya(Ar.) Ermiş
Evsaf(Ar.) Nitelik
Evvel(Ar.) Önce
Eyn(Ar.) Arka
Eyyam(Ar.) Günler
Ezel(Ar.) Başlangıcı belli olmayan, öncesizlik

F

Fağfur(Fars.) Çin imparatoruna verilen unvan
Fahri (Ar.) Onursal
Fahri Ekrem (Ar.) Cömertlikle övünme
Fakir (Ar.) Yoksul, fukara
Fal (Ar.) Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kağıdı, kahve telvesi vb. bakarak anlam çıkarma
Fani (Ar.) Ölümlü
Farz (Ar.) Yapmak zorunda kalınan şey
Fasık (Ar.) Kötü insan
Fasıl (Ar.) Bölüm, kısım, devre
Fatih (Ar.) Zafer kazanan fetheden kimse
Faz(Fars.) Ardı ardına gelen değişikliklerin her biri
Fazıl (Ar.) Erdemli
Fazla (Ar.) Gereğinden çok ziyade
Feal(Ar.) Yapan,eden,isteyen
Feda (Ar.) Adamak
Felah (Ar.) Kurtuluş, selamet, onma
Felaket (Ar.) Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay, durum
Felek (Ar.) Dünya
Felek (Ar.) Sema, gökyüzü
Felsefe (Ar.) Varlığın ve bilginin bilimsel olarak araştırılması.
Fen (Ar.) Fizik, kimya, matematik ve biyolojiye verilen ortak ad.

Fer(Fars.) Parlaklık
Feragat (Ar.) El çekme
Ferağ(Ar.) İşten vazgeçmek
Ferah (Ar.) Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu
Feramuş(Fars.) Unutmak, aklından çıkarmak
Ferişte(Fars.) Melek
Ferman(Fars.) 1. Buyruk, emir. 2. Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık
Ferş (Ar.) Çok eski
Fert (Ar.) Birey
Feryad (Ar.) Çığlık, nara, figan
Feryad(Fars.) Haykırış
Feryadu zara(Fars.)Feryad figan etmek
Fetih (Ar.) Bir şehri savaşarak alma
Fettan (Ar.) Fitreci
Fetva (Ar.) İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından bildirilen görüş ve bunu resmileştiren belge
Fevk (Ar.) Üst, yukarı
Fevkal (Ar.) Arz
Fevzi (Ar.) Zafer, kurtuluş
Feyz(Ar.) Ölmek.
Feylesaf (Ar.) Gökyüzü
Fıkra (Ar.) Nükteli, güldürücü hikâyecik, köşe yazısı
Fırsat (Ar.) Herhangi bir şey için en uygun zaman
Figan(Fars.) Feryat etme
Fiil (Ar.) İş, davranış
Fikir (Ar.) Düşünce
Fincan (Ar.) Çay,kahve vb. şeyleri içmekte kullanılan kap
Firak (Ar.) Ayrılık
Firavun (Ar.) Eski Mısır hükümdarı
Firdevs-i ala(Fars.) Cennetin en yüce katı.
Firkat (Ar.) Fark, ayrılık
Fitne (Ar.) Karışıklık
Fizan(Ar.) Sürgün yeri
Fuhuş(Ar.) İçinde bulunulan toplumun kurallarına uymayan bir biçimde bir veya birkaç kişiyle para karşılığında cinsel ilişkide bulunma,
Fuzuli(Ar.) Gereksiz

G

Gâhi(Fars.) Bazen, ara sıra
Gadap(Ar.) Öfke
Gafil(Ar.) Ayvaz

Gaflet(Ar.) Dalgınlık, dikkatsizlik, boş bulunma, aymazlık
Gah(Fars.) Kah
Gaile(Ar.) Sıkıntı,dert.
Gani(Ar.) Zengin
Garna(Ar.) Alnında beyaz leke olan az
Garib(Ar.) Kimsesiz
Geda(Fars.) 1. Dilenci. 2. Yoksul, fakir
Gaye(Ar.) Maksat
Gayet(Ar.) Pek çok, aşırı biçimde
Gayip(Ar.) Görünmez alem
Gayr(Ar.) Başka kimse
Gaziyül hacat(Ar.) Herkesin dileklerini veren Tanrı
Gayya(Ar.) Cehennemde bulunduğu varsayılan kuyu ya da dere
Gevher(Ar.) Cevher
Gılman(Ar.) Cennet hizmetkarları
Gıyab(Ar.) Kaybolma
Girdap(Ar.) 1. Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek ve çukurlaşarak yaptığı çevrinti, ters akıntıların oluşturduğu dönme, eğrim, çevri, anafor. 2.Tehlikeli yer veya durum.
Giriftar(Fars.) Tutulmuş, yakalanmış
Giryan(Ar.) Gözyaşı döken
Gonca(Fars.) Henüz açılmamış veya açılmak üzere olan çiçek, tomurcuk
Gurbet(Ar.) Doğup yaşanılmış olan yerden uzak mekan
Guş(Fars.) Kulak
Gül(Fars.) 1. Gülgillerin örnek bitkisi. 2. Bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği
Gülistan(Fars.) Gül bahçesi
Gülşen(Fars.) Gül bahçesi
Günah(Ar.) Suç
Güyan(Fars.) Söyleyen kimse

H

Har(Fars.) Diken
Hab(Fars) Uyku
Haber(Ar.) Bir olay bir olgu üzerine edinîlen bilgi, salık
Haberdar(Ar.) Haberli, bilgili
Habib(Ar.) Sevgili, yar
Habibi Kibriya(Ar.) Allah'ın üstünlüğü
Hac(Ar.) Müslümanlarca Zilhicce ayında Mekke' de yapılan Kabe'yi tavaf ve ziyaret ibadeti
Hacer(Ar.) İsmail peygamberin annesinin adı
Hacet(Ar.) Gereklilik, lüzum

Hacı(Ar.) Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman
Hacil Etmek(Ar.) Dertli olmak
Had(Ar.) Yanak
Haddi(Ar.) Sınır, uç derece
Hadis(Ar.) Hz. Muhammed 'in söz ve davranışları
Hafız(Ar.) Kur'an ı ezbere bilen kimse
Hafıza(Ar.) Yaşantıları, öğrenilen konuları bilinçli olarak akılda tutma, saklama gücü, bellek
Haık(Ar.) Yaratılma
Hain(Ar) Hıyanet eden kimse
Hak(Ar.) Kişiye özgü menfaat
Hak(Ar.) Rab, adalet
Hakikat(Ar.) Bir işin doğrusu, gerçek, asıl, esas
Hakim(Ar.) Bilge
Hal(Ar.) Durum, vaziyet
Hala(Ar.) Şimdiye kadar, halen
Halas(Ar.) Arınma, temizleme
Halef(Ar.) Birinin ardından geliş onun makamına geçen kimse
Halik(Ar.) Allah'ın sıfatlarından biri
Halika(Ar.) Tahmin etmek
Halis(Ar.) Katışıksız olmayan, katışıksız, saf
Halk(Ar.) Aynı ülkede yaşayan aynı uyrukta olan insanlar topluluğu
Hallak(Ar.) Yaratıcı
Hallaku âlem(Ar.) Kâinatın yaratıcısı
Halvet(Ar.) Yalnız kalma
Ham(Ar.) Yenecek kadar olgun olmayan
Hamakat(Ar.) Ahmaklık
Hamd(Ar.) Şükür
Hamis(Ar.) Beşinci
Hamiyet(Ar.) Ulusseverlik
Han(Fars.) Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı
Har(Ar.) Bir takım ikileme ve deyimlerde çeşitli anlamda geçer
Har(Ar.) Sıcak, kızgın, yakıcı
Har(Fars.) Diken
Harabat(Ar.) Yıkıntılar, harabeler, viraneler, içkili eğlence yeri,meyhane
Haramzade(Ar.) Piç
Harap(Ar.) Viran, yıkık
Harbi(Ar.) Ateşli silahların içini temizlemekte kullanılan çubuk
Harem(Ar.) Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm
Haria(Ar.) Dış dışarı
Harir(Ar.) İpek
Harman(Fars.) Biçildikten sonra tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklardan ayrılma işi
Has(Ar.) Özgü

Haslet(Ar.) İnsanın yaradılışından gelen özellik, huy
Hasret(Ar.) Bir şeyin yokluğundan ötürü acı çekme
Haşa(Ar.) Dine aykırı görülen bir ihtimalden bahsedilirken kullanılan bir söz
Haşr(Ar.) Kıyamet, toplanmak
Hatem(Ar.) Mühür, cömert, son, sonuncu,arap kalesi
Hatır(Ar.) Birine duyulan, sevgi, arzu,gönül
Hattat(Ar.) Çok güzel el yazısı yazan sanatçı
Haya(Ar.) Utanma duygusu
Haza(Ar.) Tam anlamıyla
Hazan(Fars.) Sonbahar
Hazar(Ar.) Eskimiş barış
Hazar(Ar.) Hazar denizinin ve Kafkasların kuzeyinde yaşamış bir Türk boyu
Hazer(Ar.) Sakınma
Hazık(Ar.) Usta
Hazret(Ar.) Yüceltmek için kullanılan söz
Heca(Ar.) Hece
Hekat(Ar.) Hikâye.
Hem-nişin(Fars.) Beraber oturan
Hemrah(Fars.) Yoldaş
Hengâm(Ar.) Zaman, vakit
Hercümer(Ar.) Karma
Herganı şita(Fars.) Kış mevsimi
Heva(Ar.) Heves
Hezeran(Fars.) Bülbül
Hınzır(Ar.) Yaramaz
Hızır(Ar.) Birinin en sıkışık zamanda beklemediği birinin yardımına yetiştiğine inanılan
Hıfz etme(Ar.) Koruma, saklama
Hicap(Ar.) Utanma
Hicran(Ar.) Üzüntü duyma
Hicret(Ar.) Bir yerden veya bir kimseden ayrılmak
Hicri(Ar.) Hicrete ait
Hikmet(Ar.) Bilgili
Hilaf(Ar.) Aykırı, karşıt, ters
Hilal(Ar.) Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, ayça , yeni ay
Hilkat(Ar.) Halk, yaratılış
Himaye(Ar.) Koruma, gözetme
Himmet(Ar.) Yardım, kayırma.
Hini sabavet (Ar.) İlk doğum, ilk kez
Hisse(Ar.) Pay
Hiyanet(Ar.) Kalleşlik
Hod(Ar.) Sınır, uç
Hor(Ar.) Ateş
Hoşaf(Fars.) Bütün veya dilimler hâlindeki kuru meyvenin şekerli suyla kaynatılmasıyla yapılan bir tür tatlı

Hoşnut(Fars.) Bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan, yakınması olmayan
Hub(Ar.) Hoş, güzel, iyi
Hubb(Ar.) Sevgi
Hububu dünya(Ar.) Dünya hırsı
Huddam(Ar.) Hizmetçiler
Hudud(Ar.) Sınır
Huld(Ar.) Sonu olmayan
Hulk(Ar.) Tahrip olmuş
Hulki(Ar.) Yaradılışla ilgili
Hulus(Ar.) Cömert
Huri(Ar.) Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık
Hurşid(Fars.) Güneş
Husul(Ar.) Türeme, çıkma
Hüb(Ar.) Güzel
Hüccet(Ar.) Tanıt
Hüda(Fars.) Tanrı
Hüküm(Ar.) Yargı, karar
Hülasa(Ar.) Özet, fezleke
Hülya(Ar.) Tatlı düş
Hüma(Ar.) Mutluluk
Hümaveş(Fars.) Mutlu gibi
Hürmet(Ar.) Saygı
Hüsün(Ar.) Güzellik

I

Inkıyad(Ar.) Boyun eğen

İ

İbadet(Ar.) Bir dinîn buyruklarını yerine getirme
İblis (Ar.) Şeytan
İbn(Ar.) Oğul
İbret (Ar.) Uyarıcı sonuç
İcap(Ar.) Lüzum, gerek idare, yönetim
İcra-i sanat(Ar.) Sanatını yapma
İçre(Ar.) İçinde
İçtinap(Ar.) Kaçınmak.
İfsat(Ar.) Düzeni bozma, karışıklık çıkarma
İfşa(Ar.) Gizli bir şeyi açığa çıkarma, yayma
İftar(Ar.) Oruç açma vakti
İğfalat(Ar.) Gaflete düşürmeler, aldatmalar
İğva(Ar.) Yolunu şaşırma

İftira (Ar.) Bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yükleme, kara çalma, bühtan
İhraç (Ar.) Çıkarma, dışarıya atma
İhrak(Ar.) Yanmak
İhsan (Ar.) İyilik etme
İhtimal (Ar.) Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık
İhtiyat (Ar.) Herhangi bir konuda ileriyi düşünerek ölçülü davranmak
İhvan(Ar.) Sadık, candan dost
İhya(Ar.) Yeniden canlandırma, diriltme
İkbal (Ar.) Baht açıklığı
İkrar (Ar.) Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme
İktibas(Ar.) Ödünç alma
İla (Ar.) -den kadar
İlah(Ar) Tanrı
İlelebet (Ar.) Sonsuza değin, sonsuzluğa kadar, sürgit
İlham (Ar.) Esin
İlim(Ar.) Bilim
İlla(Ar.) Ne olursa olsun
İllallah(Ar.) Usanç ve bezginlik anlatan bir söz
İlm-i ledün(Ar.) Allah'tan gelen bilgi
İltica (Ar.) Sığınma
İmad(Ar.) Direk, sütun
İman (Ar.) İnanç
İmar(Ar.) Bayındırlık
İnfak (Ar.) Nafaka verip bir kimsenin geçimini sağlama.
İnkılap(Ar) Değişim
İntifa(Ar.) Yararlanma ve faydalanma
İntisap(Ar.) Bağlanma
İntizam(Ar.) Düzenli, düzgün olma
İptida (Ar.) Başlangıç
İrfan (Ar.) Bilme anlama sezme
İrem(Ar.) Cennete benzetilerek yapılan bahçe
İrsal(Ar.) Gönderme.
İrşat(Ar.) Doğru yolu gösterme
İrtica (Ar.) Gericilik
İrticalen(Ar.) Doğaçlama
İrfan(Ar.) Bilme, anlam, sezme
İslam (Ar.) Hz. Muhammed'in yaydığı din, Müslümanlık
İslamiyet (Ar.) Müslümanlık
İsnat(Ar.) Bir düşünceyi, bir kişi ya da sebebe dayandırma
İstibdat (Ar.) Baskı
İstida(Ar.) Dilekçe
İstidam(Ar.) Hamam
İstiğfar(Ar.) Allah'tan suçlarının bağışlanmasını dileme, tövbe etme
İstihza(Ar.) Gizli veya kinayeli bir biçimde alay.
İstikamet(Ar.) Doğrultu

İstimal(Ar.) Kullanma
İstirihat (Ar.) Dinlenme, rahat etme
İstiyak (Ar.) Özlemek
İsyan (Ar.) Başkaldırı
İşaret (Ar.) Anlam yükletilen şey, anlamlı iz
İştiyak (Ar.) Göreceği gelme, özleme
İşve (Ar.) Naz
İtaat (Ar.) Boyun eğme, uyma
İtibar (Ar.) Saygınlık
İtikat (Ar.) İnanma, inan
İzak (Ar.) Ağırlama
İz'an (Ar.) Anlayış, anlama yeteneği
İzhar (Ar.) Belirtme, gösterme, açığa vurma

K

Kabile(Ar.) Boy
Kader(Ar.) Yazgı
Kadim(Ar.) Eski, ezeli
Kadir(Ar.) Değer, kıymet, itibar
Kafir(Ar.) Aynı dinden olmayan diğer kimse
Kahhar(Ar.) Her şeyi yok eden (Tanrı)
Kahpe(Ar.) Ahlaksız kadın
Kahreylemek(Ar.) Çok üzülmek
Kaime(Ar.) Buyruk, resmi kağıt, ferman
Ka'kül(Fars.) Perçem
Kalem(Ar) Yazma, çizme gibi işlerde kullanılan araç
Kalpazan(Ar.) Sahte para basan veya piyasaya süren kimse
Kalp(Ar.) Duygu, his
Kalubela(Ar.) İslam inancına göre, ruhlar yaratıldığında Allah'ın "Ben sizin Tanrı'nız değil miyim?" sorusuna ruhların verdikleri "evet" cevabı.
Kamil(Ar.) Yetkin, erişkin eksiksiz, mükemmel
Kan(Fars.) Maden.
Kanaat(Ar.) Elindekinden hoşnut olma durumu, yetinme, fazlasını istememe
Kandil(Ar.) İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı
Kani(Ar.) 1.tok 2.kanmış inanmış kimse
Karun(Ar.) Kur'an da kendisinde çok zengin olarak bahsedilen ve bir anda tüm mal varlığı yok kaybolan kişi
Kasavet(Ar.) Üzüntü, tasa, kaygı
Kasr(Ar.) Küçük saray
Katar(Ar.) Damlalar dizisi

Katran(Ar.) Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is k kulu, suda erimeyen bir madde
Katre(Ar.) Damla
Kavim(Ar.) Topluluk
Kaza(Ar.) Vaktinde kılınmayan namazı veya tutulmayan orucu sonradan yerine getirme
Kefen(Ar.) Ölünün, gömülmeden önce sarıldığı bez
Kelam(Ar.) Söz, bir manayı ifade eden bir maksadı anlatan ifade
Kem(Fars.) 1. Noksan, eksik. 2. Kötü, fena
Kemal(Ar.) Bilgi ve erdem bakımından olgunluk
Kenzen(Ar.) Hazine
Keramet(Ar.) Ermiş kimselerin şaşkınlık uyandıran durumları
Kerem(Ar.) Büyüklük ululuk, cömertlik, soyluluk
Kesp(Ar.) Kazanma
Keşmekeş(Fars.) Karışıklık
Kevkeb(Ar.) Yıldız
Kevser(Ar.) Cennette olduğuna inanılan ırmak
Kırba(Ar.) Sakaların içinde su taşıdıkları ağzı dar, altı geniş, deriden yapılmış kapı, matara
Kılükal(Ar.) Dedikodu, söylence.
Kıssa(Ar.) Ders alınması gereken kısa hikâye
Kıyamet(Ar.) Hesap günü
Kifafı miktar(Ar.) Yaşamaya yetecek rızk miktarı
Kibir(Ar.) Kendinî beğenme
Kiram(Ar.) Soylular,eli açıklar cömertler.
Kudret(Ar.) Güç
Kudretullah(Ar.) Tanrı'nın gücü.
Kurban(Ar.) Dinîn buyruğunu yerine getirmek için kesilen hayvan
Kureyş(Ar.) Arap halkının önemli bir kabilesi
Kuvve(Ar.) Düşünce, niyet, yeti
Kübera(Ar.) Büyükler ulular
Küffar(Ar.) Müslüman olmayanlar, kafirler
Külfet(Ar.) Sıkıntı, zorluk
Külhan(Fars.) Hamam ocağı, hamamda su ısıtmak için ateş yakılan yer
Külli(Ar.) Bütüne ve genele ilişkin
Künbet(Fars.) Kubbe

L

Lâyık (Ar.) Uygun, değer, yakışır
La (Ar.) Olumsuzluk eki

Lebdeğmez Dudaksıl sesleri kullanmadan söylenen koşma türü,dudakdeğmez
Lahza (Ar.) Zamanın bölünemeyecek kadar kısa parçası
Laini şeytan (Ar.) Lanetlenmiş iblis
Laklak (Ar.) Leylek sesi gevezelik
Lal (Ar.) Değerli taş
Lal(Fars.) Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz
Lalezar(Fars.) Lale yetiştirilen yer, lale bahçesi
Lanet (Ar.) Tanrı'nın sevgi ve ilgisinden yoksun olma
Latif (Ar.) İnce bir güzelliği olan
Lazım (Ar.) Gerek, gerekli
Leb (Ar.) Dudak
Lebi(Fars.) Dilim
Lebbeyk(Ar.) Buyrun efendim
Ledün (Ar.) Tanrı katı
Lemyezel (Ar.) Yok olmayan kalıcı, tanrı
Leş(Fars.) Kokmuş hayvan ölüsü
Levlak (Ar.) Sen olmasan
Levlake levlak (Ar.) Hz. Muhammed' e hitab
Leylek(Fars.) Kışın Tropikal Afrika' da yaşayan, siyah telekli, uzun gagalı, uzun bacaklı, büyük beyaz,göçmen kuş
Leylünehar (Ar.) Gece-gündüz
Lütuf (Ar.) Bağış,ihsan

M

Ma'mur (Ar.) Bayındır, şenlikli
Maarif (Ar.) Bilgili ve kültürlü
Madem (Ar.) Sebep göstermek için kullanılan söz
Maden (Ar.) Ekonomik yönden değer taşıyan
Magrib (Ar.) Batı
Mah(Fars.) Ay
Maharet (Ar.) İş görmede beceri, ustalık
Mahbub (Ar.) Sevgili, sevilen
Mahfi (Ar.) Gizli saklı
Mahfiya (Ar.) Gizli
Mahıtap (Ar.) Muhattab
Mahi(Ar.) Mahveden
Mahi(Fars.) Balık
Mahirane(Fars.) Becerikli
Mahlûkat (Ar.) Yaratık
Mahsus (Ar.) Hissedilen
Mahşer (Ar.) Öldükten sonra dirileceğimiz mekân
Mahvolmak (Ar.) Yok olmak
Mahzun (Ar.) Üzgün

Mai(Ar.)	Mavi
Maksud (Ar.)	İstenilen, kast olunan
Mahşer(Ar.)	Kıyamet
Malayani (Ar.)	Boş ve yararsız, saçma
Malumat (Ar.)	Bilgi
Marin(Fars.)	Denize ait
Maruzat (Ar.)	Sunulan şey
Masiva (Ar.)	Allah'tan gayrı bütün varlıklar
Masum (Ar.)	Suçsuz, güçsüz
Maşallah (Ar.)	"Ne güzel, Allah nazardan saklasın" anlamlarında beğenme duyguları bildiren bir söz
Maşuk (Ar.)	Erkek sevgili
Maşruk (Ar.)	Doğu
Matem (Ar.)	Yas
Matlub (Ar.)	Alacak
Mayhoş(Fars.)	Az ekşi olan
Mazhar(Ar.)	Bir iyiliğe erişmiş kimse
Mazi (Ar.)	Geçmiş
Me'muran (Ar.)	Devlet görevlisi
Mebde (Ar.)	Baş, başlangıç
Mebde-i alem (Ar.)	Alemin başlangıcı
Mecaz (Ar.)	Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz
Meclis (Ar.)	Bir konuyu görüşmek veya konuşmak için yapılan toplantının olduğu yer, şura
Mecruh (Ar.)	Yaralı
Meded (Ar.)	Yardım
Medh (Ar.)	Övme
Meftun (Ar.)	Gönül vermiş, tutkun
Men(Fars.)	Ben
Men (Ar.)	Yasaklama izin vermeme
Menan(Ar.)	İhsanı bol
Menhus (Ar.)	Uğursuz
Menkıbe(ar.)	Din büyüklerinin veya tarihe geçmiş ünlü kimselerin yaşamları ve olağanüstü davranışlarıyla ilgili hikâye.
Mensup (Ar.)	Bir yer veya kişiyle bağlantılı olan
Menzil (Ar.)	Bir günlük yol, askerlikte bir merminin ulaşabildiği uzaklık, seyahatte iki konak arasındaki mesafe
Meram (Ar.)	Gaye, amaç, istek
Merbut(Ar.)	Bağlı bağlamış
Merhamet (Ar.)	Acıma
Merhum (Ar.)	Ölmüş Müslüman erkek
Mervan (Ar.)	Bolluk
Mesa (Ar.)	Akşam
Mesken (Ar.)	Mekân
Meskenet(Ar.)	Miskinlik

Mest(Fars.) Sarhoş
Mestane(Fars.) Sarhoşça
Mesti hoşyar (Ar.) Yarin gönlünü hoş tutmak
Mesut (Ar.) Mutlu, sevinçli, ongun
Meşakkat (Ar.) Güçlük
Meşam(Ar.) Koku alacak yer
Meta (Ar.) Mal, ticaret malı
Me'va(Ar.) Sığınacak yer, yurt
Mevcudat (Ar.) Var olan şeyler, varlıklar
Mevlüd (Ar.) Hz. Muhammed in doğumunu hayatını anlatan mesnevi
Mevsim (Ar.) Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri, sezon
Mevt (Ar.) Ölüm
Mevzi (Ar.) Yer, maha
Mey(Fars.) Şarap
Meydan (Ar.) Alan
Meyil (Ar.) Eğiklik, eğim
Meyletmek (Ar.) 1. Eğilmek. 2.Gönül vermek
Mezhep (Ar.) Bir dinîn görüş ve anlayış ayrılıklarından her biri
Meziyet (Ar.) Bir kişiyi benzerinden üstün gören nitelik
Mızrap (Ar.) Telli çalgı çalma aracı
Mihman(Fars.) Konuk

Mihenk (Ar.) Birinin değerini ahlakını anlamaya yarayan ölçüt
Mihnet (Ar.) Sıkıntı
Mihr (Ar.) Güneş
Millet (Ar.) Dil, tarih, duygu, ülkü, vatan birliği olan topluluk
Milli (Ar.) Millete asıl özellik taşıyan
Mim (Ar.) Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfinin adı
Minber (Ar.) Hutbe okunan yer
Mimar(Ar.) Yapı tasarımı yapan adam
Mine(Fars.) 1. Metal eşya üzerine vurulan renkli cam katmanı. 2. Saat kadranı
Minel (Ar.) Bundan dolayı
Minnet (Ar.) Yapılan bir iyiliğe karşı kendinî borçlu sayma, gönül borcu
Miraç (Ar.) Göğe çıkma
Mirat (Ar.) Ayna
Misil (Ar.) Benzer
Misk (Ar.) Güzel kokulu madde
Mizan (Ar.) Terazi
Molayani(Ar) Boş, yararsız
Molla (Ar.) Dinî yönü ağır basan kimse, kadı
Mualla (Ar.) Yüce
Muamma (Ar.) Âşıklık geleneğinde manzum, bilmece

Mugarreb (Ar.) Cennette dereceleri en yüksek olan
Muhabbet (Ar.) Dostça konuşma, yarenlik
Muhal (Ar.) Olamaz, olmaz gerçekleşmesi imkansız
Muhalif (Ar.) Bir görüşe aykırı olan kimse
Muharrem (Ar.) Hicri takvime göre birinci ay
Muhit (Ar.) Çevre, yöre
Muhtekir (Ar.) Vurguncu
Muhterem (Ar.) Saygıdeğer
Mukaddes (Ar.) Kutsal
Mukadderat (Ar.) Yazgı
Muktebes (Ar.) İktibas edilmiş
Murad (Ar.) Amaç
Murder(Ar.) Yanlış bilgi
Murğ-i Gönül (Ar.) Gönül kuşu
Murid (Ar.) İrade eden, emreden
Mushat (Ar.) Kur'an
Musiki (Ar.) Müzik
Muşt(Fars.) Avuç
Mutad (Ar.) Alışılmış
Muy(Fars.) Tüy, saç, kıl
Mübarek (Ar.) Kutsal, bereketli
Mübin (Ar.) Açıklayan
Mücteba(Ar.) Seçilmiş, seçkin
Müdam (Ar.) Sürekli
Müddet (Ar.) Süre
Müessese (Ar.) Kurum
Mühibban (Ar.) Seven kişi
Mühim (Ar.) Önemli
Müjgan(Fars.) Kirpik
Mülakat (Ar.) Buluşma, görüşme
Mülk (Ar.) Ev, dükkân, arazi gibi taşınmaz mal
Mülhem(Ar.) Esinlenmiş,içe doğmuş
Mümin (Fars.) İnançlı kimse
Mümkün (Fars.) Muhtemel olabilir olası
Mümtaz(Ar.) Seçkin
Münafık (Ar.) Arabozan
Münkir (Ar.) Allah'ın varlığını inkâr eden
Müptezel(Ar.) Saygınlığını yitirmiş
Mürşit (Ar.) Din büyüğü, öğretici
Mürüvvet (Ar.) İnsanlık, cömertlik, iyilikseverlik
Müsannif(Ar.) Sınıflandırma işi yapan kimse,yazar.
Müsmir (Ar.) Hayır veren
Müstakim (Ar.) Doğruluktan şaşmayan
Müşahede(Ar.) Görme,gözlem
Müşkül (Ar.) Güç, zor, çetin
Müşrik (Ar.) Tanrıya ortak koşan
Müştak (Ar.) Özleyen, göreceği gelen

Müyesser(Ar.) Kolay yapılan
Müzmin (Ar.) Çabuk geçmeyen

N

Naçar(Fars.) Çaresi olmayan , zavallı,düşkün
Nadir(Ar.) Seyrek,az bulunur
Naime(Ar.) Söyleyiş, nazlı büyütülmüş, güzel ve zarif
Nakıs(Ar.) Eksik kusuru olan
Name-i varak(Fars.) Mektup yaprağı
Nan(Fars.) Ekmek
Nar(Ar.) Ateş
Nar-ı sekr(Ar.) Ateş sarhoşluğu
Nara(Ar.) Haykırma, bağırma
Nasihat(Ar.) Öğüt
Nasip(Ar.) Birinin payına düşen şey
Naşad(Fars.) Üzgün, sevimsiz
Naşi(Ar.) Ötürü, dolayı
Nazır(Ar.) Bir yere doğru bakan
Nebevi(Ar.) Peygamberlerle ilgili
Nebi(Ar.) Peygamber, söyleyiş
Necat(Ar.) Kurtuluş
Nefer(Ar.) Derecesi olmayan asker
Nefis(Ar.) Öz varlık, kişilik
Nehiy(Ar.) Bir şeyin yapılmasını yasak etme
Nesep(Ar.) Soy
Neva(Fars.) 1. Ses, ahenk, nağme. 2. Klasik Türk müziğinde bir makam adı ve yegâhtan bir oktav tiz olan “re” perdesi
Nevreste(Fars.) Yeni bitmiş
Nevreş(Fars.) Yetişmiş
Nezaket(Ar.) Başkalarına karşı saygılı ve incelikli davranma
Nida(Ar.) Çağırma
Nihan(Fars.) Gizli
Nihayet(Ar.) Son
Nispet(Ar.) Münasebet
Niyaz(Ar.) Yalvarma
Niyet(Ar.) Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme
Noksan(Ar.) Eksik, eksiklik, kusur
Nöker(Ar.) Hizmetçi
Nur(Ar.) Aydınlık, ışıltı, ziya, parıltı
Nağme(Ar.) Müzik ezgisi, ahenk

Ö

Ömür(Ar.) Yaşa
Örgü(Ar.) Her nevi iplikle örülen, bir kumaşın kenarına işlenen dantel

P

Pakim(Fars.) Temizlik
Pare(Fars.) Parça, kısım, tane, adet
Payan(Fars.) Son, sonuç, nihayet
Payidar(Fars.) Kalıcı
Peçe(Ar.) Yüz örtüsü, perde
Pelenk(Fars.) Kaplan
Pelit(Ar.) Meşe
Penç(Fars.) Beş
Pend(Fars.) Öğüt
Peyda(Ar.) Meydanda
Pehlivan(Fars.) 1.Güreşçi. 2. Boylu boslu ve güçlü kimse.
Pervane(Fars.) Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek, kepenek
Pervaz(Fars.) Kapı, pencere kenarı
Piç(Fars.) Babası belli olmayan çocuk
Pinhan(Fars.) Gizli, saklı, gizlenmiş
Pir(Fars.) Yaşlı, koca, ihtiyar kimse
Pür(Fars.) Çok fazla

R

Rab(Ar.) Allah.
Rafi(Ar.) Yükselten,kaldıran.
Rah(Fars.) Sanam, zan ,kaygı, keder.
Rakip(Ar.) Herhangi bir işte bir yarışta birbirini geçmeye çalışan aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse.
Raks(Ar.) Bir tür dans.
Rana(Ar.) Güzel,göze hoş gelen.
Refik(Ar.) Arkadaş, dost.
Reftar(Fars.) Yürüyüş, gidiş.
Rençber(Fars.) Çiftçi toprakla uğraşan.
Renk(Fars.) Cisimler tarafından yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
Resul(Ar.) Kendisine kitap indirilmiş peygamber.
Resul(Ar.) Yaradanın elçisi.
Resulullah(Ar.) Allah'ın gönderdiği son peygamber.
Revan(Fars.) Giden, yürüyen.
Revnak(Ar.) Parlaklık.

Rey(Ar.) Oy.
Reyhan(Ar.) Fesleğen .
Rezalet(Ar.) Toplumun duygularını inciten olay, durum.
Rıza(Ar.): Razı olma.
Ricati(Ar.) Vazgeçme, kaçma.
Rikab(Ar.) Üzengi.
Rişte(Ar.) İplik ucu.
Riya(Ar.) İki yüzlülük.
Ruban(Fars.) Kurdele.
Ruz-i şeb(Fars.) Rüya gibi.
Rüşvet(Ar.) Yasa dışı ve çıkar yollu kazanılan para veya mal.
Rüsvan(Fars.) Perişan olmak.
Rüya(Ar.) Düş.
Rüz(Fars.) Gün.
Rüzgar(Fars.) Havanın yer değiştirmesinden oluşan esinti, yol.

S

Sada(Ar.) Ses.
Sadhezar(Fars.) Yüz bin.
Sadık(Ar.) Doğru, gerçek, sadakatli.
Sagir(Ar.) Kebirin zıt anlamlısı.
Sahavet(Ar.) Cömertlik.
Sahra(Ar.) Çöl,kır.
Sakıt(Ar.) Düşen.
Saraç(Ar) Koşum ve eğer takımları satan ve yapan kimse.
Sare(Ar.) Hz.ibrahimin eşinin adı.
Sayha(Ar.) Bağrış, çığlık.
Seb-i(Ar.) Savaşta esir düşen kimse.
Sebil(Ar.) Hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı.
Sedd(Ar.) Kalın duvar.
Sefil(Ar.) Sefalet çeken, yoksul.
Sefine(Ar.) Gemi.
Seher(Ar.) Sabahın gün doğmadan önceki zamanı, tan ağartısı.
Selam(Ar.) Bir kimseyle karşılaşıldığında birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma esenleme merhaba.
Selamet(Ar.) Sağ ve sağlam olma.
Sema(Ar.) Gök.
Ser(Fars.) Baş, kafa.
Seraser(Ar.) Baştan başa.
Serdar(Fars.) Komutan.
Sertevş(Fars.) Yakarma.
Servinaz(Ar.) Dalları yere sarkan selvi.
Seyyad(Ar.) Avcı
Sıdk(Ar.) Doğruluk, bağlılık, gerçeklik.

Sırr-ı men(Ar.) Gizli kalanın yasaklanması.
Sille(Fars.) Elin iç yüzüyle vurulan tokat.
Sine-i mecruh(Fars.) Yaralı kalp.
Sofu(Fars.) Dindar.
Sual(Ar.) Soru.
Subh(Fars.) Sabah vakti.
Sultan(Ar.) Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları unvan,padişah .
Suret(Ar.) Görünüş, biçim.
Suzan(Fars.) Yakan, ateşli.
Suy(Fars.) Taraf.
Süfli(Ar.) Aşağı, aşağılık.
Süleyman(Ar.) Bir peygamber,huzur.
Sükûnet(Ar.) Sessizlik.
Süreyya(Ar.) Ülker yıldızı.
Süryan(Ar.) Samilerin , Arami kolunun doğu bölümünde olan bir Hristiyan topluluğu ve bu toplulukta olan kimse.
Sürur(Ar.) Sevinç.

Ş

Şad(Ar.) Sevinçli.
Şahadet(Ar.) Tanıklık, şahitlik.
Şahbaz(Ar.) Çevik becerikli yiğit, bir cins iri beyaz doğan.
Şahıs(Ar.) Kişi.
Şahsuvar(Fars.) Ata iyi binen.
Şarabı Aşk(Ar.) Aşk şarabı.
Şark(Ar.) Doğu.
Şarkı(Ar.) Ezgi, müzik parçası.
Şayan(Ar.) Uygun, değer, layık.
Şeb(Fars.) Gece.
Şeb-iruz(Fars.) Gündüz gece.
Şeb-i Yelda(Ar.) En uzun gece.
Şecere(Ar.) Soy ağacı.
Şeddadi(Ar.) Çok büyük, sağlam yapı.
Şef(Ar.) Lider, önder.
Şefi(Ar.) Şefaat eden .
Şehit(Ar.) Yüksek bir ülkü uğrunda ölme.
Şehvet(Ar.) Aşırı cinsel istek.
Şehzade(Fars.) Padişah oğlu.
Şek(Ar.) Şüphe.
Şeker(Fars.) Tatlı olan maddelerin genel adı.
Şem(Ar.) Balmumu.
Şems(Ar.) Güneş.
Şer(Ar.) Bela,kötülük.
Şerafet(Ar.) 1. Şerefli olma. 2. Soydanlık.

Şerbet(Ar.) Meyve suyu ile şekerli su karışımı içecek.
Şeref(Ar.) Başkasının birine gösterdiği saygının dayadığı kişisel değer
Şeriat(Ar.) Dinselyasavekurallar.
Şerik(Ar.) Ortak.
Şeş(Fars.) Altı.
Şetim(Ar.) Sövme,sövgü.
Şevk(Ar.) istek, arzu.
Şerr-i melun(Ar.) Lanet edilmiş kurallar.
Şeyda(Fars.) Deli mecnun.
Şeytan(Ar.) Kötü düşünceli ve niyetli kimse,iblis.
Şifa(Ar.) Bedensel ya da ruhsal bir hastalığın son bulması hastalıktan kurtulma.
Şikeste(Fars.) Kırık.
Şimşir(Fars.) Kılıç.
Şirden(Fars.) Kalınbağırsak.
Şikeste(Ar.) Kırılmış, kırık.
Şinas(Ar.) Tanınmaya özgü.
Şita(Ar.) Kış .
Şöhret(Ar.) Ün, nam.
Şuh(Fars.) Neşeli ve serbest kadın.
Şule(Ar.) Alev, yalım.
Şükrane(Ar.) Minnet duyma.
Şükür(Ar.) Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.
Şümar(Fars.) Güzel.

T

Ta(Ar.) Uzaklık belirten sözcük.
Tab(Ar.) Tabiat.
Tabi(Ar.) Bağımlı.
Tabip(Ar.) Hekim.
Tabir(Ar.) Deyiş, anlatım, ifade.
Taç(Ar.) Hükümdarlık simgesi.
Tadat(Ar.) Sayma, sayım.
Tağyir (Ar.) Değiştirme, başkalaştırma.
Tahir(Ar.) Temiz.
Tahkik (Ar.) Araştırma.
Taht(Fars.) Saltanat koltuğu.
Tahteş sera (Ar.) Toprak altı.
Tak (Ar.) Şenliklerde caddelere geçici olarak kurulan, yazılar ve çiçeklerlerle süslenen kemer.
Takat (Ar.) Derman,mecal,hal.
Takdir(Ar.) Beğenme, beğeni belirtme ,değer verme.
Taksim (Ar.) Bölme, bölüştürme.
Taksir (Ar.) Kısaltma,kısma.
Talip (Ar.) İsteyen, istekli.

Tam (Ar.) Eksiksiz ,kesintisiz.
Tamu (Ar.) Cehennem.
Tarif(Ar.) Tanım.
Tarih (Ar.) Olayları tarih sırasına göre yazma.
Tarik(Ar.) Yol.
Tas (Ar.) Genellikle içine sulu şeyler koyulan kap.
Tasdik (Ar.) Doğrulama, onay.
Tavaf (Ar.) Bir şeyin çevresini dolaşma.
Taze(Fars.) Bozulmamış, bayatlamamış olan .
Tebah (Ar.) Yok olmuş yıkılmış.
Tebdil(Ar.) Değiştirme .
Tecemmül (Ar.) Yığınak.
Tedbir (Ar.) Önlem.
Tedkilat (Ar.) Araştırma.
Teessür (Ar.) Üzüntü.
Tefahhur (Ar.) Şişinme .
Tefekkür(Ar.) Düşünme, düşünüş.
Tehlike (Ar.) Büyük zarar yol açabilecek durum, muhatara.
Tekebbür(Ar.) Kibirlilik
Tekellüm (Ar.) Söyleme, konuşma.
Tekke(Ar.) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh.
Teklif (Ar.) Yapması için birinden bir iş isteme.
Tekzip (Ar.) Yalanlama.
Telaş(Ar.) Herhangi bir sebeple acelecilik.
Temas (Ar.) Değme, dokunma.
Ten(Fars.) İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.
Tenezzüh(Ar.) Gezinti.
Tenha(Fars.) Issız.
Tenkit (Ar.) Eleştiri.
Terenfaz(Ar.) Kolay kolay yenilmeyen, tahammüllü.
Terıl (Ar.) Bırakma ayrılma.
Terki diyar(Ar.) Diyarı terk etmek.
Tesbih (Ar.) Süphanallah sözünü söyleme.
Teselli (Ar.) Avutma, avuntu, avunç.
Tesir (Ar.) işleme. Dokunma.
Teşne(Ar.) Susamış.
Tevessül(Ar.) Başlama, girişme.
Tez(Fars.) Çabuk.
Tıfl(Ar.) Yavru, parça.
Tımar(Fars.) Yara bakımı.
Tımarhane(Fars.) Akıl hastanesi.
Tig-i zahm(Fars.) Kılıç yarası.
Tövbe (Ar.) İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.
Tufan (Ar.) Büyük su baskını.
Tuğyan (Ar.) Taşkın, akarsu.

Tüfek(Fars.) Uzun namlulu, ateşli silah.
Tüfenk(Fars.) Savaş ve avda kullanılan, uzun namlulu ateşli, silah.
Tüğ-i gamze (Ar.) Gamze bıçağı.
Tümar(Fars.) Yiğit.
Türab( ) Toprak
Türkü (Ar.) Hece ölçüsü ile yazılmış, halk ezgileriyle bestelenmiş manzume.
Tüvan(Fars.) Güç.

U

Ukba(Fars.) Ahiret.
Ulumi(Ar.) İlim ,bilgi.
Umman(Ar.) Okyanus.
Usta(Fars.) Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.
Usul(Ar.) Kökler, asıllar, yol, yöntem, şekil .
Usulitelkinat(Ar.) Telkin etmek .
Uşşak(Ar.) Âşıklar .
Uşşakına(Fars.) Uşak.
Uzlet(Ar.) Toplum yaşantısından kaçıp tek başına yaşama.

Ü

Üdeba(Ar.) Yazarlar, edipler.
Ülfet(Ar.) Alışma, kaynaşma, görüşme.
Ümit(Fars.) Umut, beklenti.
Ümmül(Ar.) Umut verici.
Ümran(Ar.) Sevindiren, sevindirici.
Üstad(Fars.) Bir bilim veya sanat dalında usta .
Üryan(Ar.) Çıplak.

V

Vaad(Ar.) Bir işi yerine getirmek için verilen söz.
Vadi(Ar.) İki dağ arasında çukurca arazi,geçit.
Vahdet(Ar.) Yalnızlık, teklik, birlik.
Vahu(Fars.) Ceylan gözleri olan .
Vakıf(Ar.) Bilen, farkında olan.
Varak(Ar.) Yaprak, yaldız.
Varidat(Ar.) Gelirler.
Varta(Ar.) Kuyu gibi oyuk ve derin yer, uçurum.
Veladet Doğurma, ana veya baba olma.
Vasf(Ar.) Nitelik.

Vasıl(Ar.) Ulaşan, varan.
Vatan(Ar.) Yurt.
Vaveyla(Ar.) Eyvah, yazık.
Vedduha(Ar.) Dualarımız sizinle.
Vefa(Ar.) Sevgide sebat, sevgi bağlılığı.
Vehem(Ar.) Acınacak.
Vekalet(Ar.) Vekillik.
Vemafiha(Ar.) Ve onun içindekiler.
Vesile(Ar.) Sebep, bahane.

Vilayet(Ar.) İl.
Vildan(Ar.) Yeni doğmuş çocuk, kul, köle.
Viran(Fars.) Yıkık, Yıkılmış üzgün kederli.
Vird(Ar.) Dua, vecdin meydana gelmesine ve varidelere yani kalbe doğan manalara vesiledir.
Visal(Ar.) Kavuşma.
Vuslat(Ar.) Kavuşma.
Vücud(Ar.) Beden.
Vücval(Ar.) Beden.

Y

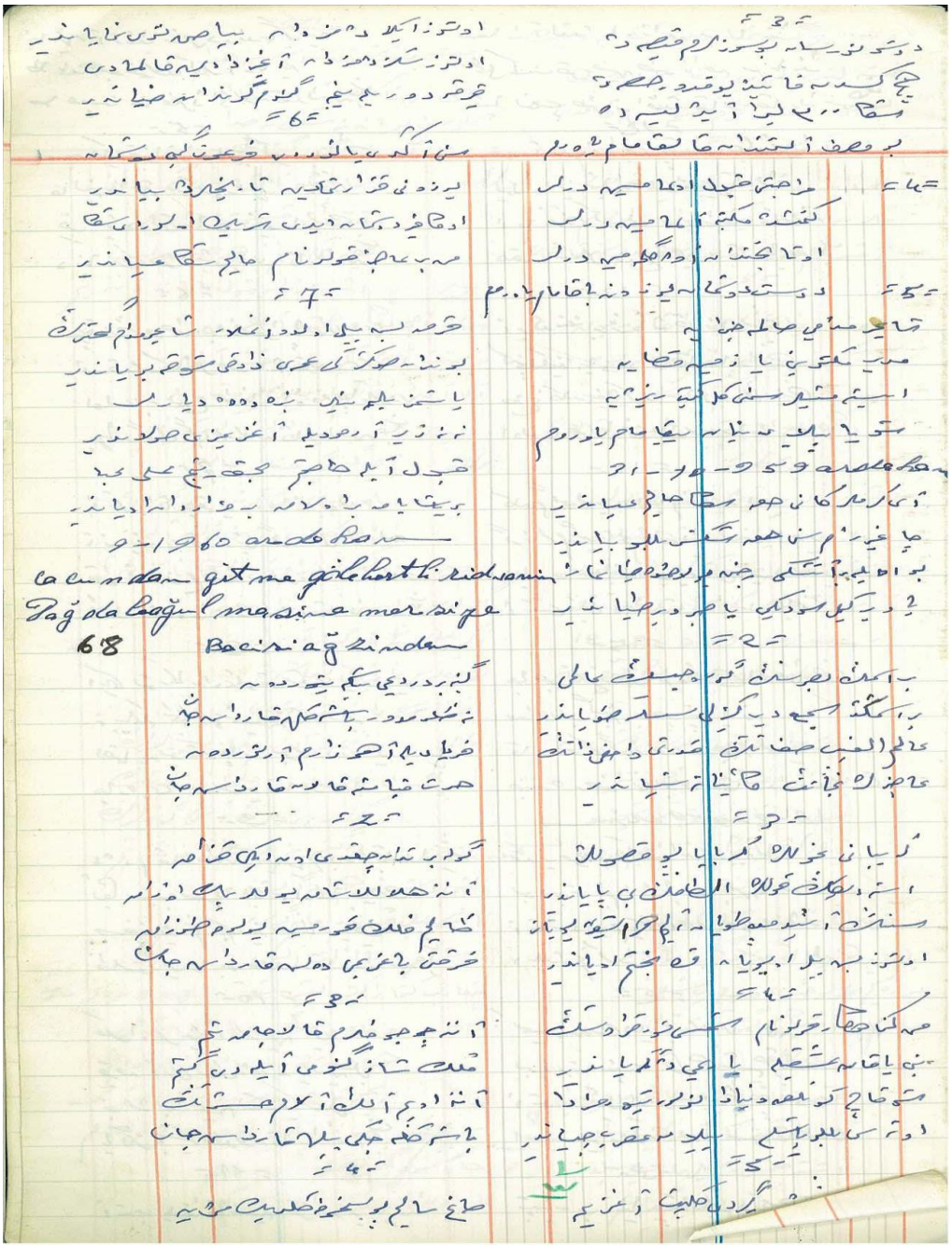
Yâd(Fars.) Anma, hatırlama.
Yadigar(Fars.) Bir şeyi hatırlatan nesne.
Yağma(Fars.) Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması.
Yar(Ar.) Sevgili.
Yani(Ar.) Tabi, öyle.
Yek(Fars.) Bir, tek.
Yeksan(Fars.) 1. Düz. 2. Bir, aynı düzeyde, eşit.
Yetim(Ar.) Anası veya babası ölmüş kimse.
Yezdan(Fars.) Zerdüştleriniyiliktanrısı.
Yezid(Ar.) ZulümkarEmevi hükümdarı, nefret edilen kimseler için kullanılan söz.
Yuva(Fars.) Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütmek veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları barınak.

Z

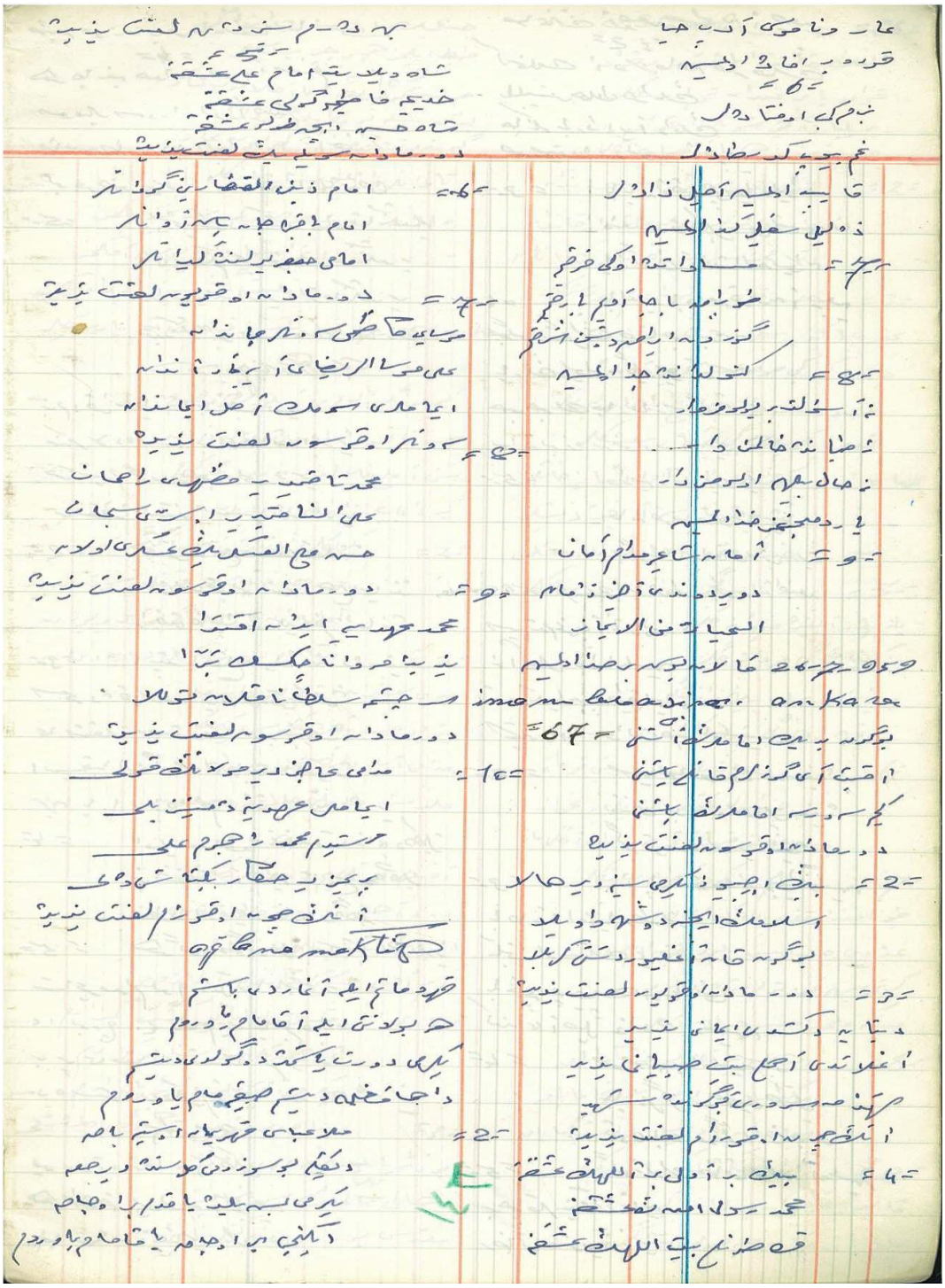
Zabıta(Ar.) Belediye hizmetlerinin güvenliğini sağlamakla görevli.
Zafer(Ar.) Savaşta kazanılan başarı.
Zahir(Ar.) Coşkun, taşkın,açık,belli.
Zahirî (Ar.) Görünen, görünürdeki

Zahire(Ar.) Yüksek, yüce.
Zakkum(Ar.) Bir bitki.
Zalim(Ar.) Acımasız ve haksız davranan, zulmeden.
Zaman(Ar.) Bir işin ,oluşun geçeceği veya geçtiği geçmekte olduğu süre vakit.
Zar(Fars.) Perişan ağlayan, inleyen.
Zar Alem(Ar.) Dünya.
Zat(Ar.) Kişi, şahıs.
Zaytun(Ar.) Zeytin.
Zayi(Ar.) Kaybolma, yitme.
Zebani(Ar.) Cehennem bekçisi.
Zehir(Fars.) Organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem.
Zekv-ı Safalar(Ar.) Keskin berraklık.
Zelil(Ar.) Hor görülen, aşağı tutulan.
Zelil(Ar.) Yanılan.
Zeme(Ar.) Çok küçük parçacık.
Zemheri(Ar.) Kara kış.
Zemin(Fars.) Yeryüzü.
Zengin(Fars.) Parası, malı çok olan.
Zerafet(Ar.) İncelik, güzellik.
Zerre(Ar.) Çok küçük parçacık.
Zerzevat(Ar.) Sebze, küçük, önemsiz şeyler.
Zevk(Ar.) Tadım, hoşa giden.
Zeytin(Ar.) Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, 10-20 metre
Zikir(Ar.) Anma, söyleme.
Zincir(Ar.) Birbirine geçmiş bir sıra metal halkalardan oluşan bağ.
Zindan(Fars.) Mahkûm yeri.
Zir(Ar.) Sazın en ince teli.
Zira(Fars.) Çünkü.
Zişan(Ar.) 1.Canlı 2.Onurlu 3.Bir tür lale
Ziyan(Fars.) Zarar.
Ziya(Ar.) Işıl, aydınlık.
Zor(Fars.) Sıkıntı, güçlük, mecburiyet, baskı.
Zul celal(Ar.) Büyüklük ve ululuk sahibi.
Zulal(Ar.) Arapçada saf, tatlı su.
Zulmet(Ar.) Karanlık.
Zulüm(Ar.) Bir kimsenin başkasına yaptığı eziyet.
Zül(Ar.) Alçalma, düşkünlük.
Zülal(Ar.) Saf , tatlı su.

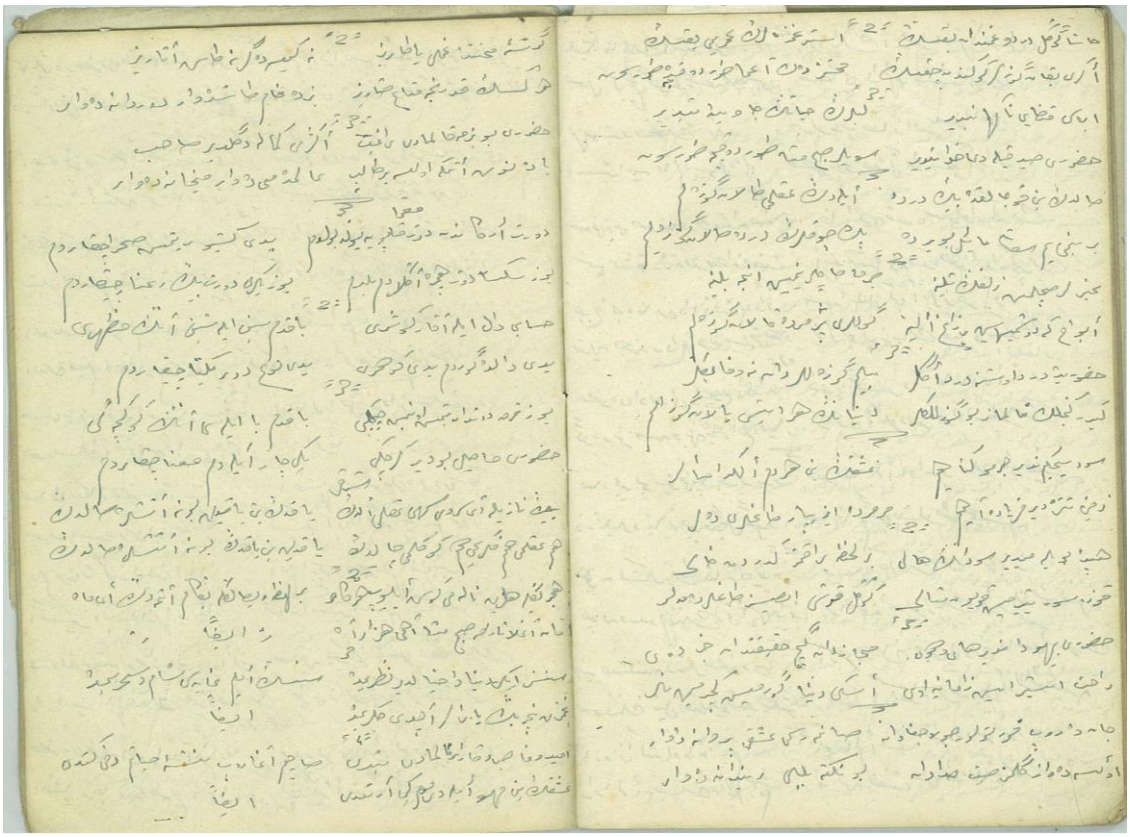
Ek 2: Müdâmî'nin el yazması eserlerinden örnekler

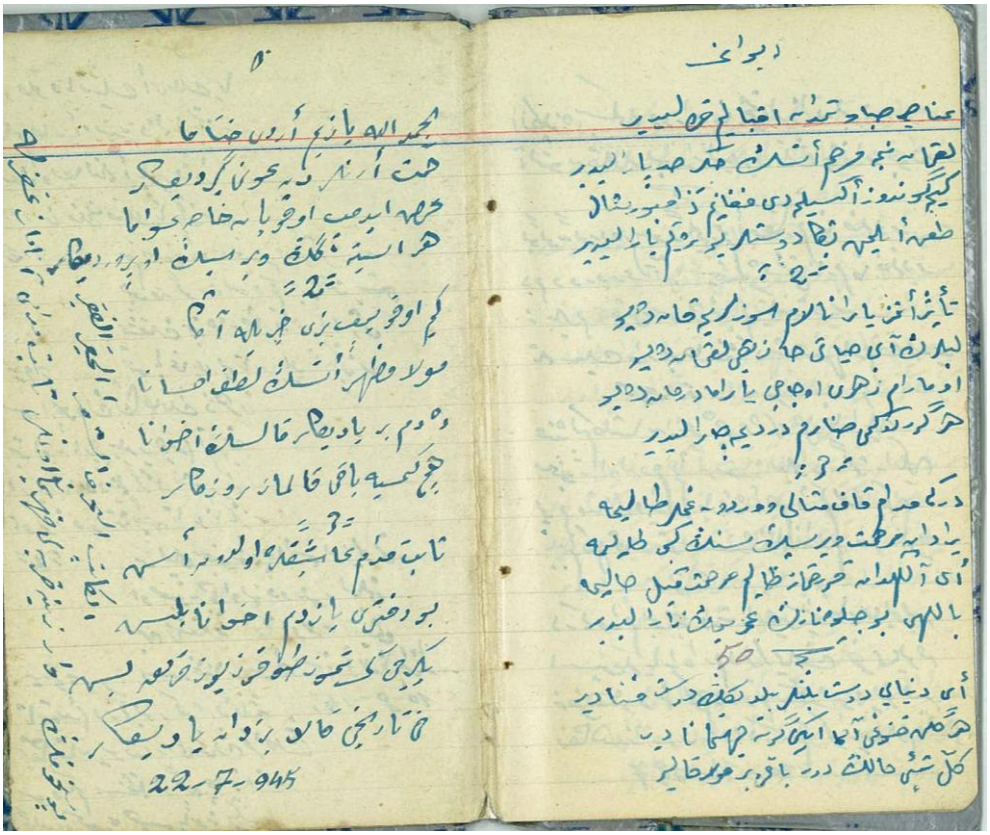
Defter 1

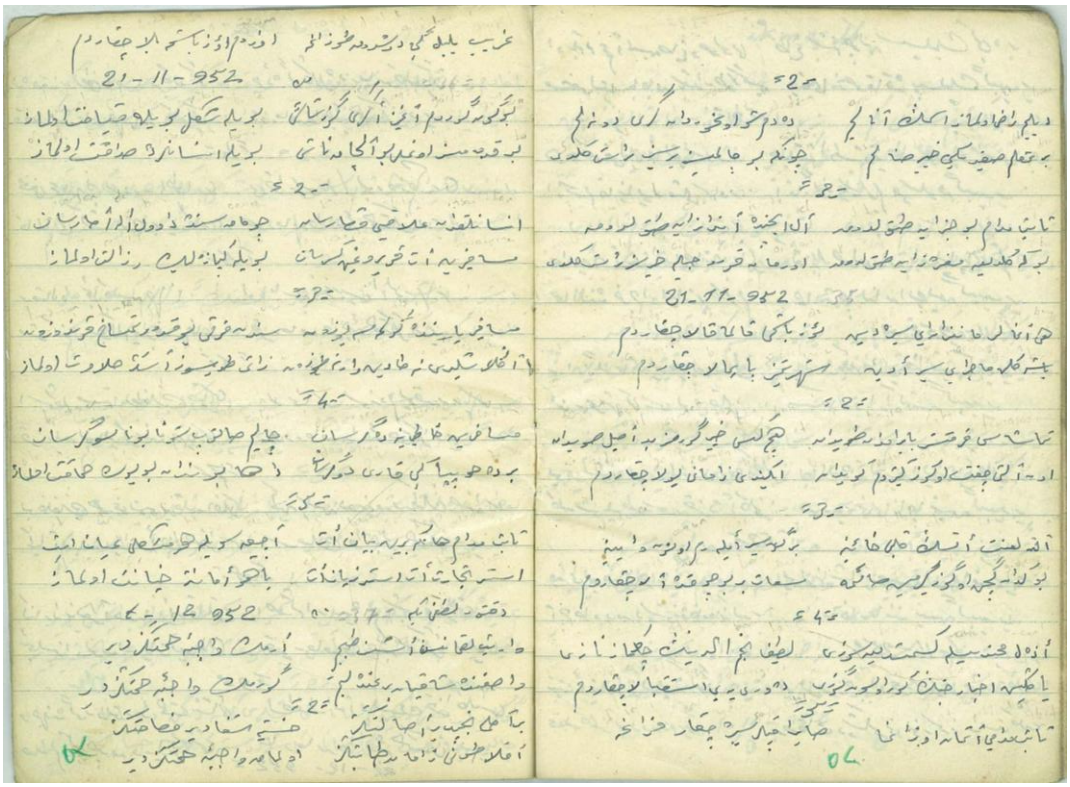
Defter 1

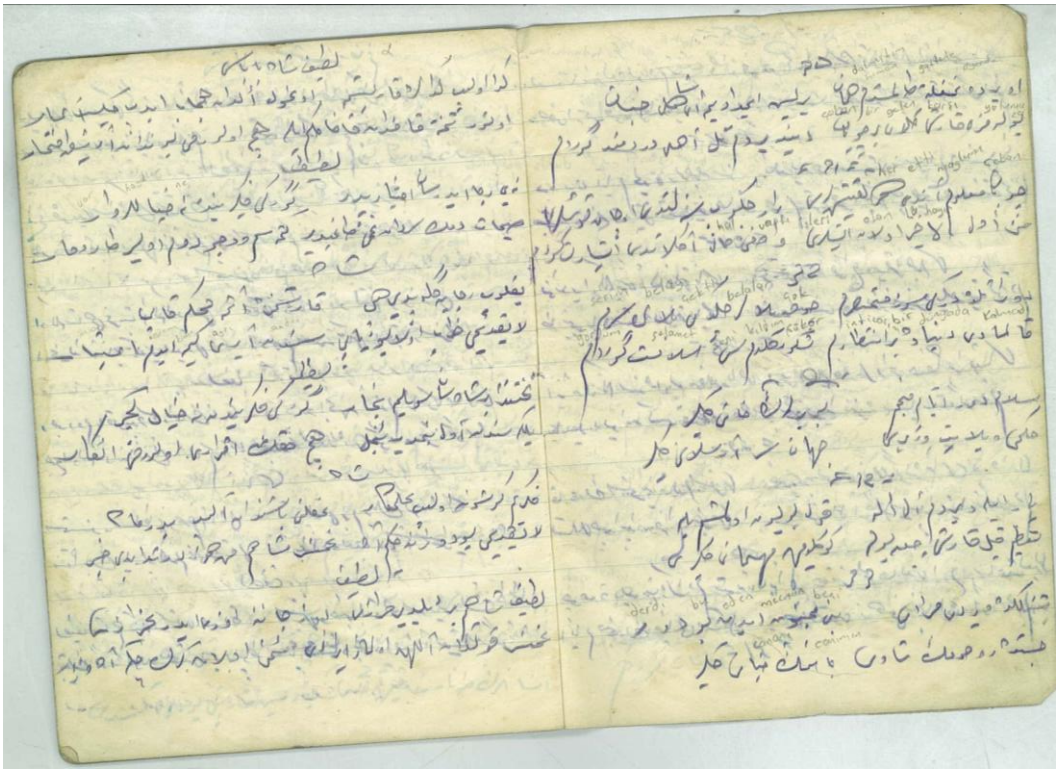
Defter 2

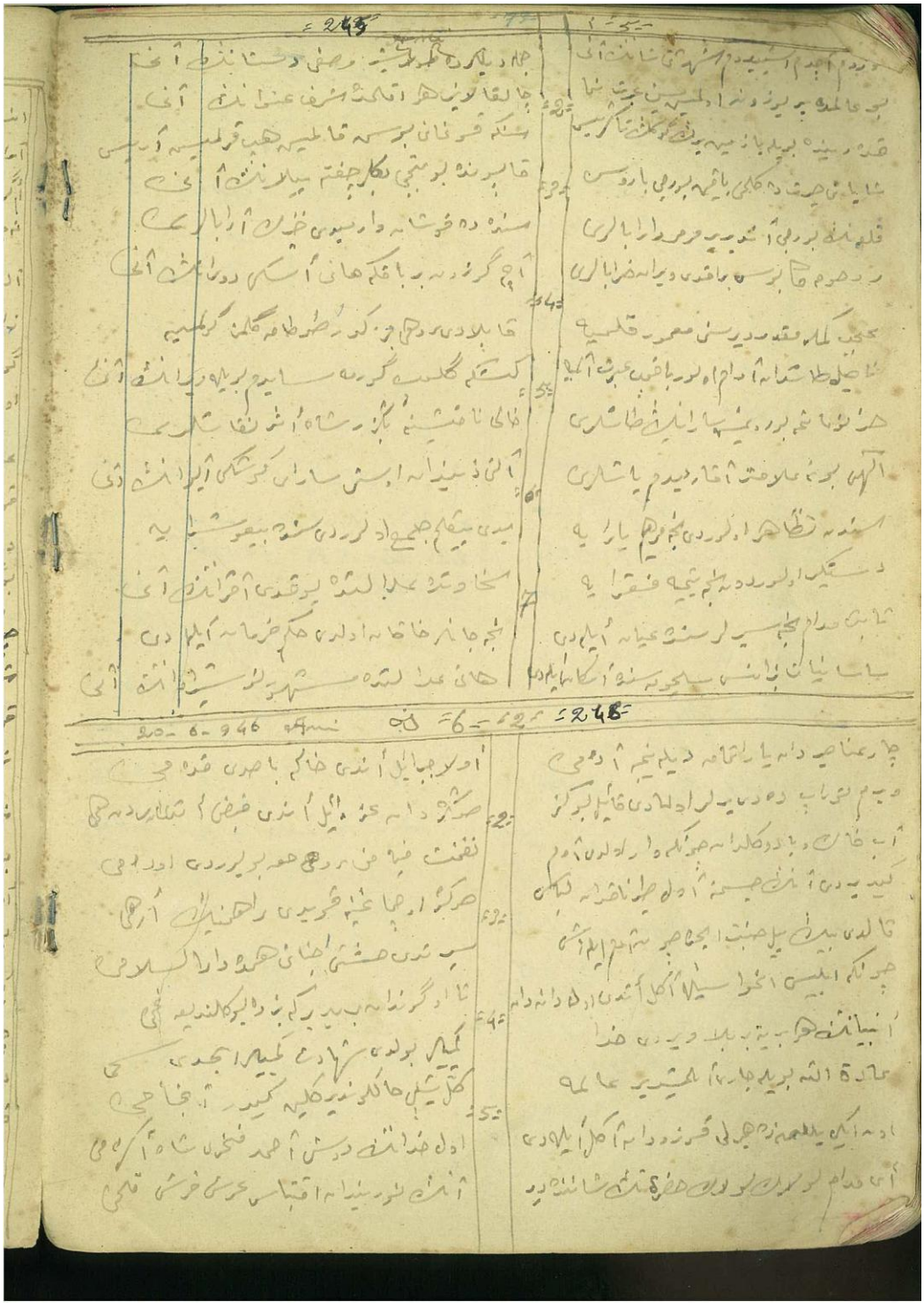
Defter 3

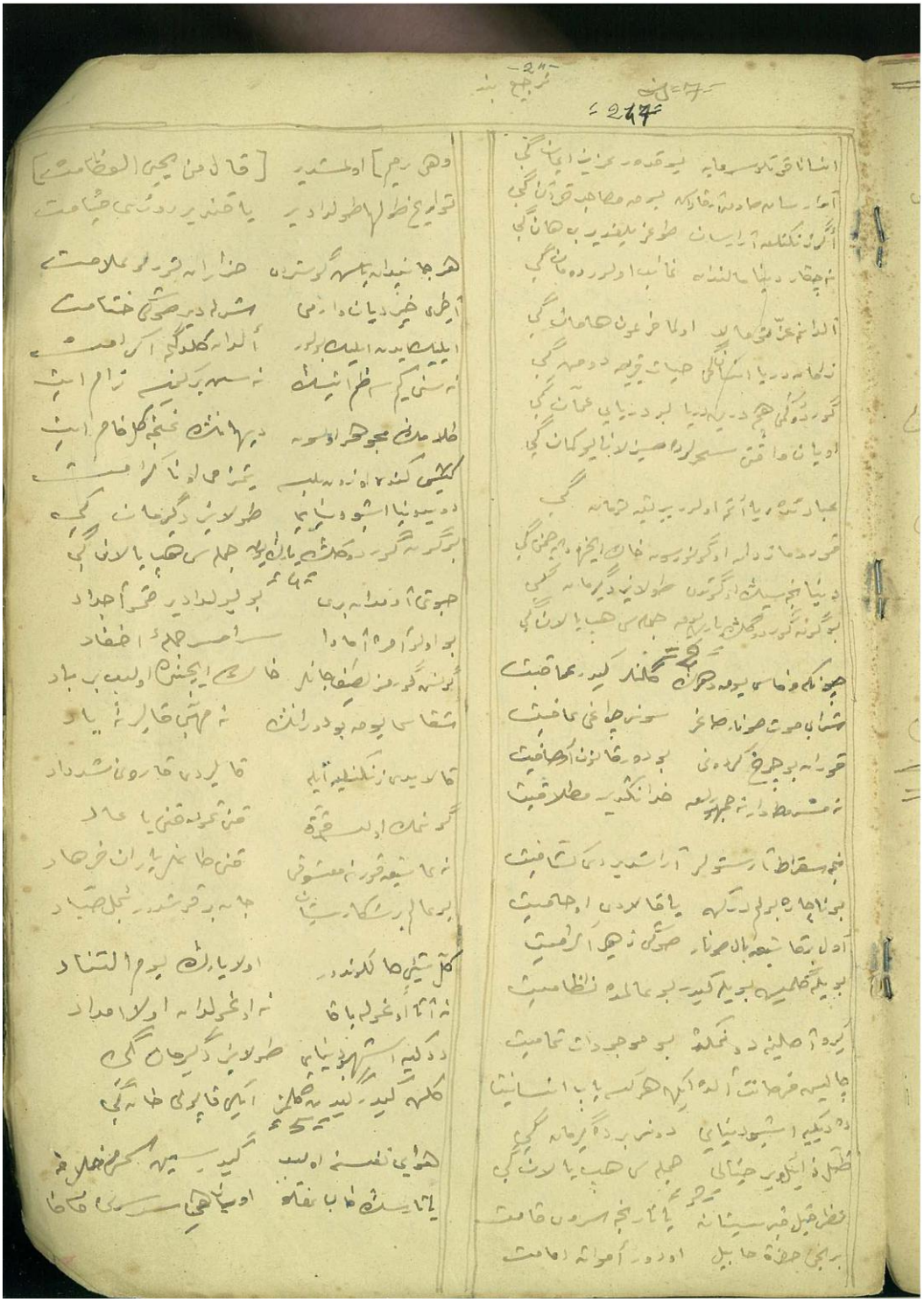
Defter 4

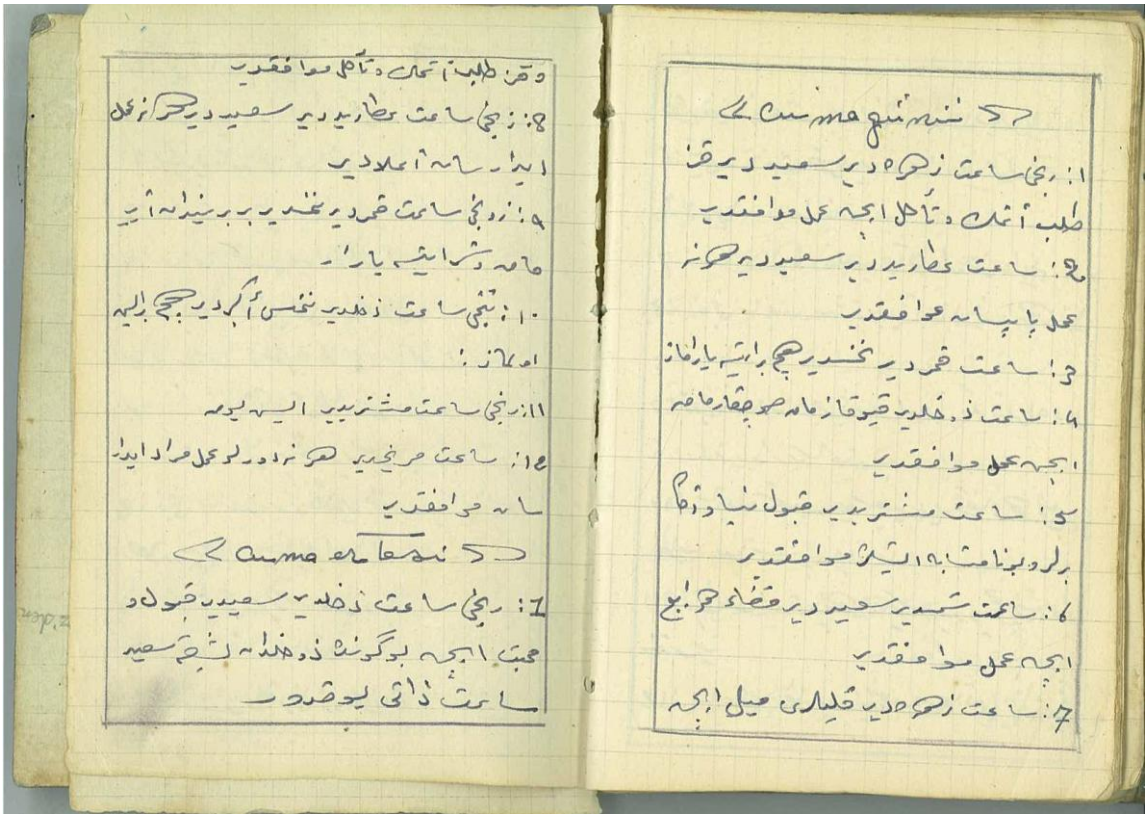
Defter 5

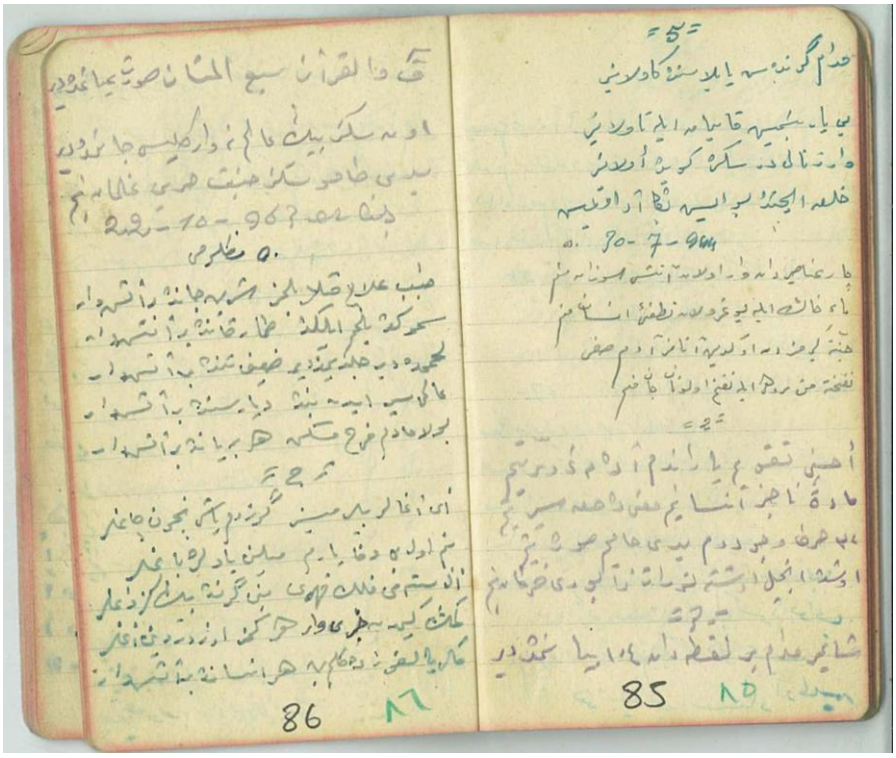
Defter 6

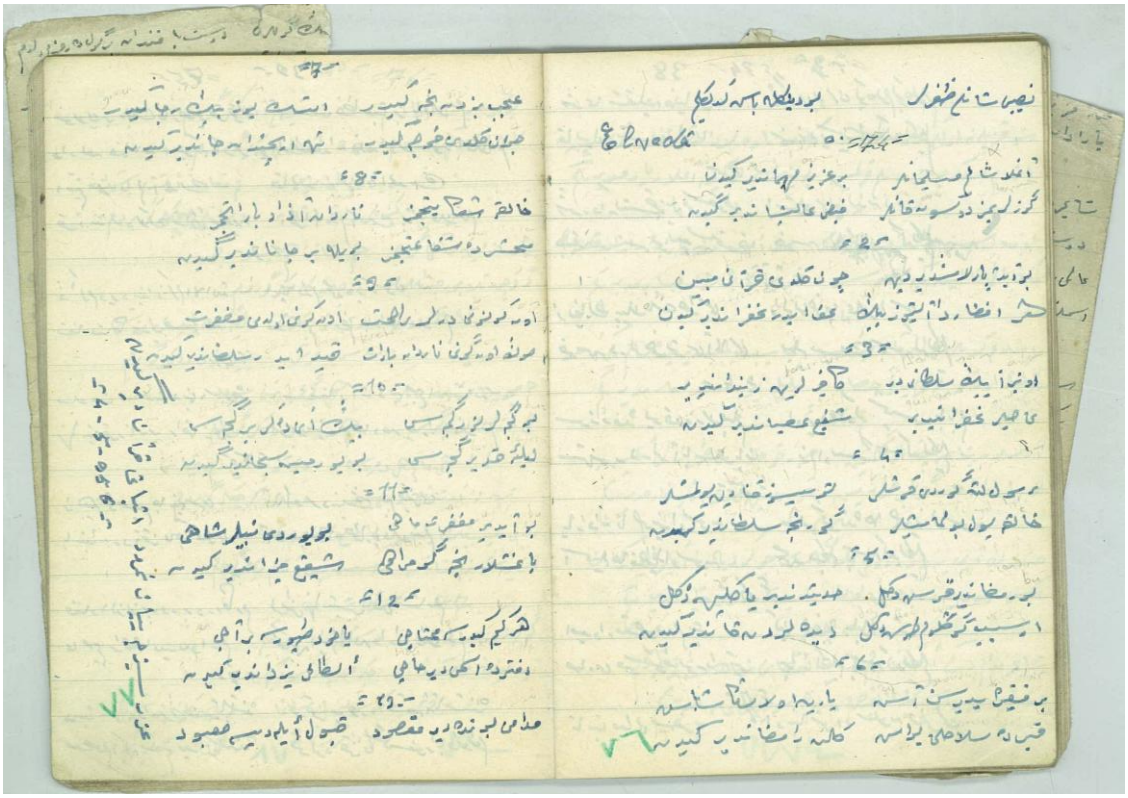
Defter 7

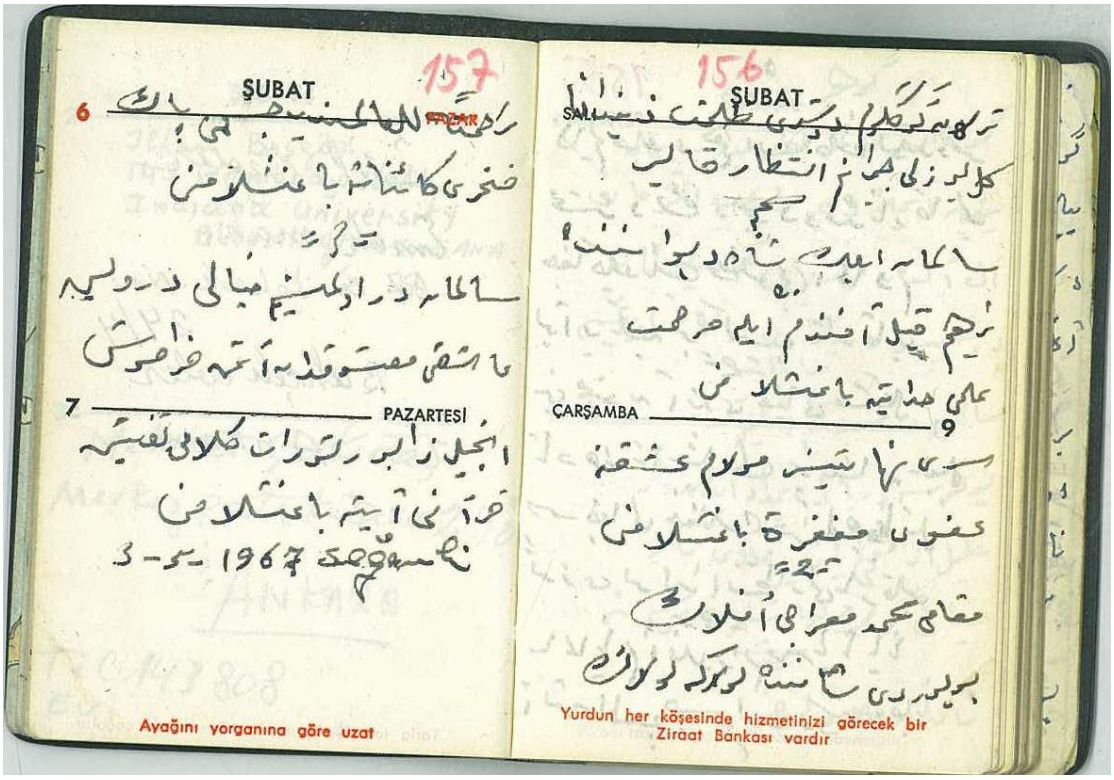
Defter 8: Dua Mecmuası

Defter 9

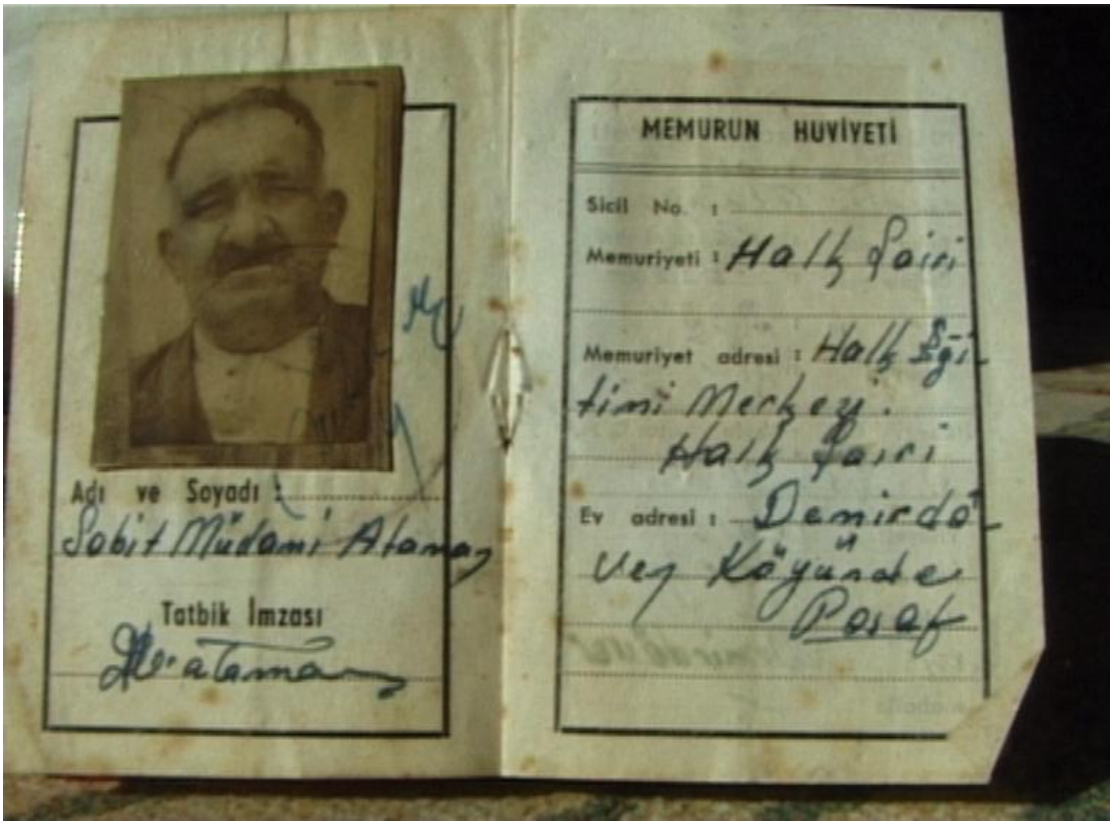

Defter 10

ŞUBAT
156
SALI
ÇARŞAMBA
9
ŞUBAT
157
6
PAZAR
7
PAZARTESİ
Ayağını yorganına göre uzat
Yurdun her köşesinde hizmetinizi görecek bir
Ziraat Bankası vardır

Defter 11

Ek 3: Müdâmî'ye ait resimler (Araştırmacı Yazar Kutlay Doğanın Arşivinden Alınmıştır)

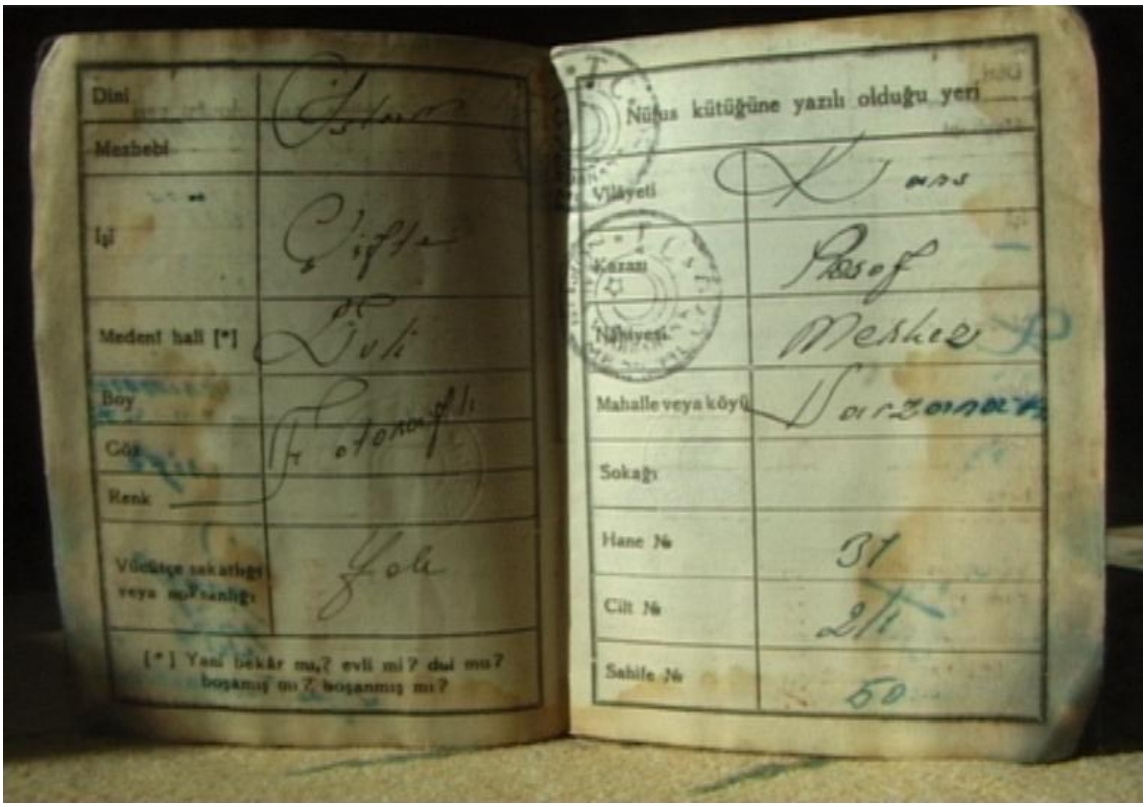

Nüfus Cüzdanı Sureti
Adı, Soyadı : Sabit Mü
dami Atamen
Baba adı : Kahraman
Doğum yeri : Posof
» Yılı : 1334
Tabiiyeti : Türk
Hane | Cilt | Sayfa | Nüfus C. N.
31 | 2/1 | 30 |
Vilâyeti : Kars
Kazası : Posof
Nahiyesi :
Köy : Demirdöver
Mahalle :
20 / 2 / 196 4
Tarihinde verilen bu cüzdandaki
fotoğraf ve hüviyetin
Sicil No. lu Sabit Müda
Atamen'a
ait olduğu tasdik olunur.

T. C.
NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI
Soyadı Atamen
Adı Sabit
Erkek mi Kadın mı Erkek
Babasının adı Kahraman
Anasının adı Besime
Doğum yeri Posof
Doğum tarihi 1334

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI
P
№ 621446
No. 51
İşbu cüzdana otuz iki sahifedir.

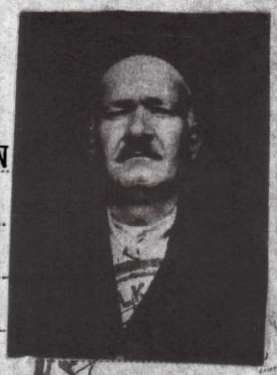

Dini
Mezhebi
İşi
Medeni hali [*]
Boy
Göz
Renk
Nüfus kütüğüne yazılı olduğu yeri
Vilâyeti
Kazası
Nahiyesi
Mahalle veya köyü
Sokağı
Hane №
Cilt №
Sahife №
[*] Yani bekâr mı? evli mi? dul mu? boşanmış mı? boşanmış mı?

KARS

Folklör ve Turizm Derneği

BAŞKANLIĞI

BONSERVİSTİR

Adı ve Soyadı : SABİT MÜDAMİ ATAMAN

Baba Adı : KAHRAMAN

Doğum yeri ve Yılı: Posof- 1334

İli : KARS

İlçesi : POSOF

Görevi : SAZ ŞAİRİ

Yukarıda açık kimliği yazılı Sabit Müdami ... Derneğimizin Saz Şairleri koluna kayıtlıdır.

İş bu BONSERVİS Dernek tüzüğünün 41. maddesi uyarınca ve İdare Heyetinin 3.10.1966 tarih ve 4 sayılı kararı üzerine kendisine verilmiştir.

Gerek KARS ili dahilinde ve gerekse KARS ili haricinde mesleğini ifa esnasında kendisine her türlü kolaylığın gösterilmesini rica ederim.

KUTLAY DOĞAN

Kars Folklör ve Turizm Derneği

KARS FOLKLOR VE TURİZM DERNEĞİ BŞK.LIĞI

KARS

1966

ÖZET

AYDIN, Oğuzhan. Her Yönüyle Âşık Sâbit Müdâmî, Doktora Tezi, Ankara, 2012.

Âşıklık geleneği, Türklerin tarihi ve edebi süreçleri dahilinde yüzyıllar öncesinden günümüze kadar sözlü ve yazılı kültür ortamlarında varlığını sürdürmüş ve bir gelenek halini almıştır. Âşıklar, geniş bir coğrafyada yüzyıllardır sazlarıyla, sözleriyle halkın duygularına tercüman olmuş, halkın çekinip anlatamadıklarını anlatmış, kimi zaman halkın önüne düşerek kanaat önderi olmuş, kimi zaman da halkın önde gelen kahramanları arasında yer almışlardır. İşte bu geleneğin 20. yüzyıldaki en önemli temsilcisi şüphesiz tezimizin konusu Usta Âşık Üzeyir Fakirî soyundan gelip bir çok aşığın yetişmesine, Türk kültürünün ve Âşıklık geleneğinin nesilden nesile aktarılmasında büyük emeği olan Âşık Müdâmî'dir. Tezimizin adı "Her Yönü ile Âşık Sâbit Müdâmî"dir. Bu çalışmada Müdâmî, bütün özellikleriyle değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Müdâmî, âşıklığının yanı sıra iyi bir halk hikâye müsannifi ve anlatıcısı, bir dua mecmuası kadar eser yazabilecek nitelikte bir din adamı, halkın dertlerine Lokman Hekim gibi derman bulan bir halk hekimi ve halkın zora düştüğü durumlarda danıştığı bir kanaat önderidir. Müdâmî, döneminin ve kendisinden sonraki dönemin eşine rastlayamayacağımız engin bilgi ve tecrübesiyle velüd bir âşığıdır. Bununla birlikte o, duyduklarını, düşündüklerini, anlattıklarını, atışmalarını defterler halinde tutarak bu devir âşıklarına örnek olmuştur. Kanaatimizce Müdâmî, 20.yy'ın ve bu yüzyılın Dede Korkut'utu mikyasında büyük bir âşıktır.

Anahtar Kelimeler:

1. Âşık Edebiyatı,
2. Âşık Müdâmî,
3. Halk Edebiyatı,
4. Halk Hikâyeciliği,
5. Halk Hekimliği,
6. Posof.

ABSTRACT

AYDIN, Oğuzhan. Âşık Sâbit Müdâmî With Every Aspect Of His, Doctorate Thesis, Ankara, 2012.

The tradition of minstrelsy has been existed within verbal and written cultural media for many centuries within the historical and literary processes of Turks and become a tradition. Minstrels (Âşıks) have become the translators of the feelings of the people in a vast geography for ages with their words and instruments, have told what people could not express, become the leaders of the community in some cases, and sometimes they have become heroes of the society. One of the most significant representatives of this tradition in the twentieth century is Âşık Müdâmî, who is the theme of our thesis, descending from the Master Âşık Üzeyir Fakirî and putting too much labour in training so many minstrels and transferring this tradition to the coming generations. The name of our thesis is "Âşık Sâbit Müdâmî, with All his Aspects". Müdâmî was studied with all his traits.

Besides being a minstrel, Müdâmî was a classifier and story teller in the community, a religious man who could even write a book of religious principles, a public doctor who could cure people in a manner of Luqman and a leader of community asked for solution in helpless situations. Müdâmî is an unprecedented prolific minstrel of his era and the age after him with his profound knowledge and experience. Moreover, he became a sample for his contemporaries by writing what he heard, thought, told and his call-and-response duets. Müdâmî, to us, is a minstrel regarded as the Dada Qorqud of 20th and the current century.

Keywords:

1. Minstrelsy,
2. Âşık Müdâmî,
3. Folk Literature,
4. Folk Story-Telling,
5. Folk Medicine,
6. Posof